Pla de gestió i Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge dels ENP de la Plana de Lleida

Volum I. Memòria descriptiva i Diagnosi

setembre 2010

ENP de la Plana de Lleida

Generalitat de Catalunya
Departament de Medi Ambient i Habitatge

Coordinadors del projecte:

Jose Antonio Bonet Lledós
Carles Santana i Garcia

Autors del projecte:

Eduardo Soler García de Oteyza
Sergi Nogués i Mont
Maria Cabré Almirall
Cândida Tavares Vitoriano
Judit Moncunill Geniz
Agustí Buisán Cerveró

Direcció:

Salvador Grau Tort
Jordi Parpal Servole

Amb la col·laboració de:
Laura Dalmau
Antoni Enjuanes

Han participat en la mesa d'experts amb funcions d'assessorament :

Sr. Francesc Giró *(Acció Natura)*
Sr. Carlos Cantero *(Univ. de Lleida)*
Sra. Lourdes Viladomiu *(Univ. Autònoma de Barcelona)*
Sr. Joan Girona *(IRTA)*
Sra. Sigrid Muñiz *(Univ. Autònoma de Barcelona)*
Sr. Martí Boada *(ICTA, Univ. Autònoma de Barcelona)*
Sr. Santi Mañosa *(Univ. de Barcelona, ICO)*
Sr. Josep Mª Llop *(Univ. de Lleida)*
Sr. Josep Ramon París *(Cambra de Comerç de Lleida)*
Sr. Joan Busqueta *(Univ. de Lleida)*
Estudis Ambientals X3

ENP de la Plana de Lleida

Generalitat de Catalunya
Departament de Medi Ambient i Habitatge

1 INTRODUCCIÓ I ANTECEDENTS 1
1.1 ELS SECANS DE LLEIDA - HÀBITATS ESTEPARIS 1
1.2 ANTECEDENTS I SITUACIÓ ACTUAL 2
1.3 FUNCIONALITAT I ESTRUCTURA DEL PLA DE GESTIÓ 7
2 MEMÒRIA DESCRIPTIVA I INTERPRETATIVA 9
2.1 DELIMITACIÓ. DESCRIPCIÓ DEL CONTEXT TERRITORIAL I SOCIOECONÒMIC 9
2.2 SÍNTESI DELS VALORS 20

2.2.1 MEDI FÍSIC 19
2.2.1.1 OROGRAFIA, GEOLOGIA I GEOMORFOLOGIA 19
2.2.1.2 TIPOLOGIA DELS SÒLS 30
2.2.1.3 CLIMATOLOGIA 49
2.2.1.4 HIDROLOGIA 52
2.2.2 MEDI BIOLÒGIC 81
2.2.2.1 USOS DEL SÒL, HÀBITATS I VEGETACIÓ 81
2.2.2.2 FLORA 127
2.2.2.3 FAUNA 137
2.2.2.4 ESPAIS PROTEGITS 182
2.2.2.5 ALTRES ESPAIS D'INTERÈS 186
2.2.2.6 PAISATGE 195
2.2.2.7 PATRIMONI HISTÒRIC I CULTURAL 211
2.2.2.8 CAMINS RAMADERS 232
2.2.3 MEDI SOCIOECONÒMIC
LES ZEPA EN EL SEU CONTEXT ECONÒMIC IMMEDIAT 241
2.2.3.1 NUCLIS DE POBLACIÓ I INFRAESTRUCTURES 244
2.2.3.2 ACTIVITAT AGRÍCOLA 268
2.2.3.3 ACTIVITAT RAMADERA 302
2.2.3.4 ACTIVITATS EXTRACTIVES 315
2.2.3.5 ÚS DE L'AIGUA 325
2.2.3.6 TURISME I ÚS PÚBLIC 327
2.2.3.7 ACTIVITAT CINEGÈTICA 335
2.2.3.8 ACTIVITAT PISCÍCOLA 339
2.2.3.9 INSTAL·LACIONS DE GESTIÓ DE RESIDUS 340
2.2.3.10 INSTAL·LACIONS DE PRODUCCIÓ D'ENERGIA 342
2.2.3.11 INSTAL·LACIONS INDUSTRIALS 345
2.2.3.12 INSTAL·LACIONS AEROPORTUÀRIES 346
2.2.3.13 PLANEJAMENT URBANÍSTIC 349

2.3 MODELS I EXPERIÈNCIES DE GESTIÓ 363

2.3.1 EXPERIENCIA DE GESTIÓ A BELLMUNT – ALMENARA – REGSEGA 363
2.3.2 EXPERIENCIA DE GESTIÓ A BALAGUER – REGSA 367
2.3.3 EXPERIENCIA DE GESTIÓ AL CLOT DE LA UNILLA – AEROPORTS DE CATALUNYA 371
2.3.4 EXPERIENCIA DE GESTIÓ A MAS DE MELONS I PLANS DE SIÓ – PROJECTE SECANS (DMAH) 373
2.3.5 EXPERIENCIA DE GESTIÓ ALS SECANS DE BALAGUER I A BELIANES – ACTIVITATS EXTRACTIVES 375
2.3.6 ELS AJUTS DEL DMAH PER LA XARXA NATURA 2000 378
2.3.7 LES MESURES AGROAMBIENTALS COM ESTRATEGIA DE GESTIÓ 380
2.3.8 LA GESTIÓ PER LA CONSERVACIO D'ESPÈCIES DE FAUNA 384
2.4 SERVEIS AMBIENTALS DELS ECOSISTEMES PSEUDOESTÈPICS DELS ESPAIS NATURALS PROTEGITS DE LA PLANA DE LLEIDA 391
2.4.1 SERVEIS AMBIENTALS VINCULATS A LA BIODIVERSITAT DELS AGROECOSISTEMES PSEUDOESTEPICS 391
2.4.2 DISPONIBILITAT D'ESPÈCIES CINEGÉTIQUES EN ELS AGROECOSISTEMES 392
2.4.3 LA QUALITAT PAISATGÍSTICA DELS AGROECISISTEMES AGRÍCOLES I ELS SERVEIS AMBIENTALS PER L'EDUCACIÓ 392
2.4.4 CONTRIBUCIÓ DELS AGROECOSISTEMES EN EL CONTROL DE L'EROSIÓ I LA CONSERVACIÓ DELS SOLS, I EN LA MITIGACIÓ DE LES EMISSIONS DE GASOS D'EFECTE HIVERNACLE 394
3 DIAGNOSI DE L'ÀMBIT DE TREBALL 397
3.1 MEDI FÍSIC I BIOLÒGIC 397
3.1.1 PUNTS FEBLES I AMENACES 397
3.1.1.1 AUS ESTÈPIQUES 397
3.1.1.2 HÀBITATS I ALTRES GRUPS BIOLÒGICS 398
3.1.1.3 CONEIXEMENT CIENTÍFIC I TÈCNIC 400
3.1.2 PUNTS FORTS I OPORTUNITATS 401
3.1.2.1 AUS ESTÈPIQUES 401
3.1.2.2 HÀBITATS I ALTRES GRUPS BIOLÒGICS 401
3.1.2.3 CONEIXEMENT CIENTÍFIC I TÈCNIC 402
3.2 MEDI SOCIOECONÓMIC 402

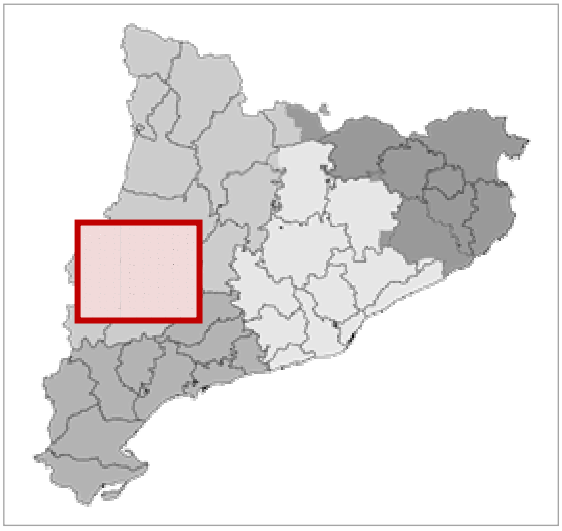
3.2.1 PUNTS FEBLES I AMENACES 402
3.2.1.1 MODEL AGRÍCOLA I RAMADER QUE FOMENTI LA BIODIVERSITAT 402
3.2.1.2 ORDENACIÓ D'ALTRES ACTIVITATS ECONÒMIQUES I INFRAESTRUCTURES 403
3.2.1.3 CONSERVACIÓ DEL PATRIMONI CULTURAL I PAISATGE I FOMENT DE LES ACTIVITATS TURÍSTIQUES ASSOCIADES 404
3.2.1.4 DESENVOLUPAMENT SOCIOECONÒMIC DELS POBLES 405
3.2.2 PUNTS FORTS I OPORTUNITATS 405
3.2.2.1 MODEL AGRÍCOLA I RAMADER QUE FOMENTI LA BIODIVERSITAT 405
3.2.2.2 ORDENACIÓ D'ALTRES ACTIVITATS ECONÒMIQUES I INFRAESTRUCTURES 406
3.2.2.3 CONSERVACIÓ DEL PATRIMONI CULTURAL I PAISATGE I FOMENT DE LES ACTIVITATS TURÍSTIQUES ASSOCIADES 406
3.2.2.4 DESENVOLUPAMENT SOCIOECONÒMIC DELS POBLES 407
3.3 MODEL DE GESTIÓ I GOVERNANÇA 407
3.3.1 PUNTS FEBLES I AMENACES 407
3.3.2 PUNTS FORTS I OPORTUNITATS 408
3.4 DIAGNOSI ESPECÍFICA PER CADA ESPAI NATURAL PROTEGIT 415
3.5 MATRIU DIAGNOSI – CAUSA - OBJECTIU 435

1 INTRODUCCIÓ I ANTECEDENTS

En aquest apartat introductori es realitza una breu explicació sobre la tipologia de l'àmbit del Pla, seguida d'una síntesi dels motius que han conduït a la redacció del document i, finalment, s'esquematitza la funció i l'estructura del Pla de gestió i Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge dels Espais Naturals Protegits de la Plana de Lleida.

1.1 ELS SECANS DE LLEIDA - HÀBITATS ESTEPARIS

El present Pla es centra en els espais naturals protegits (ENP en endavant) de les zones estepàries situades a la Plana de Lleida (àmbit occidental del territori català). Aquests, es troben protegits sota la figura de Xarxa Natura 2000, a nivell europeu, i del Pla d'espais d'interès natural (PEIN), aprovat mitjançant el Decret 328/1992, a nivell català.

Ubicació de l'àmbit del Pla

Les estepes es caracteritzen per ser grans extensions planes, desarbrades i dominades per plantes de baix port amb potent aparell radical. Dins l'àmbit català, aquests ambients estèpics s'haurien de considerar pseudoestepes ja que s'hi troben bàsicament comunitats de substitució de les estepes naturals, representades per cultius extensius de cereal i lleguminoses i interaccions entre aquests i la vegetació natural.

A nivell mundial els hàbitats estèpics estan molt poc valorats i protegits, alhora que requereixen de mesures urgents de conservació a causa de la contínua disminució de la seva superfície que ha tingut lloc en les darreres dècades. A l'Europa occidental aquests hàbitats i la seva fauna associada es troben representats, principalment, per zones ocupades per ambients agro-ramaders extensius, substituts de les estepes naturals. En aquest sentit, és essencial el paper que juguen l'agricultura extensiva tradicional i la ramaderia per a la conservació dels paisatges estèpics i de la seva biodiversitat ja que, amb la seva activitat, eviten els estadis de successió dirigits cap a la formació de boscos. Contràriament, l'agricultura moderna, tant intensiva com extensiva, transforma aquests hàbitats, ja sigui per l'aparició de regadius, la proliferació de monocultius, la disminució de les superfícies en guaret, la concentració parcel·lària intensiva o la progressiva desaparició de la ramaderia extensiva. Hi ha d'altres factors antròpics que també estan provocant la desaparició d'aquests hàbitats com són la construcció de grans infraestructures, l'aforestació o les graveres.

Paisatge subestepari de la zona de Bellmunt

Dins l'àmbit català, la superfície d'aquests ambients subestèpics ha anat variant a causa sobretot de l'activitat humana, especialment a mesura que els regadius iniciats ja en temps dels àrabs anaven transformant superfícies creixents. Tot i aquesta variació, la plana de Lleida continua essent l'àrea més important d'aquestes característiques a Catalunya i correspon a l'extrem oriental del complex de zones estèpiques existents a la Depressió de l'Ebre, marcades per precipitacions molt minses i irregulars i unes condicions geomorfològiques i edàfiques molt limitants.

Com ja s'ha mencionat, les superfícies estèpiques naturals s'han anat reduint gradualment fins arribar a la situació actual. L'aparició dels Canals d'Urgell (1865), d'Aragó i Catalunya (1909) i auxiliar (1932), que actualment s'utilitzen per regar unes 120.000 ha, ha comportat una important disminució de l'extensió dels secans de caire estèpic ponentins. En aquest sentit, la implementació de nous projectes de transformació en regadiu (canal Segarra-Garrigues i Algerri-Balaguer, aquest darrer ja pràcticament acabat), implica una nova disminució d'aquests ambients. Aquest fet històric que, per una banda, ha suposat una modernització i un desenvolupament econòmic molt remarcable a la demarcació de Lleida, per altra banda implica una rarefacció creixent dels hàbitats i espècies associades a aquests agroecosistemes de secà subestèpic. En aquest sentit, algunes de les poblacions d'aus que en depenen no només constitueixen els límits de la seva àrea de distribució i la connexió amb les poblacions aragoneses, i per extensió de la Península Ibèrica, sinó que, a més, es tracta de poblacions molt petites, marginals o aïllades, amb la qual cosa el marge de recuperació envers factors negatius és molt reduït.

1.2 ANTECEDENTS I SITUACIÓ ACTUAL

A Catalunya, abans de l'aprovació de la xarxa Natura 2000, la protecció legal d'aquests ambients era molt reduïda en comparació a la d'altres d'igual interès, com són els hàbitats d'alta muntanya o les zones humides. Aquest fet ha implicat que durant la primera dècada del segle XXI s'anés augmentant la superfície de protecció d'espais estèpics, passant de les 1.430 ha existents l'any 2000 (corresponents a la Reserva Natural parcial de Mas de Melons- Matxerri aprovada l'any 1987) fins a les més de 50.000 ha de l'any 2009 (corresponents als 9 espais protegits inclosos en el present Pla).

La xarxa Natura 2000 és una xarxa d'espais protegits a escala europea creada amb l'objectiu de conservar els principals elements de la biodiversitat europea. A tal efecte, les directives europees 79/409/CEE, de 2 d'abril de 1979, relativa a la conservació de les aus silvestres, modificada per la Directiva 2009/147/CE (Directiva de les Aus en endavant) i la 92/43/CEE, de 21 de maig de 1992, relativa a la conservació dels hàbitats naturals i de la fauna i flora silvestres, (Directiva d'Hàbitats en endavant) determinen aquells hàbitats i aquelles espècies per a les quals cal designar espais protegits que n'assegurin la seva conservació al conjunt de la Unió europea. Aquests espais s'anomenen Zones d'especial protecció per a les aus (ZEPA) per a les aus i Llocs d'Importància Comunitària (LIC) per a la resta d'espècies i

els hàbitats. Aquests darrers, un cop definida la seva gestió passen a ser designats pel Govern de la Generalitat de Catalunya com a Zones especials de conservació (ZEC). Per assegurar aquest objectiu, la Comissió europea avalua totes les llistes d'espais protegits presentades pels estats membres i n'analitza la seva suficiència. A partir d'aquest anàlisi, la Comissió Europea va considerar que la designació de ZEPA a l'Estat espanyol en general (i a Catalunya en particular) era incompleta, per la qual cosa va iniciar un procediment d'infracció de la Directiva de les Aus. Aquest procediment va desembocar en una Sentència del Tribunal de Justícia de les Comunitats Europees que condemna a Espanya per insuficient classificació en nombre i en superfície de ZEPA. Aquesta, en el cas de Catalunya, posa l'èmfasi en la inadequada protecció de quatre espècies: el sisó (*Tetrax tetrax*), la calàndria (*Melanocorypha calandra*), el gaig blau (*Coracias garrulus*) i la terrerola vulgar (*Calandrella brachydacyla*).

Paral·lelament, i en directa connexió amb la insuficient designació de ZEPA, la Comissió Europea va obrir un procediment d'infracció, derivat de la presentació d'una queixa comunitària per part de diverses entitats, per incompliment de la Directiva de les Aus per part del projecte de regadiu i concentració parcel·lària del canal Segarra-Garrigues.

Per tal de donar resposta a aquests dos procediments d'infracció, la Generalitat de Catalunya va presentar, l'any 2006, una nova delimitació dels espais de la xarxa Natura 2000 que ampliava considerablement les ZEPA a tot el territori català (Acord de Govern GOV/112/2006). Tot i aquest esforç, el Tribunal de Justícia de les Comunitats europees l'any 2007 va dictar dues sentències condemnatòries contra Espanya –i conseqüentment Catalunya- que són:

- Sentència del Tribunal de Justícia de 28 de Juny de 2007 – Comissió de les Comunitats Europees/Regne d'Espanya (Assumpte C-235/04) *Incompliment d'Estat – Directiva 97/409/CEE – Insuficiència manifesta de classificació de ZEPA en nombre*.

- Sentència del Tribunal de Justícia de les Comunitats Europees de 18 de desembre de 2007 – Comissió de les Comunitats Europees/Regne d'Espanya (Assumpte C-186/06) *Incompliment d'Estat – Directiva 97/409/CEE – Zona de regadiu del Canal Segarra-Garrigues*. El projecte de regadiu incompleix els objectius de conservació definits a la Directiva de les Aus.

El Tribunal de Justícia exposa que l'execució del projecte del Canal Segarra-Garrigues incompleix les obligacions de conservació de les aus derivades de les Directives comunitàries i suposa una greu afectació sobre les millors àrees amb presència d'aus d'interès comunitari i les poblacions d'ocells que les ocupen. Conseqüentment, reclama una major protecció d'aquestes poblacions més enllà de les ZEPA declarades al setembre de 2006. Paral·lelament, també considera insuficient la delimitació de les mencionades ZEPA demanant també un augment en superfície.

Amb aquests antecedents, el Govern ha aprovat dues noves ampliacions de les ZEPA a la plana de Lleida amb data de juny (acord de Govern 115/2009) i setembre de 2009 (Acord de Govern 150/2009).

Considerant les recents ampliacions, actualment els espais naturals protegits al sector estèpic de la plana de Lleida són els següents:

Taula 1. Espais naturals protegits de la plana de Lleida

NOM DE L'ESPAI	PEIN	SUP. PEIN	CODI ZEPA	SUP. ZEPA	CODI LIC	SUP. LIC
Secans de Mas de Melons – Alfés	Sí	7.618,6	ES0000021	7.618,6	ES5130040	6.422,9
Secans de Segrià i Utxesa	Sí	7.727,3	ES0000480	7.727,3	ES5130038	3.792,9
Basses de Sucs i Alcarràs	Sí	21,2	ES5130017	21,2	ES5130017	21,2
Valls del Sió Llobregós	Sí	26.846,6	ES5130016	26.846,6	ES5130016	26.846,6
Secans de La Noguera	Sí	8.960,4	ES5130021	8.960,4	ES5130021	8.960,4
Anglesola – Vilagrassa	Sí	1.122,7	ES0000321	1.122,7	---	
Granyena	Sí	6.645,8	ES0000322	6.645,8	---	
Bellmunt – Almenara	Sí	4.039,5	ES0000477	4.039,5	ES5130025	3.464,2
Plans de la Unilla	Sí	988,9	ES5130035	988,9	ES5130035	988,9
Plans de Sió	Sí	10.382,7	ES0000478	10.382,7	ES5130036	5.289,6
Secans de Belianes – Preixana	Sí	6.521,1	ES0000479	6.521,1	ES5130037	1.924,6
Els Bessons	Sí	424,8	ES5130001	424,8	ES5130001	424,8
Tossals de Torregrossa	Sí	69,9	-	69,9	-	
Superfície total		81.369,5		81.369,5		58.136,1

Font. Serveis tècnics del CTFC
Nota: els ENP que presenten codis de Natura 2000 diferents corresponen a espais que tenen superfícies diferents com a LIC i com a ZEPA.

El present Pla s'engloba dins del marc general del ***Projecte de valorització de les zones d'especial protecció per les aus de la plana de Lleida (ZEPA)*** promogut pels departaments de Medi Ambient i Habitatge (DMAH) i el Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural (DAAR) de la Generalitat de Catalunya.

La redacció del Pla és també una obligació emanada de la ***Ley 42/2007, de 13 de diciembre, del Patrimonio Natural y la Biodiversidad*** *(BOE núm. 229 de 14 de desembre de 2007)* que, en el seu article 45 (medidas de conservación de la Red Natura 2000), apartat 1.a., cita textualment:

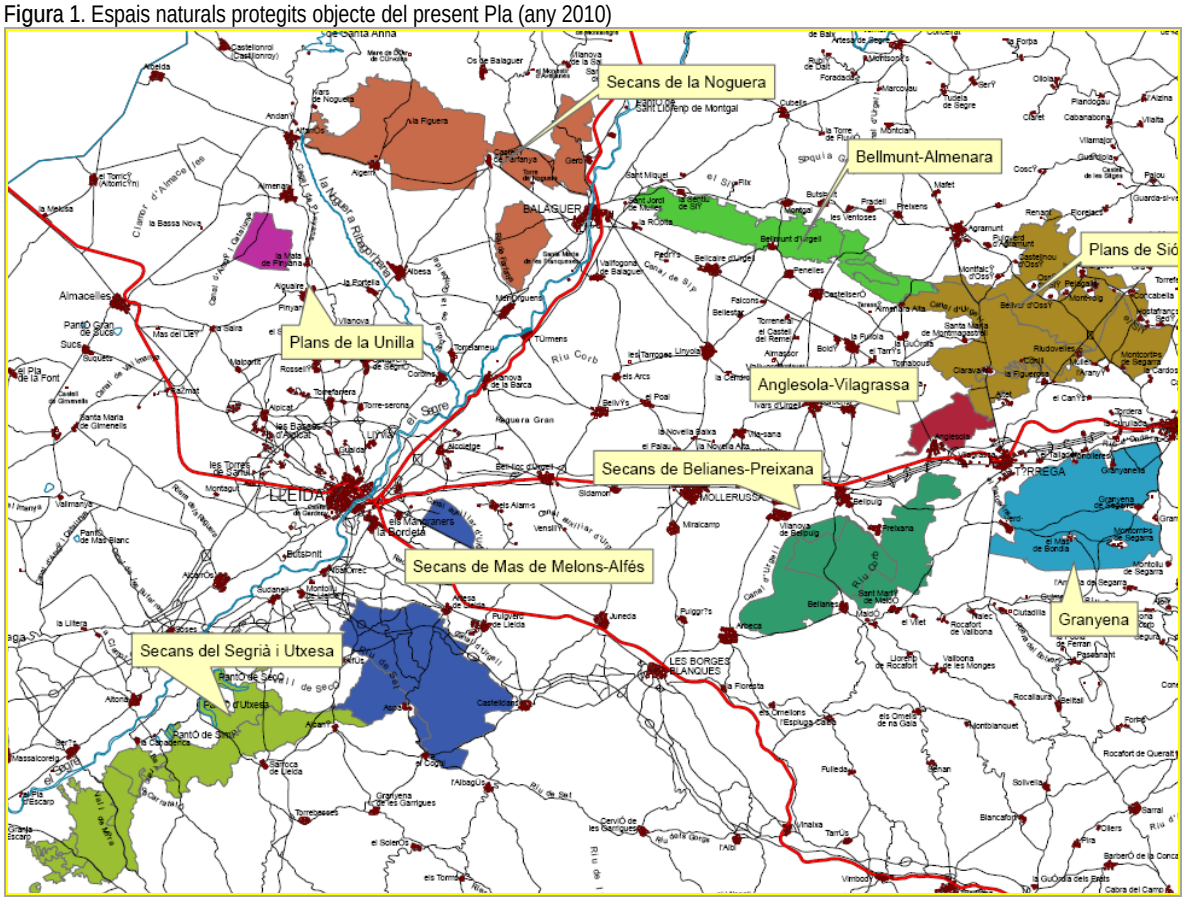
Respecto de las Zonas Especiales de Conservación y Las Zonas de Especial Protección para las Aves, las Comunidades autónomas fijarán las medidas de conservación necesarias, que respondan a las exigencias ecológicas de los tipos de hàbitats naturales y de las especies presentes en tales áreas, que implicarán:

a) Adecuados planes o instrumentos de gestión, específicos a los lugares o integrados en otros planes de desarrollo que incluyan, al menos, los objetivos de conservación del lugar y las medidas apropiadas para mantener los espacios en un estado de conservación favorable.

b) Apropiadas medidas reglamentarias, administrativas o contractuales.

L'àmbit de treball del present Pla es centra en els següents espais naturals protegits:

Figura 1. Espais naturals protegits objecte del present Pla (any 2010)

Font. Serveis tècnics del CTFC

El Pla aporta mesures per a la conservació i millora dels hàbitats així com per a preservar les espècies faunístiques, sobretot de les aus estèpiques. Les espècies d'aus principals que cal destacar a la plana de Lleida, totes incloses a l'Annex I de la Directiva Aus i considerades En Perill d'Extinció o Vulnerables a la proposta de Catàleg de Fauna Amenaçada de Catalunya són les següents:

- Gaig blau (*Coracias garrulus)*
- Terrerola (*Calandrella brachydactyla)*
- Xurra (*Pterocles alchata)*
- Ganga (*Pterocles orientalis*)
- Sisó (*Tetrax tetrax*)
- Xoriguer petit (*Falco naumannii)*
- Esparver cendrós (*Circus pygargus)*
- Trenca (*Lanius minor*)
- Calàndria (*Melanocorypha calandra)*

Altres espècies d'aus lligades als ambients extensius de secà-subestèpics, amb poblacions escasses o restringides al país, i amb diversos nivells de protecció, gaudiran també dels beneficis lligats a la protecció i gestió d'aquests espais.

Cal destacar també que, per motius de coherència de la xarxa i proximitat geogràfica, s'ha incorporat dins de l'àmbit de planificació l'espai natural protegit de Granyena, que també incorpora poblacions significatives d'aus estèpiques però que s'ha designat com a ZEPA principalment per ser una zona molt important per la dispersió de juvenils d'àguila cuabarrada (*Hieraeetus fasciatus*), una espècie també amenaçada a Catalunya.

Per últim, cal esmentar que l'ENP dels Secans del Segrià i Utxesa incorpora un ambient força diferent, que és la zona humida de l'embassament d'Utxesa i satèl·lits, espais molt remarcables per la població catalana de quatre espècies més força rellevants com són l'arpella (*Circus aeruginosus),* el picampall (*Emberiza schoeniclus* subsp. *witterbyi*), la mallerenga de bigotis (*Paniurus biarmicus*) i la boscarla mostatxuda (*Acrocephalus melanopogon).*

A més de les espècies d'aus, molts dels hàbitats inclosos en aquests espais tenen la consideració d'hàbitats d'interès comunitari o hàbitats d'interès prioritari. A més, nombroses espècies de flora, d'invertebrats, de rèptils i amfibis o de rats-penats, amb graus de protecció elevats i nivells d'interès important, es veuran beneficiats per la protecció i gestió d'aquests espais.

Donat que, com s'ha explicat anteriorment, tota aquesta biodiversitat depèn, essencialment, de l'existència d'un agroecosistema en el qual el component principal són els conreus tradicionals mediterranis extensius de secà, es pot establir:

OBJECTIU PRINCIPAL DEL PLA:

CONSERVAR EL PAISATGE, ELS HÀBITATS I LES ESPÈCIES ESTÈPIQUES I DE SECÀ MITJANÇANT LA SEVA COMPATIBILITZACIÓ AMB ELS USOS PRODUCTIUS DEL SECTOR AGRARI I RAMADER

1.3 FUNCIÓ I ESTRUCTURA DEL PLA

El Pla ha estat elaborat i aprovat per la Generalitat de Catalunya en aplicació de les *Directives d'Aus i Hàbitats* i de la Llei estatal 42/2007 de conservació del patrimoni natural i la biodiversitat amb l'objecte de complir amb els compromisos de conservació derivats de les legislacions europea, estatal i catalana.

Tal i com ja s'ha avançat en l'apartat anterior, l'objectiu primordial que proposa el present Pla és l'entesa entre dos sectors històricament relacionats però enfrontats en els darrers temps a causa de les tensions derivades de les expectatives de transformació: el patrimoni natural i l'activitat humana. Així doncs, *es tracta de trobar un equilibri entre la conservació dels hàbitats, i conseqüentment la fauna que hi habita, amb els usos productius del sector agrícola i ramader de la zona*.

Seguint aquest premissa, aquest Pla va estretament lligat al Procés de Participació general i territorial, iniciat durant els primers mesos de 2010. Aquest procés ha esta obert a tots els implicats en la gestió de l'àmbit del Pla i s'ha realitzat de manera que s'hi representin tots els ENP de l'àmbit. Així mateix, també s'ha organitzat una mesa d'experts constituïda per diferents membres representatius de tots els sectors implicats.

Mitjançant aquests processos de participació s'han definit i detallat els objectius i les mesures de conservació necessàries per assolir un estat de conservació favorable dels hàbitats i les espècies. Aquests, han partit de la realització prèvia, també de forma participada, d'un acurat diagnòstic de la situació actual, tant pel què fa als valors naturals com a la realitat socio-econòmica de la zona.

Amb tot, el resultat és aquest document que fa les funcions de Pla de gestió dels espais naturals protegits de la plana de Lleida i a l'hora de Pla especial del medi natural i del paisatge d'aquests espais que n'ordeni els usos i les activitats. Ha d'esdevenir un document públic i conegut així com també un inventari ambiental de referència per a la zona i per a futurs projectes de característiques semblants.

Pel que fa al Pla de gestió, a continuació s'especifica un llistat dels principals aspectes que ha d'incloure un document d'aquestes característiques enfocat, prioritàriament, a la conservació de les aus:

- *Identificar les espècies i els hàbitats sobre els quals s'han de dur a terme mesures de gestió*
- *Conèixer de forma detallada la ubicació de les espècies i hàbitats a preservar*
- *Definir les exigències ecològiques de les espècies i els hàbitats per les que es va designar l'espai*
- *Avaluar l'estat de conservació de cada una de les espècies i dels hàbitats*
- *Definir l'objecte de conservació (població o superfície i qualitat òptimes) d'aquestes espècies i hàbitats*
- *Identificar les amenaces que produeixen o poden produir el deteriorament en els hàbitats o poblacions*
- *Identificar les exigències econòmiques, socials i culturals que es duen a terme en l'espai per a anticipar les possibles dificultats amb els propietaris o usuaris de l'espai*
- *Definir les mesures apropiades per a evitar les amenaces identificades*
- *Definir els models de gestió que permetin mantenir a les espècies i als hàbitats en un estat favorable de conservació*
- *Establir un procediment per avaluar ambientalment l'impacte dels plans i/o projectes que puguin arribar a deteriorar l'espai*
- *Definir un pla de sensibilització dirigida als propietaris i usuaris de l'espai que el posi en valor*

- *Identificar el cost de les mesures necessàries per mantenir l'espai en un estat favorable de conservació*
- *Establir un sistema de seguiment de l'estat de conservació de les espècies i hàbitats de l'espai que sigui coherent amb el seguiment que es porta a terme dins i fora dels espais protegits Xarxa Natura 2000*
- *Establir un seguiment de desenvolupament del Pla*

Respecte al Pla Especial de Protecció del Medi Natural i del Paisatge dels Espais Naturals Protegits de la Plana de Lleida, cal dir que es tracta d'un document derivat de la Llei 12/1985, d'espais naturals, que determina la normativa a aplicar a l'interior de l'espai natural protegit. El seu objectiu és el de regular els usos i activitats a desenvolupar a l'interior de l'ENP així com establir la delimitació detallada d'aquests espais a escala 1:10.000. Aquesta normativa es complementa amb la normativa sectorial preexistent i ajuda a clarificar els usos i activitats compatibles i incompatibles dins dels mateixos.

La redacció del present Pla cal entendre-la com una oportunitat de desenvolupament socioeconòmic, ja que ha de permetre posar en valor tota una sèrie d'atributs i realitzar tota una sèrie d'inversions que permetin desenvolupar activitats econòmiques compatibles en aquests espais, obrint-los al turisme i a les activitats d'ús públic. Al mateix temps, el Pla ha de proposar escenaris viables per a l'activitat agroramadera, proporcionant eines per a la seva millora i competitivitat.

Per últim, el Pla ha d'establir un model de governança i gestió, desenvolupant eines novedoses que permetin gestionar un conjunt d'espais protegits individuals i geogràficament diferenciats, sovint amb notables diferències ecològiques i socioeconòmiques, però que tenen com atribut comú el de conservar les darreres mostres de la biodiversitat lligada als ambients estèpics del país.

2 MEMÒRIA DESCRIPTIVA I INTERPRETATIVA

2.1 DELIMITACIÓ. DESCRIPCIÓ DEL CONTEXT TERRITORIAL I SOCIOECONÒMIC

Per tal de garantir la conservació favorable dels hàbitats, el Consell de la Comunitat Europea es basa en la correcta aplicació de dues directives: *92/43/CEE referent a la conservació dels hàbitats naturals i de la flora i fauna silvestres* i *79/409/CEE relativa a la conservació de les aus silvestres*. Aquestes dues directives convergeixen en l'anomenada Xarxa Natura 2000. Aquest instrument ha de contenir les suficients mostres dels hàbitats i de les poblacions d'espècies considerades com d'interès a la Unió Europea (anomenades d'interès comunitari) per tal de poder garantir-ne la seva conservació. En aquest sentit, la Xarxa Natura 2000 inclou dos tipus d'espais, que sovint convergeixen en un mateix territori:

- ZEC (Zones Especials de Conservació): establertes en base a la Directiva d'Hàbitats i designades prèviament com a Llocs d'Importància Comunitària (LIC) per la Comissió Europea a partir d'una proposta elaborada pels Estats membres.
- ZEPA (Zones d'Especial Protecció per a les Aus): establertes en base a la Directiva d'Aus i designades directament pels Estats membres.

En aquest sentit aquest Pla de Gestió i Pla especial engloba diversos espais designats per a formar part de la xarxa Natura 2000, tot ells com a ZEPA i d'altres també com a LIC.

En el conjunt de la plana de Lleida hi ha un total de 13 espais de la Xarxa Natura 2000. D'aquestes, el present Pla de Gestió contempla l'aplicació de mesures per a l'ordenament i la conservació dels hàbitats i les espècies en els 9 espais que s'especifiquen en la taula següent. Tots ells, a més, es troben protegits per la legislació catalana en ser inclosos al Pla d'espais d'interès natural (PEIN) aprovat pel Govern de Catalunya mitjançant el Decret 328/1992.

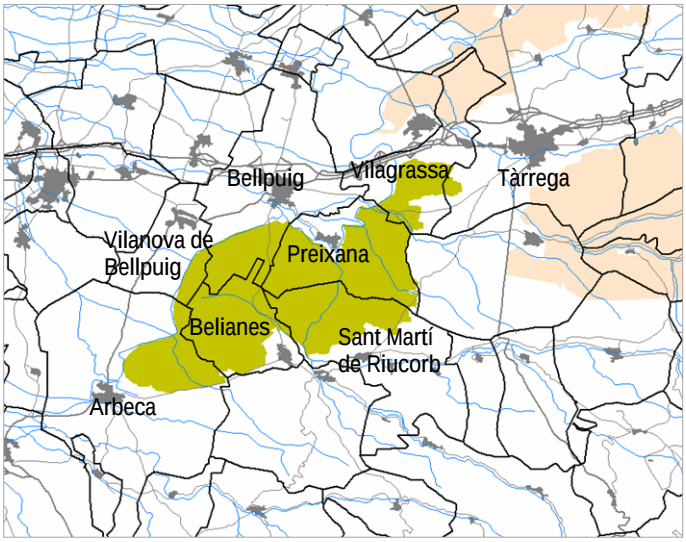
Taula 2. Relació dels espais naturals protegits inclosos al Pla

NOM DE L'ESPAI	PEIN	SUP. PEIN	CODI ZEPA	SUP. ZEPA	CODI LIC	SUP. LIC
Secans de Mas de Melons – Alfés	Sí	7.618,60	ES0000021	7.618,60	ES5130040	6.422,90
Secans del Segrià i Utxesa	Sí	7.727,30	ES0000480	7.727,30	ES5130038	3.792,90
Secans de La Noguera	Sí	8.960,40	ES5130021	8.960,40	ES5130021	8.960,40
Anglesola – Vilagrassa	Sí	1.122,70	ES0000321	1.122,70	---	
Granyena	Sí	6.645,80	ES0000322	6.645,80	---	
Bellmunt – Almenara	Sí	4.039,50	ES0000477	4.039,50	ES5130025	3.464,20
Plans de la Unilla	Sí	988,9	ES5130035	988,9	ES5130035	988,9
Plans de Sió	Sí	10.382,70	ES0000478	10.382,70	ES5130036	5.289,60
Secans de Belianes – Preixana	Sí	6.521,10	ES0000479	6.521,10	ES5130037	1.924,60
Superfície total		54.007,00		54.007,00		30.843,50

Font. DMAH

A continuació s'especifiquen breument les principals característiques dels diferents indrets dins del context territorial i socioeconòmic.

FITXA 1. SECANS DE BELIANES - PREIXANA — Extensió: 6.521,12ha

Localització: Se situa a cavall entre les comarques de l'Urgell i les Garrigues i Pla d'Urgell. Pertany als següents municipis: Tàrrega, Vilagrassa, Preixana, Sant Martí de Riucorb, Belianes, Arbeca, Vilanova de Bellpuig i Bellpuig.

Característiques: Dominància dels conreus agrícoles sobre una part minoritària de zones arbrades. Predominen els conreus de cereal de secà encara que hi ha bona representació de cultius arbrats.

Secans de Belianes - Preixana
Altres ZEPA
Superfície urbanitzada
Xarxa hidrogràfica
Xarxa viària
Delimitació municipal

Per tal d'establir una delimitació més acurada de cada ZEPA segons la seva afectació municipal, es presenten les següents dades:

Municipis pertanyents	Superfície protegida inclosa al municipi	% total d'ENP en el municipi	Superfície municipal considerada ENP (%)
Arbeca	846,06	12,97	14,50
Belianes	1.320,80	20,25	84,18
Bellpuig	656,76	10,07	18,78
Maldà	0,85	0,01	0,03
Preixana	1.730,21	26,53	80,40
Sant Martí de Riucorb	1.188,90	18,23	34,07
Tàrrega	59,33	0,91	0,67
Verdú	9,16	0,14	0,26
Vilagrassa	525,25	8,05	26,43
Vilanova de Bellpuig	183,80	2,82	13,15

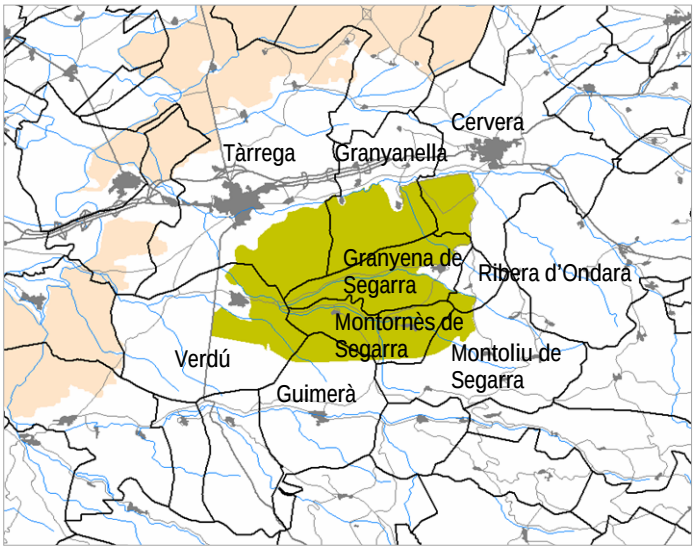

FITXA 2. GRANYENA — Extensió: 6.645,80ha

Localització: Se situa entre les comarques de l'Urgell i La Segarra. Pertany als següents municipis: Tàrrega, Granyanella, Cervera, Granyena de Segarra, Ribera d'Ondara, Montornès de Segarra, Montoliu de Segarra, Guimerà i Verdú.

Característiques: Orografia molt marcada formada en conjunt per petites serres i valls. Els cultius arboris es situen escalonadament en les valls. També s'hi situen cultius de cereal en les zones d'escorrentia. S'observa un mosaic de cultiu amb guarets erms i boscos.

Granyena
Altres ZEPA
Superfície urbanitzada
Xarxa hidrogràfica
Xarxa viària
Delimitació municipal

Per tal d'establir una delimitació més acurada de cada ENP segons la seva afectació municipal, es presenten les següents dades:

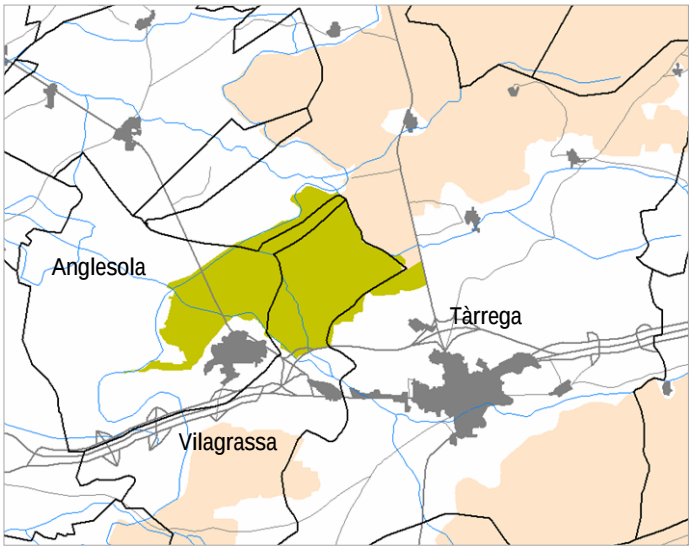
Municipis pertanyents	Superfície protegida inclosa al municipi	% total d'ENP en el municipi	Superfície municipal considerada ENP (%)
Cervera	496,06 Ha	7,37	8,99
Granyanella	1169,00 Ha	17,38	48,01
Granyena de Segarra	1426,80 Ha	21,21	87,53
Guimerà	269,46 Ha	4,01	10,46
Montoliu de Segarra	222,68 Ha	3,31	7,56
Montornès de Segarra	1222,64 Ha	18,18	99,24
Ribera d'Ondara	77,75 Ha	1,16	0,48
Tàrrega	1011,63 Ha	15,04	11,45
Verdú	830,99 Ha	12,35	23,22

FITXA 3. ANGLESOLA - VILAGRASSA — Extensió: 1.122,66ha

Localització: Se situa en la zona central de la comarca de l'Urgell. Pertany als següents municipis: Tàrrega, Anglesola i Vilagrassa.

Característiques: Espai monopolitzat per la presència de camps de conreu amb cultiu de cereal. Tanmateix també hi ha cultiu d'ametllers i oliveres.

Per tal d'establir una delimitació més acurada de cada ZEPA segons la seva afectació municipal, es presenten les següents dades:

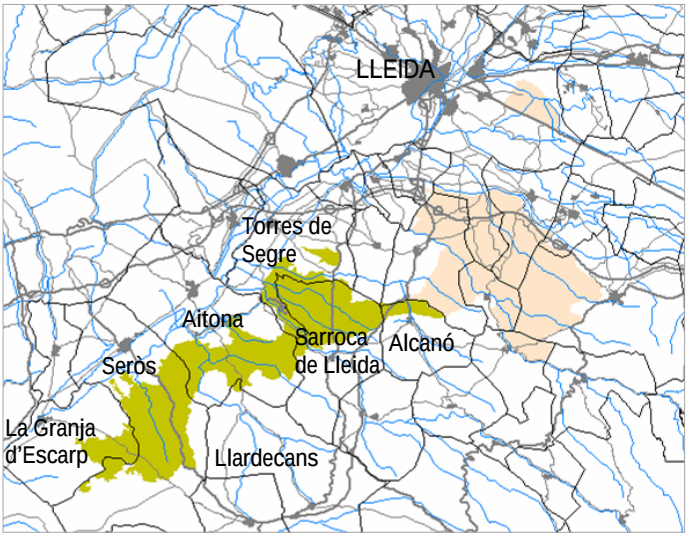
Municipis pertanyents	Superfície protegida inclosa al municipi	% total d'ENP en el municipi	Superfície municipal considerada ENP (%)
Anglesola	467,06 Ha	41,60	19,85
Tàrrega	142,96 Ha	12,73	1,62
Vilagrassa	512,64 Ha	45,66	25,80

FITXA 4. SECANS DE SEGRIÀ - UTXESA — Extensió: 7.727,3 ha

Localització: Situada en la zona del baix Segrià. Pertany als següents municipis: Alcanó, Torres de Segre, Sarroca de Lleida, Aitona, Seròs, Llardecans, i La Granja d'Escarp.

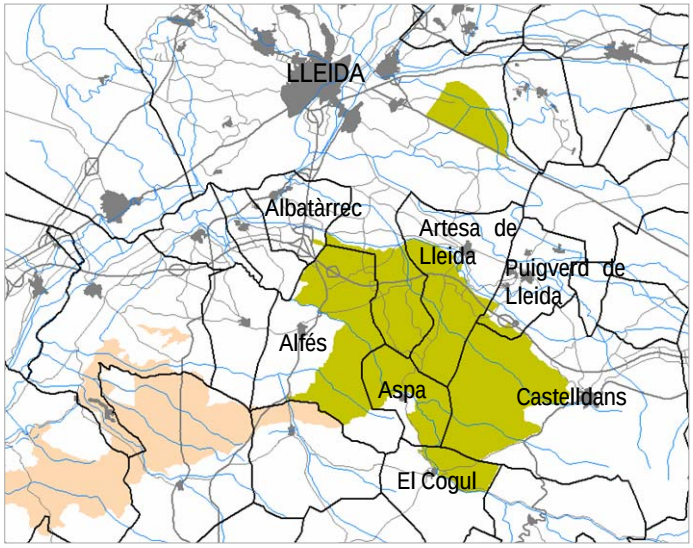
Característiques: Engloba la zona humida corresponent al Pantà d'Utxesa i la zona estepària dels Erms d'Aitona i La Granja d'Escarp-Seròs. Hi ha una part important de conreu arbori

Per tal d'establir una delimitació més acurada de cada ZEPA segons la seva afectació municipal, es presenten les següents dades:

Municipis pertanyents	Superfície protegida inclosa al municipi	% total d'ENP en el municipi	Superfície municipal considerada ENP (%)
Aitona	1.821,97 Ha	22,89	27,23
Alcanó	281,39 Ha	3,53	13,38
Alfés	11,47 Ha	0,14	0,36
Llardecans	33,10 Ha	0,42	0,50
Sarroca de Lleida	1.919,67 Ha	24,11	45,51
Seròs	2.632,17 Ha	33,06	30,70
Sunyer	2,90 Ha	0,04	0,23
Torres de Segre	735,55 Ha	9,24	14,53
La Granja d'Escarp	523,18 Ha	6,57	13,59

FITXA 5. SECANS DE MAS DE MELONS – ALFÉS — Extensió: 7.618,63ha

Localització: Situada entre les comarques de les Garriigues i el Segrià. Pertany als següents municipis: Albatàrrec, Lleida, Artesa de Lleida, Puigverd de Lleida, Castelldans, El Cogul, Aspa i Alfés.

Característiques: Espai discontinu. Predomina el paisatge agrícola de secà. El cultiu de cereal és el més extès. També s'hi situen conreus d'ametllers i oliveres. Un petit sector nord (Torreribera) protegeix la trenca

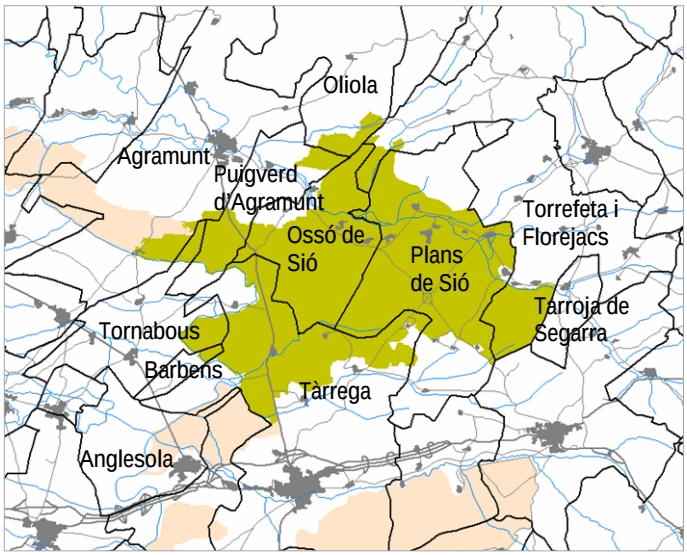
Secans de Mas de Melons - Alfés
Altres ZEPA
Superfície urbanitzada
Xarxa hidrogràfica
Xarxa viària
Delimitació municipal

Per tal d'establir una delimitació més acurada de cada ZEPA segons la seva afectació municipal, es presenten les següents dades:

Municipis pertanyents	Superfície protegida inclosa al municipi	% total d'ENP en el municipi	Superfície municipal considerada ENP (%)
Albatàrrec	12,31 Ha	0,16	1,18
Alcanó	6,65 Ha	0,09	0,32
Alfés	1.691,58 Ha	22,21	52,96
Artesa de Lleida	1.147,90 Ha	15,07	47,95
Aspa	844,85 Ha	11,09	82,75
Castelldans	1.929,38 Ha	25,33	29,64
Lleida	1.508,80 Ha	19,81	7,11
Puigverd de Lleida	95,61 Ha	1,26	7,64
El Cogul	378,44 Ha	4,97	21,61

FITXA 6. PLANS DE SIÓ — Extensió: 10.382,69ha

Localització: Es situa a cavall entre les comarques de l'Urgell i la Segarra, tot i que una petita part pertany a La Noguera. S'emplaça dins els següents municipis: Agramunt, Puigverd d'Agramunt, Oliola, Torrefeta i Florejacs, Plans de Sió, Tàrrega, Tornabous, Tarroja de Segarra, Barbens, i Ossó de Sió.

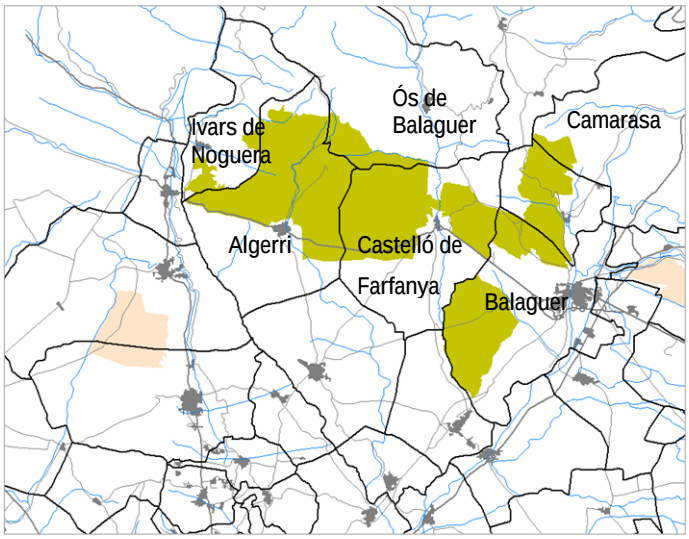
Característiques: La majoria de la ZEPA està ocupada per zones agrícoles (cereal de secà en major part) i per petites extensions d'arbredes naturals d'esclerofil·les amb sotabosc arbustiu. Orografia ondulada.

Per tal d'establir una delimitació més acurada de cada ZEPA segons la seva afectació municipal, es presenten les següents dades:

Municipis pertanyents	Superfície protegida inclosa al municipi	% total d'ENP en el municipi	Superfície municipal considerada ENP (%)
Agramunt	257,00 Ha	2,38	1,61
Barbens	47,54 Ha	0,44	3,14
Oliola	227,28 Ha	2,11	2,63
Ossó de Sió	2.380,41 Ha	22,08	90,54
Puigverd d'Agramunt	544,84 Ha	5,05	32,05
Tarroja de Segarra	7,27 Ha	0,07	0,96
Tornabous	350,31 Ha	3,25	14,49
Torrefeta i Florejacs	844,44 Ha	7,83	4,75
Tàrrega	2.447,75 Ha	22,71	27,70
Vilagrassa	2,58 Ha	0,02	0,13
Els Plans de Sió	3.669,32 Ha	34,04	65,65

FITXA 7. SECANS DE LA NOGUERA — Extensió: 8.960,40ha

Localització: En la zona sud-oest comarca de la Noguera. Pertany als següents municipis: Algerri, Ivars de Noguera, Ós de Balaguer, Balaguer, Castelló de Farfanya i Camarasa.

Característiques: Espai discontinu predominat per camps de conreu de cultius de cereal al sector sud i conreus entre turons amb brolles, boscos i matollars al nord

Per tal d'establir una delimitació més acurada de cada ZEPA segons la seva afectació municipal, es presenten les següents dades:

Municipis pertanyents	Superfície protegida inclosa al municipi	% total d'ENP en el municipi	Superfície municipal considerada ENP (%)
Algerri	2.895,00 Ha	32,31	53,30
Balaguer	1.856,76 Ha	20,72	16,20
Camarasa	183,77 Ha	2,05	0,58
Castelló de Farfanya	2.447,35 Ha	27,31	46,51
Ivars de Noguera	234,03 Ha	2,61	8,62
Menàrguens	6,11 Ha	0,07	0,30
Os de Balaguer	1.336,15 Ha	14,91	4,91
Les Avellanes i Santa Linya	1,18 Ha	0,01	0,01

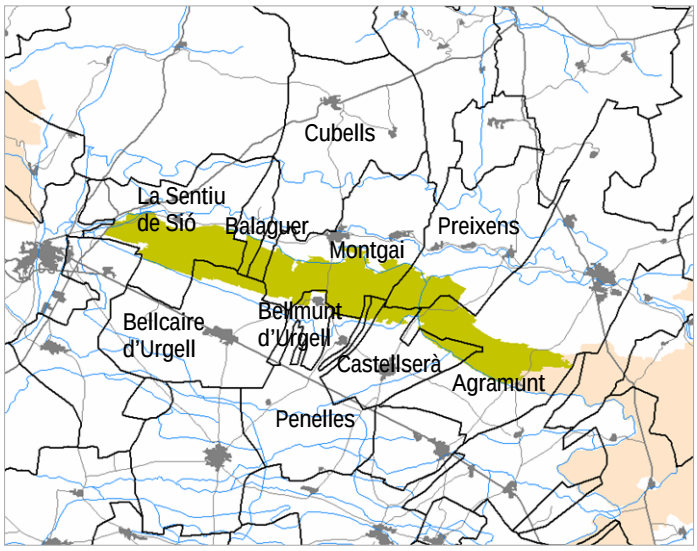

FITXA 8. BELLMUNT - ALMENARA — Extensió: 4.039,48ha

Localització: Es situa entre les comarques de La Noguera i l'Urgell. Pertany als següents municipis: La Sentiu de Sió, Bellcaire d'Urgell, Balaguer, Cubells, Montgai, Bellmunt d'Urgell, Castellserà, Penelles, Agramunt i Preixens.

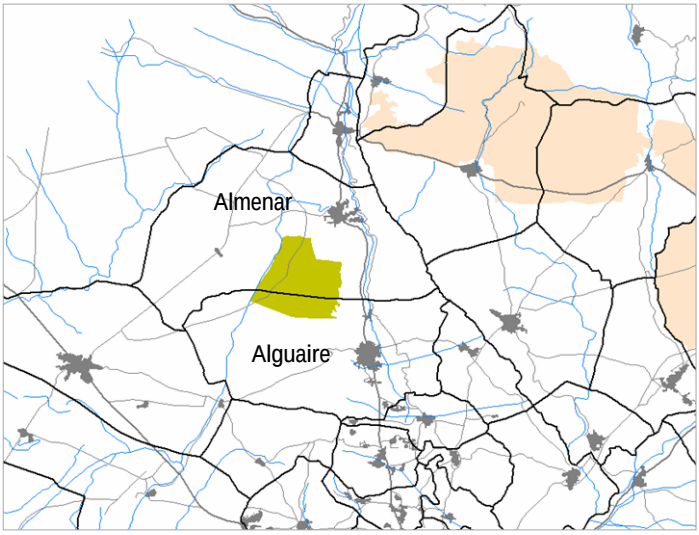
Característiques: La majoria de l'àmbit està monopolitzat per camps de cultiu de cereal i quasi sense cultius arboris. Per altra banda, també s'hi ubiquen zones arbrades i arbustives amb vegetació gipsícola d'interès.

Per tal d'establir una delimitació més acurada de cada ZEPA segons la seva afectació municipal, es presenten les següents dades:

Municipis pertanyents	Superfície protegida inclosa al municipi	% total d'ENP en el municipi	Superfície municipal considerada ENP (%)
Agramunt	914,16 Ha	22,63	5,74
Balaguer	88,51 Ha	2,19	0,77
Bellcaire d'Urgell	204,82 Ha	5,07	6,53
Bellmunt d'Urgell	37,76 Ha	0,93	7,39
Castellserà	250,92 Ha	6,21	7,92
Cubells	95,88 Ha	2,37	2,45
Montgai	1.080,43 Ha	26,75	37,33
Penelles	60,15 Ha	1,49	2,36
Preixens	369,57 Ha	9,15	12,89
La Sentiu de Sió	937,28 Ha	23,20	31,64

FITXA 9. PLANS DE LA UNILLA — Extensió: 988,90ha

Localització: Es situa en la zona de l'alt Segrià. La ZEPA pertany als municipis següents: Almenar i Alguaire.

Característiques:

Per tal d'establir una delimitació més acurada de cada ZEPA segons la seva afectació municipal, es presenten les següents dades:

Municipis pertanyents	Superfície protegida inclosa al municipi	% total d'ENP en el municipi	Superfície municipal considerada ENP (%)
Almenar	674,74 Ha	68,25	10,13
Alguaire	313,82 Ha	31,75	6,26

2.2 SÍNTESI DELS VALORS

2.2.1 MEDI FÍSIC

2.2.1.1 OROGRAFIA, GEOLOGIA I GEOMORFOLOGIA

A les Terres de Lleida s'estén una **gran plana de baixa altitud**, entre els 200 i 400 metres, que forma part de la Depressió central catalana i conforma un **paisatge de línies horitzontals interminables**, on només algun tossal testimoni, de tant en tant, trenca la monotonia de la planura. Envoltada per un semicercle de muntanyes que va de nord a sud-est, queda oberta cap a l'oest. Constitueix l'única plana realment extensa de Catalunya, fins al punt que es en un passat recent, abans de les profundes modificacions esdevingudes al territori amb diversos projectes de regadiu, es produïen diversos fenòmens endorreics per rius que, per manca de pendent, no podien arribar a desguassar i formaven estanys, com el d'Ivars d'Urgell, dessecat cap a la meitat del segle passat i ara en procés de recuperació.
Cap al centre de la plana, el Segre ha practicat un profund tall, obrint una àmplia vall esglaonada, on es localitza la franja de verdor de l'horta.

Geogràficament, la Depressió Central catalana forma part de la Depressió de l'Ebre, la formació de la qual s'inicia en començar el Terciari. Neix com un mar que recull detritus aportats pels rius d'aleshores i posteriorment es transforma en un gran llac interior. Per això, a la base es troben els sediments marins i més amunt els lacustres, separats en molts llocs per un gruix de guixos i sals.

La part central de la depressió, ha restat menys afectada per les pressions orogèniques i per això els seus estrats conserven la seva horitzontalitat primitiva. Posteriorment, els rius pirinencs van anar escampant arrossegalls que formen el nivell superior de graves que es troba arreu al voltant dels 400 metres. Els materials de la Depressió Central, queden, doncs, disposats en zones concèntriques: al centre, roques de precipitació calcària i d'evaporació –sals i guixos–, i a la perifèria, els materials detrítics –gresos i conglomerats–.

Els materials que afloren a les Terres de Lleida són força diversos. Els millors representats són els carbonats, especialment les calcàries, però també hi ha conglomerats calcaris i dolomies. Segueixen en importància els gresos, llims, argiles i guixos.

Les crisis climàtiques quaternàries han determinat una bona part de la fisiografia de les terres situades al sud dels Prepirineus. La cubeta sedimentària de l'Ebre, constituïda per estrats horitzontals, es va anar retallant amb la creació i eixamplament dels rius que menaven per la plana: el Segre, la Noguera Ribagorçana, Set, Femosa, Sió, d'Ondara, Corb i altres.

Probablement des de fa 5000 o més anys **el clima predominant d'aquestes terres ha estat mediterrani continental subàrid**. Sota aquestes condicions, la major part dels tributaris dels rius principals de la baixa Noguera, l'oest de l'Urgell, Plana d'Urgell, Garrigues baixes i el Segrià romanien secs durant una bona part de l'any. Actualment, les valls d'aquests cursos d'aigua i altres de més secundaris presenten vessants rectilinis i de fons pla reblert d'al·luvions, o bé vessants curvilinis que generen un perfil transversal de la vall en bressol com a resultat de la convergència de glacis.

És notable, però, la uniformitat del relleu que hi ha a la Plana d'Urgell i l'Urgell determinada, en gran part, per l'existència d'un extens mantell de graves cantelludes i llims. L'origen d'aquests materials, cal atribuir-lo als rius d'Ondara i Corb que donaren lloc, especialment durant el quaternari inicial, a importants ventalls al·al·luvials. Actualment, aquests dos rius actuen més aviat de sistemes de drenatge dels regadius de la plana d'Urgell i no pas, com ja s'ha comentat, de vies naturals.

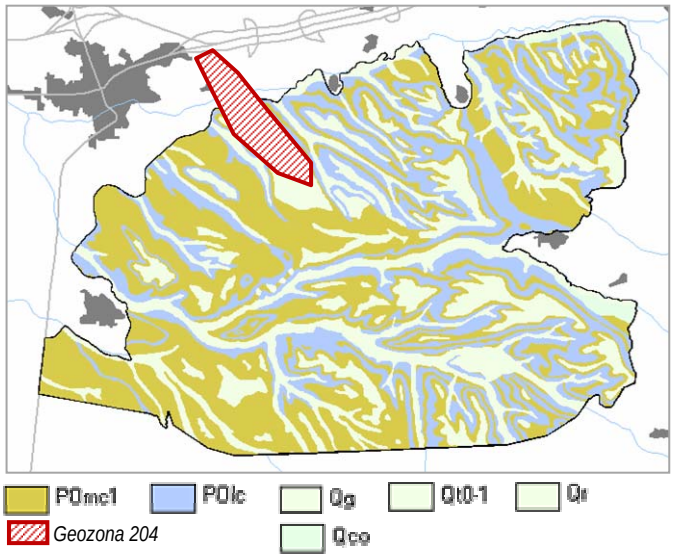
Al sud de Tàrrega els terrenys són una mica més accidentats amb fortes costes de resultes de l'erosió fluvial i diferencial, preludi del relleu de direcció predominant nord-sud que forma l'Altiplà Central de la Segarra. Aquest, divideix la Depressió Central Catalana en dues unitats geogràfiques a banda i banda dels dos vessants d'aquell relleu que continua pel nord amb la plataforma del Solsonès: el vessant occidental és obert a les terres més continentals de la Depressió de l'Ebre i descendeix poc a poc; el vessant oriental, més aspre, s'estén cap a les comarques mediterrànies. Efectivament, a l'oest de Cervera les capes s'inclinen suaument cap a la vall del Segre, de manera que els rius segarrencs han originat llargues valls conseqüents amb l'estructura geològica.

La dinàmica actual d'aquest territori és erosiva, encara que no es pot parlar d'una intensitat elevada dels processos degut a la dominància dels relleus suaus de les terres de Lleida. El risc més elevat d'erosió es localitza a les serres circumdants a la plana, i en particular a les Garrigues, la Segarra i Urgell. En aquestes comarques, el risc potencial d'erosió per l'ús agrícola de les terres ha anat disminuint al llarg dels anys amb la construcció de murs de pedra i terrasses, que actualment constitueixen un dels elements distintius del paisatge dels costers d'aquestes comarques. Aquestes infraestructures de conservació de sòls és molt important que es mantinguin per evitar la pèrdua del sòl fèrtil, amb la qual cosa s'aconseguirà un ús més sostenible del territori.

Un altre factor de tipus natural a tenir en compte en la determinació del paisatge de determinades àrees, per la seva influència en la vegetació i/o usos agrícoles del sòl, és la salinitat. El territori de les Terres de Lleida, per la seva localització a la depressió central de l'Ebre, té com a materials subjacents calcilutítties amb alts continguts de sals solubles. Això fa que les aigües de drenatge, que s'acumulen als fons de vall i en depressions pobrament drenades. Actualment, però, el sanejament progressiu de les terres mitjançant la instal·lació de xarxes de drenatge ha reduït de manera significativa aquesta situació.

Lògicament, però, es pot realitzar una aproximació més detallada a les característiques geològiques de cadascun dels ENPs. A continuació es presenten una sèrie de figures representatives d'aquestes característiques agrupades segons cada una de les delimitacions.

FITXA 10. CARACTERÍSTIQUES GEOLÒGIQUES _GRANYENA Extensió: 6.645,80ha

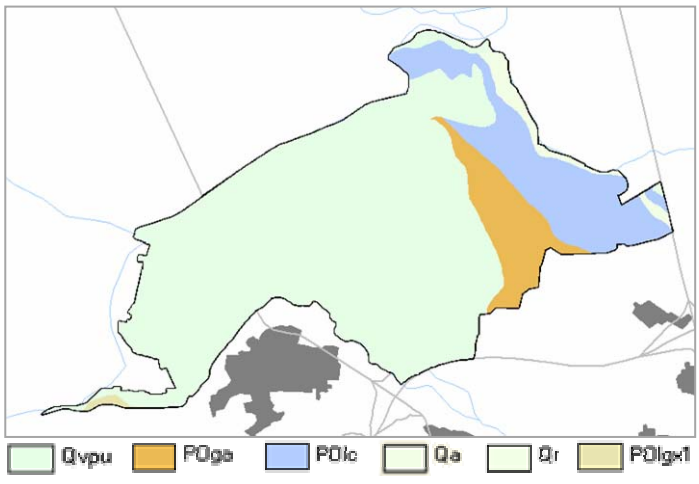
L'ENP de Granyena se situa sobre el paquet sedimentari Cenozoic. La marcada orografia donada la presència de diferents cursos hídrics origina una distribució uniforme dels materials segons la seva naturalesa. En aquest sentit, en les parts més altes de les valls, hi predominen les calcàries micrítiques (P0mc1), per contra, les lleres fluvials així com també les parts properes a aquestes, estan monopolitzades per materials més sedimentaris com les graves (Q). Per últim, cal destacar l'estadi intermedi format per argiles (P0lc).

Dins d'aquest espai s'hi troba la geozona 204 catalogada pel Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya explicada a continuació.

GEOZONA 204 - Pedreres del Talladell

Interessant des d'un punt de vista patrimonial geològic perquè ha proporcionat abundants restes de mamífers, rèptils i mol·luscs i de restes vegetals molt ben preservades (fulles) que es van recuperar en el passat. La bona preservació d'aquestes restes orgàniques ha permès conèixer millor la paleobiologia de l'Oligocè a Catalunya i en concret les condicions ambientals de la zona central de la Depressió de l'Ebre. A més, conté bons afloraments de l'Oligocè de la zona central de la Depressió de l'Ebre, particularment de calcàries que enregistren molt bé les característiques sedimentològiques d'un sistema lacustre carbonatat. La qualitat dels afloraments així com l'abundància de restes fòssils confereixen a aquest geozona un indubtable interès didàctic per conèixer el funcionament d'un sistema lacustre i, en concret, el que es va formar en aquest sector de la Depressió de l'Ebre.

FITXA 11. CARACTERÍSTIQUES GEOLÒGIQUES_ANGLESOLA - VILAGRASSA Extensió:

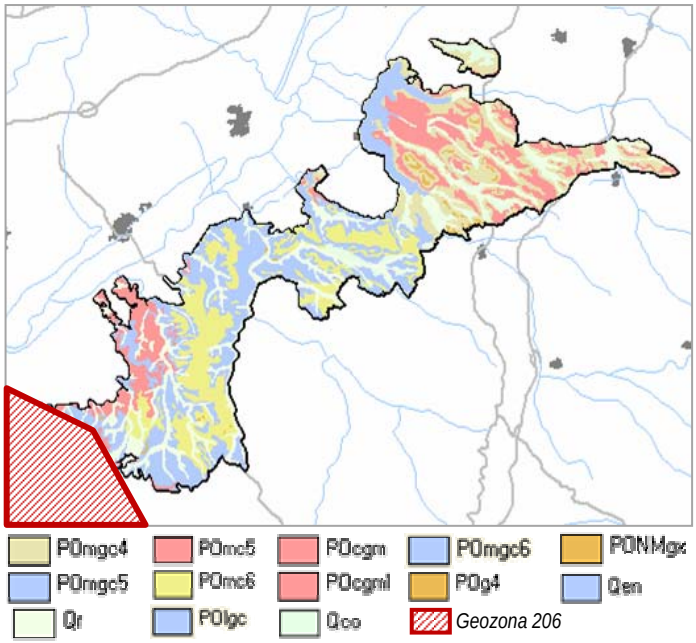

L'ENP d'Anglesola-Vilagrassa se situa bàsicament sobre el recobriment de còdols quaternaris (Qvpu) tot i que a l'est existeixen petits afloraments de materials també cenozoics però més antics: gresos (P0ga) i argiles (P0lc) de l'Oligocè Inferior, i molt petites quantitats de lutites cenozoiques (P0lgx1) a l'extrem sud-oest.

Dins d'aquest espai no hi ha cap geòtop o geozona catalogat pel Departament de Medi Ambient i Habitatge.

Els principals sòls són Xerofluvent típic, Xerocrept calcixerolic, Xerofluvent aquic i Torriorthent xeric. Es troben sòls principalment de les sèries Comelles, Tornabous, Bellvís, Romeu, Pedrís i Reguer.

FITXA 12. CARACTERÍSTIQUES GEOLÒGIQUES_SECANS DE SEGRIÀ I UTXESA Extensió: 7.727,27ha

L'ENP dels Secans de Segrià i Utxesa se situa sobre el paquet sedimentari Cenozoic. Està format per un mosaic dispers de materials dins l'àmbit de la ZEPA. El més estès és el format per **argiles** (P0mg, P0lgc, Qen) barrejades amb llims i altres materials com margues o conglomerats. Per altra banda, també hi és força present el material composat per **calcàries llimoses** (P0mc). Per últim cal destacar la presència de **lutites** (P0mgc) i agrupacions de graves que denoten la inserció de la xarxa de drenatge superficial en el territori. Destaquen, gemorfològicament, els tossals plans com els de Carrassumada o part dels Erms d'Aitona i els tossals punxeguts com els de Montmeneu

Dins d'aquest espai **s'hi troba la geozona** catalogada pel DMAH de la Generalitat de Catalunya explicada a continuació.

GEOZONA 206 - Successió oligocena de Serra Picarda-Montmeneu

Interessant des d'un punt de vista patrimonial geològic perquè inclou un dels millors afloraments de successió al·luvial - lacustre oligocena superior de Catalunya, que mostra ràpids canvis de fàcies i un clar ordenament seqüencial.

Els sediments al·luvials i lacustres que afloren a la Granja d'Escarp formen part d'una de les seqüències deposicionals en les que ha estat dividit el rebliment sedimentari continental del sector oriental de la Conca de l'Ebre, des del Priabonià superior fins l' Oligocè superior (Catià). Cada seqüència s'inicia amb una expansió de dipòsits lacustres endorreics (terrígens, carbonatats o evaporítics) que s'interdigiten amb les aportacions dels sistemes al·luvials procedents dels marges de la conca. Les seqüències finalitzen amb una expansió de dipòsits al·luvials vermells, que obliteren les àrees lacustres.

El punt culminal és la Punta de Montmeneu amb 490 metres

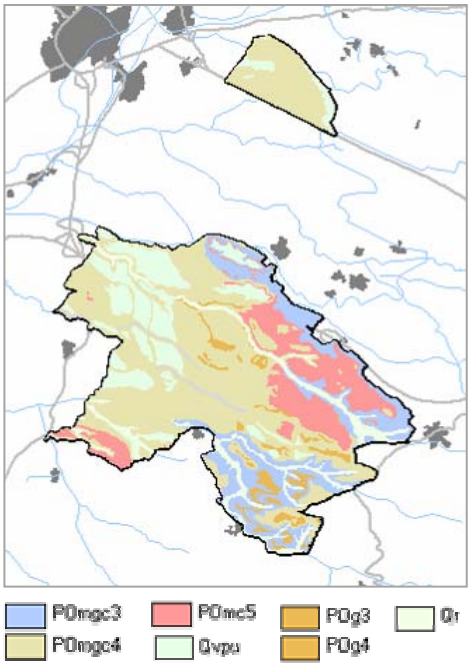

Hi ha dos blocs de sòls característics:

- **Sèries Pedrís i Alcanó:** sòls pobres de poca o mitjana profunditat i bastant pedregosos. Textures que varien de franques a franco-llimoses. Sòls amb probabilitat de tenir una mica de salinitat.
- **Sèries Comelles i Alcoletge:** menys representat. Sòls bons i profunds amb textures fines franco-llimoses i franco-argiloses. Amb poca pedregositat.

Les sèries Comelles i Alcoletge tenen sòls del tipus Xerofluvent típic, mentre que Pedrís és del tipus Torriorthent xèric i Alcanó del Torriorthent xèric-lític.

FITXA 13. CARACTERÍSTIQUES GEOLÒGIQUES_SECANS DE MAS DE MELONS – ALFÉS Extensió: 7.618,63ha

Àmbit discontinu format per materials provinents dels **ventalls al·luvials sedimentaris** de l'era Cenozoica. La litologia predominant que s'estén per tota la zona central és la formada per **lutites** (P0mgc)**i gresos** (P0g). Per altra banda, per la zona nord-occidental de l'àmbit sud, el material predominant és el format per **graves i sorres** (Qvpu), per contra, la zona oriental és característica per les **calcàries amb margues** (POmc) que hi afloren.

Dins d'aquest espai **no hi ha cap geòtop o geozona** catalogat pel Departament de Medi Ambient i Habitatge.

En aquesta zona es poden trobar sòls molt variats S'hi troben sòls molt pobres representats per les **Sèries Pedrís, Alcanó i Bellvís** que tenen textures franques, de moderada pedregositat, amb poca o mitja profunditat, baixa capacitat de retenció d'aigua i alta infiltració. Hi ha sòls mitjos representats per les **sèries Comes i Seana** amb moderada profunditat, textures més fines i millor capacitat de retenció d'aigua i fertilitat. També alguna representació en baixa proporció de superfície de sòls, bona capacitat agrícola com els de la **sèrie Comelles i Pilot**. Alguns d'aquests últims a poden tenir restriccions pel seu alt contingut en carbonats. Pot haver presència de salinitat.

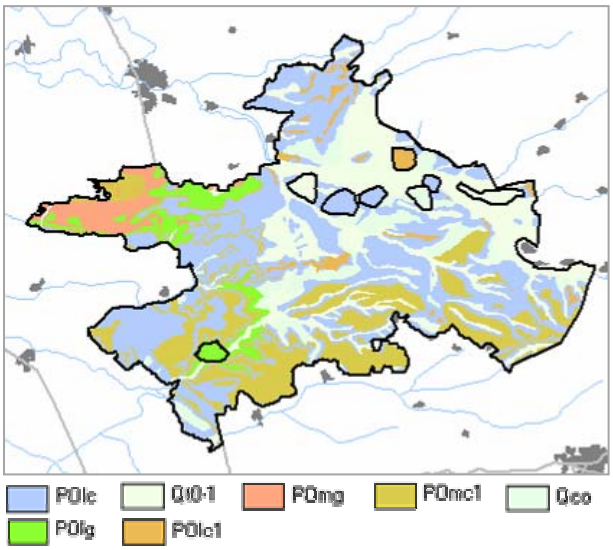
Les **Sèries Pedrís i Seana** tenen sòls classificats com a Paleorthid xèric, la d'**Alcanó** com a Torriorthent xèric – lític, la sèrie **Bellvís** té sòls del tipus Xerochrept petrocàlcic, la **Comes** del Xerorthent típic i la **Comelles** del Xerofluvent típic.

Fotos. Tossals testimoni existents, respectivament, a Matxerri i a Vinfaro, on es poden observar la successió d'estrats sedimentaris horitzontals, amb despreniment dels blocs més durs de lutites consolidades

FITXA 14. CARACTERÍSTIQUES GEOLÒGIQUES PLANS DE SIÓ Extensió: 10.382,69ha

Caracteritzada per amples planures, petites valls i alguns altiplans, la ZEPA Plas de Sió està conformada bàsicament per dos tipus litològics predominants que ocupen la part central i septentrional. Es tracta d'**argiles amb margues** (P0lc) i **graves sorrenques** (Qt). Per la part meridional predominen les **calcàries** (P0mc) i l'extrem oest està conformat bàsicament per **margues** (P0mg).

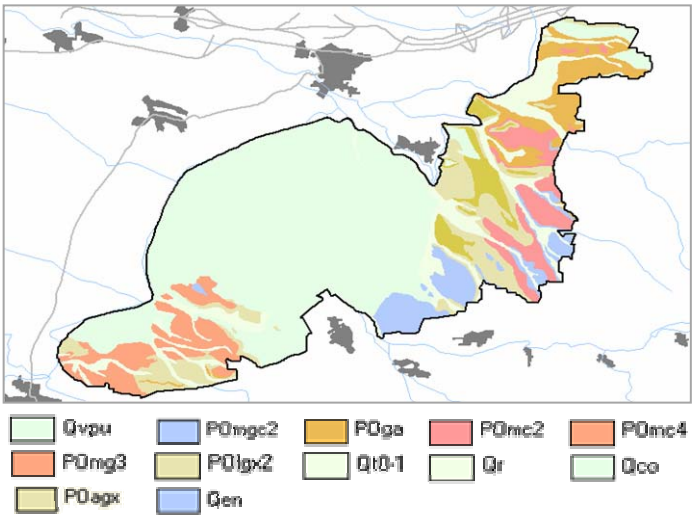
Així doncs, la major part de la superfície està representada per sòls de pobres a mitjans dins de les sèries Pedrís (i les seves variants), Alcanó i Almenara. Tots ells són amb poca profunditat, major o menor pedregositat i una baixa capacitat de retenció d'aigua. Són sòls amb textures franques.

Els sòls bons i aptes sense limitacions, amb profunditat, sense pedregositat. Són els representats per les **sèries Comelles i Castellnou**, però són escassos.

Un cas apart són les **sèries Puelles i Alcoletge**, que estan representats amb alguna de les seves variants en pendent. Són bons sòls a priori però tenen salinitat (sèrie Puelles) i sodicitat (sèrie Alcoletge).

Dins d'aquest espai **no hi ha cap geòtop o geozona** catalogat pel Departament de Medi Ambient i Habitatge.

FITXA 15. CARACTERÍSTIQUES GEOLÒGIQUES SECANS DE BELIANES - PREIXANA Extensió: 6.521,12ha

L'ENP dels Secans de Belianes i Preixana **se situa sobre el paquet sedimentari Cenozoic**. Bàsicament, la gran part central està compassada per **recobriments de còdols quaternaris** (Qvpu), però tant al sud-oest com a l'est apareixen materials més antics, de l'Oligocè, composats per argiles, gresos, calcàries, margues i lutites de diferents tipologies i edats.

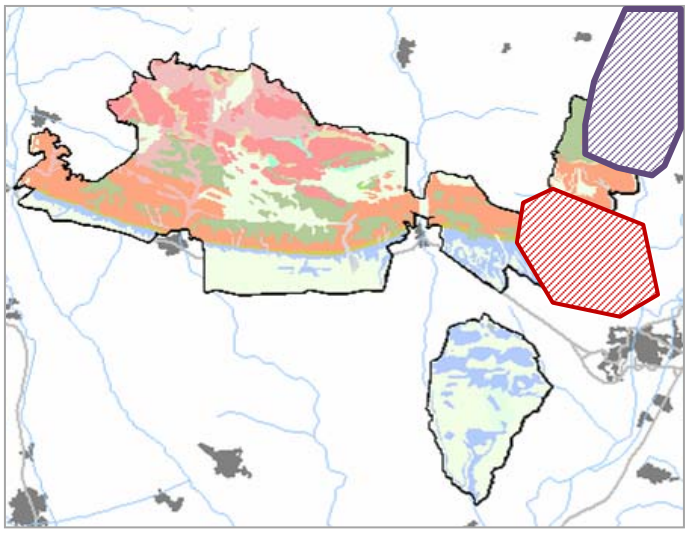
Dins d'aquest espai **no hi ha cap geòtop o geozona** catalogat pel Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya

Hi ha dos blocs de sòls característics:

- **Sèries Seana i Bellvís:** sòls d'amplitud mitja i de profunditat moderada amb força pedregositat i textura franca.
- **Sèries Sinoga i Belianes:** sòls bons amb poca pedregositat. Les textures són fines, franco-llimoses, franco-argiloses i franco argilollimoses.

Les sèries Sinoga i Bellvís són del tipus Xerochrept petrocàlcic. Per altra banda, la sèrie Belianes és del tipus Xerofluvent típic i la Seana del Petrocàlcic xèric.

FITXA 16. CARACTERÍSTIQUES GEOLÒGIQUES_SECANS DE LA NOGUERA Extensió: 8.960,40ha

La zona presenta una gran diversitat de materials, tots ells però amb la característica comuna de pertànyer a Cenozoic. Les tres unitats de relleu presents es caracteritzen també pels materials geològics els quals les formen. En primera instància es pot observar com la zona nord pertanyent a la *Serra d'Ós* està conformada per **materials calcaris del Quaternari** (PPEca, PEcbc) i **llims amb graves** del període paleogènic. D'altra banda, la *Serra Llarga* es caracteritza per estar formada principalment per **margues-argiloses** (PEOh) del paleogen i minoritàriament per **conglomerats** (NPcgl, POcgc) del mateix període. Destaquen els afloraments de **guixos** cristal·litzats i nodulars i/o selenítics. Per últim la zona més planera de Balaguer està conformada principalment per **graves i sorres sedimentàries del Quaternari**. Dins d'aquest espai **s'hi troben dues geozones** catalogades pel DMAH.

GEOZONA 202 - Terrasses deformades del riu Segre

Es tracta d'un dels millors exemples de deformacions halocinètiques quaternàries en l'àmbit autonòmic i fins i tot estatal. Concentra un nombre significatiu d'afloraments on s'observa l'efecte halocinètic dels materials evaporítics terciaris infrajacents en els materials al·luvials quaternaris dipositats pel riu Segre. La zona mostra un bon registre tant dels materials del substrat terciari com de les formacions al·luvials quaternàries afectades. A més, es l'únic indret on es troba el registre de canvis bruscs de la direcció dels rius durant el Quaternari.

A més, cal remarcar la singularitat d'aquests afloraments donades les característiques de la geologia de Catalunya. En aquest sentit cal destacar el caràcter únic dels mateixos pel tipus de fenomen i l'edat dels materials involucrats.

GEOZONA 133 - Sant Salvador de Camarasa

Darrers esdeveniments tectònics del Pirineu en l'emplaçament de les Serres Marginals i tot el desenvolupament de l'estructura frontal Pirinenca. Discordança entre les sèries mesozoiques i els conglomerats Paleògens en la part sud de la muntanya de Sant Salvador. En un àrea relativament reduïda afloren les tres unitats estructurals més característiques de les Serres Marginals, que formen la part més frontal dels mantells Sud - Pirinencs, de Nord a Sud: Montroig, Sant Salvador i Sant Llorenç. Pel què fa a l'estratigrafia és molt rellevant a la geozona la sèrie del Juràssic per les seves condicions d'aflorament i perquè és molt complerta.

Hi trobem unes estructures tectòniques espectaculars de plecs associats a encavalcaments. Aquests afecten a materials del Garumnià i posteriorment han estat basculats donant una sèrie de plecs d'eix vertical. També cal destacar la discordança entre els materials del Santonià superior, que constitueixen els penya-segats del Montroig i els del Juràssic, situats a la vessant sud d'aquest. Aquesta discordança, que consisteix en una superfície erosiva on s'hi va desenvolupar un carst, és la representació física de l'inici de la compressió dels Pirineus, la qual s'observa perfectament des del poble de Camarasa. En alguns punts de la discordança, el paleocarst està reblert de bauxita. Aquests dipòsits són especialment interessants ja què la bauxita és d'una qualitat excepcional i havia estat explotada antigament en els afloraments de Coll de Porta.

La Serra Llarga

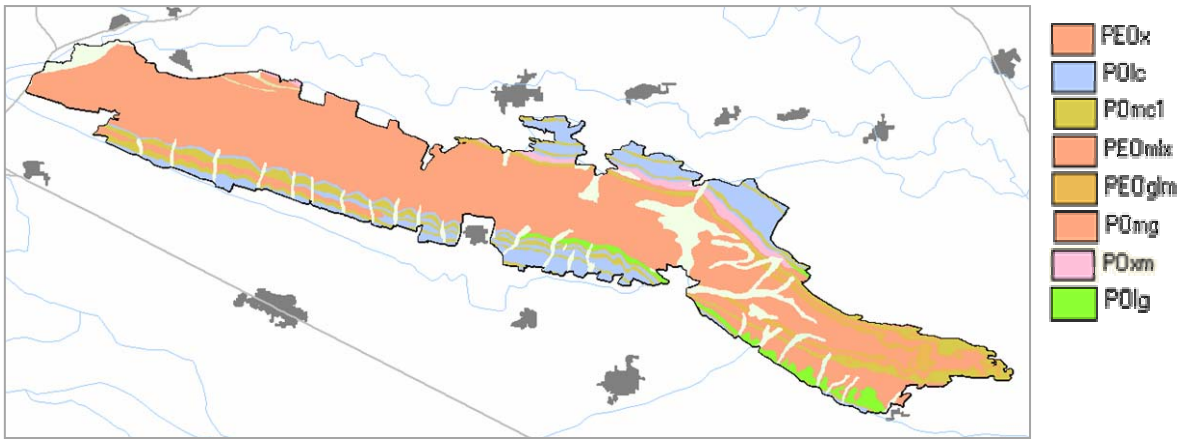
La Serra Llarga, que forma part de l'anticlinal Barbastre-Balaguer, pel vessant nord contacta amb els materials del Mesozoic i pel vessant sud amb les planes del paleogen. Entre aquest anticlinal i l'encavalcament de Vallfogona de Balaguer hi ha un conjunt d'encavalcaments que afecten només les capes inferiors de la sèrie estratigràfic. Els dipòsits al·luvials pirinencs de l'etapa priaboniana a oligocena terminal s'originaren en part en sistemes relativament reduïts, d'extensió radial limitada a pocs quilòmetres i d'origen local. Les parts distals dels sistemes al·luvials passaven gradualment als dipòsits lacustres evaporítics de la formació de Barbastre i les formacions al·luvials contenen algunes intercalacions de nivells de guixos i calcàries lacustres. Aquestes successions al·luvials són formades per lutites, conglomerats i arenites que s'observen als flancs de l'anticlinal. Els còdols són de procedència paleozoica i permotriàsitca dominant; això indica que provenen de les zones internes dels Pirineus, a conseqüència de la formació de làmines d'encavalcament que hi involucren el sòcol.

Fotos. Els característics relleus arrodonits de la successió de tossals que conformen la Serra Llarga

FITXA 17. CARACTERÍSTIQUES GEOLÒGIQUES_BELLMUNT - ALMENARA Extensió: 4.039,48ha

La Serra de Bellmunt-Almenara forma part d'una unitat geogràfica i geològica anomenada *avantpaís plegat*. En aquesta unitat, conflueixen dues característiques aparentment incongruents:

- Per una part, és formada per materials sedimentaris postorogènics, de l'Oligocè i, per tant, forma part de la depressió de l'Ebre.
- A diferència de la resta de materials de la depressió de l'Ebre, disposats en capes horitzontals, els estrats estan afectats per plegaments originats per una combinació dels darrers esforços tectònics alpins i per un comportament molt plàstic dels materials subjacents (diapirisme).

Els plegaments per causes tectòniques i diapíriques s'estenen per una longitud d'uns 140 km al llarg del marge nord de la depressió de l'Ebre, en el límit amb el Prepirineu. Neixen a Barbastro (d'on pren el nom la formació geològica *guixos de Barbastro*) i penetren a Catalunya per Alfarràs. D'Alfarràs (N. Ribagorçana) a Balaguer (Segre) formen la Serra Llarga. Just quan són tallades pel Segre és bifurquen en una branca nord (Serres Blanca i de Montclar) formades per l'anticlinal de Sanaüja i una branca sud (Serres de Bellmunt i Almenara) formades per l'anticlinal de Bellmunt, separades pel sinclinal d'Agramunt (vall del Sió).

A les Serres de Bellmunt i Almenara, trobem materials sedimentats en els següents ambients:

- Medi evaporític

A les àrees més centrals de la conca, les topografies endorreiques provocaven l'eliminació de l'aigua per evaporació amb la conseqüent precipitació química de les sals dissoltes, entre les que predominaven els sulfats (guix i l'anhidrita).

- Medi al·luvial

Extensos cons de dejecció formats en zones molt planes (cons al·luvials) constituïts per materials detrítics, formant capes alternants de llims i argiles (margues) i arenes (arenites) dipositades en medis amb més energia de transport. Tota la zona correspon a les parts distals del cons al·luvials. Les zones proximals és situarien al nord, més properes a les muntanyes, on predominen els còdols (conglomerats).

- Medi fluvial

Els cossos massius d'arenites presenten, localment, estructures sedimentàries d'estratificació encreuada a petita escala (indicadores de corrents) i laminació convoluta (indicadora de desplaçament de materials en estat molt fluid).

A les zones més occidentals de la Serra de Bellmunt, a l'est de la Sentiu, apareixen restes de les terrasses més altes del riu Segre, formades per graves, d'origen pirinenc (granit, gneis, esquists, marbre, calcàries...) molt arrodonides.

- Medi lacustre

Localment, es van formar llacs on va predominar la precipitació de carbonat de calci (calcita), originant roques calcàries amb restes fòssils d'organismes d'aigua dolça i salobrenca. La imatge (solana de cal Martí) mostra ripples asimètrics a la superfície dels cossos carbonàtics indicadors de l'existència de corrents d'aigua suaus, probablement, formats a les proximitats de la desembocadura d'un riu. Aquests llacs van ser molt més grans i generalitzats cap a l'est de la zona, en direcció a Tàrrega, on les calcàries són molt més potents (*formació Talladell*).

- Medi pantanós

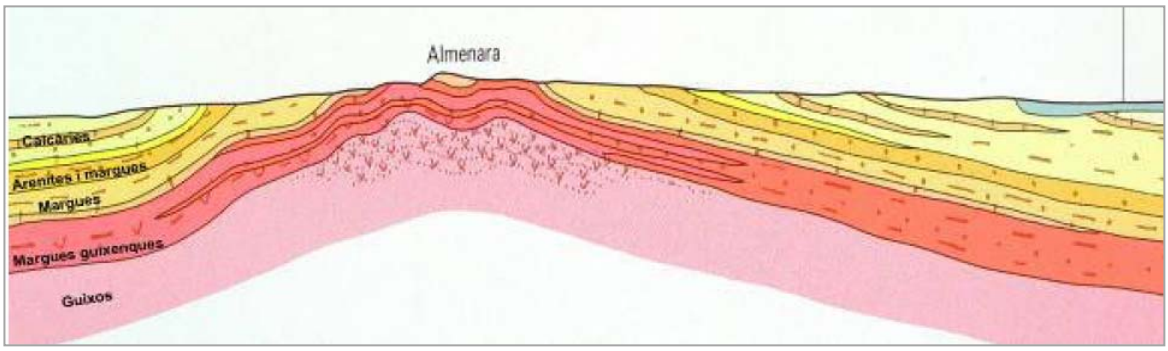
Entre les capes de calcàries i margues dipositades en medis lacustres, es troben petites capes amb restes de vegetació en vies de transformar-se en un carbó Jove (lignit).

Respecte a la litologia de l'espai, predominen quatre materials, dos no detrítics i dos detrítics:

- El guix (sulfat càlcic pentahidratat) i l'anhidrita (sulfat càlcic dihidratat), compostos solubles en aigua, originats per precipitació química deguda a la sobresaturació per evaporació en cubetes endorreiques.
- La calcita (carbonat càlcic), compost molt més insoluble que el guix i precipitat fàcilment en medi lacustre, sense necessitat que l'aigua s'evapori.
- L'arena o sorra, barreja de diferents minerals (calcita, quars, feldspats, diversos silicats màfics...) d'una mida entre 2 i 0,06 mm. A diferència dels anteriors, és un material detrític, és a dir, insoluble per causa de la seva mida i que precipita per pèrdua d'energia de l'aigua que el transporta.
- El llim i l'argila, formats per diversos minerals (predominantment silicats) de mides més petites que l'arena.

Totes les roques presents a la zona són barreges en proporcions variables d'aquests quatre components. Les presentem ordenades de més coherents a més inconsistents: calcàries, arenitas o gresos, guix i margues o calciculites.

L'anticlinal de Bellmunt és força simètric, amb un cabussament màxim dels flancs de 30º a 40º. Al nucli (seguint l'eix del plec) hi afloren els guixos de la *formació Barbastro* en una amplada constant de l'ordre de 1,5 km, disminuint ràpidament a l'est del Canal d'Urgell, on es submergeix sota materials més moderns, ja abans d'arribar al Pilar d'Almenara, on l'anticlinal és tanca en una estructura periclinal. El tall geològic S-N a nivell del Pilar d'Almenara mostra l'estructura geològica.

La major part dels materials de la zona van respondre de manera plàstica a les forces tectòniques, tot i que molt localment és presenten plans de fractura. Molt a prop de Bellmunt, per l'est, les calcàries del flanc sud de l'anticlinal mostren petites falles de direcció E-W, amb estries de fricció. Aquestes petites fractures estan considerades com un punt d'interès geològic al "Mapa Geológico de España".

El relleu general de la zona té un important component estructural, lo qual és conseqüent amb la seva joventut, de manera que les serres (Bellmunt-Almenara, Blanca-Montclar, Llarga...) es corresponen amb plecs anticlinals mentre que les valls (Sió) coincideixen amb els plecs sinclinals.

Pel que fa a la Serra de Bellmunt-Almenara s'observa, tant al vessant nord com al sud, la correspondència entre el pendent topogràfic i el cabussament de les capes. La imatge mostra un cabussament de 30º cap al sud a les capes de gresos del vessant sud, molt a prop del poblet d'Almenara.

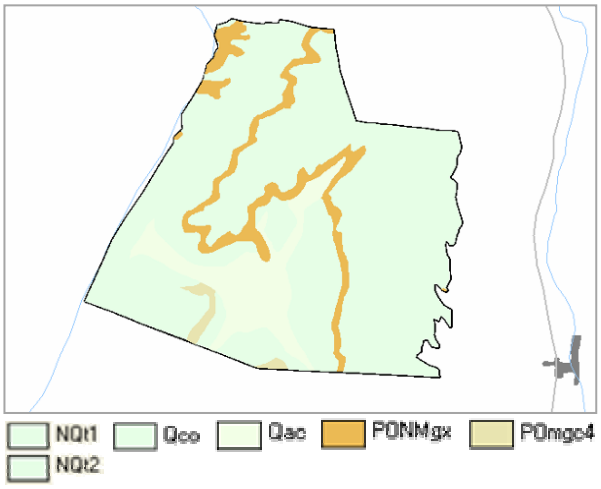
L'alteració erosiva més important és deguda a una vall excavada al llarg de l'eix de l'anticlinal, originant un relleu invertit (vall anticlinal). La imatge mostra una vista cap a l'oest des de la carretera d'Almenara, on es veu el nucli de l'anticlinal, on aflora el guix, ocupat per conreus (sembrats d'ordi), mentre que als flancs, on afloren les calcàries i arenites, es conserven els darrers retalls de vegetació natural (brolles de romaní, carrascars, espartars...). Al fons, el poble de Bellmunt, sobre un cim del flanc sud Aquest solc erosiu longitudinal té com a conseqüència que l'estructura en anticlinal, que s'hauria de presentar com una sola carena, aparegui topogràficament com una doble carena separada per una depressió. La carena del nord (dreta de la imatge) és més uniforme, mentre que la del sud (esquerra de la imatge) està interrompuda per diversos barrancs que drenen la depressió longitudinal. A la part inferior esquerra es veu la capçalera d'un d'aquests barrancs. Els punts més enlairats es van contraposant a una i altra carena. A la Serra de Bellmunt trobem enfrontats el Morinyol (sud) amb la Serra de les Guineus (nord) i la Serra del Bosc de Boldú amb el Tossal Roig. Més cap a l'est, el punt culminant de tota la zona, el Pilar d'Almenara, correspon a un nivell de calcàries molt resistents del flanc nord de l'anticlinal.

Aquesta zona té diversos blocs de sòls. Un bloc amb una representació moderada és el què componen les sèries de sòls pobres. Les seves propietats són de poca profunditat, textures franques, una pedregositat que comporta una elevada infiltració. Presència de mitjana a moderada en quantitat de guix. Són sòls de les **sèries Montclar, Pedrís, Almenara, La Sentiu i Bellmunt** amb les seves variants.

Hi ha una molt petita representació de les **sèries Comelles i Castellserà**.

Les sèries Montclar i Pedrís tenen sòls del tipus Torriorthent xèric, la sèrie Almenara Torriorthent xèric-lític, les sèries de La Sentiu i Castellserà del tipus Xerochrept gípsic, Bellmunt del Xerochrept calcixeròl·lic i la sèrie Comelles Xerofluvent típic.

FITXA 18. CARACTERÍSTIQUES GEOLÒGIQUES_PLANS DE LA UNILLA — Extensió: 988,90ha

Zona homogènia geogràfica, situada en un altiplà. S'hi poden trobar tres tipus de materials diferents, tots ells però provinents del **paquet sedimentari del Cenozoic**. La major part de l'àmbit està dominat per **còdols barrejats amb llims** (Nqt). Els altres dos materials minoritaris són els formats per **graves** (Q) i **gresos** (PONMgx), tots dos barrejats amb **argiles**.
Dins d'aquest espai **no hi ha cap geòtop o geozona** catalogat pel Departament de Medi Ambient i Habitatge.

S'hi troben dos tipus de blocs de sòls, encara que la major part són sòls poc profunds associats a pedregositat de roques calcàries i lutites. Aquests són els denominats Petrocàlcic xèrics i alguns Torriorthents.
Hi ha altre bloc menys representat en superfície, amb millors sòls més profunds, textures més. Són els denominats Xerorthents i Calcixerepts.

2.2.1.2 TIPOLOGIA DELS SÒLS

Per a la caracterització de les tipologies de sòls existents en els Espais Naturals Protegits de la Plana de Lleida es disposa de la cartografia detallada de sòls de l'Àrea d'Actuació del Canal Segarra - Garrigues, que abasta un total de 80.043 ha pertanyents a 58 municipis de les comarques de la Noguera, l'Urgell, la Segarra, el Pla d'Urgell, les Garrigues i el Segrià. La cartografia inclou total o parcialment els ENPs següents:

- Secans de Segrià i Utxesa
- Secans de Mas de Melons
- Secans de Belianes - Preixana
- Anglesola – Vilagrassa
- Plans de Sió
- Bellmunt – Almenara

Tot i que aquesta cartografia no permet fer una caracterització complerta del conjunt d'espais protegits, s'ha considerat d'interès ja que s'acompanya d'una avaluació dels sòls per a reg i del seu interès o potencial agronòmic, el que permet relacionar-se amb les seves aptituds pel desenvolupament socioeconòmic.

El mapa de sòls s'organitza mitjançant **unitats cartogràfiques**, representades a través d'una codificació que permet la seva localització en el document descriptiu de les unitats de sòl. S'hi recull la informació sobre:

- Morfologia dels sòls que conformen la unitat
- Característiques fisicoquímiques
- Aptitud per la transformació en reg segons diferents sistemes
- Principals limitacions pel que fa al seu ús agrícola
- Problemàtica que pot ocasionar la seva transformació en reg
- Recomanacions referents al reg.

El conjunt d'unitats cartogràfiques s'agrupen en **sèries** segons les característiques concretes del sòl. Del total de 233 sèries existents, 151 representen sòls presents en els Espais Naturals Protegits anteriorment llistades. Les característiques principals dels diferents tipus de sòls, descrits en les **sèries pures**, queden recollides A la Taula 3

A banda de la caracterització de les tipologies de sòls de la zona, la cartografia s'acompanya d'una **avaluació de l'aptitud per a la transformació en regadiu** dels sòls de l'àrea regable pel canal Segarra-Garrigues. L'estudi de capacitat de reg s'ha realitzat emprant la metodologia USBR (*The Irrigation Suitability Classification of the Unites States Bureau of Reclamation*), modificada i adaptada a les condicions del projecte d'estudi i a l'experiència local.

L'avaluació contempla tres mètodes diferents d'aplicació de l'aigua de reg:

- Reg per gravetat
- Reg per aspersió de conreus herbacis
- Reg localitzat d'arbres fruiters

De les 6 classes establertes en el sistema d'avaluació USBR, en l'estudi s'han considerat les següents:

- Classe 1: sòls molt aptes per al reg
- Classe 2: sòls moderadament aptes per al reg
- Classe 3: sòls marginalment aptes per al reg
- Classe 6: sòls no aptes per al reg

L'avaluació per a reg per aspersió considera també una Classe 4 que correspon a sòls aptes per al reg però amb usos i tècniques específiques (sistemes de reg que permeten aplicació d'aigua amb molta freqüència i en dosis relativament baixes).

A continuació s'adjunten els resultats obtinguts en el conjunt de l'àmbit d'estudi, diferenciats segons el mètode de reg avaluat.

REG PER GRAVETAT

- ✓ Menys d'un 2% de la superfície presenta aptitud molt alta per transformació en reg per gravetat → sòls molt profunds i plans, sense risc d'entollament
- ✓ El 60% de la superfície presenta sòls no aptes per aquest tipus de reg → sòls soms, amb baixa capacitat de retenció d'aigua i amb importants afloraments rocosos, en pendents de més del 10%
- ✓ La resta de superfície té el pendent com a factor limitant més influent, així com la fondària d'arrelament i la capacitat de retenció d'aigua.

REG PER ASPERSIÓ

- ✓ Superfície de sòls aptes i molt aptes lleugerament superior al reg per gravetat per menor restricció en la textura superficial
- ✓ Majors superfície de sòls marginalment aptes en poder incloure sòls amb pendents de fins el 15%
- ✓ Els sòls soms i amb molt baixa capacitat de retenció de l'aigua queden inclosos en la classe 4 en cas d'emprar sistemes de reg per aspersió com la cobertura total i els pivots

REG PER ASPERSIÓ

- ✓ Menor percentatge de sòls no aptes pel reg gràcies al possible millor control dels paràmetres de reg i les pressions de treball més baixes, permetent la seva instal·lació en àrees més irregulars i amb major pendent
- ✓ Aptitud avaluada considerant cultius arboris, més sensibles a les característiques mineralògiques ja que el contingut de carbonat càlcic, calcària activa i guix poden provocar desequilibris i carències nutricionals. Fet especialment important a la zona de Bellmunt - Almenara

Taula 3. Distribució dels sòls en classes segons la seva aptitud per al reg (%)

	Classe 1	Classe 2	Classe 3	Classe 4	Classe 6
Reg per gravetat	1,7	17,5	17,6	-	58,8
Reg per aspersió	1,8	17,5	19,1	13,5	46,7
Reg localitzat	6,4	23,8	29,6	-	35,8

En la caracterització dels sòls existents en cada un dels Espais Naturals Protegits inclosos en l'àmbit del canal Segarra-Garrigues s'han inclòs el mapa de sèries de sòls així com la cartografia d'aptitud per al reg segons els tres mètodes avaluats.

Taula 4. Principals característiques dels diferents tipus de sòls existents en el context del canal Segarra-Garrigues i coincidents amb la superfície dels ENPs de la Plana de Lleida

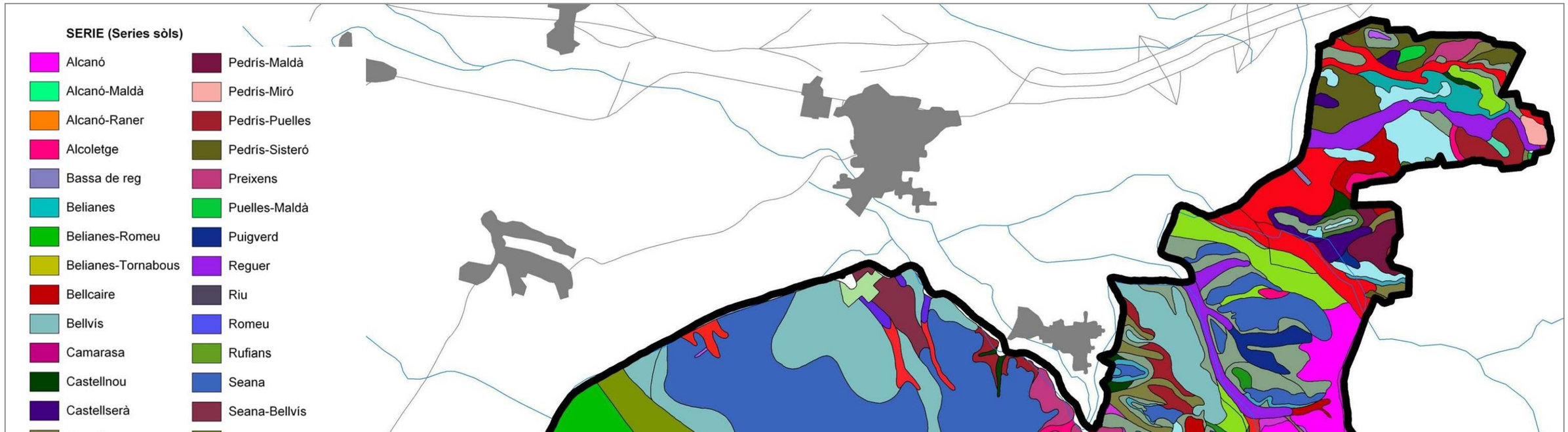
SÈRIE	CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALS	MATERIAL ORIGINARI	SITUACIÓ	USOS DEL SÒL	LIMITACIONS AGRÍCOLES
AGRAMUNT	Sòls molt profunds, ben drenats i de textura mitjana i sense elements grossos. Poc desenvolupament edàfic, poca estructura	Dipòsits groguencs de llims i sorra fina	Cara nord dels vessants, en parts altes	Conreu de cereals d'hivern, ametller i vinya.	Apte per ús agrícola en regadiu i secà
ALCANÓ	Sòls ben drenats, de textura mitjana i quantitats variables d'elements grossos de calcàries. Poc desenvolupament edàfic. Sòls no salins.	Roques calcàries	Plataformes estructurals o vessants de pendent suau	Conreu de cereals d'hivern, ametller, olivera i vinya.	Escassa profunditat efectiva d'arrelament
ALCOLETGE	Sòls molt profunds, ben drenats, de textura mitjana o moderadament fina amb pocs o freqüents elements grossos. Sòls amb poc desenvolupament edàfic	Sediments detrítics terrígens provinents de lutites i arenisques	Vessants i fons de pendents suaus	Conreu de cereals d'hivern, ametller i olivera.	Sense limitacions
ÀLIGA	Sòls molt profunds, ben drenat, de textura mitjana i amb pocs elements grossos.	Sediments detrítics terrígens provinents de lutites i arenisques	Fons i vessants de pendent suau (2-5%)	Cereals, ametllers, oliveres i vinya.	Elevat contingut de carbonat càlcic equivalent
ALMENARA	Sòls soms, ben drenats, de textura mitjana i quantitats variables d'elements grossos de calcàries. Poc desenvolupament edàfic. Sòls no salins.	Roques calcàries fragmentades	Divisòries o vessants de pendent moderat (5-10%)	Sòls poc conreats, només ordi i ametllers en terrenys treballats	Escassa profunditat efectiva d'arrelament
ARTESA	Sòls profunds, ben drenats, de textura mitjana o moderadament fina i elements grossos. Presenta freqüents nòduls de carbonat càlcic.	Lutites	Vessants de pendent suau o moderat (2-10%)	Cereals d'hivern, ametllers i olivera.	Alt contingut de carbonat càlcic equivalent
ASPA	Sòls soms, ben drenats i de textura mitjana, amb quantitats variables d´elements grossos de calcàries i fragments de petrocàlcic. Perfil amb horitzó petrocàlcic. Sòls no salins	Calcàries	Plataformes estructurals de pendent menor del 2%	Conreu d'ametller i olivera, i cereals d'hivern	Escassa profunditat efectiva d'arrelament
BARRETPICAT	Sòls moderadament profunds, ben drenats, de textura moderadament grossa, amb pocs elements grossos. Molt poc desenvolupament edàfic.	Sediments detrítics fins en àrees amb presència d'afloraments	Divisòries i vessants	Vegetació natural d'alzinar continental en terrenys no conreats. Camps de conreu d'ordi	Baixa capacitat de retenció d'aigua que limita l'ús en regadiu.
BELIANES	Sòls molt profunds, ben drenats i de textura mitjana o moderadament fina amb pocs o molt pocs elements grossos. Sòls amb molt poc desenvolupament edàfic	Sediments detrítics terrígens	Planes d'inundació o fons de pendent suau o molt suau (<5%)	Conreu de cereals d'hivern	Elevat contingut en carbonat càlcic que pot provocar carències nutricionals
BELLCAIRE	Sòls molt profunds, ben drenats i de textura mitjana o moderadament fina amb molt pocs o pocs elements grossos. Perfil amb endopedió càlcic amb una acumulació secundària de carbonats en forma de nòduls	Sediments detrítics terrígens fins	Fons i vessants amb pendent suau (2-5%)	Conreu de cereals d'hivern	Sense limitacions importants
BELLMUNT	Sòls moderadament profunds, ben drenats i de textura mitjana amb pocs elements grossos de guix. Perfil amb freqüents acumulacions secundàries de carbonat càlcic en nòduls, horitzó càlcic.	Sediments detrítics terrígens fins sobre estrats de guix o materials amb estrats de guixos i lutites	Vessants suaus i fons poc desenvolupats	Conreu de cereals d'hivern	Elevat contingut de carbonats i moderada fondària arrelable
BELLVER	Sòls profunds, ben drenats, de textura mitjana i amb pocs elements grossos. Presenta horitzó d'acumulació de carbonats en nòduls.	Sediments detrítics terrígens fins	Vessants de pendent suau (0-5%)	Conreus de cereals d'hivern, ametller i olivera	Sense limitacions importants
BELLVÍS	Sòls moderadament profunds, amb drenatge ràpid, de textura mitjana i amb freqüents o molt freqüents elements grossos de calcària. Presenten acumulació de carbonat càlcic a 60-70 cm de profunditat	Sediments detrítics terrígens amb graves	Terrasses i plataformes de pendent suau o molt suau (<5%)	Cultiu de cereals d'hivern i ametller	Moderada profunditat efectiva d'arrelament i baixa CRAD
BORGES	Sòls moderadament profunds, ben drenats, de textura mitjana i amb pocs elements grossos. Presenten una acumulació secundària de carbonats en nòduls (horitzó càlcic)	Sediments detrítics terrígens fins	Plataforma o vessant de pendent suau	Cultiu d'ametllers, però sovint resten erms	Poca profunditat del sòl i l'alt contingut de carbonats
CABANABONA	Sòls profunds, moderadament ben drenats i de textura mitjana amb pocs elements grossos. Presenten una important acumulació de guix secundari donant un horitzó gípsic. A partir de 60-80 cm presenten taques d'oxidoreducció lligades a un mal drenatge.	Sediments detrítics terrígens fins amb guix	Vessants suaus	Conreu de cereals d'hivern	Elevat contingut de guix i pel deficient drenatge que dificulta el desenvolupament radicular
CAMARASA	Sòls molt profunds, ben drenats, de textura mitjana i amb pocs elements grossos. Tenen acumulació secundària de carbonats en nòduls (horitzó càlcic)	Sediments detrítics terrígens	Fons o vessants amb pendent suau (2-5%)	Conreu de cereals d'hivern, ametller i olivera	Elevat contingut en carbonats
CASTELLDANS	Sòls moderadament profunds, ben drenats i de textura mitjana, amb pocs elements grossos. Sòls amb molt poc desenvolupament edàfic.	Roca calcària	Plataformes i vessants de pendents suau (<5%)	Conreu d'ametllers i oliveres	Moderada profunditat efectiva d'arrelament
CASTELLNOU	Sòls moderadament profunds, ben drenats i de textura mitjana, amb molt pocs elements grossos. Sòls amb molt poc desenvolupament edàfic.	Sediments detrítics terrígens fins	Fons i vessants de pendents menors al 10%	Conreu de cereals d'hivern, ametller i olivera	Sense limitacions importants
CASTELLOT	Sòls moderadament profunds, ben drenats, de textura mitjana i amb pocs elements grossos. Sòls amb molt poc desenvolupament edàfic.	Lutites i els seus col·luvions	Posicions de vessant de pendent variable	Cultiu d'ametller i olivera	Fondària arrelable i l'elevat contingut de carbonat càlcic equivalent

CASTELLSERÀ	Sòls molt profunds, ben drenats, de textura moderadament fina i amb molt pocs o pocs elements grossos. Acumulació secundària de guix vermiforme.	Sediments detrítics terrígens fins	Vessant o fons de pendent suau (2-5%)	Conreu de cereals d'hivern	Poques limitacions importants
CLAVER	Sòls molt profunds, ben drenats i de textura mitjana o moderadament fina amb pocs elements grossos. presenta endopedió càlcic amb acumulació secundària de carbonats en nòduls i sota un endopedió gípsic amb acumulacions secundàries de guix	Sediments detrítics terrígens fins	Vessants amb pendent suau	Conreu de cereals d'hivern	Sense limitacions importants
COMELLES	Sòls molt profunds, ben drenats, de textura mitjana o moderadament fina i amb pocs o molt pocs elements grossos. Molt poc desenvolupament edàfic	Sediments detrítics terrígens fins	Fons de pendent suau (2-5%)	Conreu de cereals d'hivern	Sense limitacions importants
COMES	Sòls moderadament profunds, ben drenats, de textura mitjana i presenten pocs elements grossos. Molt poc desenvolupament edàfic	Sediments detrítics terrígens fins sobre lutites	Vessant	Conreu de cereals d'hivern, ametller i olivera	Moderada profunditat efectiva per la presència de la capa de lutites
CONILL	Sòls profunds, moderadament ben drenats, de textura mitjana o moderadament fina i amb molt pocs o inexistents elements grossos. Escàs desenvolupament edàfic, presentant hidromorfisme en horitzons profunds. Sòls típicament salins i sòdics.	Sediments detrítics terrígens fins	Fons plans	Conreu de cereals d'hivern	Serioses, sodicitat, reacció alcalina, drenatge insuficient i salinitat
DERRUBI	Sòls profunds, ben drenats i de textura mitjana o moderadament grossa amb freqüents elements grossos (graves calcàries). Perfil amb endopedió càlcic amb acumulació secundària de carbonat càlcic en nòduls i revestiments de les graves.	Sediments detrítics terrígens amb graves	Vessants de fins al 10% de pendent	Conreu de cereals d'hivern i ametllers	Baixa CRAD i l'alt contingut de carbonat càlcic
DONZELL	Sòls profunds, ben drenats, de textura mitjana i amb pocs elements grossos. Important desenvolupament edàfic, caracteritzat per la redistribució de carbonats i presència d'un endopedió càlcic amb nòduls de carbonats.	Sediments detrítics terrígens fins	Vessants de pendent suau o moderat, en posicions estables	Conreu de cereals d'hivern.	Aptes per a l'ús agrícola, tant en secà com en regadiu
ESPÍGOL	Sòls moderadament profunds, ben drenats, de textura mitjana o moderadament grossa i de pocs a freqüents elements grossos. Perfil amb acumulacions secundàries de carbonats en nòduls.	Sediments detrítics terrígens fins, sobre capa subjacent de lutites o gresos	Vessants de pendent suau o moderat (2-10%)	Conreu de cereals d'hivern, sobretot l'ordi	Moderada profunditat arrelable.
FALCONS	Sòls molt profunds, ben drenats i de textura moderadament grossa amb molt pocs elements grossos. Poc desenvolupament edàfic	Sediments detrítics terrígens fins	Planes al·luvials, terrasses baixes i vessants d'enllaç de sistemes fluvials	Conreu de cereals d'hivern, sobretot l'ordi	Sense limitacions importants
FOIXET	Sòls profunds, ben drenats i de textura mitjana, amb molt pocs elements grossos. Acumulacions secundària de carbonats en nòduls	Llims i sorra fina	Vessants de pendent suau o moderat (2-10%)	Conreu de cereals d'hivern	Sense limitacions importants
GINESTA	Sòls molt profunds, ben drenats i de textura mitjana amb pocs elements grossos. Presenta endopedió càlcic amb acumulació secundària de carbonat càlcic en nòduls.	Sediments detrítics terrígens fins	Vessants de pendent suau (2-5%)	Conreu de cereals d'hivern, ametller i olivera	Sense limitacions importants
LINYOLA	Sòls molt profunds, moderadament ben drenats, de textura moderadament fina i amb molt pocs o pocs elements grossos. Acumulació secundària de guix vermiforme	Sediments detrítics terrígens	Fons de pendent suau (<5%)	Conreu de cereals de secà	Greus, deficient drenatge que pot provocar asfixia radicular en alguns conreus
LLACUNA	Sòls molt profunds, imperfectament drenats, de textura fina o moderadament fina i amb molt pocs o inexistents elements grossos. Acumulació secundària de guix i carbonats i amb revestiments d'argila orientada. Sòls amb importants problemes de drenatge. Típicament salins i sòdics.	Sediments detrítics terrígens fins	Posicions deprimides amb pendent molt suau (<2%)	Conreu de cereals d'hivern en secà	Molt greus, manca de drenatge, la sodicitat i la salinitat.
LLIRÓ	Sòls profunds, ben drenats, de textura mitjana i amb pocs o freqüents elements grossos. Molt poc desenvolupament edàfic.	Sediments detrítics terrígens	Vessants de pendent suau (2-5%)	Cereals d'hivern, ametllers i oliveres	Elevat contingut de carbonat càlcic equivalent
MADRONES	Sòls moderadament profunds, ben drenats, de textura mitjana i pocs o freqüents elements grossos (calcàries i calcarenites). Poc desenvolupament edàfic.	Sediments detrítics terrígens fins sobre calciculites i calcarenites	Vessants amb pendent suau o moderat (<10%)	Conreu de cereals d'hivern, ametller i olivera	Moderada profunditat arrelable i l'elevat contingut de carbonat càlcic equivalent
MAFET	Sòls profunds, ben drenats, de textura mitjana o moderadament grossa, i presenten quantitats variables d'elements grossos de lutita, gresos i calcàries. Molt poc desenvolupament edàfic.	Sediments detrítics terrígens	Vessants de pendent suau	Cereals d'hivern, especialment ordi, ametllers i oliveres.	Sense limitacions importants
MALDÀ	Sòls moderadament profunds, ben drenats i de textura mitjana amb pocs elements grossos. Poc desenvolupament edàfic.	Sediments detrítics terrígens sobre roca calcària	Vessants de pendent suau (<5%)	Conreu de cereals d'hivern, ametllers, oliveres i vinya	Contacte lític a una fondària de 60-70 cm
MALDANELL	Sòls molt profunds, moderadament ben drenats i de textura mitjana o moderadament fina amb pocs o molt pocs elements grossos. Escàs desenvolupament edàfic.	Sediments detrítics terrígens fins	Fons amb pendent suau o molt suau (<5%)	Conreu de cereals d'hivern.	Problemes de drenatge i l'elevat contingut de carbonat càlcic equivalent
MAS	Sòls profunds, ben drenats, de textura mitjana i amb pocs elements grossos. Presenta un endopedió càlcic amb freqüents nòduls de carbonat càlcic	Sediments detrítics terrígens fins sobre lutites	Vessants de pendent suau o moderat (2-10%)	Conreu de cereals d'hivern, ametller i oliveres	Elevat contingut de carbonat càlcic

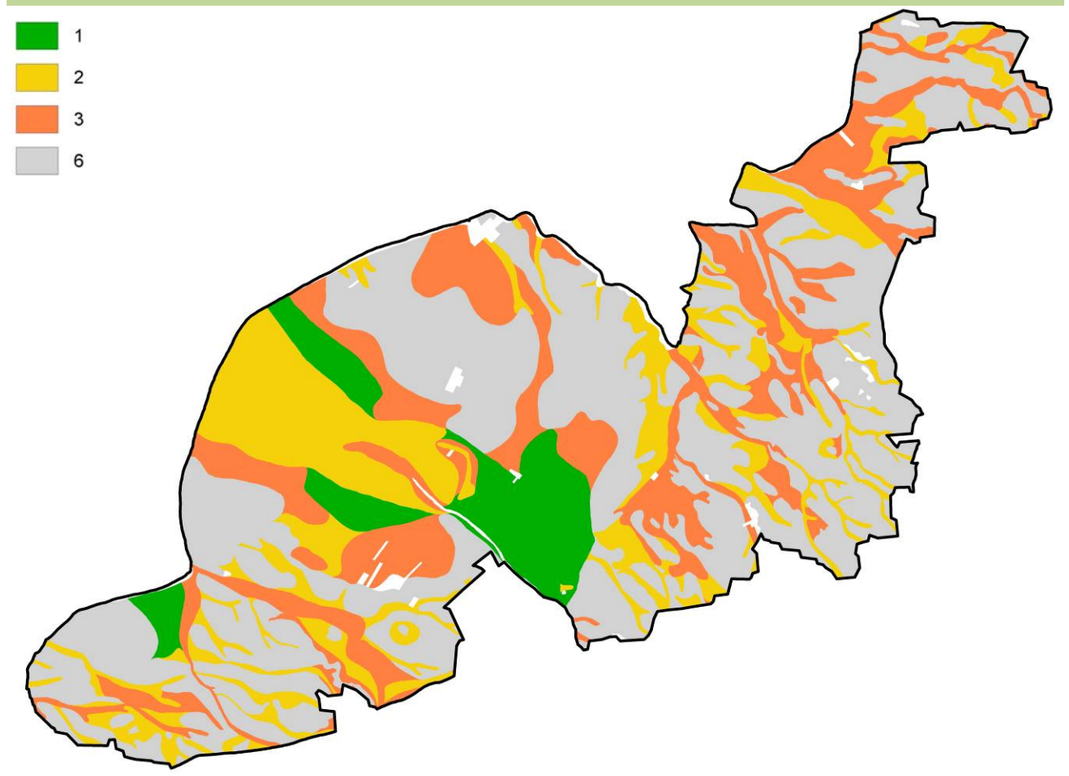
MELONS	Sòls profunds, ben drenats, de textura mitjana i amb pocs o freqüents elements grossos (calcàries). Important desenvolupament edàfic, caracteritzat per la redistribució de carbonats i presència d'un endopedió càlcic amb nòduls de carbonats	Sediments detrítics terrígens fins	Vessants de pendent suau o moderada	Conreu d'ametllers, d'oliveres i de cereals d'hivern	Sense limitacions importants
MIRÓ	Sòls moderadament profunds (entre 40 i 50), ben drenats, de textura mitjana o moderadament fina i amb pocs o freqüents elements grossos (calcàries). Amb redistribució de carbonats i endopedió càlcic amb nòduls molt aparents.	Sediments detrítics fins sobre una capa de calcàries		Conreu d'ametllers i d'oliveres	Escassa profunditat d'arrelament (40-50 cm)
MOLINERA	Sòls molt profunds, ben drenats i de textura moderadament fina amb pocs elements grossos. Perfil amb acumulacions secundàries de guix en forma de vermiformes, horitzó gípsic.	Sediments detrítics terrígens fins	Vessants de pendent suau (<5%)	Conreu de cereals d'hivern.	Elevat contingut de carbonat càlcic equivalent
MONERA	Sòls soms, ben drenats, de textura mitjana, amb pocs elements grossos. Acumulació secundària de guix en forma de cristalls i guix vermiforme dins el material original. Espessor sempre menor a 40 cm	Lutites que presenten un elevat contingut de guix	Vessants de pendent moderat (5-10%)	Conreu de cereals d'hivern, ametller o vinya. Sovint sense aprofitament agrícola.	Poca profunditat del sòl arrelable i l'alt contingut de guix.
MONTCLAR	Sòls soms, ben drenats i de textura mitjana amb pocs elements grossos. Poc desenvolupament edàfic.	Roques de guix	Vessants	Sòls gairebé no conreats, trobant ordi en terrenys treballats. Els no conreats presenten escassa vegetació de tipus gypsòfl i xeròfil	Alt contingut de guix i la poca profunditat de sòl arrelable
MONTGAI	Sòls molt profunds, ben drenats, de textura mitjana i amb molt freqüents elements grossos. Poc desenvolupats edàficament.	Sediments detrítics terrígens	Vessants de pendent suau (2-5%)	Conreu de cereal, ametller i vinya	Sense limitacions importants
MONT-ROS	Sòls moderadament profunds, ben drenats i de textura mitjana, amb pocs elements grossos. Molt poc desenvolupament edàfic	Sediments detrítics terrígens fins	Vessants de pendent suau o moderat (2-10%)	Conreu d'ametllers i oliveres	Moderada profunditat d'arrelament i elevat contingut de carbonat càlcic equivalent
MONTSUAR	Sòls moderadament profunds, imperfectament drenats, de textura mitjana i amb molt pocs elements grossos. Forta acumulació secundària de guix vermiforme en horitzons superficials.	Sediments detrítics terrígens fins rics en guix	Fons de pendent suau (2-5%)	Conreu de cereals de secà	Serioses, manca de drenatge i elevada proporció de guix.
MORINYOL	Sòls soms, ben drenats i de textura mitjana amb freqüents elements grossos de guix i lutites. Molt poc desenvolupament edàfic	Guixos i lutites	Vessants de l'anticlinal Barbastre-Balaguer	Conreu de cereals d'hivern	Importants, poca fondària arrelable i elevat contingut de guix
OLIOLA	Sòls molt profunds, ben drenats i de textura mitjana o moderadament fina amb pocs o molt pocs elements grossos. Freqüents acumulacions de guix secundari, horitzó gípsic.	Sediments detrítics terrígens fins rics en guix	Fons o vessants de pendent suau o moderat (2-10%)	Conreu de cereals d'hivern	Important, elevat contingut de guix
OSSÓ	Sòls molt profunds, ben drenats i de textura mitjana, amb pocs o molt pocs elements grossos. Escàs desenvolupament edàfic.	Sediments detrítics terrígens fins	Fons amb pendent suau o molt suau (<5%)	Conreu de cereals d'hivern	Sense limitacions importants
PALLARGUES	Sòls molt profunds, ben drenats i de textura mitjana o moderadament grossa amb molt pocs (<1%) elements grossos.	Sediments detrítics terrígens fins	Vessants amb pendent suau o molt suau (<5%)	Conreu de cereals d'hivern	Sense limitacions importants
PAPELL	Sòls moderadament profunds, ben drenats i de textura mitjana amb pocs elements grossos de guix. Acumulacions secundàries de guix en forma de vermiformes i, just sobre la roca de guix, un horitzó amb elevat contingut en guix farinaci provinent de l'alteració de la roca subjacent	Sediments detrítics fins rics en guix sobre roques de guix	Vessants amb pendent suau	Conreu de cereals d'hivern	Moderada fondària arrelable i l'elevat contingut de guix
PEDRÍS	Sòls soms, ben drenats, de textura mitjana i amb pocs elements grossos. Escàs desenvolupament edàfic	Lutites o gresos	Vessants o divisòries	Conreu de cereals d'hivern, ametllers i oliveres	Serioses, poca fondària de sòl arrelable i salinitat associada a les lutites
PELAGALLS	Sòls soms, amb drenatge ràpid, de textura moderadament grossa i amb pocs elements grossos de gres. Escàs desenvolupament edàfic.	Gresos	Vessants o divisòries amb pendents moderats (2-10%)	En terrenys marginals de conreu s'hi cultiva ordi, vegetació natural en sòls no conreats	Greus, poca fondària arrelable
PENAL	Sòls molt profunds, moderadament ben drenats, de textura mitjana o moderadament fina i amb pocs elements grossos. Presenten redistribució de carbonats acumulats en profunditat	Sediments detrítics terrígens fins	Vessants amb pendent inferior al 5%	Conreu de cereal d'hivern	Condicions deficients de drenatge
PLANDOGAU	Sòls molt profunds, ben drenats, de textura mitjana o moderadament grossa, amb pocs elements grossos. Presenten redistribució de guix en profunditat	Sediments detrítics terrígens fins rics en guix	Fons i vessants de pendent suau (2-5%)	Conreu de cereals d'hivern	Elevat contingut de guix
PREIXENS	Sòls profunds, ben drenats, de textura mitjana i amb pocs o freqüents elements grossos de lutita, gresos i calcàries. Poc desenvolupament edàfic		Colls i parts distals de vessants de pendent menor del 10%	Conreu d'ametllers, oliveres i cereals d'hivern	Sense limitacions importants
PUELLES	Sòls moderadament profunds, ben drenats, de textura mitjana i pocs elements grossos. Molt poc desenvolupament edàfic	Sediments detrítics terrígens sobre roques sedimentàries com gresos i lutites	Vessant de pendent suau o moderat (2-10%)	Conreu de cereals d'hivern	Contacte paralític a una fondària entre 60 i 80 cm

PUIGVERD	Sòls profunds, ben drenats, de textura mitjana o moderadament fina amb pocs elements grossos de lutita, gresos i calcàries. Poc desenvolupament edàfic	Sediments detrítics terrígens sobre lutites o gresos	Colls i parts distals de vessants de pendent menor del 5%	Conreu de cereals d'hivern, especialment ordi	Sense limitacions importants
RAVIC	Sòls molt profunds, ben drenats i de textura mitjana amb pocs elements grossos. Endopedió càlcic amb una acumulació secundària de carbonats en nòduls	Sediments detrítics terrígens fins	Vessants amb pendent suau (2-5%)	Conreu de cereal d'hivern	Bones condicions per a l'ús agrícola
REGUER	Sòls molt profunds, moderadament ben drenats i de textura mitjana o moderadament fina amb pocs o molt pocs elements grossos. Poden presentar problemes de salinitat. Escàs desenvolupament edàfic	Sediments detrítics terrígens fins	Vessants amb pendent suau o molt suau (<5%)	Conreu de cereal d'hivern	Problemes de drenatge i, a vegades, presència de salinitat
ROMEU	Sòls molt profunds, ben drenats, de textura mitjana o moderadament fina i amb pocs o molt pocs elements grossos. Escàs desenvolupament edàfic. Poden presentar problemes de salinitat	Sediments detrítics terrígens fins	Vessants amb pendent suau o molt suau (<5%)	Conreu de cereal d'hivern	Lleugera limitació en el drenatge
RUFIANS	Sòls molt profunds, ben drenats i de textura mitjana amb molt freqüents elements grossos. Poc desenvolupament edàfic	Sediments detrítics terrígens amb graves i fragments de petrocàlcic	Fons de pendent suau (2-5%) formats per erosió de plataformes residuals	Conreu d'ametller	Sense limitacions importants
SARSÈNIT	Sòls soms, amb drenatge ràpid i de textura mitjana amb abundants elements grossos en forma de graves calcàries. Horitzó amb acumulació de carbonat càlcic en forma de revestiments i ciment geopital sobre les graves	Sediments detrítics terrígens amb graves calcàries	Terrasses i plataformes residuals	Conreu d'oliveres i ametllers	Baixa fondària arrelable
SEANA	Sòls soms, amb drenatge ràpid, de textura mitjana i amb freqüents o molt freqüents elements grossos de calcària. Acumulació generalitzada de carbonat càlcic a poca profunditat (abans de 40 cm), cimentada en els primers decímetres formant un horitzó petrocàlcic difícilment penetrable per les arrels	Sediments detrítics terrígens amb graves calcàries	Planes en ventalls al·luvials i plataformes residuals de pendent molt suau (<2%)	Cultiu de l'ametller i els cereals d'hivern	Serioses, poca fondària arrelable
SENTIU	Sòls moderadament profunds, ben drenats i de textura mitjana amb freqüents elements grossos de guix	Materials que presenten estrats centimètrics de guixos i lutites fortament entrellaçats	Vessants suaus i fons poc desenvolupats	Conreu de cereal d'hivern	Elevat contingut de guix i moderada fondària arrelable
SERRA	Sòls molt profunds, ben drenats, de textura mitjana i sense elements grossos. Amb cert desenvolupament edàfic, caracteritzat per la redistribució de carbonats	Llims i sorra fina	Cara nord dels vessants, sobretot a les parts mitges i baixes	Conreu de cereal d'hivern	Aptes per a l'ús agrícola, tant de secà com de regadiu
SINOGA	Sòls profunds, ben drenats, de textura mitjana o moderadament fina i amb pocs elements grossos de calcària. Acumulació de carbonat càlcic a una profunditat entre 85 i 95 cm, cimentada en la part superior formant un horitzó petrocàlcic difícilment penetrable per les arrels	Sediments detrítics terrígens fins	Prop la llera del riu Corb, en zones fàcilment inundables i de pendent molt suau (<2%)	Cultiu de cereal d'hivern i vinya	Elevat contingut de carbonat càlcic equivalent
SOCARRADES	Sòls soms, ben drenats, de textura mitjana i amb pocs elements grossos. Escàs desenvolupament edàfic	Lutites	Vessants o divisòries	Cultiu de cereal d'hivern i ametllers	Serioses, poca fondària arrelable i elevat contingut de carbonat càlcic equivalent
TÀRREGA	Sòls profunds, ben drenats, de textura mitjana i amb pocs o freqüents elements grossos. Poc desenvolupament edàfic	Sediments detrítics terrígens sobre un estrat de roca calcària	Vessants i fons suaus	L'ordi és el conreu predominant	Sense limitacions importants
TÉRMENS	Sòls soms, amb drenatge ràpid i de textura mitjana amb abundants elements grossos (graves poligèniques). Presenta endopedió càlcic amb acumulació secundària de carbonat càlcic en forma de ciment geopetal	Sediments detrítics terrígens amb graves poligèniques	Fons i vessants sobre les terrasses del Segre de pendent fins al 15% de pendent	Conreu de cereal d'hivern i fruiters	Baixa profunditat de sòl arrelable
TORNABOUS	Sòls profunds, ben drenats i de textura mitjana amb freqüents elements grossos. En fondària presenta una acumulació secundària de carbonat càlcic que revesteix els elements grossos	Sediments detrítics terrígens amb freqüents elements grossos de	Terrasses i plataformes	Conreu de cereal d'hivern	Aptes per a l'ús agrícola
TORTES	Sòls moderadament profunds, ben drenats i de textura mitjana amb freqüents elements grossos. En fondària presenta una acumulació de carbonat càlcic en forma de revestiment dels elements grossos	Sediments detrítics terrígens amb graves calcàries	Fons i planes d'inundació	Conreu de cereal d'hivern, olivera i ametller	Moderada fondària arrelable i alt contingut de carbonat càlcic equivalent
TUDELA	Sòls profunds, moderadament ben drenats, de textura mitjana o moderadament fina i amb molt pocs elements grossos. Acumulació secundària de guix vermiforme i importants problemes de drenatge	Sediments detrítics terrígens fins	Fons de pendent suau (2-5%)	Conreu de cereals de secà	Serioses, manca de drenatge
VEDAT	Sòls soms, amb drenatge ràpid, de textura mitjana i amb freqüents o molt freqüents elements grossos constituïts per graves poligèniques dipositades pel riu Segre en terrasses. Acumulació de carbonat càlcic a poca profunditat, horitzó petrocàlcic difícilment penetrable per les arrels		Terrasses i vessants	Conreu d'ametllers	Greus, poca fondària arrelable

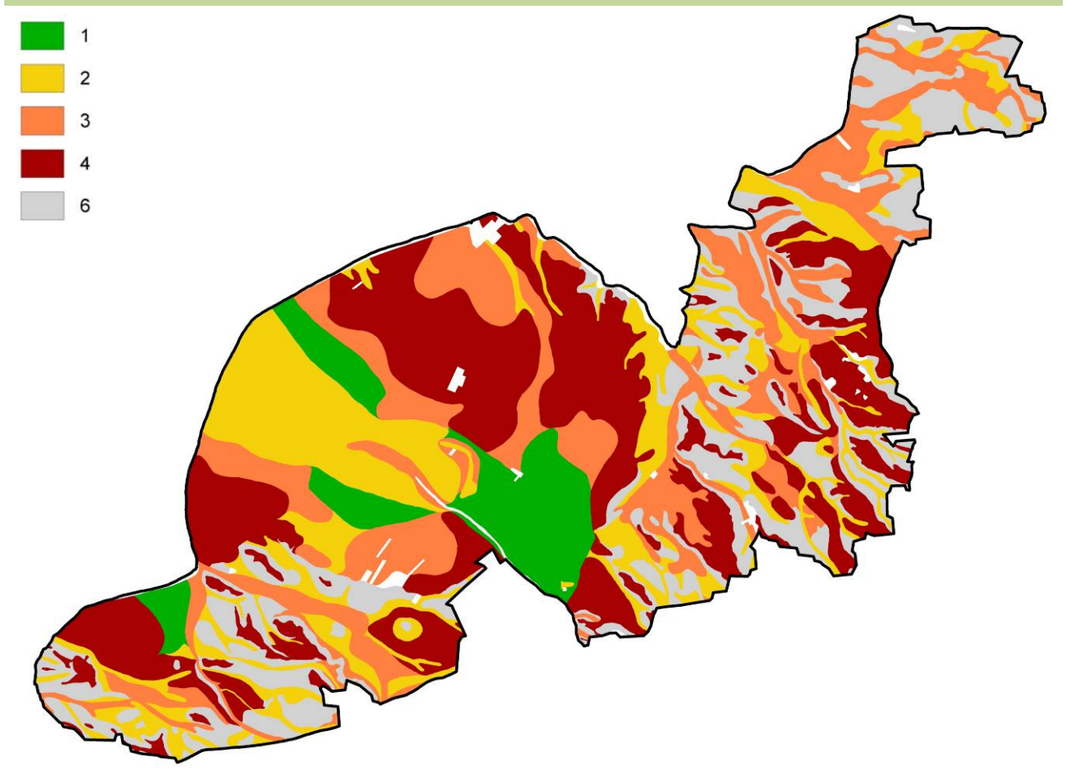
FIGURA 2. MAPA DE SÒLS_SECANS DE BELIANES-PREIXANA

APTITUD PER AL REG PER GRAVETAT

APTITUD PER AL REG PER ASPERSIÓ DE CONREUS HERBACIS

APTITUD PER AL REG LOCALITZAT D'ARBRES FRUITERS

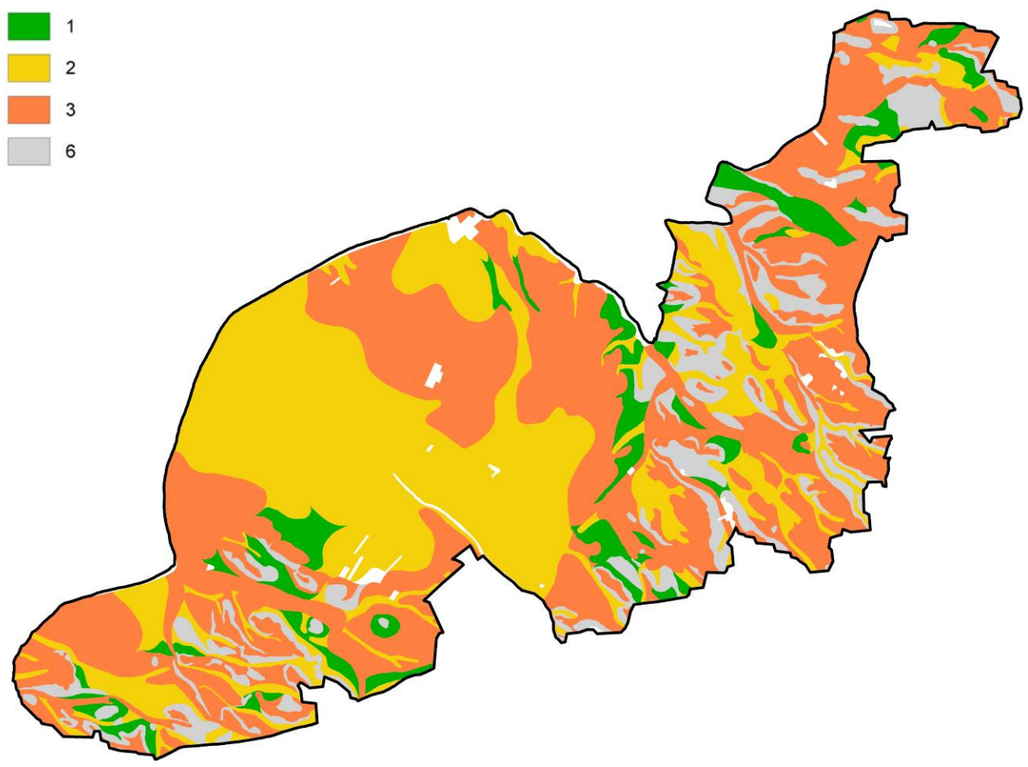
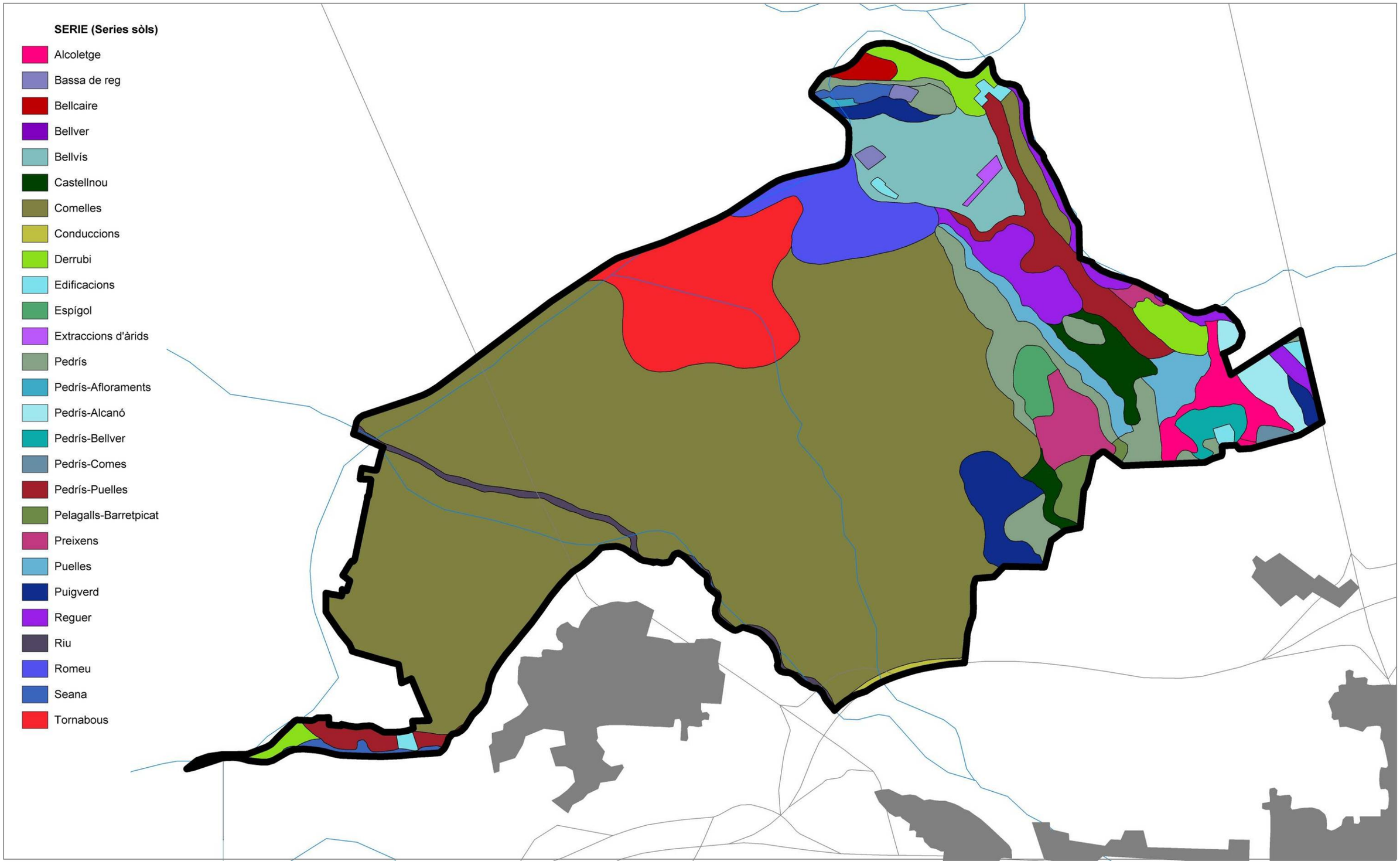
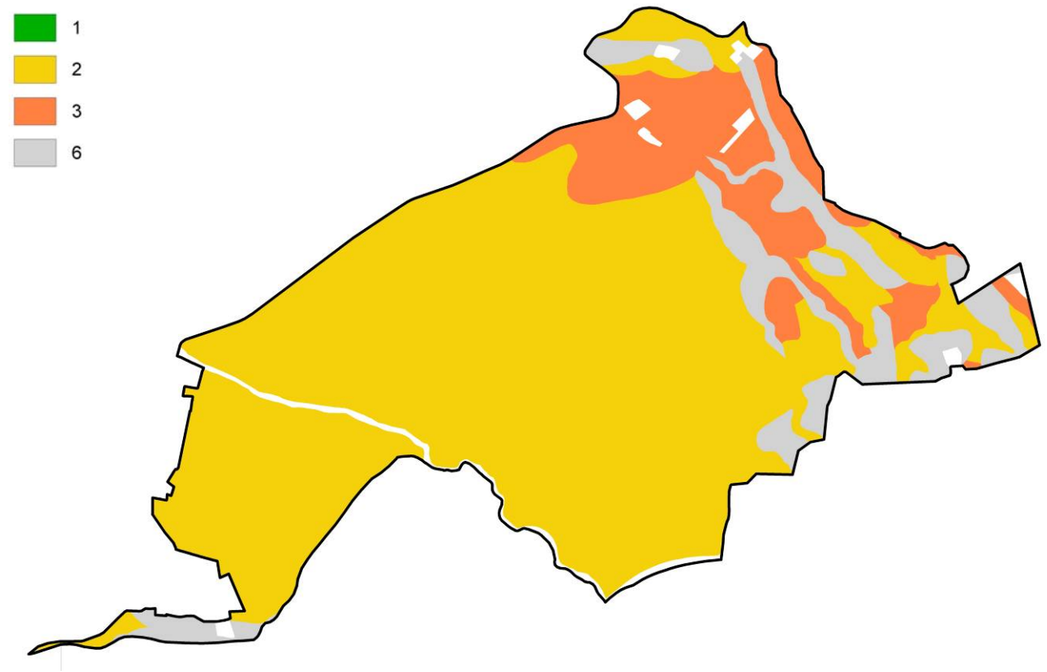

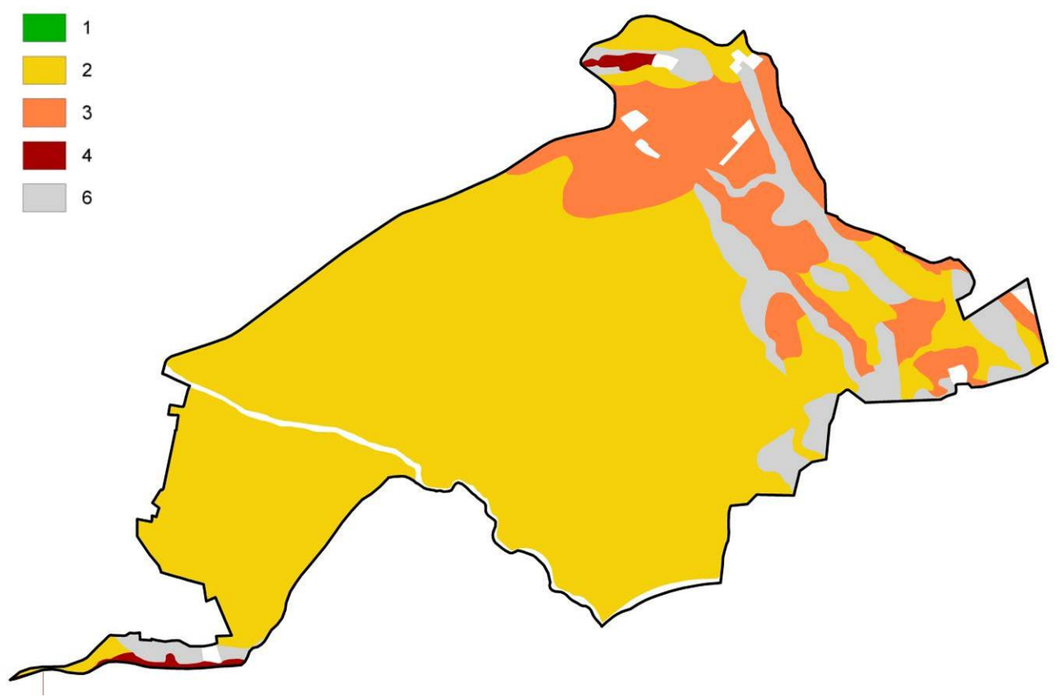
FIGURA 3. MAPA DE SÒLS_ANGLESOLA

APTITUD PER AL REG PER GRAVETAT

APTITUD PER AL REG PER ASPERSIÓ DE CONREUS HERBACIS

APTITUD PER AL REG LOCALITZAT D'ARBRES FRUITERS

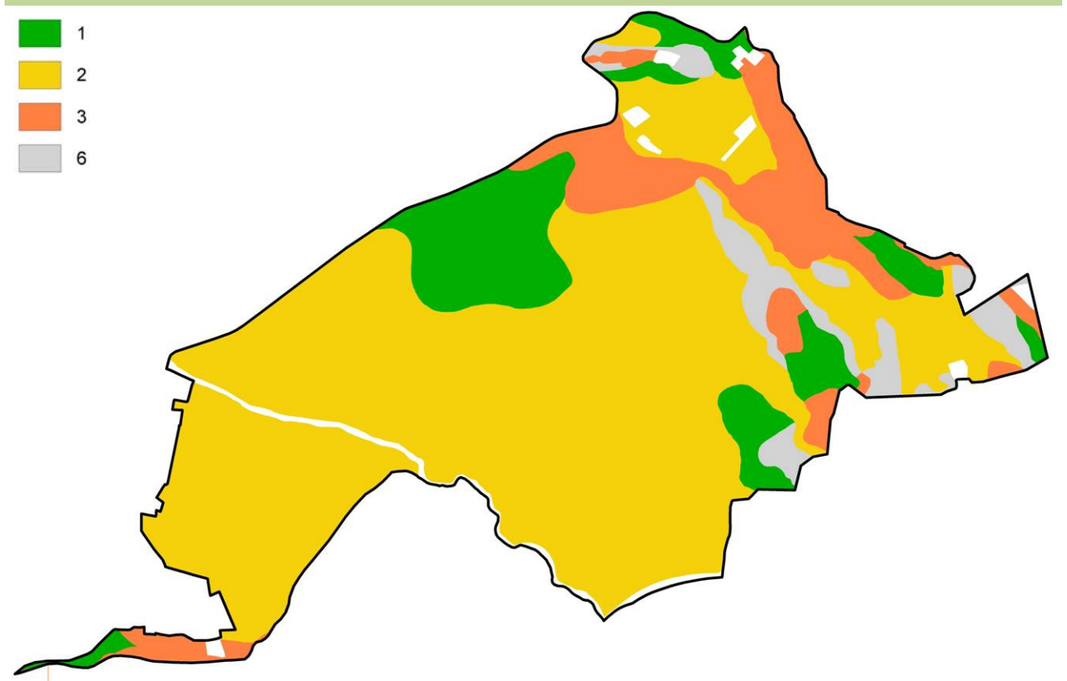
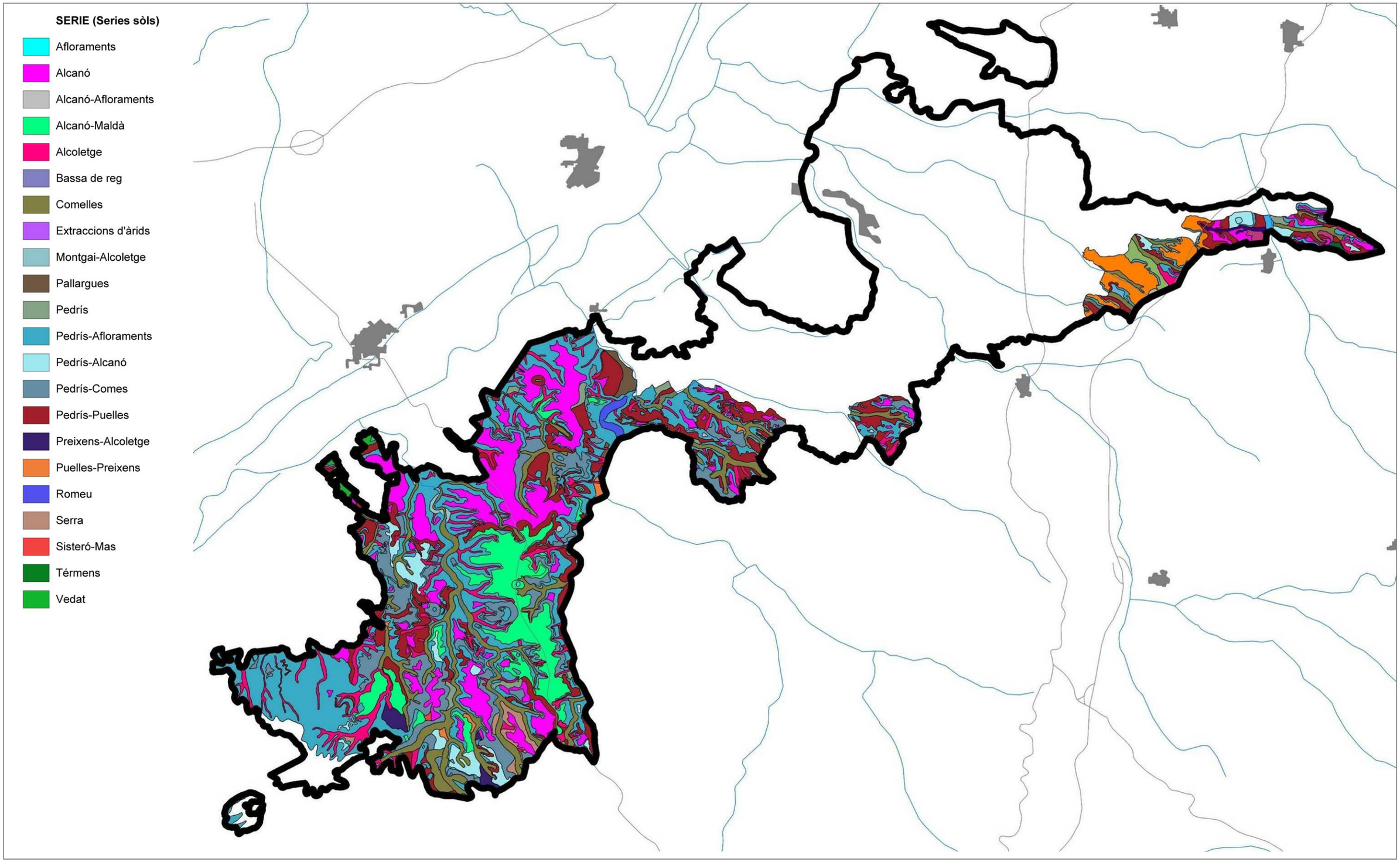
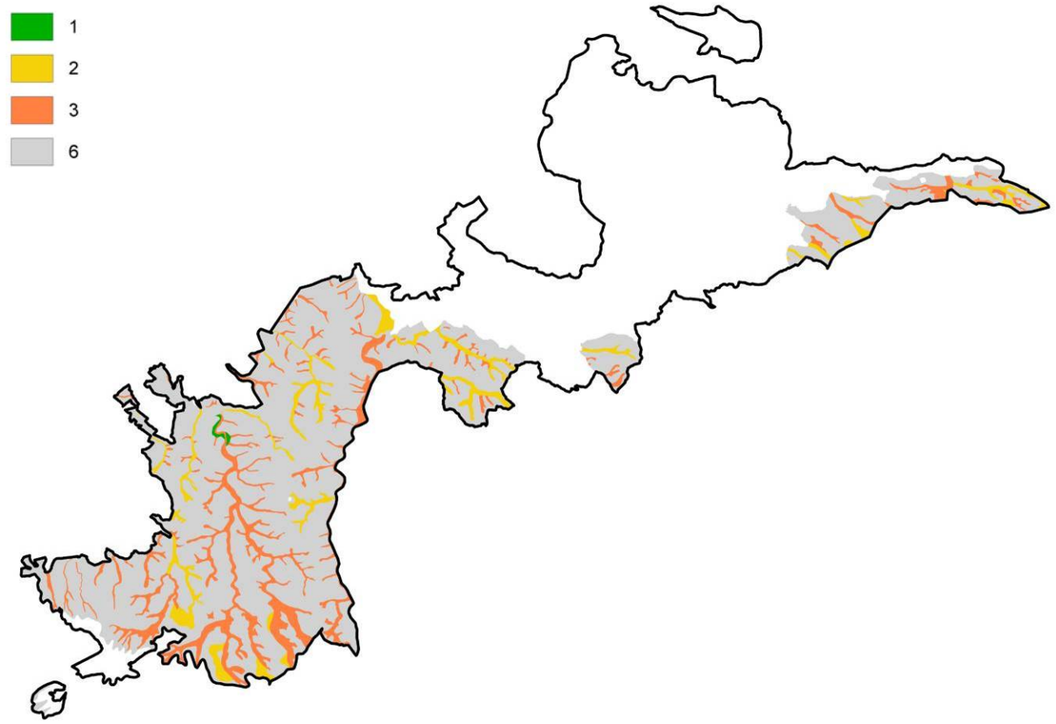

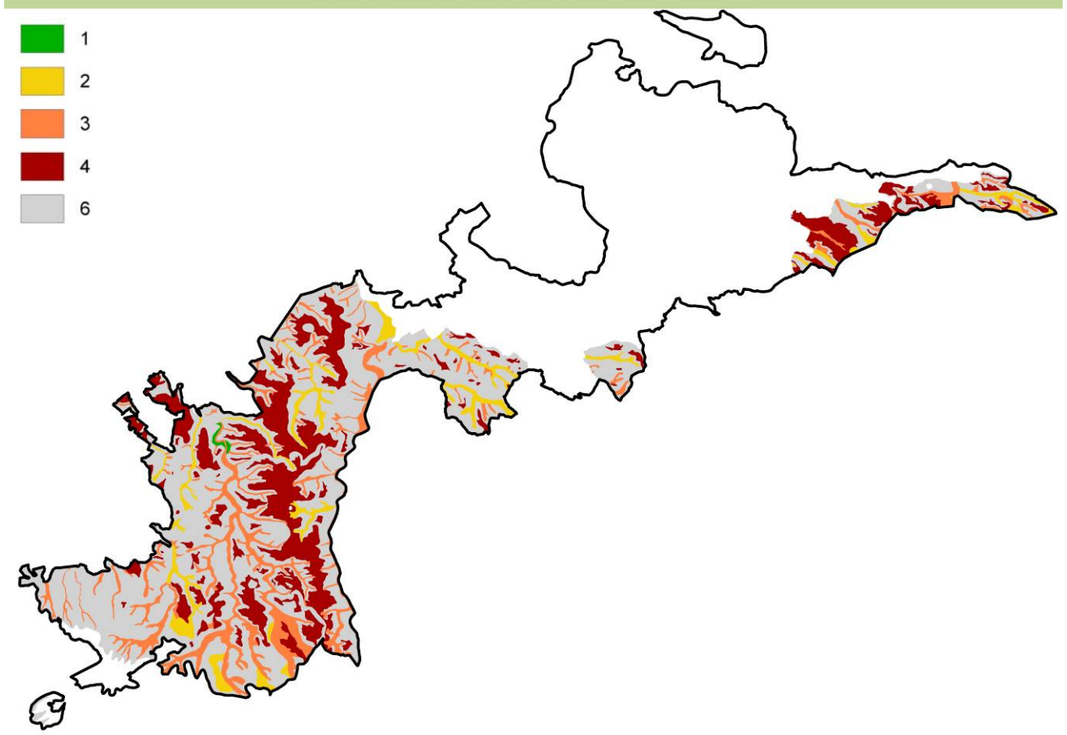
FIGURA 4. MAPA DE SÒLS_SECANS DE SEGRIÀ I UTXESA

APTITUD PER AL REG PER GRAVETAT

APTITUD PER AL REG PER ASPERSIÓ DE CONREUS HERBACIS

APTITUD PER AL REG LOCALITZAT D'ARBRES FRUITERS

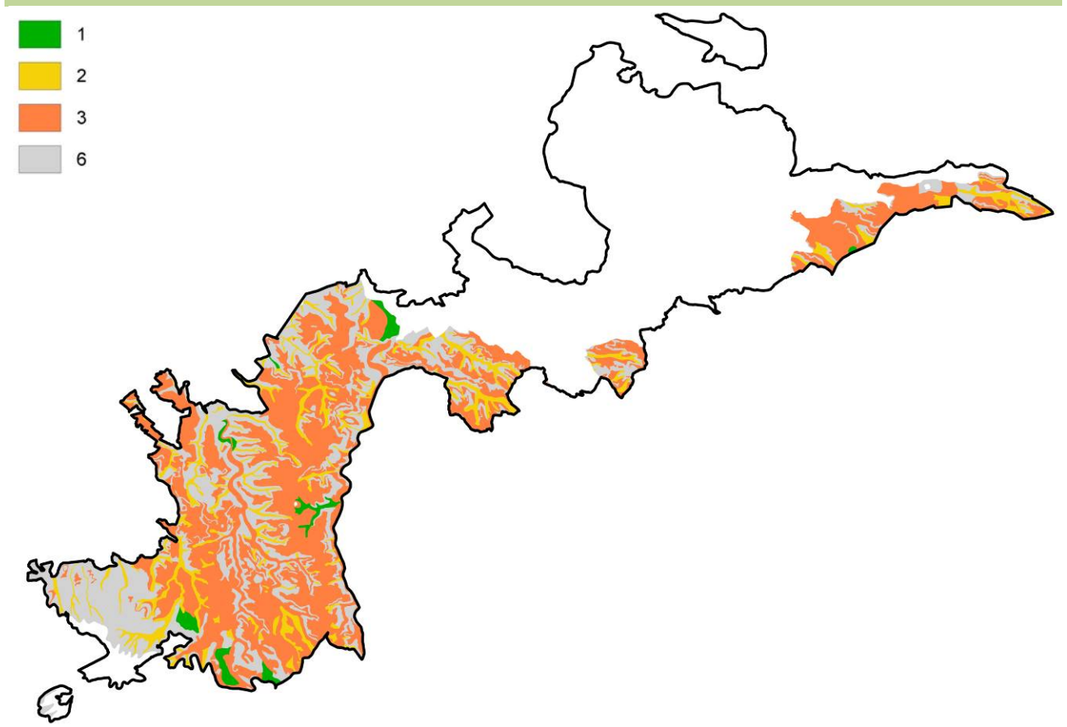
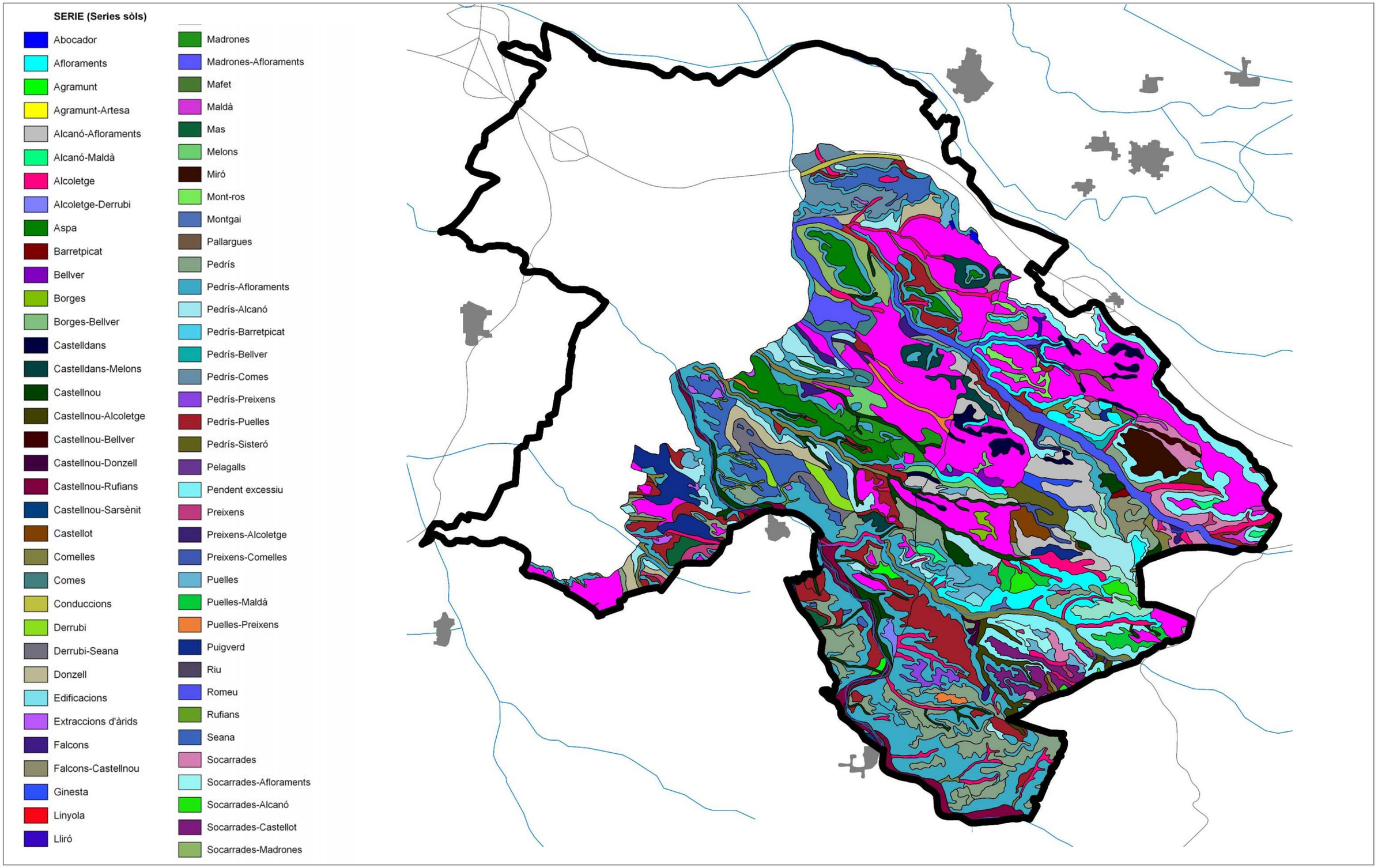
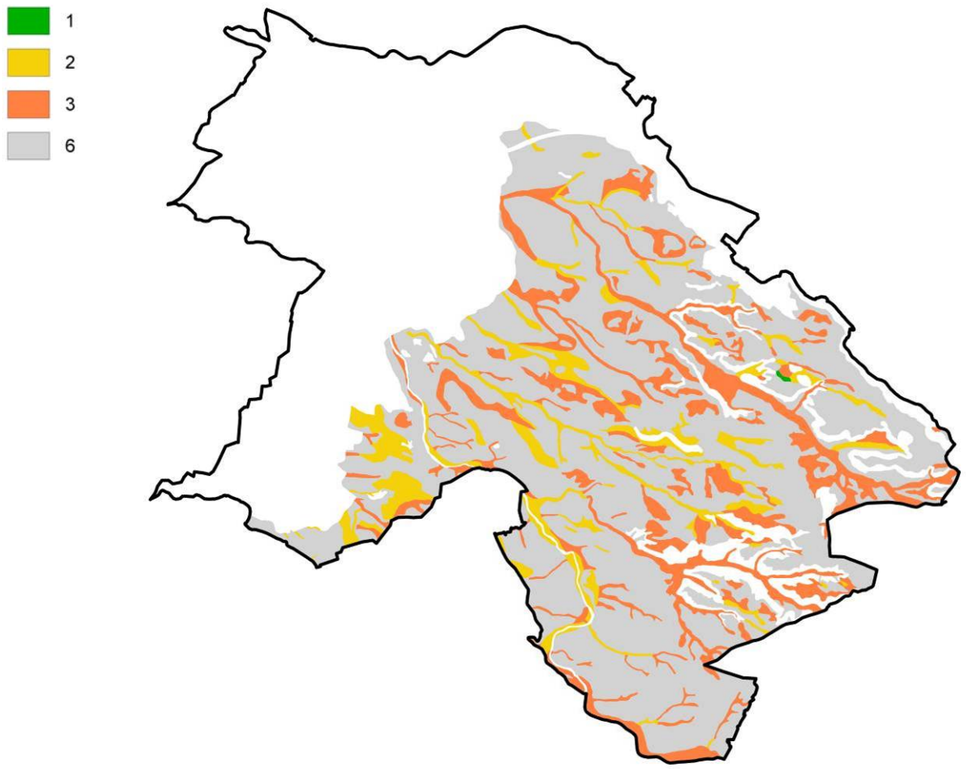

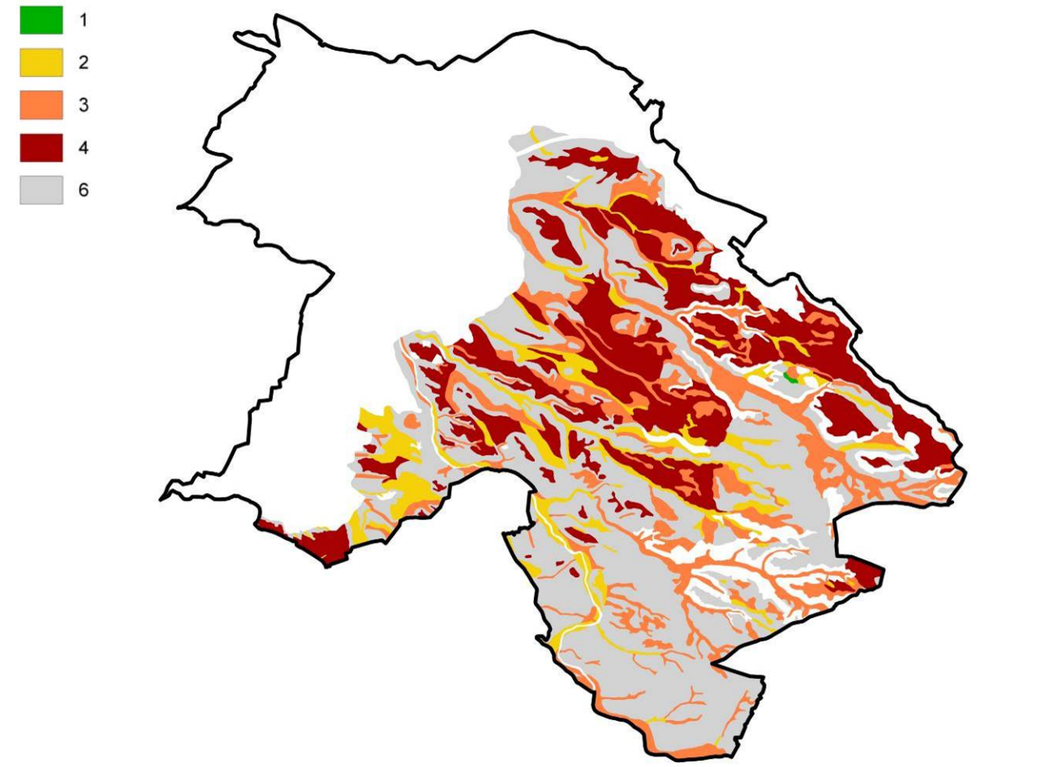
FIGURA 5. MAPA DE SÒLS_MAS DE MELONS (sector sud)

APTITUD PER AL REG PER GRAVETAT

APTITUD PER AL REG PER ASPERSIÓ DE CONREUS HERBACIS

APTITUD PER AL REG LOCALITZAT D'ARBRES FRUITERS

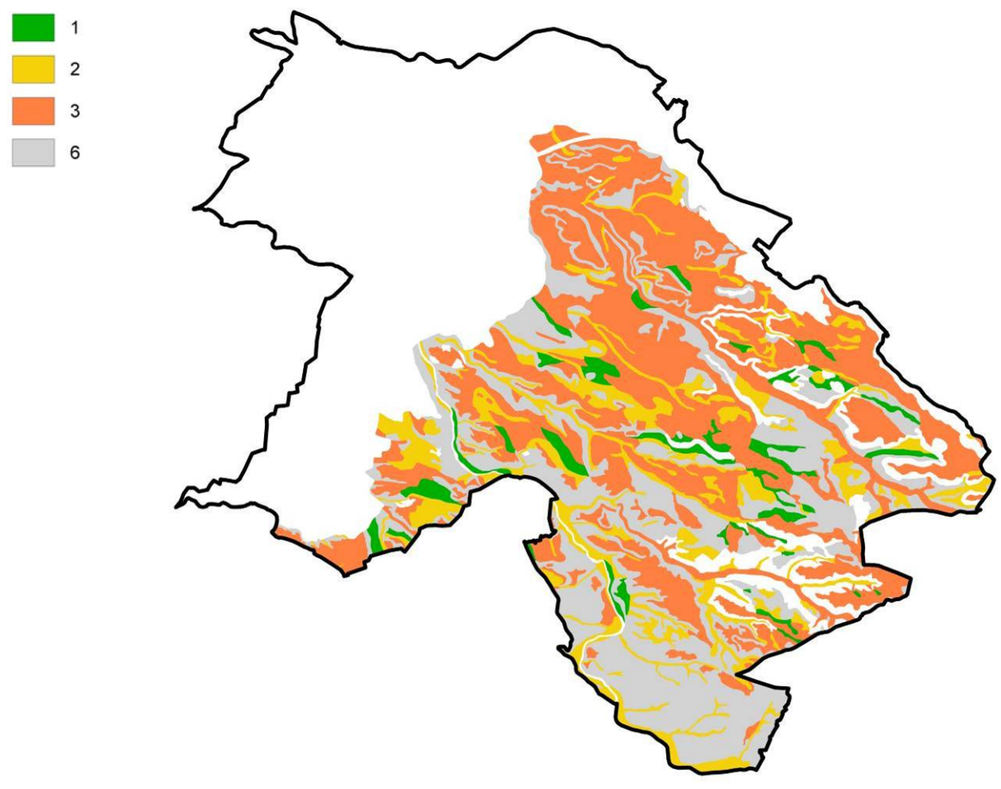
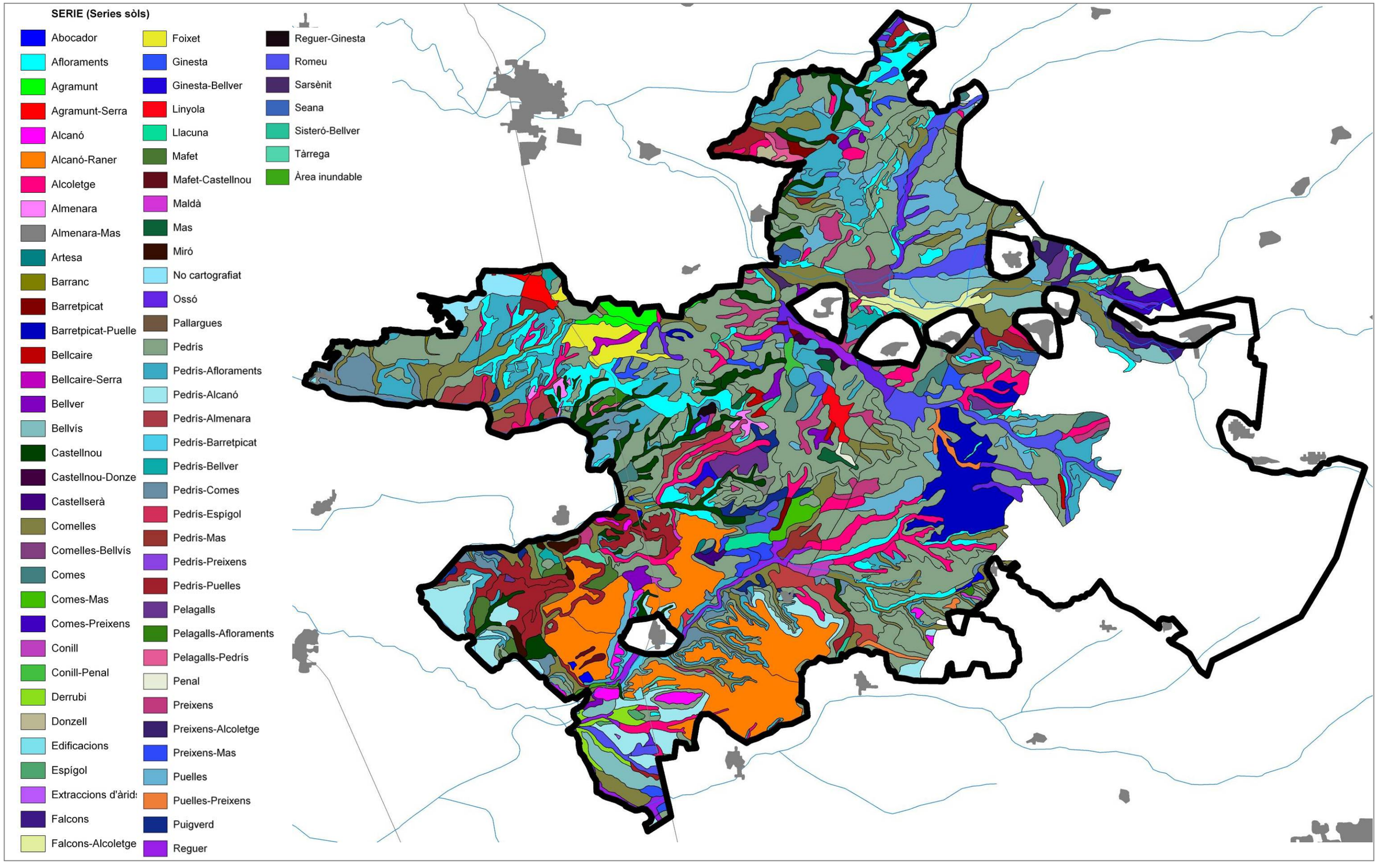
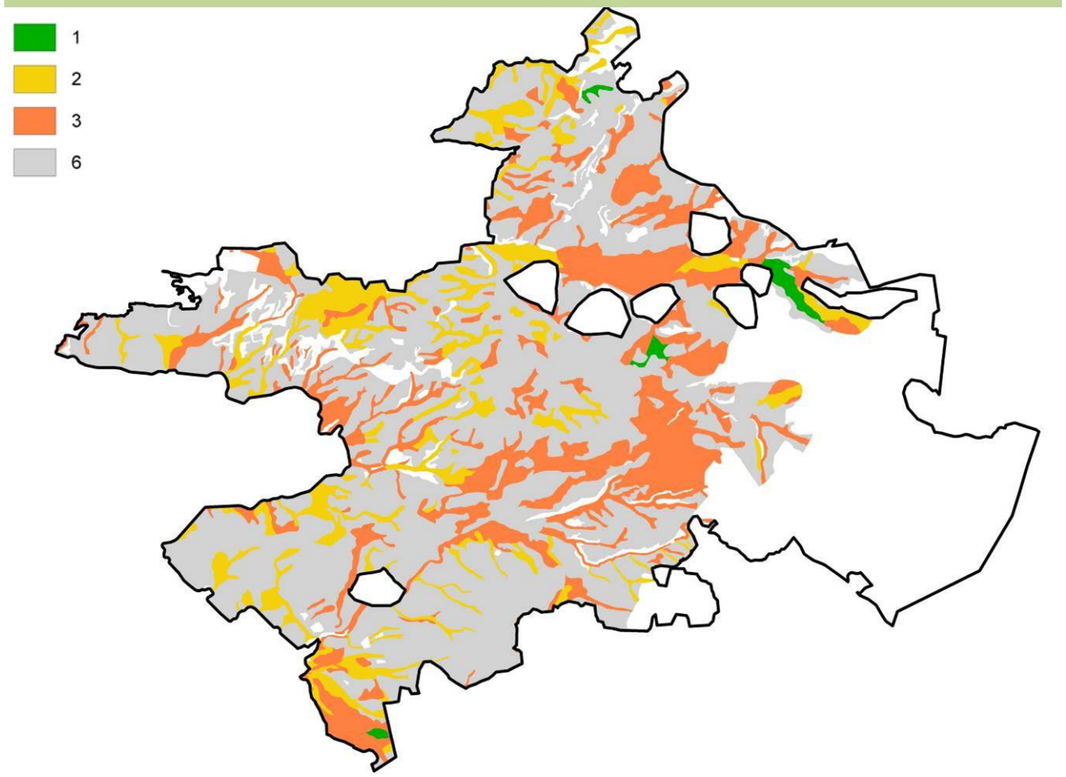

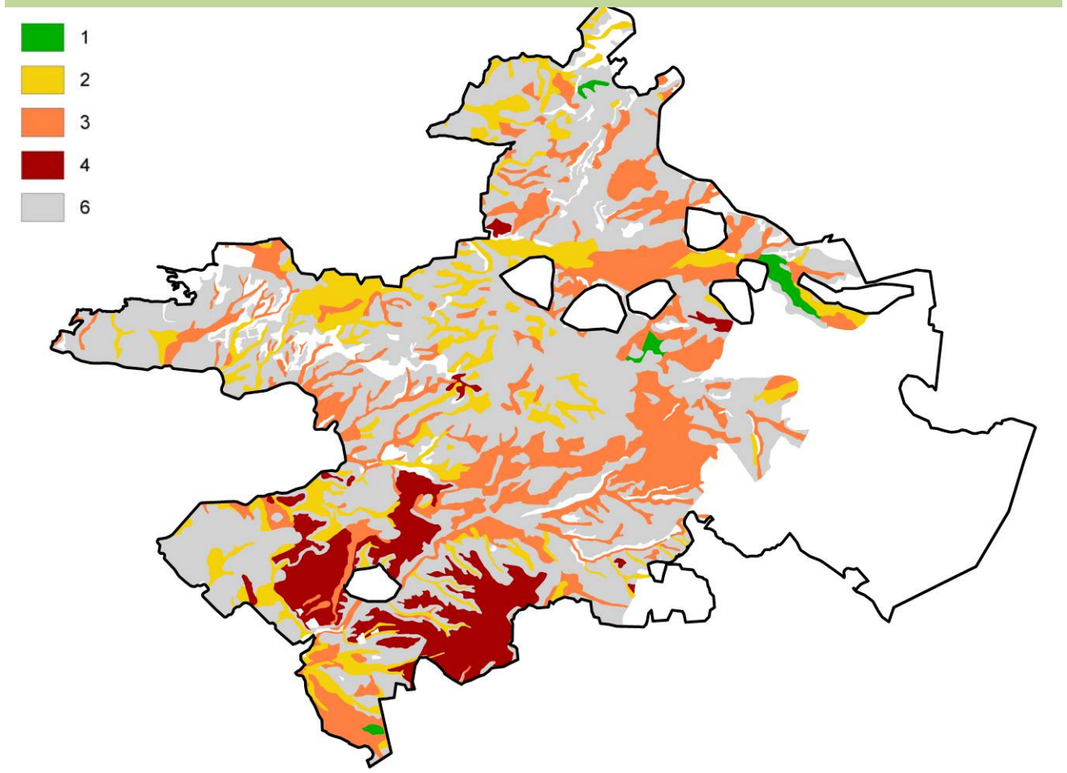
FIGURA 6. MAPA DE SÒLS_PLANS DE SIÓ

APTITUD PER AL REG PER GRAVETAT

APTITUD PER AL REG PER ASPERSIÓ DE CONREUS HERBACIS

APTITUD PER AL REG LOCALITZAT D'ARBRES FRUITERS

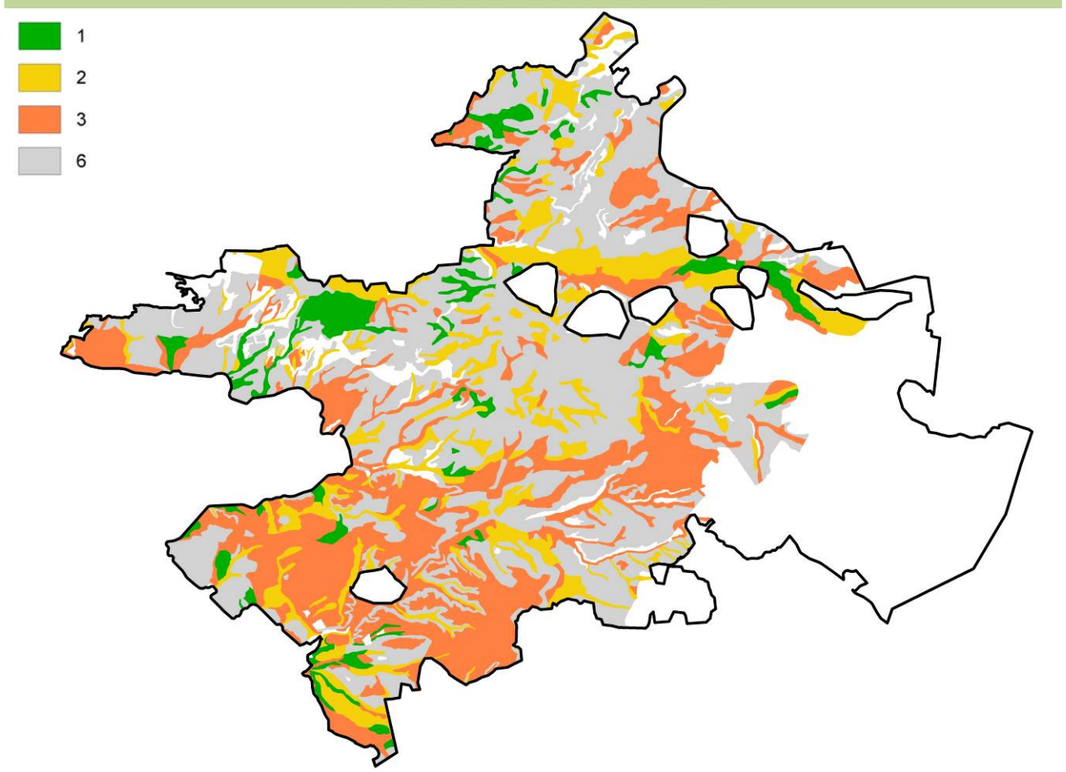
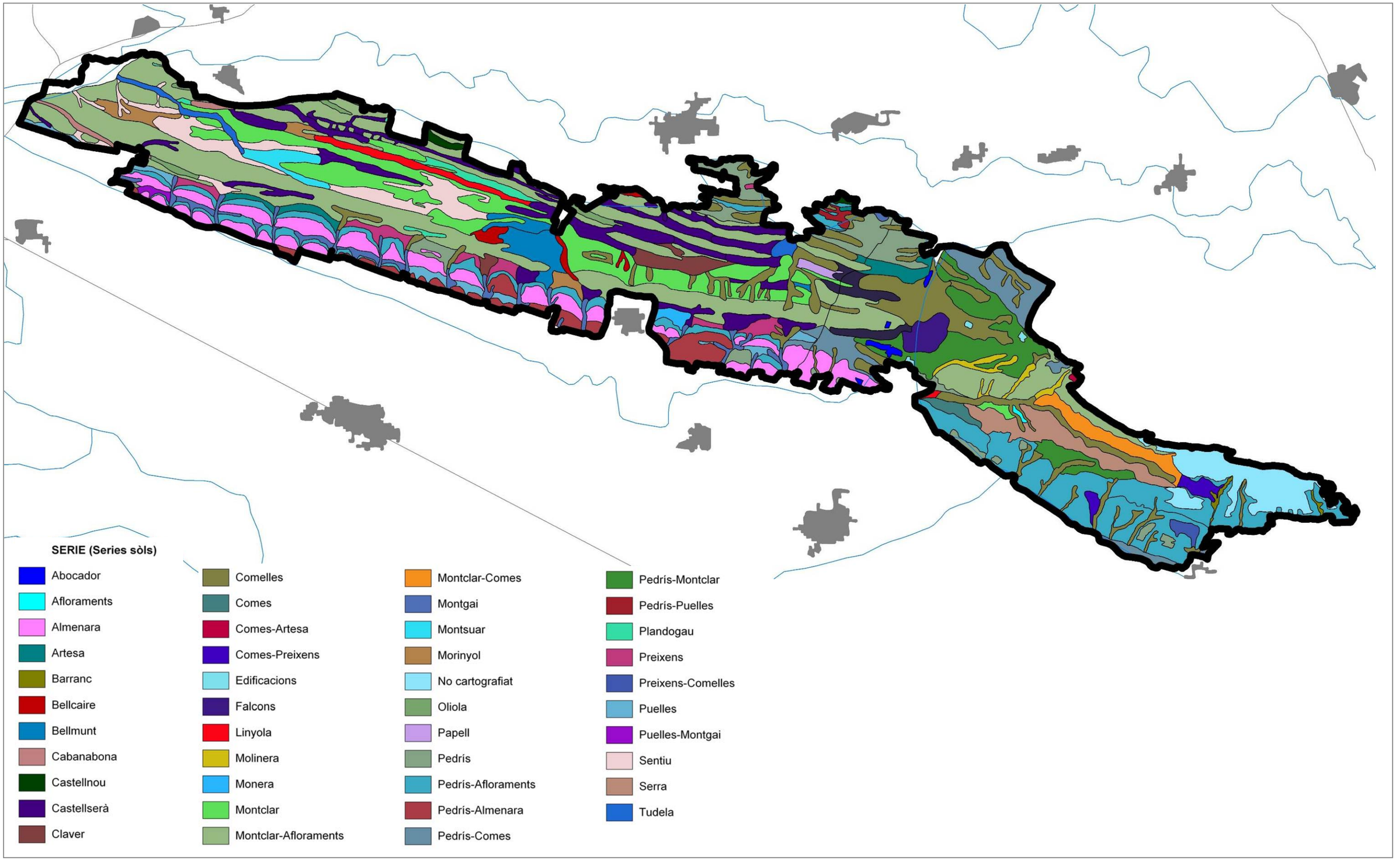
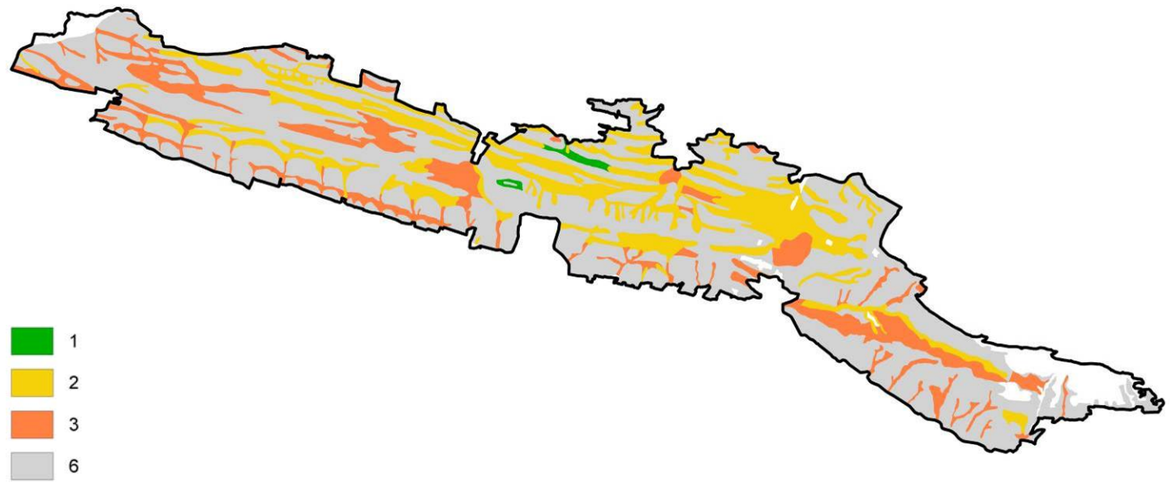

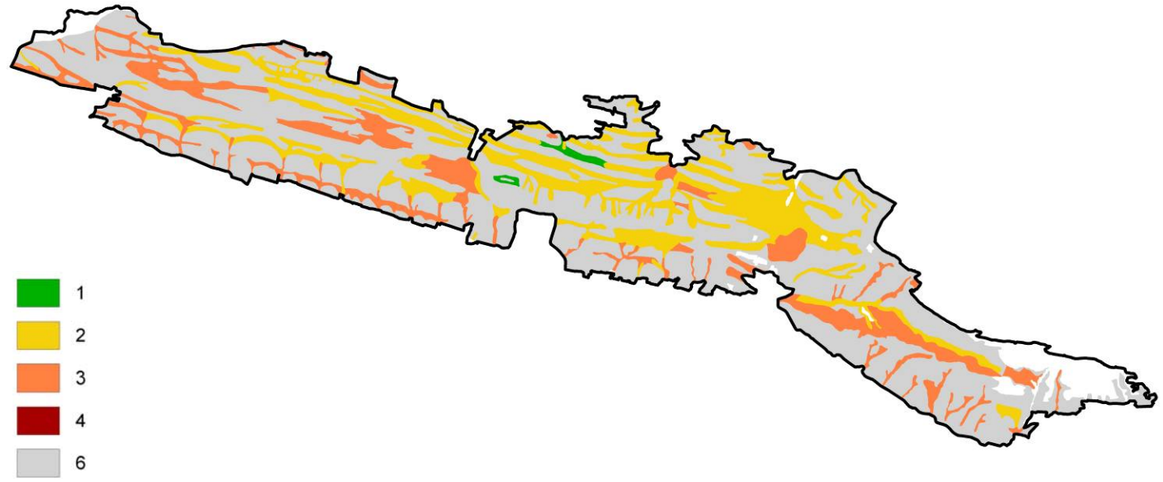
FIGURA 7. MAPA DE SÒLS_BELLMUNT

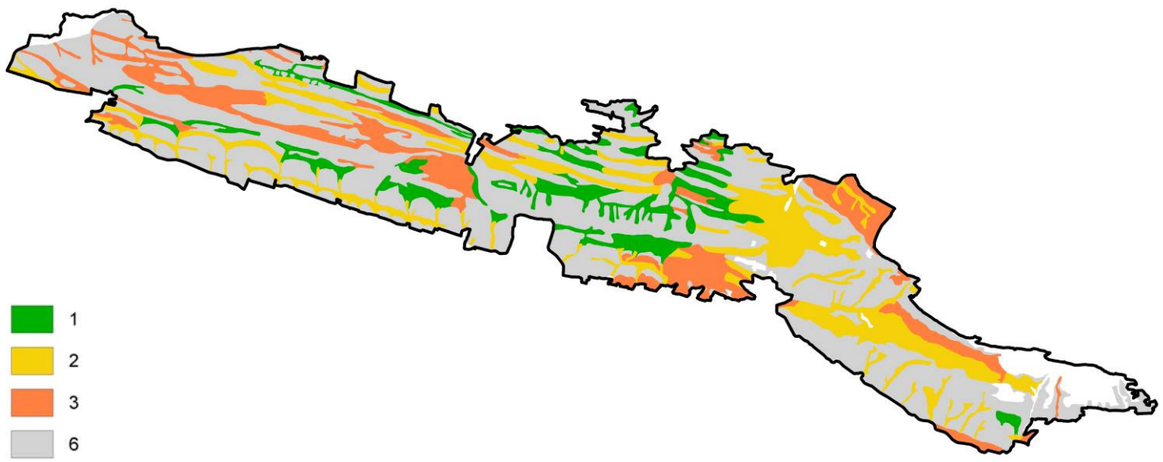
APTITUD PER AL REG PER GRAVETAT

APTITUD PER AL REG PER ASPERSIÓ DE CONREUS HERBACIS

APTITUD PER AL REG LOCALITZAT D'ARBRES FRUITERS

2.2.1.3 CLIMATOLOGIA

La Plana de Lleida, situada a cavall de la Depressió Central Catalana i els Prepirineus, es caracteritza per un clima mediterrani continental, de pluviositat feble amb temperatures molt contrastades i poca precipitació (en general, inferior als 400 mm anuals). La Plana de Lleida se situa a l'extrem oriental de la gran zona de clima continental – i semiàrid – del centre de la Depressió de l'Ebre (que es perllonga a les províncies de Tarragona (extrem nord-oest), Saragossa, Osca, la Rioja i part de Navarra). Aquest fet provoca que, en condicions naturals, la biomassa experimenti creixements molt minsos.

Les temperatures d'hivern i d'estiu a les Terres de Lleida són unes de les més extremes de tot el territori català: Als mesos de juliol i agost les temperatures màximes poden superar els 40ºC i, a l'hivern, les mínimes poden baixar dels -10ºC. Una altra característica de les temperatures d'aquest àmbit, és la forta oscil·lació tèrmica anual, mensual i diària. Per tant, podem dir que una de les característiques fonamentals del clima continental és la pèrdua de la suavitat pròpia dels climes mediterranis més litorals, existint extrems (hivern-estiu, dia-nit).

Els obstacles orogràfics que limiten la Plana de Lleida, tant pel sud com pel nord, fan que la sequera sigui molt exagerada, ja que els vents humits tant atlàntics com mediterranis no arriben a la plana. És per això que la precipitació mitjana anual al sector central oscil·la entre 378 i 411 mm, amb una gran variabilitat interanual. Durant la major part de l'any, el balanç hídric és deficitari. Els màxims de precipitació es donen a la primavera i a la tardor (amb més biaix cap a la tardor quanta més influència mediterrània hi ha a la zona). Cal tenir també en compte la possibilitat d'existència de precipitacions torrencials amb capacitat de concentrar grans volums d'escolament superficial mercès a la seva intensitat.

A la Plana de Lleida són rellevants també altres dos fenòmens meteorològics: la boira, amb presència variable segons els anys però que pot arribar a ser permanent durant setmanes, especialment a les parts més baixes de la plana, i que està associada a la presència d'anticiclons hivernals, i el vent, especialment el cerç o ponent, associat al pas de fronts i sistemes de borrasques atlàntics, i que sol arribar molt sec però fort i rafegat.

Fotos. La boira, que pot ser gebradora si les temperatures són suficientment baixes, són un dels trets climatològics hivernals més distintius dels ENPs de la Plana de Lleida

De manera general, quant més al centre i a l'oest de la plana de Lleida, més extrem en aridesa és el clima, i més incidència té el fenomen de la boira. Quant més al nord, al sud i a l'est, més elevada és la topografia – amb relativa

menor incidència de la boira – i més precipitació mitjana, possiblement associada a la major incidència de tempestes estivals i tardorals originades per les masses muntanyoses. En general, doncs, podem dir que els ENPs occidentals són les més continentals, i les orientals les més mediterrànies. Per la definició de les característiques climatològiques de cada ENP s'han utilitzat caracteritzacions climàtiques a partir de l'Atles Climàtic de Catalunya i s'han contrastat amb els valors de les estacions meteorològiques més properes a les zones estudiades (Xarxa Agrometeorològica de Catalunya). Algunes estacions addicionals amb sèries llargues com la de El Canós (dades des de 1988) han estat utilitzades.

Tot i aquesta descripció general, es poden trobar especificitats concretes per cadascun dels ENPs.

SECANS DE BELIANES-PREIXANA

Per la definició de la climatologia d'aquesta ZEPA s'han utilitzat les dades de la Xarxa Agrometeorològica de l'estació de Sant Martí de Riucorb. El clima de la zona és homogeni. La pluviometria mitjana és de 383 mm (140 mm de tardor i 117mm de primavera) i la temperatura mitjana de 13,9 ºC. L'evapotranspiració és de 1050 mm amb un dèficit hídric mig de 667 mm. Té una influència mediterrània del sud-est.

ANGLESOLA-VILAGRASSA

Per la definició de la climatologia d'aquest ENP s'han utilitzat les estacions de la Xarxa Agrometeorològica de Cervera, Tàrrega i Tornabous. El clima en tota la zona és homogeni. La pluviometria mitjana està en 418 mm (135 mm de tardor i 125 mm de primavera). Tot i així l'estació de Tornabous registra en la seva sèrie dels últims anys una mitjana de 307 mm, el que indica la tendència a l'aridesa de la zona. La temperatura mitjana anual és de 13,6 º C. L'evapotranspiració mesurada a l'estació d'El Canós és de 960 mm, la qual cosa suposa un dèficit hídric de 653 mm.

Hi ha una forta influència mediterrània del sud-est el què indica possibilitats de maduració prematura del cereal d'hivern en el mes de maig i també que la pluviometria més efectiva es produeix a la tardor.

SECANS DEL SEGRIÀ-UTXESA

Per la definició de la climatologia de la zona s'han utilitzat les dades de les estacions de la Xarxa Agrometeorològica de Seròs, Lleida-Bordeta i Aitona. La zona té un clima homogeni, amb característiques pròpies d'alta aridesa. Té una pluviometria mitjana de 350 mm (134 mm a la tardor i 126 mm a la primavera). Encara així a l'estació meteorològica d'Aitona es registren 332 mm de pluviometria mitjana amb una ETo de 1044 mm (Dèficit hídric de 712 mm) i una temperatura mitjana de 14,48 º C. La influència és mediterrània del Sud-est, que sembla la més representativa de la zona.

SECANS DE MAS DE MELONS-ALFÉS

Per la definició de la climatologia de la zona s'han utilitzat les dades de les estacions de la Xarxa Agrometeorològica de Castelldans. El clima de la zona és homogeni i d'elevada aridesa amb una pluviometria mitjana de 401 mm (131 mm a la tardor i 117 mm a la primavera). Tot i així la població de Castelldans té 330 mm de pluviometria mitjana amb una evapotranspiració de 808 mm (dèficit hídric de 478 mm), acumulats principalment en els mesos d'abril a setembre. La temperatura mitjana és de 14,52 ºC. Té una influència mediterrània del sud-est, que sembla més representativa de la zona.

PLANS DE SIÓ

Per la definició de la climatologia d'aquest espai s'han utilitzat les estacions de la Xarxa Agrometeorològica de Cervera, Tàrrega i Tornabous. El clima de la zona és homogeni. La pluviometria mitjana és de 480 mm (150 mm de tardor i 141mm de primavera). Tot i aquestes dades, l'estació d'El Canós recull la mitjana de les seves sèries en 315 mm. La temperatura mitjana és de 13,3ºC. L'evapotranspiració és de 960 mm amb un dèficit hídric anual de 645 mm. Té una influència mediterrània del sud est - est.

SECANS DE LA NOGUERA

Per la definició de la climatologia de la zona s'han utilitzat les estacions de la Xarxa Agrometeorològica d'Algerri, Ós de Balaguer i Vallfogona de Balaguer. La climatologia és heterogènia. La zona nord té unes característiques amb un grau menor d'aridesa i una pluviometria mitjana de més de 450 mm, arribant als 500 mm i amb un repartiment entre tardor i primavera molt similar. Així, Os de Balaguer té 470 mm de pluviometria mitjana amb una ETo de 1008 mm (dèficit hídric de 538 mm) i una temperatura mitjana de 13,06 º C, amb una influència mediterrània de l'Est. En canvi, a la zona Sud, Albesa té una pluviometria mitjana de 365 mm amb una ETo de 1091 mm (Dèficit hídric de 726 mm) i una temperatura mitjana de 14,16 º C. La influencia mediterrània és del Sud-est.

BELLMUNT-ALMENARA

Per la definició de la climatologia de la zona s'han utilitzat les dades de les estacions de la Xarxa Agrometeorològica de Tornabous i Vallfogona de Balaguer (a prop de la ZEPA). La zona és homogènia climàticament però s'observa un gradient des de l'est (més mediterrani) a l'oest (més continental). La pluviometria mitjana anual és de 432 mm (132 mm de tardor i 132 mm de primavera). La temperatura mitjana anual és de 13,76ºC. L'evapotranspiració anual és de 960 mm amb un dèficit hídric de 645 mm. Té una influència mediterrània de l'est.

PLANS DE LA UNILLA

Per la definició de la climatologia de la zona s'han utilitzat les dades de les estacions d'Albesa i Alguaire. És homogènia amb característiques de semiàrida a àrida amb una pluviometria mitjana de 461 mm (133 mm a la tardor i 136 mm a la primavera). Tot i així la població d'Alguaire té 363 mm de pluviometria mitjana amb una evapotranspiració de 979 mm (dèficit hídric de 616 mm), però acumulats principalment en els mesos d'abril a setembre. La temperatura mitjana és de 14,62 ºC. Té una influència mediterrània d'est, però amb la tendència més continental del centre de la vall de l'Ebre que qualsevol altre ENP. Això i malgrat que té una mica més de pluviometria que d'altres té una característica de major aridesa.

2.2.1.4 HIDROLOGIA

Dins l'estudi exhaustiu del medi cal ressaltar la importància de la presència de diversos cursos fluvials i d'infraestructures hídriques que marquen no només l'orografia i zonificació de l'espai, sinó que tenen un important valor paisatgístic, exaltant els valors ecològics i estètics dels conreus i la vegetació natural presents en el territori.

El conjunt de les aigües continentals de les Terres de Lleida reuneix no solament els rius, que juntament amb les aigües subterrànies s'erigeixen com a principal recurs per les poblacions d'aquest territori, sinó que també aplega altres masses d'aigua, com embassaments, basses agrícoles i canals de regadiu força freqüents per totes aquestes terres.

Traçat dels cursos fluvials de El Segre i La Noguera-Ribagorçana i àmbit territorial de les seves respectives conques

La xarxa hidrogràfica present en la zona dels Secans de Ponent de les Terres de Lleida, ve marcada pel transcurs de dos importants cursos fluvials i els seus afluents: El Segre i La Noguera Ribagorçana. Aquests dos rius, alhora, posen nom a les respectives conques a les quals pertanyen i tots dos formen part de la Conca de l'Ebre.

L'orografia de la Plana de Lleida ve marcada principalment per la presència del riu Segre, de 265 km de longitud des de la capçalera a l'aiguabarreig, travessa el territori de nord-est a sud-oest. Pel nord s'endinsa a les Terres de Lleida, després d'haver sortejat amb èxit els imponents relleus que separen la comarca de la Noguera i l'Alt Urgell per una banda i la comarca del Solsonès per una altra. Aquests relleus delimiten una llera ample que, al nord-oest de Ponts, ha estat aprofitada per construir-hi la presa de Rialb. Durant el seu pas pels Secans de la Plana, El Segre rep aportacions de diferents cursos fluvials dels quals més endevant es detallaran aquells que transcorren pels ENP objecte del present document. Tanmateix, cal remarcar que bona part de les aigües del Segre són direccionades a una xarxa complementària de canals que abasten d'aigua als camps agrícoles de la zona.

El riu Segre des del jaciment del Bovalar

El riu Noguera Ribagorçana (133 km de longitud), per la seva part, transcorre de nord a sud del territori separant el Montsec d'Estall (o de Montgai) de la riba de ponent, ja a l'Aragó. Aquest curs fluvial contribueix a augmentar les aigües de El Segre poc abans de que aquest entri al nucli urbà de Lleida. La Noguera-Ribagorçana també aporta aigua als camps de conreu propers mitjançant una altra xarxa de canals de regadiu.

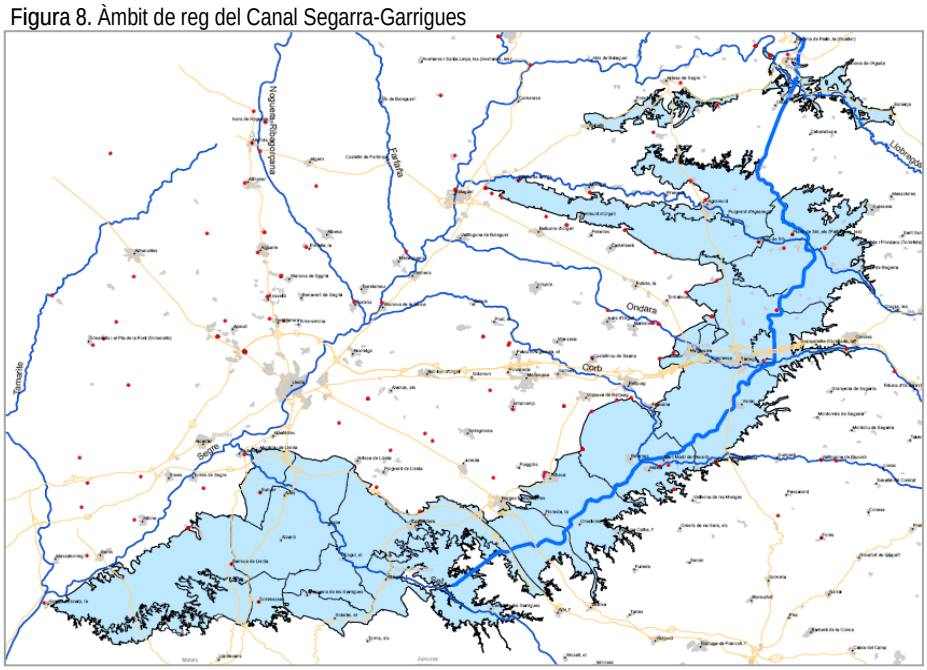
En general, a la Plana de Lleida, els **canals de regadiu** deriven dels principals rius del territori i es subdivideixen en una xarxa de canals secundaris i sèquies de regadiu tot permetent que gran part d'aquestes terres de vocació eixuta puguin sostenir conreus i aportar riquesa al territori. Respecte a les zones humides, no solament es localitzen a la proximitat dels principals cursos d'aigua, sinó que es troben disperses arreu, fins i tot enclavades en el paisatge agrícola.
Els principals canals de regadiu construïts en la Plana de Lleida són els següents:

- Canal de Pinyana
- Canal d'Urgell
- Canal d'Aragó i Catalunya
- Canal d'Algerri-Balaguer

Altres canals de gran importància no han estat dissenyats amb finalitats de regadiu, sinó per produir energia hidroelèctrica. És el cas del **Canal de Seròs**.

Tanmateix, apart d'aquests canals també cal destacar la present execució de les obres per a la construcció d'un nou canal: **El Segarra-Garrigues**. Aquest canal amb inici al pantà de Rialb i final a l'embassament d'Albagés contribuirà a aportar aigua a desenes de mil·lers d'hectàrees de conreu de la Plana.

Figura 8. Àmbit de reg del Canal Segarra-Garrigues

Font. Serveis tècnics REGSEGA

Per altra banda, també cal remarcar que les característiques orogèniques de l'àmbit territorial de les Terres de Lleida condicionen l'existència de diverses **àrees hidrogeològiques**. Aquestes àrees representen entitats estructurals (tectòniques o sedimentàries) amb una certa identitat en les seves característiques litològiques i per tant, en les seves característiques aqüíferes, cosa que les converteix en elements bàsics del tractament hidrogeològic territorial. Dins de cada àrea, les diferents formacions litològiques permeten diferenciar unitats que ja tenen un major grau de significació. Apart, dins d'aquestes unitats, es poden diferenciar els diferents aqüífers que les integren.

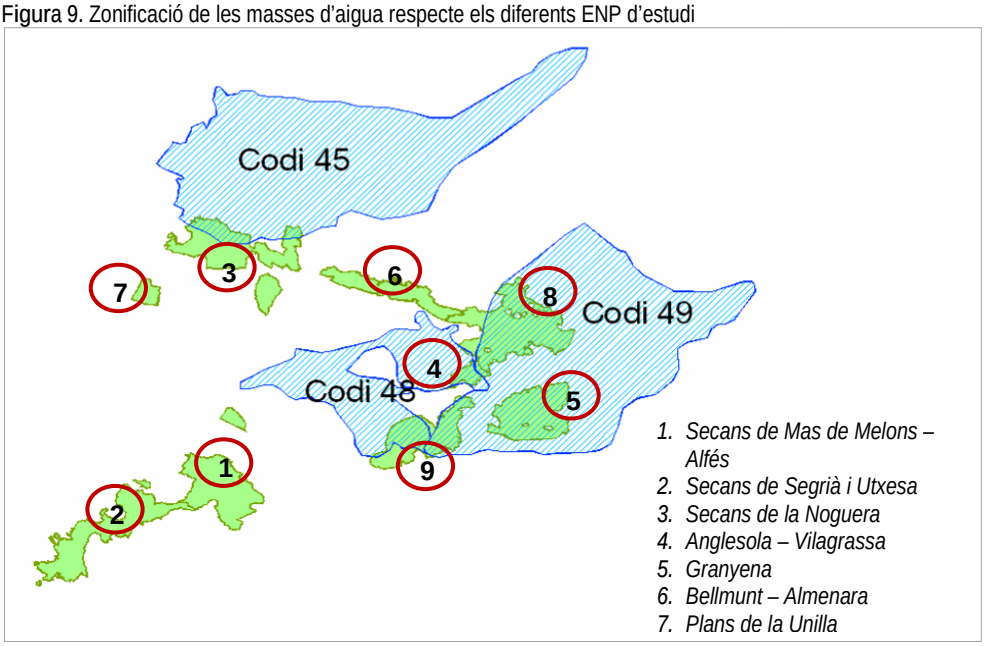
Dins l'àmbit dels Espais Naturals Protegits de la Plana de Lleida hi ha representades 4 de les mencionades unitats hidrogeològiques:

- Unitat hidrogeològica de l'Oligocè detrític de Lleida (codi 206): Les principals formacions enstan composades per materials al·luvials del Segre i l'aqüífer del Pla d'Urgell format pels ventalls al·luvials del riu Corb i el riu d'Ondara.
- Unitat hidrogeològica de l'Oligocè lacustre de la Segarra (codi 210): Els nivells aprofitables es troben en els cons al·luvials dels rius Sió, d'Ondara, Corb i en els nivells lacustres de l'oligocè.
- Unitat hidrogeològica de l'Oligocè lacustre del Segrià (codi 211): Composada per materials de l'oligocè lacustre i els al·luvials quaternaris.
- Unitat hidrogeològica del Mesozoic i terciari de les Serres exteriors (codi 118): Aplega els materials carbonatats i intercalacions detrítiques dels relleus situats al sud del Montsec.

Per altra banda, per tal d'establir no només criteris purament geològics sinó també criteris de gestió d'aquestes aigües, la Directiva Marc de l'Aigua de Catalunya estableix, independentment de les unitats hidrogeològiques abans esmentades, la delimitació de masses d'aigua en relació a l'article 5 de l'Annex II de la Directiva. Aquestes masses d'aigua poden englobar o pertànyer a més d'una de les unitats hidrogeològiques marcades al 1992 seguint els criteris estrictament litològics.

Dins l'àmbit de treball dels ENPs s'hi troben caracteritzades tres masses d'aigua. A continuació es mostra una figura amb l'àmbit territorial de les mencionades masses d'aigua descrites seguidament i la seva relació amb els ENPs.

Figura 9. Zonificació de les masses d'aigua respecte els diferents ENP d'estudi

Font. Elaboració pròpia a partir de cartografia de l'ACA

Al·luvial d'Urgell Codi: 48

Municipis inclosos: Vilanova de Bellpuig, el Pala d'Anglesola, Golmés, el Poal, Anglesola, Arbeca, Alcoletge, Linyola, Vil-sana, Vilagrassa, Agramunt, Puigverd d'Agramunt, Barbens, Preixana, Tornabous, Miralcamp, Tàrrega, Castellnou de Seana, Sidamon, Bellvís, Bellpuig, Penelles, Mollerussa, Belianes, Ivars d'Urgell, la Fuliola i Sant Martí de Riucorb.

Àrees hidrogeològiques: 206 **Tipologia litològica dominant:** Al·luvial

Característiques hidràuliques: Aqüífers lliures

Zones de descàrrega: Principalment rius

Aqüífers inclosos:

- Aqüífer dels dipòsits al·luvials del riu Corb (2062A21)
- Aqüífer dels dipòsits al·luvials del riu Cervera (2062A13)
- Aqüífers dels gresos d'Urgell (2062E11)

Serres Marginals Catalanes Codi: 45

Municipis inclosos: Alòs de Balaguer, les Avellanes i Santa Linya, Àger, Cubells, Peramola, Castelló de Farfanya, Camarasa, Artesa de Segre, Ivars de la Noguera, Os de Balaguer, la Baronia de Rialb, Vilanova de Meià, Algerri, Foradada.

Àrees hidrogeològiques: 118, 117 i 205 **Tipologia litològica dominant:** Carbonatat

Característiques hidràuliques: Aqüífers lliures i confinats amb predomini dels lliures

Zones de descàrrega: Rius: Noguera-Pallaresa (embassament de Camarasa), El Segre, embassament de Sant Llorenç de Montgai, Noguera-Ribagorçana i embassaments de Canelles i Santa Anna.

Aqüífers inclosos:

- Aqüífers dels sediments quaternaris de les Serres Exteriors (1181A21)
- Aqüífers dels sediments quaternaris de Solsona (2053A11)
- Aqüífers de les calcàries eocenes de les Serres Marginals (1181C22)
- Aqüífers de les calcàries terciàries paleògenes de les Serres Marginals (1181C21)
- Aqüífers de les calcàries cretàciques de les Serres Marginals (1181C33)
- Aqüífers de les dolomies del Juràssic de les Serres Marginals (1181C32)
- Aqüífers de les calcàries triàsiques de les Serres Marginals (1181C31)

Calcàries de Tàrrega Codi: 49

Municipis inclosos: Montornès de Segarra, Verdú, Tarroja de Segarra, els Plans de Sió, Sant Ramon, Cervera, Estaràs, Sant Guim de la Plana, Granyanella, Granyena de Segarra, Guissona, les Oluges, Vilanova de l'Aguda, Talavera, Calaf, Ribera d'Ondara, Oliola, Calonge de Segarra, Ossó de Sió, Preixana, Massoteres, Sant Pere Sallavinera, Sanaüja, Ciutadilla, Castellfollit de Riubregós, Sant Martí de Riucorb, Pujalt, Puigverd d'Agramunt, la Molsosa, Sant Guim de Freixenet, Guimerà, Vallfogona de Riucorb, Tàrrega, Biosca, Cabanabona, Veciana, Llorac, Nalec, Torà, Vilagrassa i Torrefeta i Florejacs.

Àrees hidrogeològiques: 209, 206, 210 **Tipologia litològica dominant:** Carbonatat

Característiques hidràuliques: Aqüífers lliures i confinats amb predomini dels confinats

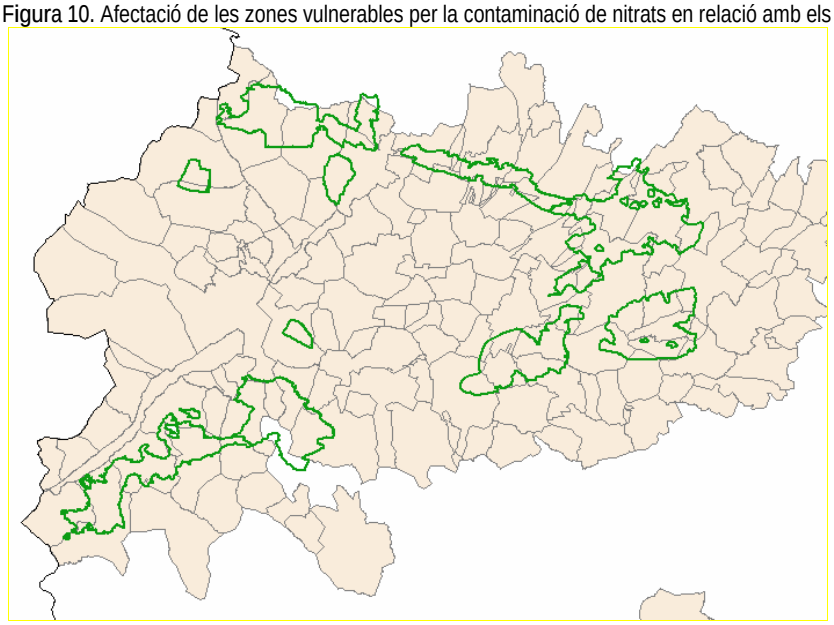
Zones de descàrrega: Rius Sió i Cervera, riu Corb en menor mesura

Aqüífers inclosos:

- Aqüífer de les calcàries de Tàrrega (2101D11)
- Aqüífers dels al·luvials i terrasses del riu Llobregós (2101A13)
- Aqüífers dels al·luvials i terrasses del riu Ondara (2101A21)
- Aqüífer de les calcàries micrítiques de l'oligocè de Tàrrega (2063E11)
- Aqüífers dels al·luvials de les terrasses del riu Corb (2101A21)
- Aqüífers dels al·luvials i terrasses del riu Sió (2101A14)

Tal i com s'ha mencionat anteriorment, cap dels aqüífers esmentats està protegit segons el *Decret 328/1988* del *DOGC número 1074 del 28·11·1988*. Tanmateix, els ENPs se situen en un espai on l'agricultura intensiva hi juga un paper important. D'aquesta agricultura se'n deriven lixiviats que poden afectar als aqüífers subterranis. En aquest sentit, el DMAH d'acord amb els *Decrets 283/1998* i *476/2004* i *Acord de Govern de 28 de juliol de 2009* en aplicació del *Reial Decret 261/1996*, va establir la delimitació de les zones vulnerables per la contaminació de nitrats de fonts agràries tot marcant aquells municipis clarament afectats. La pràctica totalitat dels municipis amb territori dins els ENPs objecte d'estudi es troben incloses dins d'aquestes categories. A continuació es mostra un plànol amb l'afectació de les zones vulnerables de nitrats en relació amb els Espais Naturals Protegits de la Plana de Lleida.

Figura 10. Afectació de les zones vulnerables per la contaminació de nitrats en relació amb els ENPs

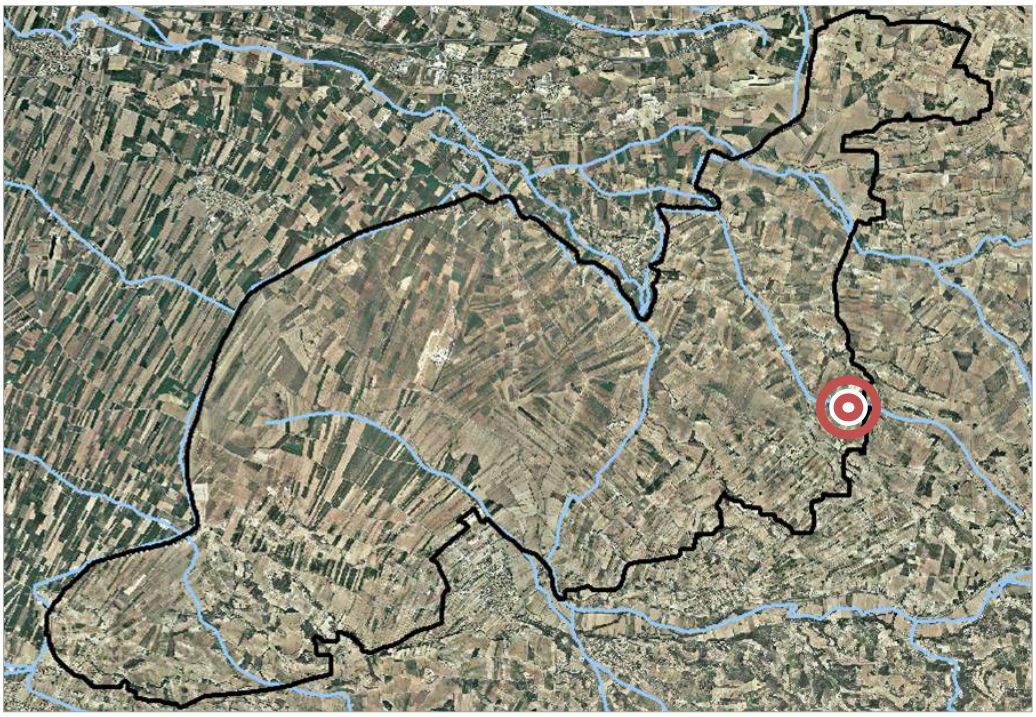
Font. Elaboració pròpia a partir de cartografia del DMAH

Tenint en compte l'elevada vulnerabilitat de les aigües subterrànies als contaminants i a la dificultat de revertir els efectes que la contaminació produeix, existeixen xarxes de control de qualitat repartides per tot el territori català. Es tracta de conjunt de pous en els què es controla, amb periodicitat preestablerta, la composició fisicoquímica de l'aigua derivada de la interacció aigua-medi, i els fenòmens de contaminació difosa (nitrats, salinitat i pesticides).

Els punts de control de la Xarxa de qualitat d'aigües subterrànies inclosos en cada un dels ENP, així com els valors i evolució temporal dels paràmetres més rellevants (pH, amoni, nitrats, nitrits i oxigen dissolt) queden recollits a continuació.

Es pot observar com, en bona part dels sondeigs recollits, existeixen valors de nitrats superiors als límits legals de potabilitat d'aigua de boca de 50 mg/l.

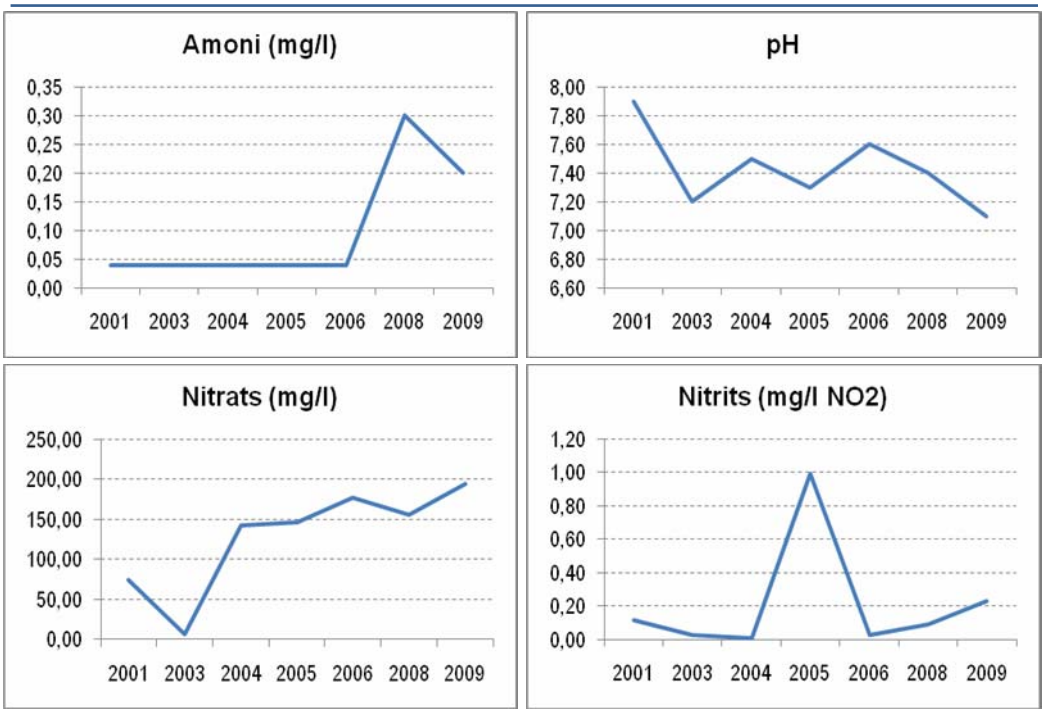
FITXA 19. SONDEIGS CONTROL AIGÜES SUBTERRÀNIES — SECANS DE BELIANES-PREIXANA

Nom de l'estació: QLSub – Belianes
Codi del pou: 25242/4
Comarca: L'Urgell
Nom de l'aqüífer: Oligocè de la Segarra
Unitat hidrogeològica: Oligocè lacustre de la Segarra

Situació (X,Y): 334990; 4602945

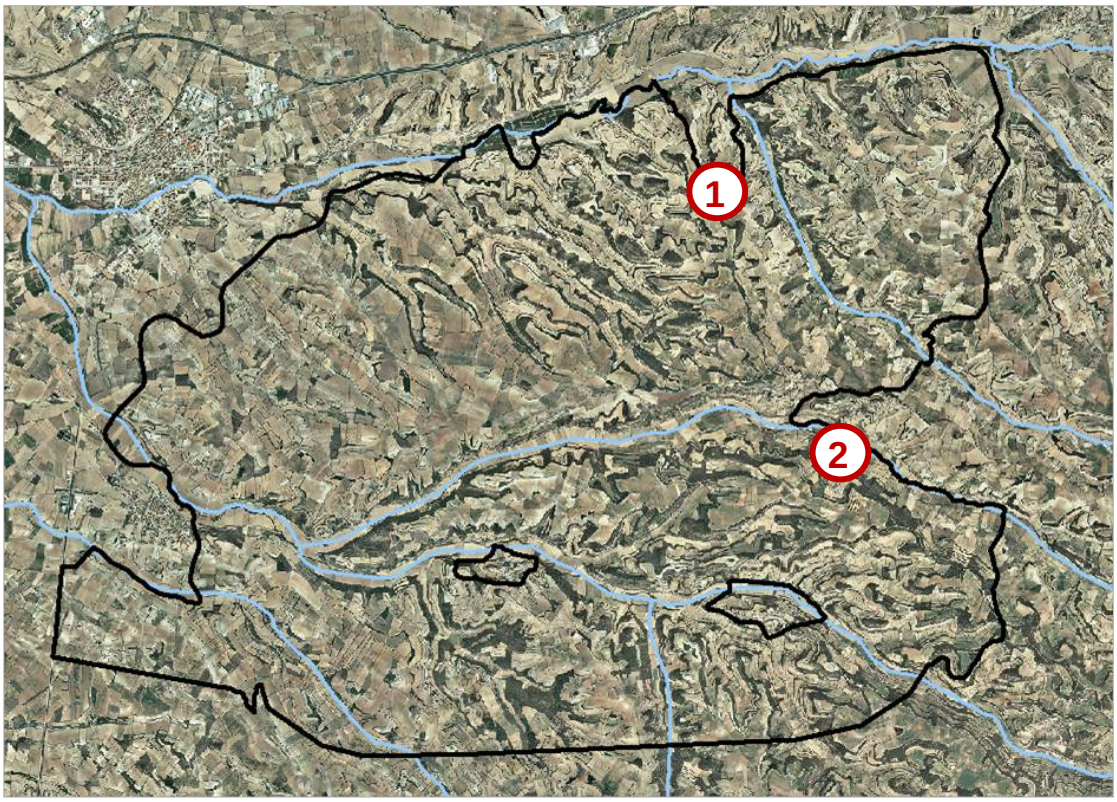
Municipi: Verdú

Paràmetre	2001	2003	2004	2005	2006	2008	2009
Amoni (mg/l)	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,30	0,20
pH	7,90	7,20	7,50	7,30	7,60	7,40	7,10
Nitrats (mg/l)	74,40	6,50	142,30	145,90	176,50	155,90	195,10
Nitrits (mg/l NO_2)	0,12	0,03	0,01	0,99	0,03	0,09	0,23

Valors per sota del límit de detecció

FITXA 20. SONDEIGS CONTROL AIGÜES SUBTERRÀNIES GRANYENA

1 Nom de l'estació: QLSub – ElCanós — Situació (X,Y): 351710; 4615351

Codi del pou: 25103/4

Comarca: La Segarra — Municipi: Granyanella

Nom de l'aqüífer: Segarra quaternaris

2 Nom de l'estació: QLSub – Granyena de Segarra — Situació (X,Y): 353764; 4609187

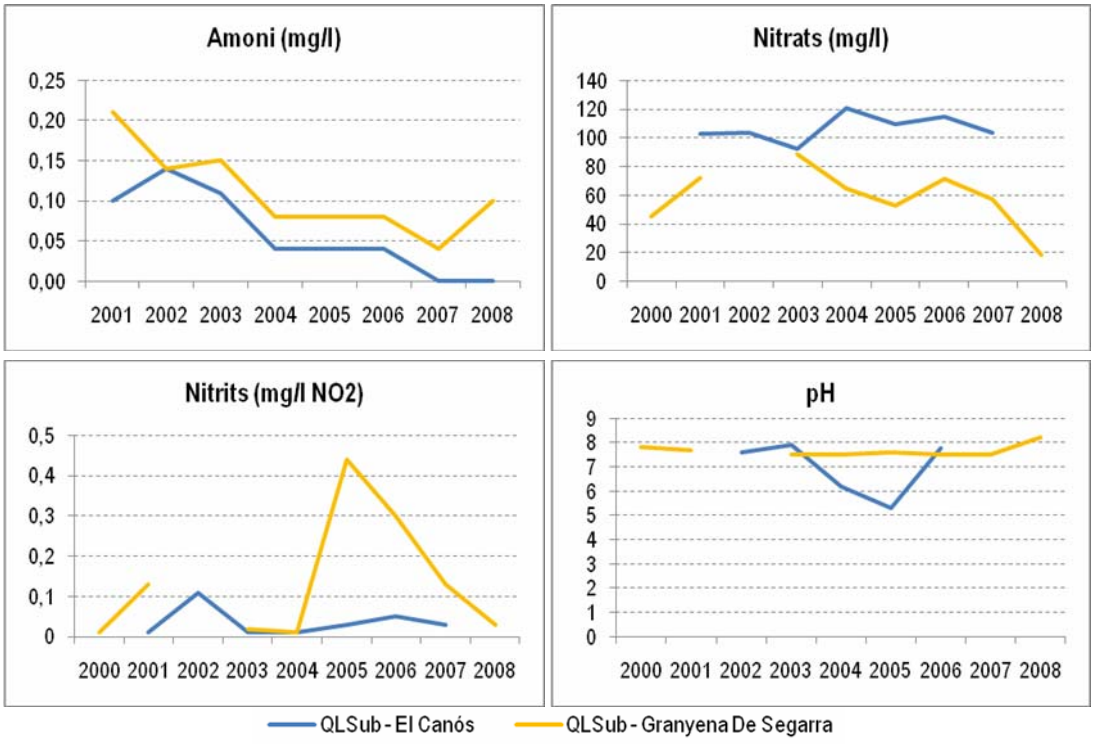
Codi del pou: 25003/1

Comarca: La Segarra — Municipi: Granyena de Segarra

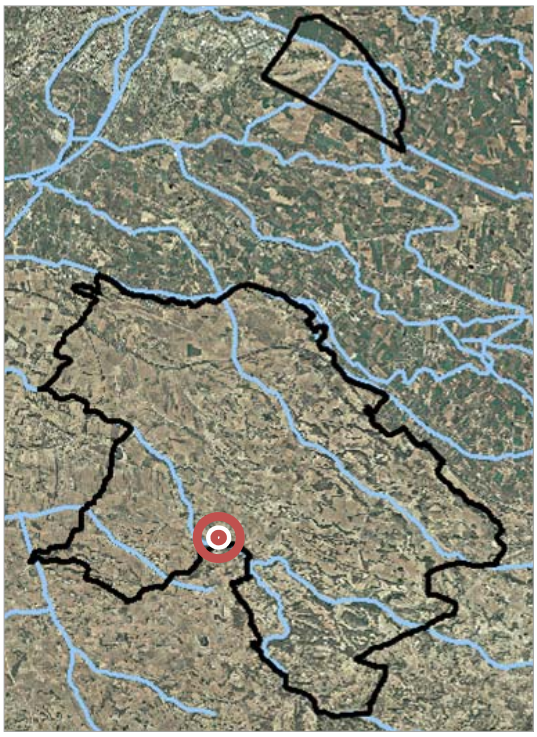
Nom de l'aqüífer: Segarra quaternaris

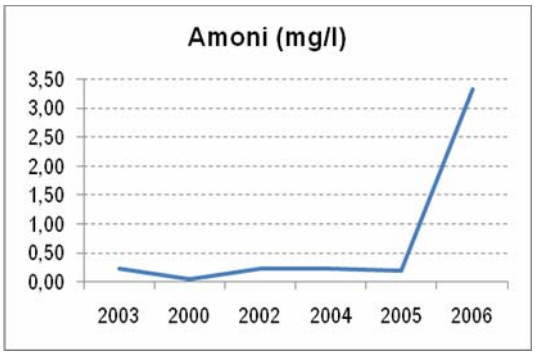
Paràmetre	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
QLSub - El Canós									
Amoni (mg/l)		0,10	0,14	0,11	0,04	0,04	0,04		
pH			7,60	7,92	6,20	5,30	7,75		
Nitrats (mg/l)		103,00	103,75	92,70	120,90	109,40	114,80	103,40	
Nitrits (mg/l NO_2)		0,01	0,11	0,01	0,01	0,03	0,05	0,03	
QLSub – Granyena de Segarra									
Amoni (mg/l)		0,11		0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,10
pH	7,8	7,70		7,50	7,50	7,60	7,50	7,50	8,20
Nitrats (mg/l)	45	72,30		88,50	64,40	52,90	71,60	57,30	18,40
Nitrits (mg/l NO_2)	0,01	0,13		0,02	0,01	0,44	0,30	0,13	0,03

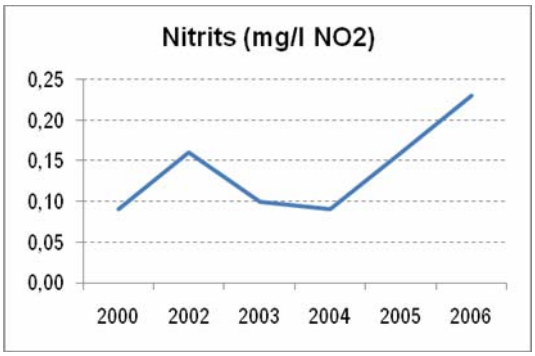
Valors per sota del límit de detecció

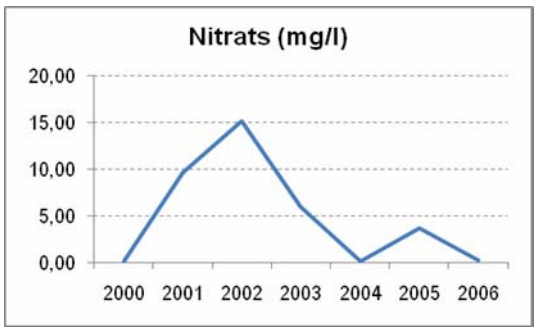

Amoni (mg/l)
0,25
0,20
0,15
0,10
0,05
0,00
2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008
Nitrats (mg/l)
140
120
100
80
60
40
20
0
2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008
Nitrits (mg/l NO2)
0,5
0,4
0,3
0,2
0,1
0
2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008
pH
9
8
7
6
5
4
3
2
1
0
2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008
QLSub - El Canós
QLSub - Granyena De Segarra

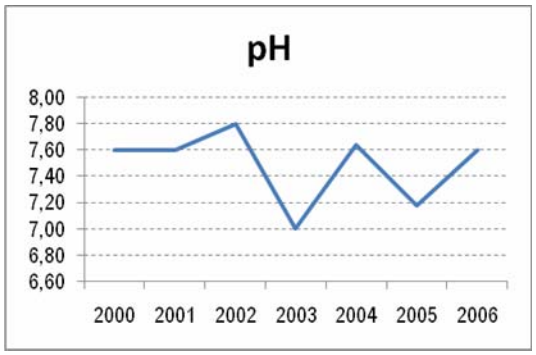
FITXA 21. SONDEIGS CONTROL AIGÜES SUBTERRÀNIES — SECANS DE MAS DE MELONS - ALFÉS

Nom de l'estació: QLSub – Mina d'Aspa — Situació (X,Y): 305400; 4596900

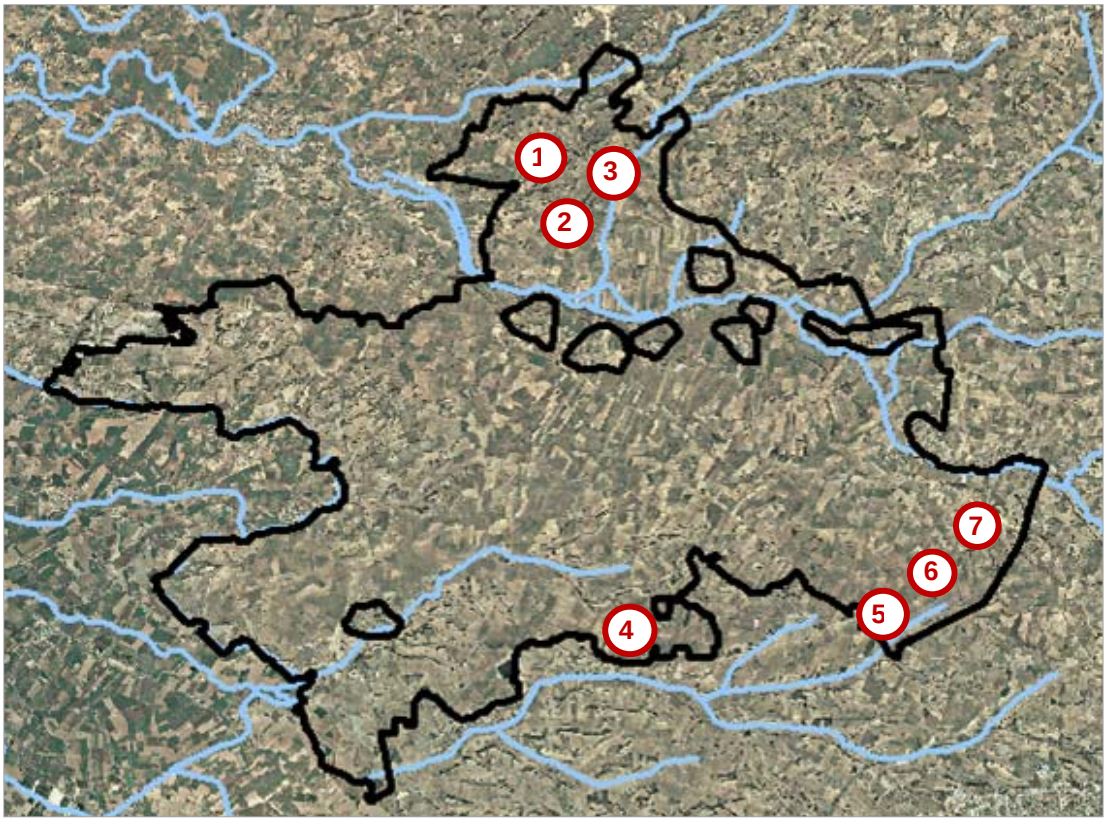
Codi del pou: 25036/1

Comarca: El Segrià — Municipi: Aspa

Nom de l'aqüífer: Dipòsits lacustres oligocens del Segrià

Paràmetre	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Amoni (mg/l)	0,22		0,04	0,22	0,22	0,19	3,32
pH	7,60	7,60	7,80	7,00	7,64	7,18	7,60
Nitrats (mg/l)	0,15	9,60	15,10	6,00	0,15	3,70	0,30
Nitrits (mg/l NO_2)	0,09		0,16	0,10	0,09	0,16	0,23

FITXA 22. SONDEIGS CONTROL AIGÜES SUBTERRÀNIES PLANS DE SIÓ

1 Nom de l'estació: QLSub – Bellver
Situació (X,Y): 347700; 4627250
Codi del pou: 25157/4
Comarca: L'Urgell
Municipi: Ossó de Sió
Nom de l'aqüífer: Oligocè detrític de Lleida

2 Nom de l'estació: QLSub – Ossó de Sió
Situació (X,Y): 347750; 4626850
Codi del pou: 25157/3/1
Comarca: L'Urgell
Municipi: Ossó de Sió
Nom de l'aqüífer: Oligocè detrític de Lleida

3 Nom de l'estació: QLSub – Riu Sió
Situació (X,Y): 348020; 4627150
Codi del pou: 25217/3
Comarca: L'Urgell
Municipi: Tàrrega
Nom de l'aqüífer: Oligocè detrític de Lleida

4 Nom de l'estació: QLSub – Figuerosa
Situació (X,Y): 348605; 4618108
Codi del pou: 25015/4
Comarca: La Noguera
Municipi: Algerri
Nom de l'aqüífer: Gresos i margues de Lleida

5 Nom de l'estació: QLSub – Montcortès
Situació (X,Y): 353521; 4618296
Codi del pou: 25911/5
Comarca: La Segarra
Municipi: Els Plans de Sió
Nom de l'aqüífer: Segarra calcàries

6 Nom de l'estació: QLSub – Cardosa Situació (X,Y): 354837; 4618902

Codi del pou: 25072/3

Comarca: La Segarra Municipi: Cervera

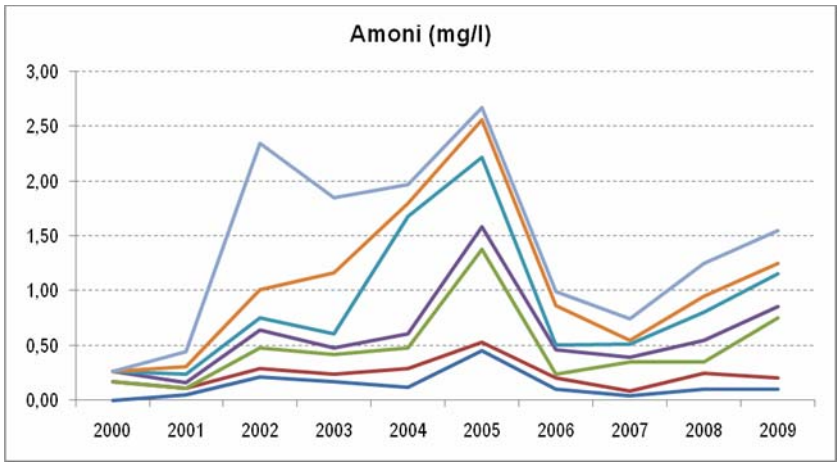
Nom de l'aqüífer: Segarra calcàries

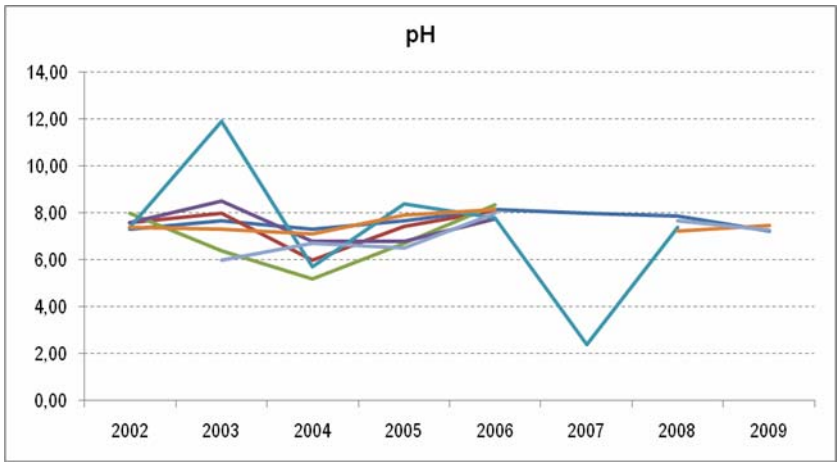
7 Nom de l'estació: QLSub – Curullada Situació (X,Y): 354990; 4619120

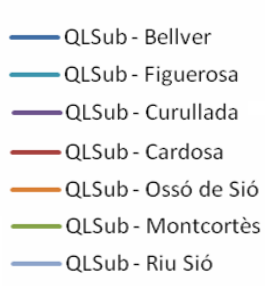
Codi del pou: 25103/2

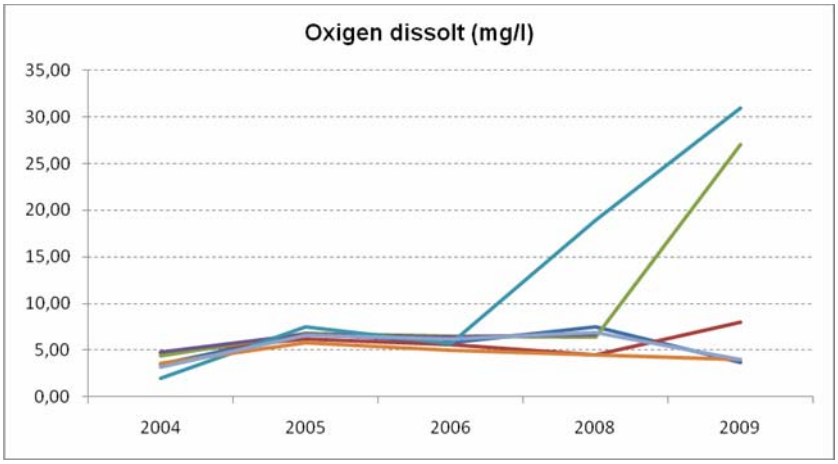
Comarca: La Segarra Municipi: Granyanella

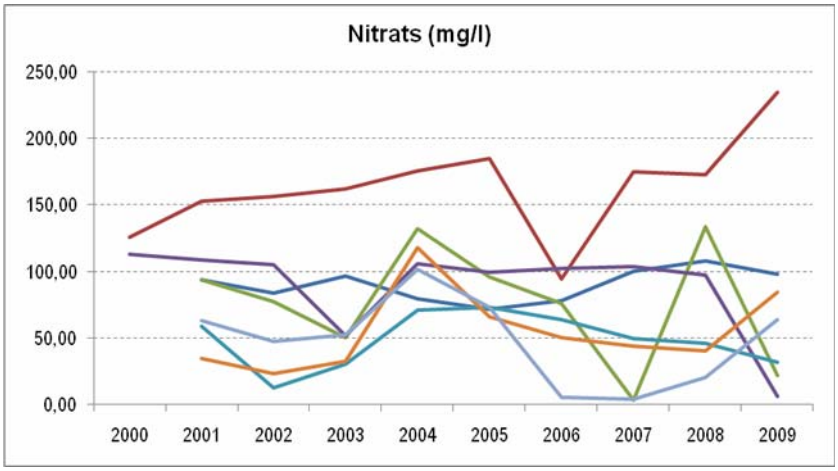
Nom de l'aqüífer: Segarra calcàries

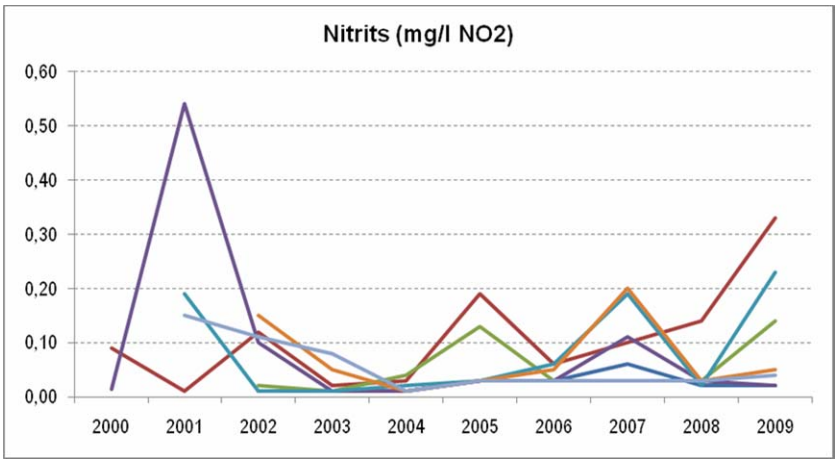

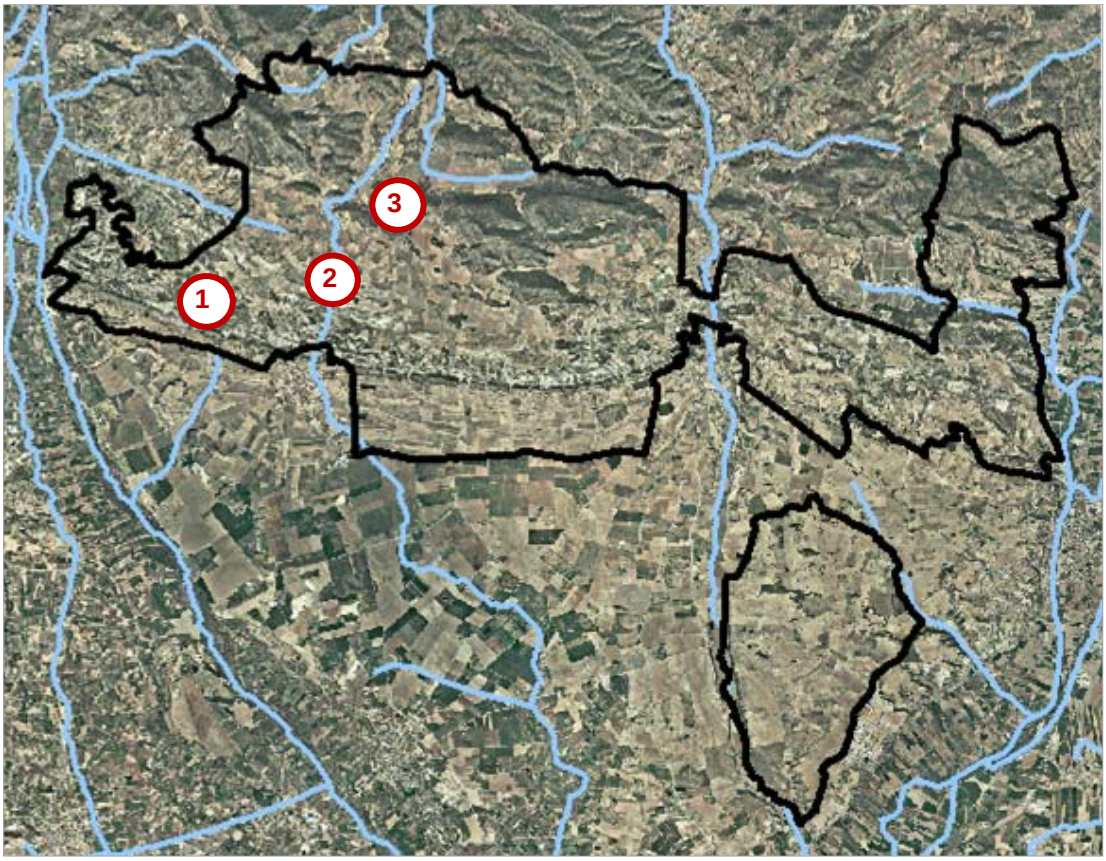

Nitrats (mg/l)
250,00
200,00
150,00
100,00
50,00
0,00
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009

Nitrits (mg/l NO2)
0,60
0,50
0,40
0,30
0,20
0,10
0,00
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009

QLSub - Bellver
QLSub - Figuerosa
QLSub - Curullada
QLSub - Cardosa
QLSub - Ossó de Sió
QLSub - Montcortès
QLSub - Riu Sió

Paràmetre	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
QLSub - Bellver										
Amoni (mg/l)		0,05	0,21	0,17	0,12	0,45	0,10	0,04	0,10	0,10
pH			7,30	7,65	7,30	7,65	8,15	8,00	7,86	7,23
Nitrats (mg/l)		94,00	83,70	96,80	79,55	71,65	78,33	99,90	107,65	98,10
Nitrits (mg/l NO_2)			0,01	0,01	0,01	0,03	0,03	0,06	0,02	0,02
Oxigen dissolt (mg/l)					3,45	6,80	5,80		7,45	3,70
QLSub – Cardosa										
Amoni (mg/l)	0,17	0,06	0,08	0,07	0,17	0,08	0,10	0,04	0,15	0,10
pH	7,80		7,60	7,99	5,97	7,43	8,10		7,39	
Nitrats (mg/l)	126,00	153,00	156,50	161,87	175,30	184,90	94,55	175,00	172,80	234,75
Nitrits (mg/l NO_2)	0,09	0,01	0,12	0,02	0,03	0,19	0,06	0,10	0,14	0,33
Oxigen dissolt (mg/l)					4,70	6,20	5,55		4,50	8,00
QLSub – Montcortès										
Amoni (mg/l)			0,19	0,18	0,19	0,85	0,04	0,27	0,10	0,55
pH			8,00	6,40	5,20	6,70	8,35		7,63	
Nitrats (mg/l)		94,00	77,35	50,00	132,20	96,20	76,15	3,70	133,65	22,10
Nitrits (mg/l NO_2)			0,02	0,01	0,04	0,13	0,03	0,03	0,03	0,14
Oxigen dissolt (mg/l)					4,40	6,80	6,50		6,35	27,00
QLSub – Curullada										
Amoni (mg/l)	0,09	0,05	0,16	0,06	0,13	0,20	0,22	0,04	0,20	0,10
pH	7,50		7,60	8,51	6,80	6,80	7,75		7,49	
Nitrats (mg/l)	113,00	109,05	105,25	51,90	105,60	99,60	102,20	103,90	97,65	6,20
Nitrits (mg/l NO_2)	0,01	0,54	0,10	0,01	0,01	0,03	0,03	0,11	0,03	0,02
Oxigen dissolt (mg/l)					4,80	6,70	6,40		6,65	
QLSub – Figuerosa										
Amoni (mg/l)		0,08	0,11	0,13	1,07	0,64	0,04	0,12	0,25	0,30
pH			7,40	11,90	5,70	8,40	7,80	2,40	7,40	
Nitrats (mg/l)		59,00	12,93	30,60	71,10	73,30	64,10	49,60	46,40	31,50
Nitrits (mg/l NO_2)		0,19	0,01	0,01	0,02	0,03	0,06	0,19	0,02	0,23
Oxigen dissolt (mg/l)					2,00	7,50	5,70		18,90	31,00
QLSub – Ossó de Sió										
Amoni (mg/l)		0,07	0,26	0,55	0,12	0,34	0,36	0,04	0,15	0,10
pH			7,40	7,30	7,10	7,90	8,15		7,24	7,47
Nitrats (mg/l)		35,00	23,40	32,55	118,00	66,30	50,40	43,70	40,45	84,75
Nitrits (mg/l NO_2)			0,15	0,05	0,01	0,03	0,05	0,20	0,03	0,05
Oxigen dissolt (mg/l)					3,60	5,80	4,95		4,50	4,00
QLSub – Riu Sió										
Amoni (mg/l)		0,13	1,33	0,69	0,17	0,11	0,13	0,19	0,30	0,30
pH				6,00	6,70	6,50	8,00		7,67	7,25
Nitrats (mg/l)		63,00	47,85	52,25	101,30	72,80	5,25	4,00	20,45	63,90
Nitrits (mg/l NO_2)		0,15	0,11	0,08	0,01	0,03	0,03	0,03	0,03	0,04

FITXA 23. SONDEIGS CONTROL AIGÜES SUBTERRÀNIES — SECANS DE LA NOGUERA

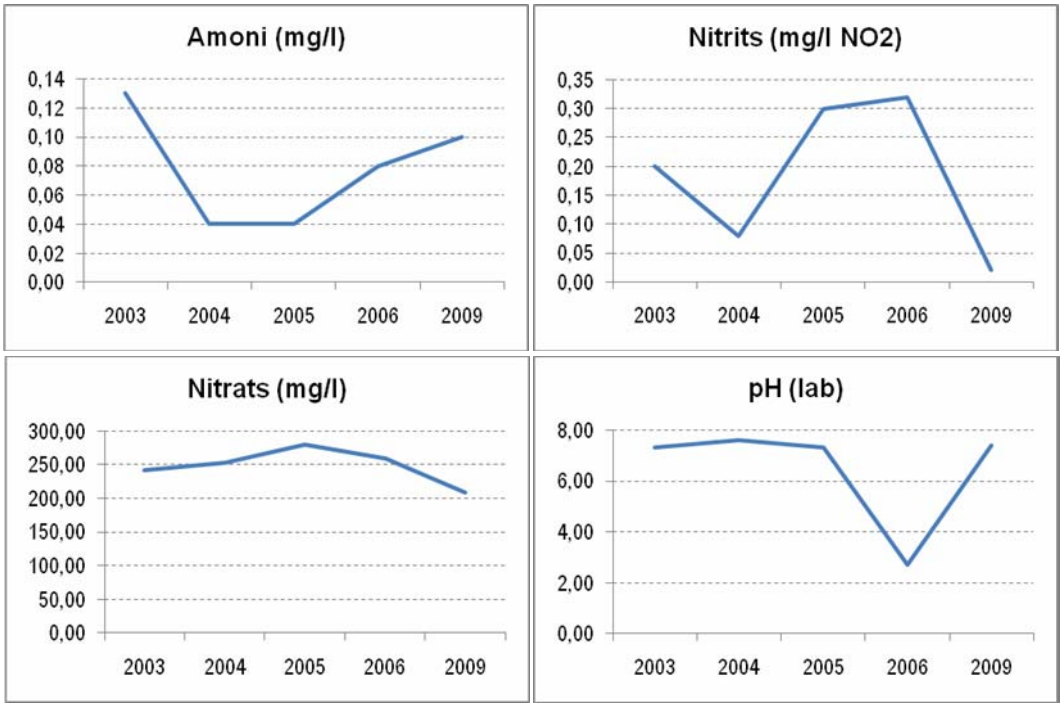
1 Nom de l'estació: QLSub – Clot del Sebastià — Situació (X,Y): 301703; 4633109
Codi del pou: 25015/4
Comarca: La Noguera — Municipi: Algerri
Nom de l'aqüífer: Gresos i margues de Lleida

2 Nom de l'estació: QLSub – Pou del Felip — Situació (X,Y): 304413; 4633673
Codi del pou: 25015/1
Comarca: La Noguera — Municipi: Algerri
Nom de l'aqüífer: Gresos i margues de Lleida

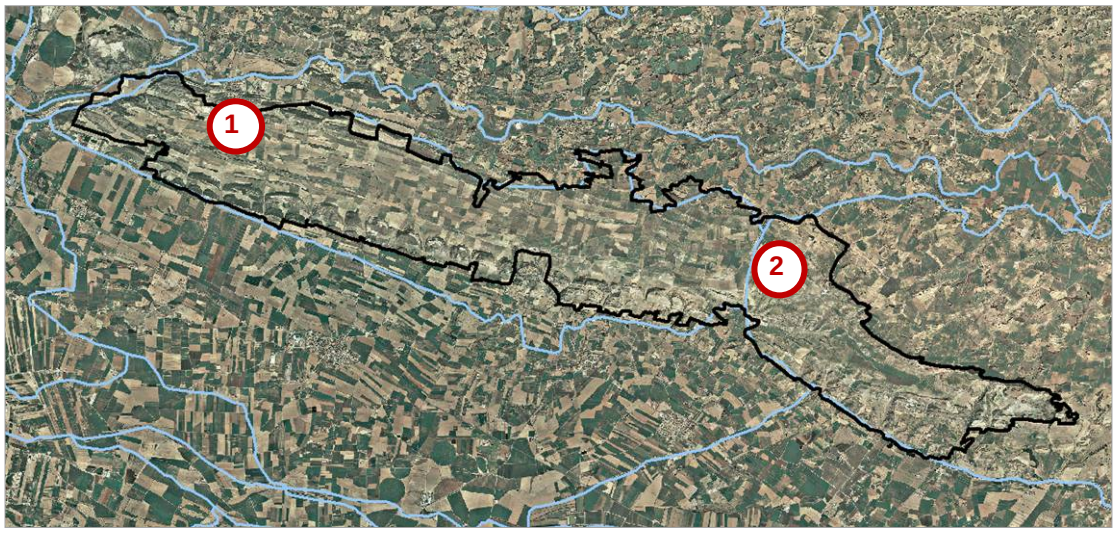
3 Nom de l'estació: QLSub – La Figuera — Situació (X,Y): 305883, 4635052
Codi del pou: 25015/2
Comarca: La Noguera — Municipi: Algerri
Nom de l'aqüífer: Gresos i margues de Lleida

Paràmetre	2003	2004	2005	2006	2009
Amoni (mg/l)	0,13	0,04	0,04	0,08	0,10
pH	7,30	7,60	7,30	2,70	7,40
Nitrats (mg/l)	241,80	252,90	279,80	259,80	208,60
Nitrits (mg/l NO_2)	0,20	0,08	0,30	0,32	0,02

Valors per sota del límit de detecció

Amoni (mg/l)
0,14
0,12
0,10
0,08
0,06
0,04
0,02
0,00
2003
2004
2005
2006
2009
Nitrits (mg/l NO2)
0,35
0,30
0,25
0,20
0,15
0,10
0,05
0,00
2003
2004
2005
2006
2009
Nitrats (mg/l)
300,00
250,00
200,00
150,00
100,00
50,00
0,00
2003
2004
2005
2006
2009
pH (lab)
8,00
6,00
4,00
2,00
0,00
2003
2004
2005
2006
2009

FITXA 24. SONDEIGS CONTROL AIGÜES SUBTERRÀNIES BELLMUNT - ALMENARA

1 Nom de l'estació: QLSub – Granja Papell — Situació (X,Y): 324172; 4629858

Codi del pou: 25035/1

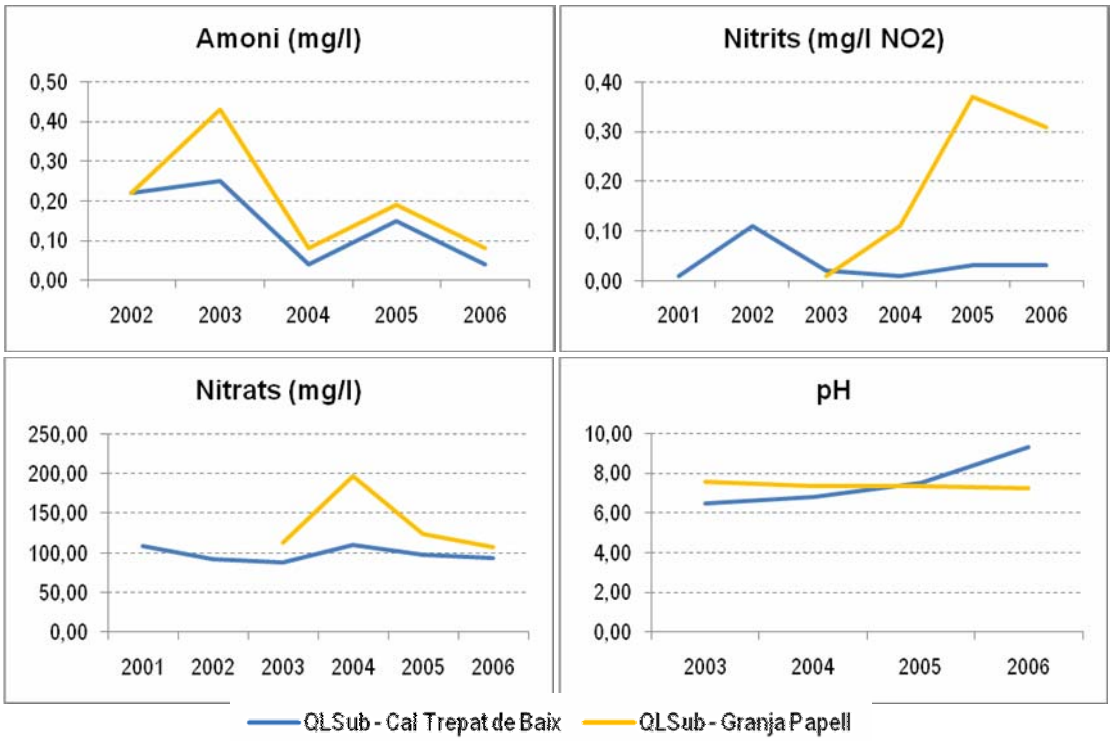
Comarca: La Noguera — Municipi: La Sentiu de Sió

Nom de l'aqüífer: Gresos i margues de Lleida

2 Nom de l'estació: QLSub – Trepat de Baix — Situació (X,Y): 334842, 4626857

Codi del pou: 25003/1

Comarca: L'Urgell — Municipi: Agramunt

Paràmetre	2001	2002	2003	2004	2005	2006
QLSub - Cal Trepat de Baix						
Amoni (mg/l)		0,22	0,25	0,04	0,15	0,04
pH			6,48	6,80	7,50	9,30
Nitrats (mg/l)	109,00	91,40	87,90	109,20	97,30	92,80
Nitrits (mg/l NO_2)	0,01	0,11	0,02	0,01	0,03	0,03
QLSub - Granja Papell						
Amoni (mg/l)			0,18	0,04	0,04	0,04
pH			7,56	7,36	7,35	7,24
Nitrats (mg/l)			112,9	196,1	124	107,4
Nitrits (mg/l NO_2)			0,01	0,11	0,37	0,31

Valors per sota del límit de detecció

Per últim, cal especificar que la notable xarxa de rius i barrancs present en la Plana de Lleida porta associada un risc d'inundabilitat que afecta a part dels ENPs objecte del present estudi. En aquest sentit, l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA) va dur a terme una delimitació de les zones potencialment inundables en els rius més importants de la xarxa fluvial catalana a fi d'elaborar el Pla INUNCAT. Es van definir les àrees sotmeses a risc d'inundació segons criteris geomorfològics alhora que es traçaren les línies d'inundació corresponents a 500, 100 i 50 anys de període de retorn.

Les figures següents recullen les àrees potencialment inundables dels espais naturals protegits segons criteris geomorfològics.

FIGURA 10. INUNDABILITAT SECANS DE BELIANES - PREIXANA

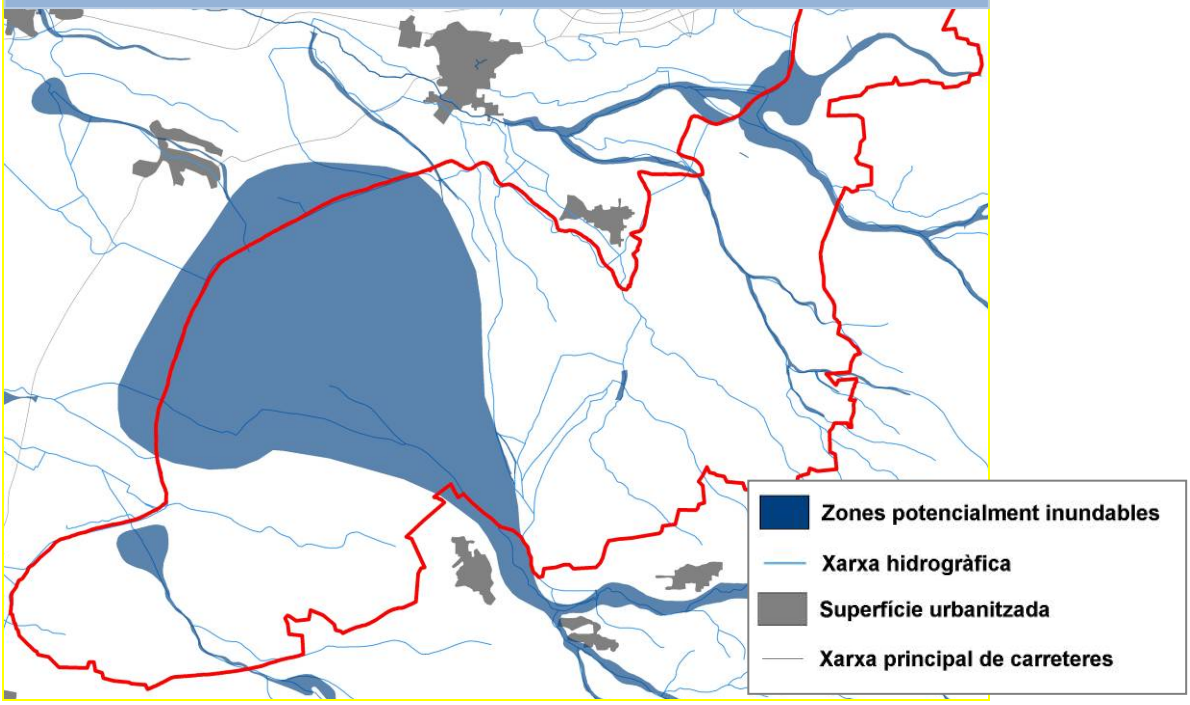

FIGURA 11. INUNDABILITAT GRANYENA

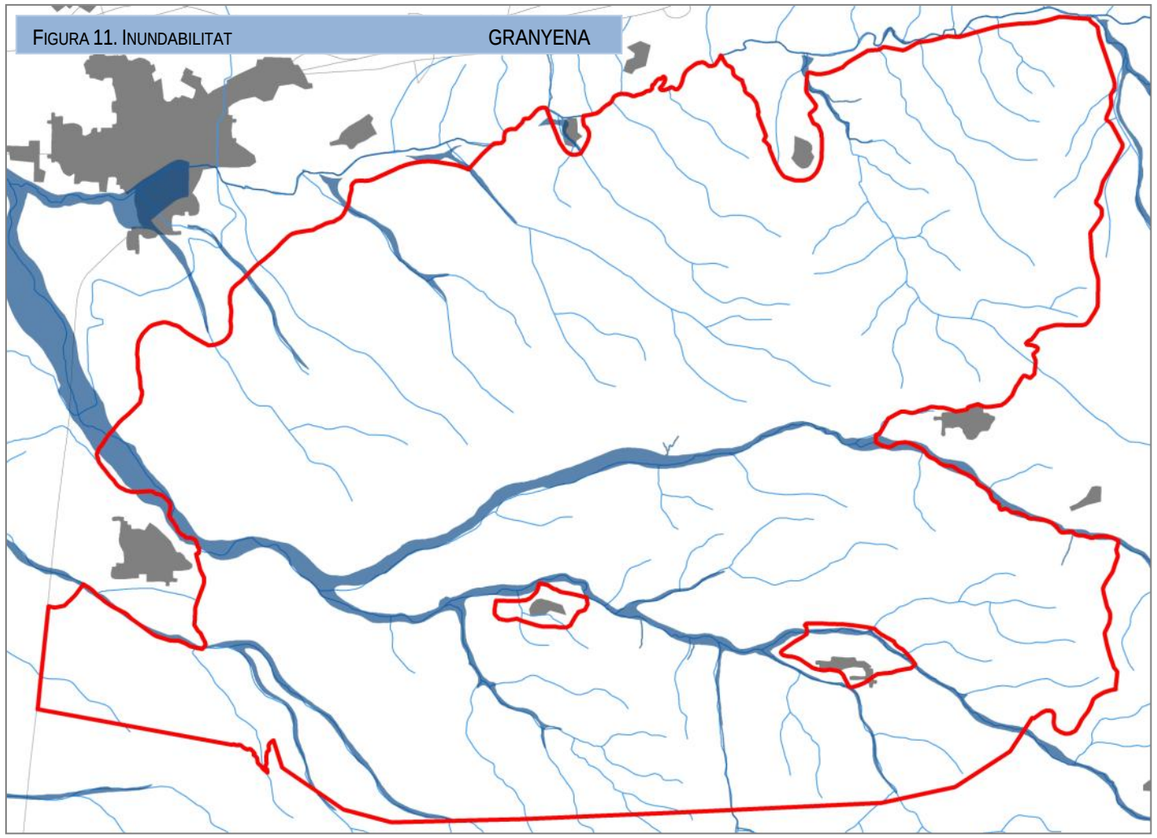

FIGURA 12. INUNDABILITAT PLANS DE SIÓ

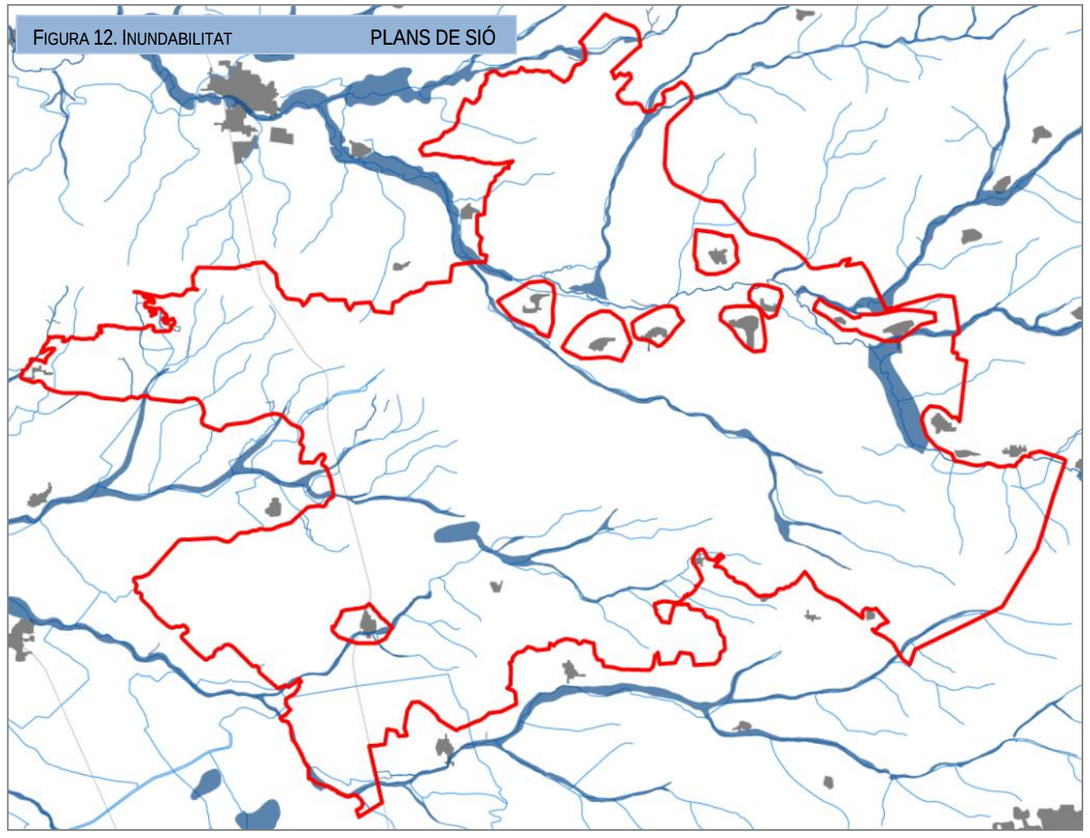

FIGURA 13. INUNDABILITAT ANGLESOLA – VILAGRASSA

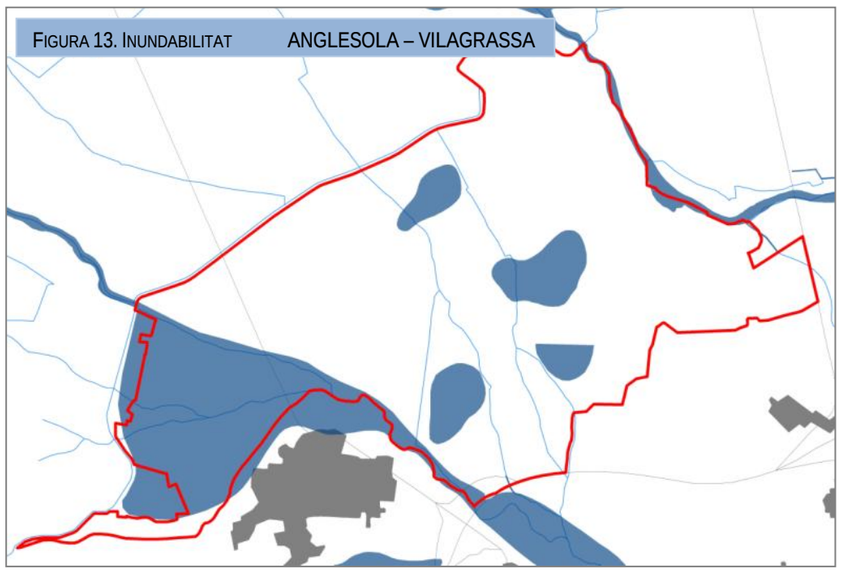

FIGURA 14.INUNDABILITAT BELLMUNT - ALMENARA

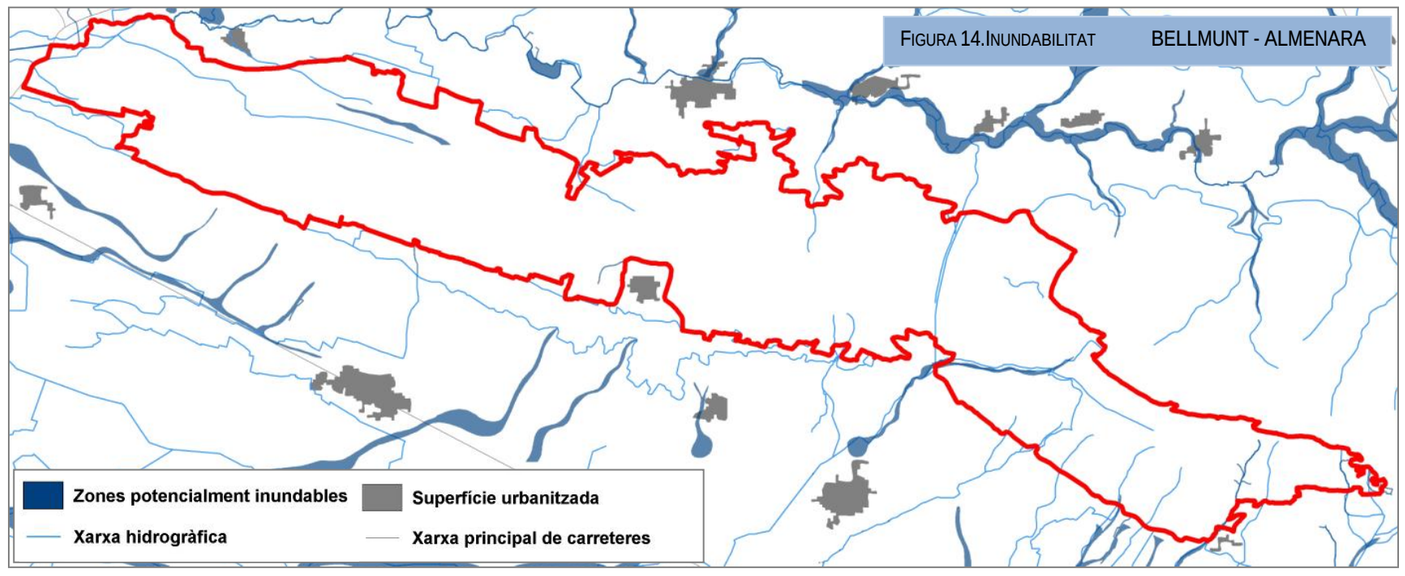

FIGURA 15.INUNDABILITAT SECANS DE LA NOGUERA

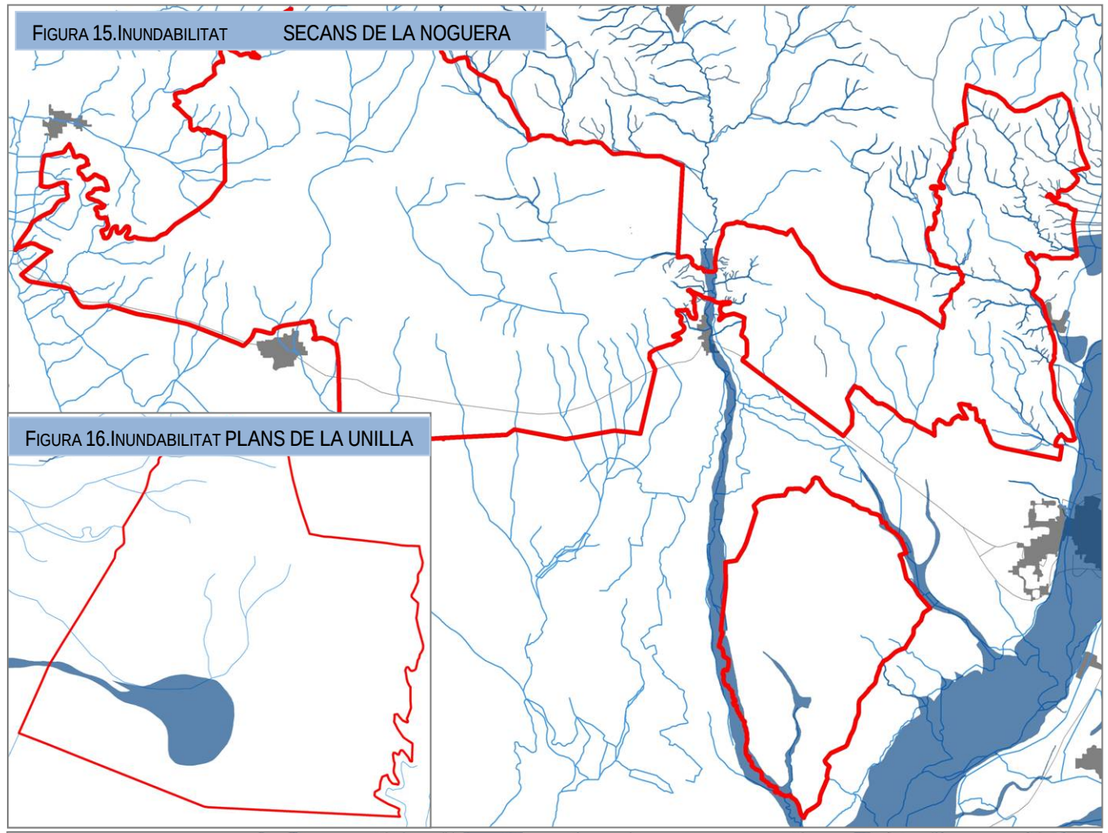

FIGURA 16.INUNDABILITAT PLANS DE LA UNILLA

FIGURA 17.INUNDABILITAT SECANS DE MAS DE MELONS - ALFÉS

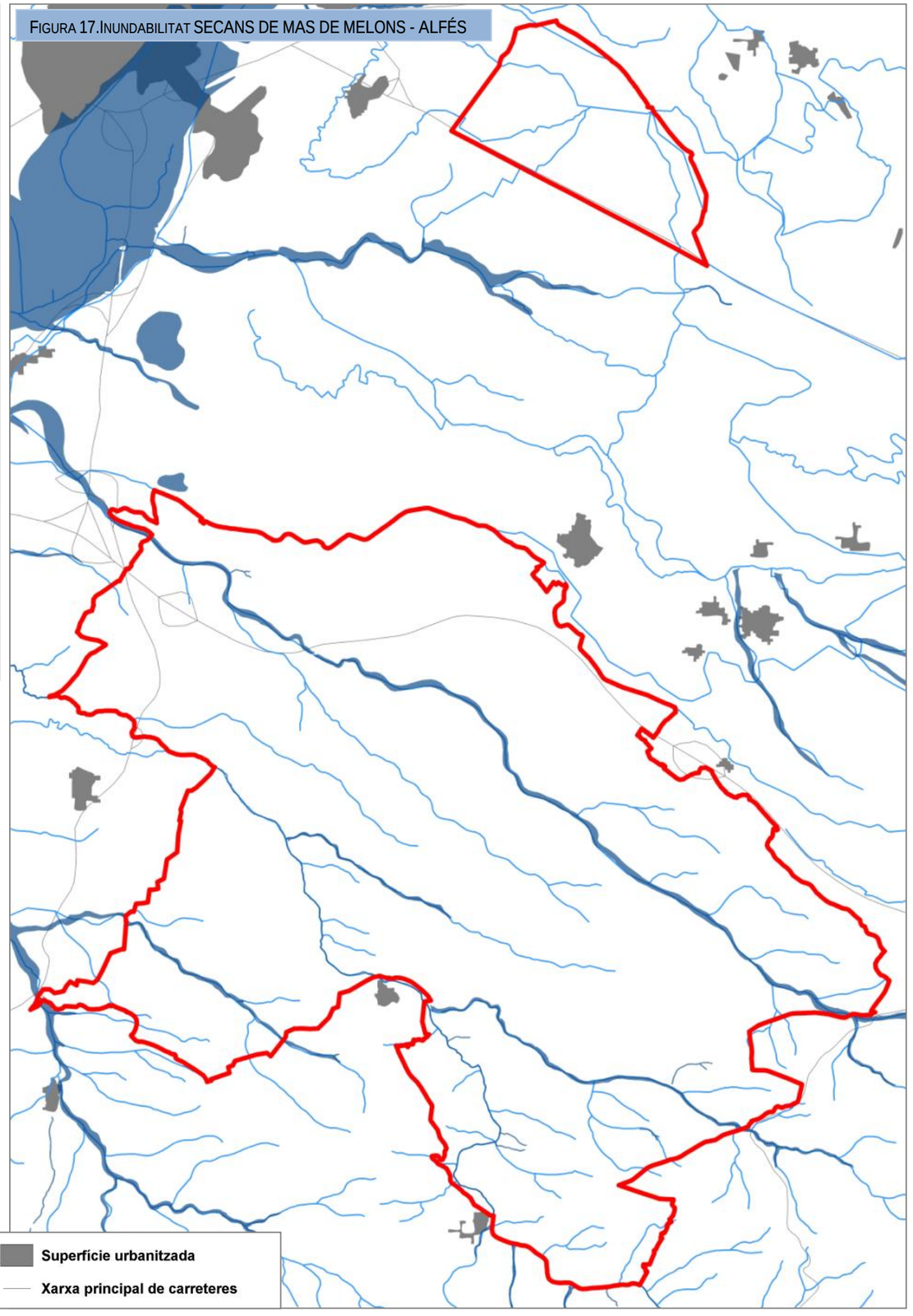
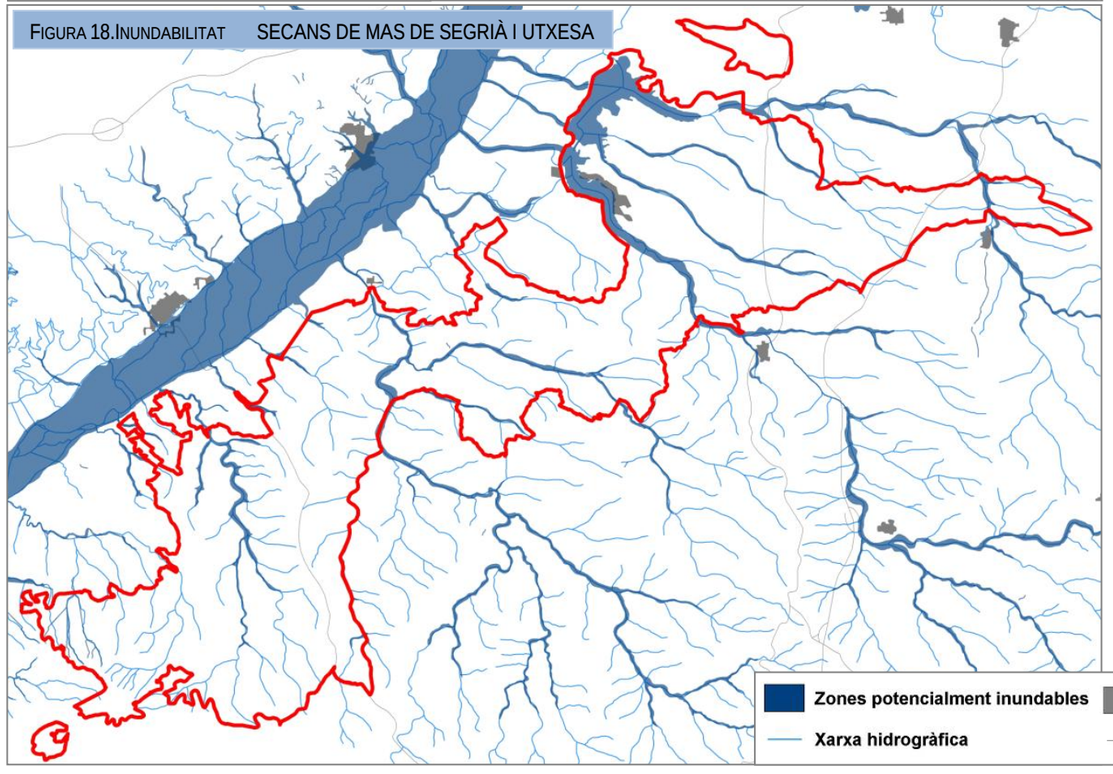

FIGURA 18.INUNDABILITAT SECANS DE MAS DE SEGRIÀ I UTXESA

Zones potencialment inundables

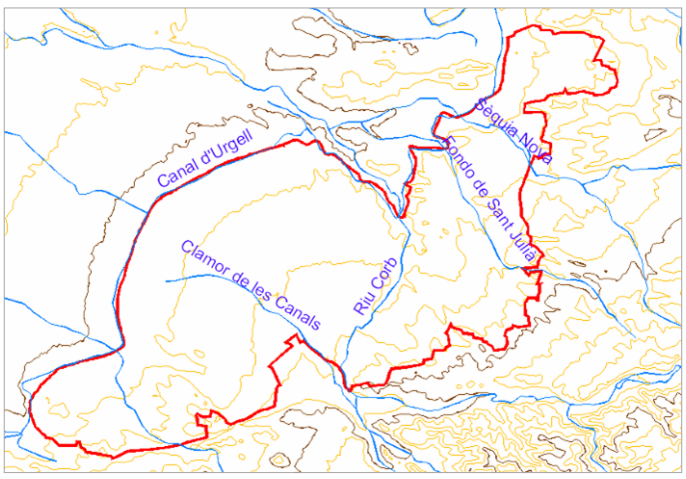
Superfície urbanitzada

Xarxa hidrogràfica

Xarxa principal de carreteres

Un cop revisats de manera general els principals factors a considerar en l'estudi hidrològic del medi, es detallaran a nivell individual de cada ENP els anteriors criteris per tal de poder diagnosticar aquells que siguin vinculants amb l'objectiu de compatibilitzar els usos agraris amb la conservació dels hàbitats.

FITXA 25. XARXA HIDROLÒGICA SUPERFICIAL _SECANS DE BELIANES – PREIXANA Extensió: 6.521,12ha

Aquest ENP, pertanyent a la conca de el Segre, es troba situada a cavall de les masses d'aigua de l'Al·luvial d'Urgell (48) i les Calcàries de Tàrrega (49) segons la Directiva Marc de l'Aigua. Aquestes zones engloben les àrees hidrogeogràfiques de l'oligocè detrític de Lleida (206) i l'oligocè lacustre de la Segarra (210).

El límit septentrional de l'ENP ve marcat pel transcurs del Canal d'Urgell, infraestructura artificial que abasteix d'aigua a bona part de la plana de Lleida mitjançant una xarxa secundària de canals. Respecte als cursos fluvials més rellevants de l'indret, cal destacar el Riu Corb, que transcorre transversalment per la zona central de l'ENP i el recorre durant 4,56 km, la Clamor de les Canals (a la meitat occidental) i el Fondo de Sant Julià (a la meitat oriental).

L'*estudi ecològic de la ictiofauna del riu Segre* recull els cabals mitjos mensuals i anuals de les estacions d'aflorament del riu i els seus afluents. En ell hi ha referenciats els següents valors per al riu Corb en l'estació de Vilanova de la Barca:

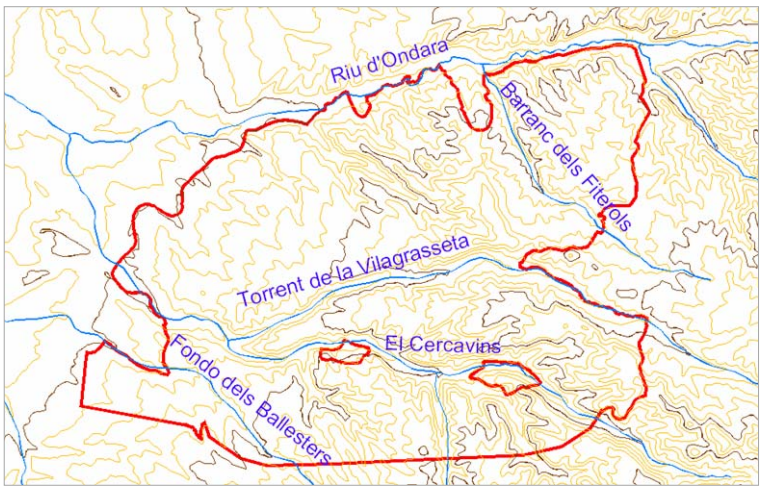
MENSUALS (m^3/s)												ANUALS		Nº ANYS
oct	nov	des	gen	feb	mar	abr	mai	jun	jul	ago	set	Qmitj (m^3/s)	Aport (hm^3/s)	Sèrie
1,1	0,9	0,4	0,3	0,3	0,5	1,4	2	1,5	0,2	0,5	1,3	0,9	27,47	26

Dins de l'àmbit d'actuació de Belianes – Preixana, no s'hi localitza cap espai inclòs a l'Inventari de Zones Humides de Catalunya.

Fotos. A l'esquerra, Canal d'Urgell. A la dreta, tram del riu Corb al nord de Belianes

FITXA 26. XARXA HIDROLÒGICA SUPERFICIAL_GRANYENA Extensió: 6.645,80ha

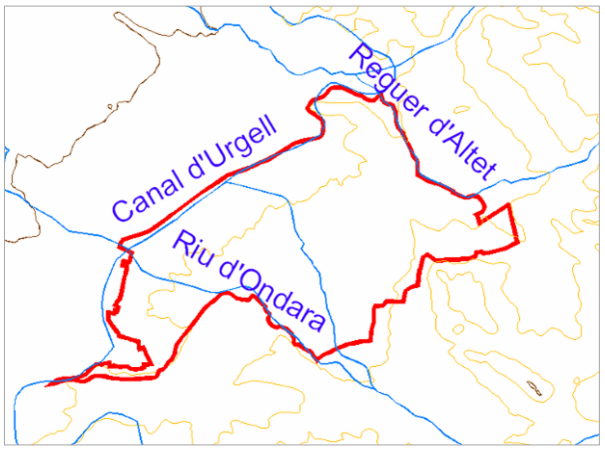

El traçat de diversos cursos fluvials naturals que seccionen l'àmbit d'actuació caracteritzen la marcada orografia de l'espai conformada per turons i petits terraplens. Entre els principals cursos fluvials presents en aquest ENP destaquen el **Torrent de la Vilagrasseta** i el **Cercavins** que travessen longitudinalment el sector, el darrer durant 10,03 km. D'altra banda per l'extrem NE circula el barranc dels Fiterols (tributari, a l'igual que el Cercavins, del riu d'Ondara que transcorre pel límit nord de l'ENP).

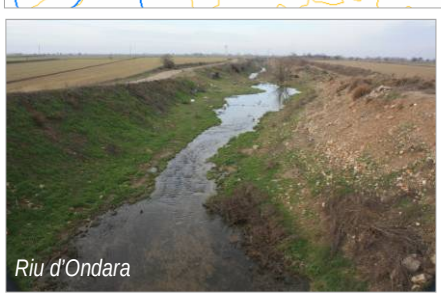
Tot l'ENP es troba inclosa en la gran **massa d'aigua 49 Calcàries de Tàrrega** segons marca la *Directiva Marc de l'Aigua*. Aquesta zona correspon a l'**àrea hidrogeogràfica** de l'Oligocè lacustre de la Segarra (210).

En la present ZEPA no es situa cap espai catalogat com a zona humida.

FITXA 27. XARXA HIDROLÒGICA SUPERFICIAL_ANGLESOLA - VILAGRASSA Extensió: 1.122,66ha

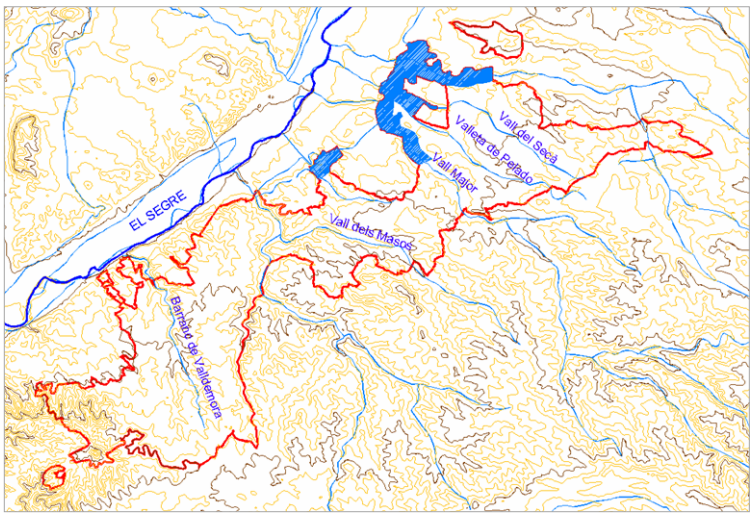
El fet més remarcable en quant a la influència hídrica en aquesta espai, és la presència de l'ample xarxa de canals artificials de reg de la Plana de Lleida. Entre aquests canals destaca el recorregut del **Canal d'Urgell** que marca el límit NO de l'àmbit. Per altra banda, respecte als cursos fluvials naturals que transcorren per la zona, destaca la influència del **riu d'Ondara** que en al seu pas per l'ENP presenta zones interessants de vegetació monopolitzades per canyissars.

Riu d'Ondara

Aquest ENP es troba situada dins la **massa d'aigua 48 corresponent als Al·luvials d'Urgell** (àrea hidrogeogràfica 206 Oligocò detrític de Lleida). Aquesta catalogació dictada per la *Directiva Marc de l'Aigua* li proporciona als aqüífers de l'àmbit una certa protecció i un procés de gestió descrit en la Directiva.

En el present ENP no se situa cap espai catalogat com a zona humida.

FITXA 28. XARXA HIDROLÒGICA SUPERFICIAL_SECANS DE SEGRIÀ I UTXESA Extensió: 7.727,27ha

Aquest apartat té una important significància en el present ENP. Dins del límit s'engloben un conjunt de 5 pantans inventariats en el catàleg de Zones Humides promogut pel DMAH. Tanmateix, també cal destacar la presència de 5 cursos fluvials naturals, tots ells tributaris a **El Segre** que transcorre pel límit NO de l'espai. En bona part de l'espai, però, la xarxa de valls de fons de pla no és funcional com a xarxa de drenatge, sinó un testimoni d'èpoques de major pluviositat contemporànies a les glaciacions quaternàries.

La zona però, situada en l'**àrea hidrogeogràfica** de l'oligocè lacustre del Segrià (211), no es troba catalogada com a massa d'aigua per la recent *Directiva Marc de l'Aigua*.

L'any 1915 es varen inaugurar les instal·lacions del complex d'**embassaments de Secà, Utxesa, Burgebut i Ximo**, amb la portada d'aigües del Segre a través del canal de Serós. Aquest últim neix a Lleida en un assut del Segre i té una concessió de 60 m³/s. Té una longitud de 27 km i va ser construït *per l'empresa Barcelona Traction, Light and Power Company, Ltd, fundada a Toronto i anomenada la Canadiense, amb finalitats de producció hidroelèctrica. Les obres es van iniciar l'any 1912 i van finalitzar totalment l'any 1916*.. Al quilòmetre 22, el canal perd el seu marge esquerre negant els barrancs que troba fins la cota màxima de 145 metres. Forma així un complex d'embassaments que prenen els noms de les valls que inunda: Secà, la Valleta, Utxesa (o vall Major), des d'un surt i continua uns 80 metres on es torna a obrir formant dos petits embassaments: Burgebut i Ximo. Vessa les aigües al Segre uns dos quilòmetres avall d'aquest punt amb un salt hidràulic que alimenta tres alternadors que poden arribar a turbinar fins 120 m³/s. En total, el sistema presenta una capacitat màxima de 7 Hm³ dels quals 4 són els que té el propi canal en el seu llarg recorregut i la resta (3 Hm³) corresponen als embassaments abans citats. Si bé en el passat es podien donar oscil·lacions diàries del nivell d'aigua de quasi fins a 3 metres per l'explotació hidroelèctrica, l'actual colmatació dels embassaments per l'aportació de llots del canal de Seròs ha reduït molt notablement aquestes oscil·lacions.

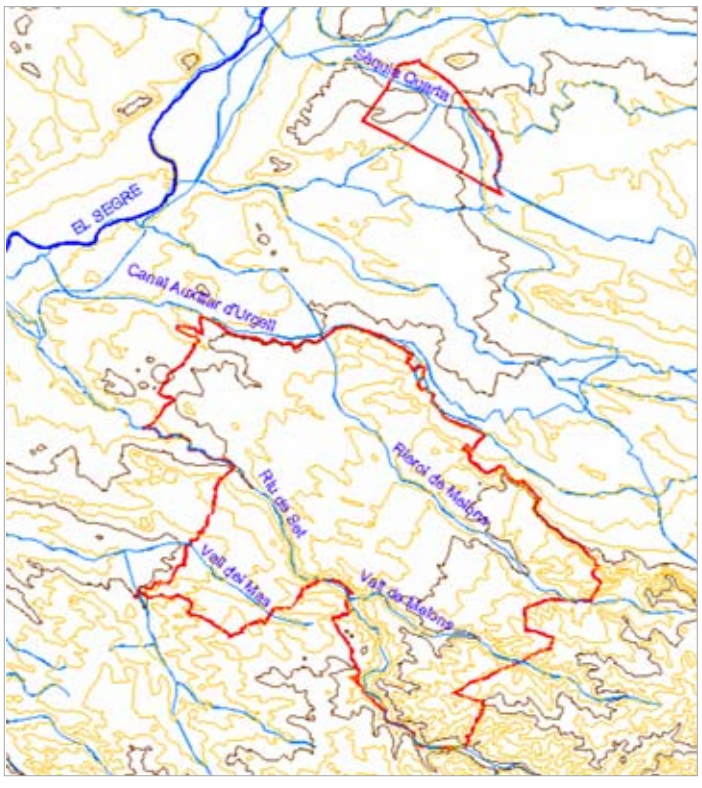
Aquesta zona humida, considerada la més important de les terres de Ponent -ja sigui per extensió com també pel seu interès natural- combina una elevada diversitat biològica i representativitat, amb la presència d'espècies i hàbitats d'interès comunitari i un interès paisatgístic ben remarcable. La zona humida gaudeix d'una protecció eficaç però caldria vetllar perquè l'eutrofització i la terbolesa de les seves aigües no malmetés els macròfits submergits i posés en perill bona part de les xarxes tròfiques que s'hi donen.

Dins de les particularitats de la zona, els embassaments d'Utxesa i Secà també estan considerats com **PEIN** i **Reserva Natural de de fauna salvatge**. Aquests espais són d'especial interès per a la conservació d'espècies de fauna de l'annex 2 de la Llei 3/1988, de protecció dels animals, i de les Ordres d'ampliació d'espècies protegides. Tanmateix, també és important per la presència d'espècies de flora i fauna dels annexos 3 i 4 del Decret 328/1992 i dels annexos II i IV de la Directiva d'Hàbitats. Per altra banda, com a particularitat de l'espai, també cal destacar l'aptitud de la zona per a la nidificació d'ocells presents en la l'annex I de la Directiva d'Aus.

La qualitat de l'aigua de l'embassament d'Utxesa presenta actualment algunes problemàtiques destacades, tal com demostren els informes de l'administració competent. Per exemple, l'Informe final d'embassaments de la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre (CHE) de 2006 qualifica aquest embassament com hipereutròfic, i en la seva qualificació d'establiment del potencial ecològic li atorga un atribut de deficient. L'informe del segon trimestre de 2009 del control de l'estat de les masses d'aigua (CEMAs) de la CHE detecta importants concentracions de coliformes i estreptococs fecals, i en alguns casos, de salmonela. Val a dir que, tot i que no existeix un seguiment biològic continu, les dades sobre l'avifauna present semblen indicar una reducció contínua i notable del poblament de macròfits aquàtics, fenomen segurament lligat a un procés de colmatació i eutrofització.

FITXA 29. XARXA HIDROLÒGICA SUPERFICIAL _SECANS DE MAS DE MELONS-ALFÉS Extensió: 7.618,63ha

Es tracta d'una zona situada al marge esquerra del riu Segre. El traçat proper d'aquest curs fluvial a l'espai condiciona l'orografia del terreny trobant-se les parts més elevades en la zona meridional de l'ENP. Tanmateix, tots els cursos fluvials naturals que transcorren per l'espai drenen les seves aigües al mencionat riu.

La xarxa de fons de vall plans és, actualment i de manera majoritària, no activa sinó heretada de les èpoques glacials. En realitat, els fons de valls que eren funcionals es troben actualment enterrats sota els col·luvions postglacials que són els responsables d'aquesta fisiognomia plana.

Els cursos fluvials que transcorren de SE a

NO per la zona considerada com a ZEPA són: Rierol de Melons, el Riu Set, que creua l'espai durant 9,53 km, i les Valls del Mas i Melons.

Per altra banda, també cal destacar l'influència de la gran xarxa de canals que s'estén per la plana de Lleida. En el cas del present ENP, el límit nord del sector meridional ve marcat per la infraestructura del Canal auxiliar d'Urgell. D'altra banda, el sector septentrional es troba travessat per la Sèquia Quarta.

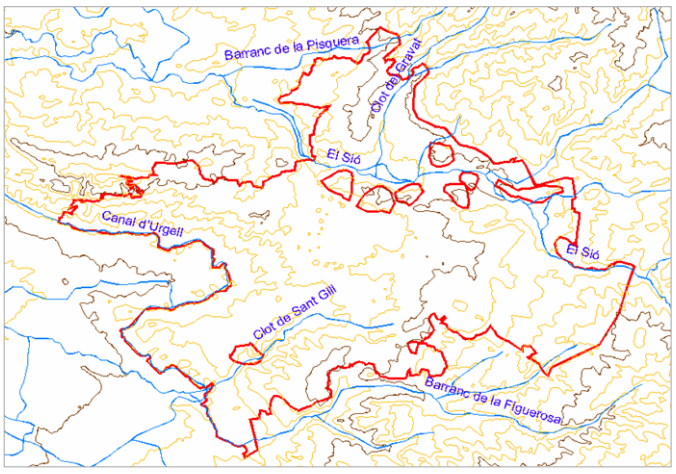
Respecte a les àrees hidrogeològiques, l'ENP se situa a cavall entre l'àrea de l'oligocè detrític de Lleida (206) i l'àrea de l'oligocè lacustre del Segrià (211). Per altra banda però, la *Directiva Marc de l'Aigua* no considera l'espai sota la distinció de massa d'aigua.

Un fet remarcable de l'ENP és la presència en l'extrem est d'una zona humida catalogada en l'inventari realitzat pel DMAH. Aquesta zona coneguda com els Herbassars de Castelldans (1821800), es caracteritzen per ser un conjunt de tres tolls d'origen seminatural i d'inundació temporal que ocupen una superfície de 2 hectàrees. Es tracta d'una zona lèntica d'interior amb destacat valor paisatgístic i faunístic alterat únicament per petits abocaments incontrolats de runa de la construcció. Està considerada d'especial interès per la seva aportació a la diversificació dels sistemes naturals de la conca geogràfica on es localitza. En aquest sentit, la vegetació d'aquesta zona ve monopolitzada per la presència de canyís i bogues en menor mesura; tanmateix, també s'hi poden observar alguns peus arbustius de tamariu i pollancres. Respecte a la biodiversitat faunística, destaca la presència de diverses aus com la polla d'aigua i la fotja. Cal destacar però que l'absència de peixos potencia també la presència de fauna amfíbia.

Fotos. A l'esquerra, tram del riu Set que creua l'ENP. A la dreta, la vall de Matxerri, un dels comallars sense curs d'aigua definit que drena l'espai d'est a oest.

FITXA 30. XARXA HIDROLÒGICA SUPERFICIAL_PLANS DE SIÓ Extensió: 10.382,69ha

El fet més remarcable a nivell hidrològic de la zona d'estudi, és la presència de dos espais inventariats com a zones humides pel DMAH.

El curs fluvial més important de l'espai és el riu Sió, que el creua en sentit est-oest per la meitat nord durant 12,75 km. Altres cursos temporals també drenen la part sud de l'espai, com són el Clot de Sant Gili i el Barranc de la Figuerosa.

També el Canal d'Urgell actua com a límit de l'espai en un tram del seu límit oest. La zona, pertanyent a la conca de el Segre, es troba a cavall de les àrees hidrogeològiques de l'oligocè detrític de Lleida (206) i de l'oligocè lacustre de la Segarra (210). Tanmateix, quasi tota l'extensió està considerada com a massa d'aigua de les calcàries de Tarrega (49) per la *Directiva Marc de l'Aigua*.

Les zones humides de l'Inventari situades dins l'àmbit de l'ENP Plans de Sió:

- Clot dels Reguers (1881800): Es tracta d'una zona de salobrars d'origen endorreic que destaca per la presència d'un tamarigar i de plantes pròpies d'ambients salabrosos. Malauradament hi ha hagut abocaments de terra per eliminar la depressió del terreny. Per contra, s'ha excavat en un dels sectors per tal de disposar de més volum d'aigua. El resultat pot ser una pèrdua del caràcter endorreic i l'aparició d'espècies d'aigua dolça de menor especificitat.

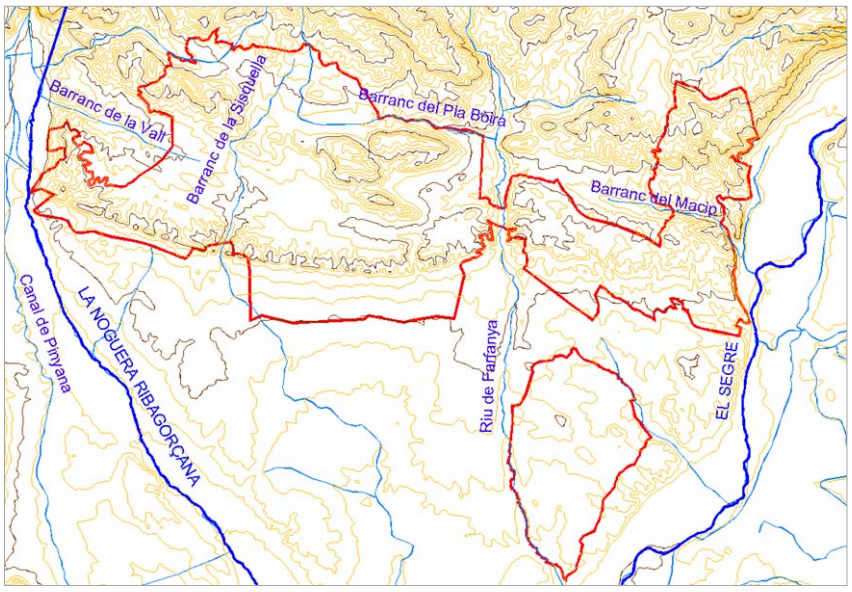
  La zona és d'especial interès per la presència d'hàbitats naturals de l'annex I de la Directiva d'Hàbitats. Tanmateix, també és considerada d'interès per la seva aportació a la diversificació dels sistemes naturals de la conca on es localitza. Respecte a les aus, s'hi poden trobar polles d'aigua, ànecs de coll-verd i a l'hivern estols de fredelugues.
- Llacunes endorreiques de l'Urgell (1741800): Es tracta d'un conjunt de zones humides que destaquen pel fet de ser les darreres mostres de llacunes endorreiques que tant sovintejaven a les terres de ponent. Aquesta singularitat, juntament amb la presència d'una flora ben particular justifiquen, sobradament, una major atenció sobre aquests espais. La seva conservació hauria de ser prioritària.

  Dins l'espai s'inclou la Llacuna de Claravalls (espai llaurat i cultivat, amb rec de drenatge en l'actualitat).

Fotos. A l'esquerra, tram del riu Sió que creua la ZEPA. A la dreta, zona humida de les Salades de Claravalls

FITXA 31. XARXA HIDROLÒGICA SUPERFICIAL_SECANS DE LA NOGUERA Extensió: 8.960,40ha

Es tracta d'una zona enclavada enmig dels dos cursos fluvials naturals més influents de la Plana de Lleida: **El Segre** i **la Noguera Ribagorçana**. Tota la zona pertany a les conques hidrogràfiques composades pels dos cursos anteriors.

Per altra banda, també cal destacar que per l'interior de l'àrea d'estudi no hi circula cap infraestructura hídrica artificial de rellevància, exceptuant el **Canal Algerri-Balaguer** que limita pel sud amb el sector nord de l'espai. En bona part, la majoria de barrancs són terrassats i conreats, quedant com un testimoni fòssil del funcionament hidrològic; en són un exemple el barranc de Montcanyó, i els Clots de la Malena, del Pinyol, de Xola, de Pere, de Sacro, del Cocó, de l'Infern i del Sebastià

Per altra banda, l'espai es troba dividit en tres sectors tranversals donada la presència dels cursos fluvials del **riu de Farfanya** i el **Barranc de la Sisquella**. Aquests cursos són tributaris de El Segre i La Noguera Ribagorçana respectivament.

La zona d'estudi, situada a cavall de les **àrees hidrogeogràfiques** mezozoica i terciària de les serres exteriors (118) i de l'oligocè detrític de Lleida (206), està inclosa com a **massa d'aigua** de les **Serres Marginals Catalanes** (45) per la nova *Directiva Marc de l'Aigua*.

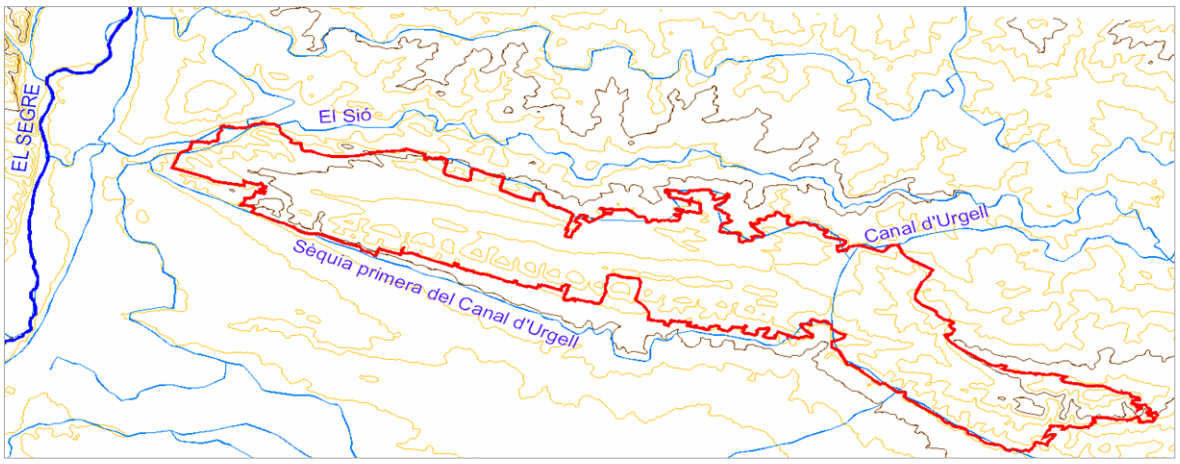
Dins l'espai no se situa cap àrea catalogada com a zona humida.

Fotos. A l'esquerra, tram del riu de Farfanya que delimita el sector sud de l'ENP. A la dreta, tram del canal d'Algerri-Balaguer que delimita, en part, el límit meridional del sector nord de l'ENP.

FITXA 32. XARXA HIDROLÒGICA SUPERFICIAL_BELLMUNT – ALMENARA Extensió: 4.039,48ha

Un dels trets característics en quant a la hidrologia d'aquest ENP és el traçat transversal del **Canal d'Urgell** que separa l'àmbit en dos. Tanmateix, també cal destacar la influència que marquen la resta de canals que composen la xarxa de reg de Ponent com per exemple la **Sèquia Primera del Canal d'Urgell**.

En referència als cursos fluvials naturals, per la zona no n'hi transcorre cap. Aquesta zona però, rep influència del traçat del **Riu Sió**, que se situa al nord de l'ENP.

L'*estudi ecològic de la ictiofauna del riu Segre* recull els cabals mitjos mensuals i anuals de les estacions d'aflorament del riu i els seus afluents. En ell hi ha referenciats els següents valors per al **riu Sió** a l'estació de Balaguer:

MENSUALS (m^3/s)												ANUALS		Nº ANYS
oct	nov	des	gen	feb	mar	abr	mai	jun	jul	ago	set	Qmitj (m^3/s)	Aport (hm^3/s)	Sèrie
0,87	0.76	0,73	0,79	0,78	0,87	1,07	1,13	1,01	0,67	0,67	0,89	0,85	26,87	22

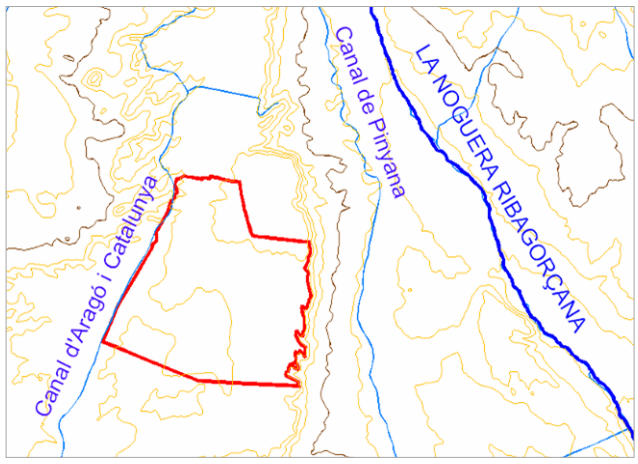
La zona Bellmunt-Almenara no es situa sobre de cap massa d'aigua considerada en la Directiva Marc de l'Aigua. Per altra banda, pertany a l'àrea hidrogeogràfica de l'oligocè detrític de Lleida (206). Dins l'espai no es situa cap zona inventariada al catàleg de zones humides promogut pel DMAH.

Fotos. A l'esquerra, el Canal d'Urgell al pas per l'espai. A la dreta, un dels seus canals tributaris que creua l'espai pel nord.

FITXA 33. XARXA HIDROLÒGICA SUPERFICIAL_PLANS DE LA UNILLA Extensió: 988,90ha

La ZEPA Plans de la Unilla, tot i situar-se molt pròxima al traçat del riu La Noguera-Ribagorçana, pertany a la conca de **El Segre**. Es situa en l'**àrea hidrogeogràfica** de l'oligocè detrític de Lleida (206) però no està considerada massa d'aigua rellevant.

L'espai no presenta la presència de traçats fluvials natural. Per contra, es caracteritza per contenir una xarxa de canals de reg secundària abastada pel **canal d'Aragó i Catalunya** que marca el límit occidental de l'espai.

La característica més rellevant de l'espai és la presència en la zona centro-sud d'un espai catalogat pel DMAH com a zona humida. Es tracta de el **Clot de la Unilla** (codi 1411800) de 6Km^2, una zona humida d'origen endorreic i d'elevat interès ambiental, tant des del punt de vista hidrològic com botànic i faunístic. La irregularitat del seu règim d'inundació li confereix unes singularitats ecològiques que no presenten les zones d'inundació permanent. Malauradament, la zona encara és drenada i llaurada.

Respecte al patrimoni natural d'aquesta zona humida està considerada com a zona d'important interès per a la conservació d'espècies de fauna de l'annex 2 de la *Llei 3/1988 de protecció dels animals*. Tanmateix, també és una zona interessant per a la nidificació d'ocells presents en l'annex I de la Directiva d'Aus.

Fotos. A l'esquerra, Canal d'Aragó i Catalunya al límit occidental de l'espai. A la dreta, mirador de la Unilla i al fons la zona humida (de color marró) completament seca

2.2.2 MEDI BIOLÒGIC

El medi natural de la zona dels Secans de Ponent ha tingut un estudi i un tractament irregular. Es tracta d'un espai més fragmentat i dispers que altres tipus d'espais naturals que segurament presenten més atractius biològicament parlant pels naturalistes i científics, com poden ser les grans zones humides, els boscos mediterranis o les muntanyes. De fet, la informació és heterogènia i poc equilibrada, tant espacialment – on alguns espais concrets, pel fet d'haver estat declarats espais naturals des de la creació del PEIN o haver estat objecte de llargues polèmiques envers la seva conservació, han tingut una major intensitat d'estudi – com per grups de biodiversitat – on, per exemple, les aus han rebut molta atenció pel seu estricte lligam a l'agroecosistema semiestepàric i pels requeriments normatius europeus envers la seva conservació. Tot i així, i especialment en els darrers temps, existeix una notable quantitat d'informació sobre el medi natural d'aquests espais que a continuació es resumirà.

2.2.2.1 USOS DEL SÒL, HÀBITATS I VEGETACIÓ

El conjunt d'Espais Naturals Protegits objecte del present Pla s'emmarca dins l'àmbit de caire estèpic de la Plana de Lleida. En general els ambients estèpics es designen com aquelles formacions vegetals de caire herbaci pròpies de les zones temperades continentals, constituïdes per gramínies amb un potent aparell radical. A nivell català, el concepte d'estepa s'assigna a aquelles grans extensions planes, desarbrades i dominades per plantes de petita grandària. Aquestes comunitats són considerades aquí com a pseudoestepes, representades per cultius extensius de cereal i lleguminoses i les interaccions que existeixen entre aquests i la vegetació natural.

A nivell general, l'ús predominant en el aquest territori és l'agrícola. De la superfície total dels ENPs de la Plana de Lleida, el 82,63% està ocupada per camps de conreu, dels quals els més representatius són els conreus extensius de secà que s'estenen al llarg de 34.035,26 ha (63%), seguits dels fruiterars alts, predominantment de secà, que suposen el 17% de la superfície total. El territori restant, el 16,43%, està ocupat per la vegetació natural, dominada per la vegetació herbàcia i subarbustiva ja que tan sols el 2% de la superfície dels ENPs de la Plana de Lleida acull vegetació de característiques arbrades.

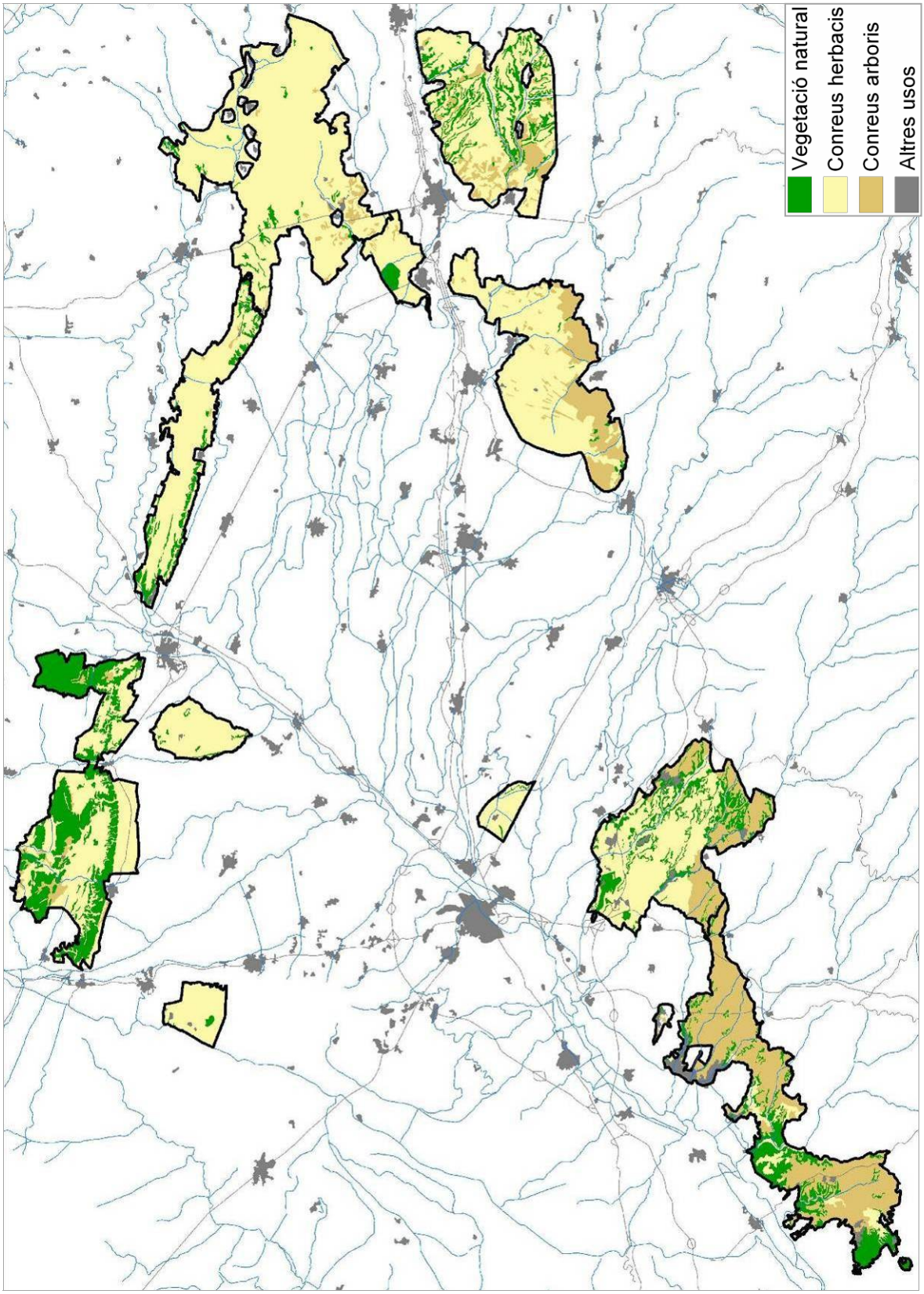
Taula 5. Distribució dels usos del sòl dins l'àmbit dels ENPs de la Plana de Lleida

USOS DEL SÒL I VEGETACIÓ	SUPERFÍCIE (ha)	%
Vegetació natural	8.848,70	16,38
HIC	4.416,52	8,18
Prioritaris	2.597,71	4,81
Sòl agrícola	44.624,32	82,62
Altres usos	516,81	0,96
TOTAL ENP	54013,59	100

Font. Serveis tècnics del CTFC

Cal destacar el fet que, dins la vegetació natural, dominen les brolles de romaní i timoneda amb foixarda i bufalaga (24% del total de la vegetació natural) i les brolles i timonedes amb ruac i trincola (17% vegetació natural).

Figura 19. Grans tipus de vegetació i usos del sòl als ENPs

Font. Elaboració pròpia a partir de cartografia del DMAH

Per caracteritzar més detalladament el recobriment de la superfície dels ENPs de la Plana de Lleida s'ha consultat la cartografia d'Hàbitats de Catalunya proporcionada pel DMAH.

Tal com queda descrit en el Catàleg dels hàbitats naturals reconeguts en el territori català d'acord amb els criteris establerts pel *CORINE biotopes manual* de la Unió Europea, elaborat pel DMAH, als ENPs de la Plana de Lleida existeixen 43 **hàbitats** diferents, 29 dels quals són **hàbitats naturals** i els 14 restants són **seminaturals o artificialitzats**, derivats de l'acció antròpica sobre el medi.

Taula 6. Hàbitats de vegetació natural existents als ENPs de la Plana de Lleida

NOM DE L'HÀBITAT	CODI HC	SUPERFÍCIE (ha)	% total	% hàbitats naturals	HÀBITAT D'INTERÈS COMUNITARI	CODI HIC
HÀBITATS DE VEGETACIÓ NATURAL						
Vegetació de sòls salins, poc o molt humits, de les terres interiors àrides	15b	48,62	0,09	0,55	Comunitats de *Salicornia* i altres plantes anuals colonitzadores de sòls argilosos o arenosos salins Prats i jonqueres halòfils mediterranis Matollars halòfils mediterranis i termoatlàntics Comunitats halòfiles de sòls d'humitat molt fluctuant	1310 1410 1420 1510
Matollars amb dominància de siscall, salat blanc, halonitròfils, de sòls àrids	15e	848,9	1,58	9,58	Matollars halonifròfils (*Pegano-Salsoletea*)	1430
Brolles i timonedes amb ruac de sòls guixencs, sobretot en contrades interiors	15f	1.489,14	2,77	16,80	Vegetació gipsícola ibèrica	1520
Basses i estanyols de terra baixa	22b	7,09	0,01	0,08	Basses i tolls temporers mediterranis	3170
Estanys de terra baixa i de l'estatge montà	22c	6,24	0,01	0,07	Aigües estagnants oligomesotròfiques Estanys naturals eutròfics amb vegetació natant i poblaments submergits de grans espigues d'aigua Basses i tolls temporers mediterranis	3140 3150 3170
Màquies amb barreja de carrasca i roures de terres mediterrànies	32b	66,46	0,12	0,75	-	-
Cadequers no litorals	32d	3,14	0,01	0,04	Màquies i garrigues amb Juniperus sp. arborescents no dunars	5210
Ginestars oberts de ginestera vimetera	32j	19,77	0,04	0,22	Matollars termomediterranis predesèrtics	5330
Garrigues de coscoll, sense plantes termòfiles, d'indrets secs de terra baixa i l'estatge submontà	32t	295,63	0,55	3,33	-	-
Brolles de romaní -i timonedes- amb foixarda, bufalaga, calcícoles de terra baixa	32u	2.104,65	3,92	23,74	-	-
Timonedes d'esparbonella, calcícoles de contrades interiors seques	32v	159,67	0,30	1,80	-	-
Brolles de romaní amb *Genista biflora*, calcícoles, de les contrades mediterrànies seques i poc fredes, sobretot terres interiors àrides	32y	640,09	1,19	7,22	-	-
Llistonars i prats terofítics calcícoles de terra baixa	34h	786,07	1,46	8,87	Prats mediterranis rics en anuals basòfils	6220
Espartars d'albardí de les terres interiors àrides	34i	304,14	0,57	3,43	-	
Prats subnitròfils de teròfits de terra baixa	34p	12,07	0,02	0,14	-	
Jonqueres de jonc boval i herbassars graminoides de terra baixa	37b	0,64	0,00	0,01	Jonqueres i herbassars graminides humits	6420
Rouredes de roure valencià	41n	90,81	0,17	1,02	Rouredes ibèriques de roure valencià i roure africà	9240
Pinedes de pi blanc amb sotabosc de màquies o garrigues	42aa	236,02	0,44	2,66	Pinedes mediterrànies	9540
Pinedes de pi blanc amb sotabosc de brolles calcícoles de les contrades mediterrànies	42ab	612,5	1,14	6,91	Pinedes mediterrànies	9540
Pinedes de pi blanc sense sotabosc llenyós	42ad	89,41	0,17	1,01	Pinedes mediterrànies	9540
Alberedes (i pollancredes) amb roja, del territori sicòric	44i	4,33	0,01	0,05	Alberedes, salzedes i altres boscos de ribera	92A0
Freixenedes de terra baixa	44l	8,93	0,02	0,10	Alberedes, salzedes i altres boscos de ribera	92A0
Tamarigars de sòls salabrosos	44o	0,79	0,00	0,01	Bosquines i matollars meridionals de rambles, rieres i llocs humits	8210
Carrascars	45f	722,47	1,34	8,15	Alzinars i carrascars	9340
Canyissars	53a	27,33	0,05	0,31	-	-
Comunitats dominades per mansega de vores d'aigua de terra baixa	53c	266,79	0,50	3,01	Aiguamolls calcaris amb mansega	7210
Canyars de vora d'aigua	53d	26,33	0,05	0,30	-	-
Terrers calcaris amb vegetació molt esparsa o quasi nus	61f	14,99	0,03	0,17	-	-
Cingles i penyals calcaris de les contrades mediterrànies càlides	62a	23,76	0,04	0,27	Costers calcaris amb vegetació rupícola	92D0

Font. Catàleg dels Hàbitats de Catalunya elaborat pel DMAH (en verd, tipus d'hàbitats prioritaris)

Taula 7. Hàbitats no naturals existents als ENPs de la Plana de Lleida

NOM DE L'HÀBITAT	CODI	SUPERFÍCIE (ha)	%
HÀBITATS SEMINATURALS I ARTIFICIALITZATS			
Conreus herbacis intensius, sobretot cereals i farratges	82a1	15,61	0,03
Conreus herbacis extensius de regadiu o de contrades molt plujoses	82b	896,26	1,67
Conreus herbacis de secà	82c	34.035,26	63,32
Fruiterars alts, predominantment de secà	83a	9.226,73	17,16
Fruiterars principalment de regadiu	83b	235,12	0,44
Vinyes	83d	215,83	0,40
Plantacions de pollancres, plàtans i altres planifolis de sòls humits	83g	0,15	0,00
Grans parcs i jardins	85a	8,66	0,02
Àrees urbanes i industrials, inclosa vegetació ruderal associada	86a	109,65	0,20
Pedreres, explotacions d'àrids i runam	86c	46,03	0,09
Àrees revegetades: mines a cel obert, pistes d'esquí	86e	2,67	0,00
Conreus abandonats	87a	335,3	0,62
Basses d'aigua dolça industrials, agrícoles, grans canals i estanys ornamentals	89b	14,5	0,03

Font. Catàleg dels Hàbitats de Catalunya elaborat pel DMAH

Els aspectes més rellevants dels hàbitats de vegetació natural existents als ENPs de la Plana de Lleida queden recollits a continuació. Es descriuen la seva constitució i aspecte, els ambients que ocupen, així com els usos principals que han tingut al llarg del temps i els problemes de conservació que presenten. Els hàbitats s'han agrupat en 4 grans categories:

- Saladars i matollars halonitròfils o guixencs
- Matollars i herbassars mediterranis
- Boscos
- Hàbitats lligats a ambients aigualosos

SALADARS I MATOLLARS HALONITRÒFILS O GUIXENCS

Es tracta dels hàbitats més típics dels espais estèpics i es caracteritzen per la presència de matollars de baix port, poc espessos i que creixen en sòls salins o guixencs.

En el cas dels matollars guixencs, es la vegetació més característica de les àrees protegides estèpiques situades més al nord, als secans de la Noguera.

- VEGETACIÓ DE SÒLS SALINS DE LES TERRES INTERIORS ÀRIDES (15b)

Aspecte. Vegetació herbàcia o arbustiva constituïda per vegetals halòfils, amb diferent aspecte en funció de la salinitat, el règim hídric, de la durada del període vegetatiu o del tipus de substrat.

Ecologia. Ocupen ambients de depressions, vores de llacunes salines i altres terrenys salabrosos, en sòls salins humits, sovint inundats periòdicament.

Gestió, usos i problemes de conservació. La principal amenaça d'aquestes comunitats deriven de les modificacions antròpiques del medi que comporten la desaparició i fragmentació dels ambients que ocupen, així com l'alteració de les seves característiques ecològiques.

El principal problema són els canvis d'usos del sòl cap a l'establiment d'explotacions agràries intensives i a l'augment dels conreus de regadiu.

- MATOLLARS DE SÒLS ÀRIDS (15e)

Aspecte. Vegetació formada per arbustos i mates adaptats a sòls secs i una mica salins. En els indrets més salins hi pot dominar el siscall i la botja pudent o el salat blanc.

Ecologia. Ocupen camps abandonats, vores de camins i indrets sobrepasturats, emplaçant-se sobre sòls sedimentaris nitrogenats i salobres

Gestió, usos i problemes de conservació. Matollars que s'aprofiten com a pastura d'ovins i que l'excessiva freqüentació pot acabar empobrint.

Les principals amenaces són la transformació dels indrets que ocupen en terres de regadiu.

- BROLLES I TIMONEDES AMB RUAC DE SÒLS GUIXENCS (15f)

Aspecte. Brolles i timonedes d'alçada variable (0,3-1 m) en funció de les plantes que hi dominen. Destaca un estrat arbustiu clar, sota del qual hi ha un estrat herbaci de recobriment variable. Està constituït per un grup reduït d'espècies adaptades a la presència de guix al sòl.

Ecologia. Ocupen espais oberts, costers i terrenys erosionats, sobre sòls guixencs (amb sulfat càlcic).

Gestió, usos i problemes de conservació. Brolles i timonedes utilitzades (sobretot en el passat) com a pastura per al bestiar oví i cabrum i per obtenir-ne combustible.

Els principals problemes de conservació deriven de la dificultat de regeneració de les comunitats madures quan han estat alterades per la sobreexplotació o per l'erosió del sòl.

- TAMARIGARS DE SÒLS SALABROSOS (44o)

Aspecte. Bosquetons heliòfils d'alçada mitjana, amb exemplars de port mixt arbustiu i arbori, sovint formant orles o alineacions. Acostumen a presentar un estrat herbaci amb nombroses plantes ruderals i, localment, amb grans gramínies.

Ecologia. Ocupen orles de llacunes salades endorreiques, vores de torrents, fondos de vall d'escolament, sempre amb zones amb certa salinitat i humitat. Creixen habitualment sobre sòls argiloarenosos.

Gestió, usos i problemes de conservació. Sovint són danyats per la tala i la llaurada de terres de conreu, així com per l'expansió dels regadius.

MATOLLARS I HERBASSARS MEDITERRANIS

Es tracta d'hàbitats que es desenvolupen en antigues àrees de conreu abandonades o constituint prolongacions del domini de l'alzinar en terrenys erms o de sòls empobrits. La seva vinculació a l'abandonament de conreus o a sòls erms en pedregars i talussos fa que la distribució d'aquests hàbitats sigui bastant discontínua i irregular.

- MÀQUIES AMB BARREJA DE CARRASCA I ROURES DE TERRES MEDITERRÀNIES (32b)

Aspecte. Bosquines en les quals es barregen la carrasca i els roures en forma arborescent. Entremig hi creixen mates i herbes xeròfiles, de manera discontínua.

Ecologia. Ocupen les vessants no gaire seques de la muntanya mediterrània continental i les contrades mediterrànies interiors. S'emplaça sobre substrats diversos, sobretot materials carbonàtics, en àrees rocalloses de sòl irregular.

Gestió, usos i problemes de conservació. Màquia inestable, producte del foc o de la tala dràstica, que evoluciona naturalment cap a carrascar.

- CADEQUERS NO LITORALS (32d)

Aspecte. Matollars o bosquines irregulars, entre 1 i 2 m d'alçada, dominades pel càdec, sovint en forma d'individus arborescents, acompanyat d'altres arbustos xeròfils i algun arbret. En les clarianes hi creixen mates i herbes adaptades a l'escassetat d'aigua.

Ecologia. Ocupen costers solells, serrats i carenes, en llocs molt calents a l'estiu, amb grans canvis de temperatura. Creix sobre sòls irregulars, pedregosos o rocallosos, carbonàtics, molt secs a l'estiu.

Gestió, usos i problemes de conservació. Matollar estès secundàriament per desforestació. La recuperació espontània dels boscos tendirà a fer-lo retrocedir, tot i que el procés és lent o nul en àrees erosionades.

- GARRIGUES DE COSCOLL D'INDRETS SECS DE TERRA BAIXA I L'ESTATGE SUBMONTÀ (32t)

Aspecte. Matollars força densos i uniformes, d'uns 0,8-1,5 m d'alçària, formats per arbustos de fulla petita i dura, principalment el coscoll. En els espais buits creixen mates més petites i herbes xeròfiles.

Ecologia. Ocupen costers, serrats i àrees culminals, generalment més o menys assolellats, creixent sobre substats calcaris i conglomerats, en sòls irregulars, sovint fissurals, més o menys carbonatats.

Gestió, usos i problemes de conservació. A les terres interiors més àrides es pot considerar vegetació climàcica. Tot i això, generalment és una formació secundària derivada de la desforestació, principalment per incendis.

- BROLLES DE ROMANÍ -I TIMONEDES- CALCÍCOLES DE TERRA BAIXA (32u)

Aspecte. Matollars baixos i clars, dominats pel romaní, acompanyat per altres mates i subarbustos de fulles estretes i capçades poc denses. Acostuma a haver-hi un estrat més baix, molt irregular i poc dens, de matetes i herbes xeròfiles. Sovint hi creixen arbrets dispersos de pi blanc, fet que ocasiona que sovint passin progressivament a pinedes de pi blanc amb sotabosc dominat pel romaní.

Ecologia. Ocupen indrets desforestats i camps abandonats de fa anys. Creixen sobre roques carbonàtiques, en sòls bàsics, rocallosos, prims, força secs a l'estiu.

Gestió, usos i problemes de conservació. En tractar-se d'una vegetació lligada als focs forestals i altres tipus d'agressió envers els boscos mediterranis, no cal témer per la seva conservació.

- TIMONEDES CALCÍCOLES DE CONTRADES INTERIORS SEQUES (32v)

Aspecte. Formacions subarbustives formades per mates de fulla estreta i petita que deixen espai lliure, ocupat per herbes vivaces, geòfits bulbosos, herbes anuals, líquens i molses terrícoles.

Ecologia. Ocupen indrets plans o inclinats amb poc sòl o erms i camps abandonats quan es tracta de timonedes secundàries. S'emplaça en roques calcàries, sobre sòls pedregosos, prims, carbonatats, molt secs a l'estiu.

Gestió, usos i problemes de conservació. Bona part d'aquestes timonedes constitueixen la vegetació permanent d'ambients inhòspits, de manera que no evolucionen sensiblement.

- BROLLES DE ROMANÍ CALCÍCOLES MEDITERRÀNIES, SOBRETOT TERRES INTERIORS ÀRIDES (32y)

Aspecte. Brolles clares de 0,6-1,2 m d'alçada, formades per arbustos de fulla estreta i escassa. Poden portar un estrat de matetes i herbes d'aspecte eixarreït. A l'estiu, el sòl molt sec i les temperatures molt elevades provoquen la pèrdua de bona part de fulles i dels brots.

Ecologia. Ocupen vessants i serrats en àrees desforestades. Creixen en roques calcàries o margoses, sobre sòls rocallosos i irregulars, força carbonatats, molts secs a l'estiu.

Gestió, usos i problemes de conservació. Es tracta d'una unitat fruit de desforestació. Tot i això, el rigor climàtic i l'erosió lligada a la pastura i als focs la converteixen en un tipus de vegetació permanent o de dinàmica molt lenta en bona part de la seva àrea actual.

- LLISTONARS I PRATS TEROFÍTICS CALCÍCOLES DE TERRA BAIXA (34h)

Aspecte. Prats secs rics en plantes anuals, sovint dominades per una gramínia perenne, el llistó. El seu aspecte varia al llarg de l'any, segons l'estat de creixement dels teròfits.

Ecologia. Ocupen vessants poc pendents i petits replans i terraprims. Es desenvolupen en roques carbonàtiques, sobre sòls poc profunds, sovint molt prims, que s'assequen a l'estiu.

Gestió, usos i problemes de conservació. El llistonar és pasturat a la primavera per ovelles i cabres. Actualment es troba en una certa regressió ja que la disminució dels ramats afavoreix la invasió per plantes arbustives.

- ESPARTARS D'ALBARDÍ DE LES TERRES INTERIORS ÀRIDES (34i)

Aspecte. Formació herbàcia en què domina l'albardí, gramínia de fins a 0,5 m d'alçària. En els espais buits hi creixen, a principis de primavera, nombroses plantes anuals. La resta de l'any tan sols acompanyen la gramínia dominant altres hemicriptòfits com la llambra o l'oriola.

Ecologia. Ocupen les parts baixes i no gaire pendents de vessants orientats al sud. Creixen en sòls profunds, preferentment llimosos o col·luvials, amb una bona proporció de guix.

Gestió, usos i problemes de conservació. Aprofitat com a pastura per bestiar oví i cabrum.

- PRATS SUBNITRÒFILS DE TERÒFITS DE TERRA BAIXA (34p)

Aspecte. Pradells i pastures subnitròfils, dominats per gramínies anuals o per cards. Tot i que hi dominen els teròfits, a final de primavera les comunitats de plantes vivaces o perennes presenten un recobriment elevat i una gran diversitat florística.

Ecologia. Ocupen camps abandonats, marges de camins no gaire ruderalitzats, pasturats, creixent en substrats diversos, en sòls poc o molt nitrificats.

Gestió, usos i problemes de conservació. Hàbitat sense problemes de conservació ja que es desenvolupa generalment en indrets alterats.

- JONQUERES DE JONC BOVAL I HERBASSARS GRAMINOIDES DE TERRA BAIXA (37b)

Aspecte. Formacions herbàcies d'1 a 2 m d'alçària que comprenen des de les jonqueres en què dominen plantes junciformes, fins a herbassars alts formats per hemicriptòfits sempre amb màxim desenvolupament a l'estiu.

Ecologia. Ocupen les surgències, marges de fonts i rierols, indrets inundats els mesos d'hivern però secs a l'estiu. Creixen sobre substrats diversos, tan silicis com calcaris, en sòls profunds i humits.

Gestió, usos i problemes de conservació. Els problemes de conservació provenen de la dessecació del terreny i de l'alteració de l'espai on es fa l'hàbitat (canvis d'usos del sòl).

- GINESTARS OBERTS DE GINESTERA VIMETERA (32j)

Aspecte. Formació oberta i poc estructurada en la qual la ginesta vimetera abunda o arriba a dominar, tot i que sempre en forma d'individus relativament esparsos. La resta de comunitat la formen diverses herbes o petites mates oportunistes i xeròfiles, amb fullatge reduït, deixant sempre bona part del terra al descobert.

Ecologia. Típicament ocupa talussos, llits secs de rieres i altres espais marginals, així com, secundàriament, camps abandonats. Creix sobre codolars, clapers o terrasses fluvials, en sòls carbonatats, guixencs o una mica salins.

Gestió, usos i problemes de conservació. No presenta problemes greus de conservació ja que, tot i tractar-se d'una comunitat secundària, la seva substitució per la vegetació madura és lenta, a banda de que és permanent en talussos i pedrers, sota un clima subàrid.

- CINGLES I PENYALS CALCARIS DE LES CONTRADES MEDITERRÀNIES CÀLIDES (62a)

Aspecte. Fisiognomia diversa segons la natura de la roca i la situació fisiogràfica. Als solells s'hi fan poblaments dispersos de mates d'espècies adaptades a la sequera i a les altes temperatures. En obagues i llocs ombrejats, els tapissos de molses cobreixen densament els relleixos i els replanets de roca.

Ecologia. Ocupa parets de roca i esqueis d'orientació diversa. Creix sobre roques carbonàtiques, generalment calcàries compactes, però també gresos i conglomerats. El sòl de què disposen és poc desenvolupat i es constitueix de les acumulacions de materials i matèria orgànica a les escletxes i replanets de la roca.

Gestió, usos i problemes de conservació. Pot veure's alterat per la pràctica de la recollida de plantes remeieres, així com l'escalada. Més greument, es veu afectat per l'explotació de les roques calcàries per extreure'n pedra ja que porta a la eliminació de l'hàbitat.

BOSCOS

- ROUREDES DE ROURE VALENCIÀ (41n)

Aspecte. Boscos dominats pel roure valencià, de fullatge poc dens, amb un estrat arbustiu important constituït per plantes adaptades a viure a mitja ombra. Al sotabosc hi creixen un nombre elevat d'espècies mediterrànies.

Ecologia. Ocupen qualsevol orientació de les zones més altes i poc seques; en els territoris més secs i més càlids, cerquen les orientacions obagues. Creixen sobre sòls relativament profunds i carbonatats.

Gestió, usos i problemes de conservació. Boscos aprofitats intensament, i molts han desaparegut substituïts per conreus o per pinedes de pinassa o pi roig.

L'abandonament de les explotacions forestals i els incendis que han destruït hectàrees de pineda, ha permès un lent procés de regeneració de la roureda potencial.

- PINEDES DE PI BLANC AMB SOTABOSC DE MÀQUIES O GARRIGUES (42aa)

Aspecte. Boscos de pi blanc amb sotabosc llenyós i esclerofil·le, dominat per garrics, alzines o carrasques, amb un estrat herbaci poc important.

Ecologia. Ocupen indrets diversos, sempre secs, en sòls sovint pedregosos.

Gestió, usos i problemes de conservació. Aquestes pinedes, generalment de caràcter secundari, solen correspondre a una etapa avançada en la reconstitució dels boscos esclerofil·les. Convindria afavorir-ne l'evolució tot i que això comportés la desaparició de la unitat com a tal.

- PINEDES DE PI BLANC AMB SOTABOSC DE BROLLES CALCÍCOLES DE LES CONTRADES MEDITERRÀNIES (42ab)

Aspecte. Boscos de pi blanc, sovint molt obertes, acompanyat d'un estrat arbustiu format per matollars heliòfils, bàsicament brolles de romaní.

Ecologia. Ocupen indrets diversos, amb en substrat calcari de sòls sovint pedregosos.

Gestió, usos i problemes de conservació. Pinedes sotmeses a explotació forestal. Les de terres interiors semblen en gran part vegetació potencial.

La conservació d'aquestes arbredes es pot veure amenaçada pels incendis i per l'extensió del sòl urbà.

- PINEDES DE PI BLANC SENSE SOTABOSC LLENYÓS (42ad)

Aspecte. Boscos de pi blanc amb sotabosc herbaci xeròfil o sense sotabosc.

Ecologia. Ocupen indrets diversos, en substrats i sòls variables.

Gestió, usos i problemes de conservació. Pinedes sotmeses a un cert aprofitament forestal. Sovint es tracta de repoblacions.

L'amenaça principal són els incendis i, eventualment, la urbanització de l'espai.

- ALBEREDES (I POLLANCREDES) AMB ROJA, DEL TERRITORI SICÒRIC (44i)

Aspecte. Bosc caducifoli d'àlbers, acompanyats d'altres arbres de ribera. Els estrats arbustiu i herbaci són pobres. En estadis degradats, el sotabosc esdevé inextricable per l'abundància d'arbustos espinosos.

Ecologia. Ocupen els marges de rius, en indrets rarament inundats. Creixen sobre sòls limoarenosos, sovint terrasses fluvials, amb capa freàtica poc profunda.

Gestió, usos i problemes de conservació. Albereda explotada per treure'n fusta i sovint eliminada per convertir-la en terres agrícoles, degut a la bona qualitat del sòl i la poca profunditat de la capa freàtica. Actualment sembla en procés de recuperació.

- FREIXENEDES DE TERRA BAIXA (44l)

Aspecte. Boscos de galeria, generalment no gaire amples, dominats pel freixe de fulla petita. Els estrats arbustiu i herbaci són força desenvolupats.

Ecologia. Ocupen els marges de rius i rieres, emplaçant-se sobre substrats diversos, en sòls de nivell freàtic poc profund.

Gestió, usos i problemes de conservació. Bosc resultant, sovint, de l'alteració i la reducció del bosc de ribera primitiu. Freqüent als talussos amb fort pendent de les petites rieres que corren entre camps de conreu perquè d'aquesta manera resisteix la pressió de l'activitat agrícola.

- CARRASCARS (45f)

Aspecte. Comunitats forestals dominades per l'alzina carrasca, força denses i no massa altes. L'estrat arbustiu està dominat per plantes esclerofil·les o espinoses. L'estrat herbaci està format per algunes espècies nemorals i xeròfiles, pròpies de les comunitats de degradació del carrascar, com el llistó.

Ecologia. Ocupen turons, serrats i els terrenys més dolents de les planes de conreu. Creix en substrats de diversa naturalesa, en sòls irregulars i rocallosos, amb horitzó orgànic força ben desenvolupat.

Gestió, usos i problemes de conservació. Bosc tradicionalment explotat per a l'obtenció de combustible i alterat per la pastura extensiva d'ovelles i cabres. La tendència general és la d'una lenta recuperació, sobretot en les àrees de muntanya.

HÀBITATS LLIGATS A AMBIENTS AIGUALOSOS

- BASSES I ESTANYOLS DE TERRA BAIXA, DE NIVELL FLUCTUANT O TEMPORERS (22b)

Aspecte. Estanys i basses d'aigües somes, fluctuants o temporànies. L'aspecte de la massa d'aigua i del poblament vegetal és variable al llarg de l'any, segons les estacions o els episodis climàtics concrets.

Ecologia. Ocupen antics meandres abandonats, sots, clotades. Es desenvolupen sobre roques poc permeables i terrenys al·luvials.

Gestió, usos i problemes de conservació. Els estanys una mica grans poden tenir problemes de conservació a conseqüència de la freqüentació per part dels ramats i per l'acumulació de pesticides provinents dels conreus veïns. Les petites basses poden ser fàcilment alterades o eliminades.

- ESTANYS DE TERRA BAIXA (22c)

Aspecte. Estanys de mida mitjana o gran, d'aspecte divers per les característiques geomorfològiques del seu emplaçament, el color de l'aigua i la vegetació que hi creix, i embassaments.

Ecologia. Els estanys grans corresponen en bona part a surgències càrstiques o es troben en àrees planes prop de massissos de natura calcària. Els embassaments es troben en rius importants i petits afluents.

Gestió, usos i problemes de conservació. Usos molt diversos es funció del tipus i mida dels estanys i embassaments.

Els embassaments petits en desús i els molt reblerts de sediments presenten una important recuperació de caràcter natural del medi amb l'establiment de comunitats i espècies pròpies dels estanys. Caldria preservar tots els estanys naturals i embassaments naturalitzats ja que són ambients rars a Catalunya.

L'amenaça principal és l'abocament de contaminants que eutrofitzen i pol·lueixen les aigües.

- CANYISSARS (53a)

Aspecte. Formacions herbàcies molt denses dominades per canyissos, d'una alçada que pot anar des de 1,5 m fins a 5-6m. Les integren helòfits rizomatosos, de diversitat condicionada al règim anual d'inundació, a les característiques de l'aigua i la situació geogràfica.

Ecologia. Ocupen les ribes d'estanys, llacunes, embassaments, canals, rius; creixent en sòls permanentment o temporalment inundats per aigües dolces o només lleugerament salabroses.

Gestió, usos i problemes de conservació. La gestió dels canyissars que es troben dins d'espais protegits s'ha emprès en dos sentits oposats, atenent a les situacions particulars de cada espai: en algunes àrees se n'afavoreix l'expansió com a hàbitat d'ocells migratoris, mentre que en d'altres es procura que no s'estenguin per evitar el rebliment de llacunes o l'excessiva homogeneïtat dels aiguamolls.

Els principals problemes de conservació es deuen a la destrucció de les zones humides per acció humana i a la mala qualitat fisicoquímica de les aigües, que provoca un notable empobriment florístic de la comunitat.

- COMUNITATS DOMINADES PER MANSEGA DE VORES D'AIGUA DE TERRA BAIXA (53c)

Aspecte. Herbassars d'1 a 2 m d'alçària, densos i poc rics florísticament, dominats per la mansega i per altres ciperàcies que vegeten amb la base submergida dins l'aigua bona part de l'any.

Ecologia. Ocupen terrenys humits, amb aigües carbonatades o salabroses, creixent sobre sòl argilós sempre xop o humit, de pH alt.

Gestió, usos i problemes de conservació. La conservació d'aquest hàbitat està amenaçada per la contaminació de l'aigua i el canvi d'ús de l'espai (urbanització, obertura de camins...).

- CANYARS DE VORA D'AIGUA (53d)

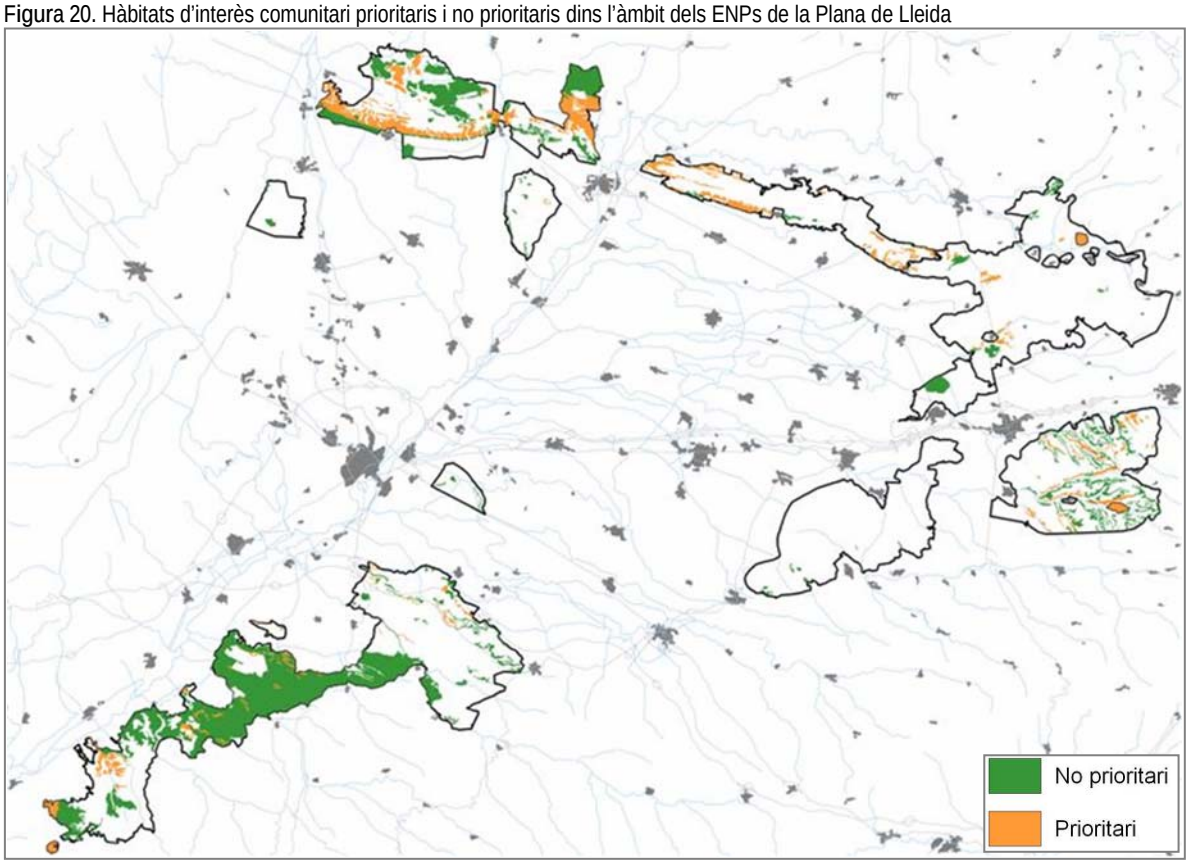
Aspecte. Formacions altes, denses i sovint pobres d'espècies, dominades per la canya, acompanyada d'algunes plantes enfiladisses.

Ecologia. Ocupen les vores de sèquies, canals i cursos fluvials i marges de torrents. Es desenvolupen en sòl argilós, profund i un xic humit.

Gestió, usos i problemes de conservació. Sense problemes de conservació.

Dins els hàbitats naturals anteriors, la Directiva d'hàbitats en reconeix 20 com a **Hàbitats d'interès comunitari** (HIC), que ocupen una superfície de 4.416,52 ha, recobrint aproximadament el 8,2% del total dels ENPs. D'aquests hàbitats d'interès comunitari, tan sols 5 estan declarats **prioritaris**. Tot i això, la superfície que engloben representa pràcticament el 60% del total d'HIC existents a la zona. A nivell global d'usos del sòl, la proporció dels hàbitats prioritaris (4,80%) posa en manifest la petita superfície existent, que disposa d'un elevat grau de protecció però segurament d'un gran risc.

Figura 20. Hàbitats d'interès comunitari prioritaris i no prioritaris dins l'àmbit dels ENPs de la Plana de Lleida

Font. Elaboració pròpia a partir de cartografia de referència del DMAH

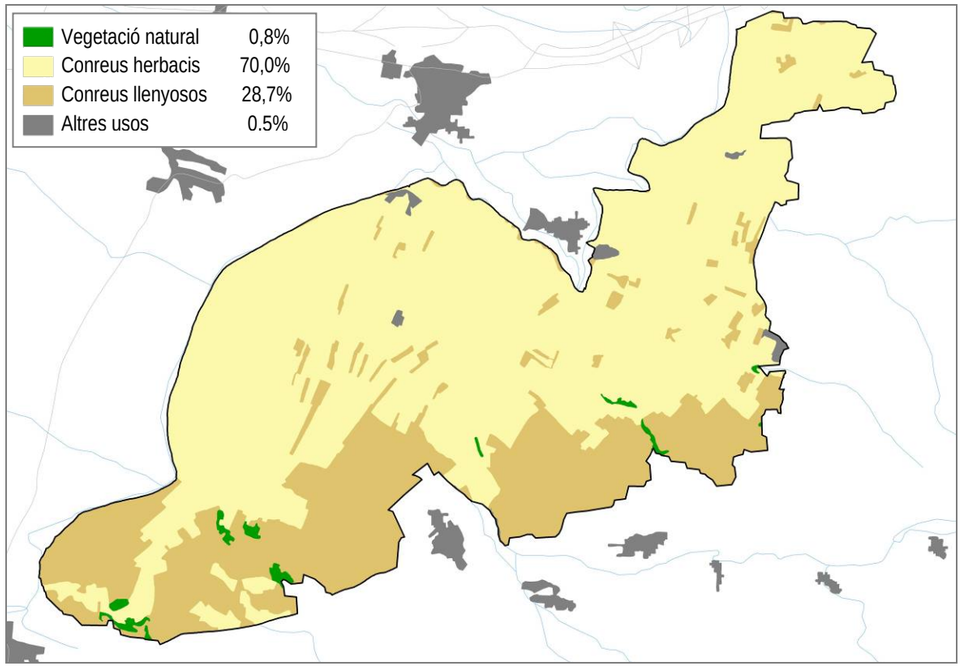
Entre els hàbitats prioritaris, dos comprenen més del 80% de la seva superfície; les brolles i timonedes gipsícoles suposen un 57,5% de la superfície d'hàbitats prioritaris, i els llistonars i prats terofítics calcícoles de terra baixa un 30,5% del total de superfície d'hàbitats prioritaris.

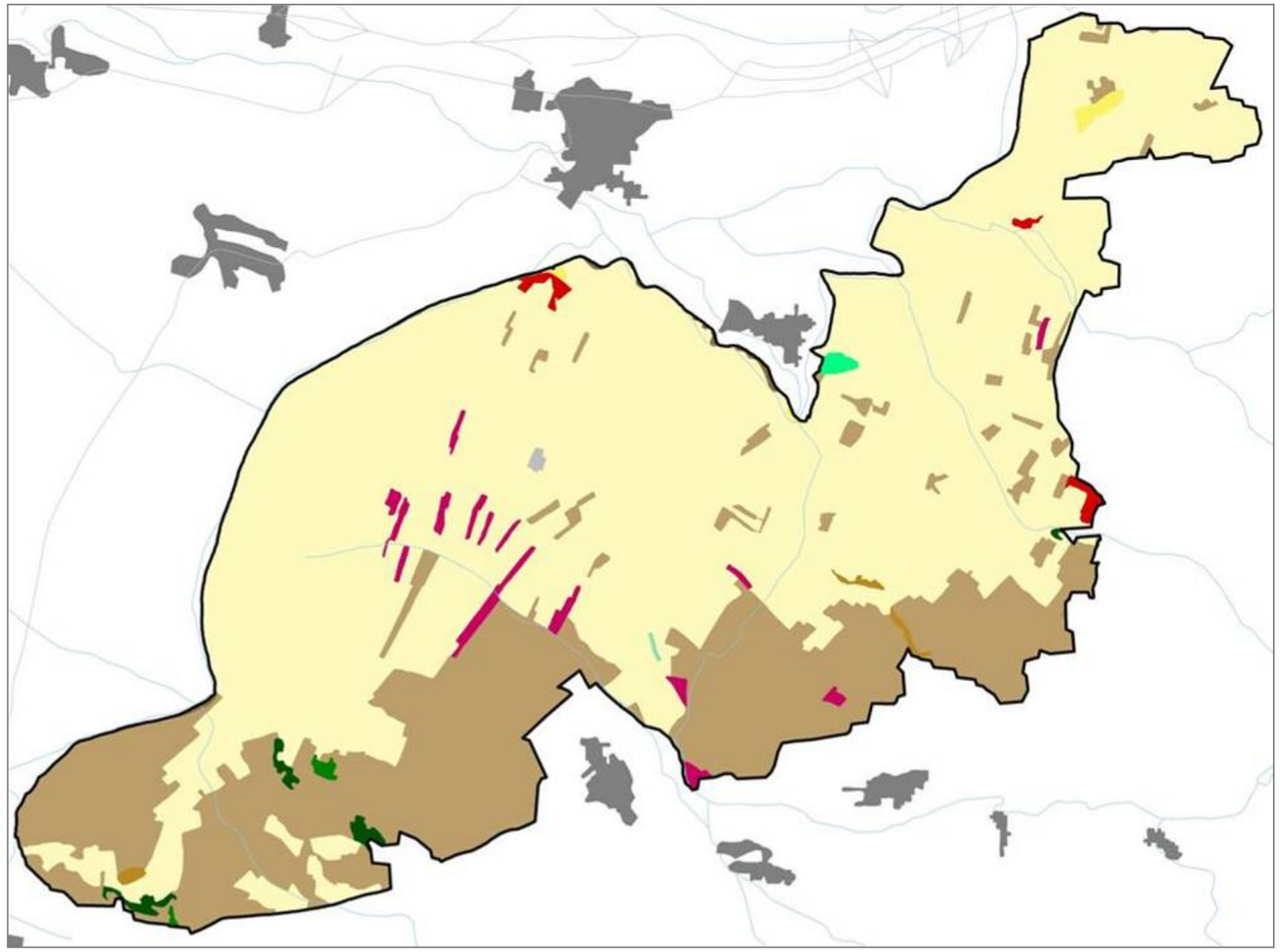
Per tal de descriure més acuradament els hàbitats existents en cadascun dels ENPs, a continuació s'adjunten les fitxes elaborades individualment per cada espai. Les fitxes recullen cartografia sobre els següents aspectes, ja tractats a nivell global pel conjunt dels ENPs:

- Distribució de la vegetació natural, els conreus i la resta d'hàbitats
- Hàbitats de Catalunya presents
- Tipologies de conreus existents
- Hàbitats d'interès prioritari
  - Distribució dels hàbitats prioritaris i no prioritaris
  - Distribució detallada de cadascun dels hàbitats prioritaris

FITXA 34. HÀBITATS I USOS DEL SÒL

SECANS DE BELIANES - PREIXANA

Pràcticament la totalitat de l'ENP dels Secans de Belianes – Preixana està dedicada al conreu agrícola. Mentre que la part nord i central de l'espai, al marge esquerre del canal d'Urgell, està ocupada pels **conreus herbacis extensius** (70%), el terç sud s'empra per als **conreus llenyosos tradicionals** (28,7%). Aquests últims estan constituïts aproximadament en parts iguals per conreus de **fruita seca** (ametllers) i d'**olivera**. A més, hi ha certa presència de vinya i conreus de fruiters.

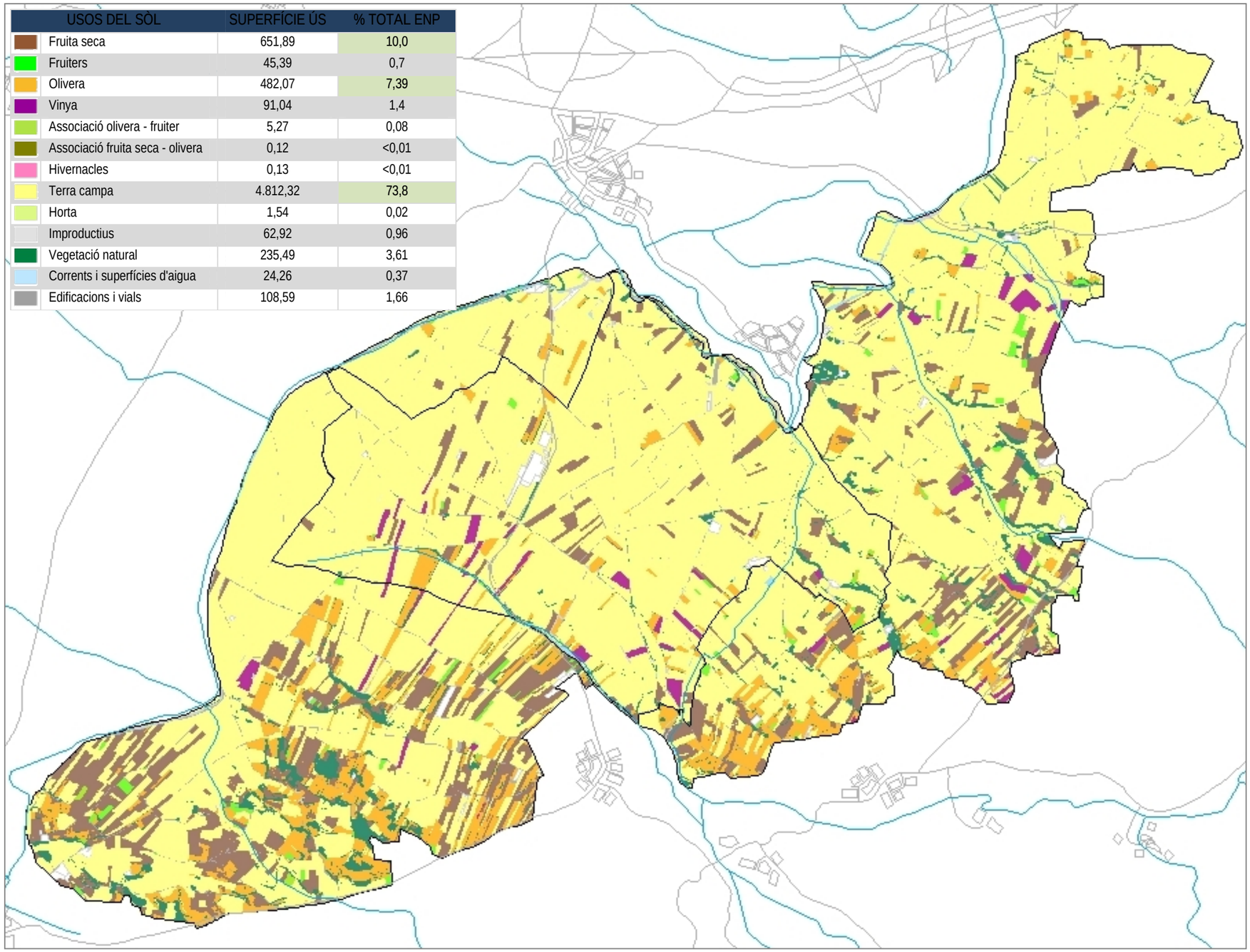
La vegetació natural és pràcticament inexistent dins l'ENP. Tan sols han romàs 51 ha no conreades, que suposen menys de l'1% del total de l'espai protegit. Al sud apareixen àrees aïllades de **pinedes de pi blanc amb sotabosc de brolles calcícoles** o amb **sotabosc de màquies i garrigues**, així com **brolles de romaní amb foixarda**. Al tram sud del riu Corb existeixen també petites superfícies de bosc de ribera (HIC 92A0).

HÀBITAT	SUPERFÍCIE HÀBITAT	% TOTAL ENP
Brolles de romaní amb foixarda	14,99	0,23
Pinedes pi blanc amb sotabosc de brolles calcícoles	7,15	0,11
Pinedes pi blanc amb sotabosc de màquies/garrigues	25,69	0,39
Freixenedes de terra baixa	1,76	0,03
Canyissars	1,47	0,02
Conreus herbacis extensius de regadiu	18,39	0,28
Conreus herbacis extensius de secà	4.545,96	69,67
Fruiterars alts de secà	1.788,14	27,40
Fruiterars de regadiu	19,92	0,31
Vinyes	66,58	1,02
Grans parcs i jardins	8,62	0,13
Pedreres, explotacions d'àrids i runam	21,75	0,33
Àrees urbanes i industrials	4,08	0,06
Basses d'aigua dolça artificials	0,64	0,01

USOS DEL SÒL	SUPERFÍCIE ÚS	% TOTAL ENP
Fruita seca	651,89	10,0
Fruiters	45,39	0,7
Olivera	482,07	7,39
Vinya	91,04	1,4
Associació olivera - fruiter	5,27	0,08
Associació fruita seca - olivera	0,12	<0,01
Hivernacles	0,13	<0,01
Terra campa	4.812,32	73,8
Horta	1,54	0,02
Improductius	62,92	0,96
Vegetació natural	235,49	3,61
Corrents i superfícies d'aigua	24,26	0,37
Edificacions i vials	108,59	1,66

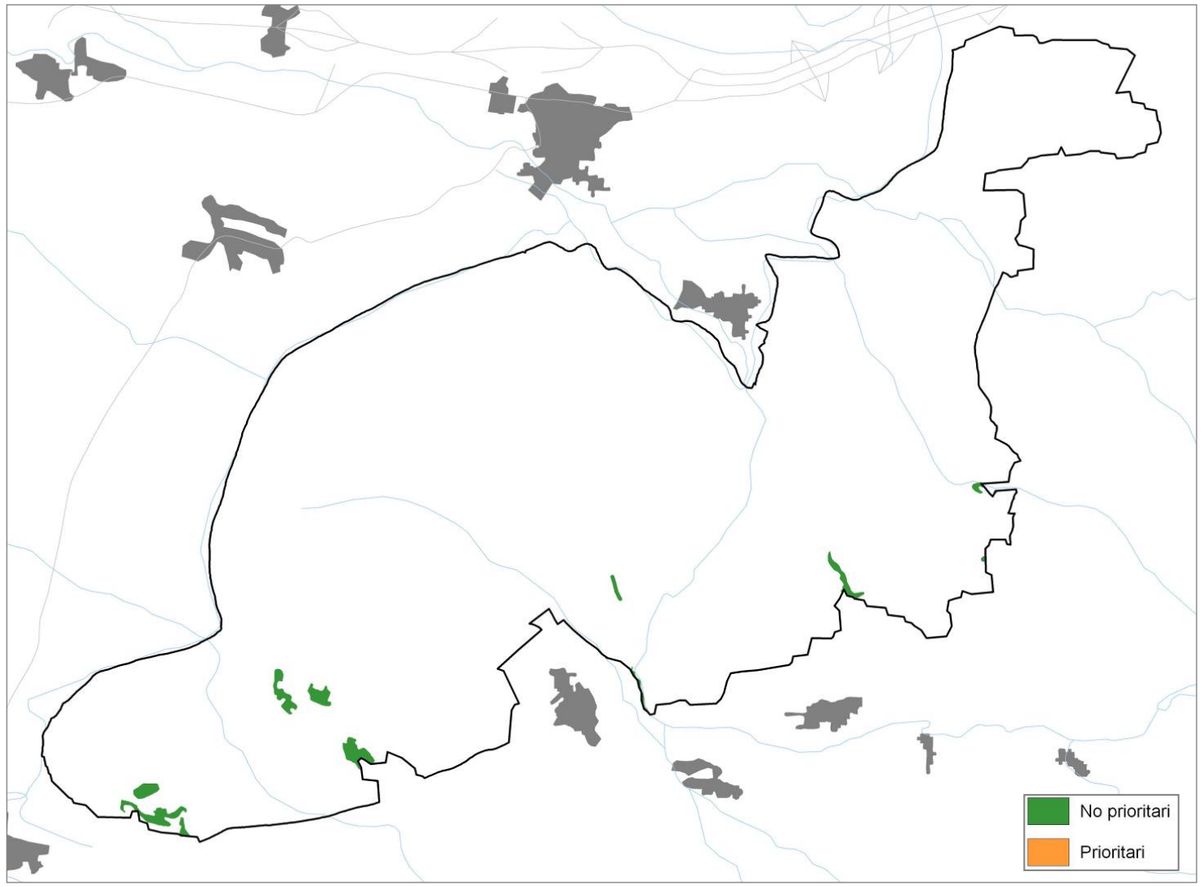

En aquest ENP, els àmbits de major interès per la gestió quant a la *vegetació natural* són:

- les petites mostres de vegetació natural existents als **tossals i estreps de serres sudoccidentals**, que inclouen brolles, algunes pinedes i restes d'alzinars i carrascars.
- la llera del **riu Corb**, molt castigada per la tala, la sobrepastura, la crema i la manca de cabal, però on encara romanen petites freixenedes
- **arbres aïllats** existents entre els diferents camps de conreu que poden tenir, apart d'un clar valor paisatgístic, cert interès per la nidificació d'espècies com el gaig blau

Pel que fa a la *vegetació agrícola*, en relació amb l'interès i objectiu de conservació, destaquen els amplis espais pràcticament plans de conreus de cereal de secà, amb parcel·les àmplies i marges menuts, sovint lligats a l'estructura tradicional de reg per inundació.

HIC		SUPERFÍCIE HIC (ha)	% TOTAL ENP
No Prioritaris			
92A0	Alberedes, salzedes i boscos de ribera	2,37	0,04
9340	Alzinars i carrascars	1,44	0,02
9540	Pinedes mediterrànies	23,85	0,37

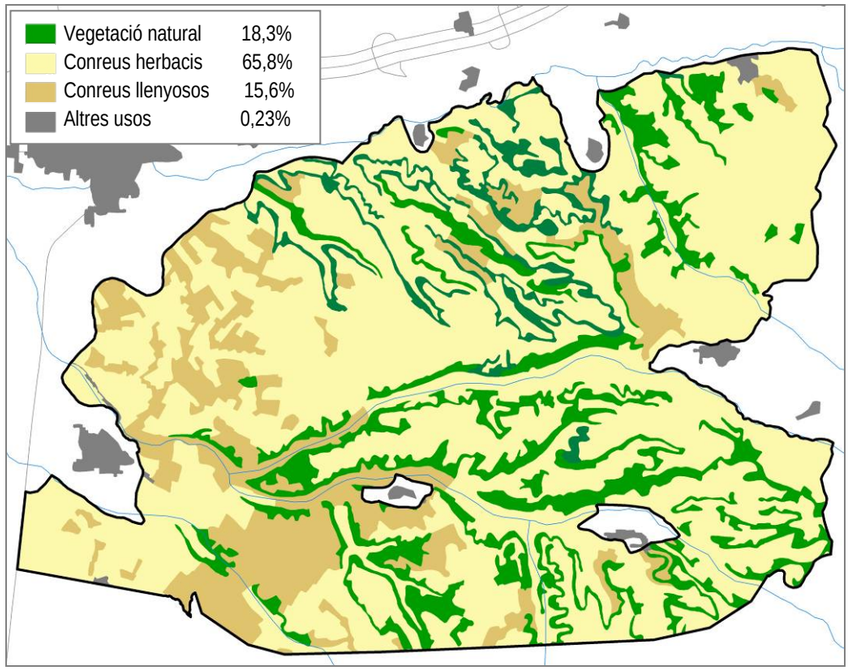

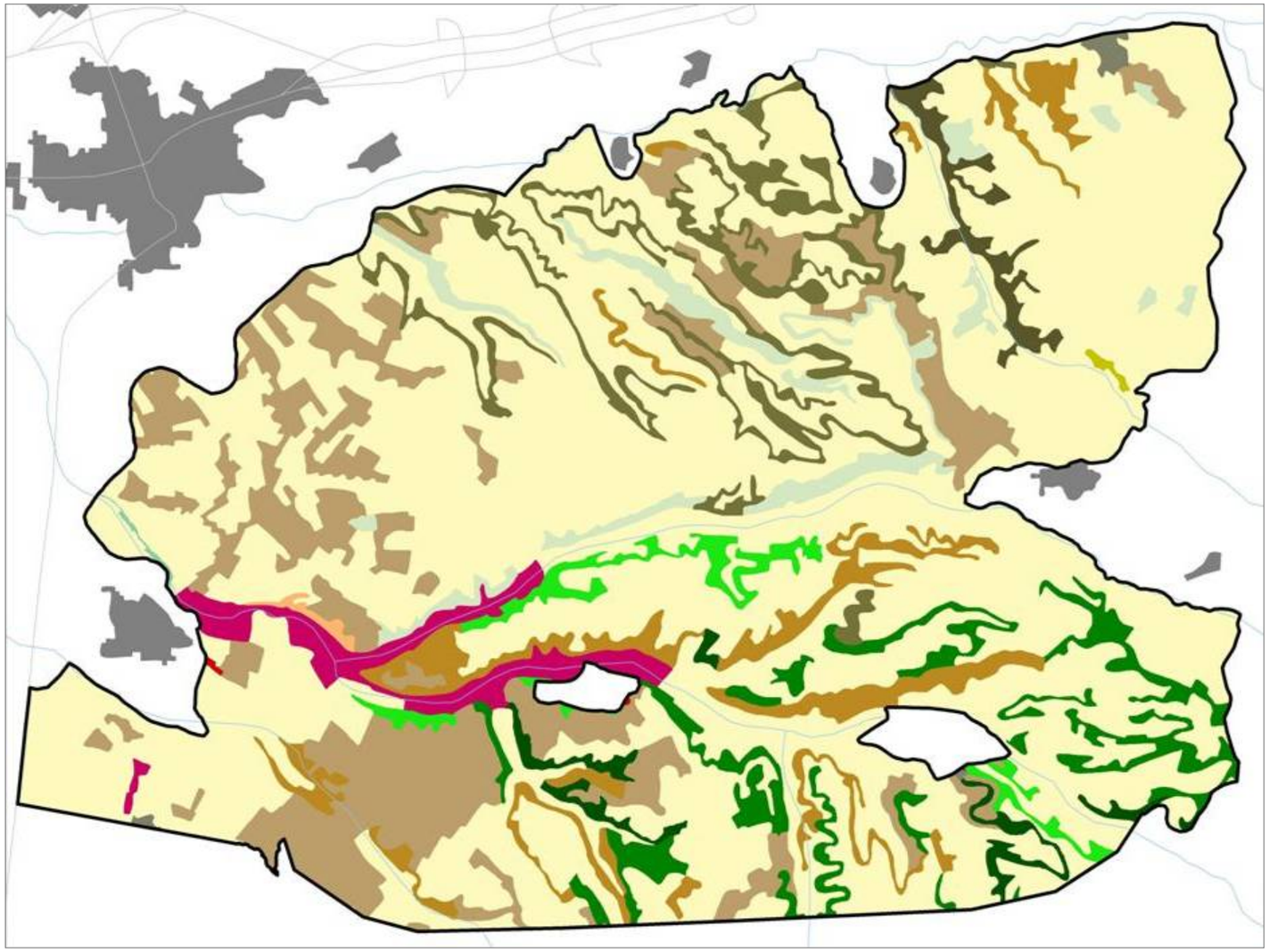
FITXA 35. HÀBITATS I USOS DEL SÒL

GRANYENA

El relleu variant de l'ENP de Granyena determina l'existència d'un mosaic vegetal en el què es combinen l'ús agrícola (aproximadament el 80% de la superfície total), dominat pels **conreus herbacis** i amb certa representació de **conreus llenyosos**, i la vegetació natural que ocupa el 18% de la superfície de l'espai protegit. En general, i especialment a la meitat est de l'ENP, el sòl s'ha aprofitant mitjançant l'establiment de terrasses agrícoles que permeten superar els desnivells existents entre les fondalades dels barrancs i les parts més elevades de les serres de la zona. Al Pla de la Ruda, a l'est de Verdú, el territori està íntegrament ocupat per conreus herbacis extensius de secà i conreus llenyosos de secà.

HÀBITAT	SUPERFÍCIE HÀBITAT	% TOTAL ENP
Matollars halonitròfils de sòls àrids	9,80	0,15
Màquies amb barreja de carrasca i roures	4,04	0,06
Garrigues de coscoll de terra baixa	62,42	0,93
Brolles de romaní amb foixarda	314,82	4,71
Llistonars de terra baixa	179,32	2,68
Rouredes de roure valencià	87,51	1,31
Pinedes pi blanc amb sotabosc de brolles calcícoles	228,87	3,42
Pinedes pi blanc sense sotabosc llenyós	65,20	0,97
Carrascars	261,64	3,91
Canyissars	8,51	0,13
Conreus abandonats	13,15	0,20
Conreus herbacis extensius de secà	4.404,55	65,85
Fruiterars alts de secà	910,61	13,61
Vinyes	135,75	2,03
Àrees urbanes i industrials	2,35	0,04

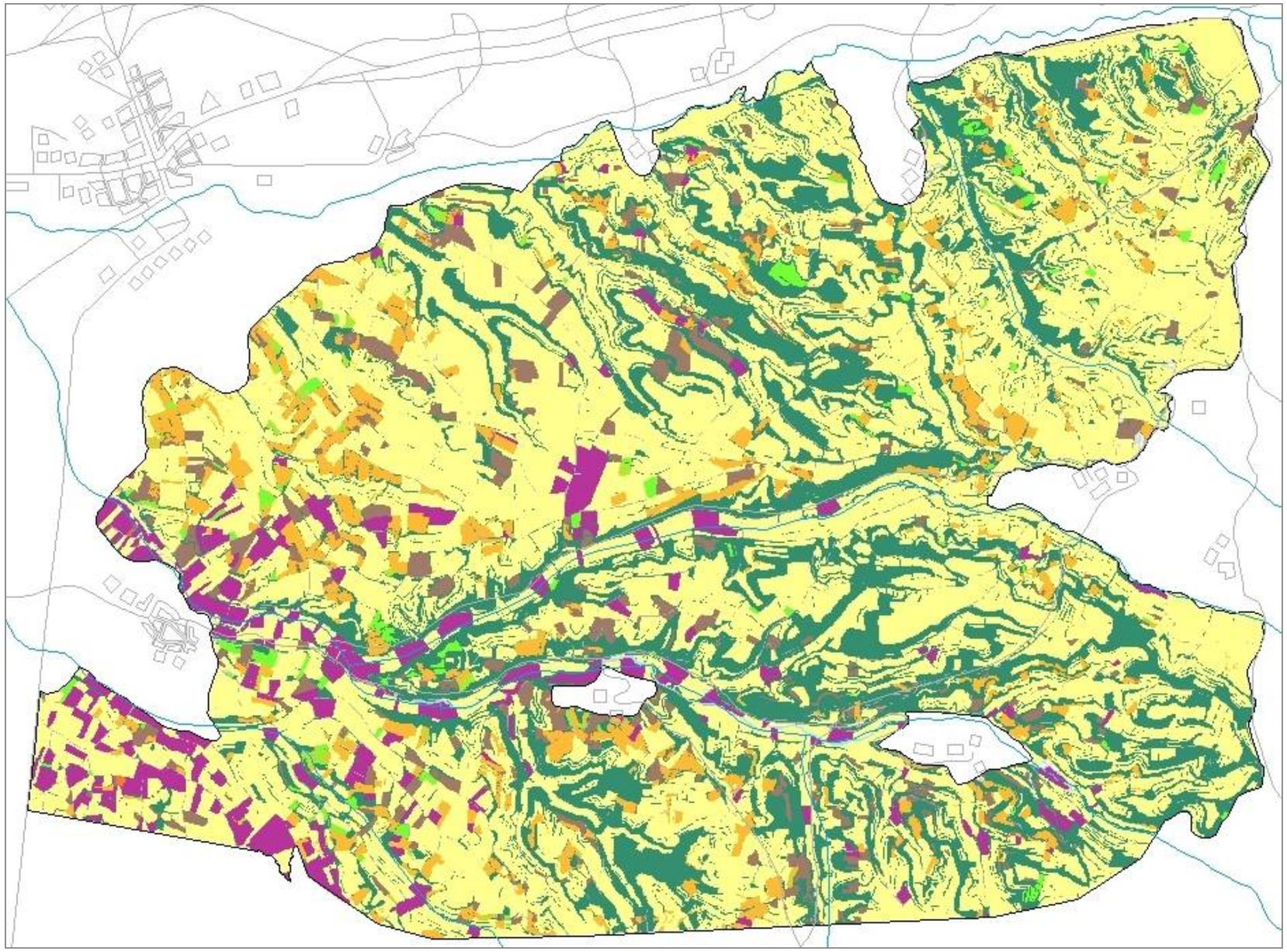
Dels conreus llenyosos, el més abundant és el d'olivera, que s'estén al llarg del 6,33% del territori. Ve acompanyat pel conreu de fruita seca i per la vinya, que a Granyena presenta la major extensió del conjunt dels ENPs de la Plana de Lleida.

La vegetació natural s'intercala amb els conreus i ocupa principalment les zones de major pendent o els marges dels torrents que travessen el territori. El tipus de vegetació dominant són les **brolles de romaní amb foixarda** i es concentra en l'àrea compresa entre el torrent de Vilagrasseta i el Cercavins. Cal destacar que es tracta de l'ENP amb major extensió forestal de les de total de la Plana de Lleida, arribant a ocupar prop del 10% de la superfície de l'espai. Els **carrascars** són la vegetació arbòria predominant (3,91%) i s'estén per les vessants i cotes altes de la serra Llarga, al nord. Les fondalades de la meitat sud, travessada per un major nombre de cursos d'aigua, acull **les rouredes de roure valencià**, mentre que les zones de major pendent lliures de conreu estan ocupades per les **pinedes de pi blanc amb sotabosc de brolles calcícoles**.

USOS DEL SÒL	SUPERFÍCIE ÚS	% TOTAL ENP
Fruita seca	292,93	4,46
Fruiters	70,04	1,07
Olivera	415,88	6,33
Vinya	315,56	4,81
Associació olivera - fruiter	13,99	0,21
Associació fruita seca - olivera	0,03	<0,01
Associació vinya - olivera	0,99	0,02
Terra campa	3744,2	57,03
Horta	0,05	<0,01
Improductius	7,42	0,11
Vegetació natural	1582,77	24,11
Corrents i superfícies d'aigua	12,94	0,2
Edificacions i vials	108,87	1,65

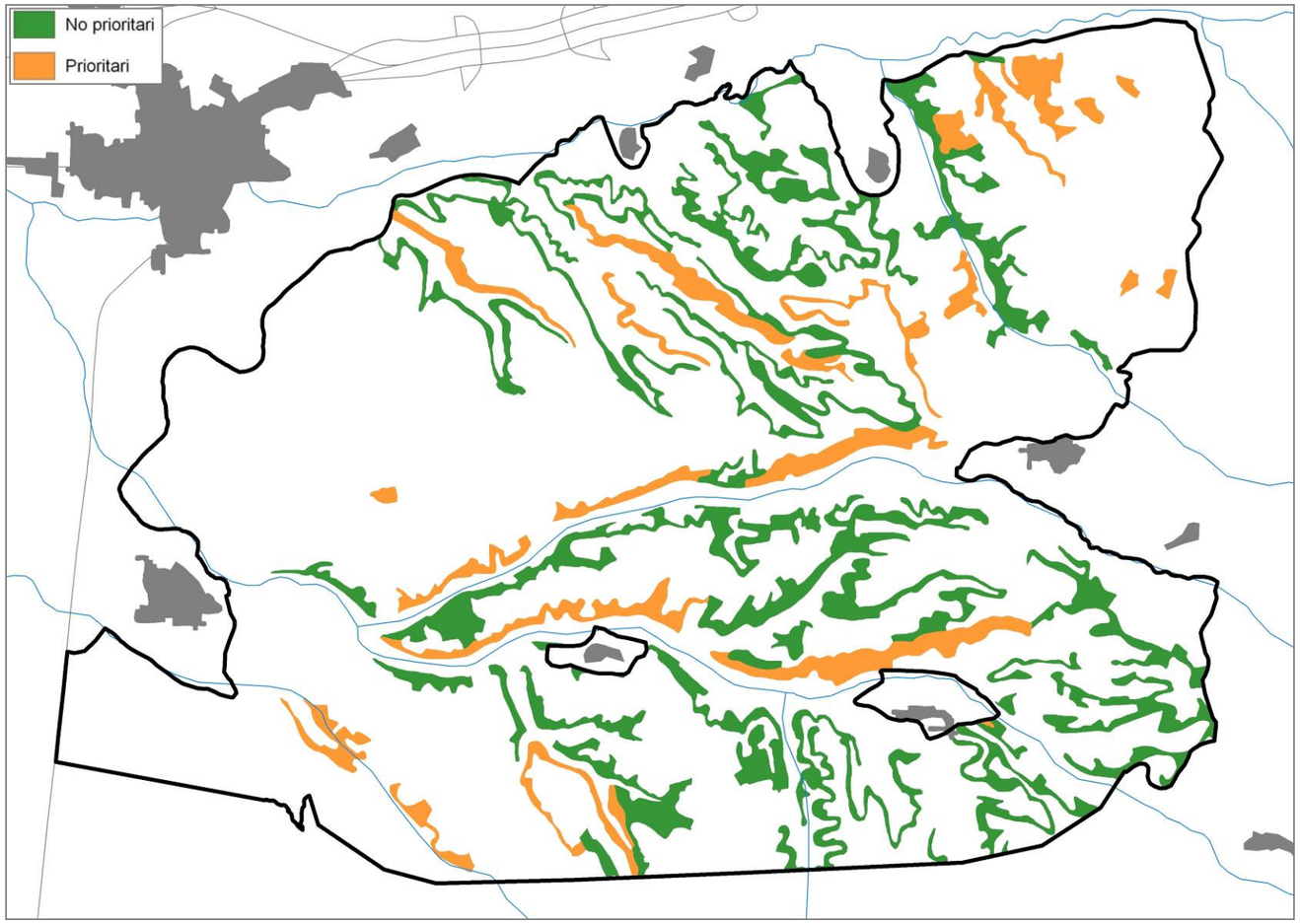

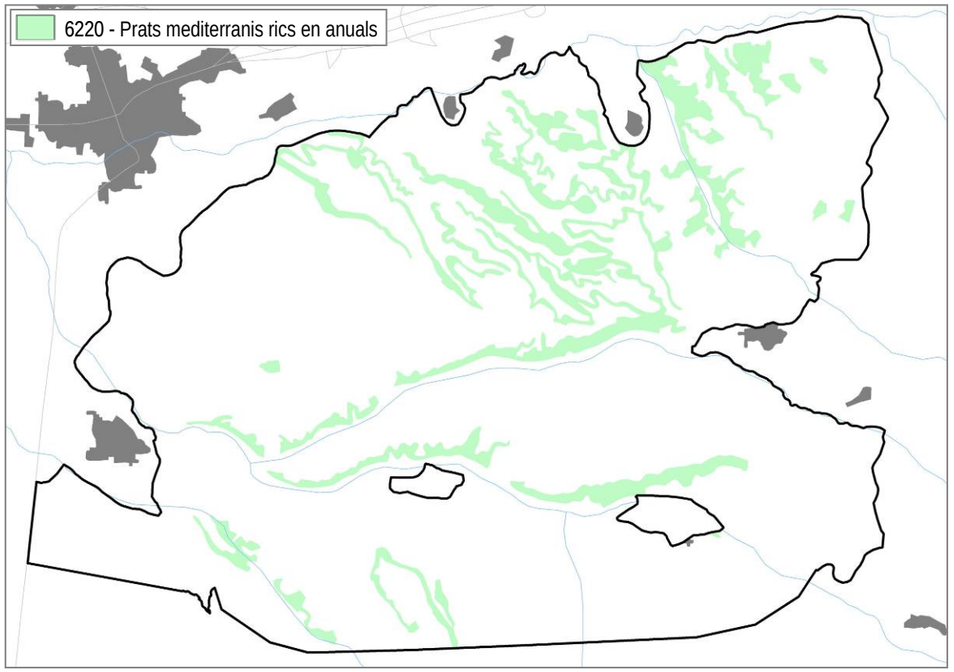

HIC		SUPERFÍCIE HIC (ha)	% TOTAL ENP
Prioritaris			
6220	Prats mediterranis rics en anuals, basòfils	231,95	3,45
No Prioritaris			
1430	Matollars halonitròfils	3,92	0,06
9240	Rouredes ibèriques de roure valencià i africà	65,93	0,98
9340	Alzinars i carrascars	263,97	3,92
9540	Pinedes mediterrànies	182,20	2,71

Al nord del torrent de la Vilagrasseta i del Cercavins, així com a les cotes elevades de la serra Llarga s'hi situen les 179 ha de llistonars de terra baixa, hàbitat d'interès comunitari prioritari amb codi 6220, que suposen el 4,7% de la superfície total de l'ENP. Es tractarà de l'hàbitat a més considerar en quant a la gestió. Tanmateix, les rouredes ibèriques de roure valencià i les pinedes mediterrànies, situades als vessants més esquerps de la xarxa de drenatge, necessitaran mesures específiques de gestió.

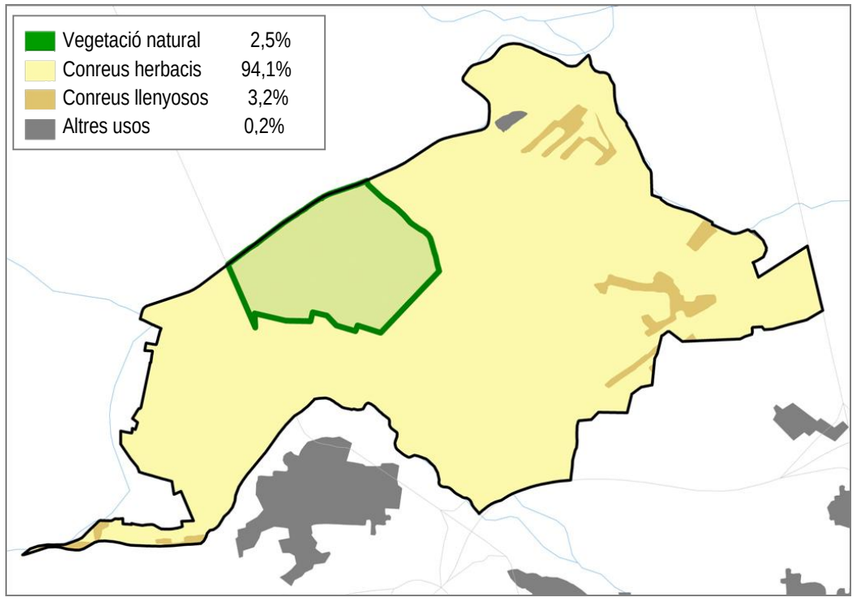

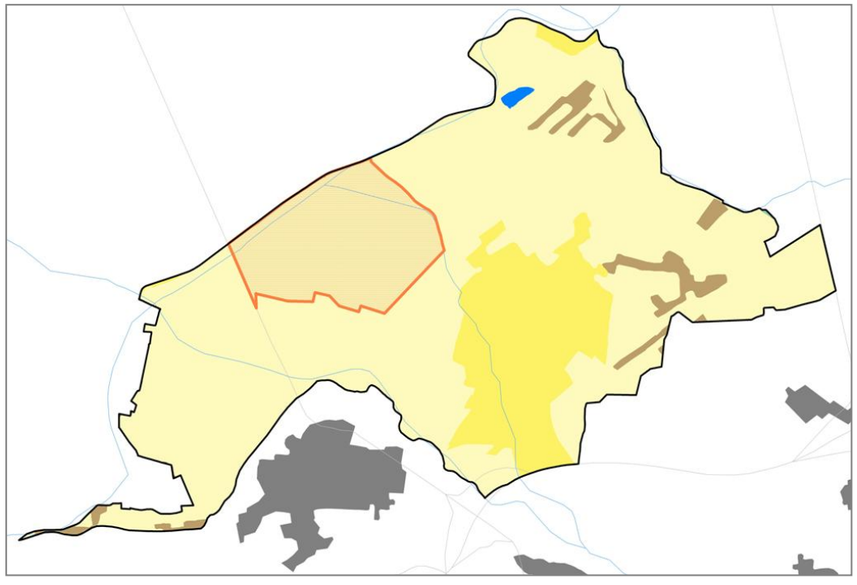

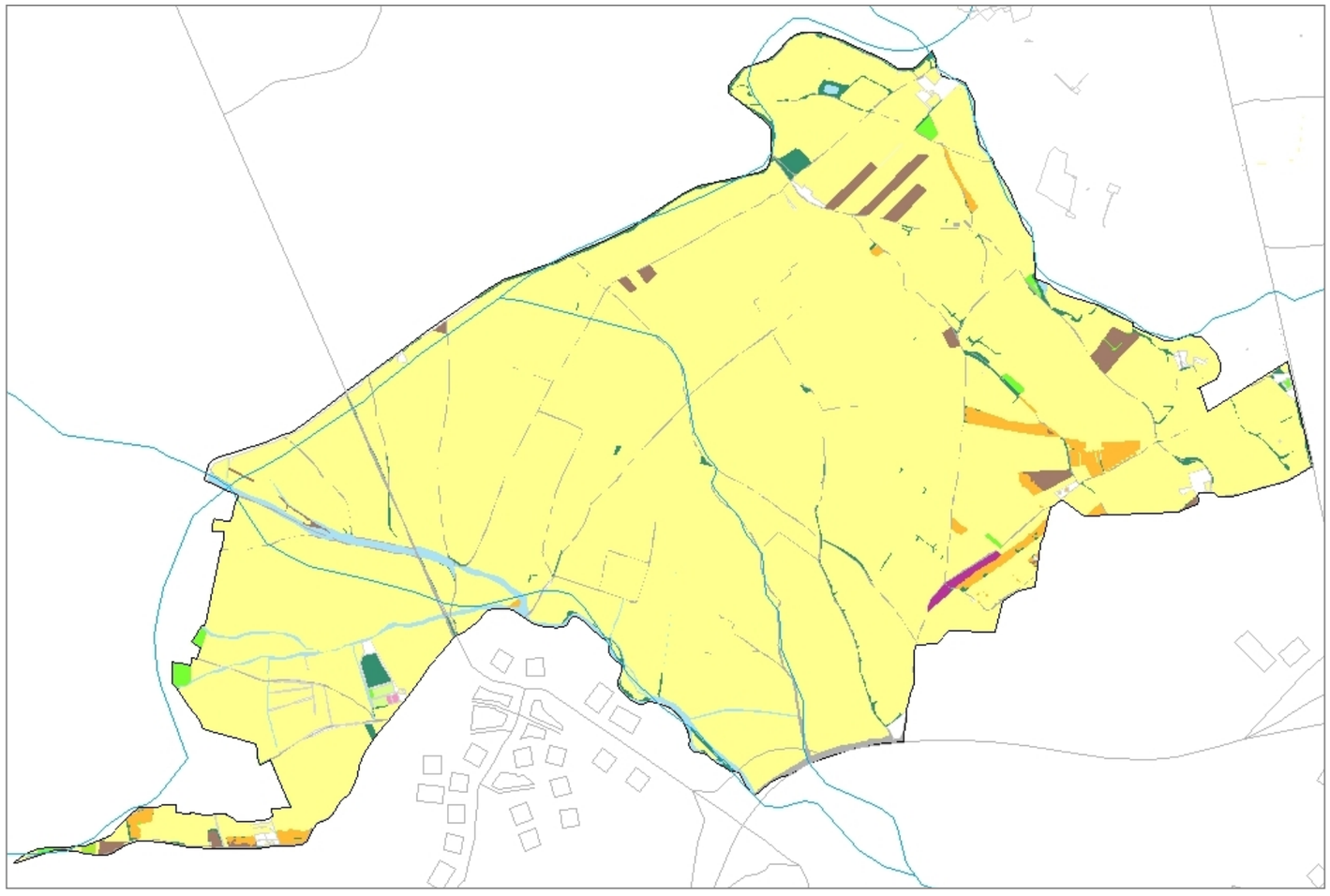

FITXA 36. HÀBITATS I USOS DEL SÒL

ANGLESOLA - VILAGRASSA

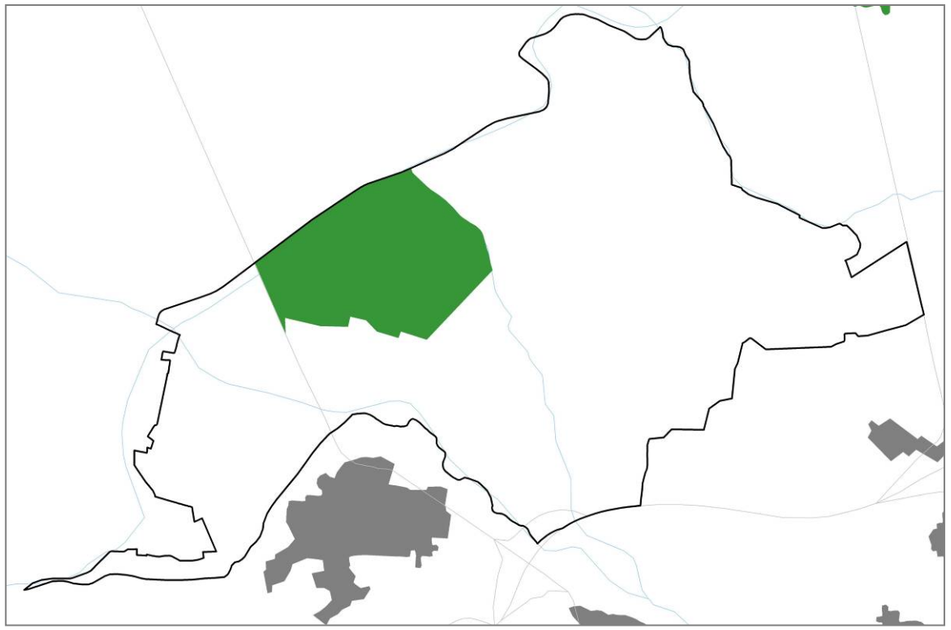
HÀBITAT	SUPERFÍCIE HÀBITAT	% TOTAL ENP
Matollars halonitròfils de sòls àrids	27,36	2,44
Canyissars	0,24	0,02
Conreus herbacis extensius de regadiu	173,77	15,48
Conreus herbacis extensius de secà	882,78	78,67
Fruiterars alts de secà	35,72	3,18
Basses d'aigua dolça artificials	2,32	0,21

L'ús clarament dominant en l'ENP Anglesola – Vilagrassa és el **conreu herbaci**, que ocupa el 94% de la seva superfície total. La presència del riu d'Ondara i diversos canals secundaris del canal d'Urgell permeten l'existència de **conreus herbacis extensius de regadiu** a l'extrem sud i central de l'ENP.

La poca vegetació natural existent comparteix espai amb els cereals en 137 ha que s'estenen a l'est de la carretera C-53 d'Anglesola a Tornabous. Està constituïda per **matollars halonitròfils de sòls àrids**, HIC no prioritari amb codi 1430.

Al límit nord-est de l'ENP, coincidint amb el pas del reguer d'Altet, apareix una reduïda extensió de canyissar.

USOS DEL SÒL	SUPERFÍCIE ÚS	% TOTAL ENP
Fruita seca	13,16	1,17
Fruiters	10,34	0,92
Olivera	14,5	1,28
Vinya	1,77	0,16
Associació olivera - fruiter	0,34	0,03
Hivernacles	0,22	0,02
Terra campa	1021,54	90,5
Horta	0,98	0,09
Improductius	11,84	1,05
Vegetació natural	16,7	1,47
Corrents i superfícies d'aigua	15,94	1,41
Edificacions i vials	21,82	1,93

HIC		SUPERFÍCIE HIC (ha)	% TOTAL ENP
No Prioritaris			
1430	Matollars halonitròfils	27,33	2,43

En l'àmbit de l'ENP d'Anglesola-Vilagrassa, la vegetació natural no té pràcticament significació. A la part nord-oest, dins la trama agrícola s'insereixen clapes de matollars halonitròfils que es desenvolupen als marges de les parcel·les de conreu, i que tenen cert interès botànic però especialment faunístic com a reservoris de preses per les espècies d'aus objectiu.

Quant al riu s'Ondara, les seves ribes estan desproveïdes de vegetació natural i només resta alguna petita clapa de canyís o canya i algun arbre de ribera aïllat com freixes

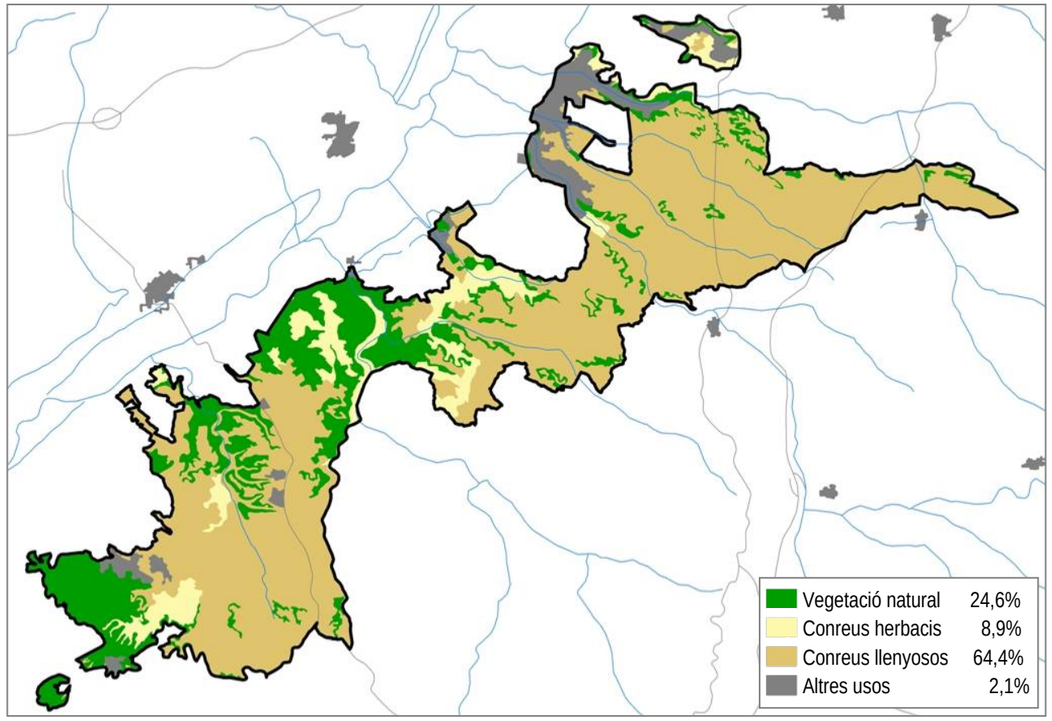

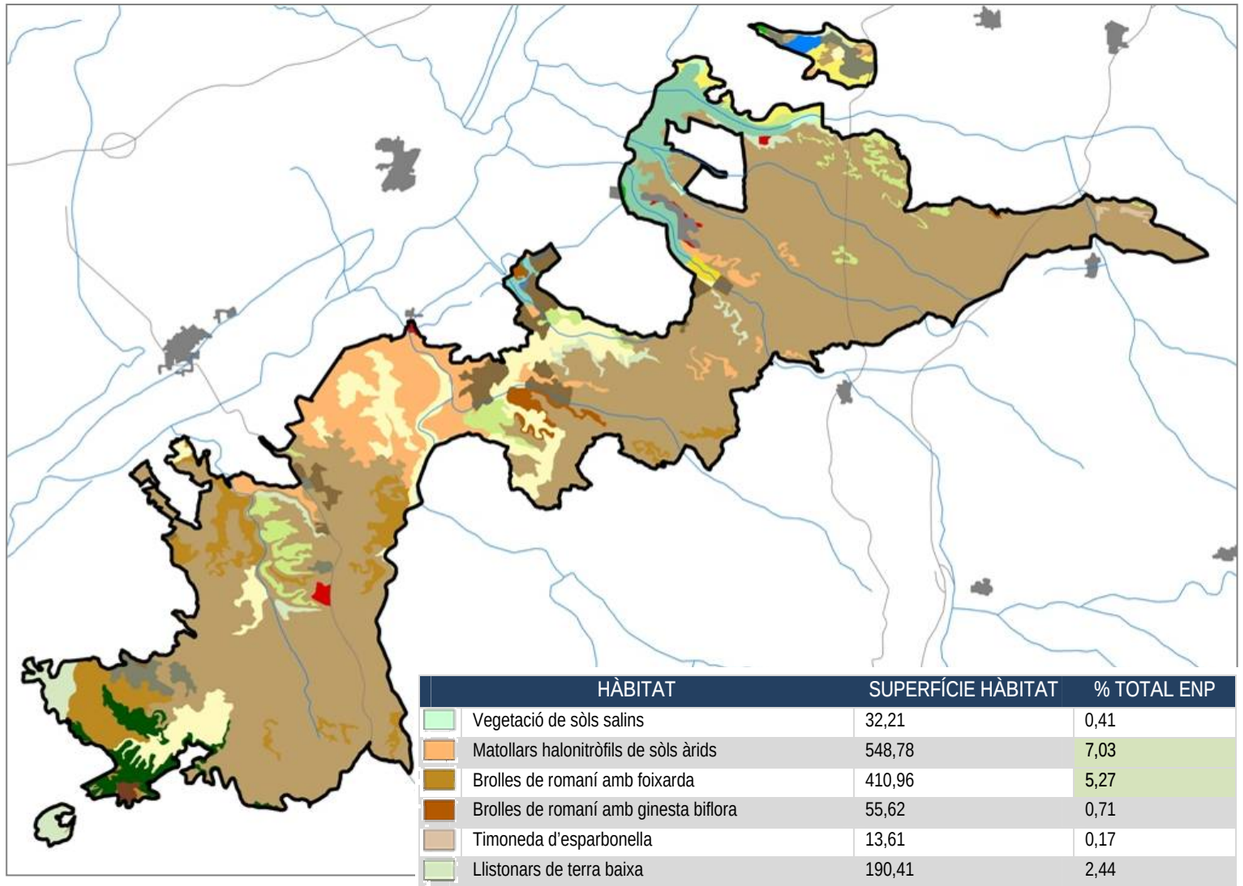

FITXA 37. HÀBITATS I USOS DEL SÒL

SECANS DE SEGRIÀ I UTXESA

HÀBITAT	SUPERFÍCIE HÀBITAT	% TOTAL ENP
Vegetació de sòls salins	32,21	0,41
Matollars halonitròfils de sòls àrids	548,78	7,03
Brolles de romaní amb foixarda	410,96	5,27
Brolles de romaní amb ginesta biflora	55,62	0,71
Timoneda d'esparbonella	13,61	0,17
Llistonars de terra baixa	190,41	2,44
Espartars d'albardí	219,65	2,81
Pinedes pi blanc amb sotabosc de brolles calcícoles	152,73	1,96
Pinedes pi blanc sense sotabosc llenyós	5,71	0,07
Estanys de terra baixa	101,15	1,30
Canyissars	154,58	1,98
Comunitats dominades per mansega	1,64	0,02
Terrers calcaris amb vegetació esparsa o nus	14,99	0,19
Tamarigars de sòls salabrosos	0,79	0,01
Ginestars oberts de ginesta vimetera	13,52	0,17
Conreus abandonats	110,17	1,41
Conreus herbacis extensius de regadiu	90,37	1,16
Conreus herbacis extensius de secà	584,85	7,49
Conreus herbacis intensius	15,61	0,20
Fruiterars alts de secà	4.819,79	61,76
Fruiterars alts de regadiu	208,74	2,67
Llocs arqueològics	0,93	0,01
Àrees urbanes i industrials	41,13	0,53
Basses d'aigua dolça artificials	15,61	0,20

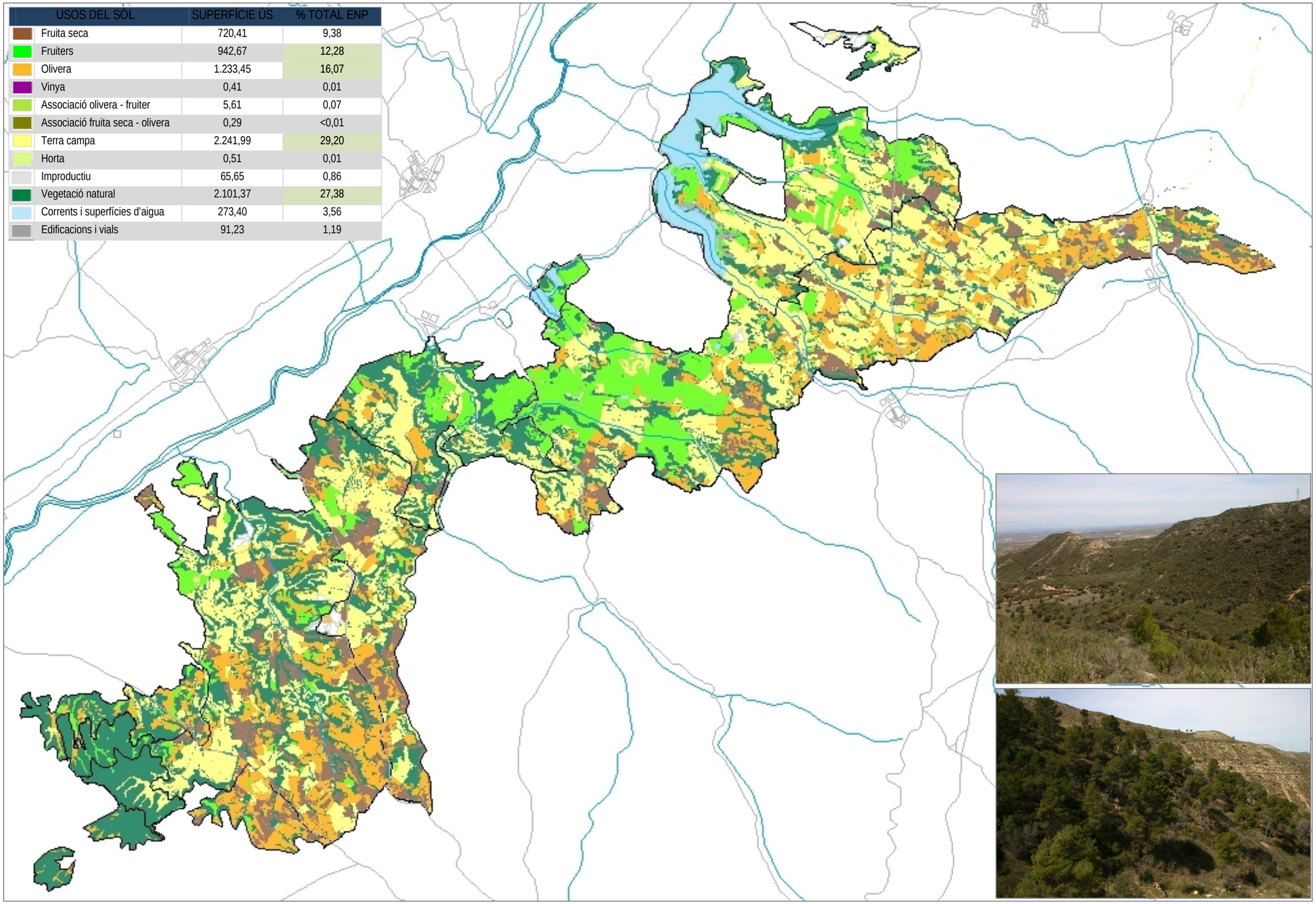
L'ENP dels Secans de Segrià – Utxesa és la que presenta una major extensió de sòl agrícola de **conreus llenyosos de secà**, dominats per l'olivera i els arbres fruiters, ús que ocupa el 64,4% de la seva superfície. Tot i això, destaca un percentatge força alt de territori en el què encara es manté la vegetació natural, essent el segon ENP del conjunt d'espais de la Plana de Lleida amb més superfície natural. Els conreus herbacis de secà tenen una petita representació en aquest espai.

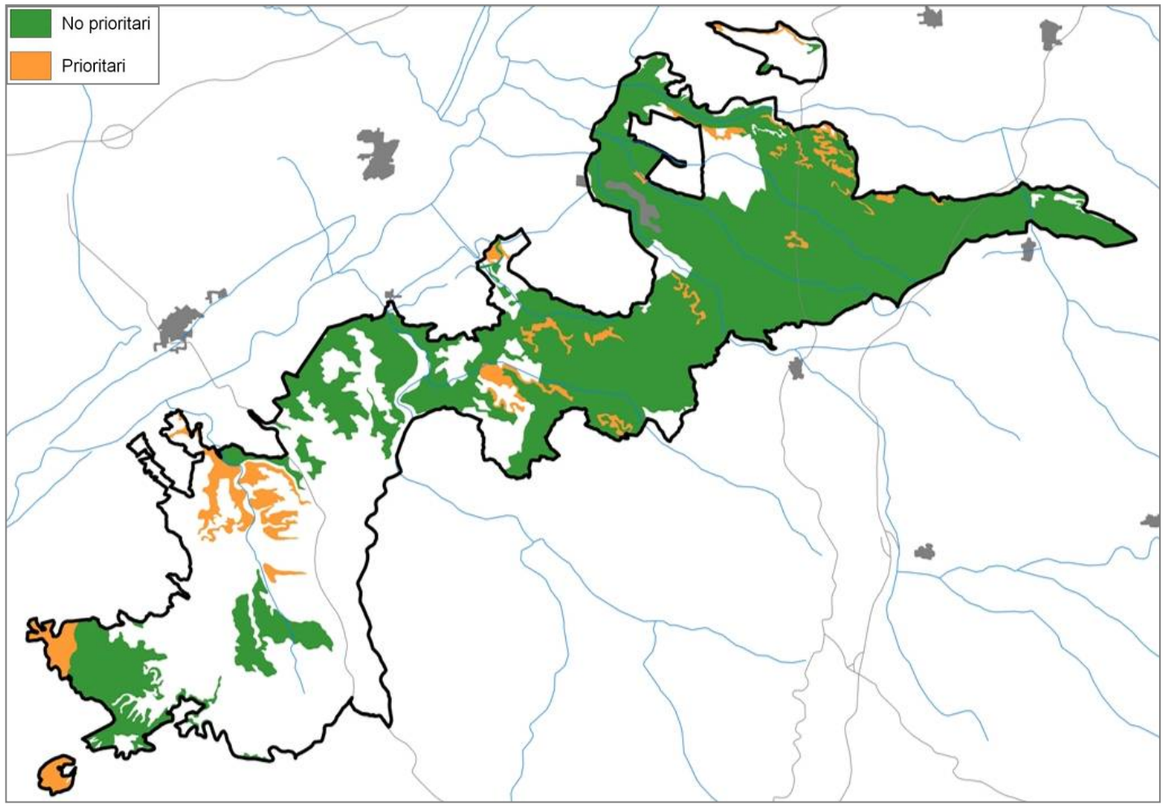
Pràcticament la meitat de la vegetació natural de l'ENP està formada per **brolles de romaní amb foixarda** i **matollars halonitròfils de sòls àrids**, aquests últims concentrats a la zona central de l'àmbit, entre les carreteres de Serós a Maials i d'Aitona a Llardecans. Les **pinedes de pi blanc** de l'extrem sud constitueixen la vegetació forestal natural de l'espai.

USOS DEL SÒL	SUPERFÍCIE ÚS	% TOTAL ENP
Fruita seca	720,41	9,38
Fruiters	942,67	12,28
Olivera	1.233,45	16,07
Vinya	0,41	0,01
Associació olivera - fruiter	5,61	0,07
Associació fruita seca - olivera	0,29	<0,01
Terra campa	2.241,99	29,20
Horta	0,51	0,01
Improductiu	65,65	0,86
Vegetació natural	2.101,37	27,38
Corrents i superfícies d'aigua	273,40	3,56
Edificacions i vials	91,23	1,19

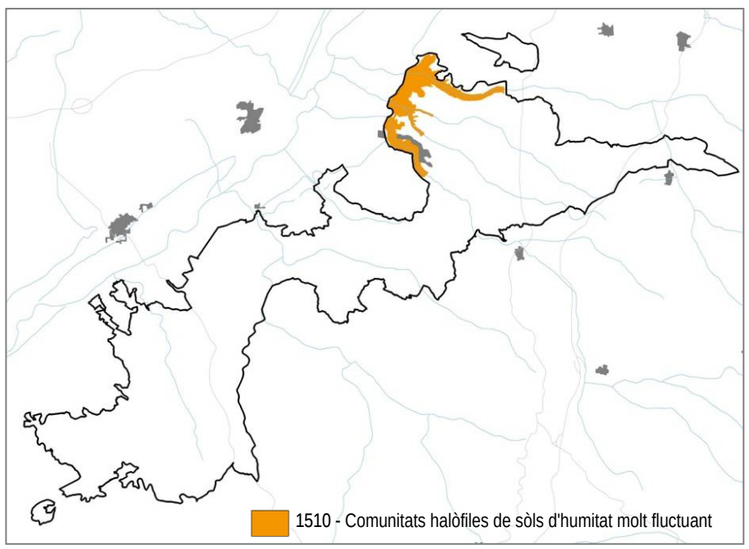

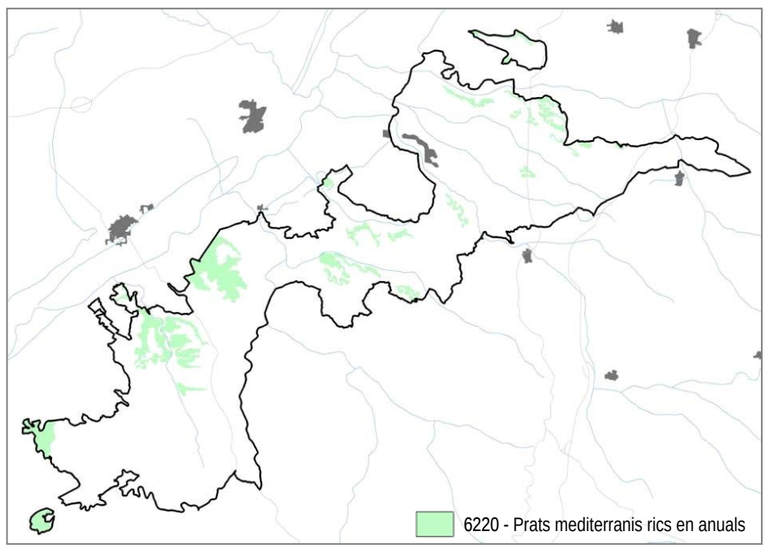

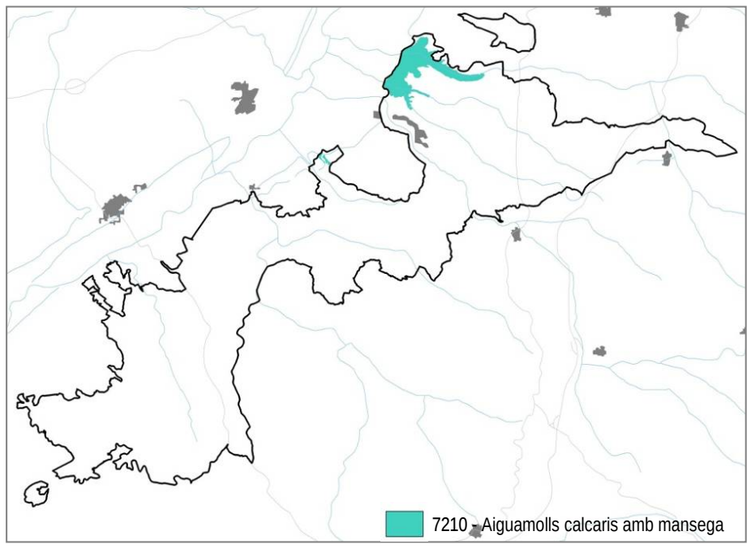

HIC		SUPERFÍCIE HIC (ha)	% TOTAL ENP
Prioritaris			
1510	Comunitats halòfiles de sòls d'humitat fluctuant	2,48	0,03
6220	Prats mediterranis rics en anuals, basòfils	305,89	3,92
7210	Aiguamolls calcaris amb mansega	0,77	0,01
No Prioritaris			
1410	Prats i jonqueres halòfils mediterranis	0,66	0,01
1420	Matollars halòfils mediterranis	11,23	0,14
1430	Matollars halonitròfils	1033,68	13,25
3150	Estanys naturals eutròfics amb vegetació natant	0,62	0,01
5330	Matollars termomediterranis predesèrtics	6,75	0,09
92D0	Bosquines i matollars meridionals de llocs humits	0,79	0,01
9540	Pinedes mediterrànies	168,93	2,17

Cal destacar l'existència de 3 dels 5 hàbitats d'interès prioritari presents en el conjunt dels Espais Naturals Protegits de la Plana de Lleida. La seva presència es deu principalment a l'existència del pantà d'Utxesa. És en aquest espai humit on s'hi troben les **comunitats halòfiles de sòls d'humitat molt fluctuant** i (HIC1510) i els **aiguamolls calcaris amb mansega** (HIC 7210). De manera més extensa i repartida arreu de l'ENP s'hi troben els **prats mediterranis rics en anuals** (HIC 6220), essent més abundants entorn al tossal de Ventafarines i del barranc de Valldemora.

Pel que fa a la **vegetació natural**, són diverses les comunitats d'interès que cal tenir en consideració alhora d'arbitrar mesures de gestió i protecció:

- la màquia continental de garric i arçot (*Rhamno-Quercetum cocciferae*) apareix en parts de les vessants dels tossals i de manera molt més extensa a la zona dels Tossals de Montmeneu, on té un delicat equilibri amb la regeneració natural o cobertura per part dels pins blancs. En el cas dels Tossals de Montmeneu cal destacar també la jonceda amb manxiuleta (*Veronico-Avenetum ibericae*) que conté espècies d'interès com *Digitalis obscura* i *Veronica tenuifolia*

- Les cues de l'embassament d'Utxesa presenten mostres d'hàbitats força restringits i interessants, com són les comunitats halòfiles terofíques (*Suaedo-Salicornietum europaeae, Parapholi-Frankenietum pulverulentae* i *Aizoo-Suadededum splendentis)*i els prats d'ensopegueres i esplendalls (*Inulo-Limonietum latebracteati*), a més de les comunitats de salats fruticosos (*Suaedetum braun-blanquetii)* i les jonqueres higrohalòfiles (*Soncho-Juncetum maritimi, Schoeno-Plantaginetum crassifoliae)* que es troben sovint agredits per l'extensió dels conreus arboris de regadiu. Incorporen a més part de les espècies botàniques de major interès o nivell de protecció com *Limonium latebracteatum* i *L. tournefortii*

- Part de les valls que drenen a l'embassament d'Utxesa tenen també mostres de tamarigars (*Tamaricetum canariensis*) (Valls del Secà, Valleta de Salats, Valleta de Montjubric), hàbitat que té una distribució molt restringida a l'espai i també al país. També apareixen a la vall del Carratalà, als Erms d'Aitona.

- El canyissar (*Typho-Schoenoplectetum glauci*) de l'embassament d'Utxesa és un dels més extensos de Catalunya. Es troba en procés d'extensió i envelliment en paral·lel al procés de colmatació de l'embassament. Més enllà del seu interès botànic, és especialment important realitzar una avaluació del seu estat i mesures de gestió adequades per poder continuar amb la seva aptitud d'hostatjar les millors poblacions catalanes d'algunes espècies d'aus de canyissar, com l'arpella, el picampall, la boscarla mostatxuda i la mallerenga de bigotis. Les comunitats de macròfits aquàtics, donat l'estat de colmatació i la qualitat de l'aigua no òptima de l'embassament, tenen una distribució força reduïda actualment, en alguna de les cues més allunyades.

- Els espartars, com l'espartar amb sanadella (*Lygeo-Stipetum lagascae*) i l'espartar amb esperó (*Delphinio-Lygeetum sparti*) són comunitats clarament estèpiques que es distribueixen pels erms i vessants no conreats en diferents punts de l'espai i que incorporen nombroses espècies botàniques protegides i d'interès. Altres comunitats herbàcies d'interès són els llistonars (*Ruto-Brachypodietum retusi*).

- Les timonedes seques (*Sideretum cavallinesii*) i la timoneda de ruac i trincola (*Onodidetum tridentatae*) són dos de les comunitats subarbustives de major interès botànic dins les zones d'erms, vessants i tossals Al mateix temps, diverses brolles de romaní (amb lleteresa, *Euphorbio-Rosmarinetum officinallis,* amb perdiguera i esteperola (*Genisto-Cistetum clusii*) i maleïda amb perdiguera (*Rosmarino-Linetum suffruticosi)* tenen també distribucions petites i moltes espècies de flores d'interès

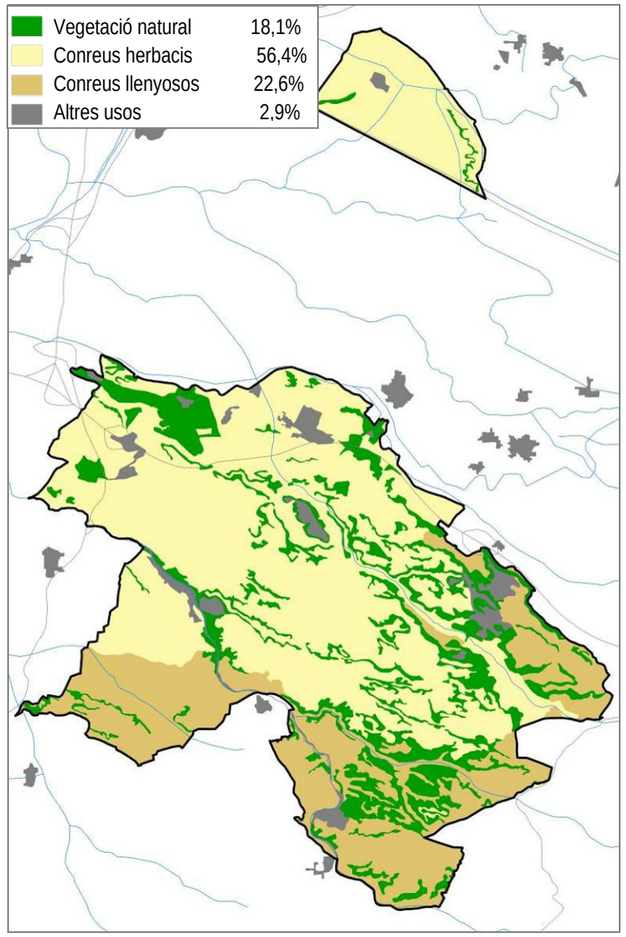
- Comunitats de distribució molt restringida i carregades d'espècies interessants com els tapererars (*Plantagini-Cappariditum canescentis)*

Quant a **vegetació arvense**, destaca la comunitat de ballaida i rosella morada (*Romerio-Hipecoetum pendulii)*, citada al voltant dels erms d'Aitona i que incorpora l'espècie *Garidella nigellastrum*

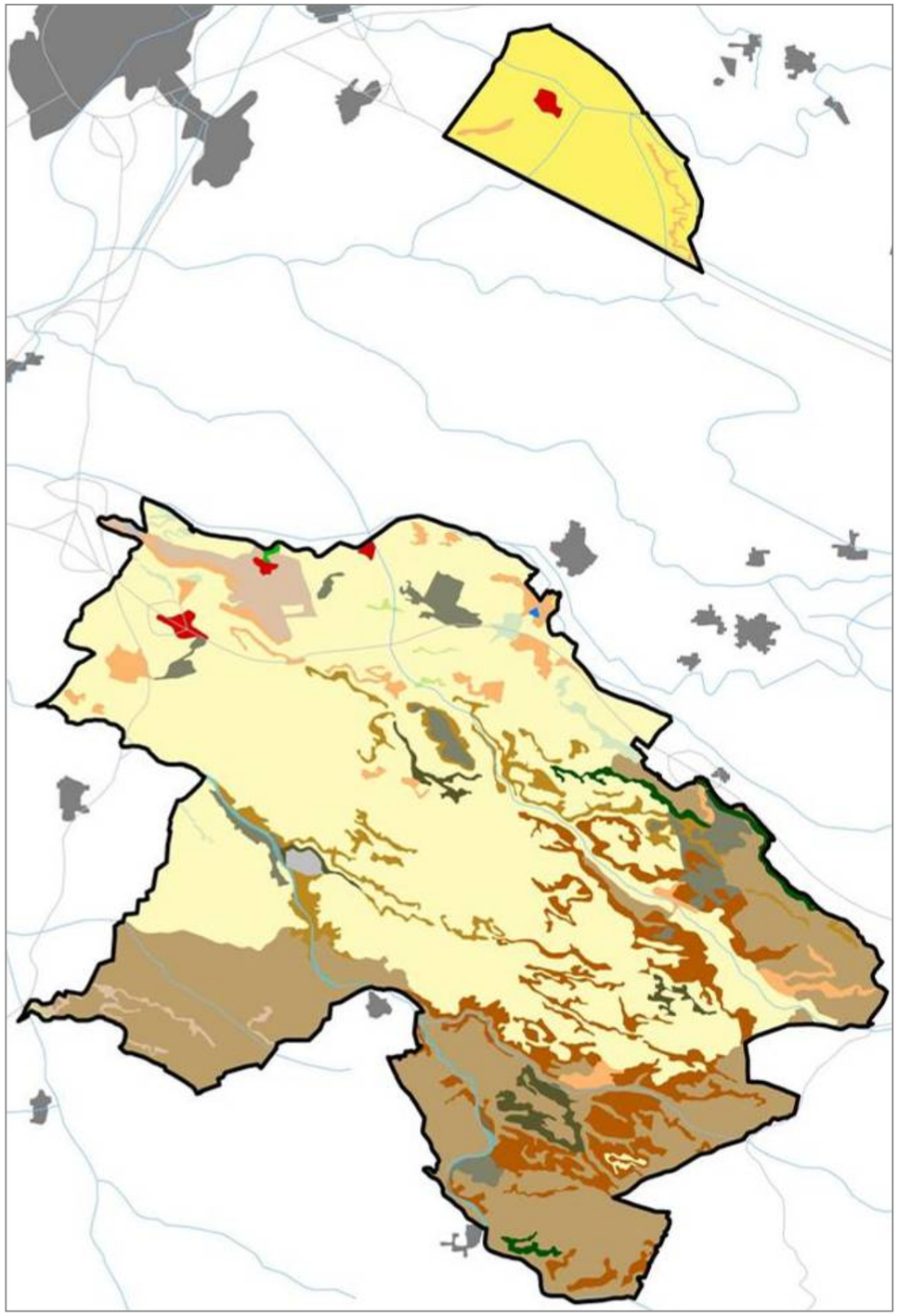

FITXA 38. HÀBITATS I USOS DEL SÒL

SECANS DE MAS DE MELONS- ALFÉS

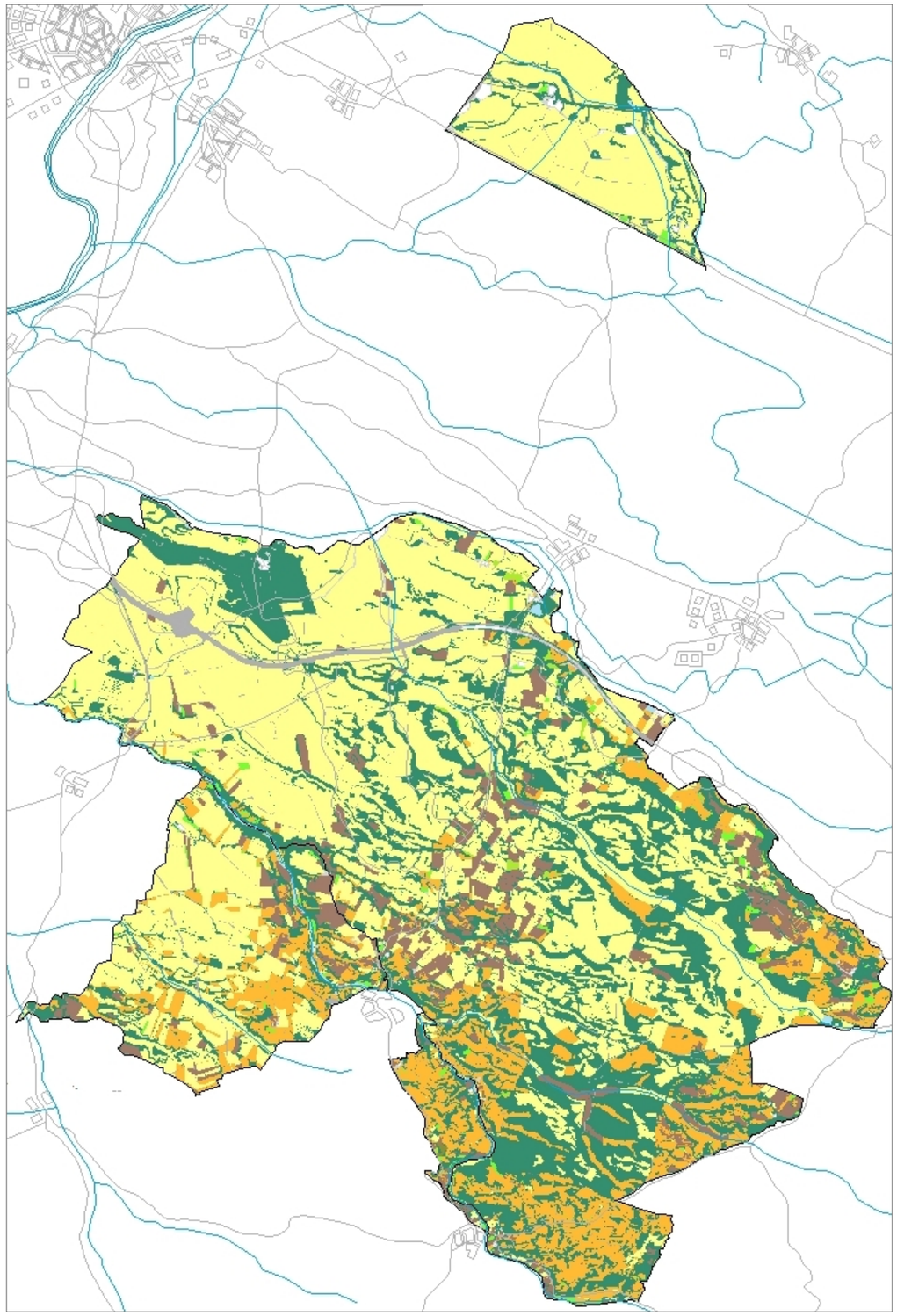

HÀBITAT	SUPERFÍCIE HÀBITAT	% TOTAL ENP
Matollars halonitròfils de sòls àrids	223,28	2,94
Garrigues de coscoll de terra baixa	86,84	1,14
Brolles de romaní amb foixarda	213,74	2,81
Brolles de romaní amb ginesta biflora	539,18	7,09
Timonedes d'esparbonella	146,46	1,93
Llistonars de terra baixa	52,20	0,69
Espartars d'albardí	10,95	0,14
Pinedes pi blanc amb sotabosc brolles calcícoles	54,41	0,72
Pinedes pi blanc sense sotabosc llenyós	3,22	0,04
Freixenedes de terra baixa	2,87	0,04
Canyars de vores d'aigua	29,52	0,39
Canyissars	5,34	0,07
Ginestars oberts de ginesta vimetera	6,25	0,08
Conreus abandonats	193,79	2,55
Conreus herbacis extensius de regadiu	574,40	7,55
Conreus herbacis extensius de secà	3.714,03	48,84
Fruiterars alts de secà	1.706,59	22,44
Fruiterars alts de regadiu	8,83	0,12
Àrees urbanes i industrials	31,34	0,41
Basses d'aigua dolça artificials	1,22	0,02

L'ENP dels Secans de Mas de Melons - Alfés presenta una diversitat d'usos del sòl força elevada ja que, tot i el predomini dels conreus herbacis, i del sòl emprat en l'activitat agrícola en general (79%), existeix un mosaic de sòl agrícola herbaci i llenyós i sòl recobert de vegetació natural.

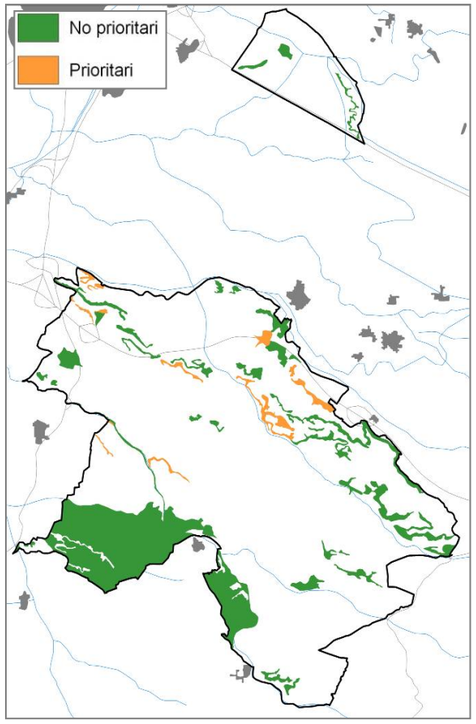
La tipologia de conreus existents presenta una zonificació clara dins l'ENP. Mentre que la zona planera es troba ocupada per grans extensions de conreus herbacis de secà, l'extrem E, més elevat i accidentat, acull els conreus llenyosos de secà, formats principalment per olivera i en menor mesura per fruiters de fruita seca. La zona nord de l'ENP, travessada per la sèquia quarta del canal d'Urgell, és la única superfície en la que es practica el cultiu herbaci de regadiu.

La vegetació natural existent està dominada per les brolles de romaní amb ginesta biflora, que es concentren a la meitat est de l'ENP, entre Aspa i el Cogul, on el relleu del sòl es més accidentat i dificulta el seu aprofitament agrícola. De manera més dispersa, intercalades entre els camps de conreu, existeixen petites extensions de matollars halonitròfils i brolles de romaní amb foixarda.

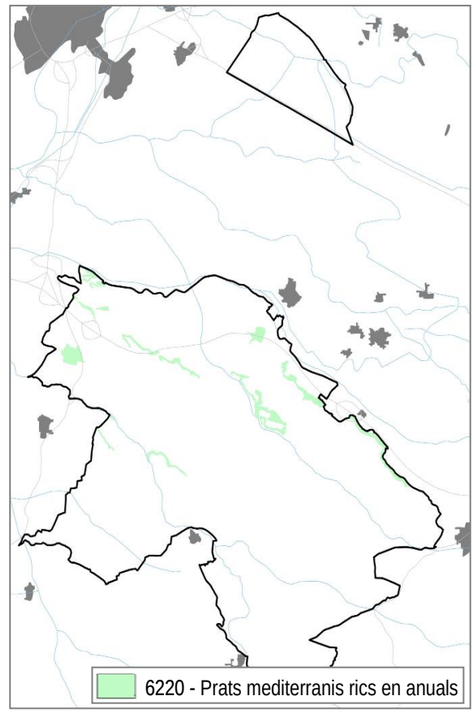

USOS DEL SÒL	SUPERFÍCIE ÚS	% TOTAL ENP
Fruita seca	496,08	6,52
Fruiters	56,76	0,75
Olivera	972,88	12,78
Vinya	0,1	<0,01
Associació olivera - fruiter	16,03	0,21
Associació fruita seca - olivera	1,33	0,02
Associació fruita seca - vinya	0,06	<0,01
Terra campa	3.796,32	49,86
Horta	0,09	<0,01
Improductius	43,76	0,57
Vegetació natural	2.023,91	26,59
Corrents i superfícies d'aigua	27,34	0,36
Edificacions i vials	178,92	2,35

HIC		SUPERFÍCIE HIC (ha)	% TOTAL ENP
Prioritaris			
6220	Prats mediterranis rics en anuals, basòfils	61,20	0,80
No Prioritaris			
1430	Matollars halonitròfils	357,67	4,70
5330	Matollars termomediterranis predesèrtics	6,25	0,08
92A0	Alberedes, salzedes i boscos de ribera	11,87	0,16
9340	Alzinars i carrascars	0,38	0,01
9540	Pinedes mediterrànies	33,59	0,44

Quant a vegetació natural, són diverses les comunitats d'interès que cal tenir en consideració alhora d'arbitrar mesures de gestió i protecció:

- La màquia continental de garric i arçot (*Rhamno-Quercetum cocciferae*) que mostra a l'espai de Mas de Melons és un dels pocs llocs del sector occidental de Catalunya on es troba més ben conservada i representada tant a nivell estructural com florístic
- Els petits fragments de carrascar (*Quercetum rotundifoliae*) presents en l'espai són els darrers testimonis d'aquest tipus de vegetació climàcica. La seva ubicació, dins les planes interiors semiàrides de Catalunya, esdevé de gran interès biogeogràfic.
- En aquest espai existeixen molt petites mostres de comunitats de salats (*Suaedetum braun-blanquetti*) en petits fons de valls, poc extenses, i tamarigars (*Tamaricetum canariensis*), representada exclusivament per uns pocs exemplars a les vores d'una bassa.
- La vegetació halonitròfila, en aquest cas el siscallar amb botja pudent (*Salsolo-Artemisietum herba-albae)* conté algunes espècies d'interès com *Limonium hibericum* i *Retama sphaerocarpa.*
- L'espartar amb esperó (*Delphinio-Lygeetum sparti*) és una comunitat clarament estèpica que es distribueix pels erms i vessants no conreats en diferents punts de l'espai i que incorporen nombroses espècies botàniques protegides i d'interès. Altres comunitats herbàcies molt remarcables (hàbitat d'interès prioritari) són els llistonars (*Ruto-angustifolii-Brachypodietum retusii*) amb diverses espècies d'interès.
- Les timonedes seques d'esparbonella (*Sideretum cavallinesii*) és especialment interessant, dominant i constitutiva de l'interès botànic de la timoneda d'Alfés (i hàbitat potencial de l'alosa becuda) i també té mostres, menors, a la zona de Mas de Melons.
- Els trams de vegetació de ribera del riu Set, tot i que hi ha zones degradades, presenten mostres interessants d'omeda (Hedero-Ulmetum minoris) que cal tenir en consideració

Quant a vegetació arvense, destaca la comunitat de ballaida i rosella morada (*Romerio-Hipecoetum pendulii)*, pròpia dels conreus de cereal de l'espai i que conté espècies en fase de regressió com *Hypecoetum pendulum* i *Ranunculus arvensis.*

Quant a vegetació plantada, destaquen les alineacions de plataners del canal i a la zona nord de Torreribera, tant pel seu valor paisatgístic com per ser l'hàbitat de nidificació de la trenca (*Lanius minor).*

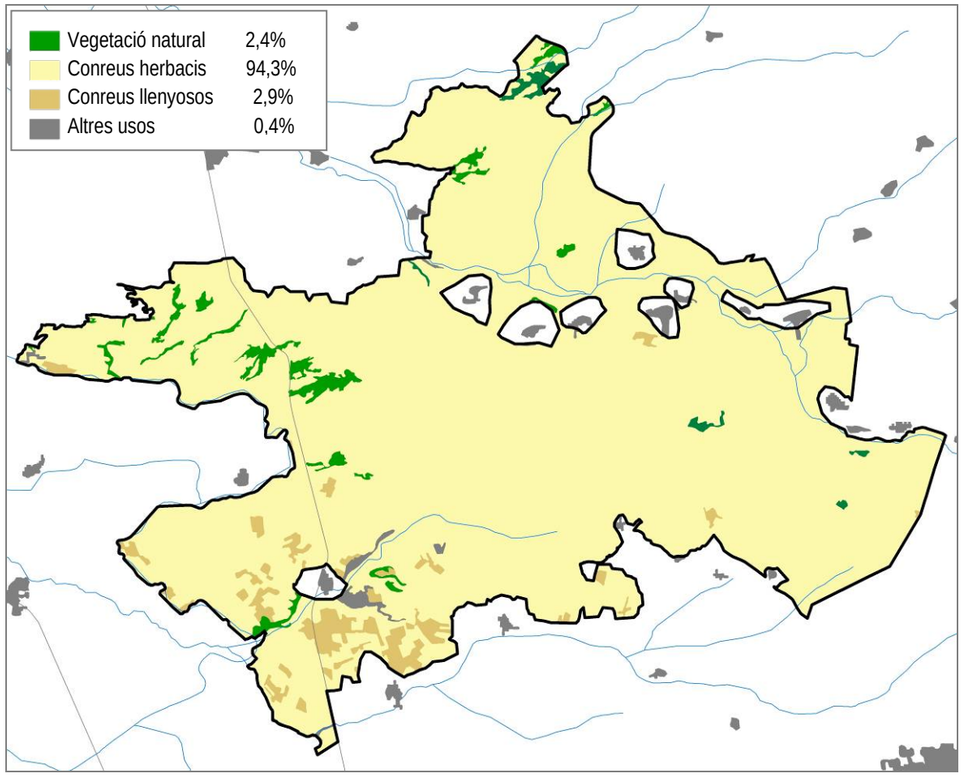

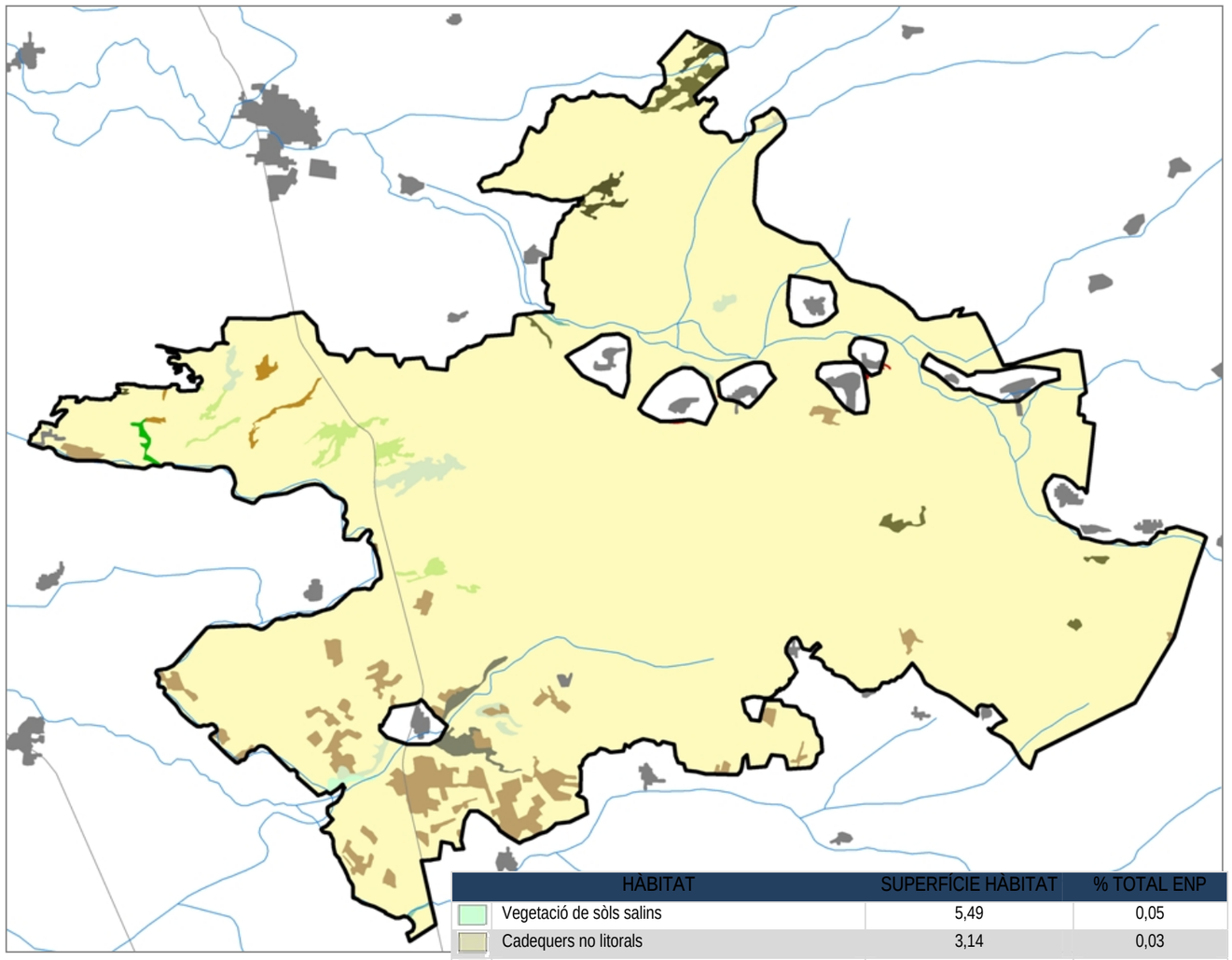

FITXA 39. HÀBITATS I USOS DEL SÒL

PLANS DE SIÓ

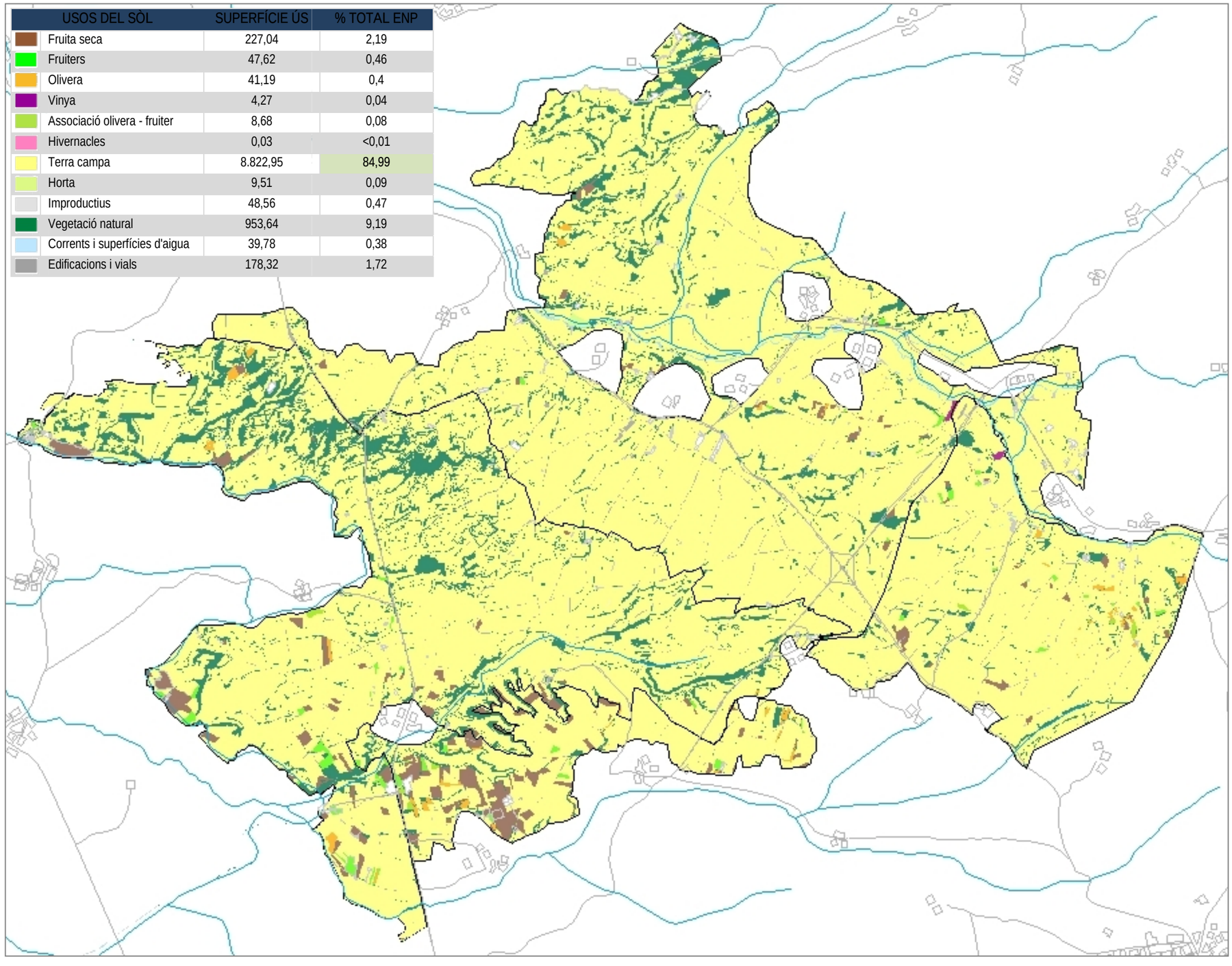
El 97% de la superfície de l'ENP de Plans de Sió està ocupada per l'activitat agrícola de secà, concretament per **conreus herbacis extensius**. Aquest ús es veu facilitat per la topografia pràcticament plana de l'espai. La superfície que ha conservat la vegetació natural es distribueix pels extrems de l'ENP, coincidint generalment amb les zones més humides properes als cursos d'aigua naturals.

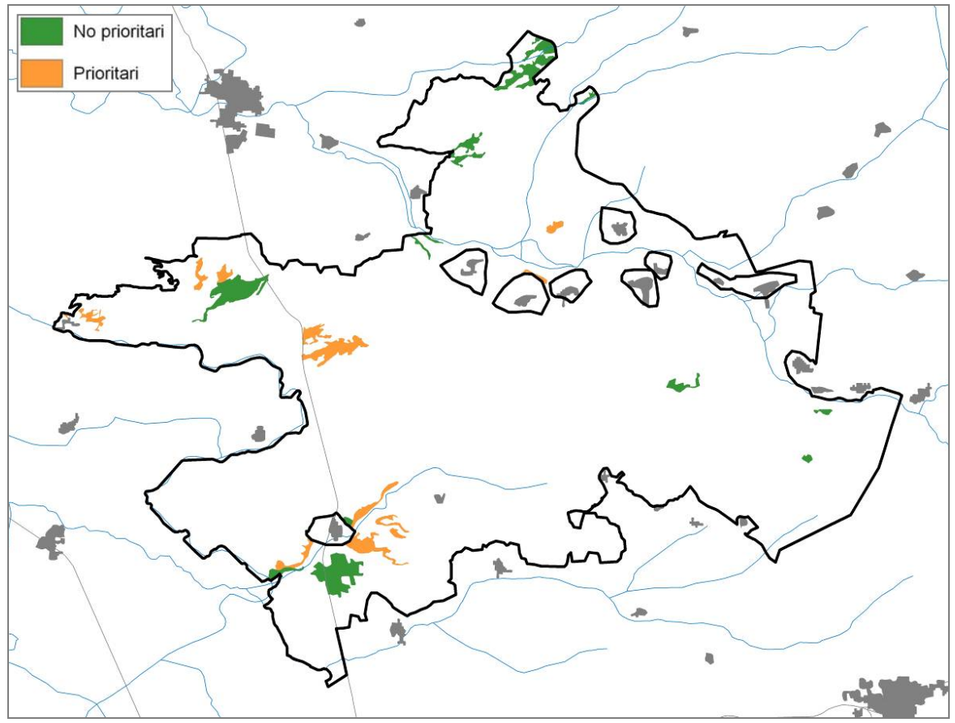
La major varietat vegetal es concentra a l'extrem NO de l'espai protegit. Hi coexisteixen àrees ocupades per **brolles de romaní amb foixarda**, **llistonars de terra baixa** (HIC 6220) i **espartars d'albardí**.

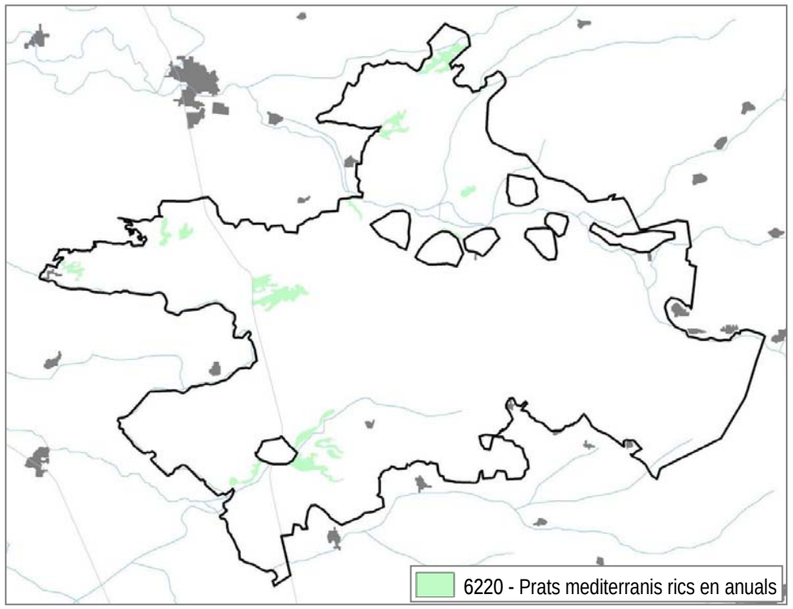
A la punta nord, a l'est del poble de Renant i coincidint amb el curs del barranc de la Pisquera, hi apareixen **carrascars** (codi 9340) i **màquies i garrigues amb càdec** (codi 5210). S'hi emplaça també una petita extensió de **jonqueres de jonc boval** (codi 6420). Sota el casc urbà de Claravall hi apareixen petites àrees ocupades pels matollars halòfils mediterranis (HIC 1420) i matollars halonitròfils (codi 1430).

HÀBITAT	SUPERFÍCIE HÀBITAT	% TOTAL ENP
Vegetació de sòls salins	5,49	0,05
Cadequers no litorals	3,14	0,03
Garrigues de coscoll	29,53	0,28
Brolles de romaní amb foixarda	20,02	0,19
Llistonars de terra baixa	73,03	0,70
Espartars d'albardí	59,74	0,58
Pinedes pi blanc sense sotabosc llenyós	7,25	0,07
Carrascars	47,61	0,46
Canyars de vora d'aigua	2,11	0,02
Canyissars	4,86	0,05
Jonqueres de jonc boval	0,64	0,01
Conreus abandonats	37,46	0,36
Conreus herbacis de regadiu	8,84	0,09
Conreus herbacis de secà	9.773,01	94,19
Fruiterars alts de secà	297,72	2,87
Àrees urbanes i industrials	5,51	0,05

USOS DEL SÒL	SUPERFÍCIE ÚS	% TOTAL ENP
Fruita seca	227,04	2,19
Fruiters	47,62	0,46
Olivera	41,19	0,4
Vinya	4,27	0,04
Associació olivera - fruiter	8,68	0,08
Hivernacles	0,03	<0,01
Terra campa	8.822,95	84,99
Horta	9,51	0,09
Improductius	48,56	0,47
Vegetació natural	953,64	9,19
Corrents i superfícies d'aigua	39,78	0,38
Edificacions i vials	178,32	1,72

HIC		SUPERFÍCIE HIC (ha)	% TOTAL ENP
Prioritaris			
6220	Prats mediterranis rics en anuals, basòfils	91,27	0,85
No Prioritaris			
1420	Matollars halòfils mediterranis	4,70	0,04
1430	Matollars halonitròfils	26,04	0,24
5210	Màquies i garrigues amb *Juniperus* sp. arborescents no dunars	9,90	0,09
6420	Jonqueres i herbassars graminoides humits	0,63	0,01
92A0	Alberedes, salzedes i boscos de ribera	1,47	0,01
9340	Alzinars i carrascars	39,88	0,37

Aquesta ENP té una dominància molt important dels conreus herbacis que, afegits als pocs llenyosos existents, suposen un 95% d'extensió de la mateixa. Tot i així, es poden distingir alguns elements de la **vegetació natural**, dins les quals cal tenir en consideració, alhora de cnsiderar la seva protecció i gestió:

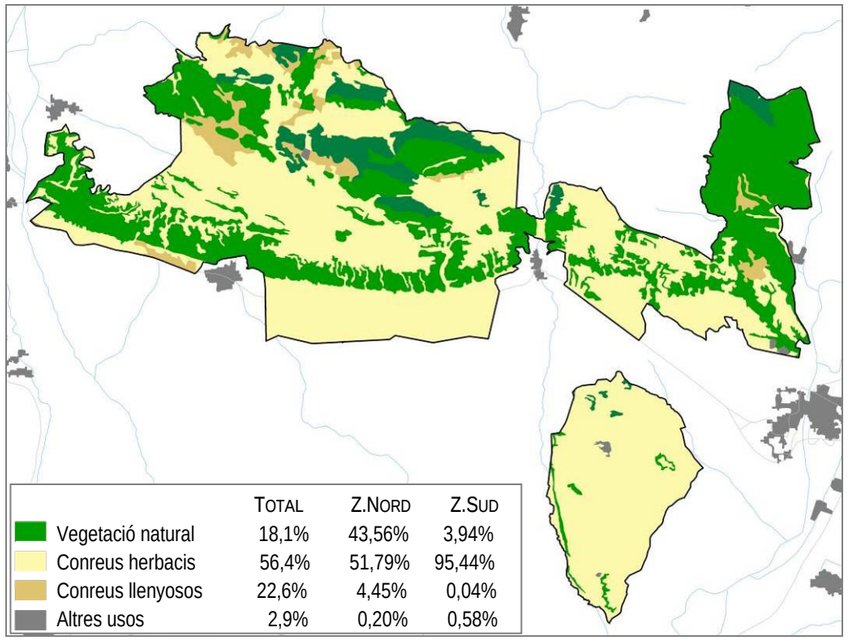
- els petits fragments de carrascar (*Quercetum rotundifoliae*) presents en l'espai, com a testimonis d'aquest tipus de vegetació climàcica. Existeixen petits bosquets i arbres aïllats, i una zona més homogènia a la punta nord, a l'est del poble de Renant. També són interessants algunes agrupacions de lledoners i altres arbres aïllats en marges, espones i fondos.
- En aquest espai existeixen petites mostres de comunitats de salats (*Isoeto-Nanojuncetea, Puccinelio-Salicornietea)* a una zona a l'oest del poble de Claravalls, on apareixen també retalls de tamarigars (*Tamaricetum canariensis*) i flora d'interès, incloent la raríssima *Lythrum tribacteatum* (acompanyt d'altres espècies interessants com *Beta vulgaris ssp. maritima, Atriplex prostrata, Frankenia pulverulenta, Spergularia marina, Centaurium spicatum, Puccinelia fasciculata* i *Coronpous squamatus*. També hi ha retalls força interessants de tamarigar al llarg de la vall dels Reguers, al sud-oest dels pobles d'Ossó de Sió i Bellver d'Ossó
- La vegetació halonitròfila, en aquest cas el siscallar amb botja pudent (*Salsolo-Artemisietum herba-albae)*, apareix en marges dels camps de conreu
- L'espartar amb albardí (*Lygeo-Stipetum lagascae*)) és una comunitat clarament estèpica que es distribueix pels erms i vessants no conreats en diferents punts de l'espai i que incorporen nombroses espècies botàniques protegides i d'interès. Altres comunitats herbàcies molt remarcables (hàbitat d'interès prioritari) són els llistonars (*Ruto-angustifolii-Brachypodietum retusii*) amb diverses espècies d'interès.
- Els trams de vegetació de ribera del riu Sió estan força degradats, però romanen restes i arbres aïllats de freixes (*Fraxinus angustifolia*) i oms (*Ulmus minor)*
- A la punta sud de la ENP, al barranc de la Figuerosa, apareix una extensió de canyissar (*Typho-Schoenoplectetum glauci*) que té un interès singular en el context majoritari del paisatge de secà
- A la punta nord, a l'est del poble de Renant i coincidint amb el curs del barranc de la Pisquera, màquies i garrigues amb càdec (*Juniperus oxycedrus)*

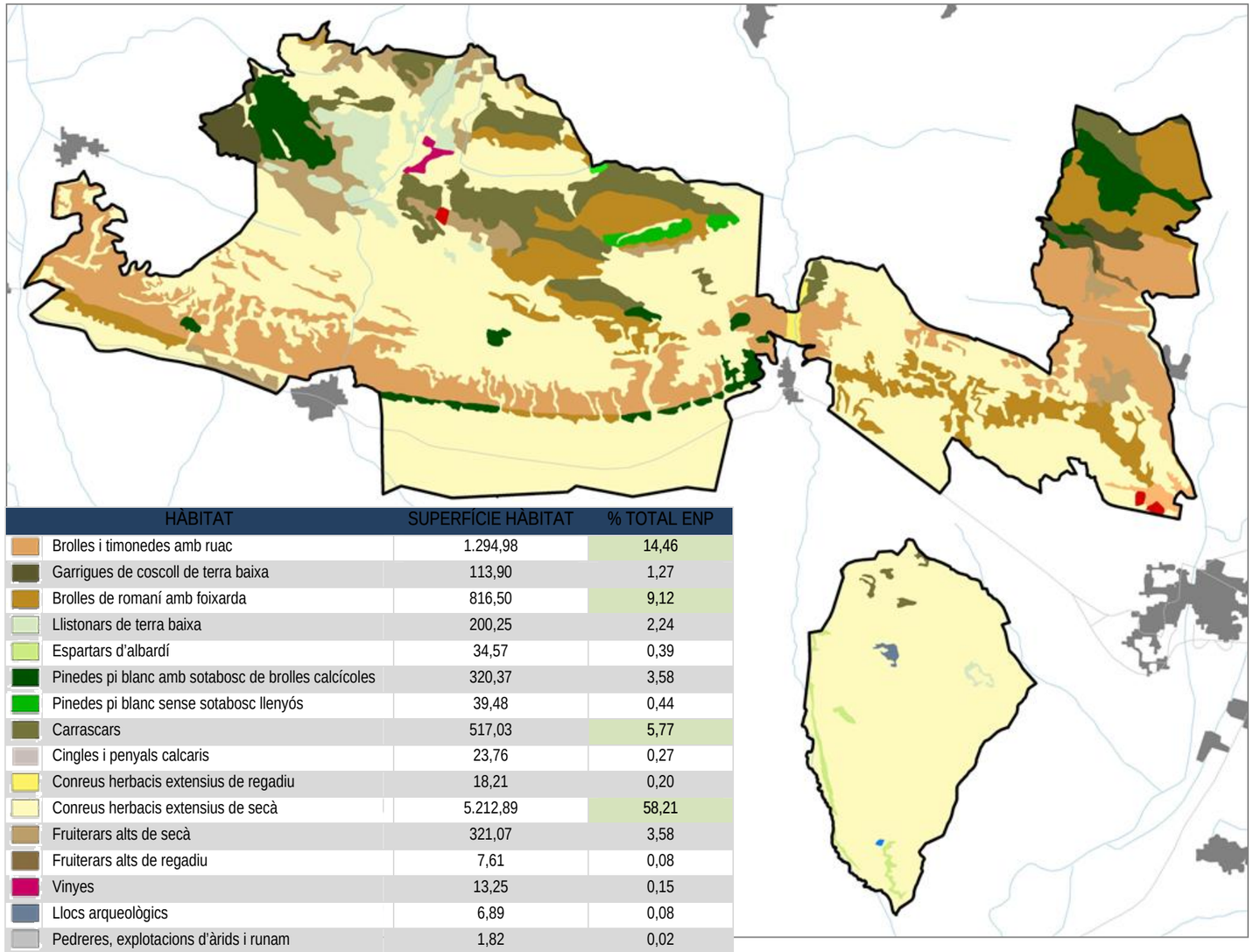

FITXA 40. HÀBITATS I USOS DEL SÒL

SECANS DE LA NOGUERA

HÀBITAT	SUPERFÍCIE HÀBITAT	% TOTAL ENP
Brolles i timonedes amb ruac	1.294,98	14,46
Garrigues de coscoll de terra baixa	113,90	1,27
Brolles de romaní amb foixarda	816,50	9,12
Llistonars de terra baixa	200,25	2,24
Espartars d'albardí	34,57	0,39
Pinedes pi blanc amb sotabosc de brolles calcícoles	320,37	3,58
Pinedes pi blanc sense sotabosc llenyós	39,48	0,44
Carrascars	517,03	5,77
Cingles i penyals calcaris	23,76	0,27
Conreus herbacis extensius de regadiu	18,21	0,20
Conreus herbacis extensius de secà	5.212,89	58,21
Fruiterars alts de secà	321,07	3,58
Fruiterars alts de regadiu	7,61	0,08
Vinyes	13,25	0,15
Llocs arqueològics	6,89	0,08
Pedreres, explotacions d'àrids i runam	1,82	0,02
Àrees urbanes i industrials	11,96	0,13
Basses d'aigua dolça artificials	1,31	0,01

A l'ENP dels Secans de la Noguera, l'ús del sòl dominant és el **conreu agrícola herbaci de secà**, que ocupa més de la meitat de la seva superfície (58,4%). Tot i això, cal destacar que es tracta de l'espai protegit amb major proporció de vegetació natural (37,5%) degut principalment a la topografia de la zona, caracteritzada per l'existència de diverses serres i barrancs que dificulten la utilització agrícola del sòl. Apareixen petites extensions de **conreus llenyosos de secà** al NE del sector N, concentrades principalment a la vessant sud de la Roca Roja. Les diferències són molt significatives entre sectors.

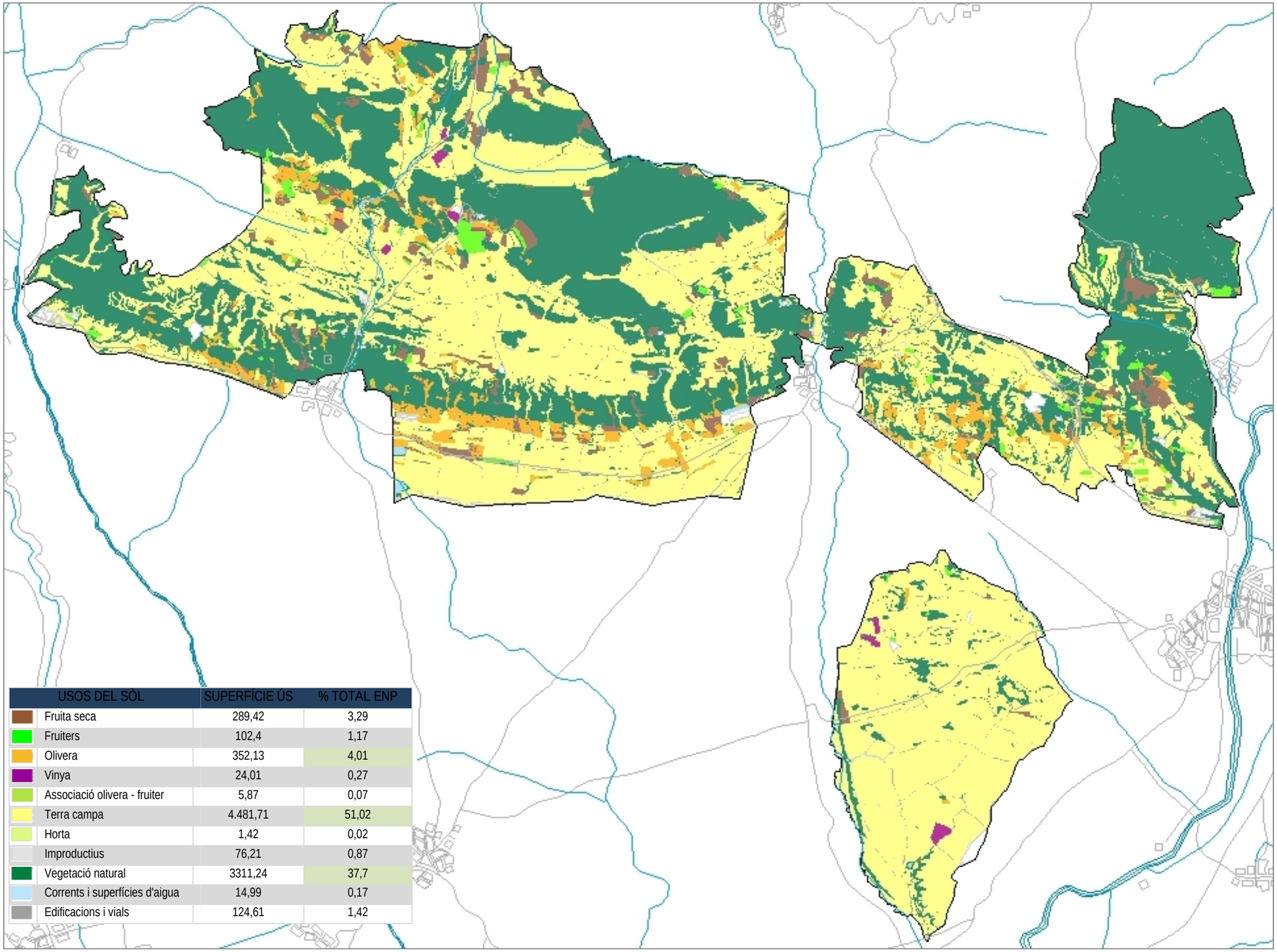

El conjunt de la vegetació natural està dominat per les **brolles i timonedes amb ruac** (ocupen el 14,5% de la superfície total), que s'estenen tot resseguint la serra Llarga, al sud de l'ENP, i entorn del barranc del Macip. Cal destacar que aquesta comunitat vegetal està considerada Hàbitat d'interès comunitari prioritari (**Vegetació gipsícola ibèrica – codi 1520**).

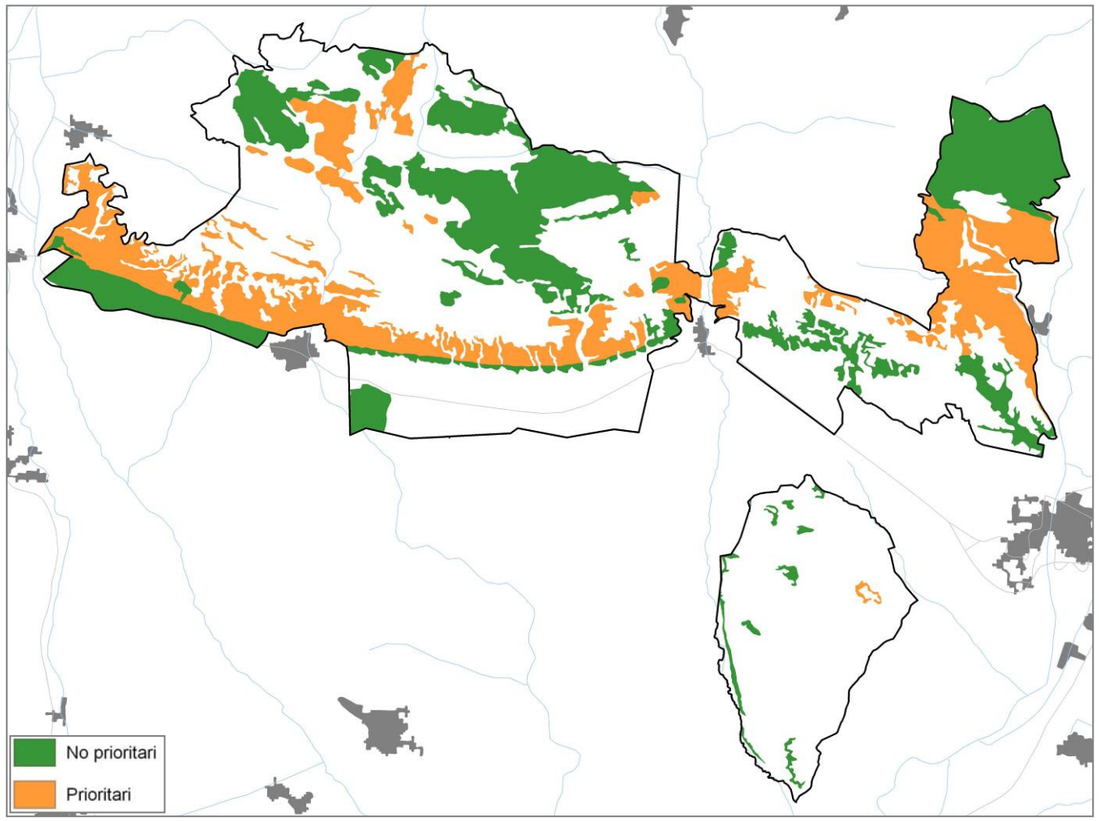
També són abundants les **brolles de romaní amb foixarda** que, juntament amb els **carrascars**, ocupen el relleu accidentat de la serra de l'Àliga i la serra de Boïgues, al centre de l'ENP i la serra de la Mora, a l'extrem nord-est.

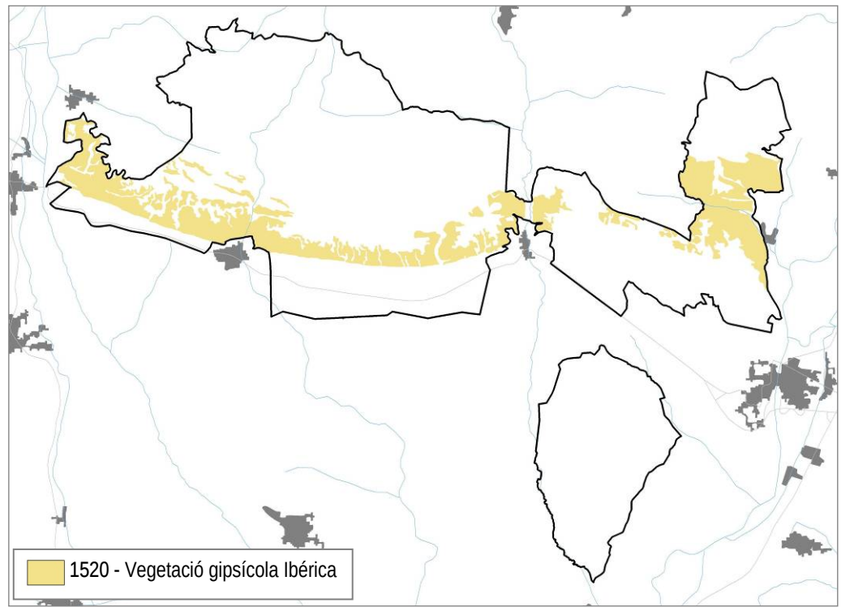
Com en la majoria dels Espais Naturals Protegits de la Plana de Lleida, els Secans de la Noguera presenten una certa superfície recoberta per **prats mediterranis rics en anuals** (HIC 6220).

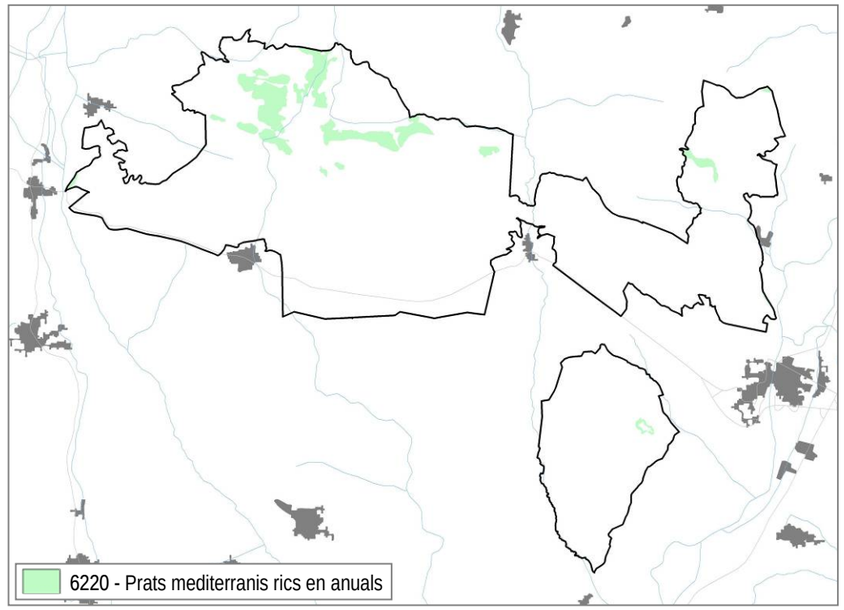

USOS DEL SÒL	SUPERFÍCIE ÚS	% TOTAL ENP
Fruita seca	289,42	3,29
Fruiters	102,4	1,17
Olivera	352,13	4,01
Vinya	24,01	0,27
Associació olivera - fruiter	5,87	0,07
Terra campa	4.481,71	51,02
Horta	1,42	0,02
Improductius	76,21	0,87
Vegetació natural	3311,24	37,7
Corrents i superfícies d'aigua	14,99	0,17
Edificacions i vials	124,61	1,42

HIC		SUPERFÍCIE HIC (ha)	% TOTAL ENP
Prioritaris			
1520	Vegetació gipsícola ibèrica	1071,39	11,96
6220	Prats mediterranis rics en anuals, basòfils	178,25	1,99
No Prioritaris			
1430	Matollars halonitròfils	93,34	1,04
8210	Costers calcaris amb vegetació rupícola	23,76	0,27
9240	Rouredes ibèriques de roure valencià i africà	14,52	0,16
92A0	Alberedes, salzedes i boscos de ribera	0,0015	0,00
9340	Alzinars i carrascars	586,28	6,54
9540	Pinedes mediterrànies	407,21	4,54

Quant a **vegetació natural**, són diverses les comunitats d'interès que cal tenir en consideració alhora d'arbitrar mesures de gestió i protecció.

- Especialment, en aquest espai, cal tenir present l'existència de comunitats **gipsícoles** de força interès, concretament la brolla gipsícola de ruac i trincola (*Ononidetum tridentatae*), amb espècies estrictament gipsícoles protegides i d'interès, com *Gypsophila struthium subsp. hispanica, Ononis tridentata* i *Reseda stricta.* També són força interessants diverses timonedes d'afinitats gipsícoles: la de morritort i trincola (*Lepidium subulatum*, escassament representada per l'espai, sobre talussos força escarpats i substrat pulverulent prop d'Ivars de Noguera, i la d'heliantem esquamós i trincola (*Helianthemetum squamati)*, ocupant escassa superfície de manera dispersa per tot l'espai. Destaca també la jonquera gipsícola de jonc negre (*Senecio-Schoenetum nigricantis)*, força singular, que apareix en punts isolats de l'espai i aplega dues espècies de flora molt interessants; per una banda, el paleoendemisme *Senecio auricula* subsp. *sicorius* i per l'altra l'endemisme ibèric oriental *Centaurium quadrifolium* subsp. *parviflorum*
- Comunitats de salats fruticosos (*Suaedetum braun-blanquetti*), que conté *Limonium tournefortii,* i que se situa al terme d'Ivars de Noguera i a la part inferior del barranc de l'Infern
- Retalls interessants de carrascar (*Quercetum rotundifoliae*) presents en l'espai són els mostres d'aquest tipus de vegetació climàcica. Existeixen fragments al tossal Rodó, en nuclis propers a Algerri i després incloent exemplars aïllats de carrasca. També existeixen peus aïllats i petits nuclis en la zona sud dels secans de Balaguer. També, existeixen extensions majors al nord de l'espai, a la part més muntanyosa del mateix.
- La vegetació halonitròfila, en aquest cas el siscallar amb botja pudent (*Salsolo-Artemisietum herba-albae* subass. *artemisietosum herba-albae)* se situa als marges de camps i camins i conté *Limonium catalaunicum (= hibericum)*
- L'espartar amb esperó (*Delphinio-Lygeetum sparti*) sés una comunitat clarament estèpica que es distribueix pels erms i vessants no conreats en diferents punts de l'espai i que incorporen nombroses espècies botàniques protegides i d'interès. Altres comunitats herbàcies molt remarcables (hàbitat d'interès prioritari) són els llistonars amb ruda (*Ruto-angustifolii-Brachypodietum retusii*) amb diverses espècies d'interès.
- La brolla de romaní i maleïda amb esteperola (*Genisto-Cistetum clusii* subass. *coronilletosum minimae*) es restringeix als afloraments sorrencs i calcaris que miren al sud, en situacions aixecades pel damunt del nivell de les boires de la plana, mancada d'espècies de caràcter marcadament continental
- Els retalls de boscos de ribera del riu de Farfanya són minsos però presenten mostres de l'albereda acompanyada (*Vinco-populetum albae)* amb freixes, especialment a la part sud dels Secans de Balaguer
- Les rouredes ibèriques de roure valencià i africà (*Violo-Quercetum faginae)* tenen en aquest espai una significació considerable, a la part nord més muntanyosa. Tot i que a nivell del país no tenen problemes, sí és interessant la seva presència a nivell del conjunt dels ENPs de la Plana de Lleida

Quant a **vegetació arvense**, destaca la comunitat de ballaida i rosella morada (*Romerio-Hipecoetum pendulii)*, pròpia dels conreus de cereal de l'espai i que conté espècies en fase de regressió com *Silene conoidea* i *Agrostemma githago*

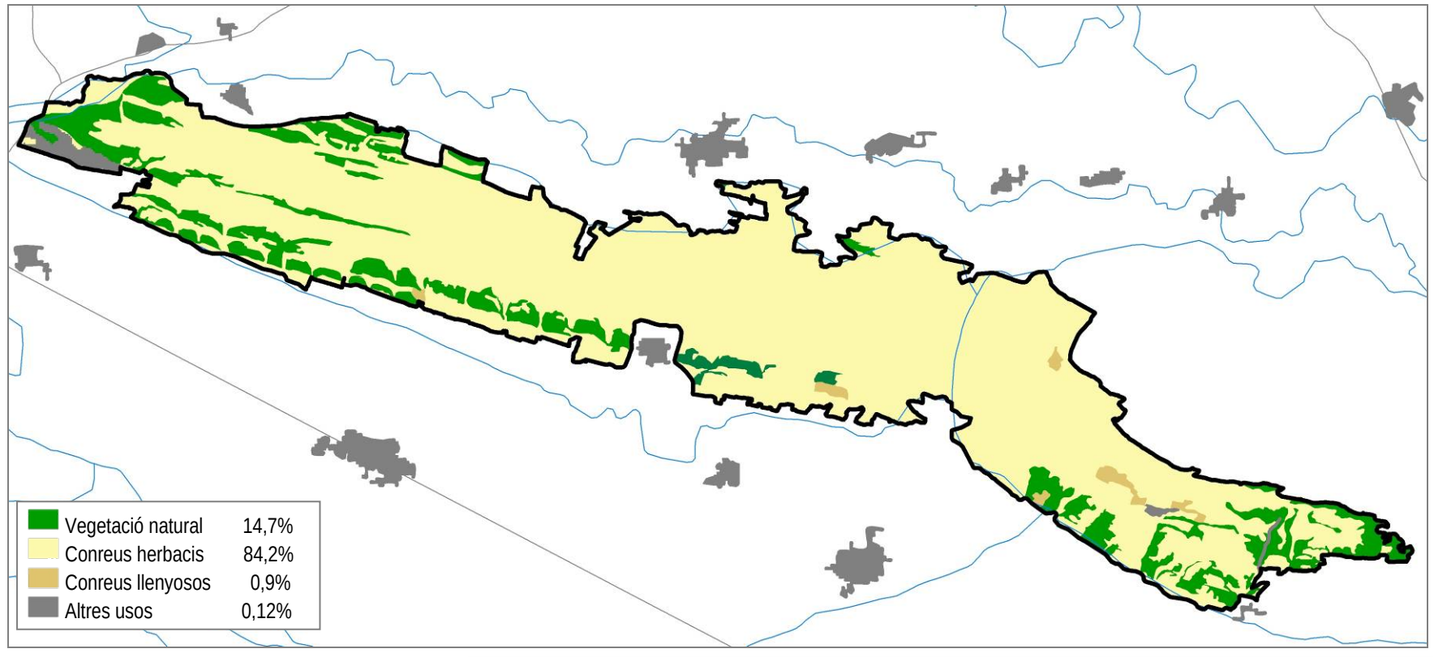

FITXA 41. HÀBITATS I USOS DEL SÒL

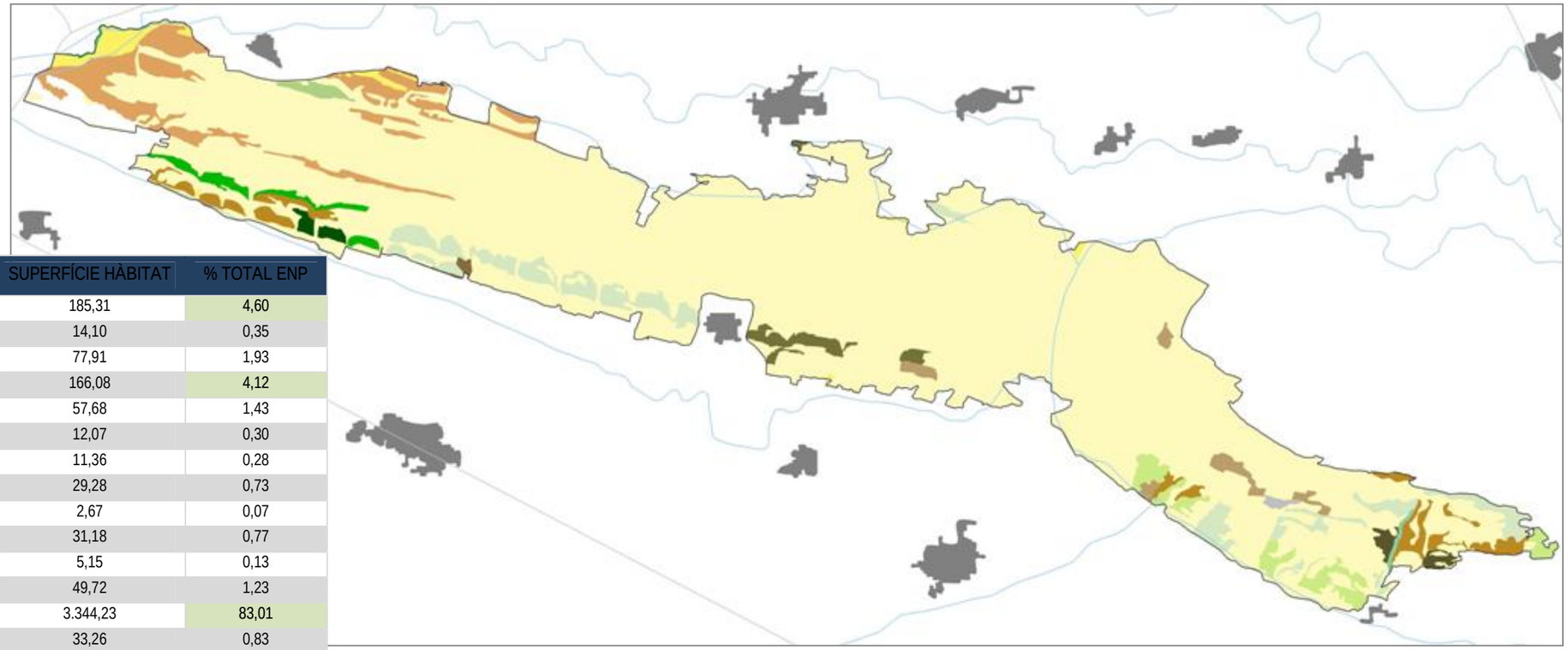
BELLMUNT - ALMENARA

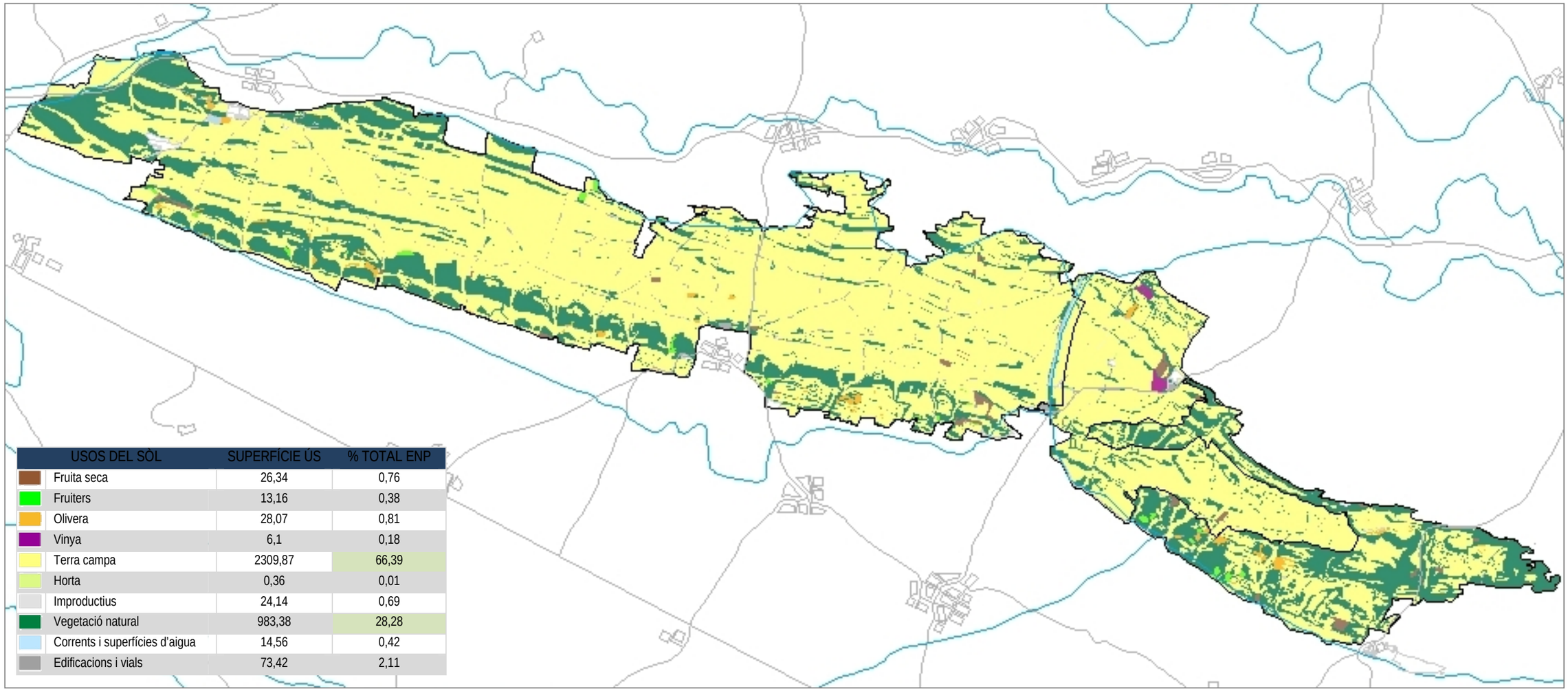
L'ENP de Bellmunt – Almenara presenta un domini absolut dels **conreus herbacis extensius**, que ocupen el 84% de l'espai. La distribució de la vegetació natural que ocupa la resta de la superfície ve determinada per la topografia de l'ENP, caracteritzada pel contrast entre la zona planera de la major part de l'espai i la serra de les Quadres i la serra d'Almenara que es situen al límit sud de l'ENP, disposades de NO a SE i ocasionant l'existència de forts pendents.

D'aquesta manera, les vessants accidentades del sud estan recobertes per **llistonars de terra baixa** (4,12%) mentre que a l'extrem NO de l'espai apareixen les **brolles i timonedes amb ruac**, ocupant el 4,6% del total de l'ENP. Ambdues formacions vegetals estan classificades com a Hàbitats d'interès comunitari (amb codis 6220 i 1520 respectivament).

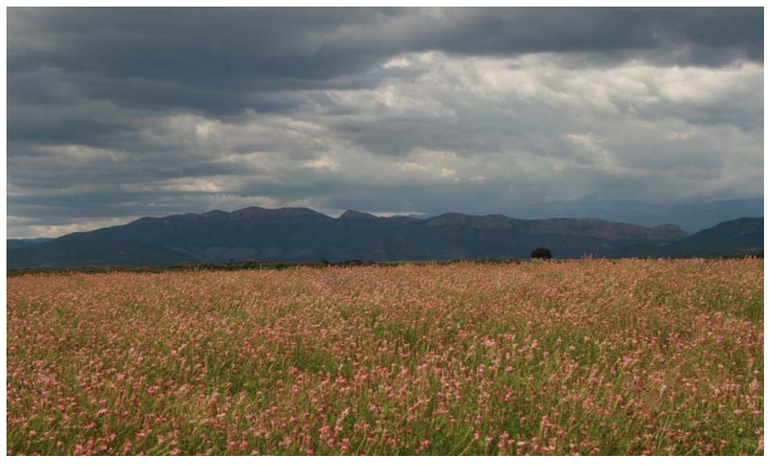

HÀBITAT	SUPERFÍCIE HÀBITAT	% TOTAL ENP
Brolles i timonedes amb ruac	185,31	4,60
Garrigues de coscoll de terra baixa	14,10	0,35
Brolles de romaní amb foixarda	77,91	1,93
Llistonars de terra baixa	166,08	4,12
Espartars d'albardí	57,68	1,43
Prats subnitròfils de teròfits (cardassars)	12,07	0,30
Pinedes pi blanc amb sotabosc de brolles calcícoles	11,36	0,28
Pinedes pi blanc sense sotabosc llenyós	29,28	0,73
Alberedes amb roja de contrades interiors	2,67	0,07
Carrascars	31,18	0,77
Canyissars	5,15	0,13
Conreus herbacis extensius de regadiu	49,72	1,23
Conreus herbacis extensius de secà	3.344,23	83,01
Fruiterars alts de secà	33,26	0,83
Fruiterars de regadiu	4,12	0,10
Pedreres, explotacions d'àrids i runam	4,79	0,12

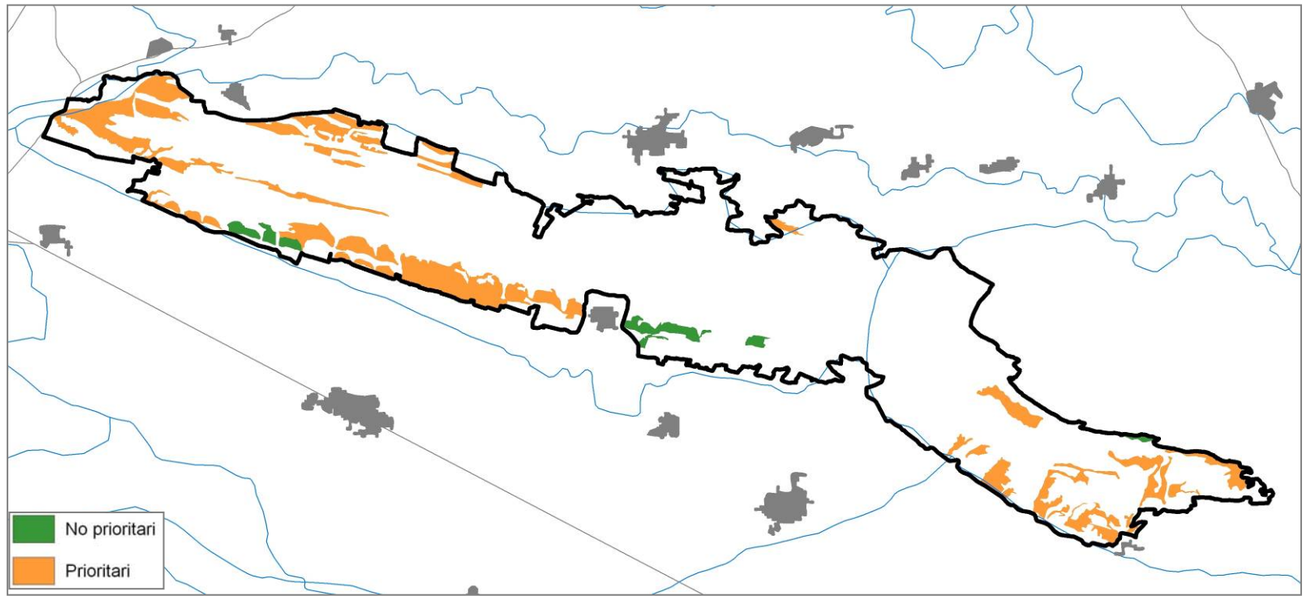

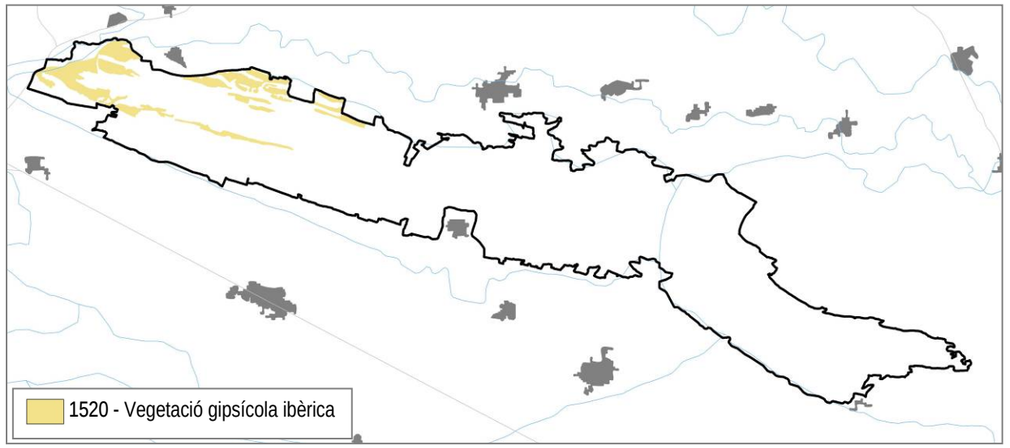
USOS DEL SÒL	SUPERFÍCIE ÚS	% TOTAL ENP
Fruita seca	26,34	0,76
Fruiters	13,16	0,38
Olivera	28,07	0,81
Vinya	6,1	0,18
Terra campa	2309,87	66,39
Horta	0,36	0,01
Improductius	24,14	0,69
Vegetació natural	983,38	28,28
Corrents i superfícies d'aigua	14,56	0,42
Edificacions i vials	73,42	2,11

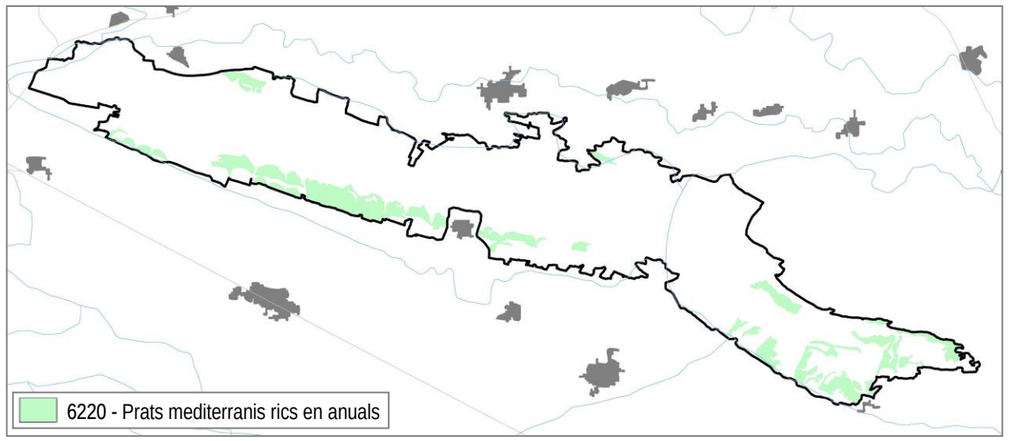

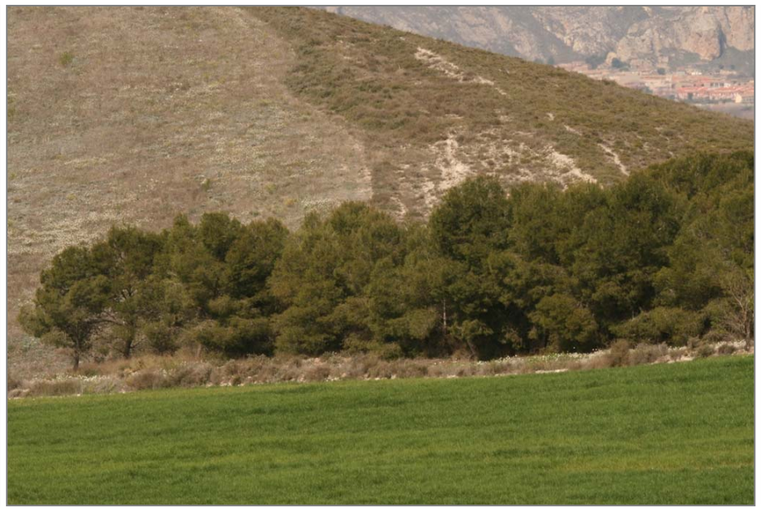
HIC		SUPERFÍCIE HIC (ha)	% TOTAL ENP
Prioritaris			
6220	Prats mediterranis rics en anuals, basòfils	186,86	4,63
1520	Vegetació gipsícola ibèrica	161,62	4,00
No Prioritaris			
1430	Matollars halonitròfils	16,43	0,41
92A0	Alberedes, salzedes i boscos de ribera	2,83	0,07
9340	Alzinars i carrascars	28,29	0,70
9540	Pinedes mediterrànies	17,89	0,44

Quant a **vegetació natural**, són diverses les comunitats d'interès que cal tenir en consideració alhora d'arbitrar mesures de gestió i protecció.

- Especialment, en aquest espai, cal tenir present l'existència de comunitats **gipsícoles** de força interès, concretament la brolla gipsícola de ruac i trincola (*Ononidetum tridentatae*), amb espècies estrictament gipsícoles protegides i d'interès, com *Gypsophila struthium subsp. hispanica, Ononis tridentata* i *Reseda stricta*
- Retalls interessants de carrascar (*Quercetum rotundifoliae*) presents en l'espai són els mostres d'aquest tipus de vegetació climàcica. En aquest sentit, cal destacar el Bosc de Boldú, així com les restes de coscollars i carrascars prop del Pilar d'Almenara
- La vegetació halonitròfila, en aquest cas el siscallar amb botja pudent (*Salsolo-Artemisietum herba-albae* subass. *artemisietosum herba-albae)* se situa als marges de camps i camins
- L'espartar amb esperó (*Delphinio-Lygeetum sparti*) sés una comunitat clarament estèpica que es distribueix pels erms i vessants no conreats en diferents punts de l'espai i que incorporen nombroses espècies botàniques protegides i d'interès. Altres comunitats herbàcies molt remarcables (hàbitat d'interès prioritari) són els llistonars amb ruda (*Ruto-angustifolii-Brachypodietum retusii*) i llistonar típic (*Phlomido lychnitis-Brachypodietum retusi)* amb diverses espècies d'interès.
- La timoneda d'heliantem esquamós (*>Helianthemetum squamati*) és força interessant i conté espècies d'interès com *Helianthemum squamatum.*
- Escampats per l'espai existeixen peus d'arbres notables i d'interès; per exemple, alguns peus interessants de lledoners (*Celtis australis)* que, a més de les seves inherents característiques com a patrimoni d'interès, donat l'existència de forats i concavitats són elements força destacars per la fauna.
- Des del punt de vista negatiu, cal destacar l'existència d'àrees replantades amb pins blancs i fins i tot xiprers blaus (*Cupressus arizonica)* escampats per tota la serra, especialment als boscos públics i majoritàriament a la part occidental de la mateixa.

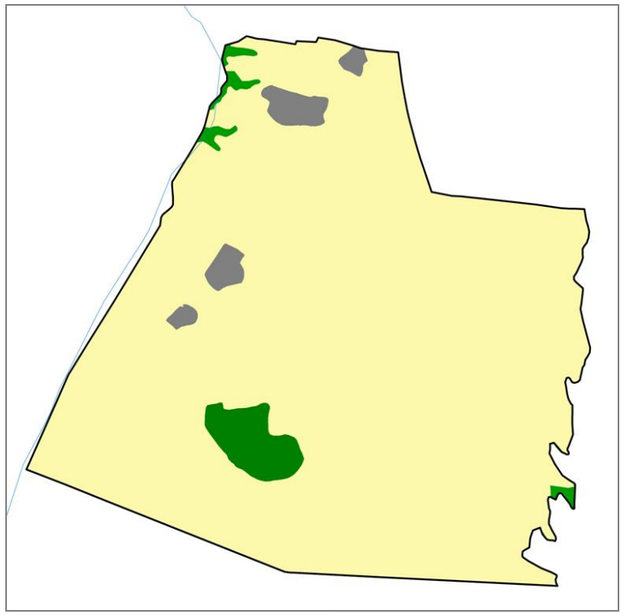

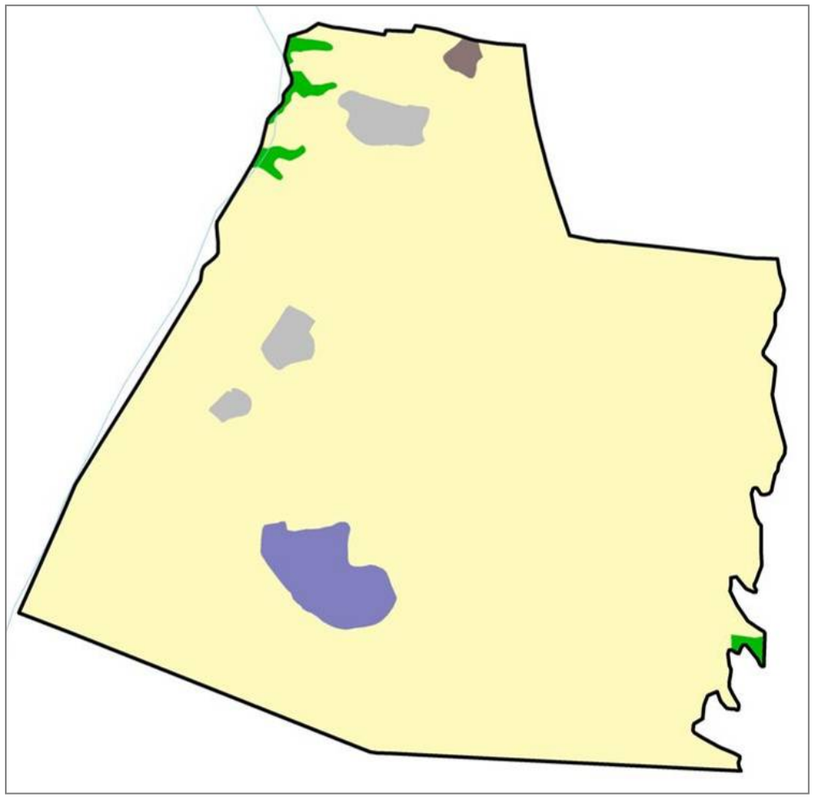

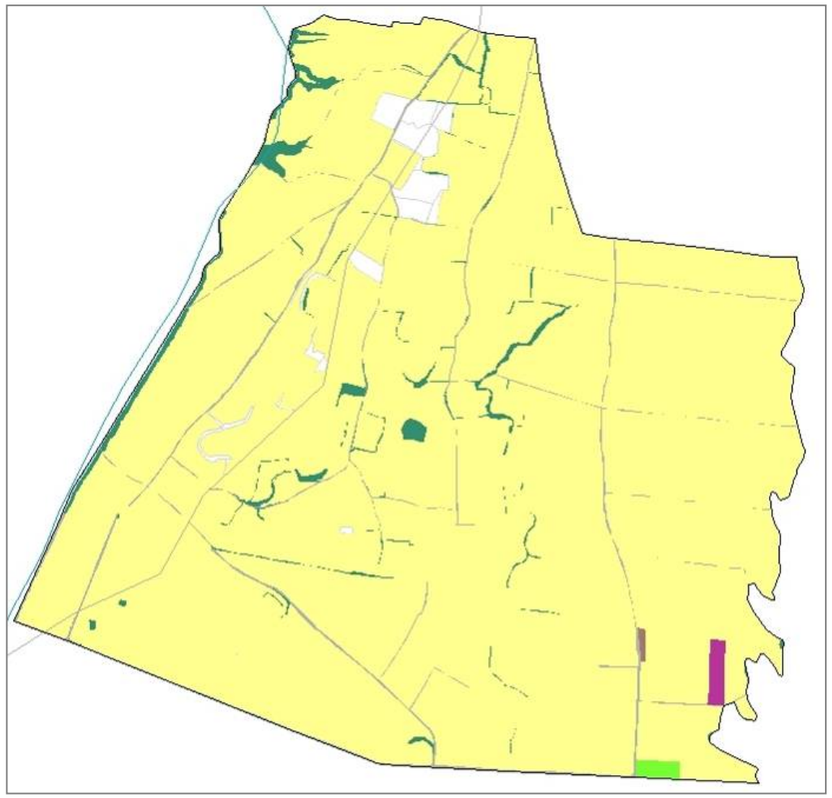

FITXA 42. HÀBITATS I USOS DEL SÒL

PLANS DE LA UNILLA

Vegetació natural	2,2%
Conreus herbacis	95,7%
Conreus llenyosos	-
Altres usos	2,1%

L'ENP dels Plans de la Unilla és pràcticament tota de caràcter agrícola. Els **conreus herbacis** extensius de secà ocupen el 95,7% de la seva superfície ja que es tracta d'un terreny pla apte per a l'activitat agrícola. La vegetació natural queda relegada a una petita extensió de menys d'1 hectàrea ocupada per pinedes de pi blanc sense sotabosc llenyós, situada a l'extrem NO de l'espai, i a la zona humida del Clot de la Unilla, així com algun vessant dels tossals que emmarquen la zona humida on apareixen comunitats herbàcies de llistonars i espartars.

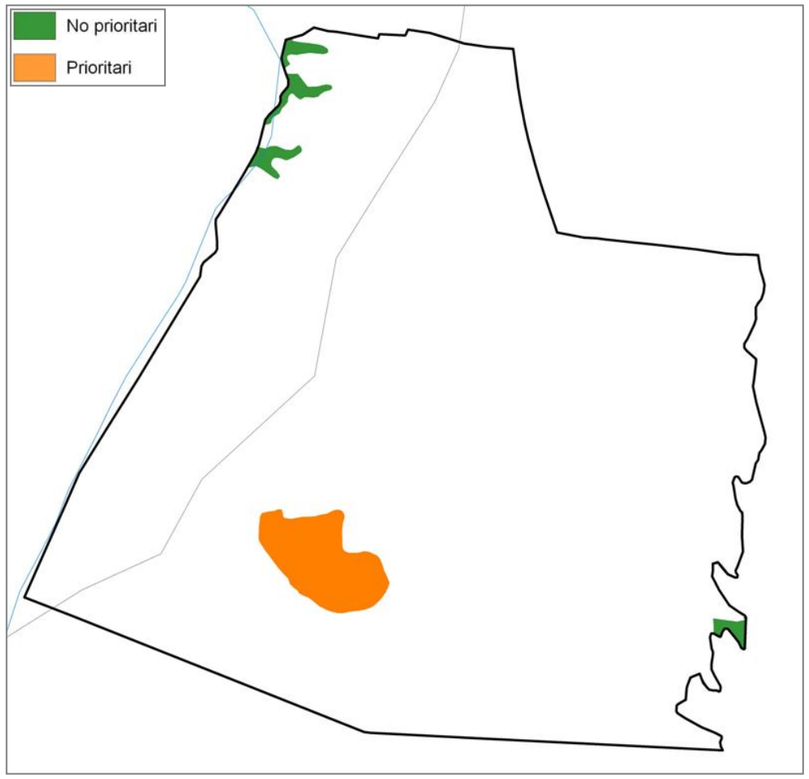
Tot i aquesta reduïda superfície de vegetació natural cal destacar la importància de les comunitats vegetals que ocupen la zona humida ja que, mentre que a l'àrea de pineda del nord s'hi emplacen els **matollars halonitròfils** (HIC 1430), al Clot de la Unilla hi coexisteixen 3 hàbitats d'interès comunitari: la **comunitat de *Salicornia* i altres plantes anuals** (codi 1310), les **aigües estagnants oligomesotròfiques** (codi 3140) i les **basses i tolls temporers mediterranis** (hàbitat **prioritari** amb codi 3170). Aquests seran els tipus de vegetació crucials alhora de plantejar la gestió en aquest ENP.

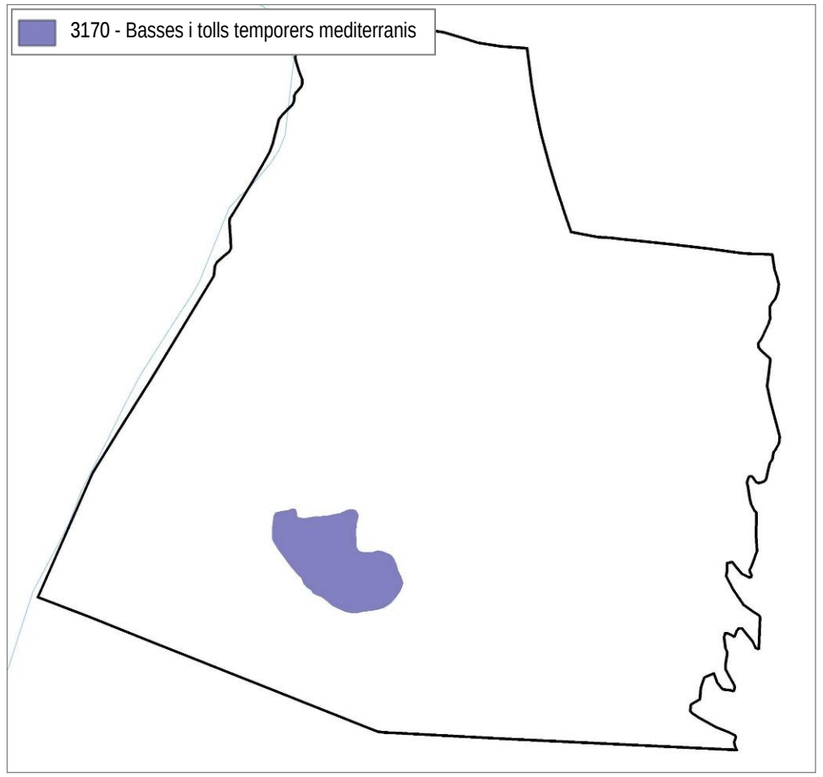
HÀBITAT	SUPERFÍCIE HÀBITAT	% TOTAL ENP
Basses i estanyols de terra baixa	7,09	0,72
Pinedes de pi blanc sense sotabosc llenyós	7,80	0,79
Vegetació de sòls salins	7,09	0,72
Àrees revegetades	2,67	0,27
Conreus herbacis extensius de secà	946,37	95,72
Pedreres, explotacions d'àrids i runam	17,64	1,78

USOS DEL SÒL	SUPERFÍCIE ÚS	% TOTAL ENP
Fruita seca	0,52	0,05
Fruiters	1,95	0,2
Vinya	2,5	0,25
Terra campa	929,06	93,97
Improductius	17,56	1,78
Vegetació natural	19,36	1,95
Corrents i superfícies d'aigua	1,39	0,14
Edificacions i vials	16,32	1,65

HIC		SUPERFÍCIE HIC (HA)	% TOTAL ENP
Prioritaris			
3170	Basses i tolls temporers mediterranis	2,36	0,24
No Prioritaris			
1310	Comunitats de *Salicornia* i altres plantes anuals	7,09	0,72
1430	Matollars halonitròfils	3,29	0,33
3140	Aigües estagnants oligomesotròfiques	4,73	0,48

2.2.2.2 FLORA

Els ENPs de la Plana de Lleida no han estat objecte d'estudis o inventaris florístics complerts, ni a nivell individual ni global del conjunt d'espais protegits de ponent. Tot i això, han rebut l'atenció de botànics degut a les singularitats de flora existents, que han determinat l'existència de diversos treballs de catalogació i fitosociològics d'alguns espais singulars dins dels ENPs o de quadrícules concretes.

En general, els elements florístics d'interès en aquests espais estan lligats a tres grups concrets:

- Flora associada als herbassars i matollars estèpics
- Flora arvense associada als conreus extensius de secà
- Flora lligada als singulars medis aquàtics existents dins d'aquests espais.

Per exemple, l'Inventari de plantes vasculars del Quadrat UTM 31T BF99 (Sarroca de Lleida), pràcticament integrat en la seva totalitat dins de l'ENP Secans del Segrià-Utxesa (Conesa, 1993), ha determinat l'existència de 709 espècies i 18 subespècies, un nombre elevat que aprofita l'existència dins del quadrat de la zona humida de l'embassament d'Utxesa. En aquesta zona, destaca el gran número de tàxons pertanyents al grup corològic mediterrani estèpic, endemismes hispànics i ibèrics àrids, endemismes de la Vall de l'Ebre i plantes de connexió mediterrano-irano-turaniana.

Un altre exemple d'estudi local, a la timoneda d'Alfés, ha permès detectar prop de 300 espècies, de les quals el 65,4% són de caire mediterrani. Dins d'aquestes, cal esmentar les plantes xeròfiques (pròpies dels ambients secs) de tendència estèpica, les més importants des del punt de vista fitogeogràfic, que suposen un 21,7 % del total d'espècies detectades a Alfés (Curcó i al., 1994). El component majoritari d'aquest grup són les espècies íbero-magribines i en menor mesura els endemismes ibèrics dels ambients àrids. Cal destacar que els teròfits, o plantes anuals, representen el 51,2 % de les espècies d'Alfés, fet característic dels ambients mediterranis àrids.

En general, els estudis de base dels espais naturals estèpics inclosos al PEIN (abans de la declaració de ENPs) i per tant amb una extensió molt més reduïda determinava la presència de 7 endemismes de la Vall de l'Ebre, 21 endemismes hispànics i ibèrics, 28 endemismes iberomagribins i 21 espècies interessants d'hàbitats mediterranis àrids.

Entre totes les espècies de flora existents a l'espai, cal remarcar la presència d'algunes que pel seu grau de protecció o raresa mereixen ser destacades. Per la seva descripció, s'agrupen en plantes pròpies de les comunitats estèpiques de vegetació natural, plantes pròpies de les comunitats arvenses dels secans, i plantes pròpies de les zones humides i les seves orles (salines o no) dins d'aquests ambients.

FLORA PROTEGIDA I D'INTERÈS DE LES COMUNITATS ESTÈPIQUES

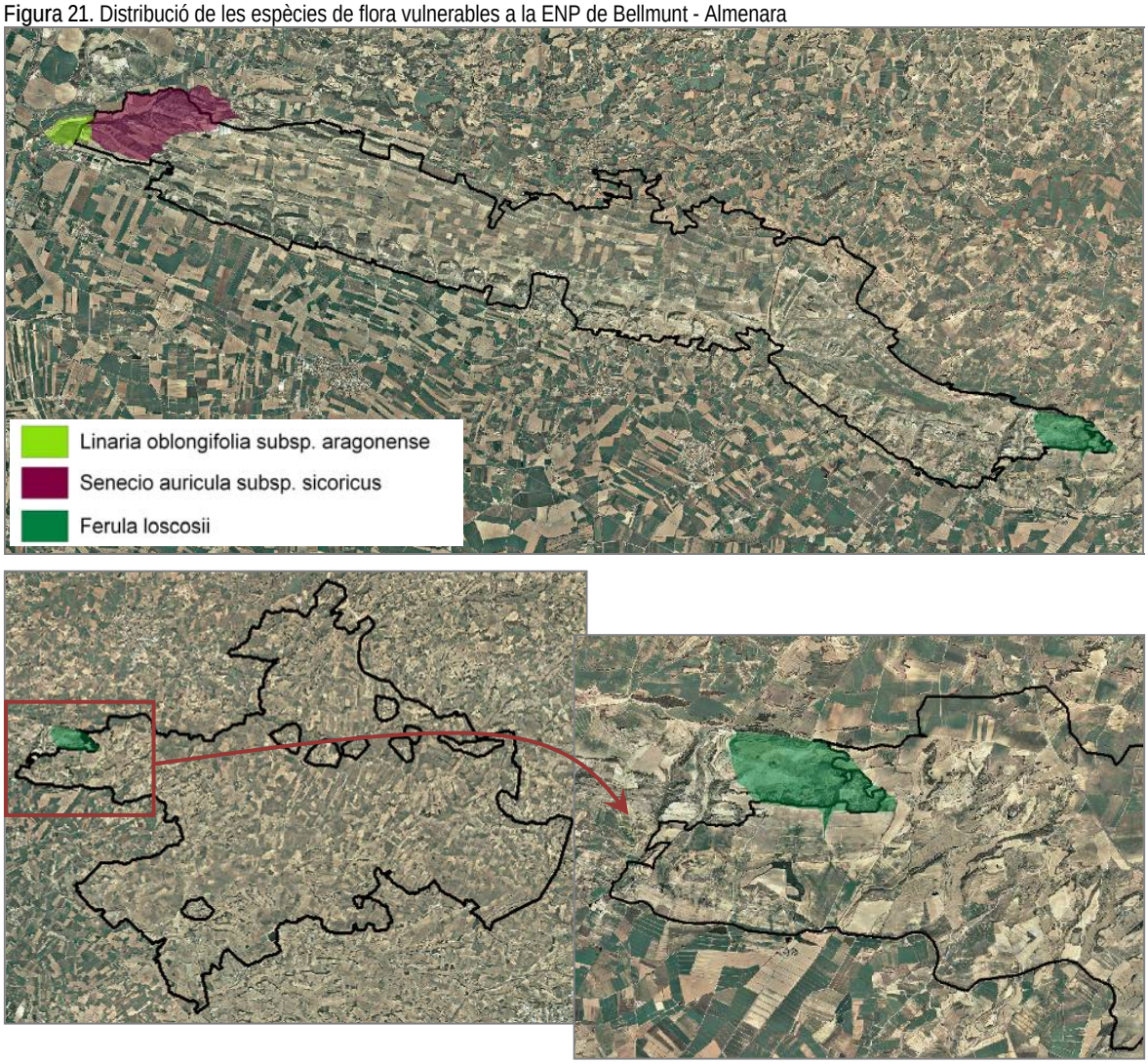
• *Senecio auricula* subsp.*sicoricus.* Endemisme iberonorteafricà propi de sòls guixencs en zones àrides i asolellades. La seva població apareix a la Serra de Bellmunt, prop de la població de la Sentiu de Sió, dins l'ENP de Bellmunt-Almenara.

• *Linaria oblongifolia* subsp. *aragonensis*, pròpia de zones de matollars calcícoles secs de zones àrides, també trobada a l'extrem occidental de la Serra de Bellmunt, dins l'ENP de Bellmunt-Almenara.

• *Ferula loscosii*. Endemisme ibèric propi de zones de matollars secs amb poca pendent, suportant la sal i el guix . La seva població s'enquadra a la Serra de Almenara, dins l'ENP de Bellmunt-Almenara i Plans de Sió.

Aquestes tres espècies estan considerades com vulnerables pel Decret 172/2008, de 26 d'agost, de creació del catàleg de plantes amenaçades de Catalunya.

Figura 21. Distribució de les espècies de flora vulnerables a la ENP de Bellmunt - Almenara

Dins de l'originari PEIN d'Alfés (ENP Secans de Mas de Melons –Alfés) estan protegides *Narcissus dubius* i *Sideritis scordioides var. cavallinesii*

Dins de l'originari PEIN de la Serra Llarga (ENP Secans de la Noguera), estan protegides *Gypsophila hispanica, Helianthemum squamatum, Reseda stricta, Lepidium subulatum* i *Ononis tridentata*, totes elles associades als matollars gipsòfils

Dins de l'originari PEIN dels Tossals de Montmeneu (ENP Secans del Segrià-Utxesa) estan protegits *Aizoon hispanicum, Ferula loscosii, Dianthus malacitanicus, Astragalus narbonensis* i *Hedysarum humile.*

Dins de l'originari PEIN dels erms d'Aitona (ENP Secans del Segrià – Utxesa) estan protegits *Helianthemum ledifolium, Picris hispanica, Lygeum spartium, Stipa parviflora, Astragalus turolensis, Trigonella polyceratia, Genista biflora, Lygos sphaerocarpa, Serratula flavescens, Crucianella patula*

Dins de l'originari PEIN d'Utxesa (ENP Secans del Segrià – Utxesa) estan protegides les següents espècies de flora: *Lygeum spartum, Stipa parviflora, Retama sphaerocarpa, Astragalus turolensis, Limonium catalaunicum* i *Limonium olivalifolium.*

Els documents de base per a la redacció dels Plans Especials dels espais del PEIN dels Erms d'Aitona i de Mas de Melons recomanem per a ser considerades com a protegides les espècies *Astragalus alopecuroides ssp. alopecuroides, Dianthus serrulatus ssp. barbatus, Ononis tridentata var. tridentata, Capparis ovata ssp. canescens,* i *Stipa lagascae.*

Els documents de base per a la redacció dels Plans Especials dels espais del PEIN d'Utxesa recomanem per a ser considerades com a protegides les espècies *Astragalus alopecuroides, Boleum asperum, Dianthus serrulatus, Ferula loscosi, Hedysaron humile, Aizoon hispanicum, Helianthemum squamatum, Moricandia moricandioides, Ononis tridentata, Malva stipulacea, Bombicylaena discolor, Agrimonia eupatoria* i *Cephalantera damasonium.*

Altres espècies d'interès que cal citar són *Helianthemum hirtum* i *Hippocrepis comosus subsp. scabra*, a la timoneda d'Alfés.

FLORA ARVENSE PROTEGIDA I D'INTERÈS

Diversos estudis realitzats recentment comparant les comunitats arvenses de conreus de cereals de secans estrictes amb altres amb diverses dosis de reg fins a passar a camps de conreu herbacis en dotació plena de reg han determinat presències de fins a pràcticament 70 espècies de plantes arvenses en tots els casos que, tot i que presenten importants diferències, han denotat la ràpida rarificació de les espècies messícoles lligades als ambients estèpics o mediterranis, fins i tot als conreus de cereal de secà estricte (a causa de l'aplicació d'herbicides, els subministraments de fertilitzants nitrogenats o fins i tot la sembra directa). Així, les *males herbes* lligades a les comunitats arvenses tradicionals dels cereals de secà es troben, actualment, en un mal estat de conservació.

Els treballs de base per a la redacció del Pla Especial de l'espai dels Erms d'Aitona cita com a planta força interessant *Giridella nigellastrum,* lligada als sembrats però pràcticament extingida a l'espai. Aquesta espècie també es cita als Secans de Mas de Melons i Alfés.

La comunitat arvense pròpia dels cereals de secà en aquests ambients semiàrids, com és la comunitat de ballaida i rosella morada (*Romerio-Hipecoetum pendulii)*, incorpora l'espècie citades i d'altres en fase de regressió com *Silene conoidea* i *Agrostemma githago* citades a la zona de la Serra Llarga. Altres espècies d'interès d'aquesta comunitat és la pròpia rosella morada (*Roemeria hybrida*), les dues ballarides (*Hypecoum pendulum, H.imberbe),* l'herba de les llunetes (*Biscutella auriculata*), *Sisiymbrium crassifolium, Camelina microcarpa, Malcolmia africana...*

La següent taula recull aquelles espècies messícoles considerades rares

Taula 8. Espècies messícoles escollides com a espècies poc freqüents.

Adonis flammea	*Delphinium peregrinum*	*Papaver argemone*
Aegilops triuncialis	*Delphinium pubescens*	*Papaver dubium*
Ajuga chamaepitys	*Fumaria mirabilis* subsp. *faurei*	*Polycnemum arvense* subsp. *majus*
Althaea hirsuta	*Galeopsis ladanum* subsp.*angustifolia*	*Ranunculus arvensis*
Aphanes arvensis	*Gladiolus segetalis*	*Rhagadiolus stellatus*
Asperula arvensis	*Hypecoum procumbens*	*Roemeria hybrida*
Bifora radians	*Lathyrus aphaca*	*Sisymbrium crassifolium*
Bifora testiculata	*Legousia hybrida*	*Stachys arvensis*
Camelina sativa	*Linaria arvensis subsp micrantha*	*Viola arvensis*
Centaurea cyanus	*Neslia paniculata*	

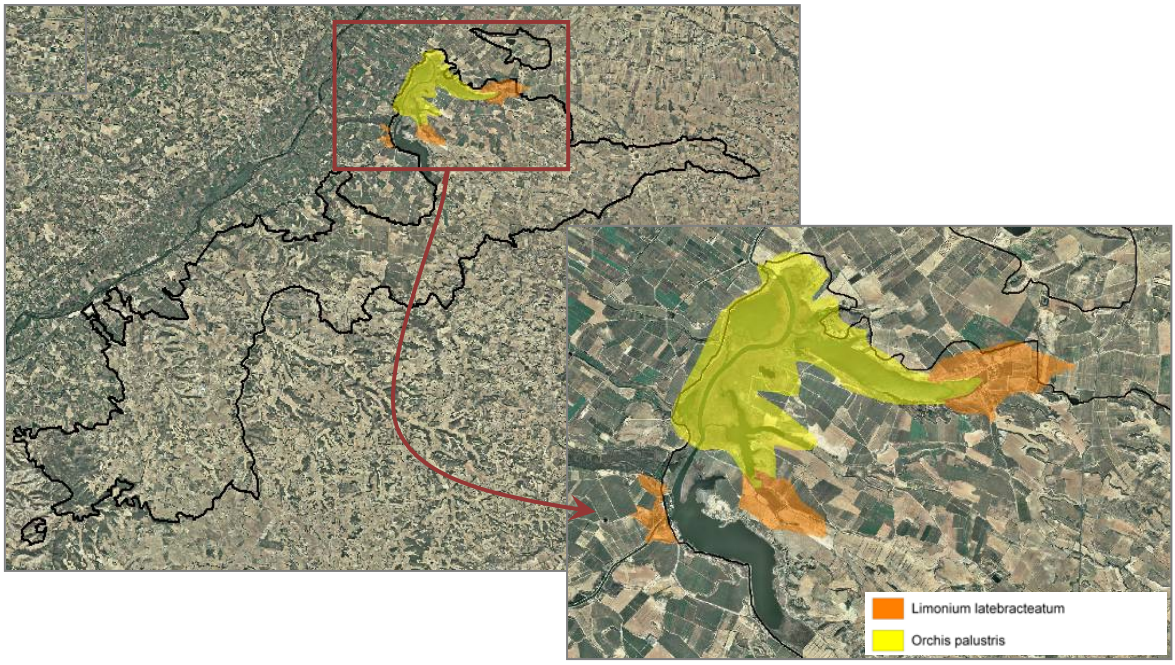
FLORA PROTEGIDA I D'INTERÈS DE LES ZONES HUMIDES I LES SEVES ORLES (SALINES O NO)

- *Limonium latebracteatum* i *Limonium tournefortii* la seva població es localitza a la Vall del Secà, a l'entorn de l'embassament d'Utxesa

- *Orchis palustris*, la seva població es localitza als entorns de l'embassament d'Utxesa

Aquestes espècies estan considerades com vulnerables pel Decret 172/2008, de 26 d'agost, de creació del catàleg de plantes amenaçades de Catalunya.

Figura 22. Distribució de les espècies de flora vulnerable a l'ENP dels Secans del Segrià-Utxesa

Dins de l'originari PEIN d'Utxesa (ENP Secans del Segrià-Utxesa), també se citaven com a protegides *Limonium catalaunicum, Limonium ovalifolium.* Apart, en els treballs i estudis de base per a la redacció dels Plans Especials dels espais del PEIN dels Erms d'Aitona i Mas de Melons es recomanaven per a ser estrictament protegides *Limonium hibericum.* Els documents de base per a la redacció dels Plans Especials dels espais del PEIN d'Utxesa recomanem per a ser considerades com a protegides les espècies *Tamarix gallica* i *Tamarix canariensis.*

Dins de l'originari PEIN dels Tossals de Montmeneu (ENP Secans del Segrià-Utxesa) estan protegits *Aizoon hispanicum,* pròpia dels salats herbacis (*Aizoo hispanici-Suaedetum spelendentis).*

• *Chara connivens*, espècie de cariòfit només trobada a Catalunya al Clot de la Unilla, durant el període d'inundació de 1997.

• *Lythrum tribacteatum* i *Ranunculus sardous trilobus*, també molt rares a Catalunya i trobades al Clot de la Unilla durant el període d'inundació de 1997. *Lythrum tribacteatum* també ha estat citats a les Salades de Claravalls.

Es pot realitzar una sèrie de taules amb la presència de les diverses espècies dins dels espais considerats.

Taula 9. Flora endèmica de la Vall de l'Ebre en el context dels ENPs de la Plana de Lleida

ESPÈCIE	SEGRIÀ-UTXESA			SECANS NOGUERA	BELLMUNT-ALMENARA	MAS DE MELONS
	Tossals de Montmeneu	Utxesa	Erms d'Aitona	Serra Llarga	Bellmunt	Mas de Melons
Boleu asperum	•					
Euphorbia helioscopia subsp. *helioscopiodes*	•	•	•	•	•	•
Limonium catalaunicum	•	•	•	•		
Limonium hibericum	•	•	•	•	•	•
Ferula loscosii					•	
Reseda lutea	•					
Senecio auricula subsp. *sicoricus*				•		
Valerianella multidentata				•		

Taula10. Flora endèmica hispànica i ibèrica en el context dels ENPs de la Plana de Lleida

ESPÈCIE	SEGRIÀ-UTXESA			SECANS NOGUERA	BELLMUNT-ALMENARA	MAS DE MELONS
	Tossals de Montmeneu	Utxesa	Erms d'Aitona	Serra Llarga	Bellmunt	Mas de Melons
Astragalus alopecuroides subsp. *alopecuroides*	●	●	●	●		
Carduus bourgeamus subsp. *bourgeanus*	●	●	●	●		●
Dianthus serrulatus subsp. *barbatus*	●	●	●			●
Dorycnium pentaphyllum subsp. *pentaphyllum* var. *candicans*	●	●	●	●		●
Euphorbia isatidifolia			●			●
Euphorbia minuta	●			●		
Fumana hispidula	●	●	●	●		●
Gypsophila struthium				●		●
Herniaria fruticosa	●	●	●	●	●	●
Launaea pumila				●		
Limonium latibracteatum		●	●			
Limonium tournefortii		●	●			
Malva trifida	●	●	●	●	●	●
Minuartia campestris		●	●			
Moricandia moricandioides subsp. *cavanillesiana*	●					
Onopordum corymbosum	●	●	●	●		●
Onopordum nerovsum	●	●	●	●	●	●
Serratula flavescens subsp. *leucantha*	●	●	●	●		●
Sideritis spinulosa subsp. *ilicifolia*	●	●	●	●		●
Sideritiis scordioides subsp. *cavanillesii*	●	●	●	●	●	●

Taula 11. Endemismes iberomagribins en el context dels ENPs de la Plana de Lleida

ESPÈCIE	SEGRIÀ-UTXESA			SECANS NOGUERA	BELLMUNT-ALMENARA	MAS DE MELONS
	Tossals de Montmeneu	Utxesa	Erms d'Aitona	Serra Llarga	Bellmunt	Mas de Melons
Alyssum granatense			●			
Arabis parvula		●	●			
Astralagus turolensis	●	●	●			
Crucianella patula		●	●	●		
Delphinium gracile	●	●	●	●	●	●
Eruca vesicaria subsp.*vesicaria*	●	●	●	●	●	
Erysimum incanum		●				
Fumaria faurei		●				
Genista biflora	●	●	●			●
Haplophyllum linifolium				●	●	
Helianthemum squamatum				●		
Hippocrepis scabra	●	●	●	●		●
Launaea fragilis	●	●	●	●		
Lepidium subulatum				●		
Nonea micrantha	●	●	●	●		●
Ononis tridentata var. *tridentata*	●		●	●	●	
Picris hispanica		●	●	●	●	
Plantago loeflingii						
Reseda undata subsp. *undata*	●	●	●	●		●
Reseda stricta				●		
Retama sphaerocarpa	●	●	●			●
Scandix australis subsp. *microcarpa*		●	●			
Silybum eburneum		●				
Sisymbrium crassifolium	●	●	●	●		●
Teucrium gnaphalodes	●	●	●	●		●
Thymus zigis	●	●	●	●		
Trigonella polyceratia	●	●	●	●	●	
Wangenheimia lima						

Taula12. Plantes de connexió mediterraoiranoturaniana (IT); mediterranopòntica (P) i mediterranosaharosíndica (SS) en el context dels ENPs de la Plana de Lleida

ESPÈCIE	SEGRIÀ-UTXESA			SECANS NOGUERA	BELLMUNT-ALMENARA	MAS DE MELONS
	Tossals de Montmeneu	Utxesa	Erms d'Aitona	Serra Llarga	Bellmunt	Mas de Melons
Adonis microcarpa -IT-	●	●	●	●		●
Agropyron cristatum -P-				●	●	
Aizoon hipanicum -IT-	●	●	●			●
Alyssum linifolium -IT-		●	●			
Artemisia herbo-alba -IT-	●	●	●	●	●	●
Atriplex halimus -IT-	●	●	●	●		●
Campanula fastigiata -IT-				●		
Camphorosma monspeliaca -IT-	●	●	●	●	●	●
Capparis ovata subsp.*canescens* -SS-	●		●			
Ephedra nebrodensis -IT-	●					
Garidella nigellastrum -IT-		●	●			
Hypecoum pendulum -IT-			●	●		●
Lytrhum tribracteatum		●				
Orobanche cernua -IT-	●	●	●	●		
Malcolmia africana -IT-	●	●	●	●	●	●
Malva aegyptia subsp. *aegyptia*						
Peganum harmala -IT-		●	●			●
Polygonum equisetiforme -IT-		●	●			
Salsola vermiculata -IT-	●	●	●	●	●	●
Schismus barbatus -IT-		●	●	●		
Silene tridentata -IT-		●	●			
Spegularia diandra -IT-	●	●	●	●	●	
Stipa barbata -IT-	●	●	●	●		●
Stipa lagascae -IT-		●	●	●		●

Taula 13. Plantes mediterrànies àrides en el context dels ENPs de la Plana de Lleida

ESPÈCIE	SEGRIÀ-UTXESA			SECANS NOGUERA	BELLMUNT-ALMENARA	MAS DE MELONS
	Tossals de Montmeneu	Utxesa	Erms d'Aitona	Serra Llarga	Bellmunt	Mas de Melons
Asragalus incanus subsp. *incanus*	●	●	●	●	●	●
Atractylis cancellata		●	●		●	
Biscutella auriculata	●	●	●	●		●
Bombycilaena discolor	●	●	●	●	●	●
Centaurium quadrifolium subsp. *parviflorum*				●		
Consolida pubescens		●	●			●
Chaenorrhinum rubrifolium subsp. *rubrifolium*		●				
Chaenorrhinum reyesii				●		
Ferula communis		●				
Euphorbia sulcata				●		●
Hedysarum confertum	●	●	●	●		●
Hedysarum spinosissimum		●	●	●		
Helianthemum ledifolium		●	●			
Lygeum spartum	●	●	●	●	●	●
Marrubium alysson		●	●			●
Plantago albicans	●	●	●	●	●	●
Sisymbrium runcinatum	●	●	●	●	●	●
Stipa parviflora	●	●	●	●	●	●
Valerianella microcarpa		●	●			

Taula 14. Altres plantes d'interès corològic no pertanyents al grup corològic mediterrani estèpic

ESPÈCIE	SEGRIÀ-UTXESA			SECANS NOGUERA	BELLMUNT-ALMENARA	MAS DE MELONS
	Tossals de Montmeneu	Utxesa	Erms d'Aitona	Serra Llarga	Bellmunt	Mas de Melons
Narcissus dubius			●			●
Orchis laxiflora subsp. *palustris*		●				
Succisa pratensis		●				
Veronica austriaca subsp. *tenuifolia*	●				●	

Risc d'incendi forestal

L'estructura i components de la vegetació dels ENPs determinen les característiques que propicien un major o menor risc d'incendi forestal. En l'àmbit dels ENPs, lògicament, i donat que la major part de la superfície està ocupada per conreus herbacis de secà, el risc d'incendi forestal és en general escàs. A aquesta informació cal contraposar els següents fets:

- Els camps de cereal en maduració i també amb la pervivència del rostoll (propiciat per mesures agroambientals o per l'agricultura de conservació) poden suposar elements que propaguin ràpidament incendis forestals de superfície, tal com s'ha manifestat en els darrers anys a la zona de Plans de Sió.

- Els ENPs dels Secans de la Noguera i Secans del Segrià-Utxesa presenten masses forestals rellevants que a més tenen continuïtat amb altres zones forestals fora de l'ENP i que presenten, per les seves característiques – forta dominància del pi blanc, les garrigues i les brolles – alts riscs d'incendi. Cal destacar l'important incendi

que va afectar la zona més occidental dels Secans del Segrià-Utxesa l'any 2003 i del que encara es poden observar a l'espai els seus devastadors efectes

La taula següent explica les característiques més importants quant al risc d'incendis forestals

Taula 15. Característiques del risc d'incendis forestals als ENPs de la Plana de Lleida

ENP	Risc alt i molt alt incendi	Incendis 86-08	Perímetres de Protecció Prioritària	Municipis amb alt risc d'incendi
Anglesola-Vilagrassa	no			
Secans de Belianes-Preixana	només alt i escàs			
Bellmunt-Almenara	escàs	2006, NO		La Sentiu de Sió, Balaguer
Granyena	poc extens			Montoliu de Segarra, Ribera d'Ondara, Guimerà
Secans de Mas de Melons-Alfés	risc alt repartit en superfícies petites	2005 SE		Lleida, Alfés
Secans de la Noguera	risc molt alt força extens		L6. Montclús-Serra Llarga	Balaguer, Castelló de Farfanya, Algerri, Ivars de Noguera, Os de Balaguer
Plans de Sió	escàs	2003, al NE		Oliola
Plans de la Unilla	no			Almenar, Alguaire
Secans del Segrià-Utxesa	risc alt i molt alt concentrat a l'extrem SO	2003. al S		Torres de Segre, Aitona, Seròs, La Granja d'Escarp

Font: elaboració pròpia a partir de les bases del DMAH.

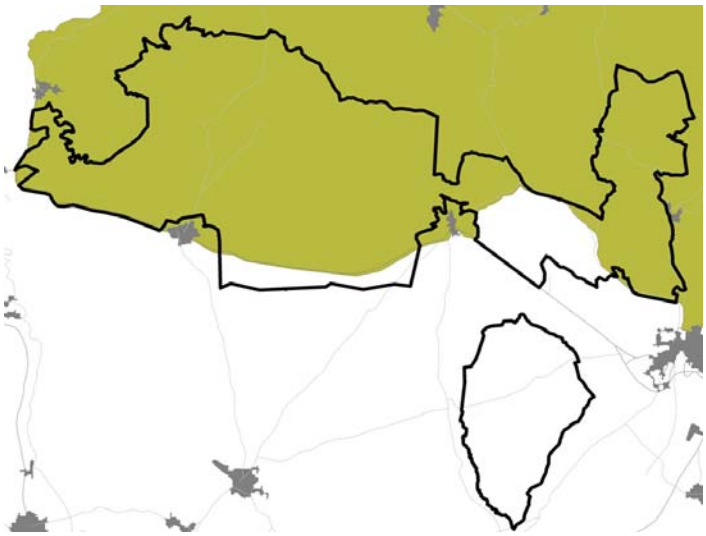

Figura 23. A l'esquerra, perímetre de protecció prioritària L-6 Montclús-Serra Llarga, que afecta a l'ENP dels Secans de la Noguera. A la dreta, efecte des darrers incendis foresals a l'extrem oest dels Secans del Segrià-Utxesa

2.2.2.3 FAUNA

INVERTEBRATS

La fauna invertebrada dels espais dels secans estèpics de Lleida ha rebut una atenció relativament limitada en comparació amb, per exemple, altres espais de la Vall de l'Ebre com Los Monegros. En general, però, es coneix l'interès científic dels espais extrems en aridesa, on els tipus de vegetació existent solen tenir associats un conjunt d'espècies d'invertebrats adaptats a aquestes condicions de sequedat, de temperatures extremes o de salinitat/sodicitat. En el conjunt del grup dels invertebrats, els aràcnids, els ortòpters i els lepidòpters d'aquests ambients han rebut una major atenció, permetent la citació d'espècies d'interès en el seu context biogeogràfic.

Un exemple de l'interès d'aquest tipus de fauna s'ha pogut copsar amb els estudis de detall realitzats a la timoneda d'Alfés, dins l'ENP dels Secans de Mas de Melons-Alfés. En aquest espai, una de les aranyes més característiques de la timoneda és la taràntula (*Lycosa fasciventris*), endemisme ibèric de gran mida. També s'hi troba una aranya protegida com *Eresus niger,* la única espècie de solífug existent a la Península Ibèrica (*Glubia dorsalis)* i altres araneids d'interès com *Haplodrassus dalmatiensis* i *Theridion varicum.* Pel que fa al grup de les llagostes (ortòpters) s'han trobat diversos exemplars d'espècies pròpies dels ambients estèpics, que resulten ser de gran interès biogeogràfic i que suposen primeres cites per a Catalunya (Olmo, 1994), entre elles *Prionotropis flexuosa*, només citat aquí a tota Catalunya. Pel que fa a les papallones, s'hi ha detectat algunes espècies d'indrets secs, força rares a Catalunya, tals com *Zegris euphene (*també citada a la Serra Llarga) i *Melanargia ines*. Les dures condicions ambientals que pateix la timoneda d'Alfés, amb un període estival molt àrid, fan que la vegetació adopti un període de latència. Això comporta que la màxima presència de papallones es doni a la primavera i a la tardor, i no a l'estiu com a la resta de Catalunya. Algunes espècies, però, com *Pyronia cecilia*, papallona pròpia dels ambients secs i que s'alimenta de gramínies, aconsegueixen desenvolupar-se en ple estiu. Les larves de *Lysandra bellarus* s'alimenten fonamentalment d'*Hippocrepis comosa*, planta característica de la timoneda amb esparbonella. L'abundància d'aquesta planta a Alfés permet que aquesta papallona, força rara a Catalunya, aquí sigui abundant. Una altra papallona singular d'Alfés és *Pseudophilotes panoptes*, que s'alimenta exclusivament de timó. Altres espècies de papallones d'interès són *Euchloea tagis* i *Albarracina warrionis*, espècies d'origen africà citades a la Serra Llarga. Val a dir que dins la xarxa del *Catalan Butterfly Monitoring Scheme*, actualment hi ha 4 itineraris relacionats amb els ENPs de la Plana de Lleida: l'itinerari 18 (Timoneda d'Alfés), on s'han detectat 30 espècies; l'itinerari 30 (Arbeca), on s'han detectat 25 espècies; l'itinerari 41 (Mas de Melons), on s'han detectat 31 espècies, i l'itinerari 47 (Granja d'Escarp), on s'han detectat 43 espècies.

En general, a les zones estèpiques dels secans de Lleida, apareixen nombroses espècies d'ortòpters d'interès lligades a aquests ambients, tant espècies pròpies del nord d'Àfrica, litoral meridional ibèric i vall de l'Ebre (com *Ramburiella hispanica, Oedipoda charpentieri, Calliptamus wattenwylianus o Pyrgomorpha conica)*, d'altres d'origen africà que només arriben en la seva distribució fins la Depressió de l'Ebre (com *Sphingonotus azurescens*, només citada a Catalunya a dues localitats, una del Segrià i una de la Noguera, o *Mioscirtus wagneri*, associada només a vegetació de salats i estepes salines de caràcter endorreic, que a Lleida apareix a Utxesa, Alfarràs i Menàrguens) i d'altres pròpies de les zones de secà peninsulars, colonitzant també erms i zones de garric, com *Omocestes burri, Ocnerodes brunneri, Acinipe deceptoria* i *Steropleurus perezi.* Per últim, algunes espècies citades en la darrera versió de l'Atles d'Ortòpters de Catalunya i que són pròpies dels secans són *Platycleix falx, P. affinis, Prionotropis flexuosa, Doiostaurus maroccanus, Stenobothrus festina* i *Stenobothrus grammicus.*

Tipus de vegetació bastant específics, com el siscallar (*Artemisietum herba-albae*), acullen espècies d'invertebrats molt específics també. Per exemple, als Erms d'Aitona i en aquesta comunitat, apareixen nombroses espècies que viuen sobre la botja pudent (*Artemisia alba):*

- Lepidòpter noctuínid *Cullia bubaceki*, de corologia íbero-magribina
- Coleòpter crisomèlid *Pachybrachus petitpierri,* endemismes ibèrics
- Heteròpters *Engistus commendatorius* i *Solenoxyphus minor*
- Coleòpters *Cryptocephalus ingamma* i *Chionostagon abosquamulata,* heteròpters com *Solenoxyphus major* o *Compsilodon nanno* i el dípters cecidòmic *Rhopalomyia hispanic,* endemismes de la vall de l'Ebre
- Hemípter *Odontotarsus caudatus*, que viu sobre *Centaurea,* i coleòpter *Cicindela campestris*, espècies subdesèrtiques que tenen en aquestes terres el límit septentrional de l'àrea de distribució
- Heteròpters *Dictyla lithospermi* i *Opisthotaemia striata*, que viuen sobre *Lithodora fruticosa* i són endemismes de gran valor biogeogràfic de la zona de garriga (*Rhamno-Quercetum cocciferae*); el primer propi de la Vall de l'Ebre i el segon de distribució íbero-provincial
- Hemípter *Plagiognathus maculatus* i l'heteròpter *Nabris persimilis,* citats als Erms d'Aitona, Utxesa i la Granja d'Escarp
- Cargol *Abida secale,* mol·lusc citat a la Serra Llarga

Cal citar que *Glubia dorsalis, Cicindella germanica* i *Odontotarsus caudatus* estan protegits pel Decret del PEIN als Erms d'Aitona i Mas de Melons, i que *Zegris eupheme, Euchloe tagis* i *Albarracina warrionis* estan protegits pel Decret del PEIN a la Serra Llarga.

Quant als invertebrats relacionats amb els conreus herbacis de cereal, no existeix massa informació ni estudis generats. Avaluacions recents comparant la biomassa d'artròpodes en conreus de cereal al llarg d'un gradient d'intensitat de reg han determinat que, quant als atròpodes capturables amb trampes terrestres, existeix una major biomassa en els conreus estrictament de cereals que en aquells regats.

Per últim, cal citar la presència, dins d'alguns dels espais considerats, de basses temporals que allotgen poblacions de crustacis dulciaqüícoles d'interès, com és el cas de *Triops cranciformis*, que habita en basses temporals, tolls que es produeixen sobre forats o concavitats d'afloraments rocosos i abeuradors. S'han realitzat diversos inventaris sobre la presència d'aquesta interessant espècie, que compta amb diverses ubicacions dins dels ENPs.

VERTEBRATS

PEIXOS

A la conca del Segre, actualment, podem trobar 19 espècies de peixos, 12 de les quals són espècies introduïdes i 7 són autòctones.

Les espècies autòctones existents a tota la conca són:

- *Barbus graellsii*
- *Barbus haasi*
- *Barbatula quignardi*
- *Parachondrostoma miegii*
- *Salaria fluviatilis*
- *Squalius laietanus*
- *Salmo trutta*

Antigament, els rius principals que discorren pel sistema de secans de ponent, com l'Ondara, el Sió, el Set o el Corb, tenien poblacions de peixos interessants propis de les comunitats íctiques de la conca del Segre. Al riu Sió al pas pels Plans de Sió, per exemple, es té constància fins als anys 50 de poblacions de barbs, madrilles i bagres. Actualment, l'estat d'aquests rius, en general degradats – amb riberes molt constretes per les explotacions agrícoles, amb cabals molt irregulars més lligats al cicle del rec i els seus drenatges que no pas al cicle hidrològic natural, i amb aigües sovint contaminades per fitosanitaris, aigües residuals urbanes i rentats de fertilitzants – determina una ictiofauna bastant degradada.

Entre aquests rius, destaca el riu de Farfanya que passa per l'ENP de Secans de la Noguera, amb una qualitat de l'aigua bastant bona i una biomassa íctica mitjana, formada al pas per Castelló de Farfanya només per una espècie, *Barbus haasi*.

En el cas del riu Corb, barranc del Gossalet i riu d'Ondara des de la confluència amb el Cercavins fins el Corb (ENP dels Secans de Belianes-Preixna), existeix una biomassa i densitat íctica alta basada bàsicament amb la presència de bagra europea i gobi ibèric, però també apareixen nombroses espècies introduïdes com *Alburnus alburnus, Ameiurus melas, Cyprinus carpio, Gobio lozanoi* i *Scardinius erythrophthalmus.* És de destacar en aquest curs fluvial la presència de bagra, una espècie en franca disminució a Catalunya.

Altres cursos fluvials com la zona alta del riu de Sió (ENP Plans de Sió), el rierol de Melons (ENP Secans de Mas de Melons-Alfés) i el riu Set (ENP Secans del Segrià i Utxesa) estan habitualment secs i es desconeix la presència de basses amb capacitat de mantenir aigua amb períodes suficients com per permetre la presència d'espècies de peixos. En el cas del riu d'Ondara (ENP d'Anglesola-Vilagrassa) no s'hi ha trobat peixos tot i tenir cabal circulant.

Un cas a part és el de l'embassament d'Utxesa. La ictiofauna d'aquest embassament està composta per 7 espècies de peixos.

Peixos autòctons:

- barb (*Barbus graellsii)*
- madrilla (*Parachondrostoma miegii*)
- bagra comuna (*Leuciscus cephalus*)

Peixos al·lòctons:

- carpa (*Cyprinus carpio*)
- carpí daurat (*Carassius auratus*)
- peix gat (*Ameiurus melas*)
- gambúsia (*Gambusia hoolbroki*)

Antigament, el lluç de riu (*Esox lucius*) havia estat molt abundant, però actualment té poblacions molt minses.

MAMÍFERS

El grup dels mamífers mostra una bona representació fruit de la presència de diferents ambients (paisatge en mosaic) i el caràcter extensiu dels territoris inclusos dins els ENPs i del comportament ubiqüista de la majoria de les espècies. Tot i així, a causa de la manca de grans extensions forestals o espais de muntanya (exceptuant a la zona de la Serra Llarga, amb relativament bones connexions cap als espais del Prepirineu), manquen algunes de les espècies emblemàtiques de mamífers del territori català, com els grans herbívors i carnívors, així com les lligades a espais fluvials (exceptuant la rata d'aigua (*Arvicola sapidus*), present a l'embassament d'Utxesa, on també s'ha citat la presència esporàdica de la llúdriga (*Lutra lutra)*). Conseqüentment, no es troba, en general, cap espècie d'aquest grup de vertebrats que es trobi en una situació tan crítica com en la major part dels ocells de caire estèpic que es tractaran posteriorment.

Espècies com el porc senglar (*Sus scrofa*), la guineu (*Vulpes vulpes*), la fagina (*Martes foina*), la geneta (*Genetta genetta*), el teixó (*Meles meles*) o la mostela (*Mustela nivalis*), es poden observar en els diversos biòtops (zones agrícoles, zones forestals, zones de cursos d'aigua, etc), depenent dels seus requeriments ecològics específics.

El rar turó (*Mustela putorius*) ha estat citat a la Serra Llarga, així com el rar gat salvatge (*Felis sylvestris*), del qual també s'han trobat antigament rastres als Tossals de Montmeneu, però no existeixen indicis actuals de poblacions viables o estables. La llúdriga (*Lutra lutra*) comença a estar present al tram de riu Segre confrontant amb els Secans del Segrià i Utxesa i s'han trobat indicis en aquest embassament.

Dins d'aquest mateix grup, les espècies considerades espècies presa també hi són presents.

Micromamífers

- musaranya nana (*Suncus etruscus*)
- musaranya comuna (*Crocidura russula*)
- rata comuna (*Rattus norvegicus*)
- ratolí mediterrani (*Mus spretus*)
- el ratolí de camp (*Apodemus sylvaticus*)
- rata cellarda (*Eliomys quercinus*)
- esquirol (*Sciurus vulgaris*)
- talpó comú (*Microtus duodecimcostatus*)

Espècies cinegètiques

- llebre (*Lepus granatensis*)
- conill (*Oryctolagus cuniculus)*

Altres petits mamífers com l'eriçó clar (*Erinaceus algirus*) i l'eriçó europeu (*Erinaceus europaeus*) també tenen presència en aquests espais. Cal també citar que el cabirol (*Capreolus capreolus*) ha arribat ja a la zona de Mas de Melons, on esporàdicament es detecta algun exemplar.

Pel que fa als quiròpters, es tracta d'un grup en el qual encara manquen bones prospeccions, però existeixen citacions interessants, com el ratpenat de musell llarg (*Myotis myotis*) i la ratapinyada o muricec (*Pipistrellus pipistrellus*) i també *Rhinolophus euryale*, presents a les zones properes al pantà d'Utxesa i els Erms de Carrassumada i de Sunyer. De fet, la ratapinyada apareix de manera recurrent a la resta d'espais.

A la Serra Llarga, cal destacar la presència d'una població de ratpenat de ferradura gran (*Rinolophus ferrum-equinim),* espècie força interessant i, a més, es pot trobar el ratpenat de ferradura mediterrani (*Rinolophus euryale*) i exemplars de ratpenats de cova (*Miniopterus schreibersii)*, que semblen procedir de poblacions situades més al nord (en coves o als marges del curs del riu Noguera Ribagorçana.

Als Tossals de Montmeneu també hi ha observacions de ratpenats dels gèneres *Rhinolophus* i *Myotis*, i també del gènere *Tadarida.* A Anglesola-Vilagrassa estan citades les espècies *Myotis capaccinii* i *Rhinolophus ferrum-equinum.* Als Plans de la Unilla estan citades *Rhinolophus euryale* i *R.hipposideros. Myotis capaccinii* també està citada a Plans de Sió. A l'ENP dels Secans de Mas de Melons i Alfés estan citats *Barbastella barbastellus* i *Rhinolophus euryale.*

AMFIBIS I RÈPTILS

Els Espais Naturals Protegits de la Plana de Lleida tenen una notable riquesa en herpetofauna que, tot i així, no ha estat estudiada amb cert detall fins dates relativament properes. Cal destacar els treballs de Delfí Sanuy publicats el 2009 sobre l'herpetofauna dels espais PEIN de Ponent que dóna una orientació molt vàlida.

En un primer lloc, destaquen els ambients purament estèpics o subestèpics de la part més plana, on destaca un grup d'espècies conformat per 5 espècies d'amfibis:

- granota verda (*Pelophylax perezi*)
- gripau corredor (*Epidalea calamita*)
- gripau comú (*Bufo bufo)*
- gripau d'esperons (*Pelobates cultripes*)
- tòtil (*Alytes obstetricans*)

Aprofiten tant els cursos fluvials naturals com els entollaments temporals, inclosos els relacionats amb estructures d'origen antròpic com els abeuradors. Cal citar que el gripau comú ha patit una preocupant davallada durant les últimes dècades a totes les zones de plana. La granota comuna ha passat, de ser abundant, a ser considerat com a molt freqüent.

En aquests ambients també s'han de destacar 11 espècies de rèptils:

Saures

- dragó comú (*Tarentola mauritanica*)
- sargantana cua-roja (*Acanthodactylus erithurus*)
- sargantaner gros (*Psammodromus algirus*)
- sargantaner petit (*Psammodromus hispanicus)*
- sargantana bruna *(Podarcis liolepis)*
- vidriol (*Anguis fragilis*)
- llangardaix ocel·lat (*Timon lepidus*),)

Ofidis

- serp blanca (*Rhinechis scalaris*)
- serp verda (*Malpolon monspessulanus*)
- serp llisa meridional (*Coronella girondica*)
- escurçó ibèric (*Vipera latastei*)

En els ambients de serra del nord del conjunt de ENPs (Bellmunt, Almenara, Serra Llarga) s'hi introdueixen espècies més septentrionals. Respecte al llistat anterior, no es donaria el tòtil, i s'incrementaria el llistat de rèptils amb la serp de ferradura (*Hemorrhois hippocrepis*) o la reineta (*Hyla meridionalis*), citada als ENPs de Plans de Sió i Granyena. En el cas de Bellmunt-Almenara hi ha una cita de dull (*Chalcides striatus*) sense confirmar que, de ser bona, suposaria una població totalment aïllada de la seva àrea de distribució natural, que dependria dels herbassars existents en aquest espai.

Un ambient diferenciat dins dels ENPs correspon a l'embassament d'Utxesa, a la zona de l'ENP Secans del Segrià-Utxesa, on apareixen espècies directament lligada al medi aquàtic:

- reineta (*Hyla meridionalis)*
- tortuga de rierol (*Mauremys leprosa*) que també apareix, amb una petita població, al riu Set, dins l'ENP de Mas de Melons-Alfés
- tortuga d'aigua americana (*Trachemys scripta*), invasora

- colobra d'aigua (*Natrix maura*)
- serp de collaret (*Natrix natrix)*

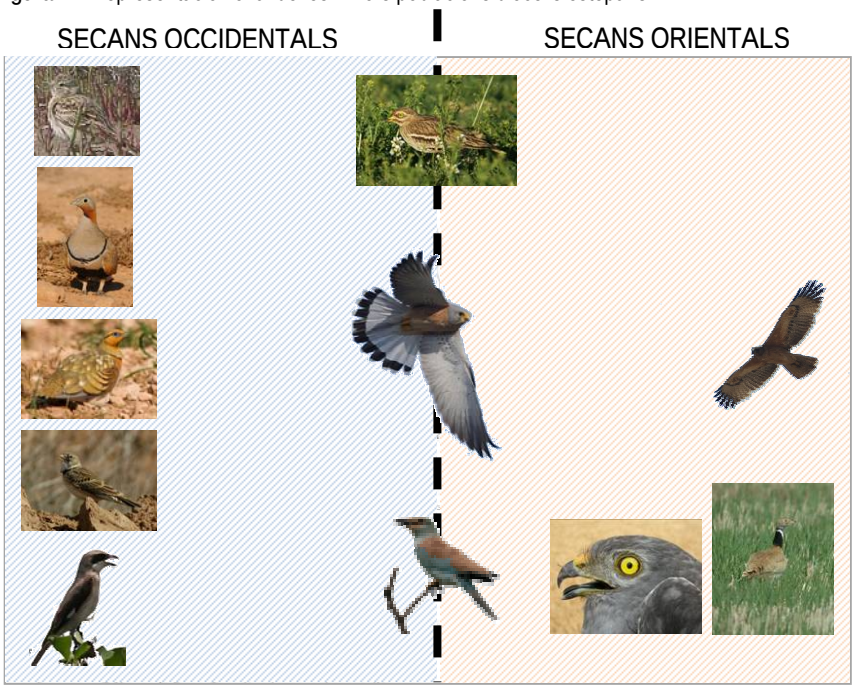
D'aquestes espècies, donat la seva escassetat al territori català, cal destacar la sargantana cua-roja (*Acanthodactylus erithrurus),* trobada a les zones sorrenca i de salobrar del secà d'Utxesa, als Erms d'Aitona i a les zones sorrenques dels Tossals de Montmeneu, i l'escurçó ibèric (*Vipera latastei*), trobat al barranc de les sabines de la Serra Llarga. Al sud de la Segarra i l'Urgell també subsisteixen algunes poblacions amb escassos efectius i tendència a la disminució. En el cas de la zona compresa entre Verdú i Montornès (ENP de Granyena) hi ha 3 cites dels anys 80/90 i no s'ha tornat a observar des de llavors.

AUS

Segurament, el grup de les aus és el que ha rebut una major atenció en l'àmbit dels Secans de Ponent, no només per observadors i naturalistes – que des de fa decennis van identificar la riquesa específica d'aquests ambients – sinó des del punt de vista científic (distribució, estatus poblacional, ecologia, fenologia…), especialment en els darrers anys i centrats sobre algunes espècies en concret – de màxim nivell de protecció i especialment lligades als ambients estèpics – a causa dels grans projectes de transformació territorials prevists als seus reductes d'hàbitat.

A causa de la distribució i presència de les diverses espècies, hom tendeix a agrupar els ENPs de la Plana de Lleida considerats en dos àrees diferenciades: els secans orientals, que incorporen les millors poblacions d'espècies com el sisó i l'esparver cendrós, i els secans occidentals, que incorporen les millors poblacions de les espècies més estrictament estepàries com la xurra, la ganga i la terrerola. D'altra banda, hi ha espècies que les podem trobar en ambdós parts com per exemple el xoriguer petit, l'alosa becuda o el gaig blau.

Figura 24. Representació zonal de les millors poblacions d'ocells esteparis

Font. Elaboració pròpia a partir d'informació facilitada per Santi Mañosa

Donada la gran quantitat d'estudis i bibliografia existents sobre les espècies d'aus estepàries anteriorment citades, la informació existent descriptiva i de diagnosi vàlida pels objectius del present Pla de Gestió es presenta en formats de taules sintètics que permeten, d'una manera gràfica i amb una lectura ràpida, apreciar les dades més rellevants.

SECANS ORIENTALS

BELLMUNT - ALMENARA

La ZEPA de Bellmunt – Almenara és una àrea designada pel DMAH com a crítica pel sisó, el gaig blau, el xoriguer petit i l'esparver cendrós.

Així, a l'àrea de l'altiplà de Bellmunt es troba un nucli reproductor de sisó (*Tetrax tetrax*), així com llocs favorables per a que els mascles situïn els cantadors (87 lecks el 2008); els efectius d'esparver cendrós (*Circus pygargus*) s'estimen al voltant del 19-30% de la població catalana, amb número de parelles entre 1-14 (7 en el cas de 2009) i el gaig blau (*Coracias garrulus*) amb al voltant de 3 parelles, a més d'altres aus com el torlit (*Burhinus oedicnemus*), amb 60-90 parelles, la calàndria (*Melanocorypha calandra*) amb al voltant de 20 parelles, l'arpella pàl·lida (*Circus cyaneus),* el cuixidell (*Miliaria calandra*), el siboc (*Caprimulgus rufficollis)* i fins i tot el cucut reial *(Clamator glandarius*). Les zones agrícoles i mixtes amb vegetació natural són molt interessants per nombroses espècies de fringíl·lids, especialment els estols hivernals.

També són importants les poblacions d'alàudids, entre elles cogullada comú (*Galerida cristata*) i fosca (*G. theklae*), amb entre 37 a 95 parelles, l'abellerol (*Merops apiaster*), amb molt bones poblacions estivals, i guatlla (*Coturnix coturnix*). A les zones de brolles apareix la tallareta cuallarga (*Sylvia undata*)

Quant als rapinyaires, aquesta zona té especial interès per l'abundància de preses, convertint-se en una àrea de cacera per algunes aus amb territoris en serres properes com l'àguila daurada (*Aquila chrysaetos*), l'àguila cuabarrada (*Hieratus fasciatus*), l'arpella, (*Circus aeruginosus*) que a vegades intenta la cria al cereal, i el xoriguer comú (*Falco tinnunculus).* Per l'àguila cuabarrada cal destacar que la Serra d'Almenara és una àrea important per la dispersió de joves. Altres falcònids més rars que apareixen a l'espai són l'esmerla (*Falco columbarius*) durant l'hivern i el falcó mostatxut (*Falco subbuteo*) i el falcó pelegrí (*Falco peregrinus*) a l'estiu. També hi arriben de tant en quant exemplars erràtics o estols de voltors (*Gyps fulvus).*

PLANS DE SIÓ

En aquesta ZEPA les espècies designades com a prioritàries pel DMAH són el sisó, el gaig blau, la calàndria, el xoriguer petit i l'esparver cendrós. També apareixen la terrerola vulgar i l'arpella pàl·lida.

La població de sisó (*Tetrax tetrax*) d'aquest sector és la segona-tercera en importància de tota Catalunya, pel qual aquesta ZEPA és estratègica per a la conservació de l'espècie a escala nacional. En aquesta zona es donen densitats (3'3 mascles/km^2 i 0'7 femelles/km^2) i productivitats (1'2 pollets/femella) de les més altes de Catalunya, encara que la seva distribució no és uniforme en el conjunt de la ZEPA. Es poden observar mascles de sisó a tota l'àrea, tot i que molt més escassa quan més al nord (a causa del major relleu i el mosaic agroforestal). La distribució dels grups familiars es localitza al sud de l'àrea, principal als sectors de "Tornabous" i "Plans de Conill". El número de mascles està al voltant dels 340.

També és una zona important per a la calàndria (*Melanocorypha calandra)* (900-1400 mascles) que utilitzen els erms i guarets per la nidificació, i també apareix la terrerola vulgar (*Calandrella brachydatcyla*) amb unes 13 parelles. En menor mesura es poden trobar poblacions de gaig blau *(Coracias garrulus* 16-31 parelles) i a la zona sud-oest, al límit amb el terme municipal d'Anglesola, es troben nius d'esparver cendrós (*Circus pygargus*) (1-2 parelles) i en alguns petits canyissars l'arpella (*Circus aeruginosus*), amb 1-2 parelles.

La presència de zones de carrascar permeten una gran diversificació en l'àmbit de les aus amb poblacions interessants de característiques molt més forestals, entre els quals es pot destacar el colltort (*Jynx torquilla*), l'astor (*Accipiter gentilis*) i el tallarol de garriga (*Sylvia cantillans)*

Les poblacions de rapinyaires estan ben representades, tant en espècies diürnes com l'àguila cuabarrada (*Hiereatus fasciatus*), daurada (*Aquila chrysaetos*) i calçada (*Hieraetus pennatus*) que possiblement nidifica amb 1-5 parelles, a l'igual que l'àguila marcenca (*Circaetus gallicus*), amb un interval similar. També les espècies nocturnes són interessants: mussol comú (*Athene noctua*), xot (*Otus scops*) i gamarús (*Strix aluco*). Aquest sector septentrional de la plana de la Segarra i vall del Sió, constitueix una àrea vital de nidificació per a petits rapinyaires, i de campeig i caça per a grans rapinyaires

SECANS DE BELIANES - PREIXANA

En aquesta ZEPA les espècies designades com a prioritàries pel DMAH són el sisó, gaig blau, calàndria, xoriguer petit i esparver cendrós. També hi ha presència de la terrerola vulgar

En aquesta àrea es troba el principal nucli reproductor del sisó (*Tetrax tetrax*), incloent les millors zones per a la reproducció d'aquesta espècie, així como els llocs més favorables per a que els mascles situïn els seus leks (250 a 300 mascles). També es tracta d'un espai important per acollir a les seves construccions agrícoles poblacions de xoriguer petit *(Falco naumanni*) (3 parelles el 2009) i de gaig blau *(Coracias garrulus)* (30-45 parelles); així com un dels nuclis de nidificació de l'esparver cendrós (*Circus pygargus*) (5-10 nius) a la zona de regadiu del riu Corb.

Com a zona de cereals extensius, són molt importants les poblacions d'alàudids, entre ells la calàndria (*Melanocorypha calandra*) que té aquí una de les seves millors poblacions estimades en 772 parelles, i també amb la presència de la terrerola comuna (*Calandrella brachydactyla*) amb 14 parelles. El torlit (*Burhinus oedicnemus*) té també poblacions importants amb 37-270 parelles.

ANGLESOLA - VILAGRASSA

En aquesta àrea es troba el principal nucli reproductor d'esparver cendrós (*Circus pygargus*), incloent les millors zones per la nidificació d'aquesta espècie (7 parelles el 2009), així com un dels nuclis de reproducció del sisó (*Tetrax tetrax*), amb al voltant de 29 mascles. Són aquestes dues les espècies prioritàries de conservació designades pel DMAH dins la ZEPA.

També, com altres espècies presents, cal citar el gaig blau (*Coracias garrulus*), amb 1 parella, la calàndria (*Melanocorypha calandra)*, amb al voltant de 90 parelles, la terrerola vulgar (*Calandrella brachydactyla)*, amb 3 parelles, i el xoriguer petit (*Falco naumanni)*. També intenta criar l'arpella (*Circus aeruginosus*) en camps herbacis.

GRANYENA

Aquesta zona té gran interès per a les poblacions d'àguila cuabarrada (*Hieraaetus fasciatus*) per constituir una àrea de dispersió de juvenils d'aquesta espècie.

També es poden trobar alguns exemplars de torlit (*Burhinus oedicnemus*), de sisó (*Tetrax tetrax*), amb 5-10 mascles, de gaig blau (*Coracias garrulus),* amb 5-10 parelles, de calàndria (*Melanocorypha calandra)*, amb 9-27 parelles, de cogullada fosca (*Galerida theckae*) i, esporàdicament, s'ha observat la terrerola comuna (*Calandrella brachydactyla*).

A més, l'espai, per tenir una bona representació dels conreus arboris mediterranis tradicionals, amb intercalació de cereals i zones amb vegetació natural (pinedes de pi blanc, carrascars, brolles) presenta una bona representació de l'avifauna de l'interior català, amb presència de nombroses aus rapinyaires com l'arpella (*Circus aeruginosus*), l'esparver cendrós (*Cirus pygargus*) i el duc (*Bubo bubo).* Una altra au d'interès és l'enganyapastors (*Caprimulgus europaeus),* l'hortolà (*Emberiza hortulana*) i la tallareta cuallarga (*Sylvia undata).*

SECANS OCCIDENTALS

SECANS DE MAS DE MELONS - ALFÉS

En aquesta ZEPA, les espècies prioritàries designades pel DMAH són la ganga, el gaig blau, la terrerola vulgar, la trenca, la calàndria, l'alosa becuda i el xoriguer petit.

Acull una de les poblacions més importants de torlit (*Burhinus oedicnemus*), uns 16-50 mascles de sisó (*Tetrax tetrax*), el 17 % de la població catalana de gaig blau (*Coracias garrulus*), amb unes 30 parelles, l'esparver cendrós (*Circus pygargus*) amb 0-2 parelles, el 20% de la població de terrerola comú (*Calandrella brachydactyla*) amb unes 175 parelles, la única població reproductora de trenca (*Lanius minor*) a Catalunya i Espanya i presència històrica de parelles de xoriguer petit (*Falco naumanni*) (nidificants al Mas de Vinfaro i al Corral d'Alfés des del 1998 al 2003) tot i que durant el 2009 no s'ha constatat la presència de cap parella reproductora. La població de calàndria (*Melanocorypha calandra*) és també molt important, amb unes 527 parelles. Apareix l'àguila marcenca (*Circaetus gallicus*) amb una població de 1 a 5 parelles. Petits grups de sisó (*Tetrax tetrax)* utilitzen les zones planes cerealistes d'aquest espai durant l'hivern.

També hostatja la única població de ganga (*Pterocles alchata*) formada por 50-60 parelles (90 – 110 exemplars a l'hivern). Altres aus d'interès sedentàries i nidificants són el siboc (*Caprimulgus rufficollis*), la merla roquera (*Monticola solitarius*), el còlit ros (*Oenanthe hispanica),* el pardal roquer (*Petronia petronia*), el falcó pelegrí (*Falco peregrinus*), la gralla de bec vermell (*Pyrrocorax pyrrocorax)*, amb un grup nodrit resident a l'entorn del Mas de Matxerri, i la terrerola rogenca (*Calandrella rufescens*) que amb una població entre 175 i 300 parelles representa la pràctica totalitat d'individus de les Terres de Lleida i el 15 % de la població catalana), així com la cogullada fosca (*Galerida theklae*).

La Timoneda d'Alfés és un indret especialment singular dins d'aquesta ZEPA, ja que s'hi troben set de les nou espècies europees de la família dels Alàudids. Destaca per ser l'hàbitat òptim de l'alosa becuda (*Chersophilus duponti*) a Catalunya; encara que des de l'any 2006 no hi ha hagut cap contacte amb aquesta espècie.

Altres aus més comunes però també interessants en aquest tipus d'ambients són la guatlla (*Coturnix coturnix)* i l'abellerol (*Merops apiaster*).

En àrees de vegetació natural també es troben aus d'interès, com algunes espècies del grup dels sílvids: el tallarol de garriga (*Sylvia cantillans*) o la tallareta cuallarga (*Sylvia undata*), o un parent de la trenca, el botxí (*Lanius escubitor*).

El grup dels rapinyaires és molt important; durant el període de migració s'han observat aproximadament una vintena d'espècies, particularment de les famílies dels accipítrids i falcònids. L'abundància de preses (guatlles, perdius, conills, rèptils, invertebrats de mida gran etc.) és una garantia de la presència de diverses espècies durant la resta de l'any.

D'interès són les poblacions locals d'àguila daurada (*Aquila chrysaetos*), àguila cuabarrada (*Hieraetus fasciatus*), xoriguer petit (*Falco naumanni*) amb 3 parelles censades i l'aligot (*buteo buteo*). A l'època estival, destaquen l'àguila marcenca (*Circaetus gallicus*), l'esparver cendrós (*Circus pygargus*), el falcó mostatxut (*Falco subbuteo*); a l'hivern, l'esmerla (*Falco columbarius*), l'arpella pàl·lida (*Circus macrurus*) i el ja citat falcó pelegrí (*Falco peregrinus*). El grup de rapinyaires hivernants aprofita com aliment els nombrosos bàndols de fringíl·lids i alàudids.

Les parets que envolten el tram de Riu Set que discorre perla ZEPA dels Secans de Mas de Melons i Alfés conté alguns territoris de l'escàs còlit negre (*Oenanthe leucura*) circumscrit a Catalunya a zones del migjorn tarragoní i lleidatà. Aquesta espècie també apareix a la Vall de Matxerri.

SECANS DEL SEGRIÀ - UTXESA

En aquesta ZEPA, les espècies estèpiques designades com a prioritàries pel DMAH són la ganga, la xurra, el gaig blau, la terrerola vulgar i la calàndria. També estan presents el sisó, l'esparver cendrós i la xurra.

Les espècies estèpiques es troben molt ben representades com la xurra (*Pterocles orientalis*), el gaig blau (*Coracias garrulus*) amb al voltant del 10% de les parelles de Catalunya, la terrerola rogenca (*Calandrella rufescens*), la terrerola comuna (*Calandrella brachydactyla),* la calandria (*Melanocorypha calandra*), amb vora 535 parelles, i també la ganga (*Pterocles alchata*), que molt aïlladament apareix als Erms d'Aitona i la Granja d'Escarp.

Als secans entre la Granja d'Escarp i Aitona s'han detectat unes 4-6 parelles de xurra (*Pterocles orientalis*), xifra que representa més del 50 % de la població catalana. També es reprodueix esporàdicament a l'est del Tossal de Carrassumada. Pel sisó (*Tetrax tetrax*) i el xoriguer petit (*Falco naumanni*), aquest espai és una àrea amb presència esporàdica, si bé potencialment bona – quant a característiques de l'hàbitat – per aquestes espècies

Tampoc s'han d'oblidar altres aus d'interès com l'abellerol (M*erops apiaster*), el torlit (*Burhinus oedicnemus*) la cogullada fosca (*Galerida theklae*) i comuna (*Galerida cristata),* el cotoliu (*Lululla arborea),* amb presència escassa, i el trobat (*Anthus campestris*). Nombroses espècies d'aus rapinyaires d'interès tenen presència. L'esparver cendrós (*Circus pygargus*), l'àguila daurada (*Aquila chrysaetos*) i l'àguila calçada (*Hieraetus pennatus*) tenen presència en pas. L'àguila cuabarrada (*Hieraaetus fasciatus*), el falcó pelegrí (*Falco peregrinus*) i el duc (*Bubo bubo*) tenen presència sedentària. També destaca la presència de la gralla de bec vermell (*Pyrrhocorax pyrrhocorax).*

L'embassament d'Utxesa, situat dins la ZEPA dels Secans de Segrià i Utxesa, té, lògicament, una gran importància per les aus aquàtiques, però en destaca principalment la seva importància per les aus lligades al canyissar, de manera que ha estat considerada com una de les 23 localitats més importants a Catalunya d'aquests tipus d'aus i, específicament, la més important per la mallerenga de bigotis (*Paniurus biarmicus*), el repicatalons (*Emberiza schoeniclus ssp. witerbii),* amb aproximadament 25 parelles i la boscarla mostatxuda (*Acrocephalon melanopogon)*, amb entre 5 i 10 parelles. També nidifiquen altres espècies de canyissar interessants com la boscarla de canyar (*Acrocephalus scirpaceus*), el balquer (*Acrocephalus arundinaceus*), el trist (*Cisticola juncidis*) i el rossinyol bord (*Cettia cetti*), a més d'haver presència del boscaler comú (*Locustella luscinioides*). En aquesta zona humida nidifiquen algunes espècies d'ardeides com l'agró roig (*Ardea purpurea*), amb més de 30 parelles, el martinet blanc (*Egretta garzetta),* amb 10-15 parelles, el martinet menut (*Ixobrychus minutus)* amb 1-4 parelles, el martinet de nit (*Nycticorax nycticorax)* amb 20-30 parelles i el bernat pescaire (*Ardea cinerea*). L'embassament és també un punt d'aturada en pas migratori i d'hivernada de nombroses espècies d'ànecs (*Anas platurynchos* (nidificant), *A. clypeata, A. strepera, A. penelope, A. acuta, Aythya ferina, A. crecca, Aythya fuligula*) i hi nidifiquen el rascló (*Rallus aquaticus*), la polla d'aigua (*Gallinula chloropus)*, la fotja (*Fulica atra*) i el cabusset (*Tachybaptus rufficollis*). Des de finals dels anys 70 no s'han vist espècimens de bitó comú (*Botaurus stellaris*). Entre els rapinyaires que nidifiquen a l'espai cal destacar el milà negre (*Milvus migrans*) amb 2-3 parelles i, especialment, l'arpella (*Circus aeruginosus*).

Durant la temporada de 2009, l'embassament d'Utxesa i els seus 4 pantans satèl·lits han contingut 16 parelles (el 27% del total de nius de la plana de Lleida) a més amb una alta productivitat (èxit reproductor de 2,6). Cal recordar que durant el 2009 l'arpella ha establert, a la Plana de Lleida, 60 nius amb posta segura en 32 localitats diferents, que han donat com a resultat l'envol de 124 polls. Es tracta d'una dada molt important ja que s'han donat 10 parelles més que el 2007 i 7 parelles més que el 2008. Del total de les localitats, el 56% estan dins de ZEPA així com el 73% dels nius.

PLANS DE LA UNILLA

La ZEPA de la Unilla compta com espècies prioritàries designades pel DMAH la xurra, el xoriguer petit, el gaig blau i la calàndria, i també compta amb la presència de la terrerola vulgar, el sisó i l'esparver cendrós. Aquesta zona concentra al seu interior i voltants la major part de la població hivernant de xurra i una colònia nidificant de xoriguer petit amb 8 nius el 2009. Hi ha presència menor del sisó, amb un número entre 5 i 10 mascles, d'arpella (*Circus aeruginosus)*, amb una parella, d'esparver cendrós (*Circus pygargus*), amb fins a 4 parelles, de calàndria (*Melanocorypha calandra)* amb 145-312 parelles i de cogullada fosca (*Galerida theklae)* amb una xifra entre 11 i 50 parelles.

El Clot de la Unilla constitueix una petita conca endorreica situada al centre de la ZEPA Plans de la Unilla, que presenta períodes inundacions periòdics i temporals. El darrer període d'inundació més important es va produir el 1997, i durant aquell temps (1996-1998) es van poder observar fins a 90 espècies diferents d'aus al Clot i el seu entorn immediat – diverses de les quals corresponien a les interessants aus estepàriques abans esmentades. Durant el període d'inundació, però, el Clot va permetre l'aparició de nombroses espècies d'aus aquàtiques; així, es va convertir en un important espai per la hivernada en gran nombre d'algunes espècies comunes com l'ànec coll-verd (*Anas platyrynchos*) i la fotja (*Fulica atra*) que també van nidificar aquell mateix any, i la fredeluga (*Vanellus vanellus*). D'altres espècies més escasses van hivernar en petit nombre, entre elles el cullerot (*Anas clypeata*), el xarxet (*A. crecca*), l'ànec blanc (*Tadorna tadorna*), el bec d'alena (*Recurvirostra avosetta)* i el becut (*Numenius arquata*).

El Clot va tenir un interès especialment remarcable en el pas prenupcial, amb 21 espècies de limícoles, algunes anàtides escasses com l'ànec xiulador (*Anas penelope*) i el xarrasclet (*Anas querquedula*) i també els fumarells (*Chlidonias niger, Ch. hybridus)* i diverses espècies de rapinyaires. Entre els nidificants, a més de les dues espècies ja citades, cal destacar el camesllargues (*Himantopus himantopus*), el cabusset (*Tachybaptus rufficollis*) i la polla d'aigua (*Gallinula chloropus*). Com a fet força destacat, l'arpella (*Circus* aeruginosus), va intentar nidificar en els camps d'ordi propers a la llacuna. Per últim, el pas postnupcial és molt menys important donat que el Clot sol estar sec, després del període estival. Tot i així, es va observar una espècie tan interessant com la grua (*Grus grus*).

SECANS DE LA NOGUERA

Les espècies prioritàries a la ZEPA dels Secans de la Noguera són la xurra, el xoriguer petit, la terrerola vulgar, el gaig blau, l'esparver cendrós i la calàndria. També hi ha presència del sisó i l'arpella pàl·lida. Cal destacar que a la zona de influència dels Secans de la Noguera han concentrat, durant el 2009, 56 de les 67 parelles de xoriguer petit censades a la Plana de Lleida.

La Serra Llarga rep la visita d'espècies més montanes provinents de més al nord, com és el cas dels voltors (*Gyps fulvus*) nidificants a la zona del Montsec. A l'hivern apareixen amb certa freqüència l'arpella pàl·lida (*Circus cyaneus*), l'esmerla (*Falco columbarius*), abundants aligots (*Buteo buteo*) i el milà negre (*Milvus migrans)*, i a l'estiu el falcó mostatxut (*Falco subbuteo).*. El xoriguer (*Falco tinnunculus*) és molt freqüent a la zona, on també s'observa el falcó

pelegrí (*Falco peregrinus*). Es tracta d'una zona on es poden veure en vol joves en dispersió d'àguila daurada (*Aquila chrysaetos*) i cuabarrada (*Hieraetus fasciatus*), així com adults d'aquesta espècie i de marcenca (*Circaetus gallicus)*. També és possible observar l'aufrany (*Neophron pernocpterus).*

En aquesta serra també són molt abundants les poblacions de còrvids (fins a 6 espècies), sílvids (incloent la tallareta cuallarga *Sylvia undata*), túrdids hivernants (incloent el rar tord ala-roig *Turdus iliacus*). També destaca la presència del mussol banyut (*Asio otus).* Les poblacions de fringíl·lids són força interessants i destaquen els estols hivernals presents.

Taula 16. Importància de les diverses ZEPA (ENPs) per a les 9 principals espècies de caire estepari

Presència / Població important / Àrea crítica per l'espècie	Sisó	Calàndria	Gaig blau	Esparver cendrós	Xoriguer petit	Ganga	Terrerola	Trenca	Xurra
Anglesola - Vilagrassa	●	●	●	●					
Secans de Belianes - Preixana	●	●	●	●	●		●		
Bellmunt - Almenara	●	●	●	●					
Granyena	●	●	●	●			●		
Secans de Mas de Melons - Alfés	●	●	●	●	●	●	●	●	
Secans de la Noguera	●	●	●	●	●		●		●
Secans de Segrià - Utxesa	●	●	●		●	●	●		●
Plans de Sió	●	●	●	●			●		
Plans de la Unilla	●	●	●	●					●

Font. Elaboració pròpia

Taula 17. Tendències poblacionals i requeriments ecològics per a les 9 principals espècies de caire estepari

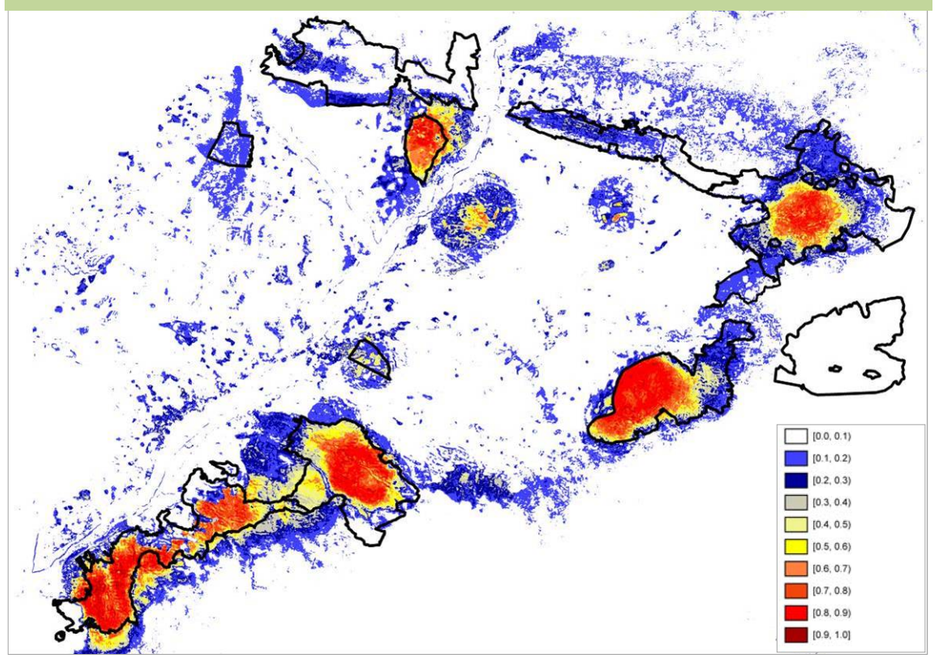
ESPÈCIE	POBLACIÓ EUROPEA	TENDÈNCIA	POBLACIÓ IBÈRICA	TENDÈNCIA	POBLACIÓ CATALANA	TENDÈNCIA	POBLACIÓ PLANA DE LLEIDA	TENDÈNCIA	PERCENTATGE DE POBLACIÓ DINS LES ZEPAS OBJECTE D'ESTUDI	ESTATUS DE CONSERVACIÓ EUROPEU	ESTATUS DE CONSERVACIÓ ESTATAL	ESTATUS DE CONSERVACIÓ CATALANA
Xurra (*Pterocles orientalis*)	28.000-62.000 parelles		2.500-10.000 parelles		20-30 individus	Importantíssima davallada durant el segle XX ↑ hivernal = estival (2001-2009)	20-30 individus	Importantíssima davallada durant el segle XX ↑ hivernal recent = estival (2001-2009)	Pràcticament 100% població	SPEC 3	VU	PC
Ganga (*Pterocles alchata*)	10.000-21.000 individus		10.000-20.000 individus	Reducció a Castella Lleó i Extremadura Desconegut en Vall de l'Ebre i Castella la Manxa	50-60 parelles	= 2001-2008 ↓ 1980-2001	50-60 parelles	= 2001-2009 ↓ 1980-2001	Pràcticament 100% població	SPEC 3	VU	PC
Sisó (*Tetrax tetrax*)	120.000-300.000 individus	↓↓ extinció a Itàlia continental 80% pèrdua a França	9.364-17.136 mascles	↓	500-1200 mascles (1500-2.000 ex. Hivernants)	Davallada 20-25% en 6 anys	500-1200 mascles (1500-2.000 ex. Hivernants)	Davallada 20-25% en 6 anys	75% població de mascles, 92% població de femelles	SPEC 1	VU	EN
Calandria (*Melanocorypha calandra*)	10.000.00-24.000.000 territoris	↓ 10% població	1.000.000 – 3.400.000 territoris	↓	3.108-7.936 territoris	↓↓densitats de població	6339 mascles (interval de confiança del 95% entre 3-145 i 10.125 mascles)	↓↓50-70% efectius	62% població catalana	SPEC 3	NA	QA
Gaig blau (*Coracias garrulus*)	53.000-110.000 individus	↓↓ Extinció a Dinamarca Suècia, W Alemanya, Rep. Txeca	2.000 parelles	↓Fragmentació poblacions reproductores	237-261 parelles	Rarificació a Tarragona, estable a l'Empordà	154-187 parelles (2006)	Estable a la plana de Lleida	70% població catalana	SPEC 2	VU	VU
Terrerola vulgar (*Calandrella brachydactyla*)	7.300.000-14.000.000 territoris	↓↓ extinció a W i C França	2.200.000-2.600.000 territoris	↓↓ (20-50% 1970-1990) desapareguda N Castella i Lleó i Almeria	136-910 territoris	Desaparegut 32% quadrícules entre Atlas de les Aus Nidifcants (1983-2004) Estima 16.000-22.000 pp 1995	90-101 mascles (dades de 2007)	↓↓ 3000 -5000 pp el 1996	80,27 % població catalana	SPEC 3	VU	EN
Xoriguer petit (*Falco naumanni*)	25.000-42.000 individus		12.000-200.000 parelles		88 parelles Inici reintroducció a Catalunya el 1990. Primer nucli reproductor el 1993 a Ós de Balaguer	Desaparegut com nidificant el 1986 ↑↑per reintroducció	67 parelles (2009) en 10 colònies diferents		8 colònies dins ZEPA, 43% dels nius	SPEC1	VU	EN
Esparver cendrós (*Circus pygargus*)	35.000-65.000 parelles	↓ Molt escassa a Anglaterra i Romania ↑ centre i est d'Europa	5.000 parelles	Desconegut però sembla ↑	71 parelles (2008)	↑↑ fins a nivells superiors als anys 80, especialment pel creixement al Montsià	43 parelles (2006) 58 parelles (2009)	↑↑per protecció de nius ↓ 2003-2006	28% parelles amb posta dins àrees ZEPA. 7 a Bellmunt-Almenara, 7 a Anglesola-Vilagrassa, 2 a Belianes	No-SPEC	VU	EN
Trenca (*Lanius minor*)		↓↓ Extinció a Bèlgica, Suïssa, Alemanya i Txèquia	20 parelles	↓↓ (extinció nucli de la Llitera)	5 parelles 2008 3 parelles 2009	↓↓1980-2002 =2002-2004 ↓↓2005-2009 Reducció 68% àrea de distribució en 20 anys	5 parelles 2008 3 parelles 2009	↓↓1980-2002 =2002-2004 ↓↓2005-2009 Reducció 68% àrea de distribució en 20 anys	100% població	SPEC 2	PC	PC

Espècie resident *Espècie estival* VU - *Vulnerable* EN – *En perill* / QA - *Quasi amenaçada* PC - *Perill crític*

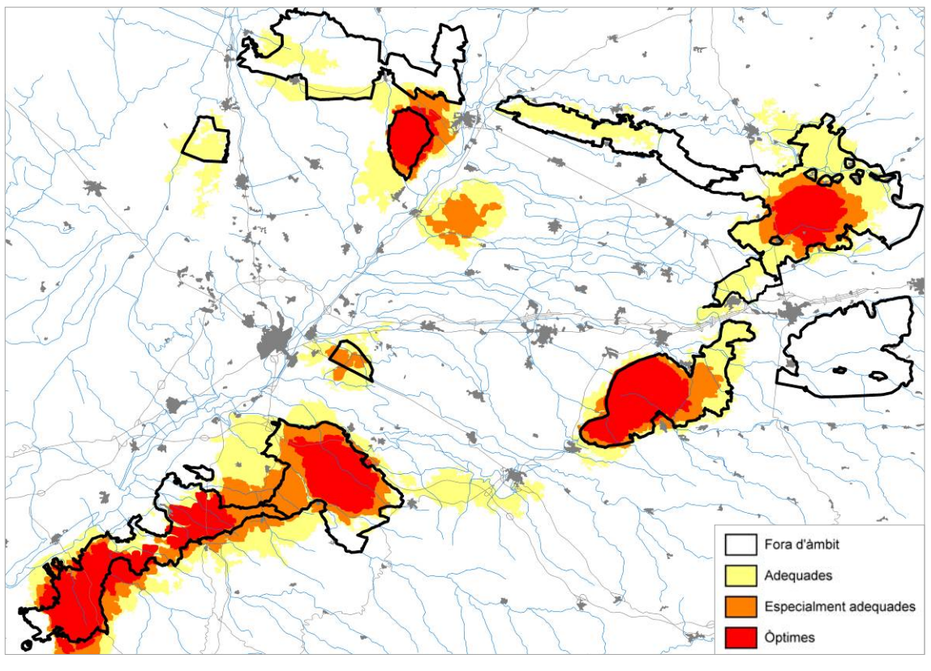
FITXA 43. GAIG BLAU (Coracias garrulus)

Espècie estival

ÍNDEX D'ADEQUACIÓ DE L'HÀBITAT PER A L'ESPÈCIE

NIVELL D'ADEQUACIÓ DELS HÀBITATS PER A L'ESPÈCIE

REQUERIMENTS ECOLÒGICS CLAU

- Ambients agrícoles i ramaders extensius on hi ha zones de vegetació baixa, com guarets i erms, on poden trobar aliment i arbres on nidificar. Espècie de terra baixa, 200-400 m d'altura que ocupa ambients oberts on hi ha arbres dispersos on troba lloc per nidificar. Pot nidificar en zones de cultiu herbaci de regadiu.
- Disponibilitat d'aliment, preferentment invertebrats de mida gran (ortòpters, coleòpters…) però també rèptils i mamífers petits, localitzables en sòls amb poca vegetació i prop on hi hagi una perxa.
- Un factor limitant per l'espècie es la disponibilitat de substrats adients de nidificació (cavitats en arbres o construccions rurals principalment).

DADES D'INTERÈS DE L'ESPÈCIE

Població catalana	237-261 parelles
Tendència	Rarificació a Tarragona, estable a l'Empordà
Població Plana de Lleida	154-187 parelles (2006)
Tendència	Estable a la plana de Lleida
% població dins les ZEPAs objecte d'estudi	70% població catalana
Estatus de conservació catalana	Vulnerable

SELECCIÓ D'HÀBITATS DURANT EL PERÍODE REPRODUCTOR

- Dins les zones cerealistes s'ha vist que selecciona positivament els guarets i zones amb diversitat de substrats agrícoles
- Mosaic de cereal, guarets i fruiters de secà (ametllers i oliveres), on el gaig troba llocs per nidificar als ametllers. També pot nidificar en les construccions fetes de tova o pedra on hi troba cavitats aptes per la seva reproducció.

SELECCIÓ D'HÀBITATS LA RESTA DE L'ANY

Només està a casa nostra de maig a agost

FACTORS CLAU D'AMENAÇA

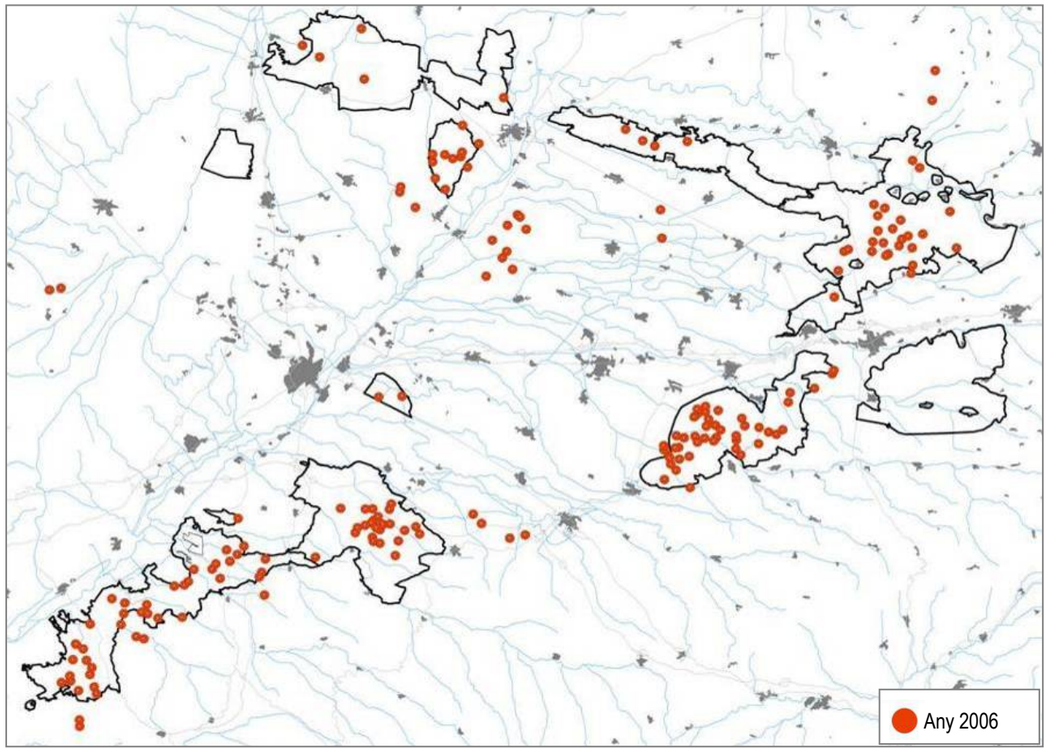
- Concentració parcel·lària amb pèrdua de marges i homogeneïtzació
- Pèrdua en superfície de vegetació natural i seminatural
- Pèrdua de qualitat de guarets i erms amb massa vegetació, i llaurada reiterada de guarets
- Eliminació d'arbres grans
- Enderrocament i caiguda de construccions tradicionals
- Eliminació rostolls després de la sega
- Disminució de posaders
- Disminució de preses (principalment artròpodes de gran mida)
- Abandonament ramaderia extensiva

MESURES DE CONSERVACIÓ I RECUPERACIÓ

- Manteniment i bona gestió de marges (arbrats)
- Manteniment i reconstrucció edificacions tradicionals amb condicions per a la nidificació de l'espècie
- Instal·lació de caixes-niu i plantació d'arbres en zones on la manca de llocs de nidificació sigui un factor limitant
- Augment vegetació natural de baixa cobertura i afavorir el mosaic de cultius/usos
- Gestió de guarets (cobertura 25-60%) i alçada < 25-30 cm
- Potenciar ramaderia extensiva
- Manteniment de rostolls després de la sega
- Heterogeneïtat en fases de creixement d'alfals
- Potenciar cereals o farratgeres de regadiu davant d'altres conreus de regadiu
- Franges de conservació
- Regular ús pesticides i plaguicides
- Controlar l'ús d'adobs i purins en guarets i erms

AVISTAMENTS D'INDIVIDUS DE L'ESPÈCIE

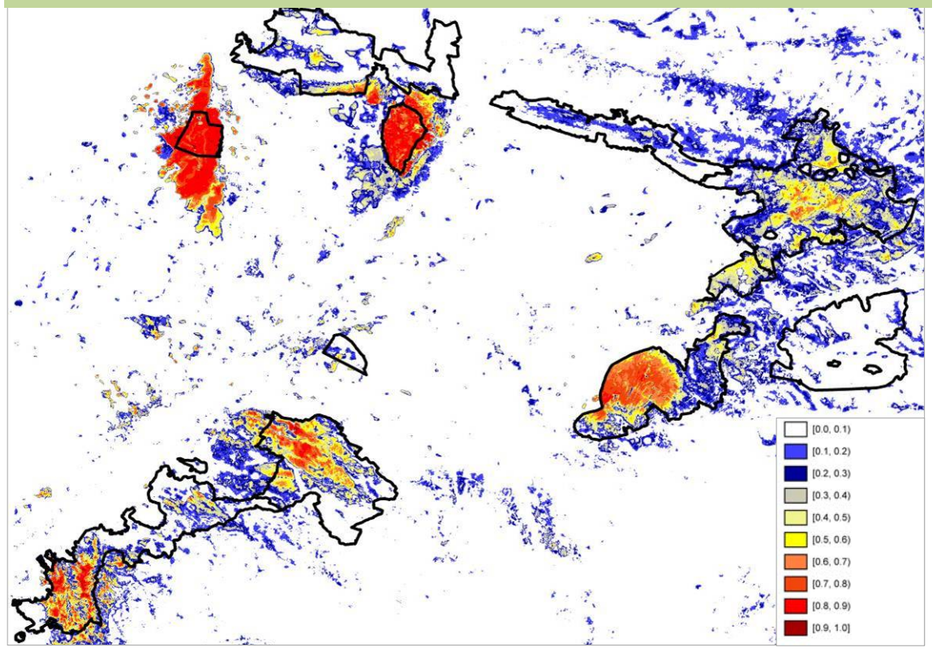

Les casetes tradicionals, com aquesta restaurada pel DMAH (amb forats i espais entre les teules) i els marges arbrats, especialment amb ametllers, lledoners o altres arbres que tinguin forats, són fonamentals per la nidificació del gaig blau. Els marges també proporcionen posaders i les preses

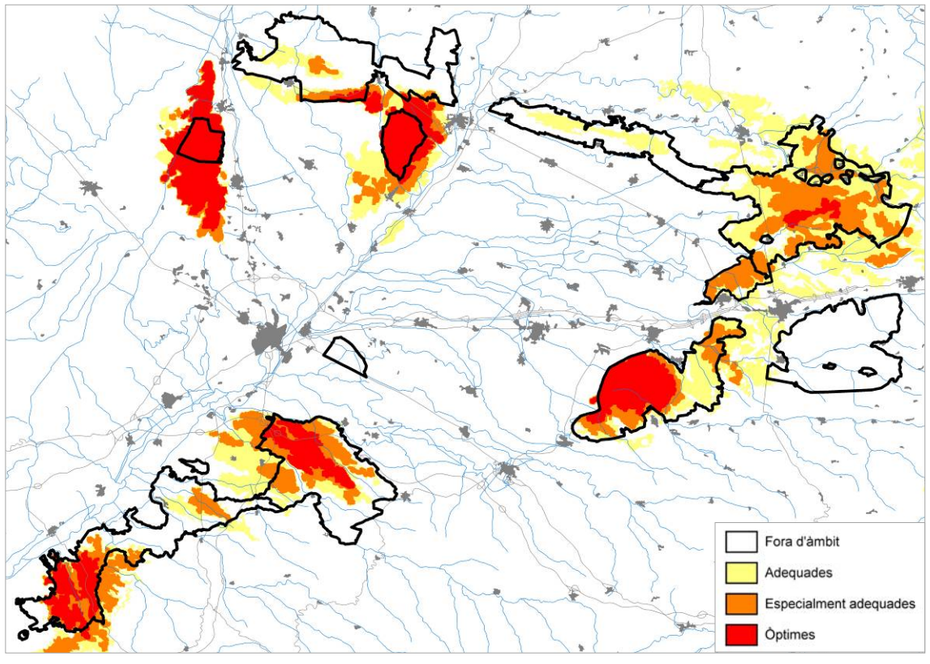
FITXA 44. CALÀNDRIA (*Melanocorypha calandria*)

Espècie resident

ÍNDEX D'ADEQUACIÓ DE L'HÀBITAT PER A L'ESPÈCIE

NIVELL D'ADEQUACIÓ DELS HÀBITATS PER A L'ESPÈCIE

REQUERIMENTS ECOLÒGICS CLAU

- Cultius de cereal extensius, erms i zones amb vegetació herbàcia o timonedes.

DADES D'INTERÈS DE L'ESPÈCIE

Població catalana	3.108 – 7.936 territoris
Tendència	↓↓ densitats de població
Població Plana de Lleida	6.339 mascles (interval de confiança de 95% entre 3.145-10.125)
Tendència	↓↓ 50 – 70% efectius
% població dins les ZEPAs objecte d'estudi	62% població catalana
Estatus de conservació catalana	Vulnerable

SELECCIÓ D'HÀBITATS DURANT EL PERÍODE REPRODUCTOR

- El niu el fa al terra, al mig dels camps de blat i ordi. És possible que la majoria de les postes tinguin lloc entre els darrers dies d'abril i els primers dies de maig. Amb tot, algunes postes, potser segones postes o postes de reposició, es deuen produir encara a finals de maig i primers dies de juny
- Els joves romanen en el niu durant 10 dies i l'abandonen sense poder volar.
- A la primavera es troba en secans molt uniformes, dominats pel conreu d'ordi, amb guarets intercalats. Espècie molt lligada als cultius de cereal.

SELECCIÓ D'HÀBITATS LA RESTA DE L'ANY

- L'eliminació de la cobertura vegetal, ocasionada per la sega al mes de juny i el posterior llaurat del rostoll, obliga la calàndria a abandonar els cereals i a desplaçar-se als guarets i altres zones possiblement de regadiu.

FACTORS CLAU D'AMENAÇA

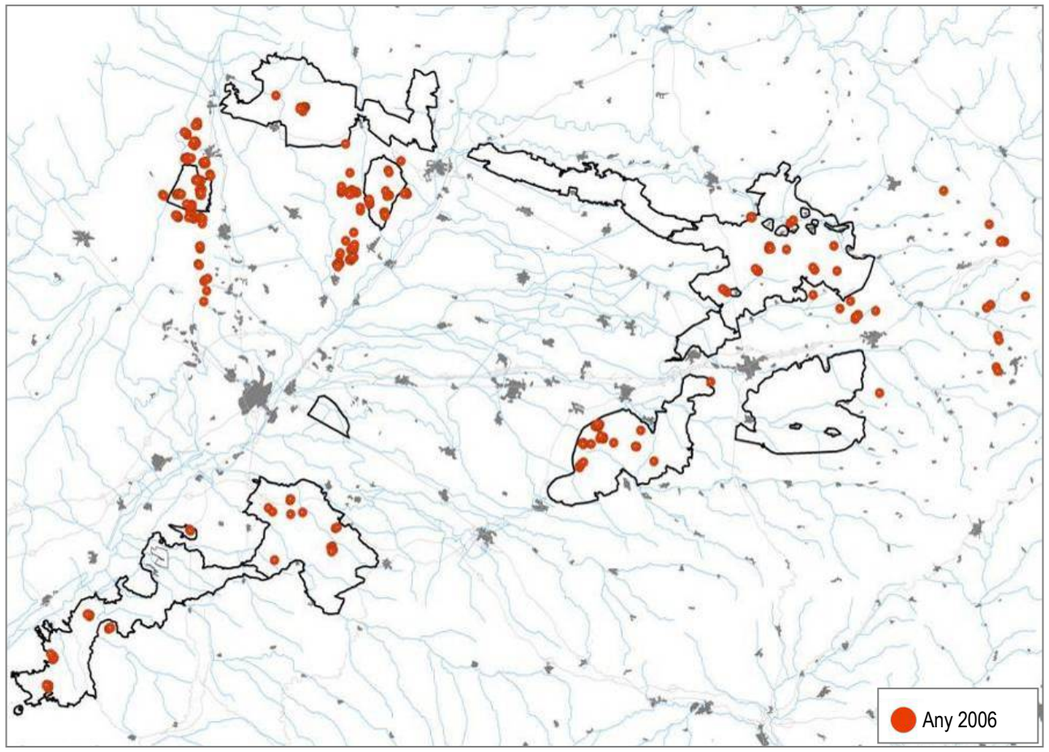
- Transformació a regadiu
- Pèrdua extensió i qualitat de guarets
- Sega primerenca de cereals amb varietats de cicle més curt
- Manca d'informació sobre l'ecologia de l'espècie

MESURES DE CONSERVACIÓ I RECUPERACIÓ

- Potenciació de les zones de guarets, zones de vegetació natural i rostolls (sense llaurar a la primavera)
- Tolera recobriments i alçades de guarets mitjos-alts

AVISTAMENTS D'INDIVIDUS DE L'ESPÈCIE

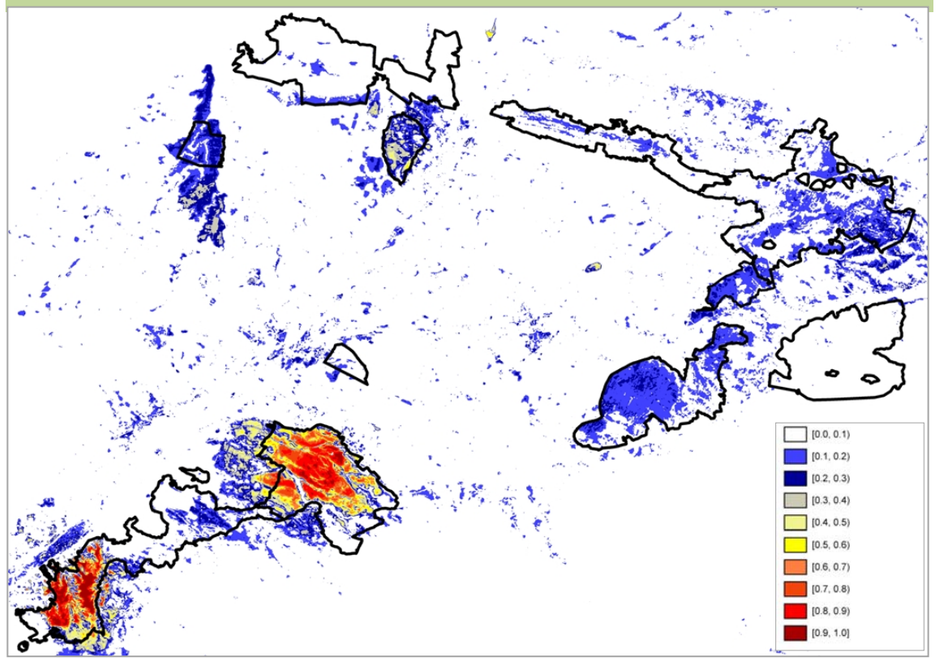

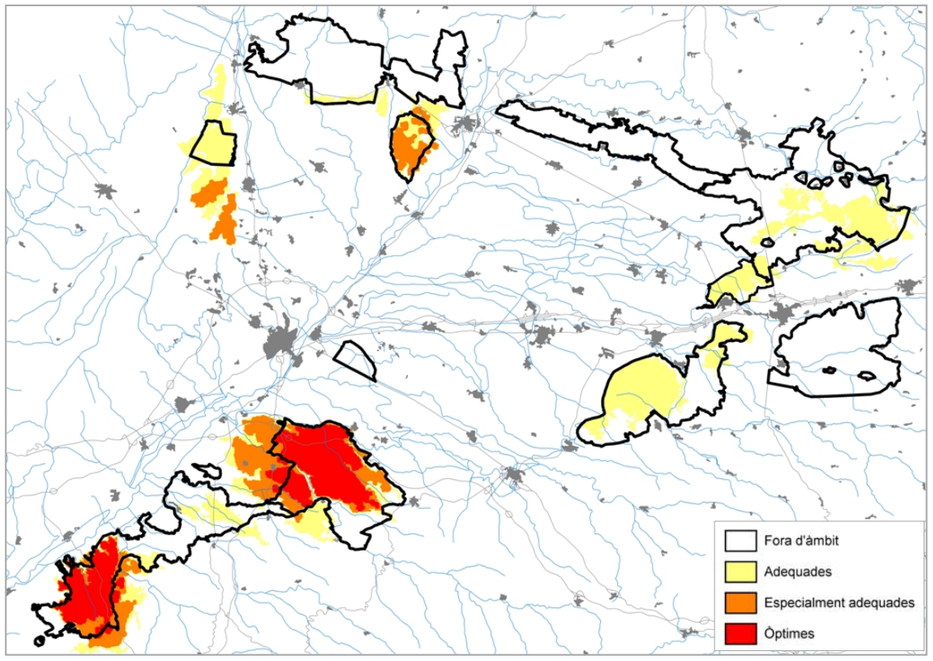
FITXA 45. TERREROLA VULGAR (*Calandrella brachydactyla*)

Espècie estival

ÍNDEX D'ADEQUACIÓ DE L'HÀBITAT PER A L'ESPÈCIE

NIVELL D'ADEQUACIÓ DELS HÀBITATS PER A L'ESPÈCIE

REQUERIMENTS ECOLÒGICS CLAU

- Erms i guarets, zones amb vegetació herbàcia esparsa i hàbitats salins
- Selecciona positivament guarets vells, timonedes i erms, després guarets joves
- Dependència de camps grans i amb un relleu pràcticament nul
- Espècie molt sensible a l'alteració (p. ex.llaurat) de les zones on nidifica (període reproductor relativament curt)

DADES D'INTERÈS DE L'ESPÈCIE

Població catalana	136 – 910 territoris
Tendència	Desaparegut 32% quadrícules entre Atlas de les Aus Nidificants (1993 – 2004) Estima 16.000 – 22.000 pp 1995
Població Plana de Lleida	90 - 101 mascles (dades de 2007)
Tendència	↓↓ 3000 – 5000 pp el 1996
% població dins les ZEPAs objecte d'estudi	82,27% població catalana
Estatus de conservació catalana	En Perill

SELECCIÓ D'HÀBITATS DURANT EL PERÍODE REPRODUCTOR

- Nidificació en zones amb cobertura i alçada de la vegetació força baixes (cob< 30% i h<15 cm)
- Important paper per a l'espècie de les zones de vegetació natural com ara erms i timonedes. El guarets també són importants però molt més subjectes a canvis durant el període reproductor (segurament major fracàs)

SELECCIÓ D'HÀBITATS LA RESTA DE L'ANY

- Només present durant el període reproductor

FACTORS CLAU D'AMENAÇA

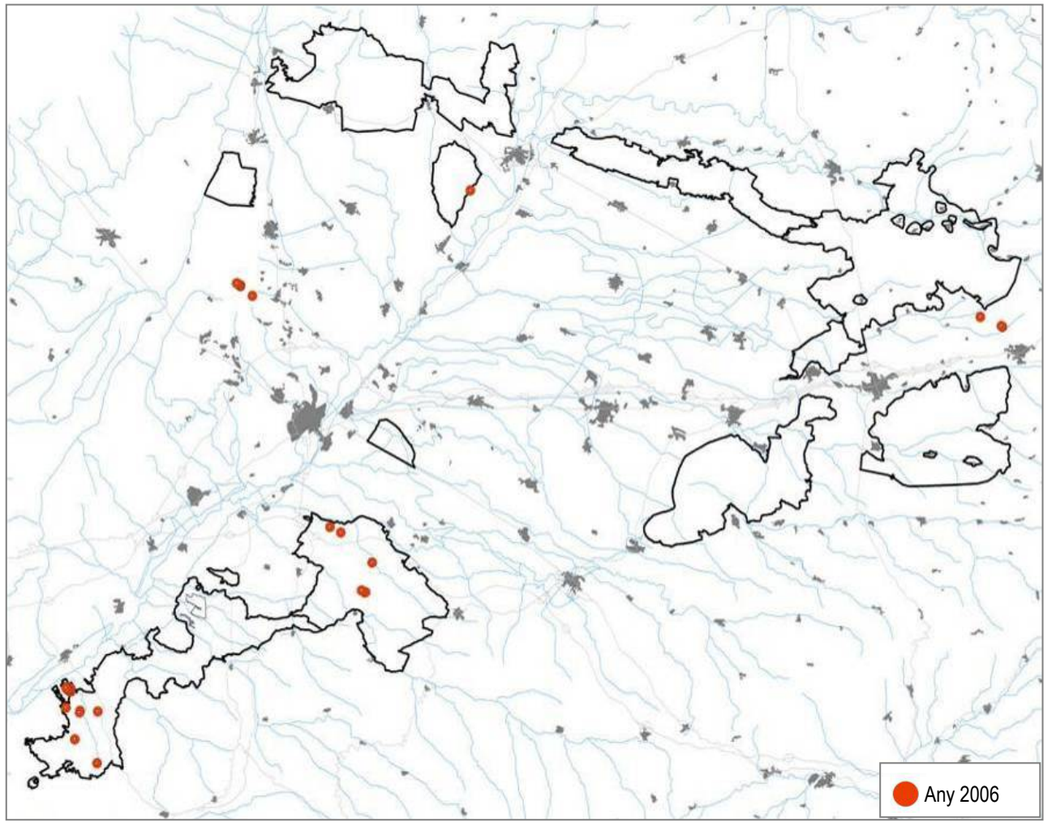
- Transformació al regadiu
- Pèrdua de superfície de guarets vells o erms
- Llaurada reiterada de guarets i rostolls durant període reproductor
- Disminució i gestió inadequada pasturatge
- Matorralització d'erms (increment recobriment i alçada)
- Fitosanitaris, adobs i abocaments purins
- Reforestació o aforestació
- Augment conreus arboris
- Augment depredadors antropòfils

MESURES DE CONSERVACIÓ I RECUPERACIÓ

- Augmentar superfície vegetació natural i seminatural
- Gestió d'erms i guarets per assolir les cobertures i alçades adequades (evitar llaurades guarets març - agost)
- Utilització pasturatge com a eina de gestió integrant el calendari de reproducció en la planificació
- Manteniment rostolls després de la sega
- Regulació pesticides i control adobs i purins
- Evitar reforestacions/aforestacions i rompuda d'erms

AVISTAMENTS D'INDIVIDUS DE L'ESPÈCIE

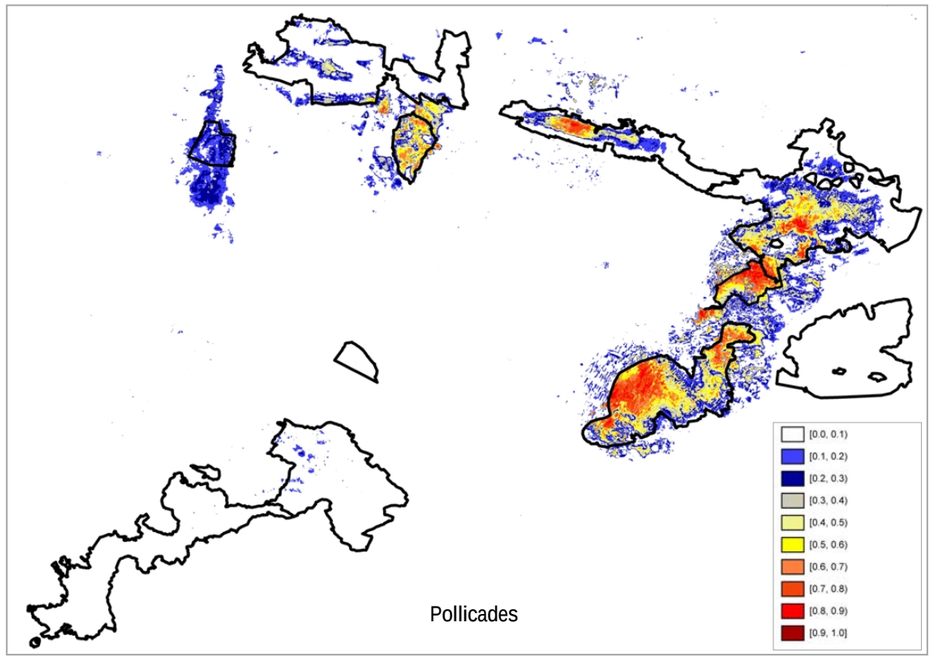

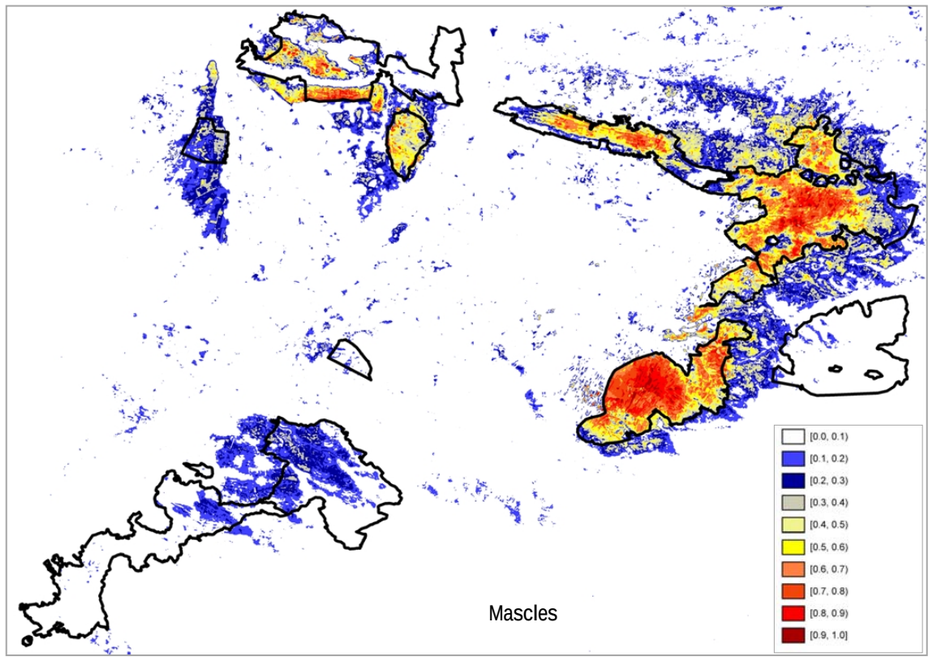
Els erms amb vegetació molt esparsa, com les timonedes, són els hàbitats preferents de la terrerola. En segon lloc, els guarets són també hàbitats adequats

FITXA 46. SISÓ (*Tetrax tetrax)*

Espècie resident

ÍNDEX D'ADEQUACIÓ DE L'HÀBITAT PER A L'ESPÈCIE

REQUERIMENTS ECOLÒGICS CLAU

El sisó és un ocell típic dels espais oberts de caràcter estepari, amb vegetació baixa i dispersa ja siguin erms, guarets, prats i també conreus de cereals de secà Dins el mosaic format majoritàriament pel cereal, el sisó mostra preferència pels guarets i altres zones de vegetació herbàcia natural, i tolera la presència de plantacions aïllades de fruiters de secà per les quals no mostra cap preferència.

Sistema reproductor: Espècie polígínia (un mascle es pot aparellar amb diverses femelles) basat en leks dispersos. Requeriments d'hàbitat diferents entre mascles i femelles.

- La visibilitat i l'orografia plana són especialment importants per als mascles durant el període reproductor ja que tenen com a objectiu mostrar al màxim la seva parada nupcial i poder detectar la presència de femelles a les proximitats del lek
- Els mascles reproductors prefereixen alçades i recobriment mitjans (alçada inferior a 45 cm i recobriments al voltant 40-50%), intentant maximitzar la disponibilitat d'aliment i la visibilitat
- Les femelles busquen indrets amb una alçada suficient per cobrir-les mentre estan covant (al voltant del 45 cm) i una cobertura més densa que les utilitzades pels mascles
- Els polls s'alimenten exclusivament d'insectes durant les tres primeres setmanes de vida, especialment d'ortòpters, per tant el creixement juvenil està fortament condicionat a l'abundància d'insectes

DADES D'INTERÈS DE L'ESPÈCIE

Població catalana	500 – 1200 mascles (1500 – 2000 ex. Hivernants)
Tendència	Davallada 20-25% en 6 anys
Població Plana de Lleida	500 – 1200 mascles (1500 – 2000 ex. Hivernants)
Tendència	Davallada 20-25% en 6 anys
% població dins les ZEPAs objecte d'estudi	75% població de mascles, 92% població de femelles
Estatus de conservació catalana	En Perill

SELECCIÓ D'HÀBITATS DURANT EL PERÍODE REPRODUCTOR

- Cultiu cerealístic de secà, entre els 200 i 400 m d'altitud. Els mascles de sisó mostren preferència pels guarets i altres zones de vegetació herbàcia natural tolera la presència de plantacions aïllades de fruiters de secà per les quals no mostra cap preferència
- Les parcel·les no conreades amb vegetació herbàcia natural ja siguin guarets, erms, marges o brolles amb vegetació baixa i esparsa, són de gran importància per a l'espècie per a situar-hi el lek. Cal ressaltar la importància també d'aquests en el creixement dels polls, ja que són la major font d'artròpodes que constitueixen la dieta dels polls.
- Les primeres postes es donen ja a mitjans d'abril i s'allarguen fins al moment de la sega del cereal. Incubació Aproximadament són 20-22 dies
- La major part de les femelles nidifiquen en camps de cereal

SELECCIÓ D'HÀBITATS LA RESTA DE L'ANY

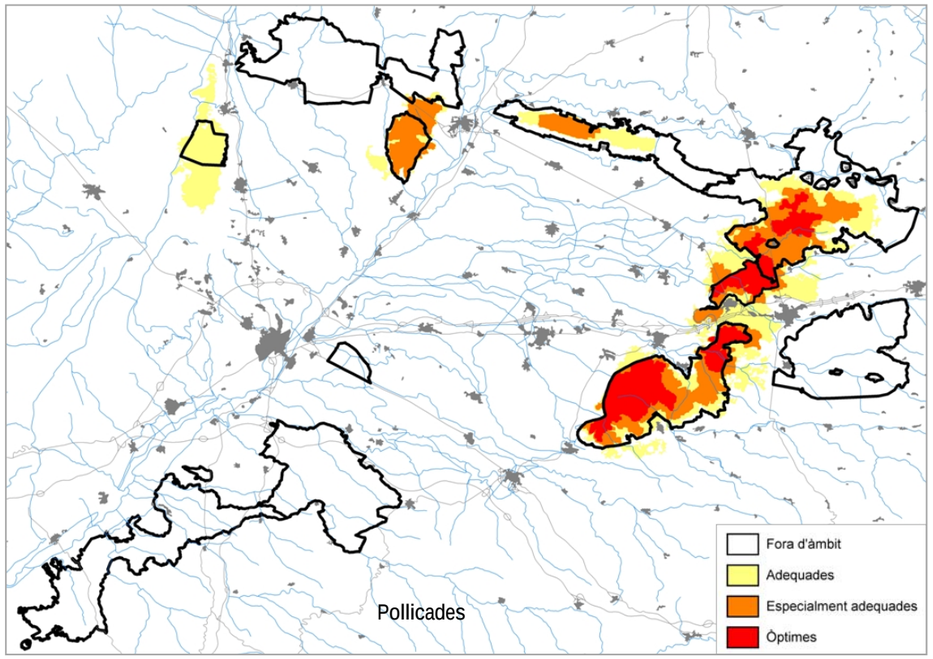
- Cultiu herbaci de regadiu, bàsicament alfals. La presència d'individus hivernants al secà és molt escassa i no arriba a ser important fins entrat el mes de març
- Prefereixen una cobertura més aviat baixa i una l'alçada màxima de 30 a 40 cm. Molt gregari durant l'hivern, podent assolir grups de fins a diversos centenars d'exemplars. Una part de la població catalana hiverna fora de Catalunya.

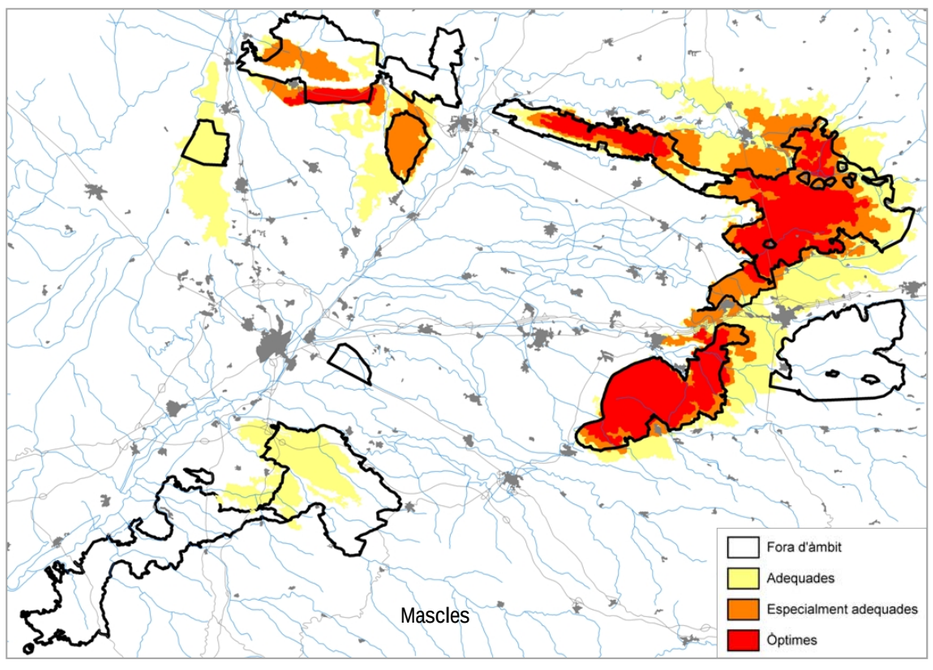
FACTORS CLAU D'AMENAÇA

- Transformació a regadiu
- Intensificació agrícola-concentració parcel·lària
- Reducció erms, guarets, zones amb vegetació natural
- Llaurada guarets i rostolls
- Estructura inadequada guarets i erms
- Proliferació de vinya emparrada i arbres de secà
- Implantació cereal de cicle més curt
- Caça furtiva principalment zones d'hivernada
- Depredació
- Col·lisió amb línies elèctriques
- Utilització fitosanitaris que disminueixen disponibilitat artròpodes
- Transformació urbanística i d'infraestructures

NIVELL D'ADEQUACIÓ DELS HÀBITATS PER A L'ESPÈCIE

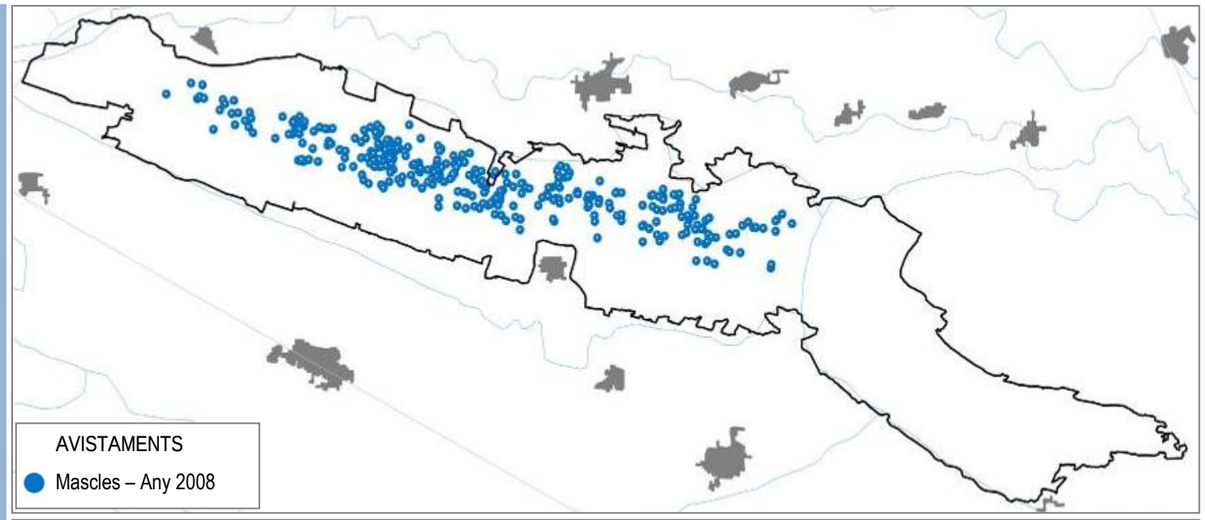

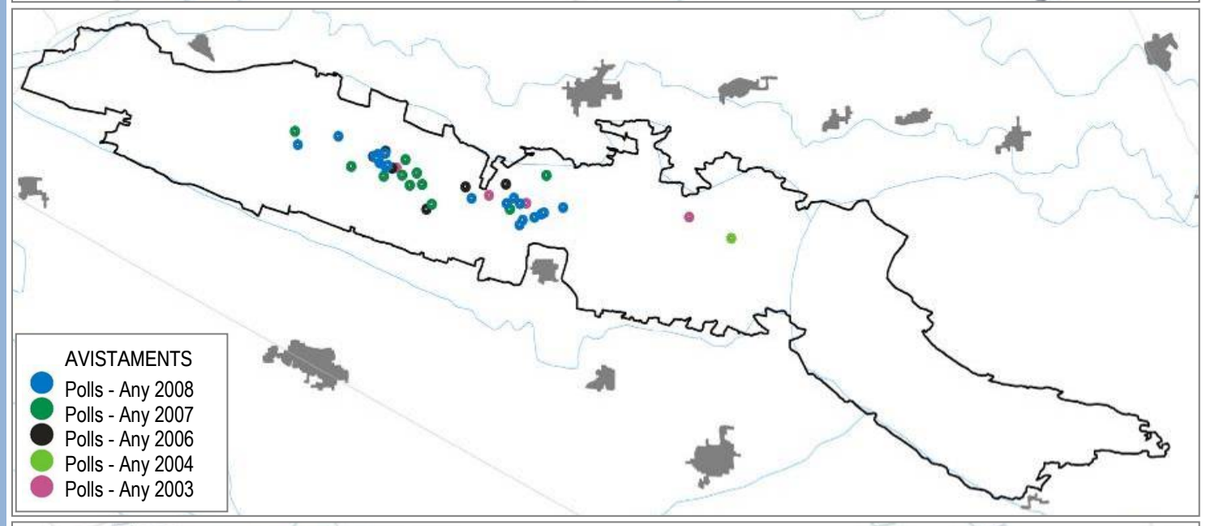
MESURES DE CONSERVACIÓ I RECUPERACIÓ

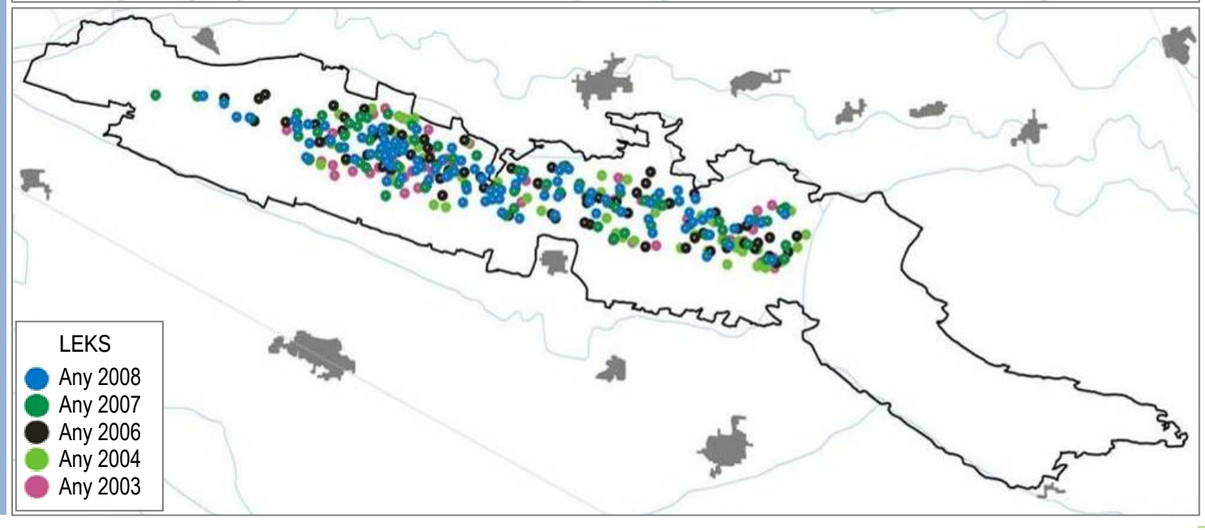
- Augmentar la superfície de guarets, erms i timonedes (del 5-10% al 25-30%)
- Distribució adequada de guarets per crear mosaic i en zones amb bona visibilitat, poc pendent < 3-5%
- Estructura vegetació adequada als guarets (h < 30 cm, recobriment vegetal <50 % pels mascles, per reproducció h= 50-60 cm, recobriment vegetal 60-70%)
- Potenciar marges amples entre cultius (>1m) amb vegetació herbàcia
- Limitar transformacions a conreus llenyosos
- Presència de guarets sembrats amb lleguminoses per afavorir hivernada
- Mosaic de cultiu de cereal amb sembra directa
- Retardar com a mínim 15 dies la data normal de sega en una part important del camps de cereal
- Manteniment rostolls amb h > 20 cm fins al mes d'agost - setembre
- Promoure i mantenir cultiu alfals en zones hivernada de regadiu
- Regular l'aportació de purins i fitosanitaris
- Incrementar el control caça furtiva
- Adequar les línies elèctriques i disminuir noves implantacions

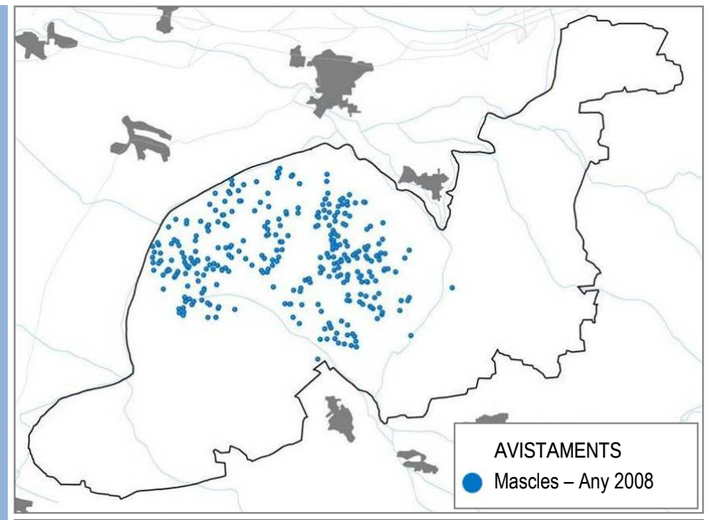
BELLMUNT - ALMENARA

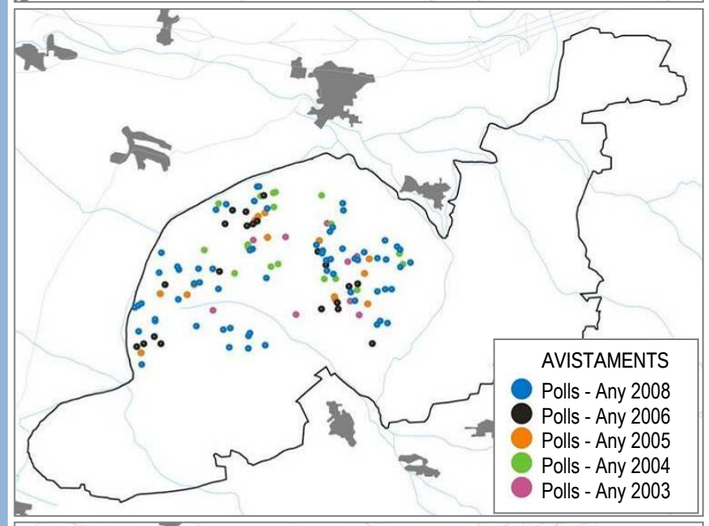

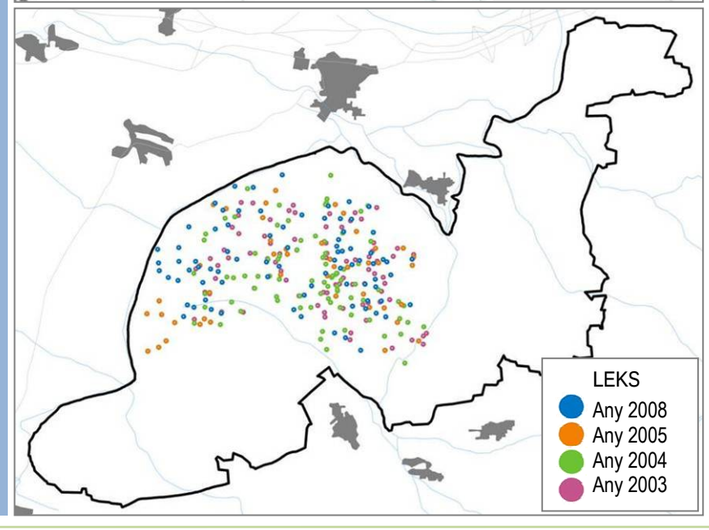

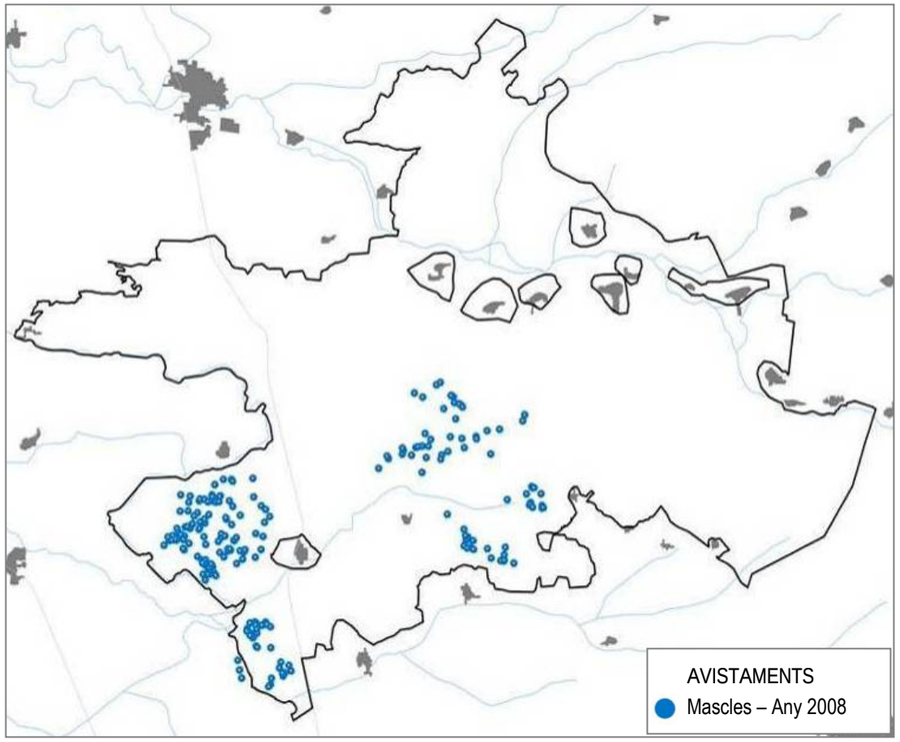
SECANS DE BELIANES - PREIXANA

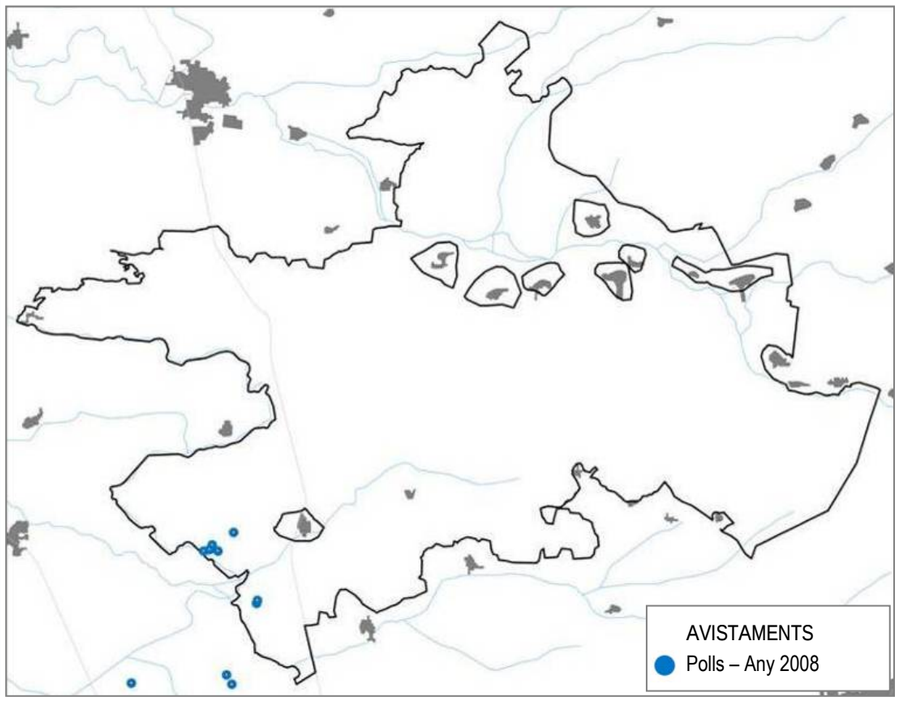

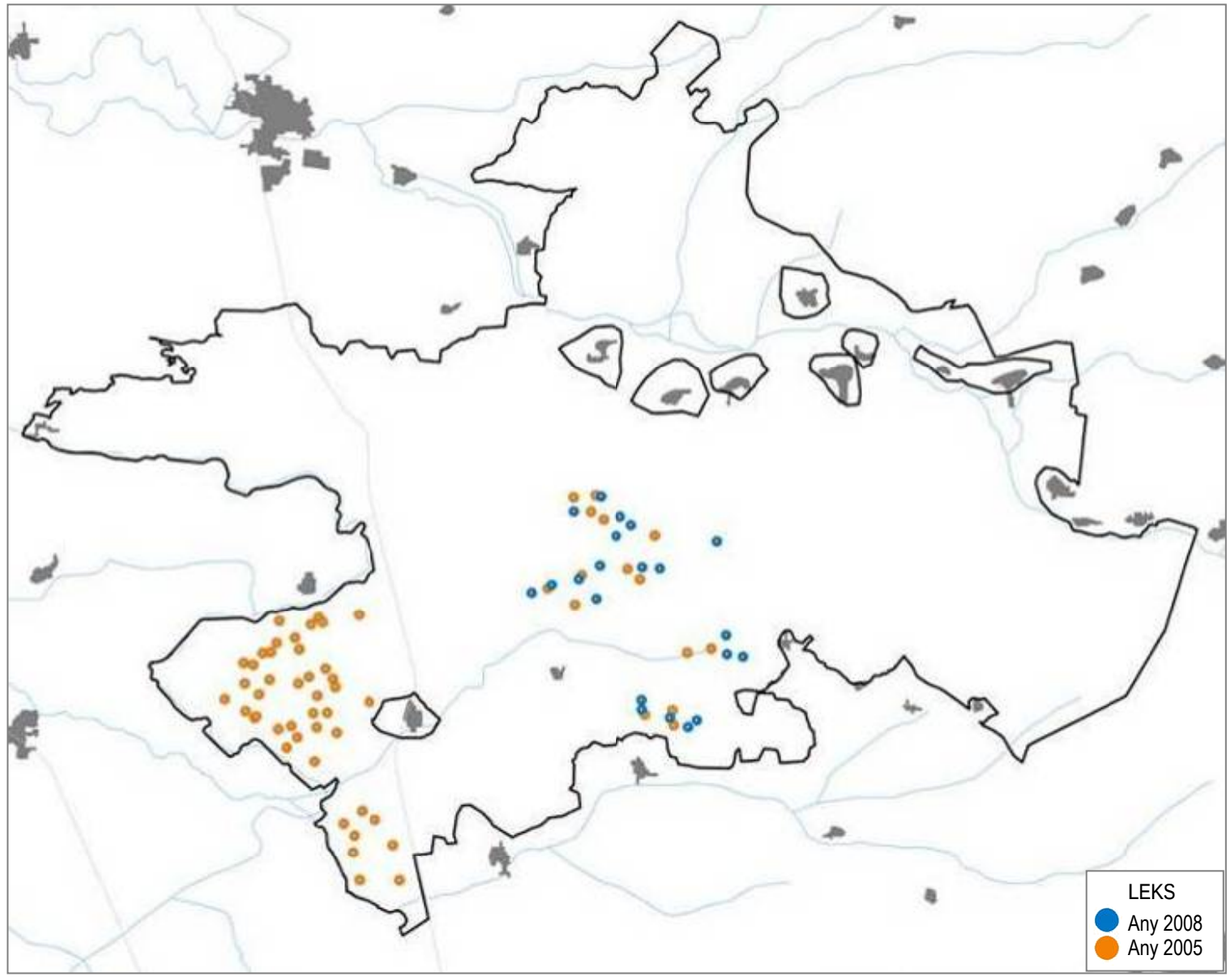

PLANS DE SIÓ

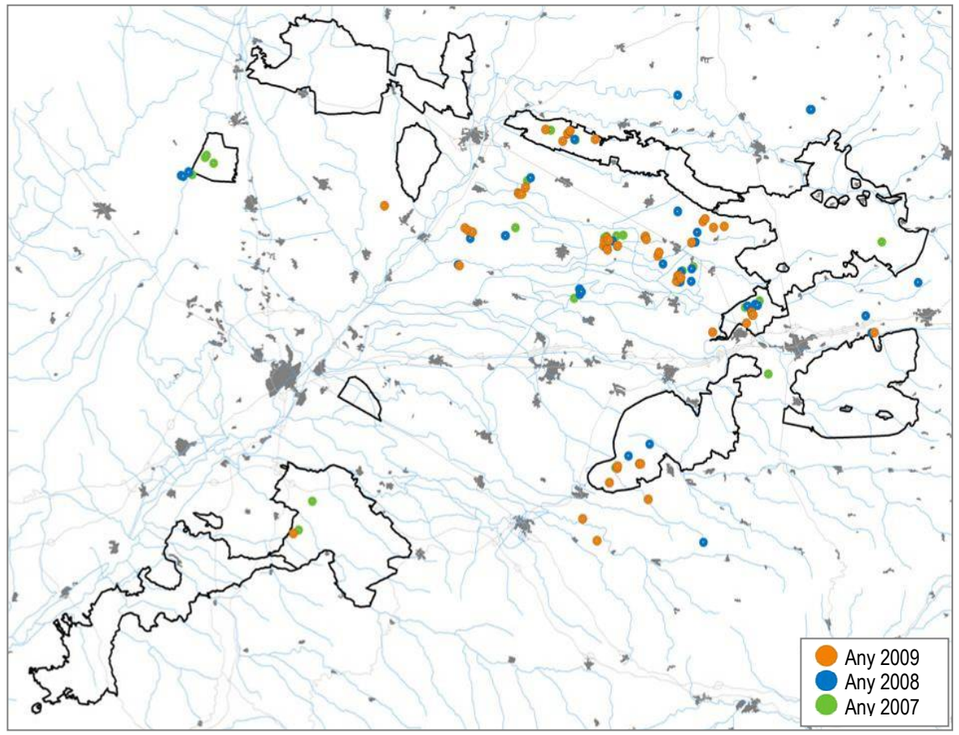

Bàndol de sisons remuntant el vol entre Belianes i Bellpuig

PUNTS D'ANIDAMENT DE L'ESPÈCIE

REQUERIMENTS ECOLÒGICS CLAU

- Alçada i densitat del cereal elevada en camps de nidificació
- Època de sega adient al cicle de posta. L'envol dels polls es produeix entre la darrera quinzena de juny i tot el mes de juliol
- Manteniment d'un paisatge divers al voltant dels principals nuclis de nidificació a causa de l'enorme territori de cacera. Importants els marges naturals herbacis/arbustius com a refugi de preses

DADES D'INTERÈS DE L'ESPÈCIE

Població catalana	71 parelles (2008).
Tendència	↑↑ fins a nivells superiors als anys 80, especialment pel creixement al Montsià
Població Plana de Lleida	43 parelles (2006) i 58 parelles (2009)
Tendència	↑↑ per protecció de nius ↓ 2003-2006
% població dins les ZEPAs objecte d'estudi	28% parelles 7 a Bellmunt-Almenara, 7 a Anglesola-Vilagrassa, 2 a Belianes
Estatus de conservació catalana	Vulnerable

SELECCIÓ D'HÀBITATS DURANT EL PERÍODE REPRODUCTOR

- Conreus de cereal (ordi, civada i blat) en una zona heterogènia. En els últims anys, cultius herbacis de regadiu com raigràs i festuca.
- Secundàriament en zones de canyissar (i garrigues al Montsià)
- Al cereal, la probabilitat de nidificació comenta a partir dels 45 cm de mitjana, molt més acusat als 70 cm, i 1400 tiges/m^2
- El gruix de les eclosions es dóna a la primera quinzena de juny i polls volen amb un màxim durant la primera setmana de juliol. Contradictori amb el cicle conreus habitual de l'ordi de cicle curt
- Selecció positiva de camps d'alfals per la cacera de mascles

SELECCIÓ D'HÀBITATS LA RESTA DE L'ANY

- Només es troba a casa nostra en el període reproductor

FACTORS CLAU D'AMENAÇA

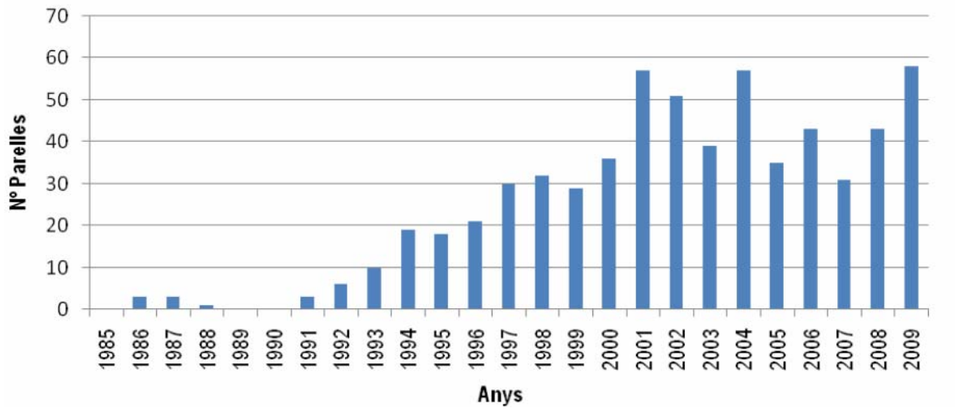
- La intensificació agrícola amb la conseqüent pèrdua de naturalitat i heterogeneïtat estructural del paisatge
- Sega primerenca del cereal sense opcions que els polls puguin volar de forma natural
- Transformacions de conreus (augment de fruiterars i camps de panís)
- Expoli / furtivisme. Caça furtiva i ús de verins
- Caça furtiva i ús de verins
- Depredació de polls per depredadors antropòfils
- Canvis interanuals importants en les zones de nidificació → dificultat en la recerca i gestió dels nius en zones de regadiu (data de sega no fixa) → zones embornal

MESURES DE CONSERVACIÓ I RECUPERACIÓ

- Millora del sistema d'acords i indemnitzacions al voltant de parelles en cereals
- Potenciar poblacions reproductores en hàbitats naturals
- Implementar varietats de cereal més tardanes, triticale i civada de cicle llarg
- Augmentar densitat de llavor per hectàrea
- Manteniment del rostoll
- Augmentar zones de civada amb veça per nidificació sense sega en verd
- Potenciar establiment i conservació dormiders comunals postreproductors
- Manteniment de vegetació de marges, erms, guarets i brolles

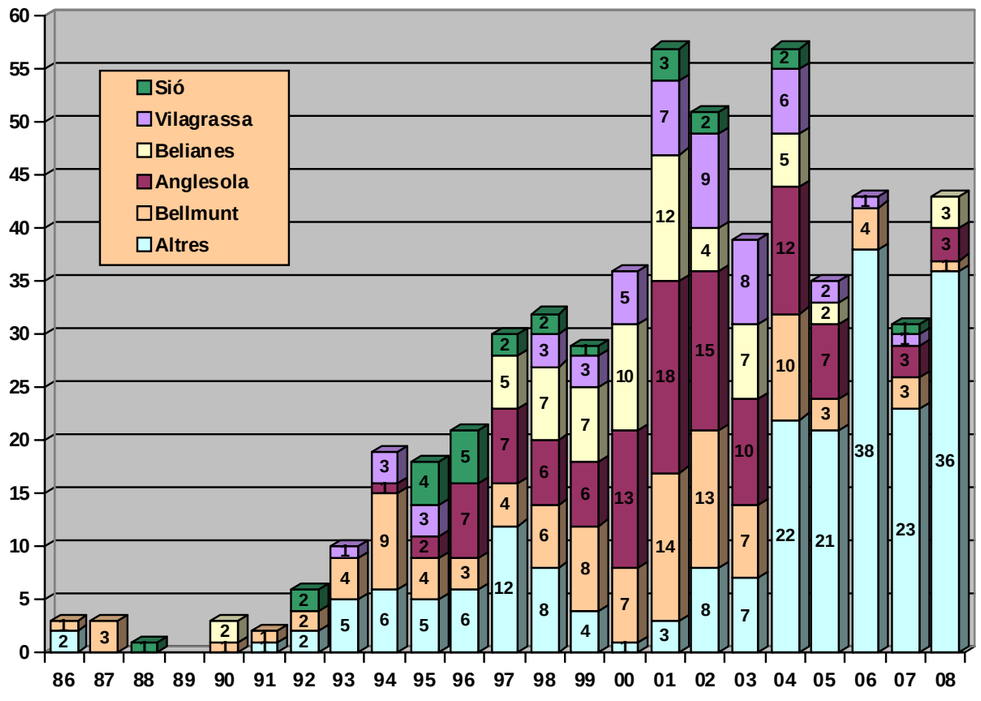

EVOLUCIÓ HISTÒRICA DEL NOMBRE DE PARELLES

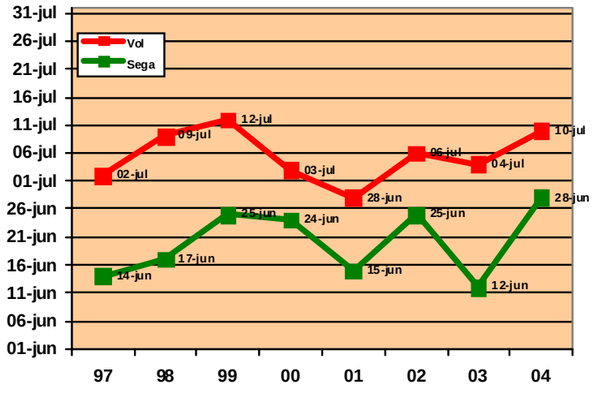

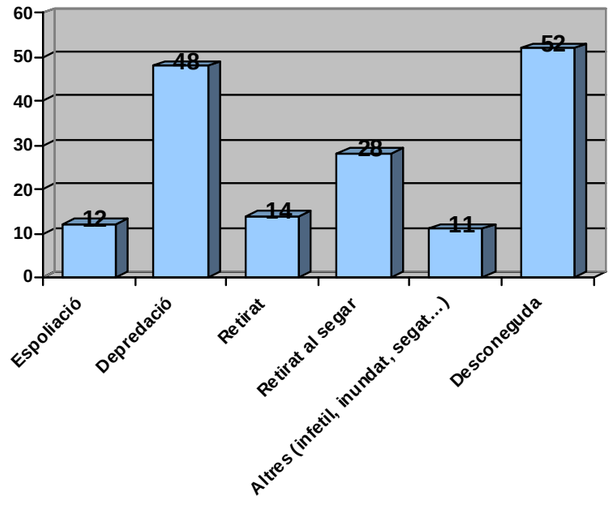
Nius de Circus pygargus a Lleida (per nuclis)

Nius de Circus pygargus a Lleida
Mitja data de sega / Mitja data de vol

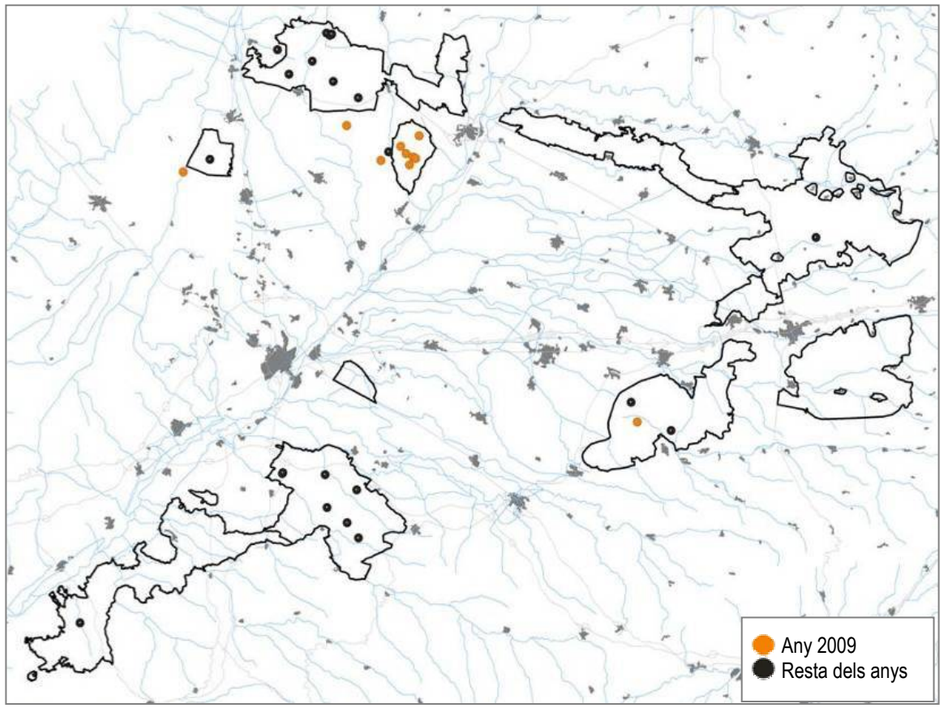
Nius de circus pygargus a Lleida
Causa de fracàs (2002-2008) 162 nius

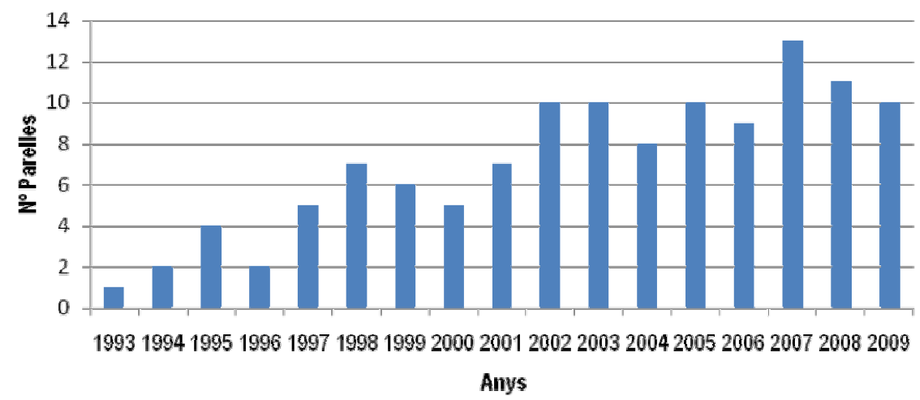
FITXA 47. XORIGUER PETIT (*Falco naumanni*)

Espècie estival

PUNTS DE NIDIFICACIÓ DE L'ESPÈCIE

EVOLUCIÓ HISTÒRICA DEL NOMBRE DE PARELLES

REQUERIMENTS ECOLÒGICS CLAU

- L'alternança de cultius extensius de cereals de secà, guarets, erms, pastures i zones amb brolles poc denses, són les ideals per a l'espècie.
- Edificis o estructures artificials amb forats per crear colònies nitrificants
- Medis agrícoles extensius amb bones poblacions d'invertebrats que són les seves preses principals

DADES D'INTERÈS DE L'ESPÈCIE

Població catalana	88 parelles. Inici reintroducció a Catalunya el 1990. Primer nucli reproductor el 1993 a Os de Balaguer.
Tendència	Desaparegut com nidificant el 1986 ↑↑ per reintroducció
Població Plana de Lleida	67 parelles (2009) en 10 colònies diferents
Tendència	-
% població dins les ZEPAs objecte d'estudi	8 colònies dins ZEPA, 43% dels nius
Estatus de conservació catalana	En Perill

SELECCIÓ D'HÀBITATS DURANT EL PERÍODE REPRODUCTOR

- Edificis o estructures artificials amb forats per crear colònies nidificants
- Disponibilitat d'aliment (grans artròpodes i petits mamífers)

SELECCIÓ D'HÀBITATS LA RESTA DE L'ANY

- Només es troba a casa nostra en el període reproductor

FACTORS CLAU D'AMENAÇA

- Intensificació agrícola amb pèrdua d'heterogeneïtat, disminució de preses, etc.
- L'augment de cultius arbrats o d'estructura tancada com el panís, fruiterars intensius, plantacions o bosquines, així com la homogeneïtzació dels cultius de secà
- Pèrdua de construccions tradicionals per nidificar
- Predació per depredadors antropòfils (p. ex rates)
- Llaurat del rostoll després de la sega

MESURES DE CONSERVACIÓ I RECUPERACIÓ

- Protecció i adequació colònies de cria
- Foment dels guarets, pastures i erms com a zones de cacera
- Regulació de l'ús de productes fitosanitaris a l'agricultura per afavorir aliment
- Regulació de les obres en les construccions que alberguin parelles reproductores
- Mantenir el reforçament poblacional

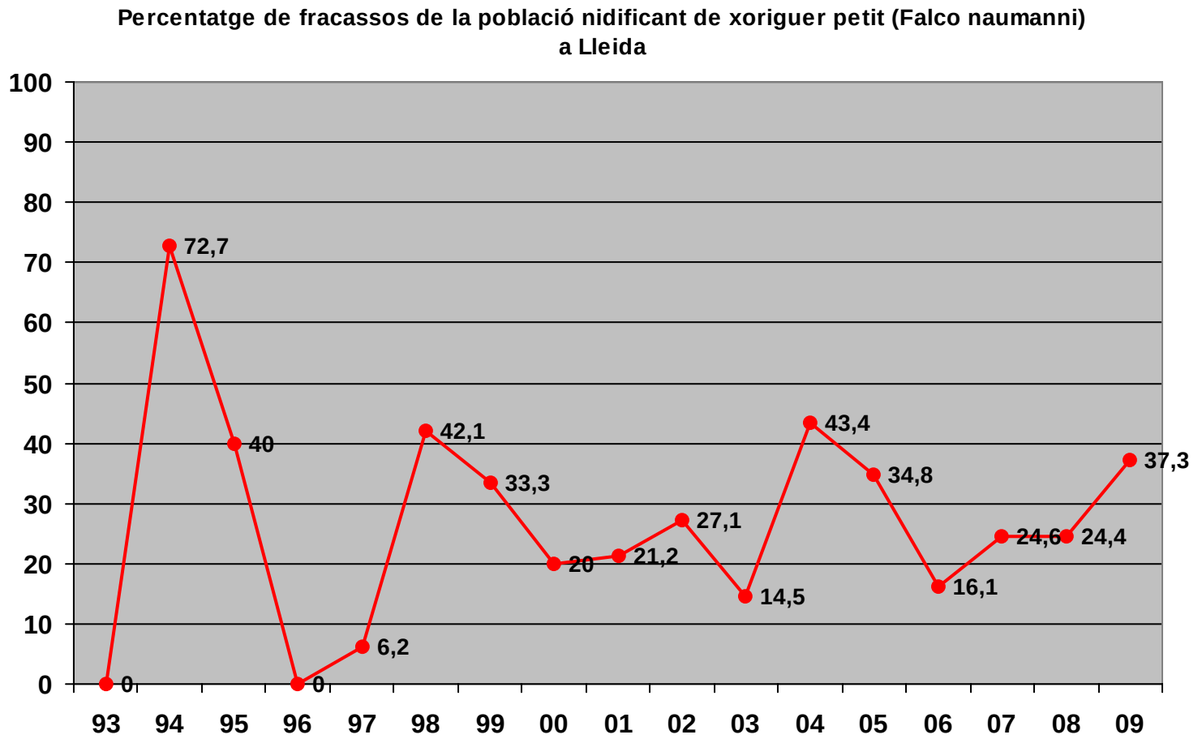

Fotos. La degradació de les construccions tradicionals rurals, com la caseta de tova de la foto de la dreta (ZEPA de Belianes) ha obligat a la construcció de torres de nidificació que han tingut un èxit dispar. A l'esquerra, torre de nidificació de la ZEPA Secans de la Noguera. Al centre, torre de nidificació a la ZEPA de la Unilla

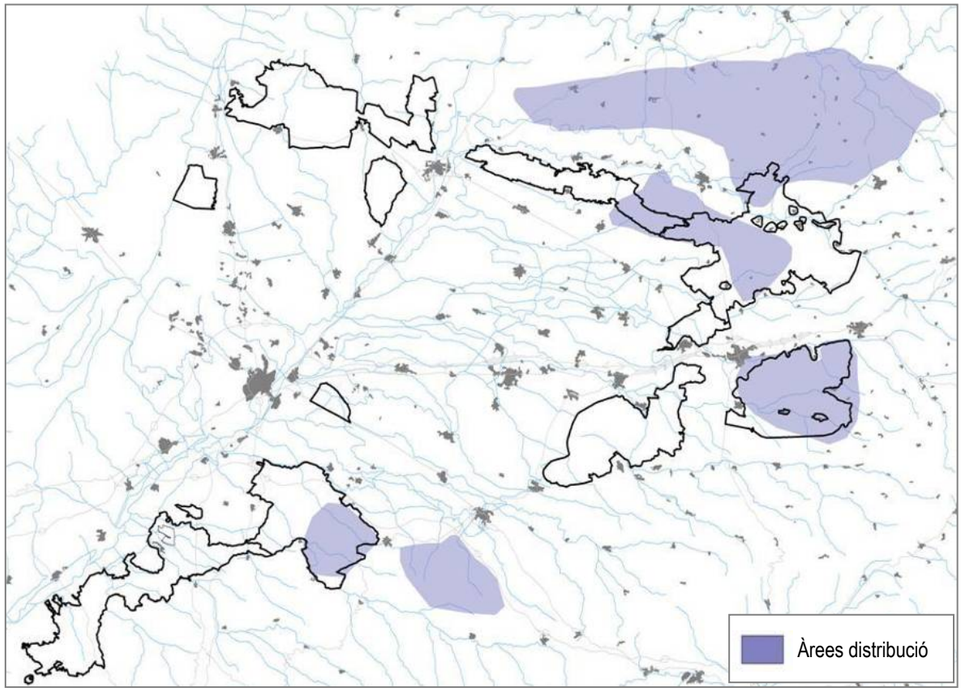

FITXA 48. ÀLIGA CUABARRADA *(Hieraaetus fasciatus)*

Espècie sedentària (a la zona només per dispersió de juvenils)

ÀREES DE DISTRIBUCIÓ DE L'ESPÈCIE

REQUERIMENTS ECOLÒGICS CLAU PELS JUVENILS EN DISPERSIÓ

- Mosaic de vegetació natural (erms, brolles, garrigues i clapes de bosc) amb terreny agrícola de secà extensiu (predomini de cereal) amb presència de guarets importants
- Presència de petits barrancs i serretes, especialment tranquil·les, estretes, llargues, on els pendents creïn tèrmiques o vents de vessants o bé, en terreny pla, presència de posadors dominants (pins, torres elèctriques)
- Abundància de preses de caça menor (conill i perdiu) i zones amb poques pertorbacions humanes (pocs camins, conreus extensius)

DADES D'INTERÈS DE L'ESPÈCIE

Població catalana	66 territoris el 2003
Tendència	Declivi important a Catalunya (30% des dels anys 70)
Població Plana de Lleida	No nidifica a la Plana de Lleida però sí a les serres exteriors prepirinenques lleidatanes
Tendència	Declivi
% població dins les ZEPAs objecte d'estudi	No està estimat el percentatge de juvenils que utilitzen les ZEPAs de la plana de Lleida.
Estatus de conservació catalana	En Perill

SELECCIÓ D'HÀBITATS DURANT EL PERÍODE REPRODUCTOR

- No afecta a les ZEPAs objecte d'estudi, doncs no hi ha cap parella reproductora

SELECCIÓ D'HÀBITATS LA RESTA DE L'ANY

- El 1994 s'estimava un índex quilomètric d'abundància d'àguiles cuabarrades de 3,1 ex/100 km per Granyena, 3,5 per Mas de Melons i 5,5 per la Serra d'Almenara, amb 3,0 pels Plans de Sió

FACTORS CLAU D'AMENAÇA

- Alta mortalitat de joves en dispersió per col·lisió o electrocució en línies elèctriques i també per persecució directa (trets, verí o trampes)
- Intensificació de l'hàbitat amb pèrdua de mosaic natural i de conreus extensius
- Transformació dels conreus extensius de secà a conreus de regadiu
- Disminució de preses (conill i perdiu)

MESURES DE CONSERVACIÓ I RECUPERACIÓ

- Establir sistemes de guarets rotatius (20% del total de les àrees de dispersió juvenil)
- Conservar i potenciar els arbres isolats i els grups i alineacions d'arbres a les zones de conreu, perquè actuïn com posadors
- Manteniment de la coberta herbàcia del sòl als conreus llenyosos
- Prohibir l'establiment de filats a les vinyes
- Adequar les basses de reg amb estructures que garanteixin la sortida de l'avifauna
- Adequar les línies elèctriques existents i instal·lar salvaocells
- Mantenir l'estructura en mosaic, els conreus extensius herbacis, les zones de vegetació natural baixa, amb àrees amb baixa humanització i pertorbació

Fotos. La perdiu i el conill són les preses més importants en la dieta de l'àliga cuabarrada

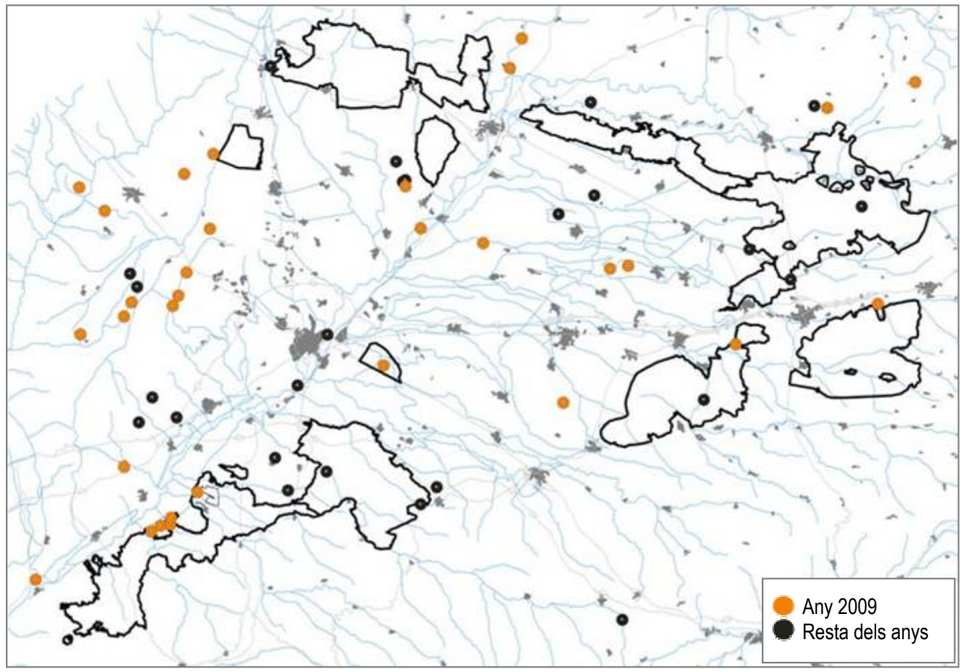
Fotos. Els paisatges en mosaic extensius, amb valls i vessants, són els més importants pels juveniles d'àguila cuabarrada

FITXA 49. ARPELLA VULGAR (*Circus aeruginosus*)

Espècie sedentària

PUNTS D'ANIDAMENT DE L'ESPÈCIE

REQUERIMENTS ECOLÒGICS CLAU

- Existència de canyissars ben constituïts i relativament protegits, preferentment inundats, enmig de zones productives (en petits mamífers, aus i artròpodes) de conreus
- Estructura de conreus en mosaic, extensius, amb abundància de guarets i erms

DADES D'INTERÈS DE L'ESPÈCIE

Població catalana	
Tendència	
Població Plana de Lleida	60 nius amb posta segura (2009) en 32 localitats diferents. Utxesa i els seus 4 pantans satèl·lits inclouen 27% del total de nius
Tendència	Important increment a la Plana de Lleida (augment de 10 parelles entre 2007 i 2009).
% població dins les ZEPAs objecte d'estudi	56% de les localitats i 73% dels nius dins de ZEPA
Estatus de conservació catalana	Vulnerable

SELECCIÓ D'HÀBITATS DURANT EL PERÍODE REPRODUCTOR

- Canyissars ben constituïts, relativament extensos, protegits per estar en zones inundades
- En absència d'aquests, camps de cereals, amb comportament reproductor similar a l'esparver cendrós

SELECCIÓ D'HÀBITATS LA RESTA DE L'ANY

- Habitualment planeja i patrulla les zones humides i els espais agrícoles propers

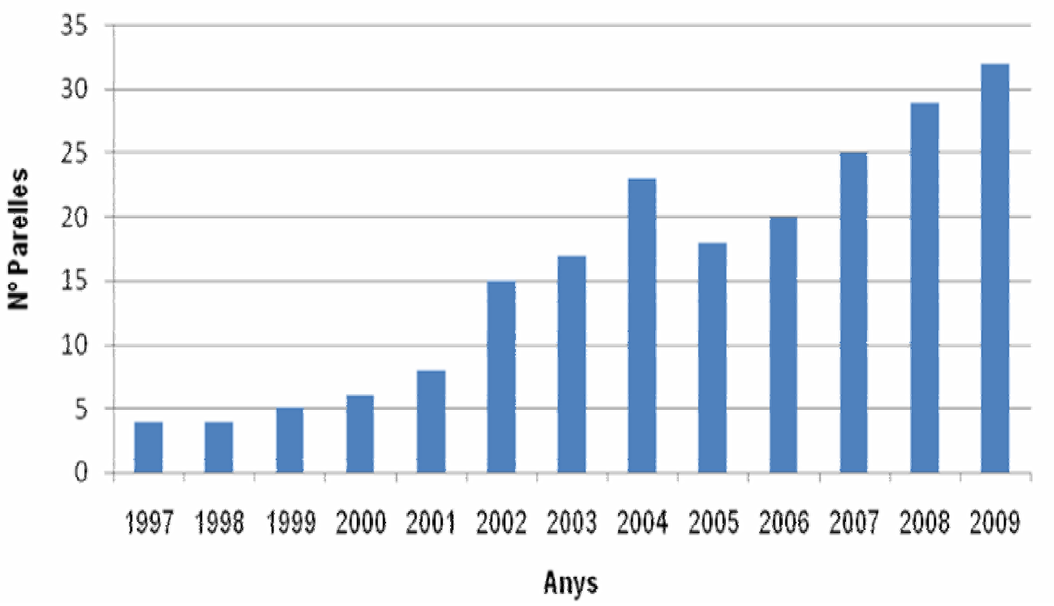
FACTORS CLAU D'AMENAÇA

- Augment de cultius arbrats o d'estructura tancada com el panís, fruiterars intensius, plantacions o bosquines, que voregen les zones humides de nidificació
- Desaparició d'erms i guarets
- Mortalitat d'origen antròpics elevada (vulnerabilitat a toxicitat per menjar carronya), atropellaments, xocs amb cables elèctrics
- Degradació de canyissars menors enmig de zones agrícoles, per crema o per llaurada
- Llaurat del rostoll després de la sega

MESURES DE CONSERVACIÓ I RECUPERACIÓ

- Protecció zones de cria i vigilància
- Foment dels guarets, pastures i erms com a zones de cacera
- Mantenir el reforçament poblacional

EVOLUCIÓ HISTÒRICA DEL NOMBRE DE PARELLES A LA PLANA DE LLEIDA

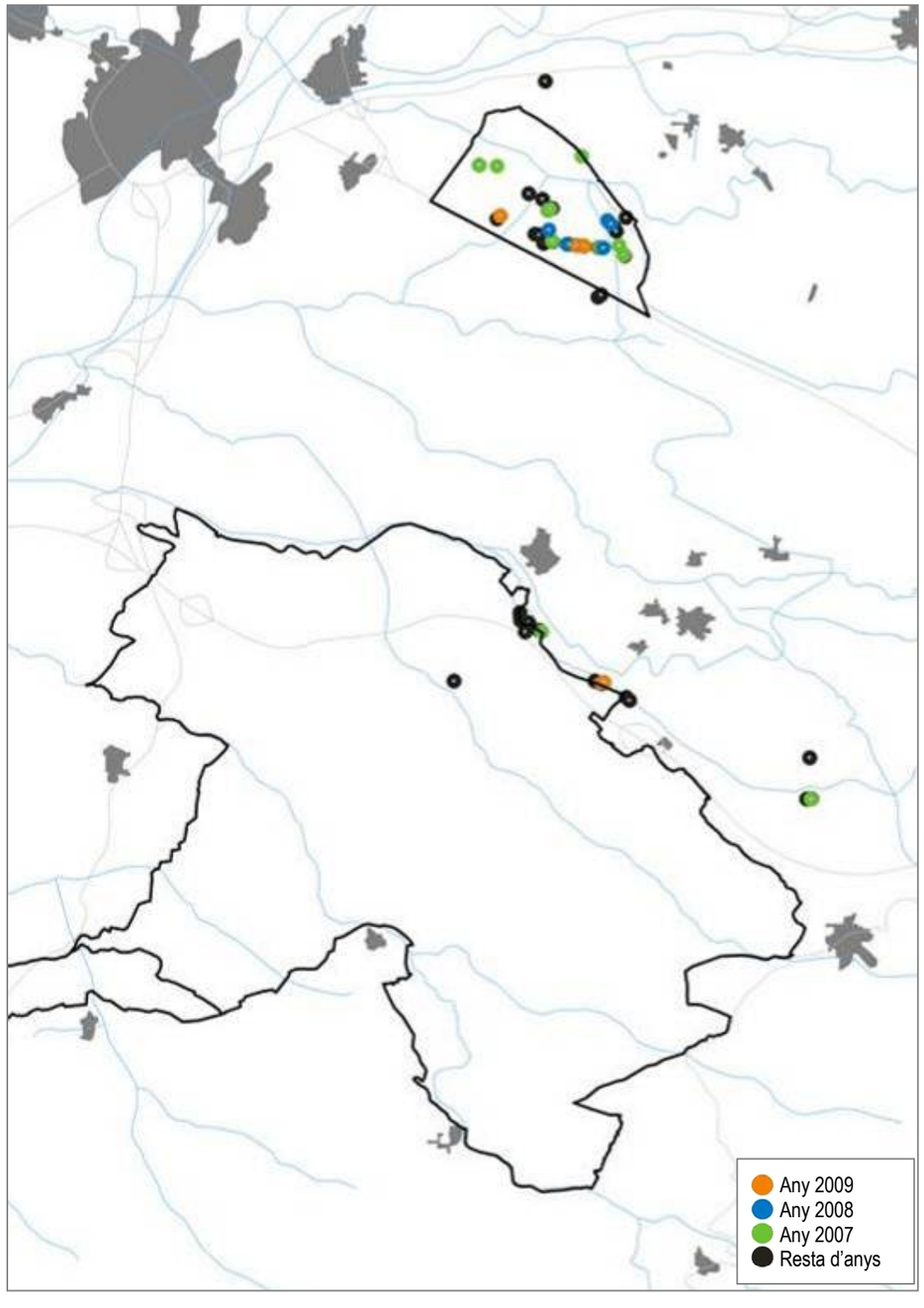

Fotos. Les orles de canyissar dels pantans satèl·lits d'Utxesa, tot i la seva reduïda extensió, han presentat parelles nidificants d'arpella durant l'any 2009. Dalt a la dreta, Pantà de Sanç. Baix a l'esquerra, Pantà de Bel. Sota a la dreta, Pantà del Curt

FITXA 50. TRENCA (*Lanius minor)*

Espècie estival

PUNTS D'ANIDAMENT DE L'ESPÈCIE

REQUERIMENTS ECOLÒGICS CLAU

- Arbres de gran port (plàtans, pollancres) per nidificar
- Zona de cacera amb vegetació herbàcia i arbustiva laxa al voltant del niu (200m de radi). Cultius herbacis amb presència de marges amplis (> 1m) amb vegetació (no de pedra)
- Medis agrícoles productius en invertebrats de mida gran (coleòpters, ortòpters, tenebriònids)

DADES D'INTERÈS DE L'ESPÈCIE

Població catalana	5 parelles (2008) / 3 parelles (2009)
Tendència	↓↓ 1980-2002 / = 2002-2004 / ↓↓ 2005-2009. Reducció 68% àrea de distribució en 20 anys
Població Plana de Lleida	5 parelles (2008) / 3 parelles (2009)
Tendència	↓↓ 1980-2002 / = 2002-2004 / ↓↓ 2005-2009. Reducció 68% àrea de distribució en 20 anys
% població dins les ZEPAs objecte d'estudi	100% població
Estatus de conservació catalana	En perill

SELECCIÓ D'HÀBITATS DURANT EL PERÍODE REPRODUCTOR

- Arbres de gran port (plàtans, pollancres) per nidificar
- Zona de cacera amb vegetació herbàcia i arbustiva inferior al 75% (preferència entre 25-50%) al voltant del niu (200 m de radi). Cultius herbacis amb presència de marges amplis (> 1m) amb vegetació (no de pedra)
- Inici de posta 30 maig – final 4 juliol

SELECCIÓ D'HÀBITATS LA RESTA DE L'ANY

- Només es troba a casa nostra en període reproductor (maig –agost)

FACTORS CLAU D'AMENAÇA

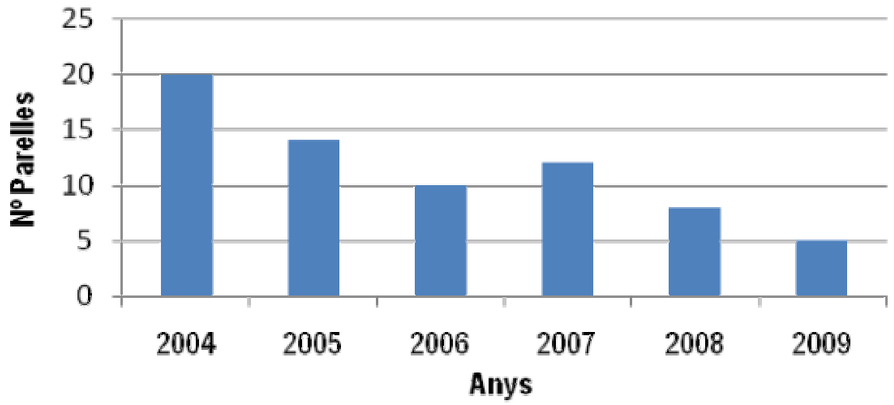
- Pèrdua i degradació de l'hàbitat per intensificació
- Manca d'arbres grans per nidificar
- Predació de nius per garsa
- Utilització de fitosanitaris que afecten als insectes
- Pèrdua de superfície de guarets i erms
- Eliminació de marges i concentració parcel·lària
- Llaurat precoç i freqüent de guarets i rostolls
- Excessiva cobertura vegetal en determinats erms i conreus herbacis de regadiu
- Increment superfície conreus arboris
- Aïllament poblacional. Única població espanyola

MESURES DE CONSERVACIÓ I RECUPERACIÓ

- Salvar de l'extinció, el nucli d'Alfés - Castelldans i Torreribera
- Arribar a acords a la ZEPA amb propietaris per gestió agrícola per afavorir alimentació compatible vora els arbres de nidificació
- Potenciar la plantació d'arbres dins la ZEPA on faci falta
- Gestionar l'hàbitat per fer més apte la ZEPA Secans d'Alfés - Mas de melons per allotjar el gruix de la població
- Evitar la transformació urbanística (polígons) de sòls vora Torreribera
- Increment la superfície de guarets i erms al sector Alfés-Castelldans
- Manteniment de guarets amb cobertura vegetal entre maig i juliol
- Manteniment de rostolls fins a l'agost
- Manteniment i increment de marges amb baixa cobertura
- Control població de garsa als nuclis de cria
- Programa de cria en captivitat

EVOLUCIÓ HISTÒRICA DEL NOMBRE DE PARELLES

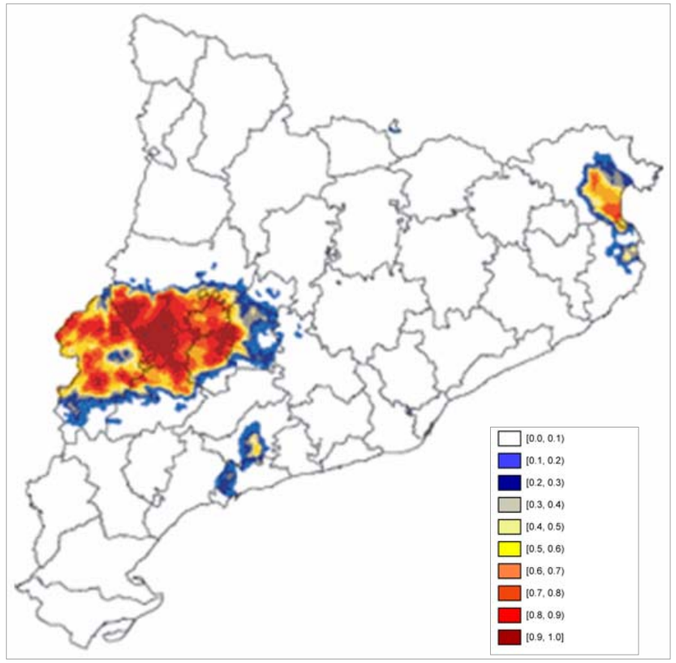

Fotos. Hàbitat adequat per la trenca a la zona de Torreribera; arbres adults i alts aptes per la nidificació rodejats d'un mosaic de camps amb marges vegetats

FITXA 51. TORLIT (*Burhinus oedicnemus*)

Espècie majoritàriament estival

ÍNDEX D'ADEQUACIÓ DE L'HÀBITAT PER A L'ESPÈCIE

REQUERIMENTS ECOLÒGICS CLAU

- Zones de vegetació baixa i oberta, amb abundància de sòls nus
- Medis productius en invertebrats de mida mitjana i gran
- Grans superfícies contínues d'hàbitat

DADES D'INTERÈS DE L'ESPÈCIE

Població catalana	1777 – 3911 parelles (1999-2002). Presència a la plana de Lleida i en molt menor mesura al Camp de Tarragona i l'Empordà
Tendència	Estable o lleuger increment
Població Plana de Lleida	Percentatge molt significatiu de la població catalana (0,56-1,87 pp/km^2)
Tendència	retrocés
% població dins les ZEPAs objecte d'estudi	desconegut
Estatus de conservació catalana	Vulnerable (VU)

SELECCIÓ D'HÀBITATS DURANT EL PERÍODE REPRODUCTOR

- Característic de tot tipus d'indrets plans i oberts, malgrat que accepta la presència de matollars i d'arbres de petites dimensió.
- Es pot trobar tant en conreus de secà com de regadiu, però sembla preferir més els primers. Als secans té tendència a ocupar zones amb sòls nus (fins i tot espais degradats) erms, guarets, camps llaurats, vinyes i camps amb ametllers o oliveres esparsos. Requereix grans superfícies contínues d'hàbitat
- Defuig els camps de cereal, a causa del'excessiva cobertura.
- Ocasionalment nidifica en llocs relativament pendents, com els vessants dels tossals

SELECCIÓ D'HÀBITATS LA RESTA DE L'ANY

- A l'hivern, bona part dels torlits migren fora de la plana de Lleida, tot i que alguns esqueden i formen concentracions nombroses, en hàbitats diversos

FACTORS CLAU D'AMENAÇA

- Pèrdua i degradació de l'hàbitat per intensificació
- Utilització de fitosanitaris que afecten als insectes
- Pèrdua de superfície de guarets i erms
- Eliminació de marges i concentració parcel·lària
- Excessiva cobertura vegetal en determinats erms i conreus herbacis de regadiu, especialment per l'abandonament de la ramaderia extensiva
- Increment superfície conreus arboris
- Caça il·legal

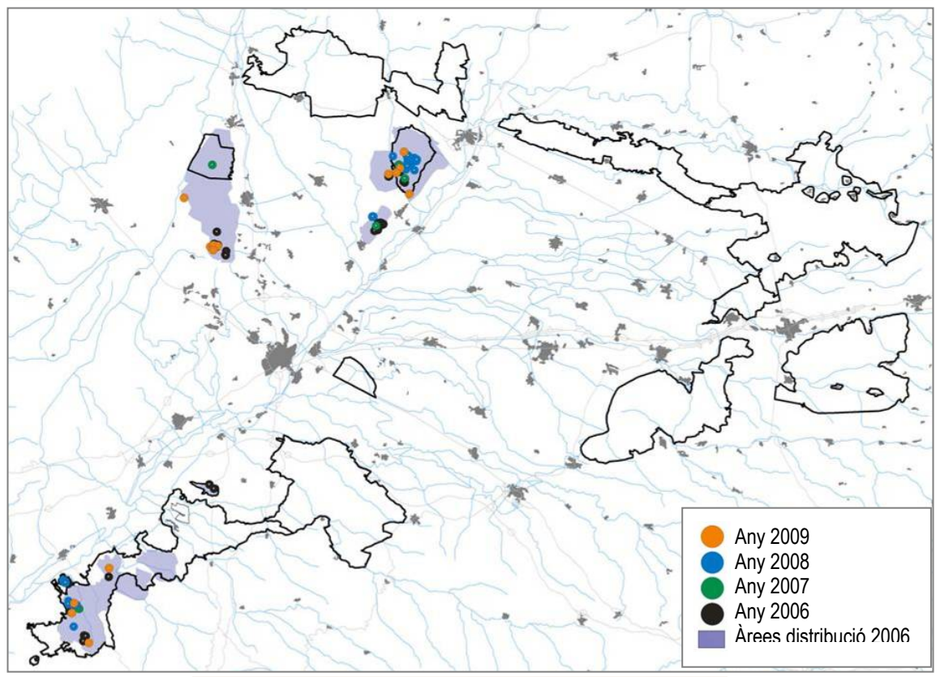
MESURES DE CONSERVACIÓ I RECUPERACIÓ

- Increment la superfície de guarets i erms
- Manteniment i increment de marges amb baixa cobertura
- Gestió d'espais nus de vegetació com zones de cria

FITXA 52. XURRA (*Pterocles orientalis*)

Espècie resident

AVISTAMENTS I ÀREES DE DISTRIBUCIÓ DE L'ESPÈCIE

REQUERIMENTS ECOLÒGICS CLAU

- Habita els terrenys cerealistes de secà, en planes i petits altiplans, amb presència de guarets i timonedes i erms, fugint les garrigues, conreus arboris i grans extensions de conreus sense guarets.
- Abeuradors amb marges amb poca vegetació i bona visibilitat
- Presència elevada d'erms, guarets i rostolls amb condicions estructurals (alçada, densitat) i mida adients

DADES D'INTERÈS DE L'ESPÈCIE

Població catalana	20-30 individus
Tendència	Importantíssima davallada durant el segle XX (↑hivernal / =estival (2001-2009)
Població Plana de Lleida	20-30 individus
Tendència	Importantíssima davallada durant el segle XX (↑hivernal recent / =estival (2001-2009)
% població dins les ZEPAs objecte d'estudi	Pràcticament 100% població
Estatus de conservació catalana	En perill

SELECCIÓ D'HÀBITATS DURANT EL PERÍODE REPRODUCTOR

- Adaptada a la dinàmica estacional dels secans. Així, si bé utilitza i es distribueix de forma exclusiva pels guarets i erms de baixa cobertura i alçada mentre el cereal està en creixement, un cop el cereal s'ha segat, en ple període reproductor, pot utilitzar també els rostolls.
- Ampli període reproductor que varia entre anys i climatologia (des de maig fins setembre)
- Guarets, rostolls i erms <20 cm
- Cobertura vegetal 5-20% (<50%)
- Alçada vegetació < 15-30 cm
- Camps > 2 ha

SELECCIÓ D'HÀBITATS LA RESTA DE L'ANY

Fora del període reproductor la xurra es troba també en grans guarets, rostolls, erms i sembrats en creixement. Utilitza parcel·les de mida gran. Gregària durant aquest període. Alta fidelitat a les zones d'hivernada.

FACTORS CLAU D'AMENAÇA

- Transformació al regadiu i intensificació agrícola
- Disminució de les zones de vegetació natural herbàcia o arbustiva laxa
- Pèrdua de qualitat dels erms i guarets (menor superfície, recobriment i alçada elevats, abocament purins, etc.)
- Llaurat de rostolls i guarets en període reproductor
- Substitució cultius herbacis per arboris
- Disminució general ramaderia extensiva i sobrepastura puntual
- Pèrdua del nombre i qualitat dels abeuradors
- Predació de nius per depredadors antropòfils
- Població molt reduïda en el seu límit de distribució nord-oriental ibèric

MESURES DE CONSERVACIÓ I RECUPERACIÓ

- Augmentar la superfície de guarets, erms i timonedes fins a percentatges al voltant del 30% de la superfície
- Les característiques dels guarets hauria de ser recobriments inferiors al 30%, alçada inferior a 20 cm, superfície superior a 2 ha, en zones planes
- Fomentar la presència de guarets de gram nida (superiors a 8 ha) en les zones tradicionals d'hivernada
- Mantenir un càrrega ramadera i temporalitat compatible amb els requeriments de l'espècie
- Manteniment, adequació i creació d'abeuradors
- Mantenir un mosaic entre camps de rostoll (amb alçada inferior als 15 cm) i llaurats posteriorment de la sega
- Enfortir la població de xurres a Balaguer mitjançant la gestió amb guarets
- Explorar les possibilitats d'expansió de l'espècie al sector N del secà de Balaguer, actualment poc utilitzat en relació amb el sector S
- Millorar l'aptitud el secà de la Granja d'Escarp (dins la ZEPA Secans de Seròs-Utxesa) i la ZEPA d'Alguaire i zones adjacents mitjançant la gestió de guarets

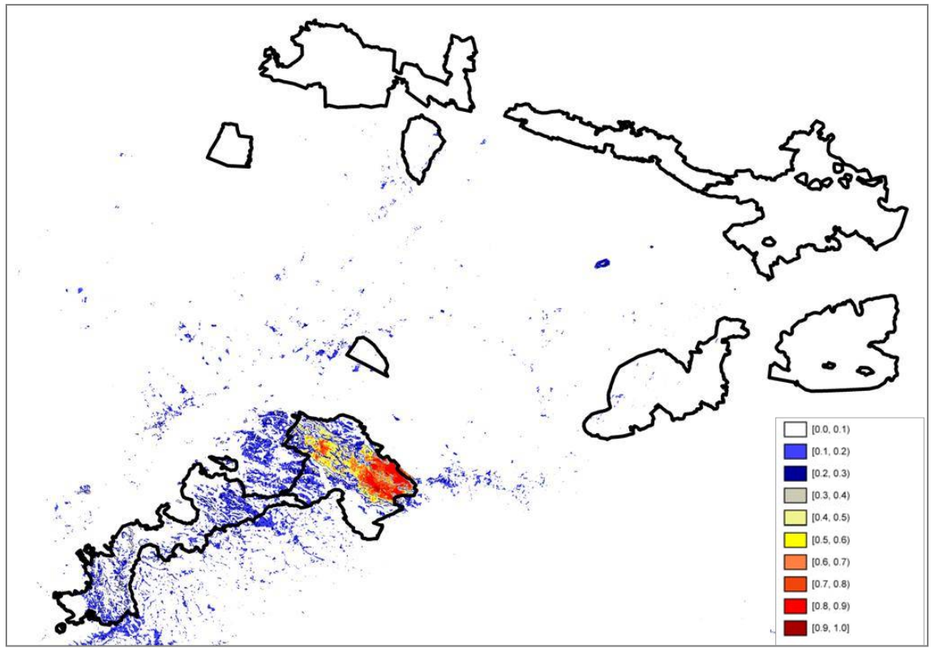

FITXA 53. GANGA (*Pterocles alchata*)

Espècie resident

ÍNDEX D'ADEQUACIÓ DE L'HÀBITAT PER A L'ESPÈCIE

REQUERIMENTS ECOLÒGICS CLAU

- Hàbitat els terrenys cerealistes de secà, en el domini de les comunitats pseudoestèpiques del *Secalion-mediterraneum*, en planes i petits altiplans, amb presència de guarets i timonedes i erms, fugint les garrigues, conreus arboris i grans extensions de conreus sense guarets.
- Abeuradors amb marges amb poca vegetació i bona visibilitat
- Presència elevada d'erms, guarets i rostolls amb condicions estructurals (alçada, densitat) i mida adients

DADES D'INTERÈS DE L'ESPÈCIE

Població catalana	50-60 parelles
Tendència	= 2001-2008 / ↓ 1980-2001
Població Plana de Lleida	50-60 parelles
Tendència	= 2001-2008 / ↓ 1980-2001
% població dins les ZEPAs objecte d'estudi	Pràcticament 100% població
Estatus de conservació catalana	En perill

SELECCIÓ D'HÀBITATS DURANT EL PERÍODE REPRODUCTOR

- Durant l'època de reproducció, la ganga es troba en guarets i a mesura que avança l'època de cria sembla que els exemplars es desplacen cap a erms. A partir del juny i juliol els individus es poden desplaçar als rostolls aprofitant les granes de cereal que resten al sòl.
- Ampli període reproductor que varia entre anys i climatologia (des d'abril fins setembre)
- Cobertura vegetal < 40%
- Alçada vegetació 0-20 cm (< 40 cm)
- Camps > 1-2 ha
- Guarets joves - erms > rostolls i llaurats

SELECCIÓ D'HÀBITATS LA RESTA DE L'ANY

Hivern: es troben principalment en grans guarets de crucífers on s'apleguen grans grups, i també en rostolls, llaurats i sembrats. Alta fidelitat a les zones d'hivernada.

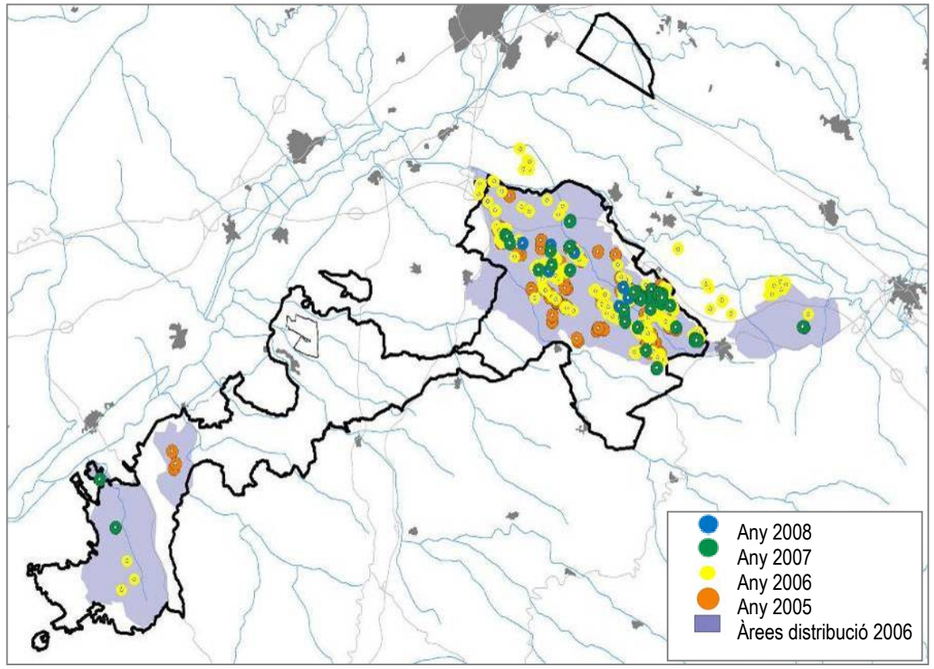
FACTORS CLAU D'AMENAÇA

- Transformació al regadiu i intensificació agrícola
- Disminució de les zones de vegetació natural herbàcia o arbustiva laxa
- Pèrdua de qualitat dels erms i guarets (menor superfície, recobriment i alçada elevats, abocament purins, etc.)
- Llaurat de rostolls i guarets en període reproductor
- Substitució cultius herbacis per arboris
- Disminució general ramaderia extensiva i sobrepastura puntual
- Pèrdua del nombre i qualitat dels abeuradors
- Predació de nius per depredadors antropòfils
- Població molt reduïda en el seu límit de distribució nord-oriental ibèric

MESURES DE CONSERVACIÓ I RECUPERACIÓ

- Augmentar la superfície de guarets, erms i timonedes fins a percentatges al voltant del 30% de la superfície
- Les característiques dels guarets hauria de ser recobriments inferiors al 30%, alçada inferior a 20 cm, superfície superior a 2 ha, en zones planes
- Mantenir un càrrega ramadera i temporalitat compatible amb els requeriments de l'espècie.
- Manteniment, adequació i creació d'abeuradors.
- Mantenir un mosaic entre camps de rostoll (amb alçada inferior als 15 cm) i llaurats posteriorment de la sega.
- Continuar la gestió de guarets dins la Reserva de Mas de Melons i regular de manera estricte la caça.
- Ampliar la xarxa de guarets gestionats a la resta del secà, especialment en zones preferides per la ganga de Vinfaro i les Cadolles.
- Establir una petita xarxa plurianual d'uns 5-10 guarets prou grans (> 10 ha) amb estructura vegetal adequada per a que assegurin la hivernada de tota la població de ganga en grans concentracions típiques de l'espècie. distribuïts equitativament per tot el secà de Lleida

AVISTAMENTS I ÀREES DE DISTRIBUCIÓ DE L'ESPÈCIE

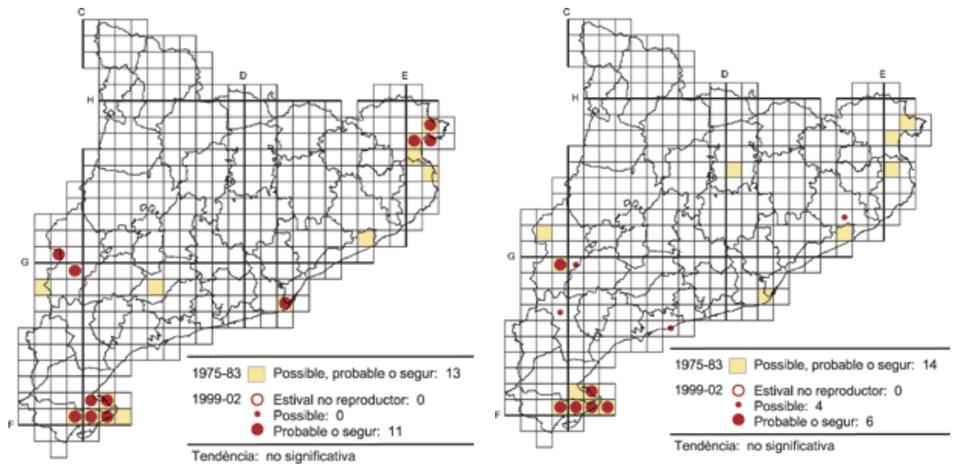

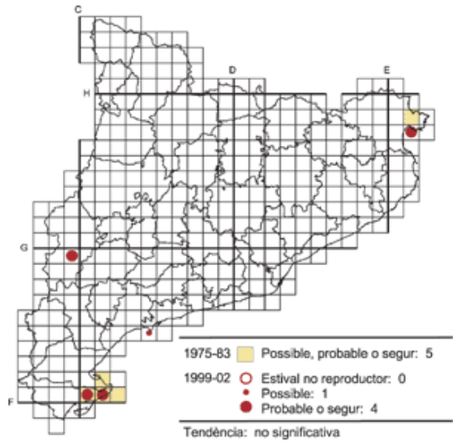

Fotos. Dos imatges de les zones d'hàbitat adequat per la ganga; erms amb vegetació esparsa i baixa i guarets amb molt poca vegetació; també es presenta un abeurador que s'està adequant a la zona de Vinfaro.

FITXA 54. PETITS PASSERIFORMES DE CANYISSAR: Mallerenga de bigotis (*Paniurus biarmicus);* Repicatalons (*Emberiza schoeniclus ssp. witherbyi*); Boscarla mostatxuda (*Acrocephalus melanopogon*)

ÍNDEX D'ADEQUACIÓ DE L'HÀBITAT PER A LES ESPÈCIES

MAPES DE DISTRIBUCIÓ DE LES ESPÈCIES

Respectivament, mapes de distribució (segons l'Atles d'Ocells Nidificants de Catalunya, 2002) de la boscarla mostatxuda, el repicatalons i la mallerenga de bigotis.

REQUERIMENTS ECOLÒGICS CLAU

- Repicatalons: en principi, depenent de canyissars secs o molt poc enaiguats, de creixement pobre
- Mallerenga de bigotis: grans canyissars, inundats preferentment amb aigua dolça o poc salabrosa
- Boscarla mostatxuda: extensions d'aigua dolça amb nivells relativament constants amb un cinyell de vegetació emergent diversificat

DADES D'INTERÈS DE LES ESPÈCIES

Emberiza schoeniclus subsp. *witherbyi*		*Acrocephalus melanopogon*		*Paniurus biarmicus*	
Població catalana	70-130 pp	Població catalana	100-140 pp	Població catalana	5 pp
Tendència	↓	Tendència	=	Tendència	↓↓
Població Plana de Lleida	20-30pp	Població Plana de Lleida	5-10 pp	Població Plana de Lleida	< 5 pp
Tendència	¿?	Tendència	¿?	Tendència	¿?
% població dins l'ENP objecte d'estudi	100%	% població dins l'ENP objecte d'estudi	100%	% població dins l'ENP objecte d'estudi	100%
Estatus de conservació catalana	En perill extinció	Estatus de conservació catalana	Vulnerable	Estatus de conservació catalana	En perill d'extinció

SELECCIÓ D'HÀBITATS DURANT EL PERÍODE REPRODUCTOR

- La boscarla mostatxuda inicia la seva reproducció abans que altres boscarles; generalment evita els canyissars monoespecífics i li agrada alimentar-se entre la vegetació, prop de la superfície de l'aigua. El cinyell de vegetació emergent diversificat pot estar format per canyís (més aviat jove), boga, xisca borda o joncs de baixa i mitjana alçada
- El repicatalons se situa en canyissars més secs, de creixement pobre, alçada mitjana i substrat basal molt dens, habitualment envaïts per *Juncus maritimus*, *Arthrocnemum fruticosum* i *Cladium mariscus.* Els mascles canors sovint es detecten en zones marginals dels canyissars, sovint en contacte amb terrenys erms coberts de vegetació baixa de caràcter halòfil
- La mallerenga de bigotis necessita grans canyissars, inundats preferentment amb aigua dolça o poc salabrosa. Sol construir el niu als centres de la massa de canyís,a vegades creant colònies gregàries. S'alimenta bàsicament de dieta basada en invertebrats

SELECCIÓ D'HÀBITATS LA RESTA DE L'ANY

Les tres espècies reben individus migrants, hivernants del nord d'Europa de la subespècie *schoeniclus* en el cas del repicatalons. Aquests apareixen en hàbitats molt diversos, incloent conreus

FACTORS CLAU D'AMENAÇA

- Eliminació de canyissars
- Pèrdua de qualitat de l'aigua
- Les pràctiques de gestió per potenciar el creixement dels canyissars densos i monoespecífics com la crema del canyís i el bombeig d'aigua dolça afavoreixen en principi altres espècies d'aus de canyissar més generalistes
- La variabilitat climàtica i els fenòmens de sequera han afavorit fortes variacions interanuals de les poblacions de mallerenga de bigotis i boscarla mostatxuda
- La incidència de pesticides pot explicar les baixades de població d'aquestes espècies en zones en principi òptimes quant a l'hàbitat com és el Delta de l'Ebre

MESURES DE CONSERVACIÓ I RECUPERACIÓ

- Mantenir superfícies àmplies de canyissar, tranquil·les i diversificades, amb estructures denses i també contactes amb làmines d'aigua lliure, cinyells d'altres tipus de vegetació helofítica i orles de vegetació halòfila o estèpica
- Millora de la qualitat de l'aigua
- Augmentar el coneixement sobre l'ecologia d'aquestes espècies mitjançant estudis científics, aplicats de manera especial a la realitat dels canyissars d'Utxesa i propers

Fotos. Primers plans de les espècies d'aus de canyissar d'interès; respectivament, boscarla mostatxuda, repicatalons i mallerenga de bigotis. A la dreta, exemplar de boscarla mostatxuda enfilat a la tija d'una boga

Foto. El canyissar d'Utxesa, amb la seva gran extensió (pràcticament 250 hectàrees) s'ha convertit en un punt prioritari per la reproducció de les tres espècies d'aus de canyissars d'interès. La diversitat de microambients existents – zones de contacte amb vegetació estèpica o salada, existència de masses compactes de canyissar però amb intercalacions de canals i làmines d'aigua lliure, bones condicions de tranquil·litat – semblen factors ecològics positius per a l'establiment d'aquestes espècies

Taula 18. Importància de les diverses ZEPA (ENPS) per altres espècies d'aus de l'Annex I de la Directiva d'Aus

Aus / ZEPA	Torlit	Àguila marcenca	Arpella vulgar	Cogullada fosca	Cotoliu	Trobat	Milà negre	Milà reial	Esparver espatlles negres	Hortolà	Arpella pàl·lida	Àguila cuabarrada	Àguila daurada	Àguila calçada	Voltor	Còlit negre	Gralla bec vermell	Agró roig	Cigonya	Martinet blanc	Cames-llargues	Duc	Enganyapastors	Tallareta cuallarga	Blauet	Falcó pelebrí	Martinet de nit	Martinet menut
Anglesola-Vilagrassa	●	●	●	●	●																		●	●				
Belianes-Preixana	●	●	●	●		●	●																					
Bellmunt-Almenara	●	●	●	●	●	●	●	●	●				●	●					●				●					
Granyena	●	●	●	●	●	●				●		●										●	●	●				
Mas de Melons-alfés	●	●	●	●		●	●					●	●	●	●	●	●		●			●	●	●	●			
Secans de la Noguera	●	●	●	●	●	●	●	●		●	●	●	●			●	●		●				●	●		●		
Secans Segria-Utxesa	●	●	●	●	●	●	●					●	●	●		●	●	●	●	●	●	●	●		●	●	●	●
Plans de Sió	●	●	●	●		●	●							●									●					
Plans de la Unilla	●		●	●		●	●																					

Taula 19. Importància de les diverses ZEPA (ENPs) per altres espècies d'aus de l'esborrany del Catàleg de Fauna Amenaçada de Catalunya

Presència
Població important
Àrea crítica per l'espècie
Única població
Segona població
Torreribera
EN Perill extinció
EXT Extinguida
VU Vulnerable

	Circus cyaneus (esparver d'estany)	*Chersophilus duponti* (alosa becuda)	*Panurus biarmicus* (mallerenga de bigotis)	*Emberiza schoeniclus* (repicatalons)	*Passer hispaniolen* (pardal xarrec)	*Tyto alba* (òliba)	*Athene noctua* (mussol)	*Calandrella rufescens* (terrerola rogenca)	*Oenanthe leucura* (còlit negre)	*Locustella luscinioides* (Boscaler comú)	*Acrocephalus melanopogon* (boscarla mostatxuda)	*Sylvia conspicillata* (tallarol trencamates)	*Lanius meridionalis* (capsigrany)	*Lanius senator* (botxí)	*Corvus monedula* (gralla)	*Alectoris rufa* (perdiu)	*Coturnix coturnix* (guatlla)
Categoria al catàleg	EN	EN	EN	EN	EXT	VU	VU	VU	VU	VU	VU	VU	VU	VU	VU	VU	VU
Anglesola-Vilagrassa																	
Belianes-Preixana						●	●							●	●		
Bellmunt-Almenara							●								●		
Granyena																	
Mas de Melons-alfés		●			●	●	●	●	●				●	●	●		
Secans de la Noguera						●	●		●			●			●		
Secans Segria-Utxesa			●	●		●	●	●		●	●	●	●		●		
Plans de Sió	●					●	●							●	●	●	
Plans de la Unilla																	

2.2.2.4 ESPAIS PROTEGITS

Tal i com s'ha avançat en l'apartat "*2.1. Delimitació i descripció del context territorial i socioeconòmic*", un dels sistemes més eficaços per a garantir la conservació de la biodiversitat i el patrimoni natural d'aquelles zones d'especial interès és la seva acurada delimitació i posterior catalogació com a àrea protegida juntament amb un ús sostenible dels seus recursos naturals.

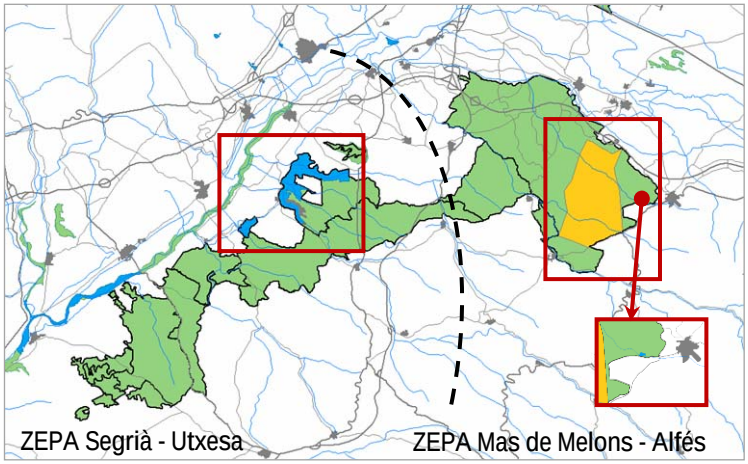
Tota la superfície d'estudi està inclosa a la Xarxa Natura 2000. Així mateix, també estan inclosos tots ells al Pla d'Espais d'Interès Natural" (PEIN) que constitueix la xarxa bàsica d'espais protegits per la Llei 12/1985, d'espais naturals. La finalitat bàsica d'aquesta xarxa no és només la de preservar la biodiversitat sinó que també vetlla per la conservació del patrimoni geològic i contempla aspectes vinculats a la protecció del paisatge o al desepnvolupament sostenible dels espais naturals protegits. Segons una modificació recent de la *Llei 12/2006 d'Espais Naturals*, totes les zones de la xarxa Natura 2000 considerades com a ZEC i ZEPA, queden automàticament incloses al PEIN.

Per altra banda, cal distingir, també, la presència a l'àmbit del Pla de diverses zones incloses al Catàleg de Zones Humides de Catalunya. Aquest Catàleg té la funció de desplegar l'article 11 de la Llei 12/1985, d'espais naturals, que atorga un règim de protecció específica a les zones humides en territori català. Les zones humides són uns dels ecosistemes més diversos i rics biològicament però, alhora, particularment fràgils i vulnerables. No és d'estranyar que la riquesa d'aquests paratges sigui mundialment lloada, ja que a l'estar presents dos tipus d'hàbitats (l'aigua i la terra), es troben en aquesta zona tant la fauna i la flora d'aquests dos ecosistemes; produint una densitat natural molt alta. Entre elles destaca les zones humides dels Plans de la Unilla i el pantà d'Utxesa (veure les següents fitxes). La presència de zones humides en bon estat de conservació aporta a les poblacions locals un gran nombre de beneficis derivats de l'explotació de diversos recursos com la caça o la pesca i també beneficis en quant a valors educatius, culturals, científics, turístics o recreatius d'aquests espais. Per aquests motius exposats, les zones humides són un focus d'atracció important per desenvolupament social i econòmic dels termes municipals on es troben. A la plana de Lleida, les zones humides són escasses i representen uns oasis de biodiversitat enmig de les zones conreades d'horta i secans circumdants (*Estrada 1993*).

Finalment cal destacar la presència de dos espais amb un règim de protecció especial que són:

- Reserva Natural parcial de Mas de Melons-Matxerri (aprovada pel Govern de Catlaunya l'any 1987). Figura derivada de la Llei d'espais naturals amb l'objectiu de presesvar un determinat o un grup d'hàbitats o espècies.
- Reserva natural de fauna salvatge d'Utxesa (aprovada l'any 1990). Figura derivada de la Llei de protecció dels animals amb l'objectiu de conservar el territori d'unes determinades espècies de fauna o flora salvatges d'interès a Catalunya.

FITXA 55. Àmbits del Pla amb PROTECCIÓ ESPECIAL — Segrià i Utxesa i Mas de Melons-Alfés

Reserva Natural Parcial Mas de Melons

Zones humides

Reserva Natural Parcial de Mas de Melons

Declarat espai d'interès segons el *Decret 123/1987 de 12 de Març en quant a declaració de reserves naturals parcials per a la protecció d'espècies animals en perill de desaparició a Catalunya*. Aquesta delimitació es va realitzar amb la finalitat de protegir l'única zona d'hàbitat estèpic extens existent a Catalunya per garantir la supervivència de les espècies d'ocells estèpics sisó, ganga, xurra, torlit i esparver cendrós.

B ZONA HUMIDA D'UTXESA (codi: 1581800) ENPE Reserva Natural de Fauna Salvatge

Embassament de 280,5 hectàrees situat a l'extrem sud-occidental de la plana central catalana en l'interior de la Reserva natural de fauna salvatge. El barratge artificial de l'embassament origina una xarxa de llacunes que constitueixen la zona humida més extensa de tota la Depressió Central. Apart dels notables valors paisatgístics de l'espai (territori marcadament pseudo-estèpic) cal ressaltar l'interès dels seus sistemes naturals.

A Zona Humida Herbassars de Castelldans (ENP Secans de Mas de Melons - Alfés)

Conjunt de 3 tolls d'origen seminatural i d'inundació temporal que formen una zona de mulladius de gairebé 2ha. En l'espai hi predomina el canyís (*Phragmites australis*); també hi ha presència de boga (*Typha sp.*). De forma aïllada hi ha peus arbustius de tamarius (*Tamarix sp.*) i pollancres (*Populus nigra*). La inexistència de peixos origina una rica biodiversitat d'amfibis. Respecte a les aus, hi trobem fotja i polles d'aigua.

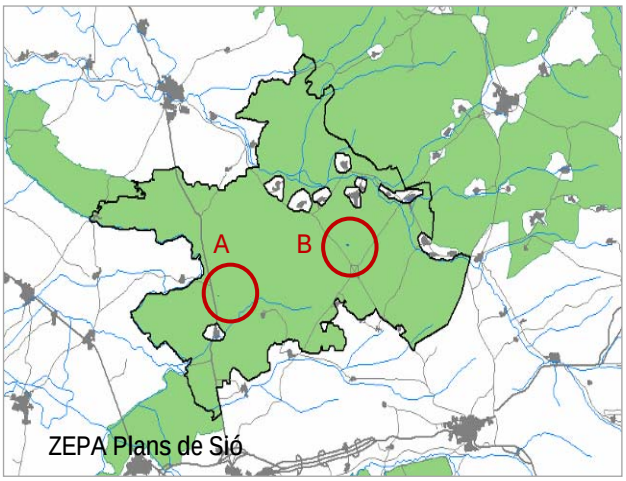

Reserva Natural Parcial Mas de Melons

Zona Humida Herbassars de Castelldans

Reserva Natural Parcial Mas de Melons

Zona Humida d'Utxesa

FITXA 56. Àmbits del Pla amb PROTECCIÓ ESPECIAL — PLANS DE SIÓ

A ZONA HUMIDA LLACUNA DE CLARAVALLS D'URGELL (codi: 1741800)

Retalls de les antigues llacunes endorreiques existents en la zona abans de l'activitat agrícola.
Conserva espècies de flora característiques de les llacunes alcalines sobre sòls calcaris i eutròfics lleugerament salins.

B ZONA HUMIDA CLOT DELS REGUERS (codi: 1881800)

Zona salabrosa de possible origen endorreic. Espai d'inundació temporal amb interès principalment botànic. Presenta una àmplia franja de tamarigar i, a la zona més entollada s'hi situen plantes típiques de sòls salabrosos. S'hi poden observar ocells aquàtics.

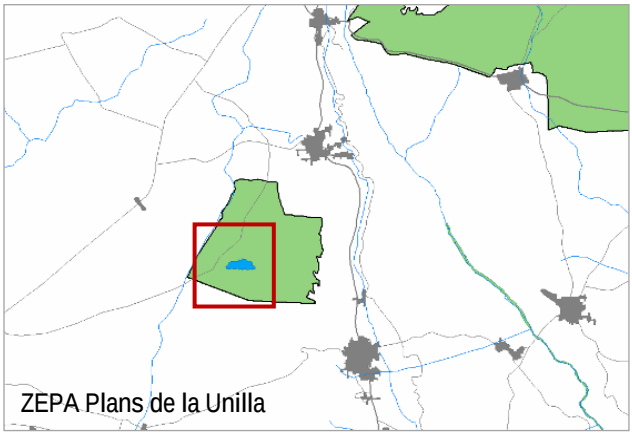

FITXA 57. Àmbits del Pla amb PROTECCIÓ ESPECIAL — PLANS DE LA UNILLA

ZONA HUMIDA DEL CLOT DE LA UNILLA (codi: 1411800)

Llacuna endorreica caracteritzada per un règim d'inundació molt irregular. Quan no arriba a inundar-se la seva superfície és llaurada i sembrada. En anys plujosos, l'espai pot abastar més de 30ha; per exemple, la superfície màxima estanyada la primavera de 1997 fou de 34 ha, amb un perímetre total de 2,5 km, i una llargada i amplada màximes de 850 i 460 m respectivament. En aquests moments, la fondària màxima, era de 40-50 cm. Disposa d'un rec de drenatge per evitar l'estanyament de l'aigua.

Els estudiosos han calculat que una pluja acumulada major a 180 l/m^2 entre els mesos de setembre a gener (tal com va succeir el 1987 i 1993) produeix l'aparició de la llacuna que, per la seva continuïtat, depèn de pluges abundants a la primavera.

És interessant ja que es tracta d'un espai d'origen endorreic i alhora presenta una bona riquesa vegetal. En plena esplendor, la zona humida es troba monopolitzada per la presència de tres espècies caròfites com la *Chara connivens* (única a Catalunya). La seva orla de vegetació salina és també força destacada, ja que incorpora espècies de molt interès. Respecte a la fauna, tota la zona on es localitza aquest espai és important a nivell ornitològic.

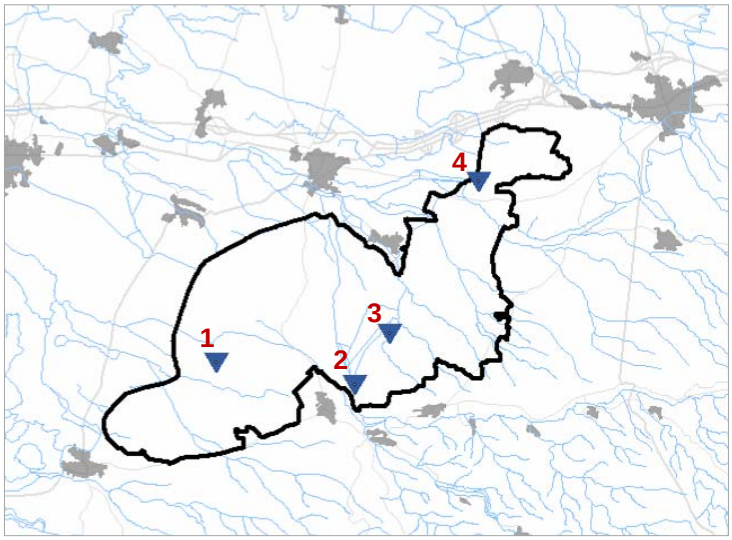

2.2.2.5 ALTRES ESPAIS D'INTERÈS

ZONES HUMIDES no INCLOSES A L'INVENTARI

A banda dels espais humits inclosos en l'Inventari de Zones Humides de Catalunya i que, per tant, compten amb una protecció legal, dins els espais objecte d'estudi hi existeixen altres zones humides no catalogades però recollides en el projecte d'"*Avaluació i conservació de les zones humides a les comarques de Lleida: L'Arpella (Circus aeruginosus) com a indicador del seu valor ecològic i ambiental*" realitzat per l'entitat *EGRELL*. S'inclouen en el present Pla de Gestió a fi de permetre la realització d'un estudi més profund per tal d'elaborar una posterior diagnosi més acurada

FITXA 58. ZONES HUMIDES — **SECANS DE BELIANES - PREIXANA**

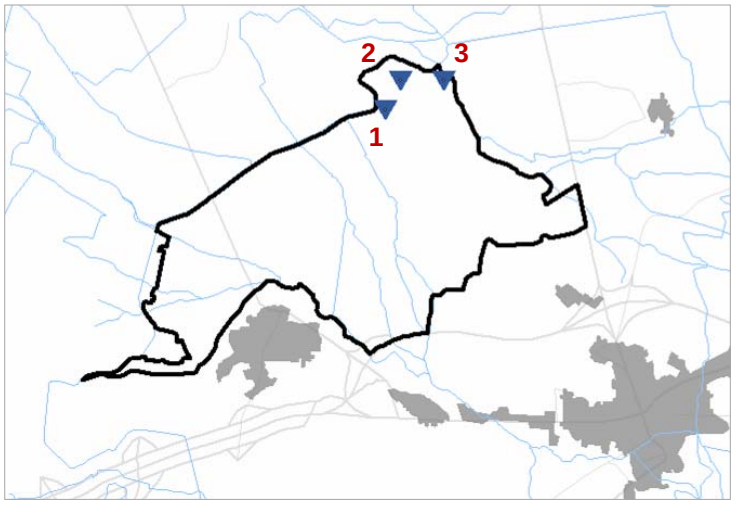
1 Bassa artificial situada a El Cap del Terme sense especial interès faunístic i florístic.

2 Bassa artificial sense especial interès faunístic i florístic.

3 Pantà del Trilla: Es tracta d'una bassa artificial de 0,59ha rodejada per camps de conreus herbacis de secà idonis per a l'alimentació de diverses espècies d'aus com l'Arpella i altres rapinyaires. Per altra banda, cal destacar la diversitat vegetal de caire helofític que presenta encapçalada per un cinturó de canyís, amb peus de tamarius, oms i exemplars de limoniums i salats a les vores. Aquest espai constitueix una bona àrea de nidificació per a aus com la fotja, el balquer, el cabusset, l'arpella,... Tanmateix, serveix com a àrea d'hibernació i descans per a un gran nombre d'ocells.

4 Pantà de Torre del Niu: Es tracta d'una bassa artificial de 1,34ha envoltada per cultius herbacis de secà. Està considerada una àrea molt apta per a l'alimentació de l'arpella (ja que està situada molt a prop d'una colònia de nidificació) i l'esparver cendrós. Tanmateix, també és un hàbitat idoni per a la nidificació de diferents espècies d'ocells aquàtics. Respecte a la flora de l'indret, cal remarcar el monopoli del canyís davant d'altres espècies interessants de caire helofític com els joncs bovals. També s'hi troben peus d'oms i verns.

FITXA 59. ZONES HUMIDES — **ANGLESOLA - VILAGRASSA**

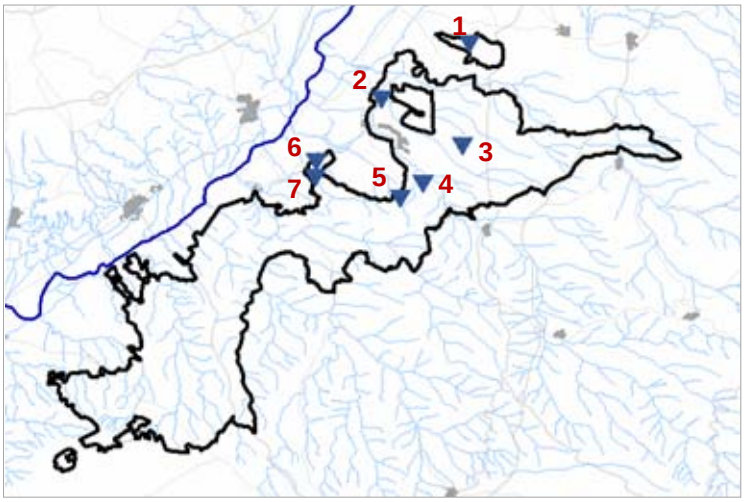

1 Bassa artificial situada a la Masia del Pigat sense especial interès faunístic i florístic.

2 Bassa artificial situada a la Masia Berguedà sense especial interès faunístic i florístic.

3 Bassa artificial situada a Les bombes sense especial interès faunístic i florístic.

FITXA 60. ZONES HUMIDES — SECANS DE SEGRIÀ I UTXESA

1 Bassa artificial situada al Tossal de Carrasumada en el municipi de Torres de Segre sense especial interès faunístic i florístic.

2 Embassament d'Utxesa: Zona humida catalogada en l'inventari realitzat pel DMAH. Aquesta catalogació porta associada una protecció de l'indret en quant a la seva conservació

3 Bassa artificial situada a la Pleta de Montjubrí sense especial interès faunístic i florístic.

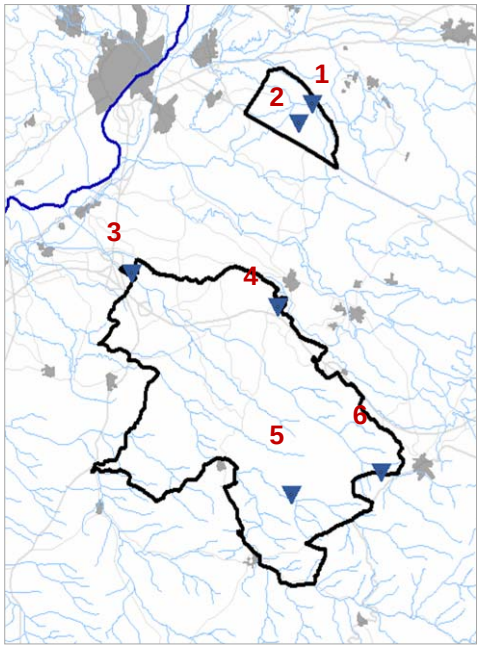
4 Bassa artificial situada a Lo Terme de Torres. Es situa envoltada de camps de conreu sense especial interès faunístic i florístic

5 Bassa artificial situada a Mas del Marraco. Es situa envoltada de camps de conreu sense especial interès faunístic i florístic.

6 Pantà de Bel: Zona humida catalogada en l'inventari realitzat pel DMAH. Inclosa en la zona humida de l'Embassament d'Utxesa

7 Pantà de Simó: Zona humida catalogada en l'inventari realitzat pel DMAH. Inclosa en la zona humida de l'Embassament Utxesa

FITXA 61. ZONES HUMIDES — SECANS DE MAS DE MELONS - ALFÉS

1 Bassa artificial situada prop de Torre Ribera sense especial interès faunístic i florístic.

2 Pantà de Torre Ribera: Es tracta d'una bassa artificial de 1,1ha sense alteracions aparents en quant a l'aigua ni a la fauna i flora presents. Està considerada una bona àrea per a la nidificació de l'arpella i el balquer. Tanmateix, aquest pantà està inclòs dins l'àrea més important de nidificació de la trenca. Respecte a la vegetació helofítica present, cal destacar la gran massa de canyís i bova. També s'hi troben zones amb jonc boval i vegetació halòfila amb abundància de salats i cirialeres.

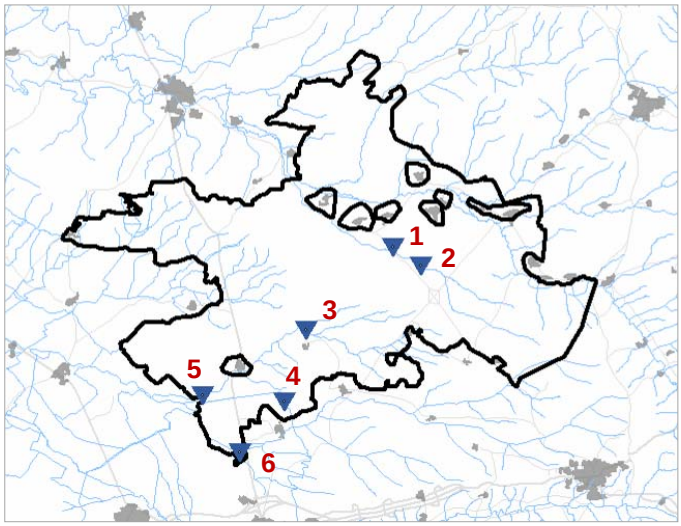
3 Bassa artificial situada a Les Covasses sense especial interès faunístic i florístic.

4 Bassa artificial situada al Turó de la Planeta sense especial interès faunístic i florístic.

5 Bassa artificial situada a Mas de Melons sense especial interès faunístic i florístic.

6 Herbassars de Castelldans: Zona humida catalogada en l'inventari realitzat pel DMAH. Aquesta catalogació porta associada una protecció de l'indret en quant a la seva conservació.

FITXA 62. ZONES HUMIDES PLANS DE SIÓ

1 Clot dels Reguers: Zona humida catalogada en l'inventari realitzat pel DMAH. Aquesta catalogació porta associada una protecció de l'indret en quant a la seva conservació.

2 Font de Queralt: Es tracta d'un barranc de 2,82ha de zona humida rodejada per camps de conreu. Respecte al seu valor ecològic i natural, es considerada una zona apta per a la nidificació de l'arpella. Pel que fa a la vegetació pròxima, cal destacar la densa massa formada per canyís i bova amb presència d'algun peu de tamariu.

3 Zona lèntica d'interior, terra baixa i muntanya mitjana: aiguamolls, salobrars endorreics, estanys i llacunes, clots, criptoaiguamolls,...

4 Bassa artificial situada en la zona de Les oliveres, pertanyent al municipi de Tàrrega sense especial interès.

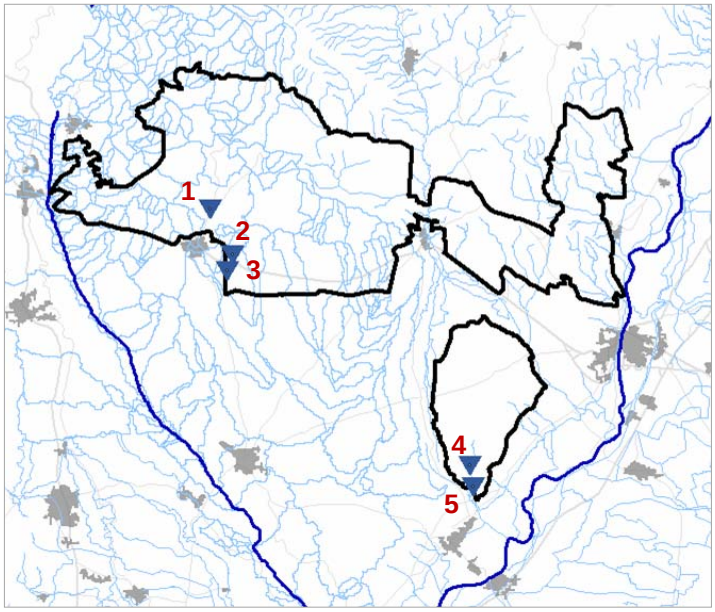
5 Salades de Claravalls: Zona humida catalogada en l'inventari realitzat pel DMAH. Aquesta catalogació porta associada una protecció de l'indret en quant a la seva conservació.

6 Barranc de la Figuerosa: Es tracta d'un barranc de 5,62ha de zona humida pertanyent a la conca del Reguer d'Altet. L'interès principal d'aquest espai és la seva possible utilització amb finalitats agrícoles. Pel que fa al seu valor ecològic i natural, es considerada una zona apta per a la nidificació de l'arpella. Respecte a la vegetació pròxima, cal destacar la densa massa formada per canyís i jonc boval.

6

FITXA 63. ZONES HUMIDES — SECANS DE LA NOGUERA

1 Zona lèntica d'interior, terra baix ai muntanya mitjana: aiguamolls, salobrars endorreics, estanys i llacunes, clots, criptoaiguamolls,...

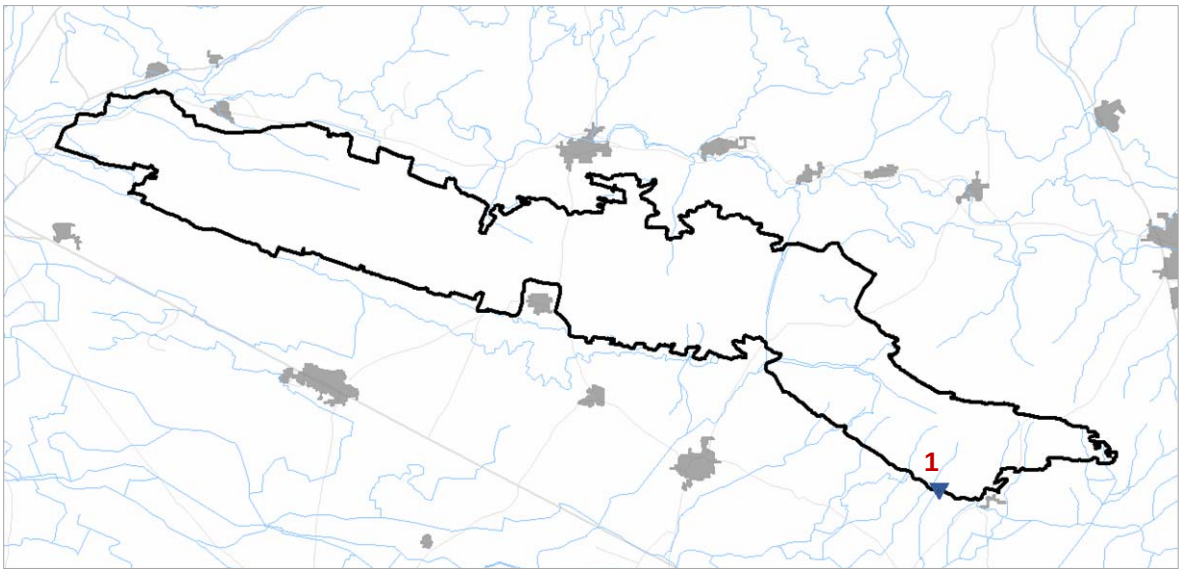
2 Bassa artificial situada a la zona de Lo Lledones, al municipi d'Algerri sense especial interès faunístic i florístic.

3 Bassa artificial situada a la zona de Les Colomines, al municipi d'Algerri sense especial interès faunístic i florístic.

4 Bassa del Manyet: Es tracta d'una bassa artificial de 0,62ha sense presència de vegetació aquàtica. Es tracta d'una zona interessant per a la nidificació de diverses espècies d'ocells aquàtics com la fotja, la polla d'aigua i l'ànec coll-verd entre altres. És una àrea d'interès natural com a refugi i aliment (funcions d'abeurador) en una àrea de secà, mancada de punts d'aigua. Respecte a la vegetació que envolta la mencionada bassa, cal destacar la presència de peus de tamarius i alguna petita taca de canyís.

5 Bassa artificial situada a la zona de Casa Manyet sense especial interès faunístic i florístic.

FITXA 64. ZONES HUMIDES — BELLMUNT - ALMENARA

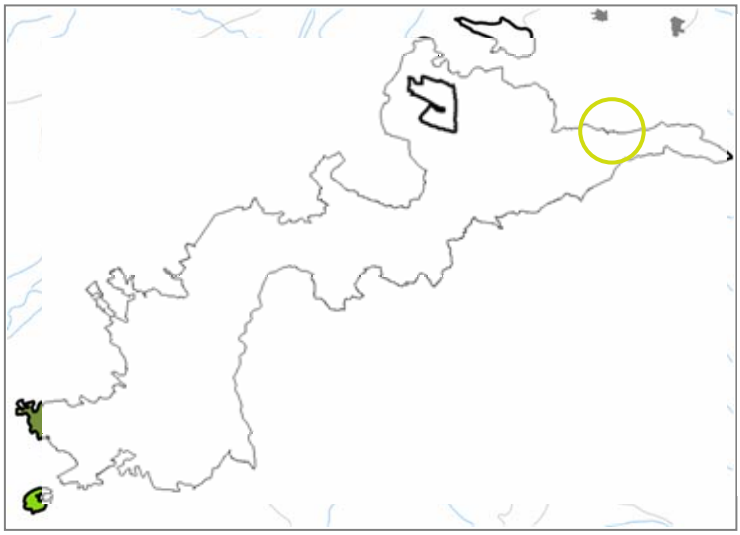
1 Bassa artificial situada en la Serra d'Almenara sense especial interès faunístic i florístic.

FORESTS DE GESTIÓ PÚBLICA

Com ja s'ha descrit en l'apartat *2.2.2.1 Usos del sòl, hàbitats i vegetació*, la superfície del conjunt dels ENPs de la Plana de Lleida que avui en dia encara es troba recoberta de vegetació natural és escassa. Tot i això, 5 dels 9 espais protegits compten amb superfícies gestionades com a Boscos públics. Es tracta de terrenys forestals que pertanyen a entitats de dret públic (Generalitat de Catalunya, ajuntaments, entitats municipals descentralitzades, diputacions, Estat) en què, en el cas dels ENPs, s'hi desenvolupa vegetació de tipus mediterrani. La gestió forestal que s'hi desenvolupa té com a objectiu principal la comptabilització de les funcions de producció amb les funcions ecològiques i les funcions socials.

Per cadascun dels 5 ENPs que compten amb forests d'utilitat pública, es descriu el nombre d'hectàrees sota gestió, el nombre de forests i, de manera gràfica, la seva situació.

FITXA 65. FORESTS DE GESTIÓ PUBLICA — SECANS DE SEGRIÀ I UTXESA

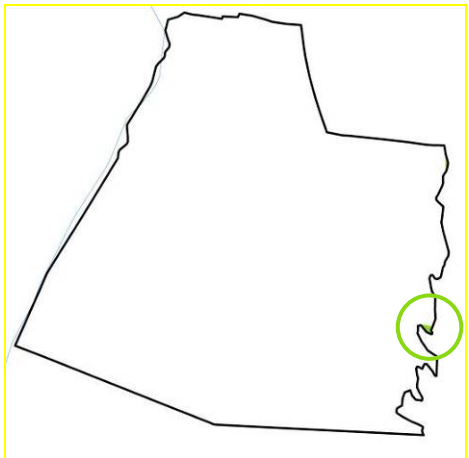
L'ENP dels Secans de Segrià i Utxesa presenta un total de 323,33 ha repartides en 3 forests de gestió pública de propietat municipal.

Dues d'elles, les més extenses, es situen a l'extrem sud-oest de l'espai i s'estenen més enllà del límit de l'ENP. La tercera, pràcticament sense àrea dins de l'espai protegit, es situa al límit nord.

La superfície ocupada per les Forests de gestió pública suposen el 4,14% del total de l'ENP.

Forest	Codi	Municipi	Titular	Àrea en ENP	% en ENP
Manyara, Vallfera, Vall Vila i altres	801	La Granja d'Escarp	Ajt. Granja	142,26	10,93
Magraner, l'Espessa i d'altres	810	Seròs	Ajt. Seròs	177,7	16,62
Comunals d'Arfà	788	Alfés	Ajt. Alfés	3,37	0,98

FITXA 66. FORESTS DE GESTIÓ PUBLICA — PLANS DE LA UNILLA

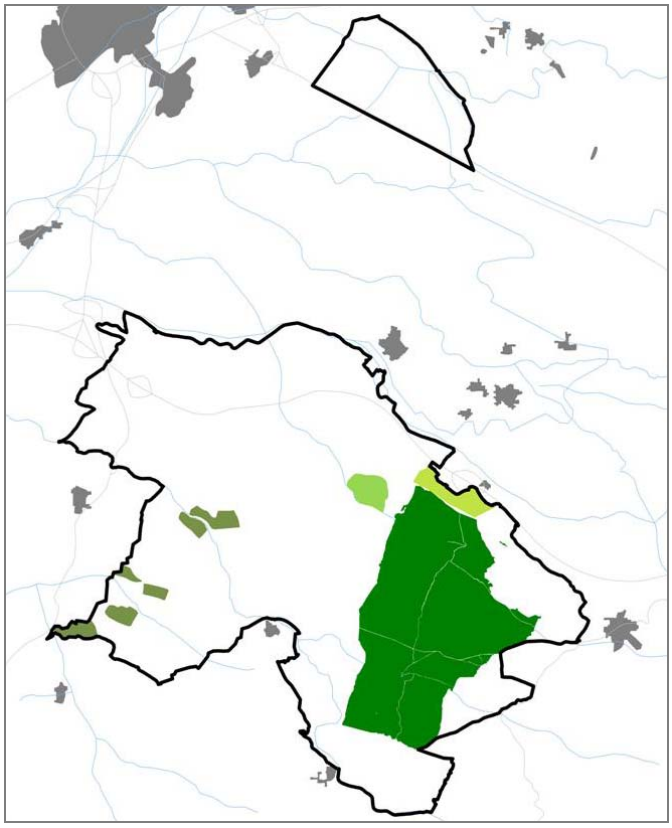

Les característiques agràries del recobriment del sòl de l'ENP dels Plans de la Unilla determinen pràcticament la inexistència de forests en la seva superfície. Tot i això, a l'extrem est de l'espai s'hi situa la forest comunal d'Almenar que es troba inclosa en una petita part dins l'ENP.

El total de 0,81 ha incloses dins l'espai protegit suposen menys d'un 0,1% del total de la seva superfície.

Forest	Codi	Municipi	Titular	Àrea en ENP	% en ENP
Comunals	794	Almenar	Ajt. Almenar	0,8051	0,09

FITXA 67. FORESTS DE GESTIÓ PUBLICA — SECANS DE MAS DE MELONS - ALFÉS

En l'ENP dels Secans de Mas de Melons s'identifiquen 3 forests de propietat municipal situades als termes d'Alfés, Artesa de Lleida i Puigverd de Lleida. En total, engloben 248,4 ha forestals de gestió pública.

La forest més extensa és la Comunals d'Arfà, formada per un total de 10 àrees properes, 5 de les quals es torben dins el límit de l'ENP.

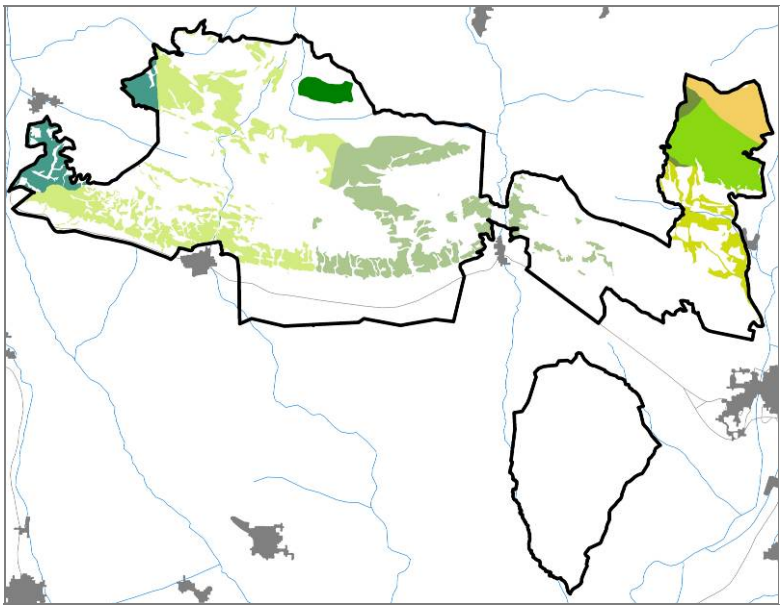
Les altres dues es situen a la part nord de l'espai, trobant-se totalment inclosa en el cas del Baluard i al límit en el de La Serra, estenent-se més cap al NE.

La superfície ocupada per les Forests de gestió pública suposen el 3,27% del total de l'ENP.

A banda de la superfície forestal, dins l'espai protegit s'hi situa a finca de titularitat pública de Mas de Melons-Matxerri, gestionada pel Departament de Medi Ambient i Habitatge que és Reserva Natural Parcial quasi en la seva totalitat.

Forest	Codi	Municipi	Titular	Àrea en ENP	% en ENP
La Serra	807	Puigverd de Lleida	Ajt. Puigverd	69,62	76,59
El Baluard	796	Artesa de Lleida	Ajt. Artesa	54,4	100,00
Comunals d'Arfà	788	Alfés	Ajt. Alfés	124,38	36,21
Mas de Melons i Matxerri	-	Castelldans	DMAH	1.340,6	100,00

FITXA 68. FORESTS DE GESTIÓ PUBLICA — SECANS DE LA NOGUERA

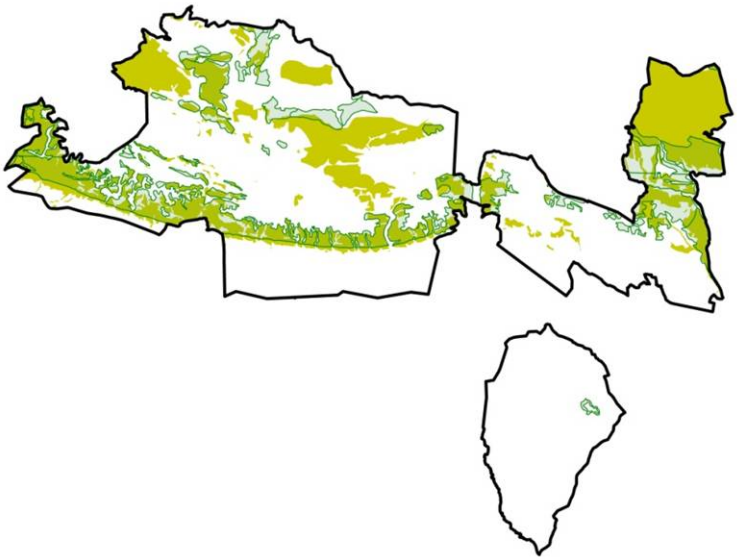
L'ENP dels Secans de la Noguera és la que presenta un major nombre de forests de gestió pública i, en relació, també és la que engloba un major nombre d'hectàrees.

Les 2.323,87 ha de vegetació forestal es distribueixen principalment entre la forest Roca-roja i Rodamilans, Sisquella i altres, situades a la part centre - occidental de l'ENP.

L'extrem nord-oriental concentra 4 forests que s'estenen cap enfora dels límits de l'espai protegit.

La superfície ocupada per les Forests de gestió pública suposen el 25,95% del total de l'ENP.

Forest	Codi	Municipi	Titular	Àrea en ENP	% en ENP
Forests de l'entitat menor descentralitzada de Gerb	1416	Os de Balaguer	Entitat Municipal Descentralitzada Gerb	137,67	50,88
Garriga I	446	Os de Balaguer	Entitat Municipal Descentralitzada Gerb	31,99	31,27
Garriga II	448	Os de Balaguer	Entitat Municipal Descentralitzada Gerb	324,54	97,08
Serra de Cinc-socs	443	Os de Balaguer	Generalitat	66,95	100,00
Mont-roig	437	Camarasa	Ajt. Camarasa	169,96	5,17
Roca-roja	438	Castelló de Farfanya	Ajt. Castelló Farfanya	634,69	74,34
Rodamilans, Sisquella i altres	425	Algerri	Ajt. Algerri	777,46	78,77
Comunals d'Ivars de Noguera	1467	Ivars de Noguera	Ajt. Ivars Noguera	180,61	31,08

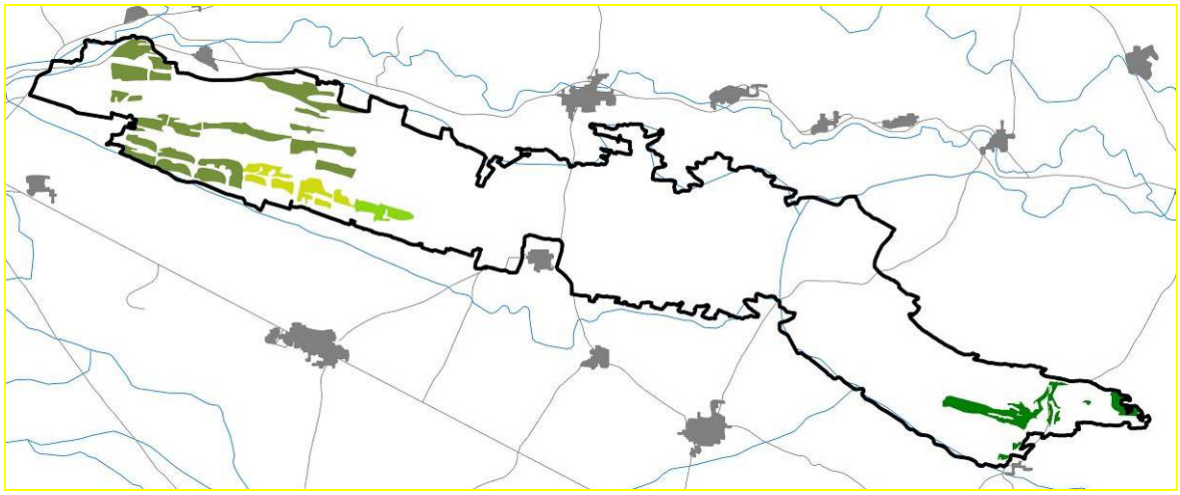

Hàbitats d'interès comunitari

Forests públics

A la imatge del costat es pot observar com existeix una notable superposició dels hábitats d'interès comunitari (que a més en aquest cas coincideixen en bona part amb l'hàbitat prioritari de matollrs guixencs) i els boscos públics

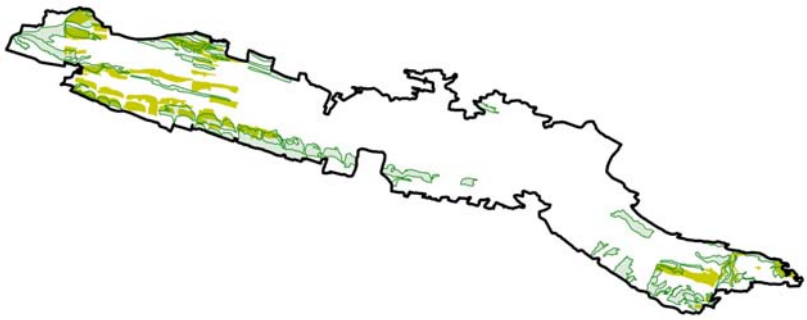
FITXA 69. FORESTS DE GESTIÓ PUBLICA BELLMUNT - ALMENARA

L'ENP de Bellmunt – Almenara presenta 4 forests de gestió pública de titularitat municipal que engloben l'àrea recoberta per pinedes i brolles a la meitat oest i a l'extrem est de l'espai. En total inclouen 371,69 ha de vegetació forestal que suposen el 9,23% de la superfície total de l'ENP.

Es tracta de l'únic ENP del conjunt estudiat que disposa de forests de gestió pública total o pràcticament en el 100% incloses dins els límits de l'espai.

Forest	Codi	Municipi	Titular	Àrea en ENP	% en ENP
Serra d'Almenara	945	Agramunt	Ajt. Agramunt	64,94	93,84
La Serra	434	Bellcaire d'Urgell	Ajt. Bellcaire	20,6	100,00
Bellcaire de dalt, serres del camp	435	Bellcaire d'Urgell	Ajt. Bellcaire	46,6	100,00
Pla de l'Home	450	La Sentiu de Sió	Ajt. la Sentiu	239,5508	95,74

Hàbitats d'interès comunitari

Forests públics

A la imatge del costat es pot observar com existeix una interessant superposició dels hábitats d'interès comunitari (que a més en aquest cas coincideixen en bona part amb l'hàbitat prioritari de matollrs guixencs) i els boscos públics

2.2.2.6 PAISATGE

Les característiques del paisatge dels ENPs de la Plana de Lleida, que reprodueixen a petita escala molts dels atributs de les zones romanents de secà de la Vall de l'Ebre, estan determinades principalment pels següents factors:

- Elements abiòtics
  - ✓ Continentalitat i aridesa del clima
  - ✓ Substrats majoritàriament sedimentaris i empaquetaments horitzontals, emmarcats pels primers estreps del Prepirineu, al nord, i pels estreps de la serralada Prelitoral a l'est i al sud
  - ✓ Modelat geomorfològic del substrat, marcat per l'acció del riu Segre i dels seus afluents – molts d'ells petits rius temporals, especialment pel costat esquerre – i l'acabament en relleus tabulars)
- Elements biòtics
  - ✓ Substitució secular dels hàbitats naturals semiestèpics d'herbassars, espartars, brolles i garrigues per conreus, majoritàriament cereals de secà però també conreus llenyosos
- Elements humans
  - ✓ Baix poblament interior a les zones ZEPA, amb pocs masos i pobles generalment amb marcada història
  - ✓ Emmarcament a tocar de territoris molt diferents, irrigats, amb estructures de conreu i paisatgístiques força diferenciades.

La intensa transformació a regadiu que han experimentat les terres de ponent donen encara més rellevància a aquest paisatge de secà, especialment quan alguns sectors comencen a situar-se com illes de territori cerealístic enmig de planes molt transformades a conreus arboris o herbacis intensius de regadiu, amb característiques paisatgístiques específiques molt diferents.

La dinàmica actual d'aquest territori és encara erosiva, encara que no es pot parlar d'una intensitat elevada dels processos a causa de la dominància dels relleus suaus. A les comarques amb més risc (les que tenen relleus més accidentats als extrems de les Garrigues, la Segarra i l'Urgell), el risc potencial d'erosió per l'ús agrícola de les terres ha anat disminuint al llarg dels anys per la construcció de murs de pedra i terrasses, que constitueixen actualment un dels elements distintius dels paisatges dels costers d'aquestes comarques.

Un altre factor natural que cal tenir en consideració a determinades àrees és la salinitat, causada per la presència de materials subjacents calcilulítes amb alts continguts de sals solubles, que s'acumulen en indrets deprimits (fons de vall, conques endorreiques) determinant tipus de vegetació adaptats i usos agrícoles molt limitats.

Majoritàriament, el paisatge dels ENPs de la Plana de Lleida es pot definir com un paisatge agrícola de secà dominat, en bona part de la seva superfície, pels conreus cerealístics (sobretot d'ordi), tot i que amb certes intercalacions de conreus arboris de secà tradicionals en els extrems més distals. Al sector nord dels Secans de la Noguera, a la Serra de Bellmunt-Almenara i a l'extrem sud-oest dels Secans del Segrià-Utxesa el factor muntanyós, amb relleus apreciables i inserció de la vegetació natural – bàsicament arbustiva – pren més rellevància.

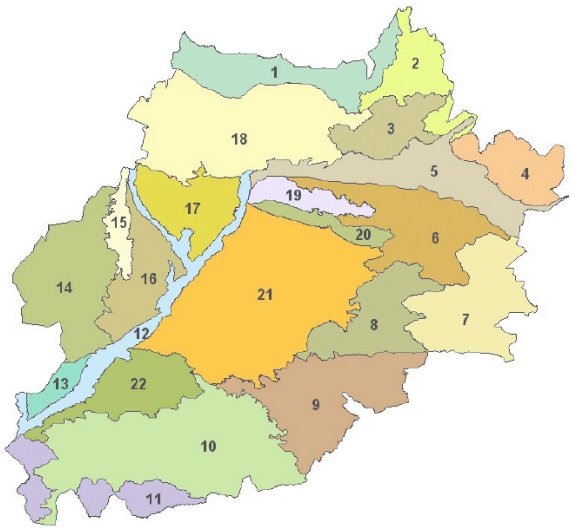
Els paisatges agrícoles de secà experimenten una gran variabilitat cromàtica en funció de l'estacionalitat. Durant l'hivern, els tons són més apagats, amb un predomini del verd dels camps de cereals i de les oliveres. Ja abans de la primavera, comença l'esclat dels colors (flors blanques dels ametllers, verd intens dels cereals, i colors variats de les males herbes, així com la floració de les herbes, subarbusts i arbusts dels retalls de vegetació natural a marges, vessants i tossals). Posteriorment, cap al maig, quan comença la maduració del gra de cereal, els camps canvien cromàticament de manera progressiva fins adquirir un groc daurat.

Dins dels processos que segurament han variat més el paisatge agrícola de secà cal citar la mecanització, que ha provocat l'abandonament de feixes i marges, la creació de parcel·les més grans i uniformes i en alguns casos la recolonització del bosc, implicant canvis notables amb afeccions sobre l'agrobiodiversitat i la pèrdua d'elements tradicionals com els camins, murs de pedra, cabanes de volta i altres construccions rurals.

Tot i aquestes consideracions generals, cal tenir en consideració, lògicament, que la notable diversitat present en els 9 ENP objecte del Pla en situacions climàtiques, orogràfiques, d'usos del sòl i d'història d'assentaments humans diferents donen lloc a especificitats paisatgístiques molt destacades. Una molt bona eina per estudiar amb detall aquestes diferenciacions és el Catàleg de Paisatge de les Terres de Lleida, redactat pel Departament de Política Territorial i Obres Públiques i aprovat definitivament el 10 de setembre de 2008 (Edicte de 10 de setembre de 2008, sobre una Resolució del conseller de Política Territorial i Obres Públiques d'aprovació definitiva del Catàleg de Paisatge de les Terres de Lleida) i que acompanya el Pla Territorial Parcial de les Terres de Lleida.

El Catàleg de Paisatge divideix l'àmbit de planificació de les Terres de Lleida en unitats de paisatge, tal com es recull a la figura següent:

Figura 25. Unitats de paisatge de les Terres de Lleida

NOM DE LES UNITATS	
1	Montsec
2	Vall de Rialb
3	Mig Segre
4	Serrats de Sanaüja i Llanera
5	Vall del Llobregòs
6	Alt Sió
7	Costers de la Segarra
8	Secans de Belianes i d'Ondara
9	Garrigues Baixes i vall del Corb
10	Garrigues Altes
11	Costers de l'Ebre
12	Paisatge fluvial del Segre
13	Baix Segrià
14	Regadius del Canal d'Aragó i Catalunya
15	Plana d'Almenar i Alguaire
16	Horta de Pinyana
17	Plana d'Algerri – Balaguer
18	Aspres de la Noguera
19	Baix Sió
20	Serres de Bellmunt i Almenara
21	Plana d'Urgell
22	Secans d'Utxesa

Font. Catàleg de Paisatge de les Terres de Lleida

Les unitats de paisatge són, a grans trets, àrees del territori que tenen un caràcter similar, prenent com a base l'estudi dels elements naturals, culturals i visuals que configuren el paisatge, així com de caràcter més perceptual i simbòlic, i s'han classificat seguint les determinacions de la *Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge de Catalunya*.

Existeix una notable coincidència dels límits de molts dels ENPs amb els límits d'unitats de paisatge concretes, especialment quan aquestes tenen origen en elements geogràfics molt marcats (com les serres de Bellmunt - Almenara) o bé d'usos del sòl força diferenciats (com àrees de conreu de secà "aïllats" entre zones de regadiu).

Tot i així, cal diferenciar entre la classificació paisatgística i la determinació d'espais de protecció per criteris de conservació d'espècies ja que, sovint, existeixen intercalacions entre ENPs i unitats de paisatge.

Taula 20. ENPs i Unitats de Paisatge del Catàleg de Paisatge de les Terres de Ponent a les quals s'inclouen

Nom de l'ENP	Unitats de paisatge a la que s'inclouen
Secans del Segrià i Utxesa	Majoritàriament unitat 22 (Secans d'Utxesa) i minoritàriament unitat 11 (Costers de l'Ebre) a l'extrem oest i unitat 10 (Garrigues Altes) al sud
Secans de Mas de Melons i Alfés	Majoritàriament unitat 22 (Secans d'Utxesa) i minoritàriament unitat 10 (Garrigues Altes) al sud El subsector de Torreribera se situa dins la unitat 21 (Plana d'Urgell)
Secans de Belianes - Preixana	Majoritàriament unitat 8 (Secans de Belianes i d'Ondara) i minoritàriament unitat 9 (Garrigues baixes i vall del Corb)
Granyena	Majoritàriament unitat 7 (Costers de la Segarra) i part oest a la Unitat 8 (Secans de Belianes i d'Ondara)
Anglesola - Vilagrassa	Unitat 8 (Secans de Belianes i d'Ondara)
Plans de Sió	Majoritàriament unitat 6 (Alt Sió) i en menor mesura unitat 8 (Secans de Belianes i d'Ondara) al sud i unitat 20 (Serres de Bellmunt i Almenara) a l'extrem oest
Bellmunt - Almenara	La pràctica totalitat dins la unitat 20 (Bellmunt - Almenara)
Plans de la Unilla	Dins la unitat 15 (Plana d'Almenar i Alguaire)
Secans de la Noguera	Sector sud a la unitat 17 (plana d'Algerri - Balaguer) i sector nord a cavall de la unitat 17 i la unitat 18 (Aspres de la Noguera), al nord

Font. elaboració pròpia a partir de les dades del Catàleg de Paisatge de les Terres de Lleida

Tot i que els ENPs de la Plana de Lleida presenten uns trets paisatgístics generals comuns, la variació local dels factors determinants anteriorment citats determina també la existència de diferències locals en el paisatge. Per tal de recollir aquesta variabilitat, es descriuen individualment els trets paisatgístics més destacats de cada ENP.

SECANS DE BELIANES – PREIXANA

CARACTERÍSTIQUES DEL RELLEU

Aquest ENP se situa de manera pràcticament íntegra dins la Unitat de Paisatge 8 Secans de Belianes - Preixana.

Comprèn un territori de relleus molt suaus – en alguns casos pràcticament plans - formats, d'una banda, per valls amples de fons pla i, de l'altra, per turons i altiplans d'alçades modestes. L'agricultura és la principal protagonista del territori, donades les escasses limitacions de pendents i de risc d'erosió.

RECOBRIMENT DEL SÒL

La parcel·lació és molt característica i ve determinada per la disposició dels materials dipositats pel riu Corb en els seus cons de dejecció. Aquí les parcel·les són allargassades i estretes, i es disposen en sentit perpendicular a la direcció dels rius o branques d'aquests. Dins l'ENP estaquen algunes activitats extractives existents que exploten les graves i els còdols del riu Corb, de manera que aquestes explotacions constitueixen un element d'alteració constant en el paisatge.

Tant la diversitat com la riquesa relativa prenen valors localment baixos, conseqüència del domini absolut del secà herbaci. La vegetació natural és pràcticament inexistent. Atesa la preponderància de l'ús agrari del sòl, el paisatge de l'ENP és clarament agrícola, molt homogeni, amb línies rectes i horitzontals. L'escala hi és vasta i els horitzons són llunyans. Quant a patrons agrícoles, podem afirmar que les trames agrícoles més nítides es troben al nord de Belianes. En aquest cas, el patró és composat per conreus herbacis de secà, amb una configuració espacial particular. Es caracteritza per parcel·les longitudinals de mida petita, que aprofiten al màxim, mitjançant la seva orientació, el rec del riu Corb, i la clamor de les Canals.

CROMATISME

La fenologia dels cultius dominants aporta un cert dinamisme i ritme estacional. A l'hivern i la primavera les terres apareixen verdes; groguenques al començament d'estiu i brunes la resta de l'any. Els fruiters de secà aporten algun interès visual al paisatge a la primavera (floració ametllers), i en ocasions a la tardor: la ravenissa blanca (*Diplotaxis erucoides*) acostuma a recobrir el sòl.

POBLAMENT

No existeixen nuclis de població dins l'ENP, però sí a la perifèria, sovint al llarg dels cursos d'aigua. Al costat del riu Corb, destaca Belianes, Maldà i Sant Marí de Maldà. Aquests petits pobles perifèrics tenen força trets comuns: sovint es recolzen en turons testimonials; llur centre està format per un nucli dens, apilotat, adossat a un vessant; i, a poca distància, però sense confondre's amb el nucli, es troben les eres.

VISUALS I MIRADORS

Fora de l'ENP, es pot afirmar que la carena que es disposa de Tàrrega a Verdú esdevé una referència visual per a la resta del territori, tot i que la vista de la ZEPA és relativament llunyana. D'altra banda, els principals miradors de l'ENP es troben a Belianes, a dalt del dipòsit (panoràmiques a la unitat Garrigues Baixes i vall del Corb i al sector sud-occidental de la unitat, en especial al con de dejecció del riu Corb).

Foto. Algunes de les alteracions paisatgístiques de la unitat: noves naus ramaderes i activitats extractives

ANGLESOLA - VILAGRASSA

CARACTERÍSTIQUES DEL RELLEU

L'ENP d'Anglesola - Vilagrassa se situa a l'extrem nord-oest de la unitat de Paisatge 8 Secans de Belianes i d'Ondara. Comprèn un territori de relleus suaus formats per una suau planura de fons pla amb molt poques alçades. L'agricultura és la principal protagonista del territori, existent zones de cereal amb rec de suport i el riu d'Ondara té encara una presència modesta però visible. Dins l'ENP no existeixen nuclis de població.

RECOBRIMENT DEL SÒL

Atesa la preponderància de l'ús agrari del sòl, el paisatge de la unitat és clarament agrícola, molt homogeni, amb línies rectes i horitzontals. L'escala hi és vasta i els horitzons són llunyans. La fenologia dels cultius dominants aporta un cert dinamisme estacional.

CROMATISME

A l'hivern i la primavera les terres apareixen verdes; groguenques al començament d'estiu i brunes la resta de l'any.

VISUALS I MIRADORS

Dins la ZEPA no existeixen recorreguts o itineraris paisatgístics recomanats ni miradors paisatgístics. Tot i així, l'ermita de Sant Eloi de Tàrrega permet visions àmplies d'aquest ENP.

IMPACTES

El creixement de Tàrrega, Vilagrassa i Anglesola presenta *a priori* uns certs perills, per la qual cosa convindria desenvolupar els instruments de planificació territorial, urbanística i paisatgística adequats.

GRANYENA

CARACTERÍSTIQUES DEL RELLEU

A grans trets, l'ENP de Granyena se situa a l'extrem nord-oest del coster occidental de la plataforma estructural orientada de nord a sud que es coneix amb el nom d'Altiplà Central Català –o, simplement, altiplà de la Segarra i també en la zona de transició cap als conreus de secà de la Plana de l'Urgell al sud de Tàrrega. La presència dels cursos de l'Ondara al nord i el Cercavins al sud determinen també certa gradació altitudinal cap a l'oest.

Les transformacions humanes vinculades a l'activitat agrària estructuren i defineixen el seu caràcter. Els conreus herbacis de secà ocupen la majoria de l'ENP. Les diferents menes de parcel·lació presents a la unitat conformen patrons característics, entre els quals es poden subratllar els de fons de vall –parcel·les abancalades que segueixen la part profunda dels barrancs- i les planes elevades i la part més baixa prop de Verdú, amb parcel·les més àmplies.

RECOBRIMENT DEL SÒL

En aquesta unitat apareix un tipus de patró agroforestal de fons de valls molt característic. Es tracta d'una estructura morfològica lineal, amb una vall principal que funciona com a espina dorsal d'un seguit d'altres petites valls que s'expandeixen en forma de fractal. Aquest patró conté una seqüència d'usos de sòl que varia segon els pendents i la qualitat del sòl: als punts mes baixos, al fons de la vall, se situen els usos agrícoles, sempre conreus herbacis de secà; més amunt, als vessants, es poden encara percebre les terrasses de cultius actualment abandonades i colonitzades per vegetació; i, finalment, a les cotes més altes, els protagonistes són les masses lineals de pinedes. Aquest patró es pot localitzar a les valls d'Ondara i del Cercavins. A la vall d'Ondara les pinedes són substituïdes per garrigues de coscoll; pel que fa a la conca del Cercavins, enlloc de camps d'herbacis, trobem vinyes als fons de vall. A l'àrea drenada pel Cercavins trobem els primers fruiters de secà: majoritàriament oliveres i ametllers que ocupen les terrasses, en els

primers pendents accentuats, sobretot a la zona de Montornès de Segarra. Entre les singularitats del paisatge agrari d'aquesta unitat cal subratllar, principalment, la presència de murs de pedra.

CROMATISME

Pel que fa al ritme estacional de la unitat, està condicionat pels canvis de color i forma que se succeeixen al llarg de l'any, en especial als conreus herbacis. A la primavera, coincidint amb la puixança i creixement de cereals, les terres apareixen verdes; estan daurades al començament d'estiu i, durant la resta de l'any, les veiem cendroses i brunes. Aquests canvis de coloració dels canvis sovint contrasten amb la imatge més persistent de les pinedes o de determinades brolles i bardisses que mantenen la verdor tot al llarg de l'any, així com garrigues i pinedes.

VISUALS I MIRADORS

La unitat permet posicions topogràfiques variades a l'observador, de manera que els paisatges són oberts o tancats segons la localització. L'alternança de textures vegetals fines i granulades en harmonia amb la suau topografia conforma patrons molt atractius, de línies corbades, que sensorialment transmeten calma, equilibri, ordre.

Els principals miradors de la unitat es troben a Granyena de Segarra (panoràmiques a la meitat occidental).

POBLAMENT

El poblament actual és força fragmentat i hi ha molts nuclis habitats dispersos. És predominant el poble castral, on l'assentament s'organitza al voltant del castell. Algunes poblacions es troben alineades resseguint els cursos fluvials que discorren per la unitat, i la majoria són de tipologia rural. Cal destacar la presència propera al nord de la ciutat de Tàrrega i al nord-est de la ciutat de Cervera, amb les transformacions que això suposa (línies elèctriques, ampliació de la xarxa viària, usos periurbans, etc.).

PATRIMONI

A la part sud d'aquest ENP les construccions de pedra seca adquireixen una especial rellevància, de manera que donen identitat al territori i paisatgísticament tenen molt de valor.

Hi ha escampats arreu nombrosos castells que paisatgísticament tenen una bellesa molt important i que estan situades en turons, cosa que els fa visibles des de molts punts del territori.

SECANS DEL SEGRIÀ I UTXESA

CARACTERÍSTIQUES DEL RELLEU

Paisatge complex del límit entre el riu Segre i els seus afluents, de transició entre el paisatge fluvial d'una banda, i l'interior continental i elevat de la plataforma garriguenca, de l'altra. Aquest paisatge és molt canviant al llarg de l'any, i amb fronteres visualment nítides entre usos del sòl interrelacionats, però que tendeixen a agrupar-se en dominis espacialment separats en la unitat.

Al sud, la seqüència de valls estretes accentua la presència dels afluents i prepara les entrades de les estructures lineals mixtes de l'interior de les Garrigues, que es componen de la combinació de la vegetació de garriga i la vegetació agrícola de secà.

A l'extrem sud-oest, l'elevació dels Tossals de Montmeneu, amb la seva forma cònica característica, es converteix en un punt de significació paisatgística visual des de bona part del sud de la província de Lleida

RECOBRIMENT DEL SÒL

L'ocupació vigent del sòl es caracteritza per un predomini de l'activitat agrícola que es va ajustant al particular relleu d'aquesta estreta franja de terra, entre el riu i la plataforma garriguenca. Al llarg dels segles l'activitat antròpica ha anat dibuixant la fesomia actual del territori d'aquesta unitat. Les terres que d'antuvi degueren estar recobertes per vegetació llenyosa, bosquines sobretot, i formacions herbàcies xeròfiles (llistonars i espartars) foren roturades i pasturades fins acabar de dibuixar el paisatge actual en mosaic. La diversitat d'usos del sòl és relativament elevada, amb valors de fragmentació mitjans. La riquesa relativa és alta amb predomini del secà herbaci i dels fruiters de secà, però també amb inserció dels fruiters de regadiu (com els presseguers i els cirerers).

Les terres situades als nivells de terrasses mitjanes d'un sector del marge esquerre del riu Segre acullen zones humides artificials i terres agrícoles posades en regadiu els darrers anys, que van experimentar una concentració parcel·lària.

Al sud de l'ENP, l'activitat agrícola es limita als fruiters de secà que es restringeixen, gairebé exclusivament, al fons de les petites valls que estructuren el territori; mentrestant, als vessants apareix una escassa vegetació menys intervinguda, testimoni de l'antic paisatge climàcic del territori.

A la unitat *Secans d'Utxesa*, tanmateix, es troba la part baixa de la vall de Secà, vall Major i vall de Carratalà. Tots aquests cursos, de cabal intermitent, desemboquen al riu Segre a la unitat *Paisatge fluvial del Segre*. L'ENP posseeix pràcticament 90 ha de zones humides (Utxesa-Secà, Burgebut, Simó) que serveixen per a la regulació del canal de Seròs i que es van aconseguir aprofitant el tancament de tres valls seques (valls de Secà, Major i Burgebut) mitjançant dics i el posterior anegament per part de les aigües procedents del canal. El pantà d'Utxesa s'encasta en aquest espai com una singularitat de gran força visual, que presenta variacions estacionals importants. La presència de l'aigua en làmina superficial, rodejada i invalidada per la vegetació permanent (principalment canyissar), afegeix qualitat i varietat al paisatge de l'ENP, sobretot a la primavera i l'estiu. No obstant, la seva situació d'adjacència visual a línies elèctriques i altres infraestructures disminueix el seu valor paisatgístic.

CROMATISME

Les tessel·les de cultiu del secà segueixen un patró organitzat, que transmet ordre, en què predominen línies no estrictament rectes. L'estructura està més dominada per les textures contrastades (grossa pels fruiters, fina pels herbacis), que per les difuminades línies dels marges. El màxim grau de desenvolupament vegetal dels conreus herbacis de secà és a la primavera. Aquesta és, per tant, l'estació de la verdor. L'estiu implica un contrast de colors en donar-se l'eliminació vegetal produïda per la sega i el posterior llaurat. Els conreus llenyosos de secà es signifiquen paisatgísticament per la dilatada floració del mantell de ravenissa blanca (*Diplotaxis erucoides),* la qual cobreix el sòl

després de la poda i el llaurat a finals d'hivern. La seva posició topogràfica escalonada sobre murs dibuixa línies horitzontals que remarquen la configuració del terreny a la part sud de l'ENP, tot accentuant el seu caràcter de paisatge obert i anticipant el domini visual que arriba fins a la unitat *Garrigues Altes*. Transitòriament, els conreus llenyosos adquireixen una forta heterogeneïtat visual en l'alternança de les estacions, amb la floració, el desenvolupament i la caiguda de la fulla de l'ametller, que ofereix major contrastos interns en les seves tessel·les que l'olivera, espècie que és de fulla perenne i amb la qual s'intercala.

Les taques de floració rosa intens dels presseguers cap a Sant Josep, que s'insereixen dins el mosaic de conreus de secà especialment al nord – entre els embassaments, el tossal de Carrassumada i els erms d'Aitona – suposen una fita cromàtica especial en el calendari anual.

POBLAMENT

El poblament, extern però immediat a l'ENP, és compacte i de tipologia rural. Una gran majoria de les poblacions properes a l'ENP són castrals, és a dir, originades al voltant d'un castell construït abans o durant la conquesta comtal. La majoria de les vegades el castell es troba centrat en la població; és el cas del poble de Sarroca de Lleida, que aprofita la topografia del tossal de Petxango per assentar-se. Sarroca de Lleida és una de les primeres poblacions característiques dels patrons que segueixen l'estructura lineal de la comarca de les Garrigues. Històricament trobem les seves arrels en el període islàmic. Ocupa un indret privilegiat perquè permet la vigilància de la vall de la Socarrada.

Destaquen també com elements estranys però a considerar les urbanitzacions situades a la vora de l'embassament d'Utxesa i l'antic poblat de FECSA dins aquest mateix espai.

VISUALS I MIRADORS

Els principals miradors de la l'ENP, des dels quals es poden contemplar àmplies faixes de territori propi i veí, els podem localitzar al tossal de Carrassumada. La carretera de Maials a Seròs creua l'ENP en una zona elevada de mosaic de conreus llenyosos i cereals. El camí natural que circumval·la l'embassament d'Utxesa a Torres de Segre i Aitona permet apreciar perfectament aquest espai singular. Per últim, les zones sud-occidentals de Montmeneu són molt poc visibles i no tenen itineraris o miradors accessibles – només per pistes forestals - tot i que la potència del Tossal el fa visible des de territoris llunyans i el camí asfaltat de la Granja d'Escarp a Maials permet bones visions d'aquest territori.

IMPACTES

La fragilitat visual és molt variada, però sobretot cal destacar especialment les parts elevades visibles. Així, al Tossal de Carrassumada destaca l'impacte de les instal·lacions de les elevacions dels regadius de Torres de Segre. També, línies d'alta tensió creuen l'espai per la carretera de Maials a Seròs. Els incendis forestals han afectat molt notablement la part SW de l'espai.

Foto. Vista cap al sud des de l'ermita de Carrassumada. En primer lloc, conreus arboris de regadiu fora de la ZEPA. Al centre, embassament d'Utxesa i els seus canyissars. Al fons, destaca la punta del Tossal de Montmeneu.

SECANS DE MAS DE MELONS- ALFÉS

CARACTERÍSTIQUES DEL RELLEU

Aquest ENP exemplifica el paisatge complex del límit entre el riu Segre i els seus afluents, un paisatge de transició entre el paisatge fluvial d'una banda, i l'interior continental i elevat de la plataforma garriguenca, de l'altra. Aquest paisatge és molt canviant al llarg de l'any, i amb fronteres visualment nítides entre usos del sòl interrelacionats, però que tendeixen a agrupar-se en dominis espacialment separats en l'ENP. El relleu tabular marca el centre de la unitat.

El riu Set, que marca petits congostos, és un altre element significatiu de l'ENP.

Quant al sector nord de l'ENP (Torreribera), es tracta d'un petit comallar marcat per parcel·les en suau ascens cap al nord i oest i gran abundància d'arbres (plataners i freixes).

RECOBRIMENT DEL SÒL

L'organització actual del paisatge està condicionada pel clima semiàrid, que ha suposat històricament dificultats per el desenvolupament de les activitats humanes. L'ocupació vigent del sòl es caracteritza per un predomini de l'activitat agrícola que es va ajustant al particular relleu d'aquesta estreta franja de terra, entre el riu i la plataforma garriguenca. Al llarg dels segles l'activitat antròpica ha anat dibuixant la fesomia actual del territori d'aquesta unitat, on s'han conservat turons i tossals testimonis, i part de la xarxa fluvial com el riu de Set.

Les terres que d'antuvi degueren estar recobertes per vegetació llenyosa, bosquines sobretot, i formacions herbàcies xeròfiles (llistonars i espartars) foren roturades i pasturades fins acabar de dibuixar el paisatge actual en mosaic, tot i que romanen erms, guarets, vessants i capçaleres de tossals amb vegetació d'interès, com la pròpia timoneda d'Alfés

L'ENP acull un paisatge de secans cerealistes condicionat per les formes del relleu i el clima mediterrani semiàrid, ja que ambdós factors han influït d'una manera decisiva en el desenvolupament de la vegetació i les activitats humanes que actualment es duen a terme al territori.

La imatge de la unitat, majoritàriament ocupada per conreus herbacis extensius de secà, es caracteritza pels canvis puntuals sobtats. Algunes franges de brolles de romaní, timonedes, espartars i llistonars ofereixen una imatge persistent.

La seqüència de les estretes valls accentua la presència dels afluents i prepara les entrades de les estructures lineals mixtes de l'interior de les garrigues, que es componen de la combinació de la vegetació de garriga i la vegetació agrícola de secà.

La part nord de l'ENP (Torreribera) destaca per a presència de conreus herbacis irrigats a manta i especialment pel dinamisme cromàtic dels arbres alineats al llarg dels camins i canals, bàsicament plataners, essent la tardor (amb els colors ataronjats de les seves fulles) el punt culminal.

VISUALS I MIRADORS

Els estudis de visibilitat des de l'autopista AP-2 mostren visions ben diverses, de manera que permeten la visió d'àmbits que restaven amagats des de la C-12. Si es recorra en direcció est- oest, a l'inici (des de Castelldans) les visions són closes i reduïdes a l'entorn pròxim, especialment cap al sud ja que l'autopista discorre en una cota inferior a l'altiplà on se situa la zona de Mas de Melons. Tanmateix, i a mesura que ens movem cap a l'oest, es van obrint, i finalment es pot arribar a veure el canal d'Urgell al nord i les àmplies zones cerealistes cap al sud.

Com a horitzó constant destaca el tossal de Carrassumada, amb llistonars i matollars, que impedeix la visió de l'ENP dels Secans del Segrià.

La varietat en el relleu i en les formes d'ocupació fan que la fragilitat visual variï segons les zones. Es més alta on les vistes son més obertes, i dóna resultats més baixos quan es tracta d'estructures visuals més tancades, on, com sempre s'esdevé en els territoris plans sense masses boscoses extenses, són la transparència atmosfèrica i el micro-relleu els elements del primer pla. I, allà on l'exposició és forta, defineixen les zones de més alta fragilitat visual.

El nucli d'Alfés, abans fortalesa i situat al límit de la unitat, conserva encara l'estructura de vila Closa i és conegut com la Vileta. El poble s'eleva en un turó sobre la riba esquerra del riu Set, i, des dels punts elevats del nucli, es veu una àmplia panoràmica de la ciutat de Lleida i de bona part de l'ENP.

PATRIMONI

A la part més meridional de l'ENP són importants les construccions de pedra seca; per exemple murs i cabanes de volta, molt abundants a Aspa.

IMPACTES

La fragilitat visual és elevada, en general, donat el caràcter relativament pla de bona part de l'ENP.

En el cas de Torreribera, destaca la presència de línies elèctriques d'alta tensió i l'extensió dels polígons industrials situats cap al seu oest.

Foto. El riu Set, relativament encaixonat al pas per l'ENP, determina una subunitat paisatgística dins del mateix.

PLANS DE SIÓ

CARACTERÍSTIQUES DEL RELLEU

L'ENP es correspon amb terres planeres de relleu lleugerament ondulat. De tant en tant, apareix algun turó allargassat que limita valls suaus obertes. Sigui com vulgui, als marges s'aprecia un canvi en les formes del relleu i en els usos del sòl. Cap a llevant es produeix un increment de l'altitud que comporta una transició gradual de la vegetació, ja que es troben zones de carrascars i brolles; cap a ponent es passa a terres més planeres de conreus de regadiu.

Els turons, encara que juguen un paper important en la configuració de la imatge de la unitat i alhora actuen de teló de fons que organitza i redirecciona la mirada, tenen unes dimensions reduïdes. Dins l'ENP podem destacar els Tossals de Queralt, de la Bassa Nova, de Sant Armengol, de Miró, Redó, lo Tossal i d'Espígol.

RECOBRIMENT DEL SÒL

L'espai forma part del planell cerealista de la Segarra, tallat per quatre afluents del Segre paral·lels. Són altiplans on predominen els cultius herbacis de secà, però on també és possible trobar conreus més delicats refugiats dels freds i vents de l'hivern i de l'aridesa de l'estiu, a les valls abrigades. Quant a patrons agrícoles significatius convé destacar en especial el patró agrícola de conreus herbacis de secà al bell mig dels plans de Sió, entre Bellver d'Ossó i Hostafrancs. Geomètricament s'ordena en parcel·les estretes que se situen perpendicularment al curs del Sió. El patró es pot percebre des de la carretera L-303, que el creua paral·lelament.

En alguns comallars, destaca la utilització d'espones o murs per crear bancals. També cal destacar com elements singulars les cabanes de volta, i les carrasques aïllades o formant bosquetons en zones elevades.

CROMATISME

La major part de l'ENP ofereix una imatge caracteritzada per un canvi puntual estretament relacionat amb els canvis cromàtics i formals dels conreus herbacis extensius de secà. S'hi localitzen puntualment carrascars (boscos o màquies de *Quercus ilex* subsp. *ballota*), amb una imatge que varia molt lentament.

POBLAMENT

El poblament de l'ENP és dispers i, majoritàriament, de tipologia rural. Destaca Agramunt com població externa més important al nord-oest i Cervera al sud-est. Els llocs de poblament inserits dins l'ENP són d'origen castral i han deixat empremtes que perduren actualment, cas de la distribució del parcel·lari en forma de corbes circulars establertes al voltant dels nuclis de poblament. Es tracta de la sèrie de poblats que se situen al llarg del Sió, als punts més elevats del terreny. En ocupar aquests punts privilegiats, poden aprofitar l'aigua necessària per l'agricultura, protegir-se del risc d'inundació i controlar el territori. Aquests pobles, amb una organització molt concentrada i densa, segurament per raons de seguretat i de defensa contra els possibles atacs, formen una espècie de front compacte de cara a l'exterior, que manté protegides les petites places i obertures interiors. Alguns d'aquests pobles reserven encara alguns exemplars d'edificis d'un valor important, que mereixen una protecció i aprofitament especial.

VISUALS I MIRADORS

Els trets morfològics de la unitat de paisatge Plans de Sió permeten una intervisibilitat alta. A la zona de l'ENP, les perspectives s'obren i permeten la visió de les altres unitats de paisatge. Seguint el curs de la carretera L-303, d'Agramunt cap a Cervera destaquen en la imatge visual una seqüència de conreus herbacis extensius de secà i, cap a les serres del límit de la *Vall del Llobregós*, brolles de romaní i timonedes, taques compactes de llistonars en segon pla i petites llengües de garrigues de coscoll i cadequers que descendeixen pels vessants cap a l'interior de la vall.

Al llarg del riu Sió la imatge visual està caracteritzada per un sistema continu de nuclis urbans que comporta un patró d'assentament rural i constitueix una seqüència rítmica, amb la repetició variada dels elements de paisatge (orografia, edificació, vegetació).

Vers el nord-oest en direcció a Agramunt, la capacitat de domini visual s'amplia i s'obre. Hi destaquen en primer pla conreus herbacis extensius de secà i, en segon pla, una seqüència de garrigues de coscoll, cadequers i brolles de romaní. Com a referència visual de fons romanen la muntanya de Sant Mamet i la carena del Montsec de Rúbies o de Meià.

La carretera de Tàrrega a Agramunt és una altra via que permet recórrer bona part de l'ENP i apreciar la transició de les zones més cerealistes meridionals cap als petits turons que enllacen amb la Serra d'Almenara a l'oest.

Els principals miradors de l'ENP són externs i es troben a la serra d'Almenara (panoràmica general des de l'est) i Florejacs (panoràmiques cap al sud-est).

La principal ruta escènica dins l'ENP és la de Concabella a Montfalcó d'Ossó.

PATRIMONI

L'ENP i territoris propers presenta nombrosos castells i torres de guaita escampats pel territori que són un fidel testimoni de l'època en què la Segarra constituí una frontera.

Un element característic del paisatge són els molins hidràulics de la vall del riu Sió. Són d'origen medieval els d'Ossó de Sió, Puigverd i Agramunt.

També les cabanes de volta anteriorment citades són elements a tenir en consideració

IMPACTES

La fragilitat visual és molt variada, però sobretot cal destacar les característiques de l'obertura visual de l'ENP, potencialment molt fràgil.

Com a impactes, cal destacar que hi ha una gran concentració de granges entre Concabella, Hostalfrancs, Riber i Sedó, prop del riu Sió i una important línia d'alta tensió que creua des de Cervera fins Agramunt. També cal citar les obres i traçat del Canal Principal del Segarra-Garrigues que creua la ZEPA per la seva part oest (incloent tots els seus espais alterats de préstecs i abocadors) així com algun element estrany al paisatge rural com poden ser centrals fotovoltaiques (prop de Claravalls).

Fotos. Algunes de les alteracions paisatgístiques de l'ENP. Central fotovoltaica a Claravalls, línia d'alta tensió que creua l'espai de sud a nord, canal Segarra-Garrigues en construcció i important nau agro-ramadera entre Altet i Claravalls

SECANS DE LA NOGUERA

CARACTERÍSTIQUES DEL RELLEU

L'ENP dels Secans de la Noguera comprèn un **territori bàsicament planer** en la seva peça **sud**, situat sobre una antiga terrassa elevada del costat dret del riu Segre, entre aquest i el riuet de Farfanya, i amb un **relleu més accidental** a la part **nord**, formant part de la Unitat de Paisatge Plana de l'Algerri-Balaguer, limitada per les terres al·luvials dels rius Noguera Ribagorçana i Segre i pel primer estrep prepirinenc (els Aspres de la Noguera). Podríem dir que l'ENP correspon bàsicament a la zona no transformada en regadiu dins la Unitat de Paisatge 17.

La sinuosa morfologia de la serra Llarga, amb la seva peculiar alineació de turonets individuals, esdevé protagonista persistent en la imatge visual de l'ENP, en combinació amb la seqüència dels tossals de la Noguera Ribagorçana i del Segre, situats als límits de la unitat de paisatge. Al seu peu s'estén una plana per la qual discorre el riu de Farfanya, afluent del Segre. Aquest, que creua l'ENP en la seva part nord al costat del nucli de Castelló de Farfanya i després es constitueix en el límit occidental del sector sud, és un tret distintiu.

RECOBRIMENT DEL SÒL

El territori és eminentment agrícola, i els darrers anys els entorns de l'ENP han sofert una transformació notable a conseqüència de la seva posada en regadiu gràcies a la inauguració del canal Algerri–Balaguer (1999). Dins l'ENP, però, romanen els conreus cerealístics amplis a la part sud (en un relleu molt planer, sense zones pràcticament de vegetació natural exceptuant grups i bosquetons de carrasques i amb marges molt petits entre camps, i sense incidència de conreus llenyosos) i al nord, on els camps de conreu (bàsicament cereals però també oliveres) s'alternen entre zones d'alzinars i taques de marges més àmplies i amb una parcel·lació més reduïda. En aquest sector sud cal distingir el peu de la serra constituït encara per aquestes parcel·les relativament àmplies de cereals i el cor de la serra, on la vegetació natural (brolles, timonedes gipsícoles, cadequers, repoblacions de pi blanc) domina.

CROMATISME

En la unitat els canvis de colors al llarg de l'any es produeixen de forma heterogènia. Tot i que predominen els conreus herbacis extensius amb una imatge caracteritzada pels canvis puntuals i sobtats, destaca la franja de vegetació natural de la Serra Llarga, amb brolles i timonedes de ruac (*Ononis tridentata*) i trincola (*Gypsophila strhuthium* subsp. *hispanica*) on la imatge es manté permanent en el temps.

POBLAMENT

No existeixen nuclis urbans dins l'ENP, però al sector nord destaquen els pobles inserits o protegits pels escarpaments de la serra, com Ivars de Noguera a l'oest, Algerri i Castelló de Farfanya al sud i Gerb a l'est. Aquests pobles són antics, esgraonats sobre els vessants i compten amb restes de castells enlairats, entre els quals destaca, pel seu grau de conservació i estètica, el castell de Castelló de Farfanya. Dins l'ENP hi ha un poble semiabandonat, el de la Figuera, també amb restes d'un castell i una església romànica.

Al sector sud, destaquen els masos relacionats amb les explotacions agrícoles, anomenats Torres

VISUALS I MIRADORS

La rutes Castelló de Farfanya - Os de Balaguer permet apreciar transversalment els trets característics de la Serra Llarga i el seu sistema agronòmic associat i la ruta Alfarràs - Castelló de Farfanya permet apreciar tota la cara sud de la Serra Llarga. El sector sud de l'ENP no té carreteres ni miradors; només una trama de camins rurals la creuen.

L'estudi de les visuals al llarg del trajecte de la C-26 es caracteritza per un contrast entre espais de visibilitat oberta i tancada. Entre Alfarràs i Algerri la visibilitat és fragmentada. La major part del territori roman ocult. D'Algerri a Castelló de Farfanya, en canvi, la visió s'obre i s'amplia. Esdevé una visió panoràmica caracteritzada per una seqüència de

conreus herbacis extensiu de secà. Si ens aproximem a Balaguer destaquen, ja a les ribes del riu Segre, els matollars, espartars i carrascars.

Els principals miradors de l'ENP són externs i es troben a les rodalies del cementiri d'Albesa (panoràmiques a la Serra Llarga) i als pobles d'Algerri i Castelló de Farfanya (panoràmiques a la zona sud de l'ENP). Tot i així, alguns punts elevats de la Serra, com les pistes que surten des del poble d'Ivars de Noguera cap a l'est (i l'ermita de Sant Sebastià) permetrà obtenir vistes interessants del cor de la Serra, així com la situació enlairada del poble abandonat de la Figuera. Les carreteres C-12 entre Balaguer i Ós de Balaguer i LV-9046 entre Gerb i Vilanova de la Sal permeten observar la part nord-oriental de l'ENP, que és marcadament molt més muntanyosa i forestal. La carretera L903 fins a Ivars de Noguera permet també apreciar els espadats que limiten la vall de la Noguera Ribagorçana.

Cal remarcar la serra Llarga com a referent visual constant per a la resta de la regió de Lleida, ja que constitueix un àmbit amb una alta fragilitat visual.

IMPACTES

La fragilitat visual és molt variada, però sobretot cal destacar especialment les parts elevades visibles. Tot així, al sector nord les alteracions són poc destacades, lligades a algunes agrupacions de naus ramaderes importants (Granges del Clot del Sebastià, Granges del Rossendo, coberts prop de la Figuera...). És a la part sud on destaquen, trencant les visuals, les instal·lacions de les grans activitats extractives existents.

Foto. A l'esquerra, granges del Rossendo damunt el poble d'Algerri. A la dreta, vista llunyana de les instal·lacions de les graveres situades al sud del sector meridional de l'espai protegit.

SERRA DE BELLMUNT - ALMENARA

CARACTERÍSTIQUES DEL RELLEU

La serra de Bellmunt - Almenara es constitueix com una **alineació de relleus suaus disposats en direcció est-oest**, formant part d'una unitat geològica singular, que des del sud es concep com un serrat ondulat que marca visualment la primera limitació orogràfica a la plana agrícola. En el seu interior existeix una mena d'altiplà amb un relleu més deprimit al centre, formant com una cubeta allargada i elevada, i cau de manera suau cap al nord (vall del Sió).

RECOBRIMENT VEGETAL

Les escasses restes de vegetació gipsícola són residus d'un bosc arruïnat des d'època molt antiga que alternen amb camps de cereals, de manera que conformen un mosaic tradicional de significació agroramadera. La continuïtat temporal d'aquest mosaic ha permès el manteniment d'importants valors ecològics. En algunes zones, especialment els vessants meridionals, dominen aquestes brolles i timonedes gipsícoles.

CROMATISME

La **presència de guixos** a les serres i el **predomini** gairebé absolut dels **conreus herbacis de secà** (85% del sòl) confereixen al paisatge d'aquest ENP un cromatisme singular, variable segons l'evolució del conreu, i només trencat per arbres isolats (carrasques i ametllers), restes de vegetació natural i afloraments de guixos. Les parcel·les agrícoles són de petita o mitjana extensió, i es distribueixen segons un patró espacial que, en general, és paral·lel a les formes que adopta l'afloramen t dels guixos.

POBLAMENT

El poblament en aquesta unitat és escàs. La pràctica inexistència de nuclis habitats i cursos fluvials i l'escassa xarxa viària contribueixen a l'incontestable domini d'aquest paisatge agrícola característic, on les úniques intrusions discordants són les granges.

MIRADORS

Bellmunt d'Urgell, situat dalt d'un turó a 379 m, domina la Plana d'Urgell. Des del poble es pot veure, en dies de bones condicions atmosfèriques, un panorama que s'estén de Cervera al campanar de la Seu Vella de Lleida i es constitueix en un **mirador paisatgístic** molt important. També ho és la **torre medieval del Pilar d'Almenara**.

IMPACTES

Destaquen com agressions paisatgístiques la presència de línies d'alta tensió, d'algunes activitats extractives abandonades i petits abocaments de runes.

Fotos. Algunes de les alteracions paisatgístiques existents a l'ENP. A l'esquerra, abocador incontrolat al nord de Bellcaire d'Urgell i Castellserà. A l'esquerra, abocament incontrolat a tocar mateix del poble de Bellmunt d'Urgell

PLANS DE LA UNILLA

CARACTERÍSTIQUES DEL RELLEU

Els Plans de la Unilla són el cor central de la Unitat de Paisatge 15 Plana d'Almenar i Alguaire. El paisatge d'aquesta unitat es pot definir en certa manera com una "illa" perquè està elevada respecte als voltants, i perquè és un territori excepcional en la matriu del regadiu de la plana de Lleida. D'altra banda, la manca d'obstacles en el paisatge, la naturalitat dels plans longitudinals, donen una imatge d'obertura i amplitud absoluta. Per tot plegat, és un paisatge que, des del punt de vista estrictament formal, convé considerar una singularitat, dins la qual la zona d'inundació temporal del Clot de la Unilla reforça més aquesta singularitat. En general a la unitat i en especial a l'ENP la plana és gairebé absoluta, amb tossals molt tènues, predominen els camps de cereals d'hivern i no hi ha infraestructures destacades que tinguin influència en el paisatge.

CROMATISME

Els canvis de coloració són molt destacats en el decurs de les estacions de l'any, que en aquesta unitat es troben únicament vinculats als conreus. També es poden produir dins l'ENP canvis molt destacats quan al règim pluviomètric permet la inundació de la cubeta endorreica (de manera molt irregular en cicles propers als 10 anys), el que incorpora el component aigua que suposa un contrast espectacular amb el conreu de cereal circumdant. Cal destacar que l'entorn del Clot incorporen pràcticament les úniques mostres de vegetació natural de l'ENP a la unitat paisatgística (tamarigars (*Tamaricion africanae*) i matollars halòfils (*Suaedion braun-blanquetii*).

Els vessants del límit est esdevenen horitzons de referència i d'orientació per a la resta del territori, en especial per a l'Horta.

VISUALS I MIRADORS

L'itinerari de Malpartit a Almenar permet l'observació del paisatge característic d'aquesta unitat. Al costat est del Clot de la Unilla s'ha habilitat un mirador paisatgístic

IMPACTES

Tota la unitat és molt fràgil visualment. La planícia quasi absoluta, l'absència d'arbres alineats i de cop obstacle visual que impliquen la ubicació de qualsevol objecte anul·laria la gràcia perceptiva de la plana. L'aeroport d'Alguaire, al sud de l'ENP, suposa una notable transformació de l'horitzó paisatgístic al sud de la mateixa.

En aquest sentit, les obres de l'autovia de la Vall d'Aran, que segueixen la plana elevada pel seu costat est, estan suposant una alteració força important. També ho són els munts d'escòries i argil·les provinent de les grans explotacions extractives existents al nord i nord-est, amb dimensions prou grans com per constituir veritables "tossals" artificials.

Fotos. A l'esquerra, activitat ramadera i al fons silueta d'un dels munts d'argiles. A la dreta, obres de la nova autovia.

2.2.2.7 PATRIMONI HISTÒRIC I CULTURAL

Els territoris inclosos dins els ENPs de la Plana de Lleida presenten, en el seu interior o a la seva immediatesa, nombrosos elements d'interès històric i cultural que cal estudiar com a part integrant del patrimoni que s'ha de gestionar. Primerament, però, es realitzarà una petita introducció sobre el marc històric en el que es desenvolupen aquestes tipologies de patrimoni.

Les terres que configuren l'actual àmbit de Terres de Lleida presenten nombrosos vestigis arqueològics que posen de manifest l'antiguitat del poblament humà en aquest territori. Els jaciments existents als municipis de Lleida, Puigverd de Lleida, Alfés, Aspa i Artesa de Lleida testimonien la presència de primers pobladors durant el Paleolític. També es disposa de restes arqueològiques pertanyents al període final del Mesolític (8800-5000 aC), com són, entre altres, els jaciments de la roca dels Moros del Cogul (Les Garrigues) i els existents a les rodalies del riu Set en el terme municipal de la Pobla de Cérvoles (Les Garrigues) i la bauma de la Peixera d'Alfés (Segrià).

A la immediatesa dels ENPs no existeixen, però, jaciments arqueològics importants pertanyents al Neolític (5000-2000 aC), com els que es donen al Montsec i serres properes.

Avançant en la història, entre els segles VI i V aC les Terres de Lleida van ser el territori dels ilergetes, una tribu iber que tenia la seva capital a *Iltirta* (l'actual Lleida), tot i que una gran part de la Segarra pertanyia al territori dels lacetans. Les restes ilergetes més importants de les Terres de Lleida són els poblats del tossal de les Tenalles (Sidamon), el molí de l'Espígol (Tornabous) i la fortalesa dels Vilars (Arbeca), al Pla d'Urgell, l'Urgell i les Garrigues respectivament. Tal i com mostren aquests jaciments, tots ells propers als espais dels ENPs, en termes generals els ibers vivien en poblats encimbellats dalt de turons, bàsicament per motius defensius, tot i que també s'ha documentat l'existència de poblaments dispersos, generalment cases de pagès aïllades ubicades en zones privilegiades per la seva riquesa agrícola per la facilitat de comunicació.

Durant la romanització (entre el 500 aC i el 500 dC), el territori de la depressió Central Catalana presentava un poblament molt dens, destacant especialment les ciutats d'Ilerda (Lleida) i Iesso (Guissona) i algunes vil·les rurals associades.

Del convuls període posterior a l'acabament de l'Imperi Romà i la posterior islamització resten pocs vestigis, i a més es tracta d'un període històric molt poc estudiat, de manera que a l'àmbit dels ENPs no trobem elements importants referents a aquesta època.

A partir del segle XI, i especialment a l'inici del XII, la reconquesta d'aquestes terres genera la necessitat de garantir el seu domini de forma permanent. Per aquest motiu es concedeixen privilegis, es crea un sistema feudal i, en aquest context, sorgeixen nombrosos nuclis de població arreu del territori. Aquests nuclis s'aixopluguen al voltant de castells (pobles d'origen castral) i esglésies (pobles d'origen de sagrera), mentre d'altres es basteixen de nou (vilanoves).

A principis del segle XIX sorgí un element cultural de molta repercussió en el paisatge i que va significar la instauració de l'agricultura a les terres trencades i costerudes de les Terres de Lleida, és a dir, a la Segarra i la Noguera i molt

especialment a les Garrigues: la construcció de murs de pedra seca. Certament, l'augment de la població produït en aquest temps, propicià la cerca de noves terres per conrear, i és així com l'olivera, la vinya i l'ametller passaren a incrementar llur superfície i a formar part de cultius abancalats. Els murs de pedra seca, d'altra banda, ajudaren a la progressió dels sòls, a retenir-los i protegir-los de l'erosió. A mitjans del segle XIX, les lleis de desamortització van provocar l'alienació de les masses forestals de l'Església per part de l'Estat i els Ajuntaments. Això suposà una nova explotació de les terres i una nova etapa de degradació de les àrees forestals a favor dels conreus, però també contribuir a l'obtenció de fusta i carbó vegetal i a activar les forces del mercat. En aquest període també es produí l'expansió del conreu de la vinya a Catalunya, provocada per la crisi del sector a França arran de l'aparició de la fil·loxera. Es conrearen terres molt marginals, ocupades abans per cereals.

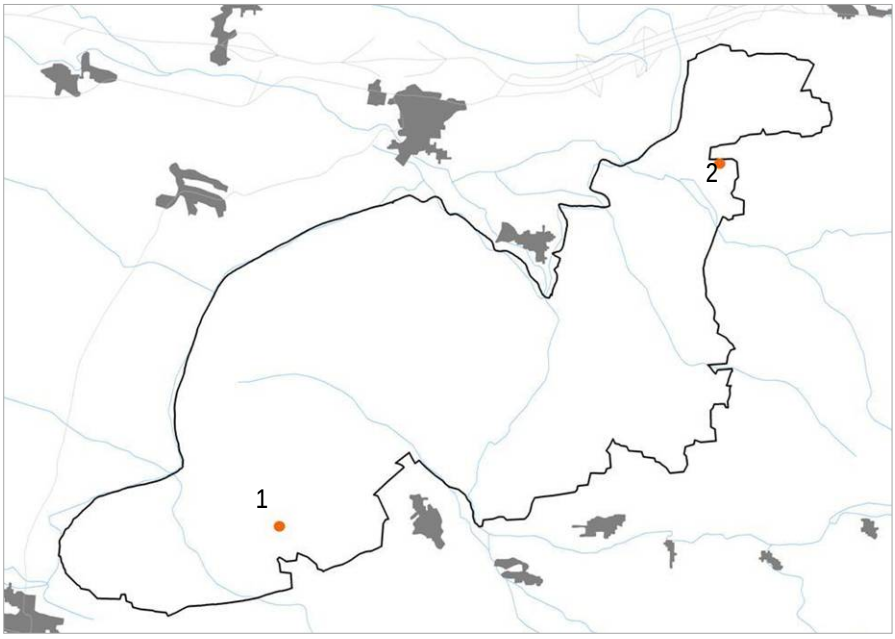
D'altra banda, la construcció del ferrocarril (1874), l'arribada de l'electricitat (1884), el telègraf, el Regadiu (millora del sistema del Canal de Pinyana provinent de l'època islàmica, i la construcció del Canal d'Urgell (1862) i el Canal d'Aragó i Catalunya (1902) i i la millora de la xarxa de carreteres transforma d'una manera ràpida el paisatge lleidatà i els seus nuclis de població.

Cal destacar també que la Guerra Civil ha deixat diverses restes en el territori objecte d'estudi a causa dels esdeveniments de la Batalla del Segre.

A continuació s'explica, en un format de fitxa, els elements del patrimoni cultural més interessants que hi ha dins les els ENPs o a la seva perifèria. Dins l'ENP, s'incorpora una figura amb els jaciments o elements històrics catalogats existents, i quan es coneix se citen altres tipus d'elements relacionats amb el patrimoni arquitectònic rural (cabanes de volta, espones, murs, peixeres, forns, pous, casetes, balmes, aljubs...). Quant als altres elements d'interès històric, se citen aquells més rellevants existents dins dels termes municipals que aporten territori a l'ENP, però només aquells que se situen molt propers als seus límits, o tenen visibilitat des del mateix, o configuren elements de tal potència que cal tenir en consideració alhora de plantejar actuacions de posada en valor del patrimoni cultural.

FITXA 71. ELEMENTS DE PATRIMONI SECANS DE BELIANES - PREIXANA

ELEMENTS DE PATRIMONI HISTÒRIC

Codi	MUNICIPI	JACIMENT	X	Y	Z	CRONOLOGIA	ESTAT	TIPUS
1	BELIANES	LA PLETA	331849,00	4602938	357	MEDIEVAL	BO	LLOC HABITAT
2	VILAGRASSA	MONTALBÀ	340136,00	4609754	329	MEDIEVAL	REGULAR	LLOC HABITAT

La figura anterior mostra els principals jaciments o elements històrics d'interès existents dins de l'ENP. El poblat ibèric de la Pleta és un element força important en el context dels assentaments d'aquesta època existents a l'ENP de la plana de Lleida.

ELEMENTS DE PATRIMONI DELS MUNICIPIS AMB TERRITORI DINS L' ESPAI PROTEGIT

Els municipis que aporten territori a l'ENP dels Secans de Belianes-Preixana tenen diversos elements d'interès històric que cal referenciar.

A tota la zona cal citar l'existència de diversos molins fariners que aprofitaven l'aigua del riu Corb: per exemple, a Belianes, Molí del Roquet, Molí del Fontova, Molí de la Torre (s. XII-XIII) o Molí de la Sinoga (s. XII-XIII), o també el Molí del Falguera

Al terme municipal d'Arbeca cal destacar el castell-Palau d'Arbeca, documentat des de l'any 1151 i reconstruït el 1520 amb estil renaixentista. Només es conserven restes de murs de talús de la base i part d'una torre de planta circular. Cal destacar que l'inventari de construccions de pedra seca de les Garrigues cita en aquest municipi fins a 64 cabanes amb cobertes de volta de canó, 2 balmes murades i 5 aljubs, sense que s'hagi determinat quantes hi ha dins la ZEPA.

Al terme municipal de Preixana, i dins el casc urbà, destaca l'església de Sant Llorenç, d'estil gòtic, i la creu de terme, tots dos BCINs.

El nucli històric de Belianes, d'origen medieval (esmentat el 1041) incorpora una estructura de carrers entorn del desaparegut castell. Destaquen l'església de Sant Jaume Apòstol (origen gòtic XV aixecada sobre l'antiga església romànica), així com diverses cases d'estil renaixentista i barroc amb grans portalades adovellades de pedra formant arcs de mig punt: Casa de la Vila, Cal Roc, Casa Renyé i Cal Josa.

Al terme municipal de Sant Martí de Maldà destaca el castell de Sant Martí situat a la part alta del poble, documentat el 1212, del qual resten pocs vestigis, i l'església homònima de Sant Martí, d'estil barroc.

Tot i que el municipi de Maldà aporta molt poc territori a l'ENP, la situació propera del seu nucli als seus límits fa força visible el castell de Maldà, d'origen medieval però molt transformat com palau renaixentista, dels quals queden parts molt importants de la seva façana.

Al terme de Bellpuig cal destacar el convent de Sant Bartomeu, les restes del castell, així com, dins del patrimoni arquitectònic, l'aqüeducte medieval i les Coves del Macarí, i tres molins catalogats dins l'inventari del patrimoni cultural Immoble de Catalunya: el Molí del Nou Senyor (29740), el Molí Vell de la Vila (29741) i el Molí de la Farinera (29742).

Castell – Palau d'Arbeca

Castell de Maldà

Belianes – Cal Roc

Sant Martí de Maldà - església

Sant Martí de Maldà - portalades

FITXA 72. ELEMENTS DE PATRIMONI GRANYENA

ELEMENTS DE PATRIMONI HISTÒRIC

Codi	MUNICIPI	JACIMENT	X	Y	Z	CRONOLOGIA	ESTAT	TIPUS
1	GRANYENA SEG.	LES AVALLS	348180,04	4608090	506	BRONZE	REGULAR	
2	VERDÚ	COLL DE REU	346429,00	4608475	420	IBERICA	BO	POBLAT

ELEMENTS DE PATRIMONI DELS MUNICIPIS AMB TERRITORI DINS L'ESPAI PROTEGIT

Les restes de diversos molins fariners antics romanen al llarg del traçat dels rius: el molí de Poblet (Verdú) o el Molí del Mas de Bondia (Montornès de Segarra).

A Granyanella podem trobar els castells de Granyanella, d'estil romànic (XI) actualment força enrunat, el castell de la Curullada d'estil romànic (XI, XVI), de Fonolleres, d'estil romànic però molt reformada el segle XVI i la Torre Saportella o Molí de la Torre, d'estil gòtic renaixentista (XIV).

A Granyena de Segarra es pot trobar el castell de Granyena, documentat com emplaçament des de l'època final ferro-ibèrica i posteriorment entre els anys 988 a 1789.

A Montornès de Segarra trobem el castell de Montornès, documentat com emplaçament des de l'època ferro-ibèric i des de l'any 400 durant tota l'època medieval. Molt malmès ja que els seus materials i estructures es van utilitzar en la construcció de l'església parroquial i altres cases del poble.

A Guimerà, i espacialment allunyat del límit de l'ENP, es troba el seu castell enlairat, d'estil romànic, del qual queden murs, estructures i una torre rodona de vigilància amb 20 m d'alçada. Està documentat com assentament des de l'edat ferro-ibèrica i posteriorment durant tota l'edat mitjana. Dins el casc urbà, destaca l'estructura de carrers medievals i l'església parroquial d'origen gòtic. A la vall del riu Corb, les ruïnes de l'antic monestir cistercenc de la Vallsanta.

A Verdú destaca el castell central de la vila, que conserva una torre de l'homenatge de planta circular de 25 m d'alçada, diverses dependències d'origen gòtic i el doble mur. Al seu voltant, la vila es tanca i és defensada amb torres quadrades del segle XII. En aquest poble destaca també l'església parroquial amb la portalada d'origen romànic.

A Montoliu de Segarra destaca el seu castell enlairat, d'origen medieval.

Castell de Montoliu de Segarra

Església de Santa Maria de Verdú

Castell de Guimerà

Castell de la Curullada

Castell de Verdú

Castell de la Fonollosa

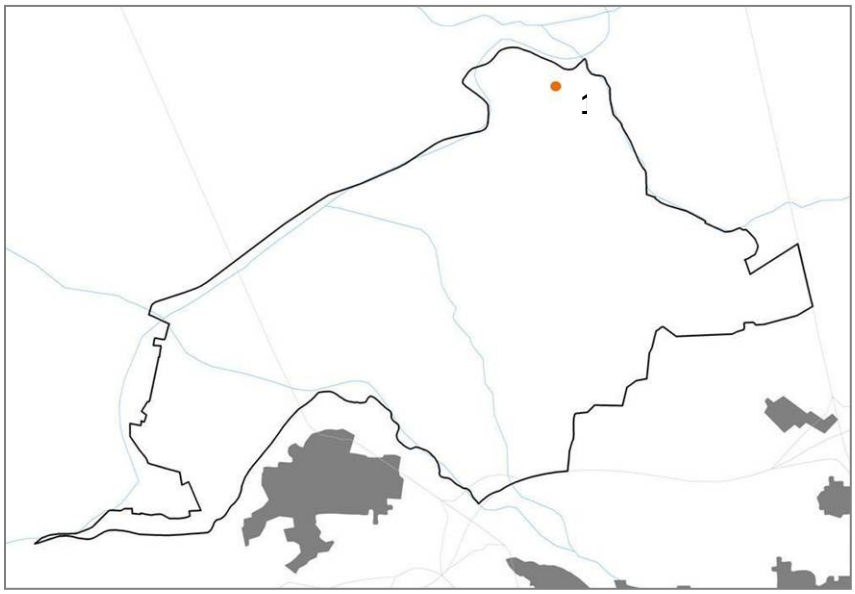
Torre Saportella

Castell de Granyena

FITXA 73. ELEMENTS DE PATRIMONI ANGLESOLA - VILAGRASSA

ELEMENTS DE PATRIMONI HISTÒRIC

Codi	MUNICIPI	JACIMENT	X	Y	Z	CRONOLOGIA	ESTAT	TIPUS
1	TÀRREGA	ELS TOSSALETS-A	342381,00	4616924	380	IBERICA	DOLENT	CERÀMICA

ELEMENTS DE PATRIMONI DELS MUNICIPIS AMB TERRITORI DINS L'ESPAI PROTEGIT

Dins d'aquest enp no trobem elements remarcables del patrimoni històric i cultural. En tot cas, es podria citar l'església de Santa Maria de Vilagrassa, dins el casc urbà del poble, amb una important portalada romànica.

Al casc urbà d'Anglesola, es pot citar Cal Gasol (casa pairal del segle XV) que incorpora un petit museu de la pagesia, i l'església parroquial de Sant Pau de Narbona, construïda a finals del segle XVI però que manté encara unes estàtues originals romàniques a la seva façana.

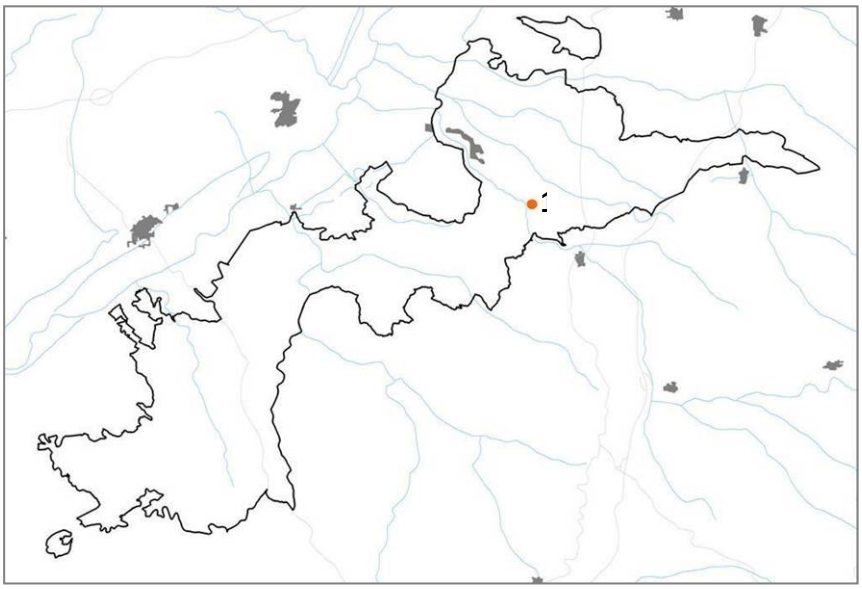
Església de Santa Maria

Imatge de Sant Pau de Narbona en pedra policromada a Anglesola

FITXA 74. ELEMENTS DE PATRIMONI SECANS DE SEGRIÀ I UTXESA

ELEMENTS DE PATRIMONI HISTÒRIC

Codi	MUNICIPI	JACIMENT	X	Y	Z	CRONOLOGIA	ESTAT	TIPUS
1	SARROCA DE LLEIDA	ROCAFERIDA	295025,00	4594345	256	BRONZE	REGULAR	POBLAT FORTIFICAT

Al terme municipal de Torres de Segre destaca l'ermita de Carrassumada, construïda el segle XIV per commemorar la llegendària trobada d'una imatge per un pastor. Actualment, l'ermita és una reconstrucció parcial de les restes que la Guerra Civil va originar. A aquesta ermita, espai religiós de referència per tots els pobles de la vora, es realitzen dues romeries tradicionals el 10 de maig i el primer diumenge del erms de setembre.

L'ermita de Carrassumada es troba en un petit tossal a pocs quilòmetres del nucli, anomenat tossal de Carrassumada, i és propietat del Bisbat de Lleida. Des del seu cim es poden observar molt bones vistes de la major part de la comarca del Segrià. Hi ha mostres evidents de població al tossal en època dels ibers, els primers pobladors del lloc. El nom del temple, però, és fruit de sis segles d'assentament de cultura àrab. Carrassumada, en àrab Kars'umm-adà, és un mot compost de Kars (palau o castell), Umm (mare) i Adà, nom propi de l'amo. Per tant, sembla que significa: Palau de la mare d'Adà. Problablement quan els cristians tornaren a ocupar la terra, pels volts del segle XII, dedicaren aquesta muntanyeta a Santa Maria amb una petita església al costat del palau, si no és que la mesquita passés a temple cristià."

ELEMENTS DE PATRIMONI DELS MUNICIPIS AMB TERRITORI DINS L' ESPAI PROTEGIT

Al terme de Sarroca de Lleida destaca el castell de Sarroca, documentat el 1280. Molt ben conservat, destaca el recinte superior amb part del mur, cisternes, una sala rectangular amb tres espitlleres i una torre de planta quadrada. L'inventari de construccions de pedra seca cita per aquest municipi una cabana amb coberta de volta de canó a la partida de los Embalçadors.

Cal destacar que a Alcanó, l'inventari de les construccions de pedra seca determina l'existència de 10 cabanes de volta i 1 aljub amb coberta de volta de canó. El nucli urbà té les restes del castell, d'origen medieval però molt modificat, del

que es conserven les restes d'una finestra ogival, una espitllera i un trencaaigües. L'església parroquial de San Pere és barroca (segle XVIII). Aquest municipi té també les restes arqueològiques del Tossal del Gros.

A la Vall de Carratalà, dins els Erms d'Aitona, hi ha 3 cabanes de volta. El nucli urbà d'Aitona se situa a l'altre costat del Segre i manté una església barroca del segle XVIII, les restes molt destruïdes del castell i les restes de l'ermita romànica de Sant Pere. La zona del terme en aquest costat del Segre és rica en jaciments prehistòrics, ibèrics, romans i musulmans.

A Llardecans, l'inventari de construccions de pedra seca incorpora 8 cabanes amb diversos tipus de volta i 1 balma murada, encara que segurament, per la poca superfície inclosa a l'ENP, no hi hagi massa elements d'aquestes característiques dins l'espai protegit. El nucli urbà d'aquest municipi té una vila closa amb casals de pedra del segle XVIII i l'església parroquial de l'Assumpta (XVIII) amb façana barroca. Al terme municipal destaca també el despoblat d'Adar, amb vestigis d'una fortalesa àrab i un interessant arc apuntat.

Al terme municipal de Serós, destaca la Basílica Paleocristiana de Bovalar, a l'est del poble i propera al límit de l'ENP. Té planta rectangular dividida entres naus i separades amb columnes. Sembla ser que al voltant hi havia un poblat d'època visigòtica. Al terme de Seròs també hi ha la Torre dels Moros, d'Algorfa o d'Engorfa, pertanyent a l'època medieval islàmica.

Al terme municipal de Torres de Segre, apart de la ja citada ermita de Carrassumada, cal destacar les restes del castell, dins del casc urbà, dels quals només es conserven els contraforts. Citat el 1227, donat als templers el 1287. Murs antics, prop el Segre, sobre els quals es bastiren cases dels hospitalers el segle XVIII.

Castell de Sarroca

Monestir d'Avinganya

Torres de Segre – restes del castell

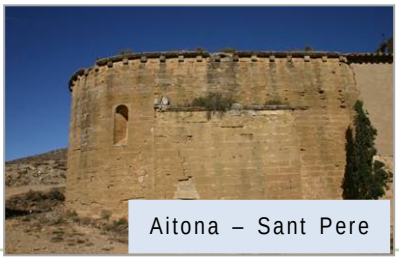

Despoblat d'Adar

Ermita de Carrassumada

Torre d'Engorfa a Seròs

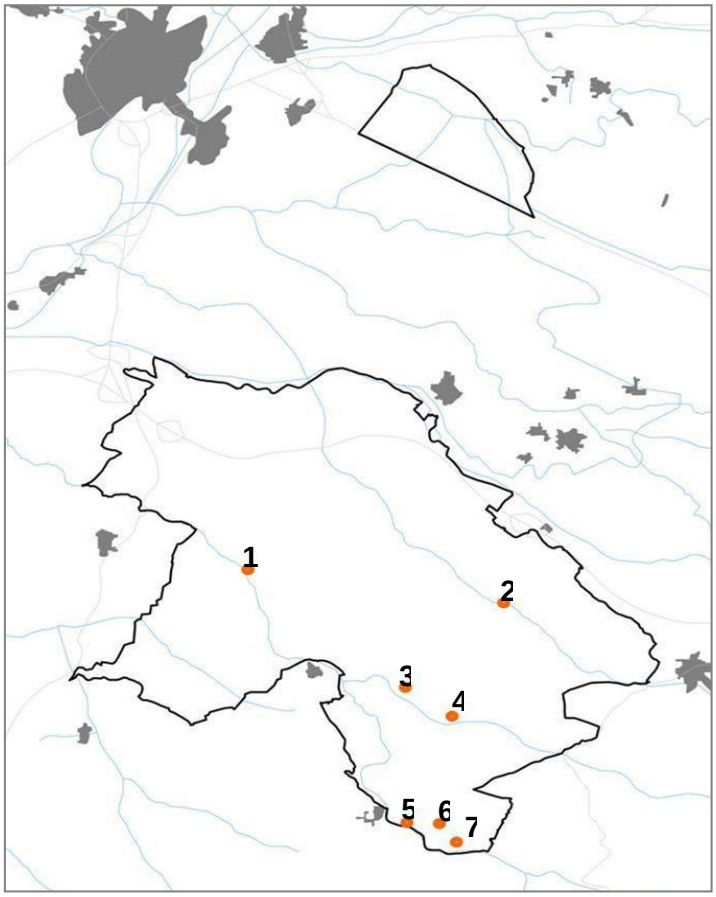

Jaciment del Bovalar

Castell de Llardecans

Aitona – Sant Pere

FITXA 75. ELEMENTS DE PATRIMONI — SECANS DE MAS DE MELONS - ALFÉS

ELEMENTS DE PATRIMONI HISTÒRIC

Codi	MUNICIPI	JACIMENT	X	Y	Z	CRONOLOGIA	ESTAT	TIPUS
1	ALFÉS	PINTURES RUPESTRES	304470,00	4598860	213	NEOLÍTIC	MOLT BO	PINTURES
2	CASTELLDANS	TOSSAL MAS DE MATXERRI	309720,00	4598110	330	ROMANA	REGULAR	VIL·LA
3	CASTELLDANS	MAS DE MELONS-I	307700,00	4596200	295	INDETERMINADA	DOLENT	MURS DISPERSOS
4	CASTELLDANS	MAS DE MELONS-II	308661,00	4595548	317	MEDIEVAL	BO	LLOC HABITAT
5	EL COGUL	LA ROCA DELS MOROS	307734,00	4593141	285	NEOLÍTIC	MOLT BO	PINTURES
6	EL COGUL	BAUMA DEL SALADAR	308400,00	4593120	310	NEOLÍTIC	BO	GRAVATS

Cal destacar en aquest ENP la disposició de diversos jaciments d'interès al llarg del riu Set (1, 2 i 3).

Al mateix temps, és de destacar que l'aeròdrom d'Alfés té l'origen en la Guerra Civil. Va ser un dels principals aeròdroms militars republicans utilitzats el 1936-1938, tenint un paper molt important al Front d'Aragó i a la batalla de Belchite. Conserva búnquers, dos nius de metralladora, el campament republicà i els refugis antiaeris. Està declarat BECIL per part de la Diputació de Lleida i existeixen diversos projectes de recuperació de la memòria històrica. *Està declarat BECIL per part de la Diputació de Lleida i existeixen diversos projectes de recuperació de la memòria històrica*.

També és de destacar dins l'ENP diverses cabanes de volta, algunes d'elles senyalitzades pel Consell Comarcal del Segrià, i els interessants Mas de Matxerri i Mas de Melons, situats dins la Reserva Natural parcial homònima.

ELEMENTS DE PATRIMONI DELS MUNICIPIS AMB TERRITORI DINS L'ESPAI PROTEGIT

Dins del terme municipal d'Alfés, destaquen les restes del castell de Vinfaro, fortalesa documentada el 1197, i de les quals queden algunes restes en planta rectangular a un turó que domina el riu Set.

A Alfés, destaquen també les pintures rupestres al límit de terme amb Aspa. Es troben a una cova de petites dimensions (4,4 m d'ample i 2,2 m de fons), en un conjunt integrat per tres figures, dos corresponents a figures zoomorfes naturalistes incompletes (caprins) i la tercera a restes de pigment. Documentat als anys -9000 a -5000 (Epipaleolític).

Dins el casc urbà, hi ha l'església romànica de Sant Pere. Dins el casc urbà cal citar també l'Hospital de la Sang que va ser utilitzat abastament durant la batalla del Segre a la Guerra Civil per atendre soldats republicans. Existeix una fossa comuna entre el cementiri vell i el nou. Cal destacar que l'inventari de les construccions de pedra seca del municipi comprèn 26 cabanes amb coberta de volta de canó, 1 torre de vigia en pedra seca, 1 pou ovalat i empedrat i 3 balmes murades. A llarg del curs del riu Set i prop del poble hi ha diverses restes de 5 molins (destacant el de Cal Franxiquet) i de peixeres.

A Aspa cal destacar el castell-palau, situat al nucli urbà, que era la casa residencial dels bisbes de Lleida, documentada el 1215. Té una galeria romànica, una sala gòtica i reformes posteriors. L'inventari de construccions de pedra seca determinen l'existència de fins a 28 cabanes amb diversos tipus de volta (falsa cúpula, volta de canó, volta apuntada…), una balma murada, 1 aljub i un pou empedrat.

Al terme de Castelldans, destaca el castell situat a un turó proper al poble i documentat des del 1033, tot i que podria tenir un origen islàmic. Resta un mur perimetral, part del paviment i les cisternes. Al casc urbà, cal destacar Les Arcades, que són les restes de l'antic celler cenobial cartoixà. L'església de la Mare de Déu de l'Assumpció té una façana neoclàssica amb una imatge de pedra policromada de la Mare de Déu amb el nen (segle XV). L'inventari de construccions de pedra seca incorpora fins a 37 cabanes amb cobertes de volta de canó i dues balmes murades. Castelldans té també un Museu de l'Oli i del Món Rural.

Al terme del Cogul destaquen les pintures rupestres de l'abric de la Roca dels Moros, a una cavitat d'uns 10 m d'ample, 3 de fons i 4 d'alçada, que va ser utilitzada per l'home durant uns 5000 anys. Es conserven figures antromorfes i zoomorfes i gravats. Aquestes pintures rupestres són Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO i s'està treballant per crear el *Centre d'Interpretació de la Roca dels Moros del Cogul.* En aquest terme també hi ha les restes del castell de Cogul, documentat el segle II. L'inventari de construccions de la pedra seca al Cogul incorpora fins a 8 cabanes amb cobertes de volta de canó i dos aljubs.

Al casc urbà de Puigverd de Lleida destaca l'església parroquial de Sant Pere, del segle XVIII.

A Artesa de Lleida, l'inventari de construccions de la pedra seca determina l'existència de 3 cabanes de pedra seca amb coberta de volta de canó. Al seu casc urbà, destaca la casa Gallart (XVIII), l'església parroquial de Sant Miquel (neoclàssica del segle XVIII) i els remanents de l'antiga vila closa, anomenada la vileta

Les Arcades de Castelldans

Emplaçament del Castell de Castelldans

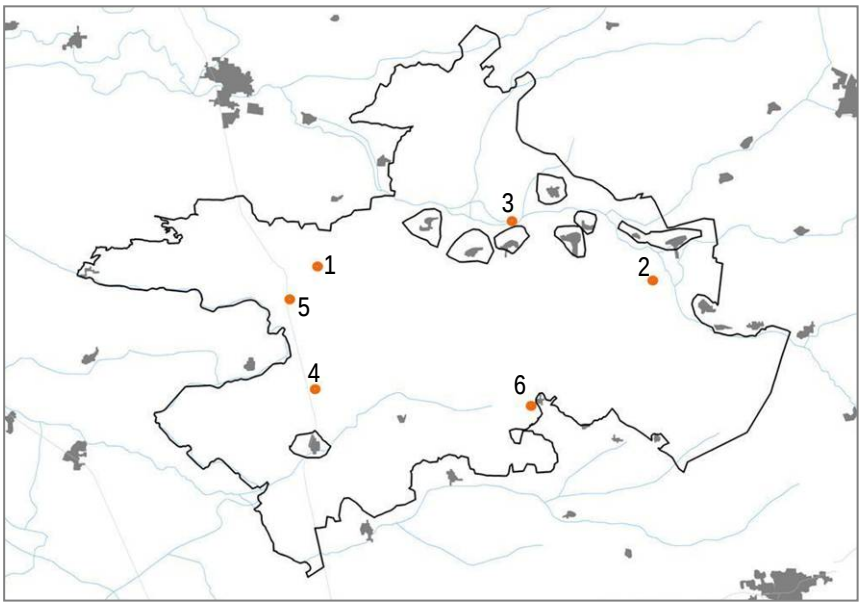
Església d'Alfés

Castell-Palau d'Aspa

FITXA 76. ELEMENTS DE PATRIMONI PLANS DE SIÓ

ELEMENTS DE PATRIMONI HISTÒRIC

Codi	MUNICIPI	JACIMENT	X	Y	Z	CRONOLOGIA	ESTAT	TIPUS
1	OSSÓ DE SIÓ	TOSSAL RODÓ DE MONFALCÓ	344260,00	4623240	404	MEDIEVAL	BO	TORRE
2	PLANS DE SIÓ	NECRÒPOLI DE LA PLETA	352787,00	4622883	427	MEDIEVAL	BO	NECRÒPOLI
3	PLANS DE SIÓ	VIL·LA ROMANA DE TALARN	349206,14	4624391	376	ROMANA	BO	VIL·LA
4	TÀRREGA	CLOT DEL MORÉ	344200,00	4620119	350	ROMANA	DOLENT	VIL·LA
5	TÀRREGA	PEDRES FICADES	343554,00	4622404	364	IBERICA	REGULAR	POBLAT
6	TÀRREGA	RIUDOVELLES	349690,00	4619696	390	MEDIEVAL	BO	NECRÒPOLI

La zona de Plans de Sió és també força rica en construccions de pedra seca, destacant els murs (espones) i les diverses cabanes de volta.

Fotos. A l'esquerra, estructura de parcel·les amb pedra seca. A la dreta, restes de cabanes de volta

ELEMENTS DE PATRIMONI DELS MUNICIPIS AMB TERRITORI DINS L'ESPAI PROTEGIT

En aquest ENP destaca la densitat de torres i castells existent, així com edificis religiosos romànics, tant al seu interior com als nuclis urbans i pobles situats a la seva immediatesa.

Al terme municipal d'Ossó de Sió es poden trobar la Torre Rodona situada al poble de Castellnou d'Ossó, que correspon a una torre medieval, de planta circular i probablement d'origen romà. També es pot destacar l'església parroquial de la Mare de Déu del Remei d'Ossó de Sió (romànica), l'església parroquial de Sant Miquel de Montfalcó d'Agramunt, que té al seu interior una antiga imatge de la Mare de Déu de Montmagastrell, l'església parroquial de Sant Pere de Castellnou de Montfalcó, romànica, i l'església parroquial de Sant Pere de Bellver de Sió, d'origen romànica.

Al terme municipal dels Plans de Sió es poden destacar també nombrosos castells. El castell de les Pallargues està al nucli urbà homònim i consisteix en un casal fortificat amb un gran arc gòtic a la façana, documentat des de 1040.

Al poble de Pelagalls es pot trobar l'església romànica de Sant Esteve de Palagalls, amb absis, volta de canó i portalada orientada a ponent amb tres arqui-voltes.

Al nucli de Concabella hi ha el castell, documentat el 1040 i que actualment és un palau senyorial de planta cuadrada amb elements renaixentistes del segle XVI. A l'oest del nucli urbà destaca el castell-Molí de Ratera, que és una casa fortificada amb una gran torre de planta quadrada i una altra circular, reformat el 1534 per realitzar funcions de molí.

Al sud de l'ENP es troba el castell de l'Aranyó, dins del nucli homònim, documentat el 1126, i que consisteix en castell residencial de planta poligonal (reformat el 1569 amb elements renaixentistes).

Ben visible des de tota la plana hi ha el castell de Montcortés, documentat el 1095. Reformat el 1493, amb planta rectangular, dues torres bessones a ponent, portal de mig punt adovellat a migjorn i finestrals renaixentistes.

Al municipi de Tornabous, extern a l'ENP però proper al seu límit, hi ha l'impressionant jaciment ibèric del Molí de l'Espígol, que és un poblat amb estructures, centre de producció i explotació agrícola (sitges) i metal·lúrgica, corresponent a l'època ferro-ibèrica.

Dins el terme de Tàrrega, i propers al límit meridional de l'ENP, apareixen diversos castells en nuclis urbans com el de la Figuerosa (documentat el 1105 però actualment molt desdibuixat), el d'Altet (segles XVI-XVIII), el de Riudovelles (castell-palau d'època incerta, annex a una església parroquial romànico-tardana) i el de Claravalls (castell-palau documentat el 1172, però molt modificat, de planta quadrada i gran pati central).

Els termes d'Oliola, Barbens i Puigverd d'Agramunt no incorporen elements destacats del patrimoni dins de la seva part de municipi inclosa a l'ENP o a les seves immediacions. Es pot citar, però, l'església de Santa Magdalena dels Arquells al nucli homònim dins del terme d'Oliola.

El terme de Torrefeta i Florejacs té una gran densitat de castells (la Morana, Florejacs, les Sitges, Castellmeià, Bellver, el Llor) i proper al límit de l'ENP destaca el castell de Sedó, d'estil romànic, documentat el segle XI.

Castell de Montfalcó d'Ossó

Església Sant Esteve Palagalls

Castell de Montcortés

Castell de l'Aranyó

Castell de Riudovelles

Castell –Molí de Ratera

Castell de les Pallargues

Castell deFlorejacs

Castell Palau Senyorial de Concabella

Castell de Claravalls

Torre romana de Castellnou d'Ossó

Sant Pere de Bellver d'Ossó

Mare de Déu del Remei d'Ossó

FITXA 77. ELEMENTS DE PATRIMONI SECANS DE LA NOGUERA

ELEMENTS DE PATRIMONI HISTÒRIC

Dins de l'ENP dels Secans de la Noguera destaquen les restes del poble de la Figuera, al terme municipal d'Algerri. Es conserven les restes de la torre i de l'ermita romànica de Sant Salvador de la Figuera. Una mica amunt del poble hi ha les restes dels trullets, petites coves excavades a les roques per conservar els vins. També cal destacar en aquest terme l'ermita de Santa Bàrbara.

Corresponent al terme municipal d'Ivars de Noguera, cal destacar que dins el territori de l'ENP hi ha l'ermita de Sant Sebastià.

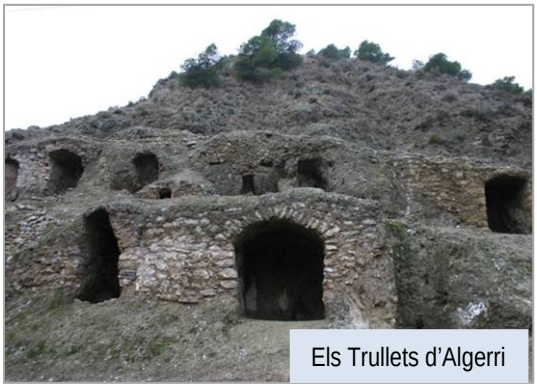
Al sector Sud de l'ENP no destaca cap element històric rellevant, més enllà dels masos tradicionals agraris anomenats Torres

Ermita de Sant Salvador de la Figuera

Restes del Castell de la Figuera

Els Trullets d'Algerri

Vista del poble de la Figuera

ELEMENTS DE PATRIMONI DELS MUNICIPIS AMB TERRITORI DINS L'ESPAI PROTEGIT

El nucli del poble d'Algerri té també elements d'interès com l'església de Santa Maria (gòtica modificada el segle XVIII), l'ermita de Sant Blai, les restes del Castell i la casa Escolà (neoclàssica del 1764).

Si bé el terme d'Ós de Balaguer no contribueix amb cap element d'interès històric o cultural destacat dins l'ENP, cal destacar l'existència del castell que domina el poble, així com el Monestir romànic de Santa Maria de Bellpuig de les Avellanes, i el Castell de Montessor. Al mateix temps, la zona del nucli de Gerb, està dominat per la penya de l'Espígol, on hi ha les restes del castell i del poble vell. A la zona de plana de Gerb, cal destacar els jaciments arqueològics de la Torre de Moles, els Capitells de Morulls o la necròpolis tubular de la Colomina.

Castelló de Farfanya és un poble medieval amb gran riquesa d'elements d'interès cultural i històric. En un turó dominant el poble hi ha les restes del castell i l'església gòtica de Santa Maria (amb retaule gòtic del segle XV). Dins del poble, cal destacar l'església romànica de Sant Miquel (segle XIII), els casals renaixentistes, els carrers porticats i el palau set-centista dels Ducs d'Alba, així com una font barroca a la plaça de l'Església

El municipi de Balaguer, amb un casc amb valor històric de primer ordre, no incorpora elements destacats dins del territori protegit com. Cal destacar, però, les restes de les seves muralles d'origen àrab, del castell Formós i de la basílica del Sant Crist, així com el Convent de Sant Domènec, l'església romànica de Santa Maria de les Franqueses.

El terme de Camarasa no aporta elements rellevants propers a l'ENP, tot i que el propi poble té les restes del castell i les runes d'una església romànica, i nombroses restes del castell a les serres que l'envolten

Església de Santa Maria d'Algerri

Necròpolis tumular de Gerb

Castell de Camarasa

Castell d'Algerri

Sant Miquel de Castelló

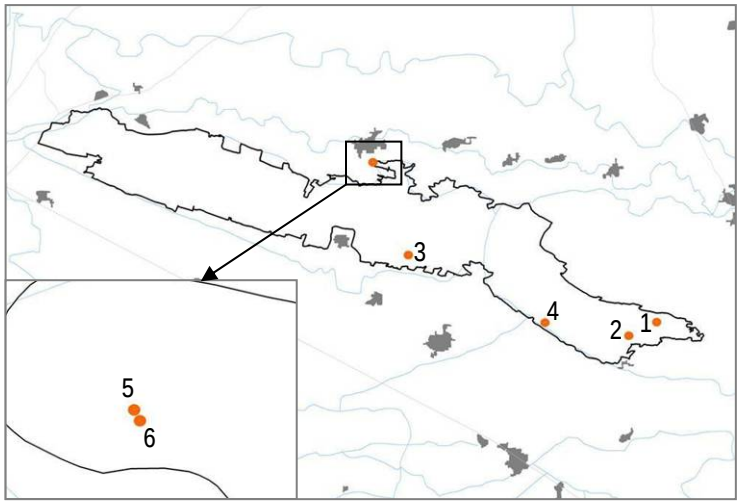

Castell d'Ós de Balaguer

Castell de Castelló de Farfanya

Castell Formós de Balaguer

FITXA 78. ELEMENTS DE PATRIMONI — BELLMUNT - ALMENARA

ELEMENTS DE PATRIMONI HISTÒRIC

Codi	MUNICIPI	JACIMENT	X	Y	Z	CRONOLOGIA	ESTAT	TIPUS
1	AGRAMUNT	PILAR D'ALMENARA	339399,00	4624397,00	459,00	MEDIEVAL	BO	TORRE
2	AGRAMUNT	TOSSAL DE L'ÀLIGA	338558,00	4623984,00	410,00	IBERICA	BO	POBLAT
3	CASTELLSERÀ	ESCALARS-II	331894,48	4626423,94	330,00	MEDIEVAL	REGULAR	LLOC HABITAT
4	CASTELLSERÀ	TOSSAL DEL MORO	336025,00	4624381,00	341,00	MEDIEVAL	REGULAR	LLOC HABITAT
5	MONTGAI	TOSSAL DE LES FORQUES	330824,28	4629234,75	325,00	INDETERMINADA	REGULAR	CERÀMICA
6	MONTGAI	CASTELL DE BUTSÈNIT	330826,33	4629230,98	328,00		BO	CASTELL

Pilar d'Almenara

Restes d'una cabana de volta

La Trinxera de la Caserna

Caseta repujada sobre una cabana de volta

Com element més significatiu de l'ENP, i dins del terme d'Agramunt, destaca el Pilar d'Almenara o castell d'Almenara, documentat des de 1139. Correspon a una torre de planta circular que s'enlaira en un indret estratègic per la seva visibilitat de la plana circumdant. Al seu costat hi ha les restes l'església romànica de Sant Vicenç del Castell d'Almenara.

Des del punt de vista del patrimoni etnològic, cal citar l'existència dins de l'espai de mostres interessants de la cultura de la pedra, com les cabanes de volta i els marges. Cal destacar les cabanes de volta de porta lateral de gran bellesa constructiva, com els elements més singulars de l'espai i que, juntament amb els que hi ha al terme de Puigverd d'Agramunt, no es troben en d'altres indrets. L'associació cultural Aladrell ha inventariat 92 cabanes, a més de diversos aixoplucs, marges d'interès i altres elements de pedra.

També cal citar en aquest espai el pas del Canal d'Urgell. Es tracta d'una obra hidràulica força antiga (aviat complirà 150 anys), per la qual cosa està farcida d'elements interessants, com les banquetes, les casilles de canaler, les boqueres, els salts... En el cas del pas per la Serra d'Almenara, un dels dos obstacles principals a creuar pel canal – a més de la Serra de Montclar més al nord – s'hagué de construir primer una trinxera (la "trinxera de la caserna", de 1700 m i 23 m de profunditat) i després un terraplè, abans de Castellserà, per salvar la vall d'Aladrell. Cal recordar que, actualment, la Casa Canal depenent de la Comunitat General de Regants del Canal d'Urgell s'està treballant en posar en valor aquest patrimoni des del punt de vista cultural, havent col·laborat en diverses publicacions i en l'Espai Cultural dels Canals d'Urgell, un centre d'interpretació del territori que explica la transformació de la plana gràcies a la construcció dels canals d'Urgell. Des del punt de vista del patrimoni hidràulic, també existeixen, dins la serra, els ponts de l'antiga sèquia que l'havia de travessar

També cal destacar les antigues guixeres dins dels termes de Cubells, la Sentiu de Sió, Bellmunt d'Urgell, Castellserà i Agramunt (Almenara); de fet, al poble de la Sentiu de Sió hi havia una fàbrica de guix

Cal esmentar també la importància que la serra de Bellmunt-Almenara va tenir durant la batalla del Segre, a la Guerra Civil espanyola. Durant la guerra civil, els enfrontaments a la zona van durar 9 mesos i es va construir elements propis del front. Encara resten diverses mostres importants de trinxeres i altres elements associats. Així, en els tossals propers a la Font Amarga (t.m. de Bellmunt d'Urgell) es poden observar tot tipus d'elements: bunquers, trinxeres, túnels, emblemes, amagatalls. El punt més elevat de la Serra de Bellmunt (lo Borinyol), jugà un paper estratègic molt important. Fora de l'ENP cal destacar el Tossal de les Forques, al NW del poble de la Sentiu de Sió, que conserva un dels conjunts de trinxeres més interessants de la Guerra Civil.

Cal destacar, també, algunes masies d'interès arquitectònic, entre elles, la masia de cal Martí de la Serra, amb exemples d'arquitectura defensiva i l'ermita-capella del 1740 dedicada a Sant Martí de Tours.

ELEMENTS DE PATRIMONI DELS MUNICIPIS AMB TERRITORI DINS L'ESPAI PROTEGIT

Al poble proper d'Almenara Alta romanen les restes d'una torre medieval quadrada, la Torre de la Guàrdia de Déu (s.XI). Al nord-oest d'aquest nucli hi ha les restes d'una necròpolis ibèrica. Relativament lluny de l'ENP, però, Agramunt conserva restes molt malmeses del seu castell i de l'església romànica de Santa Maria d'Agramunt, amb espectaculars portaladas romàniques i gòtiques.

El municipi de Preixens presenta, al nord de l'ENP, els castells de Preixens (gòtic) i de Pradell de Sió (gòtic), així com les restes de la muralla de les Ventoses i l'església de Sant Pere en aquest mateix poble, que conserva l'absis romànic.

Al terme de la Sentiu de Sió, el castell de la Guàrdia de la Sentiu (d'origen medieval, bastant enrunat) es troba relativament lluny de l'ENP. Dins la mateixa, però, hi ha l'ermita de la Mare de Déu de la Guardiola.

Al terme de Montgai, cal destacar les restes dels castells de Butsenit i de Montgai, tots dos medievals

El nucli urbà de Cubells presenta una de les portalades romàniques més importants del país, a l'anomenada església del Castell.

El poble de Bellmunt d'Urgell presenta dins el seu casc urbà cases amb portes adovellades, i l'església parroquial de Sant Josep és d'estil gòtic renaixentista.

Església de Santa Maria d'Agramunt

Castell del Pradell

Castell de Preixens

Sant Pere de les Ventoses

Església de Cubells

FITXA 79. ELEMENTS DE PATRIMONI PLANS DE LA UNILLA

ELEMENTS DE PATRIMONI HISTÒRIC

Dins de l'espai inclòs com a ENP no hi ha constància de l'existència de jaciments arqueològics ni elements arquitectònics d'interès. Cal destacar, però, l'existència d'un antic pou a tocar del mirador paisatgístic.

ELEMENTS DE PATRIMONI DELS MUNICIPIS AMB TERRITORI DINS L'ESPAI PROTEGIT

Els dos municipis que incorporen territori a l'ENP, Almenar i Alguaire, presenten alguns elements històrics i patrimonials d'interès.

Alguaire té, en el vessant de l'altiplà que domina el poble, les restes molt malmeses de trams petits de muralla de l'antic castell, que va ser una Comanda Hospitalera i convent de monges hospitaleres. La seva època d'esplendor la trobem fins l'any 1640, essent abandonat a finals d'aquell segle XVII. Cal destacar també, en aquest altiplà, la monumental estàtua del Sagrat Cor construïda el 1966 i que és visible des de tot el poble.

Altres elements d'interès del municipi són l'Ermita de la Mare de Déu del Merli, originada sobre una antiga església visigòtica anterior al propi poblament d'Alguaire; les restes arqueològiques de la necròpolis medieval del So Roig, el Pou de Gel (s. XVI i XVII) existent dins del casc urbà, i l'antiga fàbrica de filatures (1901) que va convertir-se en una colònia textil i origen del nucli de població de la Mata de Pinyana.

La vila d'Almenar es troba esglosada en un petit turó. Al cim del turó hi havia l'antic castell arrabassat el 1094 als musulmans de Lleida pel Comte Ermengol V d'Urgell. Actualment només són visibles les restes d'una torre fusellera del segle XIX. L'església parroquial de Santa Maria, gòtica i d'una sola nau, fou reformada el segle XVIII, en que fou construït, a més, l'esbelt campanar (1740) que domina les visuals de la població.

Dins el terme municipal hom ha trobat restes arqueològiques de l'edat de bronze i del ferro (tossal del Metxut, turó de Sant Salvador), d'un camp d'urnes a la partida de Tudela i de viles romanes al pla del Sot i al pont de Ferrando. El municipi comprèn l'antic terme de Santa Maria d'Almenar (o torre de Santa Maria) i el caseriu de la Bassa Nova

Castell d'Almenar i al fons torre de l'església

Castell d'Alguaire

2.2.2.8 CAMINS RAMADERS

Els camins ramaders o vies pecuàries, són aquells per on el bestiar té dret de pas. Aquestes vies, anomenades cabaneres, carrerades o ligallos, segons l'àmbit geogràfic de què parléssim, estan protegits per la llei. De fet, hi ha una normativa específica que els regula i els empara: *la Llei 3/1995, de 23 de març de vies pecuàries*. Segons aquesta norma estatal, un camí ramader "és la ruta o itinerari per on discorre o ha discorregut tradicionalment el trànsit ramader". És a dir, també són camins ramaders tots aquells camins per on passaven els ramats antigament, encara que ara pugui fer anys que no en passi cap.

Aquestes vies, si han caigut en desús, només "podran ser destinades a altres usos compatibles i complementaris a la seva naturalesa i finalitat, donant prioritat al trànsit ramader i altres usos rurals i inspirant-se en el desenvolupament sostenible i el respecte al medi ambient, al paisatge i al patrimoni natural i cultural". És a dir, la llei entén com a usos compatibles amb l'ús ramader tradicional totes aquelles pràctiques agrícoles que no destorbin el trànsit del bestiar, i les activitats de passeig, el senderisme, les marxes a cavall i l´ús de vehicles no motoritzats sempre que respectin la prioritat del trànsit ramader. Les carrerades, doncs, són un patrimoni públic de tots nosaltres per al lleure respectuós, la descoberta i el gaudir del nostre entorn.

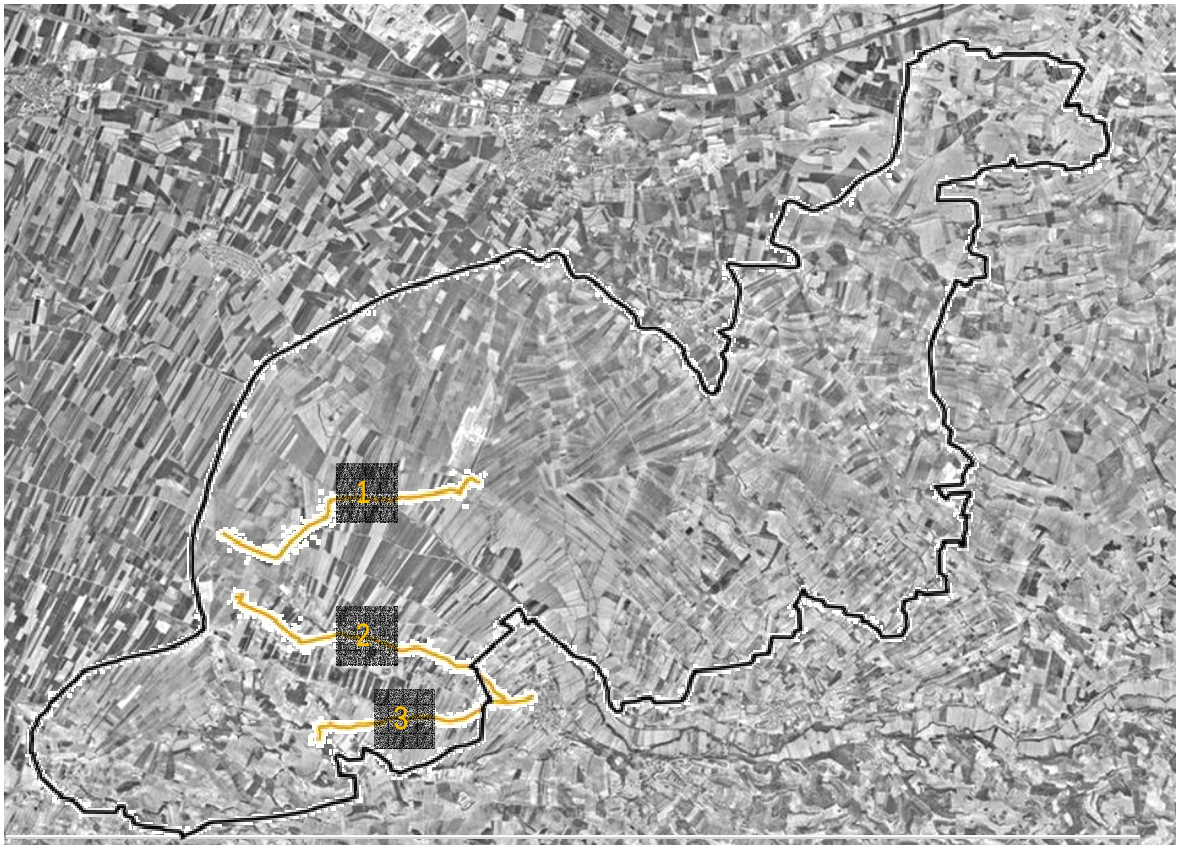
Pel que fa a la seva naturalesa jurídica, els camins ramaders són "béns de domini públic de les CCAA i, en conseqüència, inalienables, imprescriptibles i inembargables". Són públics com ho poden ser els rius o les costes o les carreteres. No són mai una propietat del particular que hi llinda i el qual autoritza el ramat a passar. No es tracta, doncs, d'una servitud de pas sinó d'un camí públic.

Tampoc no són camins municipals. Els camins ramaders els gestiona la Generalitat de Catalunya, concretament el Departament de Medi Ambient i Habitatge. El DMAH està completant l'inventari i classificació de les carrerades de Catalunya.

Els camins ramaders són imprescriptibles, cosa que vol dir que el que ha estat camí ramader no pot deixar de ser- ho mai. Fins i tot quan encara no han estat classificats per l'administració tal i com pertocaria, conserven la seva condició originària de camins ramaders.

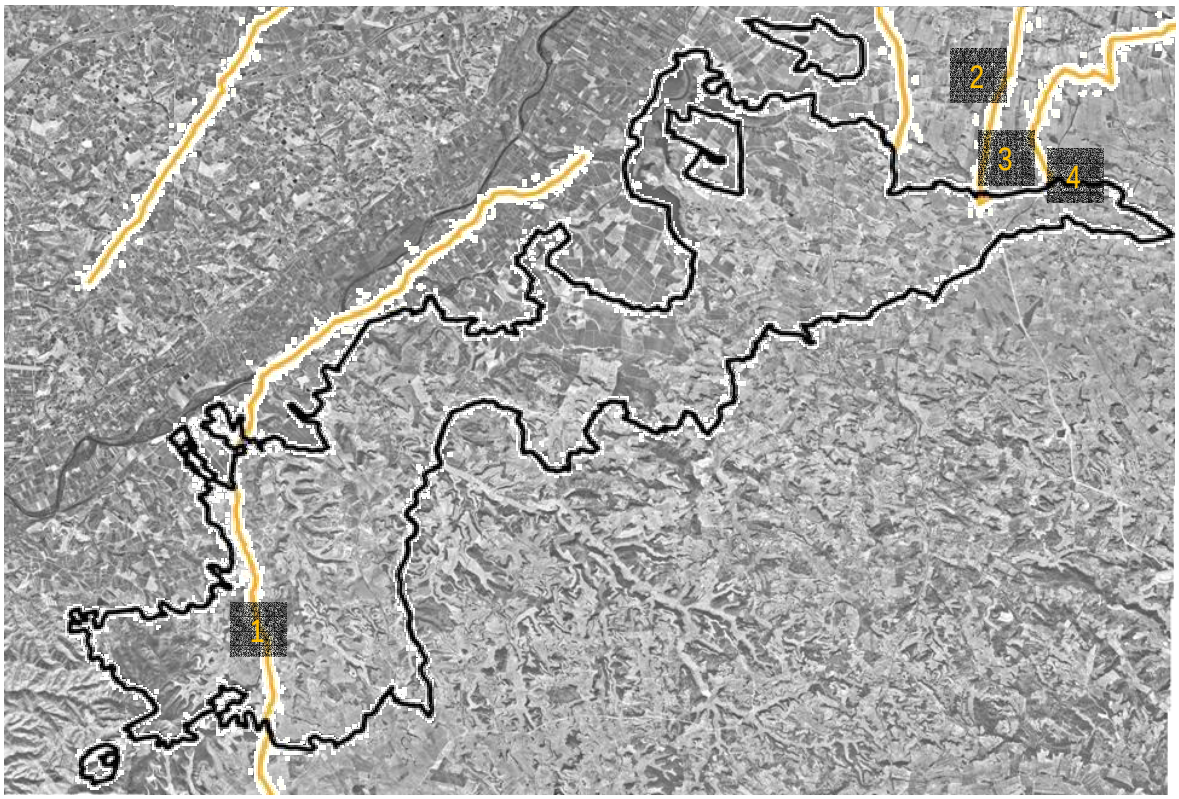
La *Llei 3/1995 de vies pecuàries* regula moltes coses més, com ara el procediment de desafectació d'una carrerada o la modificació del seu traçat, la protecció de les carrerades davant de les obres públiques, les ocupacions temporals i els aprofitaments sobrers, els seus usos compatibles i complementaris, la reparació de danys comesos sobre la carrerada i el règim sancionador davant les infraccions.

FITXA 80. CAMINS RAMADERES SECANS DE BELIANES – PREIXANA

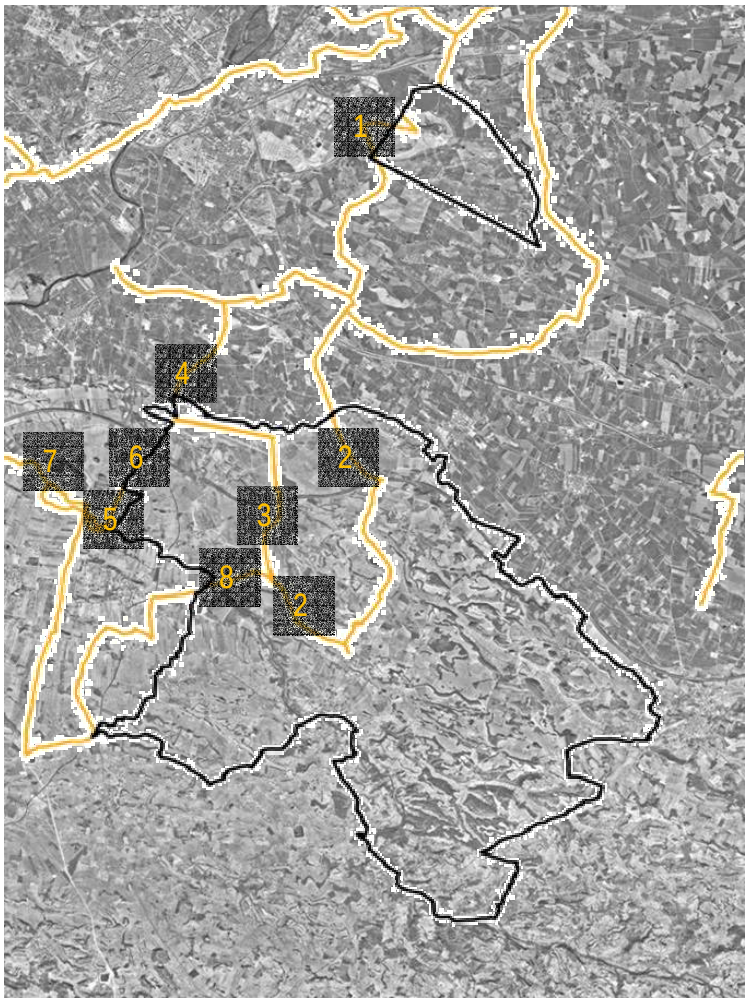
	Nom del camí	Codi INE	Document aprovació	Amplada (m)	Longitud (m)
1	Carrerada del TM de Vilanova de Bellpuig al TM de Sant Martí de Maldà	250463	Resolució	8	4000
2	Carrerada del TM d'Arbeca a Belianes	250463	Resolució	8	4700
3	Carrerada de la Serra de Montplà a Belianes	250463	Resolució	6	2900

FITXA 81. CAMINS RAMADERES SECANS DE SEGRIÀ I UTXESA

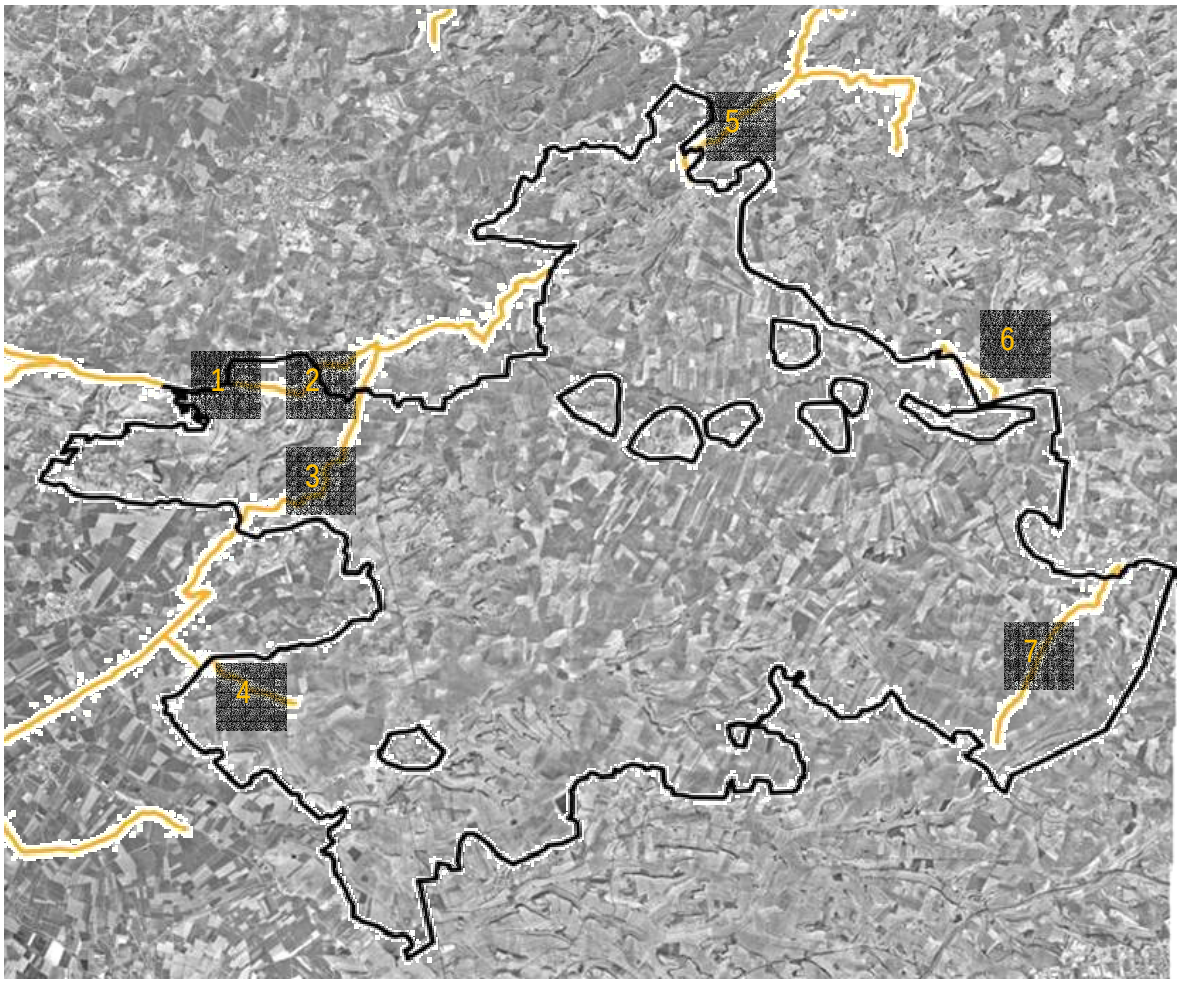
	Nom del camí	Codi INE	Document aprovació	Amplada (m)	Longitud (m)
1	Cordel de Seròs a Aitona	252043	Ordre Ministerial	38	13000
2	Carrerada dels límits	250143	Ordre Ministerial	15	8000
3	C.r.de Sudanell a Sarroca de Lleida	252120	Resolució	15	5200
4	Carrerada de les Planes de Dalt	250143	Ordre Ministerial	10	6000

FITXA 82. CAMINS RAMADERES SECANS DE MAS DE MELONS – ALFÉS

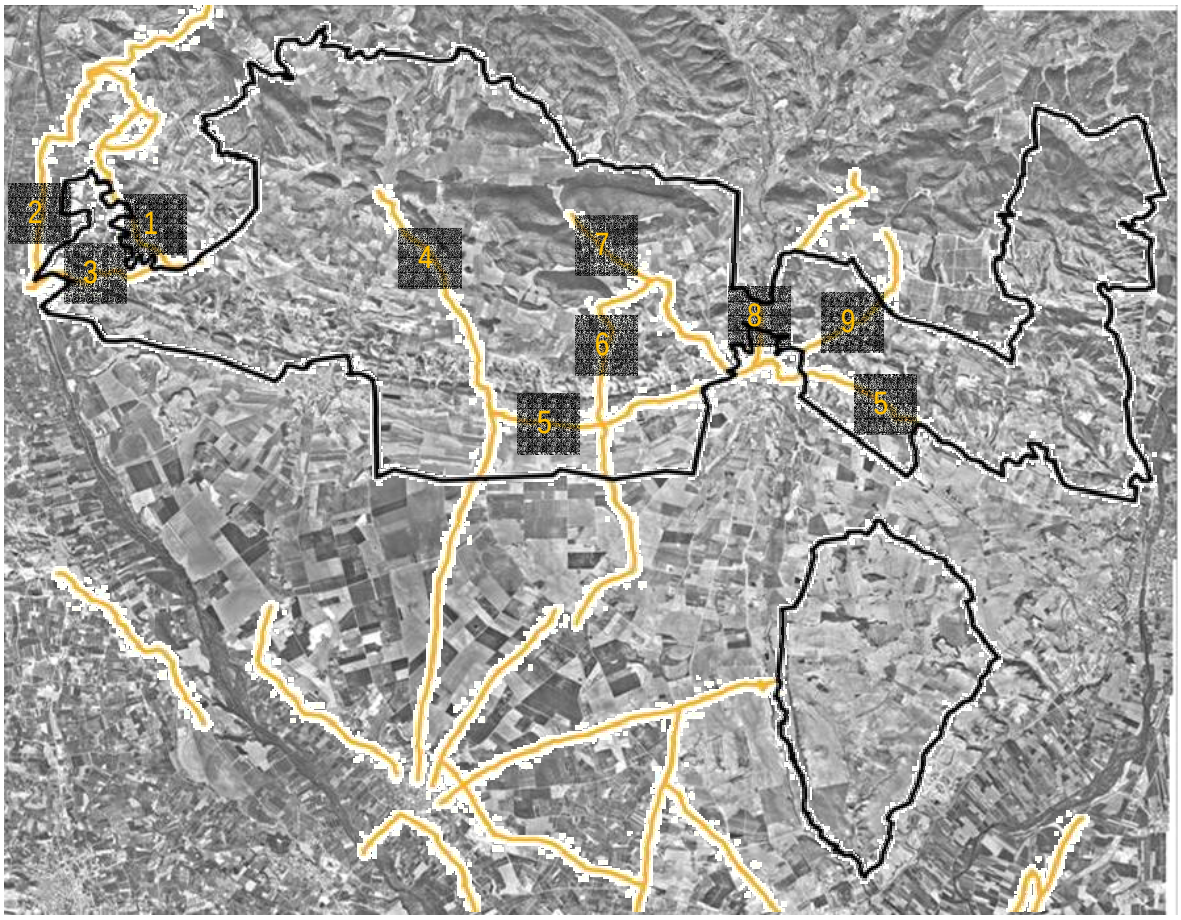
	Nom del camí	Codi INE	Document aprovació	Amplada (m)	Longitud (m)
1	Canyada de la Comtessa	251207	Ordre Ministerial	75	6000
2	Canyada real del Terme	251207	Ordre Ministerial	75	3000
3	Canyada reial del terme	250143	Ordre Ministerial	21	6000
4	Carrerada reial del terme	250077	Ordre Ministerial	21	3000
5	Carrerada dels límits	250143	Ordre Ministerial	15	8000
6	Carrerada del límit	250077	Ordre Ministerial	15	1300
7	Camí ramader de Sudanell a Alfès Sunyer i Albatàrrec	251425	Resolució	15	3000
8	Carrerada de les Planes de Dalt	250143	Ordre Ministerial	10	6000

FITXA 83. CAMINS RAMADERES PLANS DE SIÓ

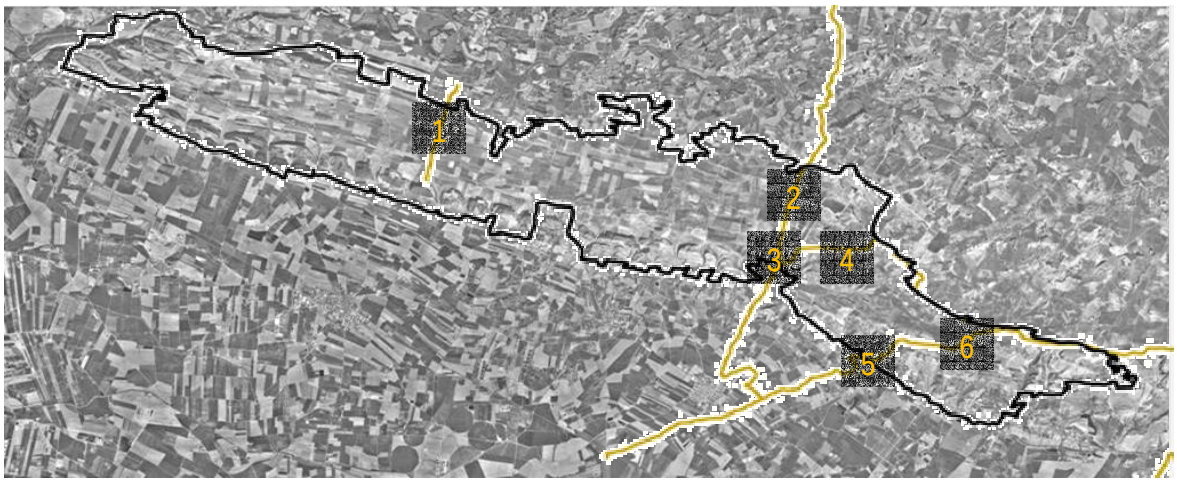
	Nom del camí	Codi INE	Document Aprovació	Amplada (m)	Longitud (m)
1	Carrerada de Castellserà a Puigverd d'Agramunt	250030	Resolució	6	10500
2	Carrerada d'Agramunt a Ossó de Sio	251811	Resolució	5	2000
3	Carrerada de Tornabous a Ossó de Sió	251811	Resolució	8	10000
4	Carrerada del T.M. de la Fuliola al T.M. de Tàrrega	252252	Resolució	5	8400
5	Carrerada del TM d'Ossó de Sió al TM de Sanaüja	259078	Resolució	5	11000
6	Carrerada de Florejacs a Concabella	259078	Resolució	5	6000
7	Carrerada de Sedó al municipi de Plans de Sió	259078	Resolució	5	3500

FITXA 84. CAMINS RAMADERES SECANS DE LA NOGUERA

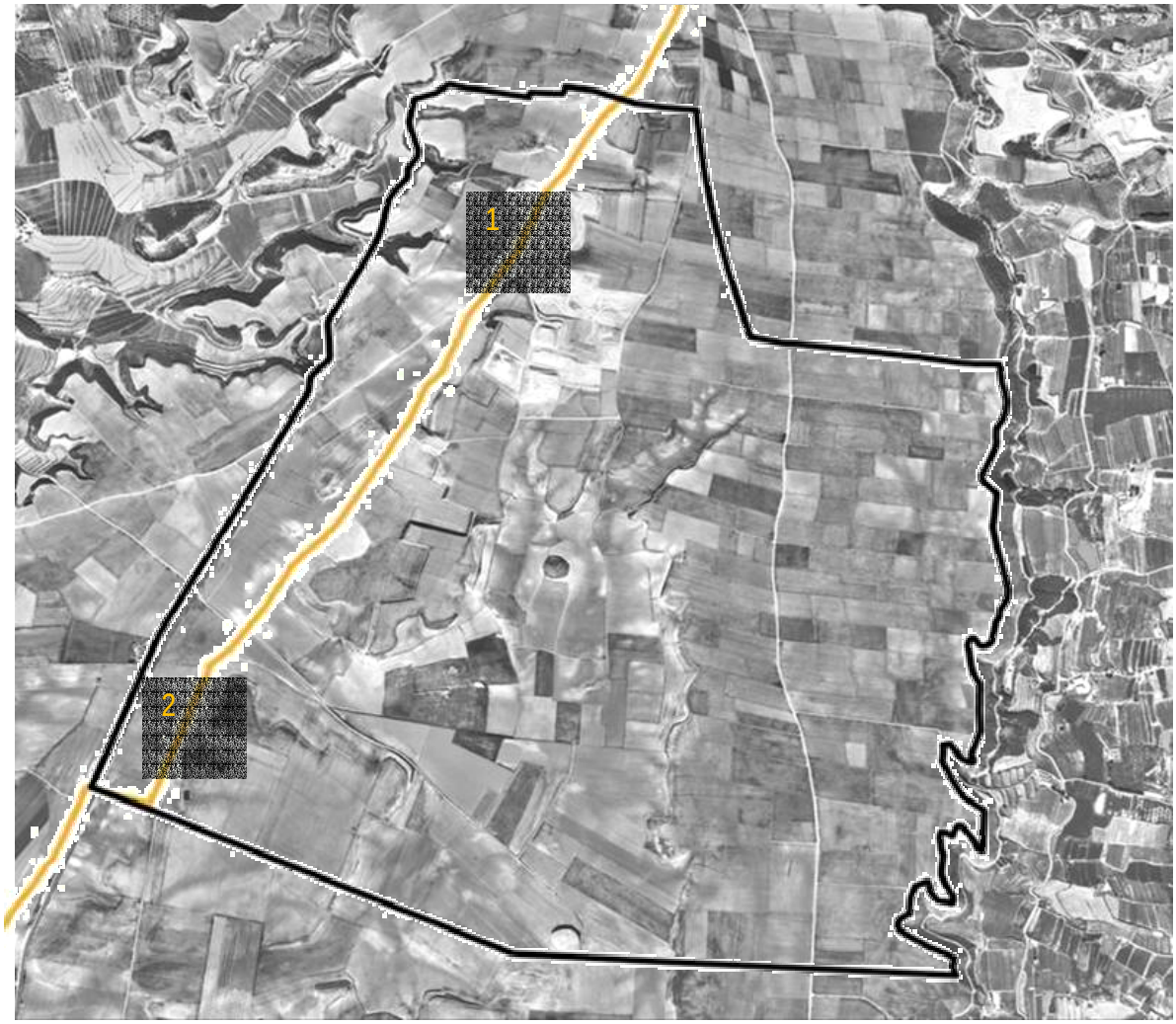

	Nom del camí	Codi INE	Document Aprovació	Amplada (m)	Longitud (m)
1	Carrerada de Solana de la Trilla a Pleta Verda	251121		6	6100
2	Carrerada del pont d'Alfarràs a Tragó	251121		6	12600
3	Carrerada del pont d'Alfarràs a Algerri	251121		6	3300
4	Camí d'Os de Balaguer a Albesa	250156	Ordre Ministerial	6	7500
5	Camí d'Algerri a Balaguer	250693	Resolució	10	7500
6	Camí d'Albesa	250693	Resolució	10	7500
7	Camí d'Os de Balaguer	250693	Resolució	10	4000
8	Camí de Sant Tomàs	250693	Resolució	8	3800
9	Camí d'Amplanes	250693	Resolució	10	4800

FITXA 85. CAMINS RAMADERES BELLMUNT – ALMENARA

	Nom del camí	Codi INE	Document aprovació	Amplada (m)	Longitud (m)
1	Camí ramader de caràcter general	251386	Resolució	6	4300
2	Carrerada de Preixens	251771		5	6700
3	Carrerada de Preixens a Agramunt	250707	Resolució	5	400
4	Carrerada de Castellserà a Puigverd d'Agramunt	250030	Resolució	6	10500
5	Carrerada de Castellserà a Agramunt	250707	Resolució	5	4000
6	Carrerada de Castellserà al Pilar d'Almenara	250030	Resolució	6	1500

	Nom del camí	Codi INE	Document Aprovació	Amplada (m)	Longitud (m)
1	Carrerada de Castillonroi	250215	Ordre Ministerial	7	6000
2	Camí d'Almenar a Almacelles	250169	Resolució	6	6100

2.2.3 MEDI SOCIOECONÒMIC

En la descripció i anàlisi del medi socioeconòmic associat als ENPs, es realitza una primera visió a escala general del territori funcional on s'assenten (la plana de Lleida). Posteriorment s'analitza a nivell més detallat, a escala dels termes municipals que en formen part, acabant finalment amb una aproximació sobre les activitats econòmiques que depenen directament del territori protegit.

CARACTERÍSTIQUES GENERALS

Els ENPs objecte d'estudi es situen en la plana més extensa del país, pertanyent a la Depressió Central terciària de Catalunya, tancada pels contraforts del Prepirineu al nord, l'altiplà segarrenc a llevant i la Serralada Prelitoral al sud.

S'integren en l'àmbit de les Terres de Lleida, dins les comarques de les Garrigues, la Noguera, el Pla d'Urgell, la Segarra, el Segrià i l'Urgell, que ocupen el 18% del territori català i presenten un elevadíssim percentatge de la seva superfície amb pendent inferior al 20%.

Els percentatges d'artificialització d'aquest territori, entesos com l'extensió ocupada pel sòl urbà i urbanitzable i les infraestructures en relació al total comarcal, són netament inferiors a la mitjana de Catalunya

L'àmbit de planificació presenta dues característiques pròpies de l'espai rural:

- Predomini majoritari d'usos extensius del sòl
- Nivells baixos d'urbanització en relació a Catalunya

En contrast amb altres territoris de Catalunya, aquesta ruralitat es percep per les grans extensions dedicades a les activitats agràries que, successivament, han anat conformant una varietat de paisatges, fruit de la combinació de diferents tècniques de conreu i de la diversitat de productes.

Tot i aquest predomini de l'activitat agrícola, algunes àrees de les Terres de Lleida es troben immerses en processos de transformació econòmica vinculats a activitats industrials, terciàries i logístiques, o de transformació i creixement urbà:

- Lleida i la seva extensa àrea urbana
- Balaguer
- Activitat emergent al llarg del tot el corredor de l'autovia A-2
- Municipis situats a prop de l'autopista AP-2
- Municipis amb dinàmiques pròpies com Artesa de Segre, Ponts, Agramunt o Guissona

DEMOGRAFIA

Al llarg de tot el segle XX, l'àmbit de les Terres de Lleida va ser un espai amb un creixement demogràfic positiu. Aquest comportament va situar la seva població per sobre dels 300.000 habitants l'any 2004.

Tot i que els creixements relatius són força alts fins la dècada dels 70, cal remarcar l'aturada de creixement a partir d'aquesta data perquè aquest període és encara dels més dinàmics a nivell català. Aquest creixement lent però

continuat ha evitat la regressió del conjunt de l'àmbit però les fortes onades de creixement que han marcat els ritmes de la població catalana han tingut menys incidència en l'àmbit ponentí.

A nivell de repartiment territorial, la participació de la població de les Terres de Lleida en relació a la de Catalunya ha disminuït al llarg del temps. El creixement demogràfic del Principat ha estat desigual i concentrat en altres territoris, en especial a l'àrea metropolitana de Barcelona.

Uns altres trets que caracteritzen l'evolució de la població de les Terres de Lleida al llarg del segle XX són el comportament especial del Segrià, pel seu pes en el conjunt i l'accentuació del desequilibri entre la primera i l'última comarca. El Segrià manté la seva posició com a líder indiscutible, alhora que accentua la distància en relació a la comarca menys poblada de l'àmbit.

Al llarg de tot el segle, el Segrià i la Noguera aconsegueixen mantenir les seves posicions en el rànquing de població, però a partir del tercer lloc es produeixen una sèrie de canvis en els volums comarcals que denoten l'empobriment demogràfic de les Garrigues en oposició als guanys de població esdevinguts a altres comarques de l'àmbit.

Si la tendència al declivi demogràfic és una de les característiques dels espais rurals, es podria concloure que el Segrià és la comarca que més s'allunya d'aquest tret definitori. L'Urgell i el Pla d'Urgell atreuen nous residents, la Noguera i la Segarra romanen força estables en els seus volums demogràfics i les Garrigues és la que pitjor reté la seva població.

Tot i això, una anàlisi més detallada dels creixements municipals evidencia l'existència d'uns centres que concentren els creixements demogràfics i que mantenen la demografía comarcal alhora que actuen com a nodes fornidors de serveis per a uns altres municipis amb baixa concentració de població i d'activitat econòmica.

ASSENTAMENTS URBANS

L'evolució de la població de les Terres de Lleida ha donat un sistema d'assentaments disposat fonamentalment al llarg dels cursos d'aigua i de la xarxa viària, tal com s'especifica a la memòria del Pla Territorial Parcial de Ponent.
Aquesta distribució té dos trets distintius:

- Curs del riu Segre → nombroses poblacions es van succeint al seu marge des d'Artesa i Ponts fins la zona sud-oest del Segrià. També es veuen nuclis relativament poblats a les vores de l'Ondara o el Sió.
- Autovia A-2 → eix on se succeeixen les principals poblacions amb relleu territorial: Cervera, Tàrrega, Bellpuig i Mollerussa. També es percep la progressiva consolidació urbana al llarg de l'eix de la carretera N-230.

A més a més, la localització d'assentaments es concentra entre les cotes de 200 a 400 metres, fet que ja va posar evidenciar en el seu moment Pierre Vilar en la seva obra Catalunya dins l'Espanya moderna, i, per tant, els municipis amb poblacions grans són escassos a les àrees escarpades i elevades del nord i del sud de l'àmbit.

Segons l'índex de ruralitat de l'OCDE (1994), tota la província de Lleida dins un nivell de ruralitat profunda. Utilitzant com a indicador la densitat de població, el llindar de baixa densitat vinculat a la categoria de territori rural per al conjunt

d'Europa es situa en 150 habitants per km^2. Considerant estrictament l'àmbit de les Terres de Lleida, descomptant les comarques que són de la província de Lleida però que pertanyen a l'àmbit de l'Alt Pirineu i Aran, es pot considerar que es tracta d'un territori de ruralitat mitjana perquè menys del 50% del conjunt de la seva població viu en municipis amb densitat de població baixa.

Analitzant l'índex sintètic elaborat a partir de combinar la població i el nombre de municipis que es troben per sota dels 120 habitants/km^2 s'observen les següents característiques:

- ✓ Les Garrigues és la comarca més rural. Cap percentatge dels seus municipis ni de la seva població se situa per damunt de la densitat considerada no rural.
- ✓ El Segrià és la comarca que té menys municipis i menys població rurals. Globalment, els seus municipis han anat creixent amb la conseqüent densificació dels seus territoris respectius.
- ✓ La resta de comarques tenen més del 80% dels seus municipis per sota de l'indicador de ruralitat, però, en relació al total de població comarcal, la Noguera i el Pla d'Urgell tenen el 60% de la seva població vivint-hi, cosa que indica que els petits municipis encara són capaços de retenir part dels habitants comarcals, mentre que la Segarra i l'Urgell tenen menys del 50% de la població comarcal residint en pobles petits, la qual cosa indica una concentració més alta de la població en nuclis més densos i menys presència demogràfica en el territori.

L'estructura general dels assentaments a les Terres de Lleida ha seguit la següent evolució:

- ✓ Els municipis de menys de 500 habitants són els més comuns
- ✓ Lleida ha mantingut un augment constant de població lligada a l'aprimament de l'estructura urbana inferior
- ✓ Disminució de la població que viu en municipis d'entre 500 i 2.000 habitants
- ✓ Aparició dels municipis de més de 5.000 habitants, les *ciutats del camp,* que agrupen el 18% dels habitants: capitals comarcals i Almacelles.
- ✓ Estabilització el volum de població que viu en municipis de més de 2.000 habitants; amb capacitat per atreure nova població
- ✓ Reforç de les capitals comarcals: Arbeca i Juneda a les Garrigues, Guissona a la Segarra, i Ponts i Artesa de Segre a la Noguera

ORGANITZACIÓ TERRITORIAL

Tot i la seva característica unitària, l'àmbit de les Terres de Lleida s'organitza en dues subunitats relacionades entre si.

- PART ORIENTAL

Escala que va pujant des de la plana als primers contraforts del Prepirineu, articulada a cada nivell i amb el superior per un binomi de polaritats i la seva respectiva àrea d'influència: Tàrrega-Cervera, Agramunt-Guissona i Artesa de Segre-Ponts.

La dimensió demogràfica i urbana és màxima a la base, sobre el corredor de l'autovia A-2, i va disminuïnt gradualment de sud a nord. Els vincles entre les àrees de Tàrrega i Cervera, Cervera i Guissona, Tàrrega i Agramunt, Agramunt i Artesa de Segre, i Artesa de Segre i Ponts estan ja consolidats o en fase madura de consolidació, mentre que entre Guissona i Agramunt, i Guissona i Ponts són més incipients.

- PART OCCIDENTAL

Lleida centra una imatge estel·lar, amb braços que estructuren la seva àrea d'influència més intensa i immediata tot seguint els diferents corredors de comunicacions que conflueixen a la gran capital de l'àmbit.

Sobre aquests corredors, Balaguer, Mollerussa, les Borges Blanques i, ja en terres sota administració aragonesa, Fraga articulen les seves àrees d'influència al seu voltant.

A cavall entre ambdues subunitats i, en particular, entre l'àrea de Tàrrega i la de Mollerussa, se situa Bellpuig i el seu entorn.

Fora ja de l'àmbit, a sobre el corredor de la carretera N-240, Binèfar i Montsó organitzen sengles àrees al seu voltant, vinculades encara incipientment entre si.

ELS ENP EN EL SEU CONTEXT ECONÒMIC IMMEDIAT

2.2.3.1 Nuclis de població i infraestructures

Segons el Pla Territorial Parcial de les Terres de Lleida, es pot analitzar l'estructura socioeconòmica d'aquest territori a través d'un sistema d'assentaments basat en una xarxa nodal jerarquitzada, heretada de la tradició mediterrània i fruit del devenir de la història. Els diversos ENPs queden situats dins dels diferents sistemas i subsistemes.

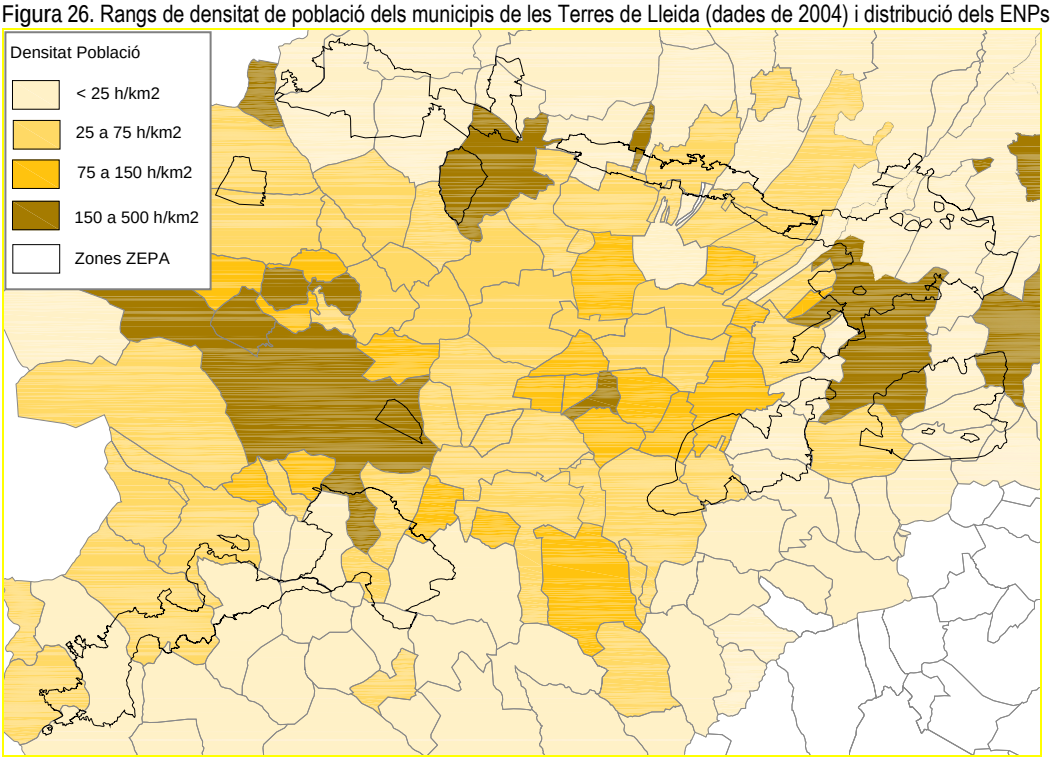
Taula 21. Situació dels ENPs dins els sistemes o subsistemes d'assentaments definits pel PTP de les Terres de Lleida

ENP	SISTEMES O SUBSISTEMES D'ASSENTAMENTS
Secans del Segrià i Utxesa	Part oriental Subsistema Lleida Part occidental Subsistema Baix Segre Extrem sud Subsistema Segrià Garriguenc
Secans de Mas de Melons-Alfés	Part occidental Subsistema Lleida Part oriental Sistema les Borges Blanques
Secans de Belianes-Preixana	Centre al Sistema Bellpuig, Sistema Tàrrega Sistema Mollerussa Sistema Borges Blanques
Granyena	Part occidental Sistema Tàrrega Part oriental Sistema Cervera
Anglesola-Vilagrassa	Sistema Tàrrega
Plans de Sió	Sistema Agramunt, la part més occidental Sistema Tàrrega, la part meridional Sistema Guissona, la part més oriental
Bellmunt-Almenara	Sistema Agramunt, la part més oriental Sistema Balaguer, la part més occidental
Plans de la Unilla	Subsistema Lleida
Secans de la Noguera	Sistema Balaguer

L'anàlisi realitzat dins la memòria del Pla Territorial de ponent permet obtenir una visió general del context socioeconòmic municipal en el què es troben inclosos els ENPs. Els paràmetres observats pel conjunt de municipis pertanyents a l'àmbit dels espais protegits són la densitat de població, el dinamisme demogràfic i l'envelliment de la població.

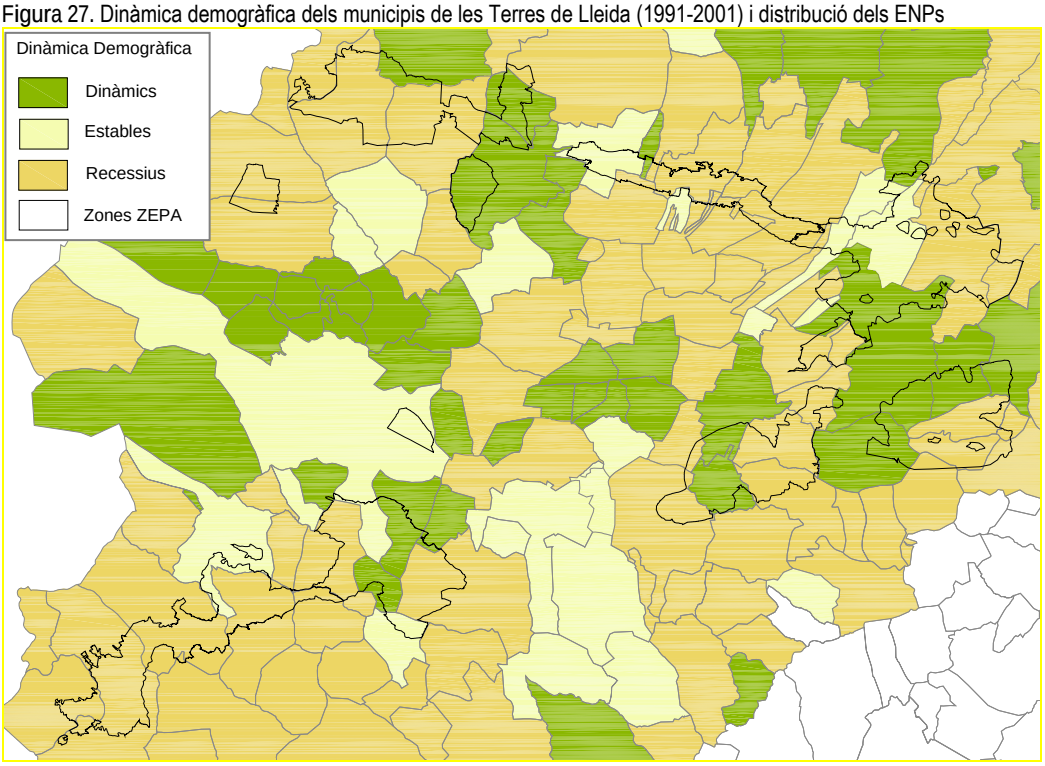
Els ENPs se situen majoritàriament dins de municipis amb densitat de població situada en els rangs inferiors a 25 habitants/km² o bé entre 25 i 75 habitants/km². Aquest fet, en alguns casos, queda plenament desvirtuat pel fet que alguns ENPs inclouen part dels termes municipals de les capitals comarcals com Tàrrega, Cervera, Lleida i Balaguer, amb densitats de població molt més elevada.

Figura 26. Rangs de densitat de població dels municipis de les Terres de Lleida (dades de 2004) i distribució dels ENPs

Font. Elaboració pròpia a partir del mapa 3.6. de la memòria del Pla Territorial de Ponent

Figura 27. Dinàmica demogràfica dels municipis de les Terres de Lleida (1991-2001) i distribució dels ENPs

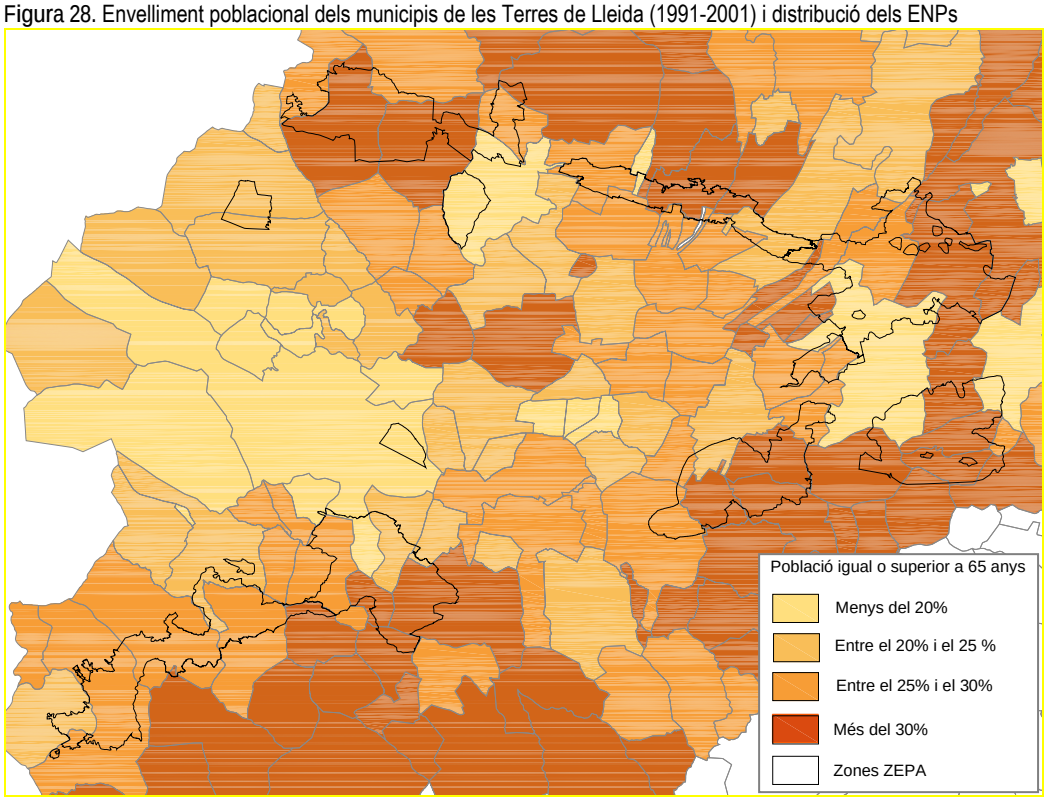

Font. Elaboració pròpia a partir del mapa 5.1. de la memòria del Pla Territorial de Ponent.

La dinàmica demogràfica als ENPs occidentals ha estat, en general, molt més negativa que a les orientals (si eliminem els casos dels municipis de Lleida i Balaguer). Als ENPs orientals, els municipis de l'entorn immediat de Tàrrega i Cervera i de la carretera A-2, han tingut dinàmiques més positives que no han tingut influència, però, sobre la zona de Bellmunt-Almenara.

Pel que fa a l'envelliment poblacional, la inmensa majoria de municipis amb territori dins els ENPs tenia el 2001 una població amb un percentatge superior a 65 anys del 25% o més, exceptuant de nou els casos de Lleida, Tàrrega, Cervera i Balaguer.

Figura 28. Envelliment poblacional dels municipis de les Terres de Lleida (1991-2001) i distribució dels ENPs

Font. Elaboració pròpia a partir del mapa 5.4. de la memòria del Pla Territorial de Ponent

Per aprofundir més en el contexts municipals i immediats de cada un dels ENPs, es realitza una caracterització individual en la que s'han utilitzat una sèrie de paràmetres socioeconòmics ja recollits a l'apartat d'Assentaments de la memoria del Pla Territorial Parcial de les Terres de Lleida. Per facilitar-ne la comprensió, se n'adjunta la descripció.

Índex d'envelliment

Índex que mesura la capacitat de renovació generacional endògena. Correspon al percentatge que representa el grup d'edat de 65 i més anys respecte del grup d'edat de 0 a 14 anys.

= < 100
100 – 154
155
156 – 200
> = 200

- Amb valor igual o superior a 100 → renovació teòricament garantida
- Amb valor inferior a 100 → renovació no garantida. Depèn de la immigració i, en particular, de l'edat i composició dels grups immigrants i de la seva capacitat reproductiva.

La mitjana de les Terres de Lleida és 155.

Taxa d'ocupació específica (TOE)

Quocient entre la població ocupada resident i el grup d'edat entre 15 i 64 anys.

Mesura la relació entre els ocupats (els qui treballen efectivament) i els actius (els qui estan en edat de treballar).

> = 0,81
0,71 – 0,80
0,61 – 0,70
0,51 – 0,60
= < 0,50

La mitjana de les Terres de Lleida és 0,66.

Precisions respecte dels intervals triats i la seva valoració:

- ✓ Tot i que no hi ha cap unitat analitzada que s'hi situï, s'ha cregut oportú establir l'interval corresponent a un valor igual o inferior a 0,50, ja que aquesta xifra representa que el nombre d'ocupats és exactament la meitat del dels actius
- ✓ Tot i considerar els valors superiors com a més positius, pot donar-se el cas que els més elevats corresponguin a situacions no tan positives perquè, o bé no hi ha joves en nombre important o el seu grau de formació en els nivells més alts és limitat, ja que una gran part de la franja baixa del grup d'edat corresponent a la població activa, normalment i en una proporció important, encara es troba en període de formació i, per tant, no ha entrat en el mercat de treball

Pes de cada sector d'activitat sobre el nombre total de llocs de treball localitzats

Valor expressat en forma de percentatge.

Les mitjanes de les Terres de Lleida són les següents:

- Sector primari → 13,2%
- Indústria → 20,0%
- Construcció → 11,2%
- Sector terciari → 55,6%

Coeficient d'especialització relativa de cada sector d'activitat

Quocient entre el pes de cada sector d'activitat a l'àmbit en qüestió i la mitjana de les Terres de Lleida del mateix sector.

Índex centrat al sector primari.

- Valor igual o superior a 1 → Àmbit especialitzat en el sector que es considera; es marca amb el color blau.
- Valor inferior a 1 → Àmbit no especialitzat; no s'hi aplica cap color.

FITXA 87. CARACTERÍSTIQUES SOCIOECONÒMIQUES — SECANS DE BELIANES - PREIXANA

Municipis

Preixana	Verdú	Arbeca	Maldà
Tàrrega	Bellpuig	Belianes	
Sant Martí de Riucorb	Vilanova de Bellpuig	Vilagrassa	

Sistemes o subsistemes d'assentaments

La part central s'inclou en el Sistema Bellpuig

Sistema Tàrrega

Sistema Mollerussa

Sistema les Borges Blanques

Paràmetres socioeconòmics

	Preixana	Tàrrega	Sant Martí de Riucorb	Verdú	Bellpuig	Vilanova de Bellpuig	Arbeca	Belianes	Maldà	Vilagrassa
Superficie (km^2)	21,3	88,0	34,9	35,7	35,1	13,8	58,4	15,8	31,6	19,6
Població 2006	422	15.155	709	1.027	4.454	1.100	2.512	592	285	467
Població 2009	433	16.539	697	1.025	4.940	1.170	2.480	589	261	455
Densitat de població 2009	19,19	182,76	19,97	28,75	137,16	82,76	42,37	37,22	8,71	22,60
Evolució població 1996-2006 (%)	-4	26	4	3	13	-7	9	6	-5	10
Índex d'envelliment 2008	320	90	360	230	120	230	200	230	370	190
Habitatges totals 2001	204	6.487	509	547	1.874	489	1.118	422	239	205
Habitatge principal 2001 (%)	71	71	51	60	74	77	71	54	48	70
Taxa d'ocupació específica 2001	0,70	0,69	0,79	0,67	0,65	0,68	0,67	0,74	0,69	0,74
Llocs de treball sector primari (set 2009) (%)	23,1	3,7	49,1	39,2	8,8	6,0	34,2	36,7	46,3	10,6
Llocs de treball sector industrial (set 2009) (%)	37,0	21,4	4,4	7,1	32,6	29,2	9,7	18,6	13,4	13,3
Llocs de treball construcció (set 2009) (%)	13,0	12,4	19,5	9,8	11,7	13,6	28,6	20,2	8,5	59,3
Llocs de treball sector terciari (set 2009) (%)	26,9	62,5	27,0	43,9	46,9	51,2	27,5	24,5	31,7	59,3
Coeficient especialització relativa s. primari (2001)	2,1	0,2	4,6	2,0	0,7	3,4	3	3,7	4,7	1,5
Accessibilitat a la xarxa ferroviària	<10'	Estació	10-20'	<10'	Estació	<10'	<10'	10-20'	10-20'	<10'
Accessibilitat xarxa estructurant primària	<10'	Eix	<10'	<10'	Eix	<10'	<10'	<10'	<10'	Eix

L'ENP de Belianes-Preixana es troba emmarcada pels nuclis urbans d'una sèrie de municipis (Arbeca, Vilanova de Bellpuig, Bellpuig, Preixana, Sant Martí de Maldà, Maldà i Belianes), tot i que dins de l'ENP no hi ha cap nucli urbà.

Com es pot observar, la densitat demogràfica és relativament elevada als municipis situats al nord de l'ENP i prop de l'eix de l'Autovia Lleida-Barcelona, com Tàrrega i Bellpuig. Aquests municipis, conjuntament amb Vilagrassa, són els que han tingut un major creixement poblacional i els que menys percentatge de població depenent de l'agricultura tenen. Per altra banda, els municipis del sud de l'ENP han tingut processos de despoblament accentuats (especialment en el període 1950-2000) que s'ha estabilitzat en les darreres dècades,tot i que alguns com Vilanova de Bellpuig i Preixana han continuat decreixent en els darrers temps. L'índex d'envelliment segueix una explicació paral·lela.

Com a tot Catalunya, la crisi ha comportat una reducció dels llocs de treball. La zona ha perdut ocupació als tres sectors no agraris gairebé amb la mateixa magnitud. Aquesta pèrdua d'ocupació s'ha concentrat en termes absoluts evidentment als municipis més grans encara que cal destacar també la pèrdua de llocs de treballs industrials a Belianes.

Pel que fa al sector industrial, aquest és important als municipis de l'eix de l'autovia Barcelona-lleida, i especialment a Tàrrega i Bellpuig. També hi ha empreses industrials d'una certa grandària a Arbeca, Belianes, Preixana i Vilanova de Bellpuig. Els polígons industrials es troben als municipis de l'eix de l'autovia: Vilagrassa, Bellpuig i Tàrrega.

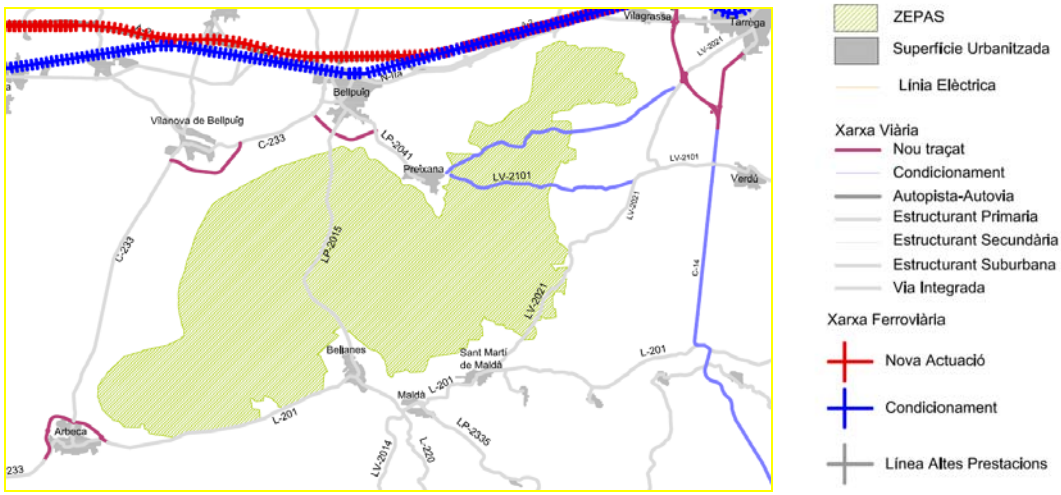

Arbeca Belianes Bellpuig Preixana Sant Martí de Maldà

Vilagrassa Tàrrega Verdú Vilanova de Bellpuig Maldà

Infraestructures

Cal destacar, en aquest sentit, que l'ENP se situa al sud d'un gran eix de comunicació conformat per l'Autovia de Lleida-Barcelona i la via del ferrocarril Lleida-Manresa, la qual està previst condicionar. Una xarxa de carreteres locals que uneixen els nuclis de població emmarquen l'ENP pel sud i per l'oest, i només dues carreteres, la carretera local LP-2015 de Belianes a Bellpuig, i la LV-2101 de Preixana Verdú, creuen parts significatives de l'ENP. La LV-2021 de Sant Martí de Maldà a Tàrrega incideix d'una manera poc important al sector sud-est de l'ENP. El límit sud *de l'ENP dels Secans de Belianes-Preixana, coincideix en un tram de la carretera L-201, en la que properament s'executarà el projecte AL-02109.2-A1 de Condicionament i reforçament del ferm (Tram Maldà-Arbeca).* Cal tenir en consideració també la previsió de construcció de diverses variants de carreteres per salvar els nuclis de Vilanova de Bellpuig, Bellpuig, Arbeca i

Tàrrega (ronda oest), sense que afectin a l'espai protegit. Donada l'orografia bàsicament plana, existeix una nodrida xarxa de camins rurals sense asfaltar que articulen tot l'espai protegit.

FITXA 88. CARACTERÍSTIQUES SOCIOECONÒMIQUES GRANYENA

Municipis

Granyanella	Cervera	Guimerà
Tàrrega	Granyena de Segarra	Ribera d'Ondara
Montornès de Segarra	Montoliu de Segarra	Verdú

Sistemes o subsistemes d'assentaments

La part occidental s'inclou al Sistema de Tàrrega

La part oriental, al Sistema Cervera

Paràmetres socioeconòmics

	Granyanella	Tàrrega	Cervera	Granyena de Segarra	Montoliu de Segarra	Montornès de Segarra	Guimerà	Ribera d'Ondara	Verdú
Superficie (km^2)	24,2	88,0	55,1	16,4	29,5	12,0	24,5	54,2	35,7
Població 2006	172	15.155	9.305	149	186	105	344	476	1.027
Població 2009	160	16.359	9.329	138	193	108	334	445	1.025
Densitat de població 2009	6,57	182,76	169,02	8,47	6,55	8,77	13,24	8,17	28,75
Evolució població 1996-2006 (%)	24	26	30	-15	-11	0	-14	-10	3
Índex d'envelliment 2009	250	90	90	290	530	490	880	290	
Habitatges totals 2001	140	6.487	3.857	124	110	87	279	196	547
Habitatge principal 2001 (%)	39	71	70	47	65	44	54	76	60
Taxa d'ocupació específica 2001	0,74	0,69	0,72	0,70	0,70	0,67	0,63	0,67	0,67
Llocs de treball sector primari (set 2009) (%)	7,1	3,7	5,2	59,1	50,0	68,4	43,9	13,5	39,2
Llocs de treball sector industrial (set 2009) (%)	37,7	21,4	27,0	9,1	0,0	5,3	1,8	36,9	7,1
Llocs de treball construcció (set 2009) (%)	7,1	12,4	11,8	4,5	20,0	0,0	14,0	15,3	9,8
Llocs de treball sector terciari (set 2009) (%)	48,1	62,5	55,9	27,3	30,0	20,0	40,4	34,3	43,9
Coeficient especialització relativa s. primari	2,2	0,2	0,2	4,9	3,5	6,1	3,4	3,6	2,0
Accessibilitat a la xarxa ferroviària	<10'	estació	estació	10-20'	10-20'	10-20'	<10'	depèn	<10'
Accessibilitat xarxa estructurant primària	<10'	eix	eix	10-20'	10-20'	10-20'	10-20'	depèn	<10'

L'ENP de Granyena es troba emmarcada pels nuclis urbans de Verdú, Tàrrega, Granyanella, Granyena de Segarra i Montoliu de Segarra; al seu interior – tot i que no formi part de l'ENP - hi ha el nucli urbà de Montornès de Segarra, com també el nucli del Mas de Bondia, pertanyent a aquest mateix municipi.

Com es pot observar, la densitat demogràfica és relativament elevada als municipis situats al nord de l'ENP i prop de l'eix de l'Autovia Lleida-Barcelona, com Tàrrega i Cervera. Aquests municipis, conjuntament amb el de Granyanella – també situat a tocar d'aquest eix - són els que han tingut un major creixement poblacional i els que menys percentatge de població depenent de l'agricultura tenen. Per altra banda, els municipis del sud i est de l'ENP han tingut processos de despoblament accentuats (especialment en el període 1950-2000) que s'ha estabilitzat en les darreres dècades,tot i que alguns com Guimerà, Granyena de Segarra i Ribera d'Ondara han continuat decreixent en els darrers temps. L'índex d'envelliment segueix una explicació paral·lela. El cas d'envelliment més extrem es dóna al municipi de Guimerà on la població de més de 64 anys sposa el 40% de la població total. Nivells notables d'envelliment es troben a Montoliu de Segarra i Montornès de Segarra

Com a tot Catalunya, la crisi ha comportat una reducció dels llocs de treball. La zona ha perdut ocupació als tres sectors no agraris gairebé amb la mateixa magnitud. Aquesta pèrdua d'ocupació s'ha concentrat en termes absoluts evidentment als municipis més grans.

Pel que fa al sector industrial, aquest és important als municipis de l'eix de l'autovia Barcelona-lleida, i especialment a Tàrrega i Cervera. També hi ha empreses industrials d'una certa grandària a Granyanella. Els polígons industrials es troben als municipis de l'eix de l'autovia: Tàrrega, Granyanella i Cervera.

Tàrrega

Verdú

Montornès de Segarra

Gramuntell (Ribera d'Ondara)

Montoliu de Segarra

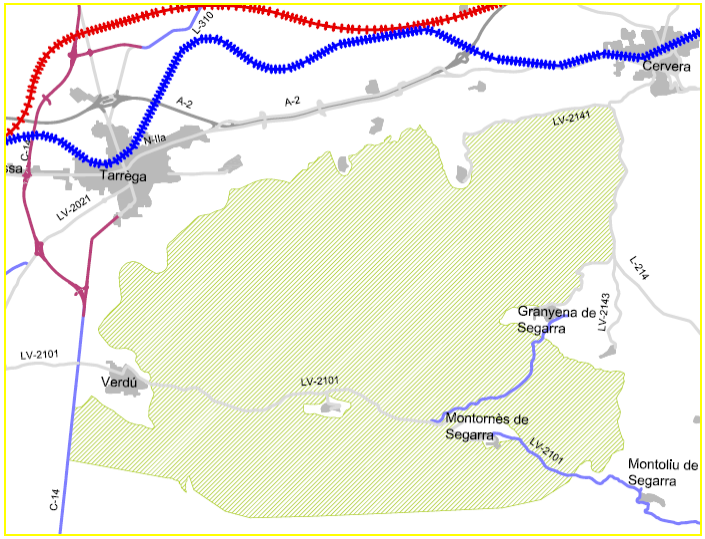

Granyanella

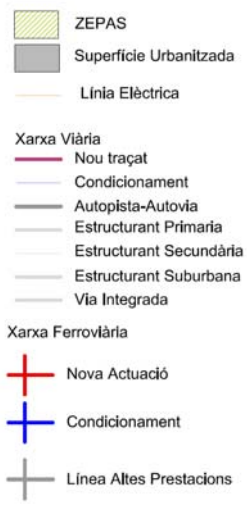

Guimerà

Cervera

Granyena de Segarra

Infraestructures

Cal destacar, en aquest sentit, que l'ENP se situa al sud d'un gran eix de comunicació conformat per l'Autovia de Lleida-Barcelona i la via del ferrocarril Lleida-Manresa, la qual està previst condicionar. Una xarxa de carreteres locals que uneixen els nuclis de població emmarquen l'ENP al nord-est (carreteres locals LV-2141 i L-214 funcionant com a límit de l'espai protegit) i a l'oest (essent la C-14 part del límit de l'espai al sud del nucli de Verdú) i només una carretera, la carretera local LV-2101 de entre Verdú i Montoliu de Segarra, creua totalment l'ENP en sentit est-oest, i està previst condicionar el tram més occidental entre Montornès i Montoliu. Cal tenir en consideració també la previsió de condicionament com a carretera de la pista existent entre Montornès de Segarra i Granyena de Segarra. Existeix una nodrida xarxa de camins rurals sense asfaltar i asfaltats que articulen tot l'espai protegit.

FITXA 89. CARACTERÍSTIQUES SOCIOECONÒMIQUES ANGLESOLA - VILAGRASSA

Municipis

Anglesola

Tàrrega

Vilagrassa

Sistemes o subsistemes d'assentaments

Sistema Tàrrega

Paràmetres socioeconòmics

La situació socioeconòmica d'aquests municipis ve marcat pel dinamisme industrial i comercial de la capital comarcal (Tàrrega) i de la situació molt propera dels altres dos municipis (Anglesola i Vilagrassa) a la capital i a l'eix de la carretera A-2, al llarg del qual es desenvolupen usos industrials i logístics.

	Anglesola	Tàrrega	Vilagrassa
Superficie (km^2)	23,7	88,0	19,6
Població 2006	1.303	15.155	467
Població 2009	1.351	16.359	455
Densitat de població 2009	57,42	187,18	22,90
Evolució població 1996-2006 (%)	7	26	10
Índex d'envelliment 2009	184	90	188
Habitatges totals 1991	527	6.487	205
Habitatge principal 2001 (%)	81	71	70
Taxa d'ocupació específica 2001	0,63	0,69	0,74
Llocs de treball sector primari (set 2009) (%)	18,64	3,68	10,62
Llocs de treball sector industrial (set 2009) (%)	19,32	21,39	13,27
Llocs de treball construcció (set 2009) (%)	18,86	12,44	16,81
Llocs de treball sector terciari (set 2009) (%)	43,18	62,49	59,29
Coeficient d'especialització relativa sector primari	2,2	0,2	1,5
Accessibilitat a la xarxa ferroviària	Estació	Estació	<10'
Accessibilitat a la xarxa estructurant primària	Eix	Eix	Eix

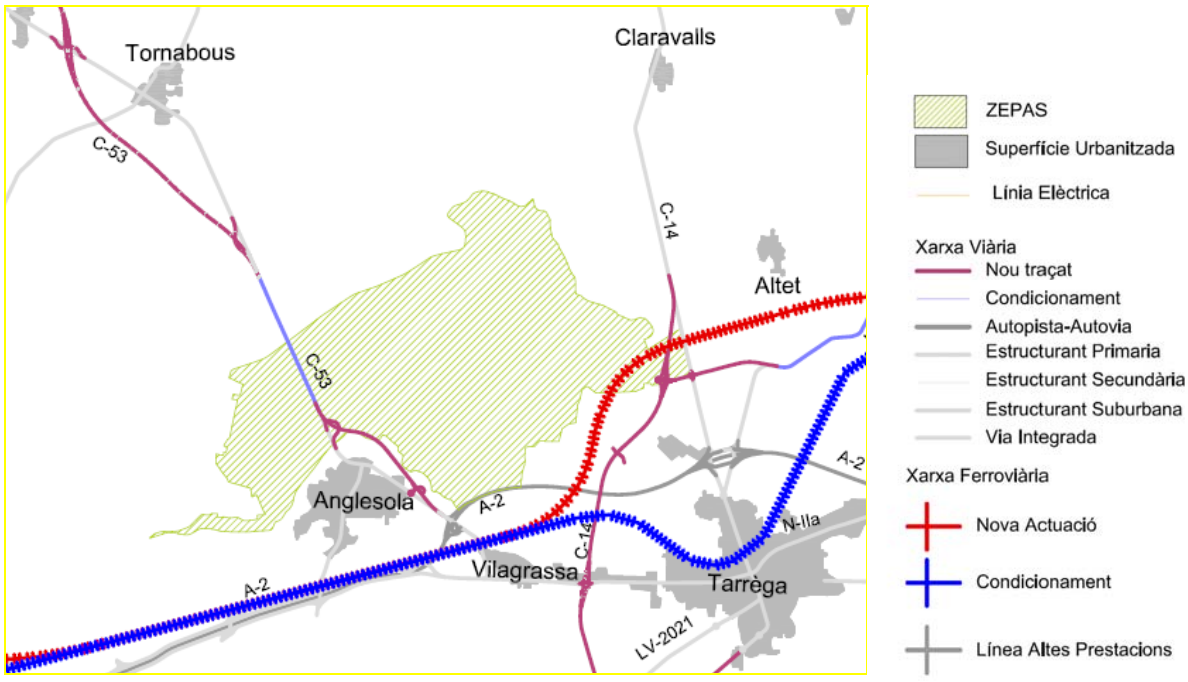
Es tracta, doncs, de l'ENP de la Plana de Lleida on els municipis que hi aporten territori tenen característiques menys "agràries" o "rurals". Si bé durant la segona meitat del segle XX només Tàrrega va augmentar la seva població, especialment Anglesola i en menor mesura Vilagrassa han tingut augments significatius a les darreres dècades. L'envelliment és reduït a Tàrrega i encara significatiu a Anglesola i Vilagrassa però molt menor que altres municipis dels ENPs propers. La concentració industrial a Tàrrega i Anglesola, amb polígons industrials, determina una estructura de treball on aquest sector és important, conjuntament amb el sector serveis que és el majoritari. En nombres absoluts, el número d'afiliats a la seguretat social en aquests tres municipis ha continuat augmentant en el període setembre 2007-setembre 2009, tot i la crisi, tot i que l'atur també ho ha fet, en termes numèricament més importants.

Anglesola

Tàrrega

Vilagrassa

Infraestructures

Cal destacar, en aquest sentit, que l'ENP se situa al nord d'un gran eix de comunicació conformat per l'Autovia de Lleida-Barcelona i la via del ferrocarril Lleida-Manresa, la qual està previst condicionar. La carretera C-14 suposa part del límit est de l'espai i només una carretera, la carretera C-53 al nord d'Anglesola, creua part de l'ENP en sentit sud-nord. Les previsions d'infraestructures del Pla Territorial Parcial de Ponent poden tenir, però, un efecte important sobre l'ENP: està previst condicionar una nova actuació ferroviària – corresponent a l'eix transversal ferroviari – que pot afectar l'extrem est de l'ENP. Al mateix temps, la variant oest de Tàrrega també tindrà un impacte sobre aquest sector oriental, mentre que la variant d'Anglesola incidirà sobre els límits de l'espai protegit al nord d'aquest nucli urbà. *També està previst per part del DPTOP condicionar la carretera C-53 (l'Avantprojecte de construcció i explotació AC-AL-05080-A1. Tram Vilagrassa-Alfarràs,) i le projecte VL-02184 variant de Tàrrega).* Donada l'orografia bàsicament planera, existeix una nodrida xarxa de camins rurals sense asfaltar i asfaltats que articulen tot l'espai protegit.

FITXA 90. CARACTERÍSTIQUES SOCIOECONÒMIQUES — SECANS DEL SEGRIÀ I UTXESA

Municipis

Alcanó	Sarroca de Lleida	Llardecans
Torres de Segre	Aitona	La Granja d'Escarp
Alfès	Seròs	Sunyer

Sistemes o subsistemes d'assentaments

La part oriental s'inclou al Subsistema Lleida

La part occidental al Subsistema Baix Segre

L'extrem sud es situa en el Subsistema Segrià Garriguenc

Paràmetres socioeconòmics

	Alcanó	Torres de Segre	Sarroca de Lleida	Aitona	Seròs	Llardecans	La Granja d'Escarp	Sunyer	Alfés
Superficie (km^2)	21,1	50,6	41,5	67,3	85,9	66	38,7	12,7	32,1
Població 2006	253	2.054	446	2.370	1.909	562	1.042	283	321
Població 2009	239	2.052	432	2.398	1.864	533	984	296	330
Densitat de població 2009	11,36	40,55	10,24	35,84	21,74	8,07	25,55	23,38	10,0
Evolució població 1996-2006 (%)	-5	15	-8	5	6	-14	-9	-10	-7
Índex d'envelliment 2009	318	154	357	214	238	343	252	217	320
Habitatges totals 2001	119	824	226	869	884	318	542	126	184
Habitatge principal 2001 (%)	69	77	70	77	70	70	71	74	60
Taxa d'ocupació específica 2001	0,67	0,67	0,62	0,59	0,65	0,61	0,57	0,63	0,63
Llocs de treball sector primari (set 2009) (%)	69,6	34,1	31,1	59,5	43,7	45,8	66,8	50,4	21,8
Llocs de treball sector industrial (set 2009) (%)	8,7	15,4	44,6	2,4	8,7	3,5	1,4	10,7	0,6
Llocs de treball construcció (set 2009) (%)	6,5	3,2	10,2	7,3	15,4	6,3	4,5	28,1	12,2
Llocs de treball sector terciari (set 2009) (%)	15,2	47,4	14,1	30,8	32,2	44,4	27,3	10,7	65,4
Coeficient especialització relativa s. primari (2001)	5,9	2,7	4,3	4,2	4	4,3	4,6	5,1	2,3
Accessibilitat a la xarxa ferroviària	10-20'	10-20'	10-20'	20-30'	20-30'	10-20'	>30'	10-20'	10-20'
Accessibilitat xarxa estructurant primària	Eix	<10'	Eix	10-20'	Eix	Eix	<10'	<10'	eix

Els nuclis urbans més propers a l'ENP sóns els de Sarroca de Lleida i Alcanó; cal tenir en consideració que diverses urbanitzacions situades al voltant de l'embassament d'Utxesa dins els termes municipals de Torres de Segre i Aitona estan situades dins l'ENP. Durant la segona meitat del segle XX, tots els municipis excepte Torres de Segre van perdre població. Durant aquests primers anys del segle XXI, la situació ha canviat: els tres municipis més grans – tots ells situats a la Vall del Segre i al nord-oest de l'ENP – augmenten la seva població, mentre que la resta en continua perdent i especialment els tres municipis situats al sud i est de la zona, i amb menor superfície de regadiu: Llardecans, Sarroca de Lleida i la Granja d'Escarp. Al mateix temps, la població està força envellida especialment als municipis més petits i menys dinàmics.

Gairebé la meitat dels llocs de treball del conjunt de municipis són directament a l'agricultura, i a 4 municipis més de la meitat de l'ocupació és agrària. L'ocupació industrial només té una certa importància a Torres de Segre (agroalimentària, construccions metàl·liques, química...), Seròs (construccions metàl·liques, agroalimentària, material de la construcció,...) i Sarroca de Lleida. Hi ha un polígon industrial a Torres de Segre. Els serveis són importants als municipis més grans (Torres de Segre i Aitona). Com a tot Catalunya, la desocupació ha crescut als dos últims anys en gairebé tres-centes persones; així, la crisi ha comportat una caiguda de l'ocupació no agrària, especialment al sector serveis.

Aitona

Alcanó

La Granja d'Escarp

Llardecans

Sarroca de Lleida

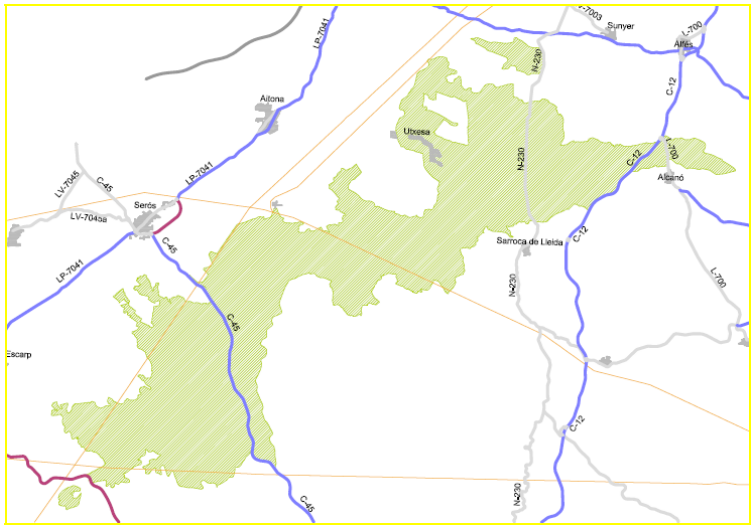

Torres de Segre

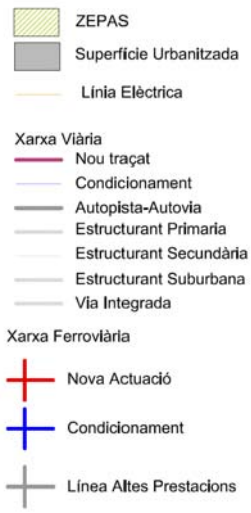

Seròs

Sunyer

Alfès

Infraestructures

Respecte a les infraestructures, l'ENP se situa emmarcada per l'eix de comunicació del Segre (carretera LP-7041) i de l'autopista Ap-2, que discorre al nord. Dos carreteres importants, la C-12 (Flix-Lleida), amb la previsió del seu desdoblament, i la C-45 (Maials-Seròs-límit provincial) creuen l'ENP en sentit sud-nord, respectivament a l'est i oest de l'espai protegit, i està previst condicionar-les, per la qual cosa caldrà tenir en compte els impactes d'aquests condicionaments. Una carretera menys important, la C-230a (Llardecans-Sudanell) discorre en paral·lel i a l'oest de la C-12. Cal destacar també l'existència de diverses línies d'alta tensió que recorren tot aquest sector, i que afecten especialment al centre, al sud i a l'oest de l'espai. Una important xarxa de camins rurals (especialment a la part nord de l'espai i lligats als camins de servei del canal de Seròs i els embassaments que origina, així com les explotacions agràries de regadiu existents en aquest sector, estructuren l'espai.

FITXA 91. CARACTERÍSTIQUES SOCIOECONÒMIQUES — SECANS DE MAS DE MELONS - ALFÉS

Municipis

Alfés	Castelldans	Puigverd de Lleida
Aspa	Artesa de Lleida	Albatàrrec
El Cogul	Lleida	Alcanó

Sistemes o subsistemes d'assentaments

La part occidental se situa en el Subsistema Lleida

La part oriental, al Sistema les Borges Blanques

Paràmetres socioeconòmics

	Alfés	Albatàrrec	Alcanó	Aspa	El Cogul	Castelldans	Puigverd de Lleida	Lleida	Artesa de Lleida
Superficie (km^2)	32,1	10,8	21,1	10,1	17,4	64,7	23,9	212	12,4
Població 2006	321	1.519	253	269	211	1.004	1.451	125.677	1.259
Població 2009	330	1.872	239	251	203	1.015	1.091	135.919	1.517
Densitat de població 2009	10,0	179,0	11,36	24,6	11,6	15,6	111,2	640,2	63,4
Evolució població 1996-2006 (%)	-7	46	-5	7	-8	6	19	12	24
Índex d'envelliment 2009	320	90	318	280	460	220	120	100	140
Habitatges totals 2001	184	517	119	146	125	448	535	57.360	561
Habitatge principal 2001 (%)	60	81	69	73	66	79	83	71	68
Taxa d'ocupació específica 2001	0,63	0,63	0,67	0,75	0,64	0,68	0,70	0,65	0,70
Llocs de treball sector primari (set 2009) (%)	21,8	18,1	69,6	61,2	48,6	53,9	37,1	3,9	26,8
Llocs de treball sector industrial (set 2009) (%)	0,6	3,7	8,7	6,1	16,2	3,3	17,9	7,0	32,5
Llocs de treball construcció (set 2009) (%)	12,2	11,5	6,5	6,1	13,5	17,6	11,4	8,4	12,7
Llocs de treball sector terciari (set 2009) (%)	65,4	66,8	15,2	26,5	21,6	25,2	33,7	80,7	28,1
Coeficient especialització relativa s. primari	2,3	2,9	5,9	6,2	4,9	3,9	2,2	0,3	2,7
Accessibilitat a la xarxa ferroviària	10-20'	<10'	10-20'	10-20'	10-20'	<10'	<10'	estació	estació
Accessibilitat xarxa estructurant primària	eix	Eix	Eix	<10'	Eix	eix	<10'	<10'	eix

Dins l'ENP no hi ha cap nucli urbà, però al límit de la mateixa hi ha els nuclis urbans d'Alfés, Aspa, el Cogul, Castelldans i Artesa de Lleida. Les dades socioeconòmiques en conjunt de l'ENP estan relativament esbiaixades per la presència i la potència demogràfica i econòmica de la ciutat de Lleida; tot i així, es poden observar diferències significatives entre els municipis situats al nord de l'ENP, amb terres en reg i propers als aixos de comunicació importants (autopista Ap-2, carretera N-240) i els situats més al sud i oest, amb preponderància pràcticament total del secà i allunyats d'aquests eixos. Així, durant la segona meitat del segle XX, Lleida, Albatàrrec i més modestament Artesa de Lleida van augmentar la seva població, però la resta en van perdre. Els primers 10 anys del segle XXI, aquests municipis, als quals se n'afegeixen Castelldans i especialment Puigverd de Lleida, han continuat augmentant de població, mentres que Alfés, Aspa, ei el Cogul en perden. És en aquests municipis on els índexs d'envelliment són més notables. També en aquests municipis més petits l'agricultura és la principal font d'ocupació, mentre que els serveis són molt importants a Lleida ciutat i Albatàrrec, i també Alfés (àrea de servei i hotel de l'Ap-2). Respecte al procés de crisi, cal tenir en compte l'important pèrdua de llocs de treball a Lleida i Albatàrrec. Pel que fa la indústria – i deixant de banda la ciutat de Lleida – hi ha una certa presència a Albatàrrec, Artesa de Lleida i Puigverd de Lleida (metall, alimentària, fusteria...)

Albatàrrec

Alfés

Artesa de Lleida

Aspa

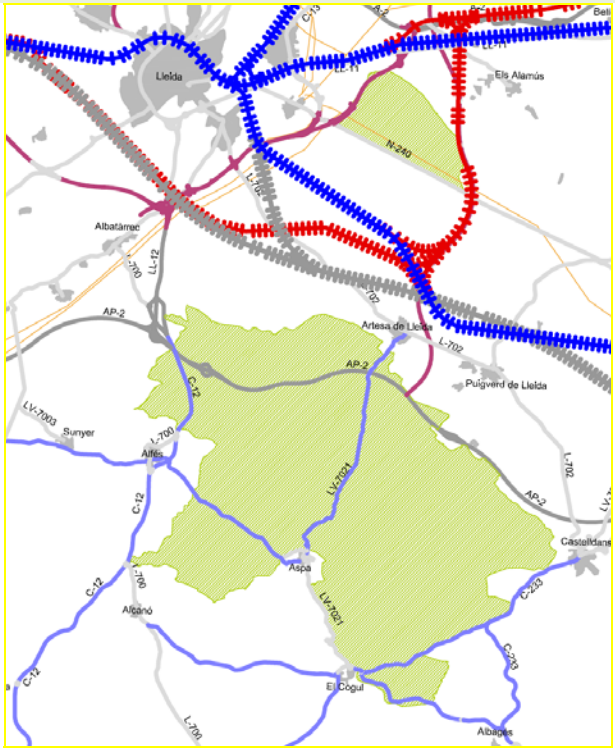

Castelldans

El Cogul

Lleida

Puigverd de Lleida

Infraestructures

Quant a les infrastrcutures de comunicació, destaca el pas de l'autopista Ap-2 recorrent l'ENP pel seu sector nord i separant el conjunt d'espais d'Alfés de la resta de l'espai protegit.

Una sèrie de carreteres creuen l'espai en sentit majoritari nord-sud. A l'oest, part de la C-12 al nord d'Alfés. Al centre, la carretera LV-7021 entre Aspa i Artesa de Lleida, i a l'est, la carretera C-233 entre Albagés i Castelldans. La carretera local LV-7021 entre Alfés i Aspa creua una part de l'espai en sentit oest-est i després, entre Aspa i el Cogul, determina el límit de l'espai. Cal tenir en compte que, tal com s'observa a la figura, està previst condicionar bona part d'aquestes carreteres, incloent el desdoblament de la C-12, la qual cosa caldrà tenir en consideració per la prevenció i correcció de possibles impactes ambientals sobre els espais. Una xarxa de camins rurals complexa, amb diversos passos que travessen l'autopista Ap-2, articulen l'espai.

Quant al sector nord de Torreribera, cal tenir en compte que les previsions del Pla Territorial Parcial de Ponent l'emmarquen entre dos infraestructures de comunicació previstes; a l'oest, una nova variant de Lleida, i a l'est, una línia ferroviària de nova construcció. Per aquest sector també discorre una línia d'alta tensió en paral·lel a la carretera N-230.

FITXA 92. CARACTERÍSTIQUES SOCIOECONÒMIQUES — PLANS DE SIÓ

Municipis

Oliola	Tornabous	Tàrrega	Vilagrassa
Torrefeta i Florejacs	Barbens	Agramunt	
Plans de Sió	Ossó de Sió	Puigverd d'Agramunt	

Sistemes o subsistemes d'assentaments

Sistema Agramunt, la part més occidental

Sistema Tàrrega, la part meridional

Sistema Guissona, la part més oriental

Paràmetres socioeconòmics

	Oliola	Torrefeta i Florejacs	Plans de Sió	Tornabous	Barbens	Ossó de Sió	Tàrrega	Agramunt	Vilagrassa	Puigverd d'Agramunt
Superficie (km^2)	86,5	89,2	56,1	20,1	7,6	26	88,0	79,4	19,6	21,1
Població 2006	246	650	570	823	828	236	15.155	5.459	467	268
Població 2009	248	633	573	857	892	219	16.359	5.608	455	278
Densitat de població 2009	2,87	7,12	10,25	35,46	117,92	8,33	187,19	32,74	22,60	16,35
Evolució població 1996-2006 (%)	25	-5	-6	-1	10	10	26	11	10	19
Índex d'envelliment 2009	171	246	322	260	259	222	125	90	190	209
Habitatges totals 2001	142	264	359	381	359	129	6.487	2.003	205	122
Habitatge principal 2001 (%)	55	86	51	74	70	59	71	76	70	78
Taxa d'ocupació específica 2001	0,77	0,74	0,70	0,69	0,67	0,71	0,69	0,67	0,74	0,63
Llocs de treball sector primari (set 2009) (%)	78,57	50,88	42,70	47,67	0,00	68,75	3,68	8,23	10,6	67,35
Llocs de treball sector industrial (set 2009) (%)	0,00	14,91	10,67	2,62	1,41	10,42	21,39	34,04	13,3	14,29
Llocs de treball construcció (set 2009) (%)	5,36	8,77	33,15	12,50	10,56	4,17	12,44	15,04	59,3	12,24
Llocs de treball sector terciari (set 2009) (%)	16,07	25,44	13,48	37,21	88,03	16,67	6,12	42,69	59,3	6,12
Coeficient d'especialització relativa sector primari	6,1	4,1	4,3	3,6	3,4	6	0,2	0,6	1,5	5,5
Accessibilitat a la xarxa ferroviària	20-30'	10-20'	<10'	<10'	<10'	10-20'	Estació	10-20'	<10'	10-20'
Accessibilitat a la xarxa estructurant primària	20-30'	<10'	<10'	eix	<10'	<10'	eix	eix	Eix	<10'

Diversos nuclis de població estan inserits dins de la trama de l'espai protegit, com correspon a una zona de poblament antic amb molts nuclis d'origen castral. Es tracta de Claravalls i el despoblat de Conills al terme municipal de Tàrrega, Ossó de Sió i Bellver d'Ossó al terme municipal d'Ossó de Sió, Mont-roig, Pelagalls, Sisteró, Ratera, les Pallargues, Hostrafrancs i Concabella al terme municipal de els Plans de Sió. D'altres nuclis urbans, com Riber, Sedó, la Figuerosa, Montfalcó d'Ossó, Montcortès de Segarra, Altet, Tarroja de Segarra i Castellnou d'Ossó es troben al límit mateix de l'espai protegit.

A la segona meitat del segle XX, només Tàrrega i Agramunt – els dos nuclis més importants – van augmentar la seva població. En canvi, a la primera dècada del segle XXI, només Plans de Sió i Torrefeta i Florejacs continuen perdent població. Els municipis més petits i que més població han perdut mostren també un important índex d'envelliment.

Pel que fa a l'ocupació, els serveis i la indústria són les activitats més importants si bé tenen una notable concentració a Agramunt i Tàrrega. Contràriament, 6 municipis tenen pràcticament la meitat o més de la meitat de població ocupada a l'agricultura (Oliola, Torrefeta i Florejacs, Tornabous, Ossó de Sió, els Plans de Sió i Puigverd d'Agramunt). La crisi ha colpejat amb força aquest territori, amb pèrdues significatives del nombre d'afiliats, especialment al sector de la construcció i als municipis dels Plans de Sió i Tornabous. Pel que fa a la indústria, aquesta activitat és important a Tàrrega (alimentació, metall, auxiliar de la construcció) i a Agramunt (metall, alimentació...). A la resta del territori hi ha algunes indústries alimentàries (farina, pinsos...).

Agramunt | Puigverd d'Agramunt | Barbens | Tornabous

Oliola | Nuclis de Torrefeta i Florejacs: Riber, Sedó i Torrefeta | Riudovelles (t.m. de Tàrrega)

Nuclis del terme municipal de Tàrrega: Altet, Claravalls, Santa Maria de Montmagastrell i la Figuerosa

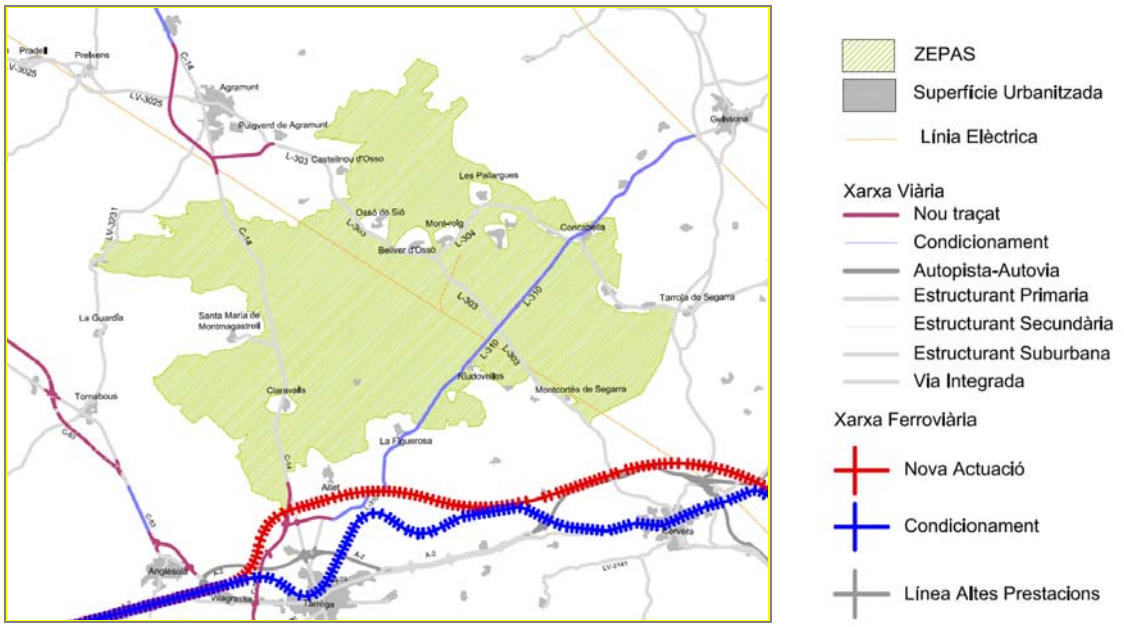

Nuclis del terme municipal d'Ossó de Sió: Montfalcó d'Ossó, Ossó de Sió, Bellver d'Ossó i Castellnou d'Ossó

Nuclis del terme municipal de Plans de Sió. De dalt a baix, i d'esquerra a dreta: Muller, les Pallargues, Mont-roig, Pelagalls, Sisteró, Montcortès de Segarra, Concabella, Hostafrancs, Ratera i l'Aranyó

Infraestructures

Quant a les infraestructures de comunicació, dos carreteres importants que passen per Tàrrega creuen l'espai. Cap al nord-oest circula la C-14 i cap a nord-est la L-310 cap a Guissona, carretera que està previst condicionar. Al mateix temps, les carreteres L-303 i L-304 que articulen la vall del riu Sió discorren en sentit est-oest i uneixen els molts nuclis situats prop del riu. H*i ha una previsió de condicionament de la C-14 i eixample amb la variant de Claravalls i la variant de Tàrrega.* Cal tenir en compte també que una línia d'alta tensió creua l'espai pel centre en sentit sud-est/nord-oest. La xarxa de camins agrícoles és àmplia, generalment de terra però perfectament circulables.

FITXA 93. CARACTERÍSTIQUES SOCIOECONÒMIQUES — SECANS DE LA NOGUERA

Municipis

Algerri	Os de Balaguer	Camarasa
Castelló de Farfanya	Balaguer	Ivars de Noguera

Sistemes o subsistemes d'assentaments

Sistema Balaguer, exceptuant Ivars de Noguera que s'inclou al subsistema Lleida

Paràmetres socioeconòmics

	Algerri	Ivars de Noguera	Os de Balaguer	Balaguer	Castelló Farfanya	Camarasa
Superficie (km^2)	54,1	27,1	135	57,2	52,7	156,6
Població 2006	467	357	924	13.455	564	931
Població 2009	469	363	985	16.779	572	991
Densitat 2009	8,63	13,38	7,24	292,73	10,87	6,31
Evolució població 1996-2006 (%)	-11	5	20	20	-3	4
Índex d'envelliment 2009	580	280	140	110	320	370
Habitatges totals 1991	248	167	536	6.344	355	580
Habitatge principal 2001 (%)	69	67	53	74	58	54
Taxa d'ocupació específica 2001	0,61	0,63	0,73	0,66	0,62	0,63
Llocs de treball sector primari (set 2009) (%)	42,0	67,2	25,4	9,8	46,1	23,3
Llocs de treball sector industrial (set 2009) (%)	1,2	4,7	10,3	17,0	3,5	13,4
Llocs de treball construcció (set 2009) (%)	9,3	10,9	24,1	14,2	10,6	17,7
Llocs de treball sector terciari (set 2009) (%)	47,5	17,2	40,2	59,0	39,7	45,7
Coeficient d'especialització relativa sector primari	4,2	4,9	3	0,4	3,8	2,8
Accessibilitat a la xarxa ferroviària	10-20'	10-20'	10-20'	Estació	<10'	Estació
Accessibilitat a la xarxa estructurant primària	Eix	<10'	<10'	Eix	Eix	<10'

Mentre 5 dels municipis de l'ENP sumen només 3.380 habitants, Balaguer comptabilitza 16.779, xifres que permeten tenir en consideració que una anàlisi socioeconòmica global incorporaria l'esbiaixament causat per la potència de la capital comarcal de la Noguera. Tots els nuclis urbans se situen fora dels límits de l'ENP, però, Ivars de Noguera, Algerri, Castelló de Farfanya i el nucli de Gerb (municipi d'Ós de Balaguer) estan a tocar.

Durant la segona meitat del segle XX, el despoblament va afectar a tots els municipis exceptuant Balaguer. Durant la primera dècada del segle XXI, la tendència va canviar a Camarasa, Ivars de Noguera i Ós de Balaguer, però no a Castelló de Farfanya i Algerri, els municipis que més superfície aporten a l'ENP, i que van continuar disminuint la seva població. També la població està molt envellida a tots els municipis exceptuant Balaguer.

A Balaguer hi ha un predomini del sector serveis que, en general, és també important a tots els municipis situats al llarg d ela carretera C-26 i fins i tot els més interiors com Camarsa i Ós de Balaguer, tot i que en tres d'ells (Algerri, Ivars de Noguera i Castelló de Farfanya) l'agricultura continua essent força important. A Balaguer destaca la seva gran ocupació inudstrial. La crisi ha afectat fortament aquest territori, amb pèrdua d'ocupació no agrària especialment a la construcció i també a la indústria. Balaguer i Camarasa tenen polígons industrials.

Algerri

Balaguer

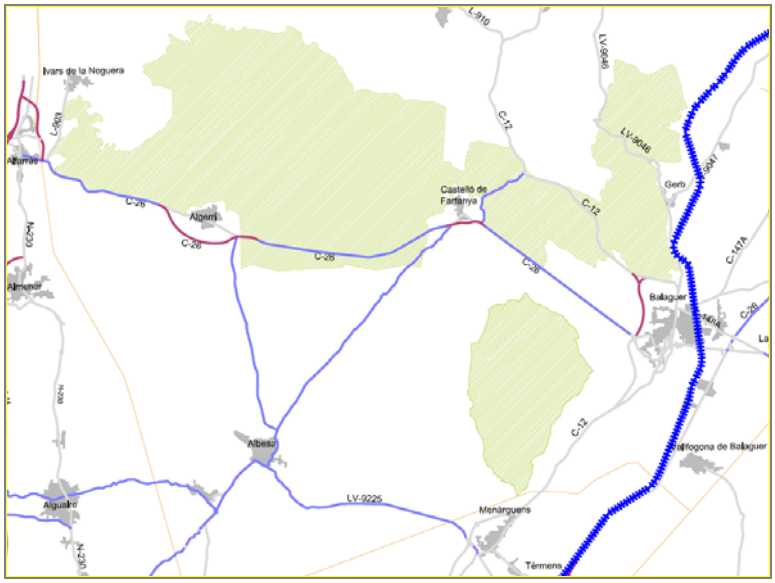

Camarasa

Castelló de Farfanya

Gerb (Ós de Balaguer)

Ivars de Noguera

Infraestructures

Quant a infraestructures de comunicació, aquest ENP ve emmarcat per la vall del Noguera Ribagorçana a l'oest, per on discorre la N-230 (i a tocar de l'ENP la carretera local L-903 d'accés a Ivars de Noguera), i el Segre a l'est, per on discorre la C-12 , la LV-9046 que surt de Balaguer cap al nord. Aquestes dues carreteres creuen la part més oriental de l'ENP. La carretera C-26 d'Alfarràs a Balaguer marca el límit sud de l'ENP tot i que en una part del territori (entre Algerri Castelló de Farfanya) creua l'espai protegit. Cal tenir en compte que està previst la construcció de les variants d'Algerri i Castelló de Farfanya (amb mínima o nul·la incidència sobre l'espai protegit), però també la millora de la carretera C-26 *(avantprojecte de construcció i explotació ALC-AL-05080-A1 tram Vilagrassa-Alfarràs)* i el condicionament d'un tram de vial a l'est de Castelló de Farfanya per connectar la C-26 i la C-12, creuant l'espai *a més de la construcció de la nova variant de Balaguer que donarà continuïtat a la carretera C-12.*. És de destacar també que el sector sud d'aquest ENP, situada al terme de Balaguer, està allunyat de carreteres. La xarxa de camins és important en aquest sector sud

d'orografia planera, i més irregular i fragmentada a la part nord, on destaca el camí de servei del canal Algerri-Balaguer al sud i els camins que surten cap al nord des d'Algerri.

FITXA 94. CARACTERÍSTIQUES SOCIOECONÒMIQUES — BELLMUNT - ALMENARA

Municipis

Sentiu de Sió	Montgai	Agramunt
Bellcaire d'Urgell	Bellmunt d'Urgell	Preixens
Balaguer	Castellserà	
Cubells	Penelles	

Sistemes o subsistemes d'assentaments

Sistema de Balaguer en la part occidental

Sistema d'Agramunt en la part oriental

Petites insercions del sistema Artesa de Segre (municipi de Cubells) i sistema Tàrrega (municipi de Castellserà)

Paràmetres socioeconòmics

	Sentiu de Sió	Bellcaire d'Urgell	Balaguer	Cubells	Montgai	Bellmunt d'Urgell	Castellserà	Penelles	Agramunt	Preixens
Superficie (km^2)	29,7	31,1	57,2	57,2	29,1	15,9	25,5	79,4	79,4	5,0
Població 2006	478	1.295	13.455	13.455	772	1.128	525	5.459	5.459	225
Població 2009	496	1.284	16.779	401	727	215	1.131	546	5.608	506
Densitat població 2009	16,7	40,9	292,73	10,2	25,1	42,1	7,4	21,4	32,74	17,6
Evolució població 1996-2006 (%)	2	-5	20	20	-5	1	-9	11	11	-4
Índex d'envelliment 2009	305	273	110	260	289	211	254	292	90	267
Habitatges totals 1991	234	569	6.344	6.344	378	484	224	2.003	2.003	128
Habitatge principal 2001 (%)	66	79	74	74	74	79	71	76	76	62
Taxa d'ocupació específica 2001	0,63	0,66	0,66	0,66	065	0,67	0,58	0,67	0,67	0,64
Llocs de treball sector primari (set 2009) (%)	9,8	27,2	9,8	32,4	40,1	55,3	28,3	25,7	8,23	26,1
Llocs de treball sector industrial (set 2009) (%)	75,7	28,5	17,0	1,8	28,1	2,6	30,5	10,3	34,04	12,1
Llocs de treball construcció (set 2009) (%)	6,1	12,8	14,2	17,1	7,8	23,7	11,7	2,8	15,04	14,6
Llocs de treball sector terciari (set 2009) (%)	8,4	31,4	59,0	48,6	24,0	18,4	29,5	61,2	42,69	47,1
Coeficient especialització relativa s. primari	1,9	2,3	0,4	0,4	3,3	2,3	3,2	0,6	0,6	4,5
Accessibilitat a la xarxa ferroviària	<10'	<10'	Estació	10-20'	10-20'	10-20'	10-20'	10-20'	10-20'	10-20'
Accessibilitat xarxa estructurant primària	Eix	Eix	Eix	Eix	<10'	<10'	<10'	Eix	eix	<10'

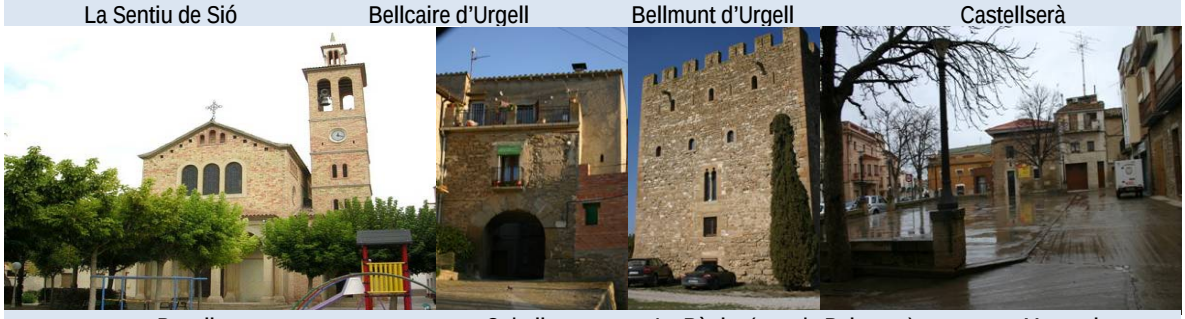
Aquest ENP s'allarga en un territori situat entre dos muniicpis poblats i en creixement, com són Balaguer a l'oest i Agramunt a l'est. Dins el terme de Balaguer, ocupa la part sud d'una entitat de població anomenada Flix – enclavada entre els termes de la Sentiu de Sió i Montgai. Pel que fa a Agramunt, ocupa la part occidental del poble d'Almenara Alta. Dins l'ENP no hi ha cap nucli urbà, tot i que Almenara Alta, Bellmunt d'Urgell i Montgai se situen ben a prop del límit. Hi ha tres masies habitades (cal Trepat de Dalt, cal Trepat de Baix i Mas de Borres) a la part oriental de l'ENP.

El total de la població dels municipis amb territori a l'ENP sumen 27.700 persones, però si es descompten Balaguer i Agramunt, aquesta xifra supera per ben poc els 5.000 habitants, essent els nuclis més grans Bellcaire d'Urgell i Castellserà. Durant la segona meitat del segle XX, només Agramunt i Balaguer van créixer, amb un despoblament intens a la resta, especialment a Cubells, Preixens i Penelles. A la primera dècada del segle XXI, canvien algunes tendències; Cubells, Penelles, la Sentiu de Sió i Castellserà guanyen població moderadament, la resta perden i és Montgai i Bellmunt d'Urgell els que mantenen un ritme de pèrdua demogràfica elevada, a més amb una població notablement

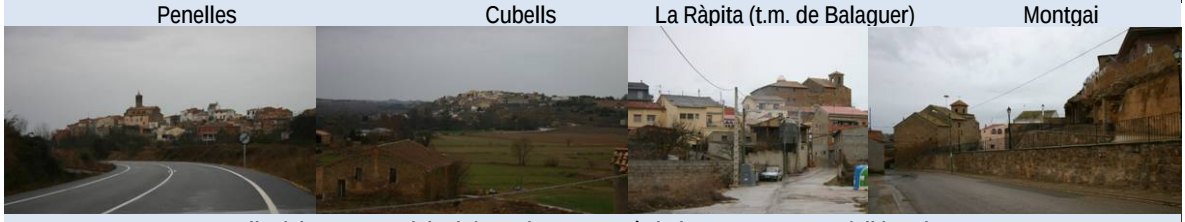
envellida. Els agricultors suposen gairebé un 13% dels ocupats a la zona i un 26% si no es considera Agramunt i Balaguer, essent la principal font d'ocupació a Bellmunt d'Urgell i Montgai. Agramunt i Balaguer tenen importància amb els serveis i la indústria. Bellcaire d'Urgell, Montgai, la Sentiu de Sió i Castellserà tenen una notable activitat industrial amb empreses petites i mitjanes del sector de la confecció (Etailet, Confeccions Butsènit), alimentació (Transalfals, Bernaus), maquinària agrícola (JYMPA, Serpentines y Elevadores, Talleres Gili) o vidre (Vidres Viola). La crisi ha comportat una reducció significativa de l'ocupació no agrària, especialment a la construcció i a la indústria, amb una pèrdua de 242 llocs de treball en el sector no agrari – sense considerar Agramunt i Balaguer.

La Sentiu de Sió | Bellcaire d'Urgell | Bellmunt d'Urgell | Castellserà

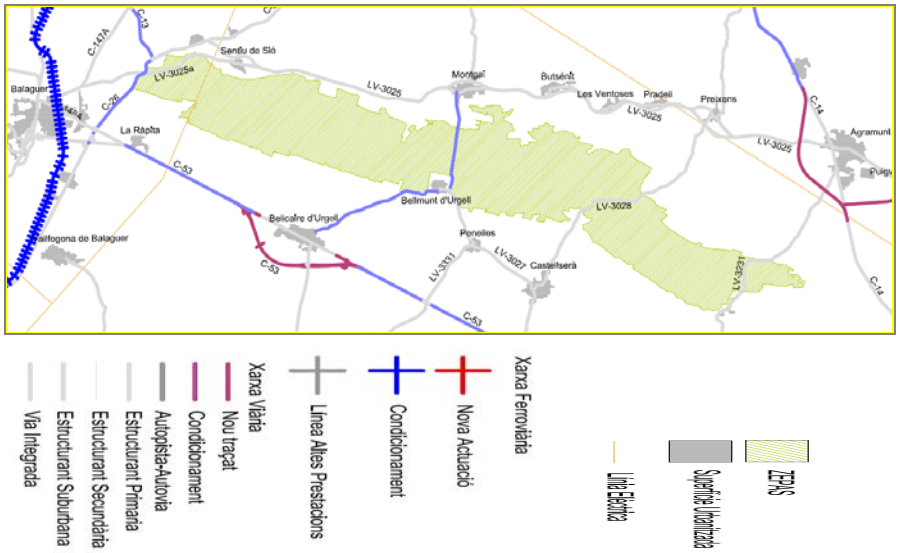

Penelles | Cubells | La Ràpita (t.m. de Balaguer) | Montgai

Nuclis del terme municipal de Preixens: Butsènit, les Ventoses, Pradell i Preixens

Infraestructures

Quant a les infraestructures, destaca l'existència d'un eix de comunicació extern al nord – la LV-3025 que ressegueix al riu Sió – i al sud – la C-53 de Tàrrega a Balaguer. Una sèrie de carreteres locals – d'oest a est la LV-3025a de Balaguer a la Sentiu de Sió, la LV-3028 de Castellserà a Preixens i la LV-3321 fins Agramunt - creuen l'ENP en sentit longitudinal. Cal tenir en compte que està previst condicionar com a carretera la pista asfaltada que va de Bellcaire d'Urgell a Montgai passant per Bellmunt, aspecte que caldrà tenir en consideració pel seu possible impacte sobre l'espai protegit. Una línia elèctrica d'alta tensió creua l'espai pel seu extrem occidental.

FITXA 95. CARACTERÍSTIQUES SOCIOECONÒMIQUES PLANS DE LA UNILLA

Municipis

Alguaire

Almenar

Sistemes o subsistemes d'assentaments

Subsistema Lleida, conformat pel municipi de Lleida i tota la seva corona de municipis segrianencs que formen la seva àrea d'influència màxima i més directa des del punt de vista funcional i més propera des del punt de vista físic

Paràmetres socioeconòmics

	Alguaire	Almenar
Superficie (km^2)	50,3	66,5
Població 2006	3.088	3.576
Població 2009	3.165	63,16
Densitat de població 2009	3.457	55,10
Evolució població 1996-2006 (%)	9	4
Índex d'envelliment 2009	140	161
Habitatges totals 1991	1.151	1.497
Habitatge principal 2001 (%)	84	78
Taxa d'ocupació específica 2001	0,67	0,70
Llocs de treball sector primari (set 2009) (%)	12,3	26,2
Llocs de treball sector industrial (set 2009) (%)	18,2	10,9
Llocs de treball construcció (set 2009) (%)	44,1	19,1
Llocs de treball sector terciari (set 2009) (%)	25,5	43,8
Coeficient d'especialització relativa sector primari	1,6	2
Accessibilitat a la xarxa ferroviària	<10	<10
Accessibilitat a la xarxa estructurant primària	Eix	Eix

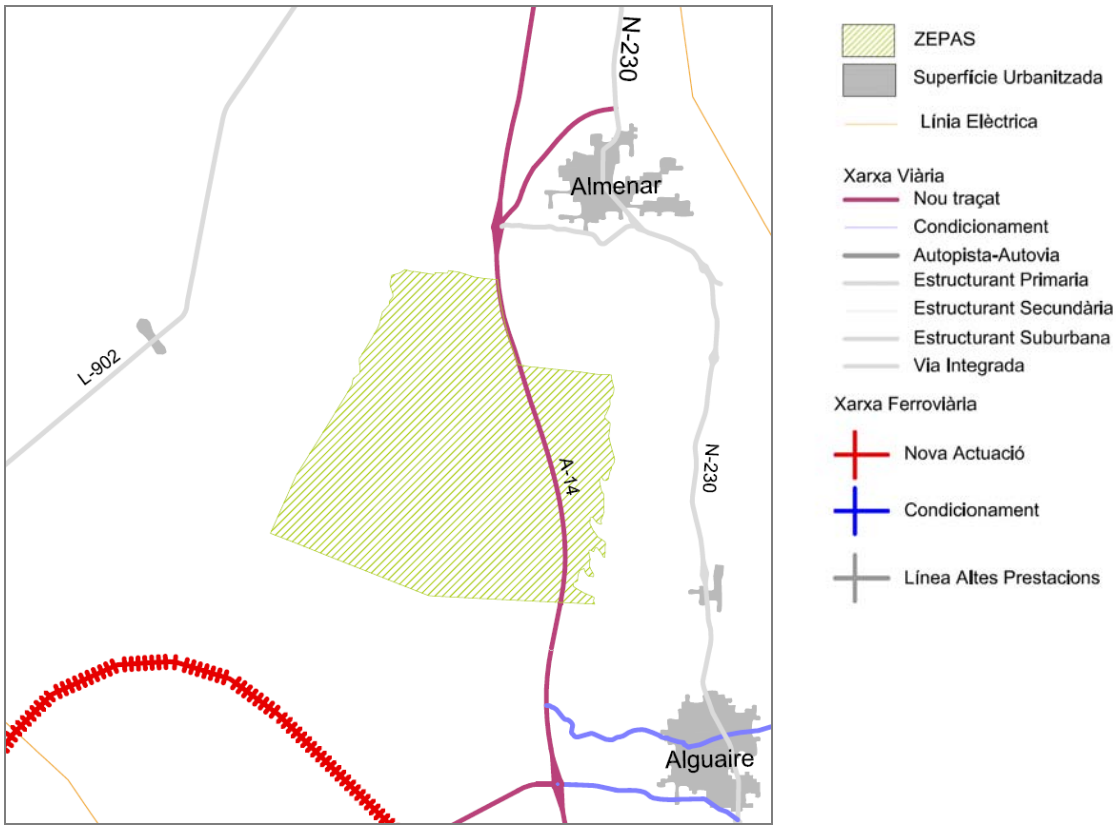
Aquests dos municipis del Segrià han tingut una dinàmica poblacional positiva durant tota la segona meitat del segle XX i encara més important a la primera dècada del segle XXI. Tot i així, els índexs d'envelliment continuen essent considerables. Mentre a Alguaire domina la població ocupada en el sector de la construcció, a Almenar ho és en el sector serveis. La població ocupada a l'agricultura a Almenar és molt més elevada. Tot i la crisi, la població ocupada a Alguaire no ha tingut reducció, possiblement mercès a la construcció de l'aeroport. A nivell industrial, a Alguaire hi ha indústria alimentària i Almenar també a més d'indústria de material de transport i ceràmica.

Alguaire

Almenar

Quant a les vies de comunicació, aquest espai protegit, situat en un altiplà, havia estat allunyat de qualsevol infraestructura de circulació rodada supralocal, tot i que la nova autovia A-14 (Lleida – Vielha), actualment en construcció per part del Ministeri de Foment, l'ha travessat completament en sentit sud-nord pel seu costat oriental. Cal destacar també una xarxa de camins agrícoles molt poc transitats i sense asfaltar que aprofiten l'orografia relativament planera del sector.

2.2.3.2 Activitat agrícola

L'activitat agrícola als Espais Naturals Protegits de la Plana de Lleida té una gran importància a nivell econòmic, social i ambiental, ja que suposa una de les principals activitats econòmiques i ocupa bona part de la superfície del territori d'estudi i, tal com s'ha comentat en apartats anteriors d'aquest Pla de Gestió, de l'activitat agrícola depèn una bona part de les espècies d'interès lligades a l'agroecosistema estèpic . En conseqüència, existeix una estreta vinculació entre l'agricultura i el seu entorn, així com amb la resta d'activitats que es desenvolupen a l'indret. El sòl agrícola està ocupat majoritàriament per cultius herbacis, la gran majoria en règim de secà i alguns en reg de suport, dominats per l'ordi que és l'espècie que millor s'adapta a les condicions climàtiques de la zona, però també d'altres com blat, civada, triticale, colza i alguna lleguminosa. Tot i això, la seva importància relativa varia d'unes a altres. En concret, als ENPs situats més al nord (Secans de Balaguer, Pla de la Unilla, Bellmunt-Almenara, Plans de Sió i Anglesola-Vilagrassa), els cereals d'hivern ocupen pràcticament tota la superfície conreada, mentre que als ENPs més meridionals (Secans de Belianes-Preixana, Granyena, Secans de Mas de Melons-Alfés i Secans de Segrià-Utxesa) es combinen amb més o menys intensitat amb cultius arboris (olivera, vinya i ametller), i fins i tot amb fruiters de regadiu inclosos dins la pròpia zona declarada com a ENP (Segrià-Utxesa). La taula següent detalla aquestes dades sobre l'ús del sòl als ENPs de la Plana de Lleida.

Taula 22. Ús del sòl agrícola als ENPs de la Plana de Lleida, en % sobre el total de la SAU.

	Bellmunt-Almenara	Plans de Sió	Anglesola-Vilagrassa	Secans de Belianes-Preixana	Secans de Mas de Melons-Alfés	Secans del Segrià i Utxesa	Secans de la Noguera	Plans de la Unilla
Cereal de secà	97,5	96,5	96,4	78,7	68,2	41,9	85,3	99,5
Ametller i olivera	2,3	3,5	3,6	19,9	31,8	41,5	12,3	0,05
Vinya	0	0	0	1,4	0	0	0,5	0,3
Fruiters regadiu	0	0	0	0	0	16,6	1,9	0,2
Total ús agrícola	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*

Font: Correa, M. (2010) a partir de REGSEGA (2009). Secans de la Noguera i Plans de la Unilla a partir de dades de SIGPAC

En l'estructura de les explotacions cal tenir en compte també alguns aspectes relacionats amb les dimensions d'aquestes finques i de les parcel·les que en formen part, així com també de la tinença de la terra; d'una banda el sòl agrícola està molt repartit de manera que existeixen gran quantitat de propietaris per una superfície relativament petita, el què fa que les explotacions siguin més difícilment rendibles. La dimensió mitjana d'explotació a la majoria d'espais és de 40 ha, a excepció del Pla de la Unilla i Anglesola-Vilagrassa on la mitjana és menor, de 20 ha. Aquesta superfície inclou tant les terres que estan incloses a l'ENP com les terres que no estan dins l'ENP però formen part d'una mateixa empresa agrària. A més a més, les parcel·les són també petites, amb una mitjana de 2 ha i sovint estan repartides pel territori. Molts agricultors recorren a la demanda de concentracions parcel·làries per resoldre aquesta problemàtica, tal i com s'explica més endavant. Tot i així, també en gairebé tots els casos l'estructura productiva és mixta i diversa, de

manera que es combina el secà inclòs a l'ENP amb terres de regadiu situades fora i també, en molts casos, es complementa amb ramaderia., tal i com s'explica detalladament a l'apartat 2.2.3.2.

La ramaderia present a l'ENP, però sobretot a la seva perifèria, condiciona de manera important els règims de fertilització que s'utilitzen a les explotacions i en concret a les finques de secà incloses a l'espai. En aquelles zones on hi ha una major densitat ramadera, en l'adobat de fons s'utilitza matèria orgànica enlloc del fertilitzant mineral, tot i que sovint també es complementen un i altre. L'adobat de cobertera es realitza gairebé sempre amb fertilitzant inorgànic, encara que hi ha agricultors que fan també aplicacions de purins en l'època de cobertera, i s'estalvien així el cost del fertilitzant inorgànic. Malgrat tot, els costos en fertilització no són gens menyspreables per a les explotacions, fet que segurament no ha estat encara interioritzat suficientment per part dels productors, que encara no basen les aplicacions en anàlisis de sòls i, per tant, es donen encara casos amb fertilització excessiva per als rendiments que s'obtenen dels cultius de secà. Donada la legislació sobre les dejeccions ramaderes, els camps de conreu són un complement necessari per les activitats ramaderes, i l'eficiència en l'ús dels mateixos marquen la diferència entre una concepció de ser tractades més com un residu que cal eliminar de l'explotació que com un fertilitzant. La utilització dels subproductes com a adob orgànic de manera racional pot suposar un estalvi important, no només en termes de cost de la fertilització dels cultius herbacis sinó també en termes de gestió de les dejeccions ramaderes.

La tinença de la terra d'altra banda és, de forma majoritària, en propietat. Només a la Serra de Bellmunt-Almenara, Plans de Sió i Anglesola-Vilagrassa, les altres formes de tinença (parceria, arrendament) assoleixen nivells destacables (30 %). La tinença de la terra es constitueix en un element de cost per a les explotacions agràries quan aquesta no és la propietat, doncs sota algun tipus de contracte, més o menys formal, s'acorda el pagament d'una certa quantitat de diners per a l'ús productiu de la terra. Hi ha també un percentatge elevat de propietaris que tot i no arrendar la terra sí que contracten els serveis agraris a alguna empresa de la zona, normalment perquè tenen alguna ocupació principal diferent a l'agricultura. Així com resulta difícil trobar contractes d'arrendament encara ho és més la compra-venda de terres, de manera que els agricultors que volen ampliar les seves explotacions ho tenen força difícil.

Tot i que les característiques climàtiques, edàfiques i agronòmiques són força homogènies, es poden detectar algunes diferències significatives entre els sistemes agraris de les subzones a causa de factors relacionats amb la pluviometria, l'aridesa i també per factors culturals. Aquestes diferències afecten en la rendibilitat econòmica de les activitats i també en la major o menor dificultat d'adaptació de les explotacions a noves condicions.

- Caracterització agrària de les explotacions dels diferents ENP

Per tal de fer una descripció detallada de la situació actual de les explotacions agràries, es desenvolupa a continuació, en forma de fitxes, una caracterització dels sistemes agraris de cada espai de manera diferenciada.

FITXA 96. CARACTERÍSTIQUES AGRICULTURA SECANS DE BELIANES - PREIXANA

A la zona dels Secans de Belianes – Preixana, els conreus de cereals d'hivern són els més importants entre els herbacis tal i com es pot observar a la taula (73,8 %), amb un 80% de domini de l'ordi, seguit del blat amb un 12% i amb algunes parcel·les de civada i triticale per a farratge. També es pot trobar colza distribuïda molt erràticament. Es fan algunes rotacions de cultius entre els propis cereals d'hivern i es comença a aplicar, lentament, el guaret promogut per la Mesura Agroambiental (MAG).

Taula 23. Distribució del sòl per usos agrícoles als Secans de Belianes - Preixana

ÚS AGRÍCOLA	SUPERFÍCIE (ha)	% total ENP
Fruita seca	651,89	10
Fruiters	45,39	0,7
Olivera	482,07	7,39
Vinya	91,04	1,4
Associació olivera - fruiter	5,27	0,08
Associació fruita seca - olivera	0,12	<0,01
Hivernacles	0,13	<0,01
Cereals d'hivern	4.812,32	73,8
Horta	1,54	0,02
TOTAL ÚS AGRÍCOLA	6.089,77	93,39

Font. SIGPAC

La fruita seca, ametllers bàsicament i l'olivera tenen certa presència a la zona, amb un 17 % en conjunt, i situats especialment a la part sud de l'espai, que té uns pendents relativament majors. Aquests conreus arboris estan generalment poc tecnificats, tenen marcs de plantació amplis i estructures arbòries en forma de vas. És destacable la presència de cultiu de vinya (cultiu relativament abundant al llarg de la vall del riu Corb a l'est de l'ENP) tot i que és poc representatiu pel què fa a superfície dins de l'ENP.

La sembra dels cereals d'hivern es comença habitualment a la segona quinzena d'octubre i es pot allargar quasi bé un mes. Les varietats d'ordi més cultivades són Hispanic i Graphic, amb algunes altres de menor importància, a 180 – 200 Kg/ha. El rendiment mig és de 3000 a 3200 kg/ha en secà (4500 a 5000 Kg/ha en reg de suport). La collita del gra s'inicia durant la primera quinzena de juny, tot i que és molt variable en funció de les condicions climàtiques de cada any. Els conreus per a farratge es cullen 15-30 dies abans, i els cereals en reg de suport durant la primera quinzena de juliol.

Els sistemes de maneig i preparació del sòl tradicionals es fan amb un conreu superficial de fins a 2- 3 passades per a controlar males herbes abans de la sembra, entre juny (després de collita) i octubre. La maquinària que s'utilitza és de tipus vertical: vibrocultors i cultivadors de relles, tot i que el conreu mínim de conservació i la sembra directa tenen cada vegada més importància. La palla que es recull és majoritàriament per a vendre, tot i que es pica en els casos de sembra directa.

La fertilització orgànica és a base de purí de porc en dosis de 20 a 30 m^3/ha. S'aplica també gallinassa només en els casos de granges que en tenen. Les explotacions que no disposen de purí i també les que fan reg de suport apliquen diferents fertilitzants minerals amb dosis diverses.

Els agricultors d'aquesta zona realitzen els tractaments químics habituals de control de males herbes al final de l'hivern i principis de primavera. Pel què fa als marges, no s'acostumen a fer tractaments si bé s'apuren al màxim intentant ampliar així les parcel·les de cultiu.

Les explotacions estan altament tecnificades en maquinària, amb un excés de potència en relació a les dimensions de parcel·la i als requeriments dels cultius que es desenvolupen. Els tractors són més grans en el cas de cereals d'hivern que en els cultius arboris, tot i que molts dels agricultors més joves estan apostant pels sistemes de reducció i optimització del conreu i passen a utilitzar sistemes de sembra directa. En aquests casos han d'invertir en la compra de maquinària específica. Hi ha altres agricultors que no poden o no volen afrontar aquestes inversions i opten per llogar el servei de la sembradora o maquinària en qüestió.

A l'hora de comprar elements necessaris i vendre els productes obtinguts de la collita, els agricultors utilitzen en un 50% la cooperativa de Belianes i la resta mitjançant canals privats. L'assessorament tècnic té un paper força important en aquest espai i està representat pel suport de l'ADV, el tècnic del DAR i algun tècnic de la secció fructícola de l'IRTA.

Dins de la ramaderia, el sector del porcí té un pes important a la zona i la major part està en integració.

FITXA 97. CARACTERÍSTIQUES AGRICULTURA GRANYENA

Pràcticament la totalitat de les explotacions de l'espai de Granyena cultiven en secà i tan sols el 10% de la superfície agrícola dels municipis està en regadiu, quasi tot fora de l'ENP. Els conreus herbacis són els majoritaris tot i que hi ha cultius arboris com l'ametller, l'olivera i la vinya (15,5%) que són presents a la meitat de les explotacions. Els cultius herbacis estan dominats pels cereals d'hivern i una petita part de farratges. L'ordi és el cultiu principal.

No es disposa d'informació sobre la tecnologia de conreu que es desenvolupa en aquesta zona.

Taula 24. Distribució del sòl per usos agrícoles a Granyena

ÚS AGRÍCOLA	SUPERFÍCIE (ha)	% total ENP
Fruita seca	292,93	4,46
Fruiters	70,04	1,07
Olivera	415,88	6,33
Vinya	315,56	4,81
Associació olivera - fruiter	13,99	0,21
Associació fruita seca - olivera	0,03	<0,01
Associació vinya - olivera	0,99	0,02
Cereals d'hivern	3.744,2	57,03
Horta	0,05	<0,01
TOTAL ÚS AGRÍCOLA	4.853,67	73,93

Font. SIGPAC

Només un 11% de les explotacions desenvolupa activitat ramadera, valor força menor que els d'altres espais estudiats.

FITXA 98. CARACTERÍSTIQUES AGRICULTURA ANGLESOLA - VILAGRASSA

Aquesta és una zona on s'alternen superfícies de cereal de secà (més de la meitat de l'espai) amb superfícies de cereal d'hivern amb reg de suport, i en la seva perifèria confrontant amb l'espai fora l'ENP regs complets dedicats a fruiters i altres cultius com l'aufals i fins i tot el blat de moro. Dins l'ENP els cultius de cereal d'hivern són pràcticament els únics, on l'ordi és el majoritari amb més del 80%. També s'hi conreen cultius com el blat, més en regadiu que en secà, i la civada en menys proporció. Les varietats dominants d'ordi són Graphic, County i Pilter, i les de blat Anza i Arthur Nick.

Taula 25. Distribució del sòl per usos agrícoles a Anglesola - Vilagrassa

ÚS AGRÍCOLA	SUPERFÍCIE (ha)	% total ENP
Fruita seca	13,16	1,17
Fruiters	10,34	0,92
Olivera	14,5	1,28
Vinya	1,77	0,16
Associació olivera - fruiter	0,34	0,03
Hivernacles	0,22	0,02
Cereals d'hivern	1.021,54	90,5
Horta	0,98	0,09
TOTAL ÚS AGRÍCOLA	1.062,85	94,17

Font. SIGPAC

No s'acostumen a fer rotacions de cultiu entre els propis cereals d'hivern i tampoc es deixen guarets pràcticament. L'ordi se sembra a 160-200 kg/ha entre l'1 i el 15 de novembre. El blat a les mateixes dates en dosis 180-200 kg/ha. . La collita per gra té lloc a principis de juny en secà i generalment després del 24 de juny en regadiu, amb mitjanes de rendiment és de 3000 kg/ha en secà i 5000 kg/ha de reg de suport. En el blat el rendiment mig en secà és lleugerament menor a l'ordi, mentre que és superior en reg de suport.

Els sistemes de maneig i preparació del sòl són preferentment intensius i superficials, amb 2-4 passades de conreadors, grades i corrons. Cada 2-3 anys es passa el subsolador. La incidència de la sembra directa és molt baixa.

La palla es recull majoritàriament per a vendre a les empreses locals però també per a consum propi, doncs hi ha hagut un cert increment de producció de vedells. Hi ha també qui la pica, però el que es fa majoritàriament és enterrar-la amb el conreador o el vibrocultor.

La fertilització sol ser a base de purí de porc en dosis de 20 m^3/ha en una sola aplicació, i les explotacions que no tenen materials orgànics apliquen fertilitzant mineral. Es realitzen els tractaments químics habituals de control de males herbes a finals d'hivern i principis de primavera i en tots els casos hi ha tractaments de post-emergència. Els marges no s'acostumen a tractar.

Les explotacions estan altament tecnificades en maquinària, amb un excés de potència en relació a les dimensions de parcel·la i als requeriments dels cultius que es desenvolupen (tractors de 70 CV i superiors). En general s'utilitzen els mateixos estris que ja es tenen pel regadiu adjacent. S'acostuma a demanar el servei d'adobadores i recol·lectores.

La compra i venda dels productes es realitza amb major o menor incidència, segons la zona, a cooperatives (Agropecuària de Guissona o Cooperativa d'Ivars). En general no es sol·licita gaire assessorament tècnic però en qualsevol cas, es compta amb el servei tècnic del DAR.

La ramaderia està representada pel porcí de cicle tancat, d'engreix majoritàriament i l'avicultura amb gallines ponedores. També hi ha algun ramat d'ovelles.

FITXA 99. CARACTERÍSTIQUES AGRICULTURA SECANS DEL SEGRIÀ I UTXESA

Els secans de Segrià-Utxesa són els més diversos pel què fa a tipologia de cultius i els més diferents a la resta d'espais, especialment pel fet que hi ha una part prou important del sòl agrícola en regadiu complert, transformada amb anterioritat. És l'espai on els cultius llenyosos tenen més pes, amb més del 37% de la superfície, mentre que els cultius herbacis ocupen el 29,2%. D'entre els llenyosos hi ha una part que està sota un règim total de regadiu i que majoritàriament està constituïda per presseguers, concretament un 12 %, amb petits percentatges de cirerers i altres conreus de fruita dolça, que aprofiten les bones condicions climàtiques de la zona que permeten collites primerenques. De la resta, el cultiu d'olivera té un pes destacable amb un 16% a la zona, seguit de l'ametller que té una notable importància (9%). Aquests conreus arboris tradicionals presenten marcs de plantació amplis i formacions en vas típiques dels conreus dels costers garriguencs.

Taula 26. Distribució del sòl per usos agrícoles als Secans de Segrià i Utxesa

ÚS AGRÍCOLA	SUPERFÍCIE (ha)	% total ENP
Fruita seca	720,41	9,38
Fruiters	942,67	12,28
Olivera	1.233,45	16,07
Vinya	0,41	0,01
Associació olivera - fruiter	5,61	0,07
Associació fruita seca - olivera	0,29	<0,01
Cereals d'hivern	2.241,99	29,20
TOTAL ÚS AGRÍCOLA	5.145,34	67,02

Font. SIGPAC

Dels cultius herbacis l'ordi té el protagonisme però també es cultiven altres cereals com el blat i farratges. La gran majoria de les explotacions són mixtes amb una part de regadiu i una altra de secà, ja sigui dins l'espai protegit agafant la part regada o bé tot fora de l'ENP on el conjunt del territori està sota regadiu complert. Com a conseqüència d'aquesta situació s'observa una menor dedicació als cultius de secà ja que el regadiu requereix bona part del temps i dels esforços, al mateix temps que és econòmicament més rendible.

En el cultiu d'herbàcies es dóna molt poca rotació de cultius i l'únic guaret que hi ha és el que promou la MAG, que lentament ocupa algunes parcel·les.

Els agricultors utilitzen varietats d'ordi de cicle curt com Graphic i Hispanic. Són sembrades a 175 – 200 kg/ha. La sembra del cereal es comença de forma precoç a principis d'octubre i pot durar fins a principis de novembre. La collita es realitza per a gra des de finals de Maig fins a primers de juny, essent de les més precoces de totes les zones estudiades degut al clima i les varietats. El rendiment del cereal segons la informació de què es disposa és de 2500 – 3000 Kg/ha de mitjana. Els sistemes de maneig i preparació del sòl es caracteritzen pel conreu mínim però intensiu amb 2-3 passades de conreador després de la collita i durant l'estiu. L'impacte de la sembra directa no és molt fort però ja hi ha agricultors que porten alguns anys utilitzant aquest sistema. El més habitual en quant a la gestió de la palla és recollir-la i empacar-la per a vendre-la o enterrar-la amb el vibrocultor. Tant sols els qui utilitzen sembra directa la deixen sobre el camp picada i espargida.

La fertilització es basa fonamentalment en l'aplicació de materials orgànics com el fem de boví, purí de porc i també alguns llots de depuradora. Les dosis són de mitjanes a altes i la fertilització mineral és menor, utilitzant-ne barreges habituals. En alguns casos no hi ha aplicacions en època de vegetació del cultiu.

Realitzen els tractaments habituals de control de males herbes a finals d'hivern i principis de primavera.

Les explotacions estan altament tecnificades en maquinària, amb un excés de potència en relació a les dimensions de parcel·la i als requeriments dels cultius que es desenvolupen. Tot i així cal considerar que aprofiten la que tenen per al regadiu, on hi ha més intensitat i necessitat de treball. Tenen maquinària de tot tipus a excepció de les recol·lectores que acostumen a sol·licitar-ne el servei. Es fan poques inversions en el sector del secà i per això els que s'inicien en la sembra directa prefereixen llogar-ne el servei de moment. Alguns agricultors joves són els que més compren aquest tipus de maquinària

La ramaderia té molta importància i està representada per granges de porcí i avícoles, i una mica d'engreix de vedells.

Fotos. Dos exemples de conreus arboris de regadiu (presseguers), als vessants del tossal de Carrassumada i vora l'embassament d'Utxesa.

Fotos. A l'esquerra, mosaic de cereals i pinedes de pi blanc a l'est del tossal de Montmeneu. A la dreta, mosaics de garrigues, brolles i conreus d'olivera i ametller (amb dues indústries aïllades) al voltant de la carretera de Maials a Seròs.

FITXA 100. CARACTERÍSTIQUES AGRICULTURA SECANS DE MAS DE MELONS - ALFÉS

El sòl agrícola d'aquest espai és pràcticament en la seva totalitat de secà, ocupat en majoria per cereals d'hivern però també amb una representació important de llenyosos: olivera i ametllers. Aquesta zona es caracteritza per estar envoltada majoritàriament per terres en regadiu complert, de cultiu de fruita dolça sobretot, el que fa que les explotacions de dins l'ENP siguin mixtes, amb una part de la superfície en secà dins i una altra a fora en regadiu. Com a conseqüència d'aquesta situació s'observa una dedicació menor al secà ja que el regadiu requereix bona part del temps i dels esforços, al mateix temps que és econòmicament més rendible.

Taula 27. Distribució del sòl per usos agrícoles als Secans de Mas de Melons - Alfés

ÚS AGRÍCOLA	SUPERFÍCIE (ha)	% total ENP
Fruita seca	496,08	6,52
Fruiters	56,76	0,75
Olivera	972,88	12,78
Vinya	0,1	<0,01
Associació olivera - fruiter	16,03	0,21
Associació fruita seca - olivera	1,33	0,02
Associació fruita seca - vinya	0,06	<0,01
Cereal d'hivern	3.796,32	49,86
TOTAL ÚS AGRÍCOLA	5.339,65	70,14

Font. SIGPAC

En la zona de secà, els cultius de cereal d'hivern són els més importants, tot i que l'ametller i l'olivera ocupen bona part del territori amb un total de 19,3%. La majoria de cultius herbacis són d'ordi amb una incidència molt petita de blat i altres cereals. No es fan rotacions de cultius entre els cereals i l'únic guaret que es deixa és el promogut per la MAG, que va augmentant poc a poc. Els agricultors utilitzen varietats d'ordi de cicle curt com Graphic, Hispanic i altres com Culma i Germania. Són sembrades a 180 – 200 kg/ha, de forma precoç a principis d'octubre i pot durar fins a principis de novembre. La collita per a gra es comença durant la segona quinzena de Maig, allargant-se en alguns casos fina a primers de juny, essent de les més precoces de totes les zones per les condicions climàtiques, per les varietats emprades i per l'agricultura tradicional que s'hi practica. La mitjana dels rendiments que s'obtenen a la zona està entre 2000-2500 kg/ha, tot i que amb les característiques edafoclimàtiques alguns anys no se superen els 2000 kg/ha. És una de les zones amb produccions més limitades de tots els ENP.

Els sistemes de maneig i preparació del sòl es caracteritzen pel conreu mínim però intensiu, amb 1-2 passades de conreador just després de la collita, i 1-2 més durant l'estiu. L'impacte de la sembra directa és baix a la zona, tot i que en els darrers anys hi ha hagut alguns agricultors que s'hi han transformat. El més habitual en quant a la gestió de la palla és recollir-la i empacar-la per a vendre-la o per a consum de la pròpia explotació en el cas de vedells i algunes d'ovelles. També n'hi ha que l'enterren amb el vibrocultor.

La fertilització es basa fonamentalment en l'aplicació de materials orgànics com el fem de boví, purí de porc i també alguns llots de depuradora. Les dosis són de mitjanes a altes i la fertilització mineral és menor utilitzant-ne els tipus de barreges habituals. Les aplicacions són de fons i de cobertera. Es realitzen els tractaments habituals de control de males herbes a finals d'hivern i principis de primavera. Les explotacions estan altament tecnificades en maquinària, amb excés de potència en relació a la mida de les parcel·les i l'ús que en fan. Cal considerar que aquesta maquinària és la mateixa que utilitzen al regadiu, on hi ha majors requeriments energètics. Disposen de maquinària de tot tipus, tot i que en la recol·lecció es lloga el servei majoritàriament. La compra i venda dels productes la realitzen amb major o menor incidència, segons la zona, a cooperatives properes: Sunyer, etc. L'assessorament tècnic és molt escàs però pot venir per part de les cooperatives.

La ramaderia té una certa importància però menys que en altres zones i està representada per granges de porcí, una part d'aviram i vedells d'engreix. Tot i així, el seu valor econòmic és important donada la marginalitat del sistema de secà.

Foto. Els vessants del riu Set, amb més pendent, permeten l'existència de petites parcel·les de conreus arboris

Fotos. Els àmbits occidentals i septentrionals de l'espai, molt planers, permeten l'existència d'extenses parcel·les de cereal. Al sud-est, com prop del mas de Melons, els relleus més accidentats impliquen l'existència de feixes i parcel·les d'oliveres i en menor mesura ametllers

- Finca de Torreribera

La finca de Torreribera té 530 ha agrupades en una sola propietat al sud-est de la ciutat de Lleida, on es practica una activitat agrària semi intensiva amb regadiu. Pràcticament la totalitat dels cultius són herbacis amb reg procedent del canal d'Urgell. L'ordi i el blat són majoritaris i es cultiven per a la producció de llavor, amb rendiments d'entre 4000-6000 kg/ha. També s'hi produeixen cultius farratgers com triticale, civada, aufals, raigràs, festuca i panís i fa rotació entre ells. Deixa alguna parcel·la en guaret i alguns dels propis cultius li serveixen per a la pastura del ramat oví que hi ha a la finca, que també pasturen després de la collita del cereal.

La finca es caracteritza per un mosaic divers de cultius, format per parcel·les petites amb marges abundants i força estructurats.

La sembra del cereal comença a l'octubre i acaba a principis de desembre, i la collita es fa durant la primera quinzena de juny. Les tasques de conreu per a la preparació del sòl són intenses, força més que en secà i s'utilitza tot tipus de maquinària, tant pel llaurat vertical com per l'horitzontal.

La fertilització és majoritàriament orgànica, especialment de fons i es fa alguna aplicació d'adob químic en cobertera. En general es fa un tractament herbicida a l'any, entre finals d'hivern i principis de primavera. De tant en tant fa algun picat dels marges per controlar la vegetació.

La venda dels productes està compromesa amb l'empresa de llavors i amb l'assecadora de farratges.

FITXA 101. CARACTERÍSTIQUES AGRICULTURA PLANS DE SIÓ

La major part de la terra de la zona de Plans de Sió és de propietat però es dóna fins a un 20-30% d'aparceria i un 10-15% d'arrendaments, fet menys habitual en els altres espais. També hi ha algunes empreses de serveis agrícoles especialitzades en sembra directa que treballen força terres per a altres, ja que és un règim de conreu força establert a la zona.

Taula 28. Distribució del sòl per usos agrícoles als Plans de Sió

ÚS AGRÍCOLA	SUPERFÍCIE (ha)	% total ENP
Fruita seca	227,04	2,19
Fruiters	47,62	0,46
Olivera	41,19	0,4
Vinya	4,27	0,04
Associació olivera - fruiter	8,68	0,08
Hivernacles	0,03	<0,01
Cereal d'hivern	8.822,95	84,99
Horta	9,51	0,09
TOTAL ÚS AGRÍCOLA	9.161,29	88,25

Font. SIGPAC

Pràcticament la totalitat d'aquest territori està en secà, sota cultiu de cereals d'hivern i quasi nul·la incidència de cultius arboris (3% en total), amb una mica de colza distribuïda molt erràticament. El 80% és cultiu d'ordi i el 20% és blat, amb alguna incidència últimament de triticale i civada per a producció de farratges. Es fan rotacions de cultius entre els propis cereals d'hivern però amb poca incidència. El guaret existent, molt poc, és el promogut per la MAG, que va augmentant lentament. Les varietats d'ordi que predominen són Hispanic i Graphic amb d'altres de menor importància com són Culma, Archipel i County. Són sembrades a 180 – 200 Kg/ha entre el 20 d'octubre i el 20 de Novembre. En el cas del blat s'utilitzen varietats comercials com Sarina, Verdun, Cracklin, Bokaro a dosis de 200-230 kg/ha a les mateixes dates que l'ordi. El triticale se sol sembrar primer. La collita del gra es comença a partir del 10 de juny i dura fins la primera quinzena de juliol (cereals per fer farratge 15-30 dies abans). El rendiment mig és de 3200 a 3400 kg/ha. En el cas del blat el rendiment mig és de 3000 kg/ha. El triticale es recull a les mateixes dates que el blat quan és per gra.

Els sistemes de maneig i preparació del sòl són heterogenis a la ZEPA. Podem trobar alguna zona amb un alta incidència de la sembra directa (més del 80%), però en altres el 70% de la superfície està en mínim conreu superficial. Normalment es fan 2 passades de cultivador per a preparar el sòl i controlar les males herbes abans de la sembra, entre juny i octubre. Pot ser que aquestes últimes presentin més problemes de salinitat i siguin les menys humides. La palla que es recull és majoritàriament per a vendre a les empreses locals a excepció dels ramaders que tenen vedells, que en fan un ús propi. També es pica en els casos de sembra directa. Es treballa en el mateix moment de passar el cultivador – vibrocultor. Es procura mantenir nets els marges amb algun tractament o sega.

La fertilització orgànica és a base de purí de porc en dosis de 20 a 30 m3/ha. S'aplica també gallinassa només en els casos de granges que en tenen, una o dos aplicacions a l'any. Les explotacions que no disposen de materials orgànics apliquen fertilitzants minerals a base de barreges de productes simples (blendings) i també N-32 a varies dosis. Aquests tractament s'acostumen a fer en època de vegetació del cultiu (cobertera): gener – febrer.

Els agricultors d'aquesta zona realitzen els tractaments habituals de control de males herbes al final de l'hivern i principis de primavera. En sembra directa (100%) i en mínim conreu (70%) realitzen tractaments de pre-sembra amb herbicides totals de nivell AAA a baix volum. En aquests casos hi ha tractaments de post–emergència (segons el nivell d'infestació) amb els productes habituals i autoritzats. Es realitzen al gener-febrer.

.

Les explotacions estan altament tecnificades en maquinària, amb l'habitual excés de potència. Els tractors són més grans de 80CV en el cas de cereals d'hivern. Tenen maquinària de tot tipus tot i que no tots disposen de màquines de sembra directa. En aquests casos i també amb l'ús de les collitadores es lloga el servei majoritàriament.

A l'hora de comprar elements necessaris i vendre els productes obtinguts de la collita els agricultors utilitzen majoritàriament a les cooperatives de la zona (Agropecuària de Guissona i Coop. d'Artesa de Segre).

La ramaderia del porc té un pes important a la zona i la major part està en integració. La mitjana de caps de bestiar per granja és de 1000 a 2000. Hi ha també granges d'aus i vedells d'engreix, tot i que amb menor quantitat.

Fotos. Alguns comallars o petites valls a la part sud de l'espai permeten l'existència de feixes o parcel·les amb certa presència de conreus arboris

FITXA 102. CARACTERÍSTIQUES AGRICULTURA SECANS DE LA NOGUERA

- ZONA NORD

La zona nord dels Secans de la Noguera és de secà quasi en la seva totalitat, amb cereals d'hivern majoritàriament i amb poc més d'un 7% de cultius llenyosos (ametllers i oliveres).

La majoria d'aquestes explotacions són mixtes, de manera que tenen una part de la superfície en la zona sud regada pel canal Algerri-Balaguer fora de l'ENP. Les proporcions secà – regadiu de les explotacions són molt variables. Aquesta situació fa que l'activitat en regadiu s'endugui la part més important de feina i el secà, sovint no rebi tanta dedicació. El 90% del cereal que es conrea és ordi, amb una petita incidència de blat en un 5%. El 5% restant es reparteix entre triticale i civada, que es dedica a la producció de farratge. No hi ha rotacions de cultius entre els cereals i el guaret existent és el promogut per la MAG. Els agricultors utilitzen varietats d'ordi de cicle curt com Graphic, Hispanic i Culma, encara que hi ha molta diversitat. Són sembrades a 200 kg/ha. La sembra del cereal es comença a mitjan octubre fins a finals de novembre. Durant aquest període comencen la sembra els més precoços i es van succeint altres que prefereixen sembrar més tard. La collita per a gra es comença a finals de maig, per les zones més seques i retardant la collita en les zones més humides. El rendiment que obtenen els agricultors en aquesta zona, a l'haver més humitat, sol estar per sobre dels 3000 Kg/ha. No obstant això, el que diferencia les produccions de les zones més seques sovint no és tant la diferència en quilos sinó en la qualitat del gra, ja que aquest presenta un major pes específic.

Taula 29.Distribució del sòl per usos agrícoles als Secans de la Noguera

ÚS AGRÍCOLA	SUPERFÍCIE (ha)	% total ENP
Fruita seca	289,42	3,2
Fruiters	102,4	1,1
Olivera	352,13	4,0
Vinya	24,01	0,2
Associació olivera - fruiter	5,87	0,0
Cereal d'hivern	4.481,71	51,0
Horta	1,42	0,0
TOTAL ÚS AGRÍCOLA	5.256,96	59,8

Font. SIGPAC

Els sistemes de maneig i preparació del sòl es basen en el mínim conreu, realitzant dues passades a poca profunditat d'un vibrocultor i dos més de corró, entre els mesos de juny i octubre. L'impacte de la sembra directa en aquesta zona està en augment, de manera que en aquests moments arriba a el 40%. El més habitual en quant a la gestió de la palla entre aquells agricultors que realitzen mínim conreu, és recollir-la i empacar-la per a vendre-la. En canvi, entre els què realitzen sembra directa és molt freqüent picar la palla que s'obté de la collita.

La fertilització orgànica és a base de purí de porc en dosis de 25 m3/ha aproximadament, procedent de les granges properes de la zona. De totes maneres, no tots els agricultors apliquen fertilitzant orgànic, mentre que la gran majoria sí que utilitzen algun tipus de fertilitzant mineral. Generalment s'apliquen productes a base de barreges simples (blendings), al gener-febrer. Hi ha alguns casos en quins es porten a terme anàlisis de sòls per a valorar la quantitat d'abonament que es requereix.

Es realitzen els tractaments habituals de control de males herbes a finals d'hivern i principis de primavera, i els qui practiquen la sembra directa fan també un tractament presembra.

Fotos. A la dreta es poden observar diverses parcel·les de fruiters i vinyes situades prop del poble de la Figuera.

Les explotacions estan altament tecnificades en maquinària amb l'habitual excés de potència. Tenen entre 1 i 2 tractors que estan entre 80 i 150 CV tot i que algun productor els té més grans. Tenen maquinària de tot tipus encara que s'acostuma a llogar el servei de la recol·lectora i empacadora, ja que només alguns disposen d'elles. En el cas de les sembradores, tots els agricultors disposen de les clàssiques màquines de xorret. Ara que ha augmentat considerablement l'ús de la sembra directa, molts dels agricultors que no han volgut fer la inversió, contracten el servei d'aquesta sembradora.

La compra i venda dels productes la realitzen majoritàriament a través de comerciants i distribuïdors de la zona, ja que la cooperativa d'Algerri és massa petita per a gestionar tota aquesta zona.

La ramaderia ha disminuït en relació a anys anteriors i han sobreviscut només les empreses més grans. Les granges són majoritàriament de porcs d'engreix i en queda alguna de vedells. La meitat són granges integrades.

- ZONA SUD

La zona està en secà totalment amb cereals d'hivern i una petita incidència de cultius arboris (olivera, ametller). Les explotacions són més grans que en altres zones però la meitat de la seva superfície està en la zona de regadiu adjacent a l'ENP, lligada fonamentalment a la fructicultura intensiva.

Els cultius de cereal d'hivern són els més importants entre els herbacis. Pràcticament tots fan ordi amb una incidència molt petita de blat i altres cereals per a farratge. Es detecta molt poca presència d'altres espècies com la colza i lleguminoses. No es fan rotacions de cultius i el guaret existent és el promogut per la MAG i darrerament també el què està lligat pla Pilot de Mesures Agronòmiques finançat i promogut per REGSA i amb la col·laboració i el control de la Universitat de Lleida i el Centre Tecnològic Forestal de Catalunya.

Els agricultors utilitzen varietats d'ordi de cicle curt com Graphic, Hispanic i Dobla encara que també se sembren altres varietats com Germania, Arlois i Naturelle. Són sembrades a 160 – 260 kg/ha. La sembra del cereal es comença a mitjan octubre fins a primers de novembre, però tendeix a ser més precoç que en altres zones. Les mitjanes de rendiment difícilment poden superar els 2000 kg/ha, a causa de les condicions edafoclimàtiques. La collita per a gra es realitza de finals de Maig a principis de juny, essent de les més precoces de totes les zones pel clima i les varietats, i pel sistema tradicional de conreu.

Els sistemes de maneig i preparació del sòl són molt homogenis en la zona i es caracteritzen pel conreu intensiu amb grades de discos i conreadors (diverses passades durant els mesos de juny a octubre), començant ràpidament després de la collita i després d'haver retirat la palla. Després del desenvolupament del Pla Pilot de Mesures Agronòmiques, l'impacte dels sistemes de conreu de conservació i especialment la Sembra directa ha promogut la transformació tot i que ha estat menys important que en la ZEPA de Bellmunt-Almenara.

El més habitual en quant a la gestió de la palla és recollir-la i empacar-la per a vendre-la. Gairebé ningú la pica o l'enterra. Els marges són especialment petits, ja que se solen netejar i tractar.

La fertilització és molt heterogènia entre materials orgànics i minerals, encara que hi ha certa tendència a utilitzar-ne més dels minerals per menor quantitat dels altres. En general però, la fertilització resulta excessiva pels requeriments dels cultius.

Realitzen els tractaments habituals de control de males herbes a finals d'hivern i principis de primavera.

Les explotacions estan altament tecnificades en maquinària amb l'habitual excés de potència. Tenen entre 1 i 2 tractors d'entre 60 i 120 CV però algun productor els té majors. Tenen maquinària de tot tipus però acostumen a sol·licitar el Server de la recol·lectora.

La ramaderia té un pes menor que en altres zones. Així i tot alguns tenen explotacions de porcs d'engreix i amb molta menor incidència de vedells, però fora de l'àrea de l'ENP i situats en la zona de regadiu.

FITXA 103. CARACTERÍSTIQUES AGRICULTURA BELLMUNT - ALMENARA

La zona de Bellmunt Almenara és de secà en la seva totalitat, amb cereals d'hivern com a cultiu prioritari i poca incidència de cultius arboris (olivera, ametller). Tanmateix, cal destacar que tots els propietaris tenen terra a les zones dels regadius confrontants. Sobre les 3464 ha anteriors a l'ampliació de setembre de 2009, 2781 (1485 parcel·les) corresponen a conreus herbacis. D'aquestes, la mitjana de la mida de les parcel·les es trobava en un 74,4% entre 0,5 i 5 ha, però el 21,4% està en parcel·les < 0,5 ha.

Taula 30. Distribució del sòl per usos agrícoles a Bellmunt i Almenara

ÚS AGRÍCOLA	SUPERFÍCIE (ha)	% total ENP
Fruita seca	26,34	0,76
Fruiters	13,16	0,38
Olivera	28,07	0,81
Vinya	6,1	0,18
Cereals d'hivern	2.309,87	66,39
Horta	0,36	0,01
TOTAL ÚS AGRÍCOLA	2.383,90	68,53

Font. SIGPAC

La major part de la terra és en propietat, però hi ha un 20-30% del territori que està en parceria i aproximadament un 10-15% en arrendament.

Els conreus de cereal d'hivern es basen pràcticament en l'ordi (77% varietat Graphic, 34% Hispanic, 16% Doble, 14% Artois i 11% Germania) i un 20% sembra una mica de blat (varietats comercials com Anza i Soissons) amb alguna incidència darrerament del triticale i civada per a farratge. El guaret existent és el promogut per la MAG i no hi ha rotacions de cultius entre els cereals. Els últims cinc anys hi ha hagut una certa superfície de guarets amb lleguminoses degut al desenvolupament del Pla Pilot finançat per REGSEGA.

La sembra de l'ordi es realitza a 160-260 kg/ha (però el rang habitual va des dels 200 als 240 en el 60% dels casos) i la sembra del blat es realitza amb dosis de 200-260 kg/ha. La sembra del cereal comença a meitat d'octubre, encara que la gran majoria d'agricultors, un 83%, la duen a terme durant la primera quinzena de novembre.

La mitjana del rendiment varia entre un rang de valors que va dels 1500 a 3500 kg/ha, essent una mica menor el rendiment en blat respecte a l'ordi. La collita per a gra es realitza de l'1 de juny al 30 de juny (cereals de farratge 15-30 dies abans), començant per l'ordi i després pel blat i el triticale.

Els sistemes de maneig i preparació del sòl han estat homogenis, basant-se en el conreu intensiu amb conreadors i grades de discos (diverses passades de juny a octubre), amb més intensitat quan més a l'oest. A partir de l'aplicació del Pla Pilot de Mesures Agronòmiques finançat i promogut per REGSEGA, s'ha arribat a una superfície de sembra directa propera al 50%.

El més habitual en quant a la gestió de la palla és recollir-la i empacar-la per a vendre-la. Només un 18% dels agricultors pica o enterra aquesta palla. També es pica sobretot en el cas de sembra directa. Es treballa en el mateix moment de la passada del conreador-vibrocultor. Els marges se solen mantenir nets i es tracten.

La fertilització orgànica és majoritàriament a base de purí de porc en dosis de 15 a 50 m^3/ha. En termes globals de fertilització, el 80% de tots els agricultors apliquen algun tipus d'abonament de fons, i el 84% de cobertera. Es realitzen els tractaments habituals de control de males herbes a finals d'hivern i inicis de primavera.

Els agricultors estan altament tecnificats en maquinària, amb l'habitual excés de potència. Tenen entre 1 i 2 tractors superiors als 80CV, i altres tipus de maquinària, incloses màquines de sembra directa. El servei de recol·lectora es lloga habitualment.

La ramaderia de porc té un pes important a la zona amb explotacions de 500 a 2500 caps i la major part està en integració. També hi ha alguna explotació avícola i d'ovelles.

Fotos. La dominància dels conreus herbacis es pot observar a les diverses perspectives d'aquest conjunt de fotografies

FITXA 104. CARACTERÍSTIQUES AGRICULTURA PLANS DE LA UNILLA

Dins l'ENP de l'espai del pla de la Unilla, l'agricultura és únicament de secà tot i que en bona part dels casos, part de l'explotació està en el regadiu fora de l'ENP, principalment dedicada a fruiters i alfals. Dins l'espai protegit, l'estructura agrícola està formada per cereals d'hivern quasi únicament (94%) amb molt poca presència de cultius arboris.

Pràcticament tota la superfície de cereal d'hivern és d'ordi, sense rotacions de cultius entre els cereals. De les 988,65 ha, 981 (374 parcel·les), corresponen a cultius herbacis, amb una superfície mitjana de 2,63 ha per parcel·la. La mida mitjana de les parcel·les es troba en un 85% entre 0,5 i 5 ha, però només el 3,8% està en parcel·les < 0,5 ha i el 71,6% està entre 1 i 5 ha.

Taula 31. Distribució del sòl per usos agrícoles als Plans de la Unilla

ÚS AGRÍCOLA	SUPERFÍCIE (ha)	% total ENP
Fruita seca	0,52	0,05
Fruiters	1,95	0,2
Vinya	2,5	0,25
Terra campa	929,06	93,97
TOTAL ÚS AGRÍCOLA	934,03	94,47

Font. SIGPAC

El guaret existent és escàs i correspon al promogut per la MAC. Les varietats d'ordi utilitzades principalment són les de cicle curt (Graphic i altres com Prestige, Oralia i fins i tot Dobla), sembrades en dosis de 200 a 300 kg/ha. La sembra del cereal es realitza de forma precoç de principis d'octubre a principis de novembre.

Donades les característiques edafoclimàtiques, les mitjanes de rendiments estan al voltant dels 2000-2500 kg/ha. La collita de gra es realitza els primers dies de juny, essent força temprana a causa del clima i les varietats.

Els sistemes de maneig i preparació del sòl es caracteritzen pel conreu intensiu amb diverses pasades (2-3) de conreador i grades, que comencen després de collita. L'impacte de la sembra directa és baix a la zona. El més habitual en quant a la gestió de la palla és recollir-la i empacar-la per a vendre-la o bé enterrar-la amb el vibrocultor. Rarament es pica. La fertilització es basa fonamentalment en l'aplicació de materials orgànics com fem de boví o purí de porc. Les dosis són de mitjanes a altes i la fertilització mineral es realitza amb les barreges habituals. Les aplicacions són en fons i en cobertera (en vegetació del cultiu). Les explotacions estan altament tecnificades en maquinària, amb l'habitual excés de potència. Els agricultors tenen maquinària de tot tipus però acostumen a llogar el servei de recol·lectora i empacadora. Les empreses de serveis tenen certa importància a la zona i són les que tenen els tractors més potents. La compra i venda dels productes es realitza en cooperatives properes (Alguaire) i també a agents privats. L'assessorament tècnic està marcat per les empreses privades.

La ramaderia té una certa importància però menys que en altres zones i està representades per granges de porcí i vedells d'engreix.

VIABILITAT ECONÒMICA DE LES EXPLOTACIONS AGRÀRIES

Les explotacions agràries existents al llarg dels ENPs són diverses, segons la tipologia d'activitats que desenvolupen i el perfil humà que les forma. Segons un estudi realitzat a la zona (veure peu de taula) es poden distingir 5 explotacions diferents pel què fa al perfil agronòmic i 4 pel perfil humà:

PERFIL AGRONÒMIC

1. Monocultiu cerealista. Explotacions de secà de grans dimensions (>100 ha i sovint més de 300 ha). Habitualment cultivades amb monocultiu de cereal.

2. Cereal de secà + cultius llenyosos de secà. Explotacions de secà de mitjana dimensió amb cultius arboris també de secà (olivera i ametlla principalment, però també vinya).

3. Cereal de secà + cultius herbacis de regadiu. Explotacions de secà de mitjana dimensió amb cereals i activitat de regadiu fora de l'ENP (cultius herbacis, fruita dolça, etc.).

4. Cereal de secà + ramaderia. Explotacions de secà de mitjana dimensió amb activitat ramadera intensiva fora de l'ENP (porcí majoritàriament).

5. Cereals de secà + ramaderia + regadiu. Explotacions de secà de mitjana dimensió amb activitat agrícola de regadiu i ramadera fora de l'ENP.

La incidència de les diferents explotacions és variable als diferents espais. Per això, a la taula següent es mostra el grau d'importància (molt alt, alt, baix, molt baix) de les explotacions per espai:

Taula 32. Grau d'incidència dels diferents perfils d'explotacions als ENP de la Plana de Lleida

	Secans de Balaguer	Pla de la Unilla	Serra de Bellmunt-Almenara	Plans de Sió	Anglesola-Vilagrassa	Belianes-Preixana	Granyena	Mas de Melons-Alfés	Segrià-Utxesa
Monocultiu cerealista	Baix	Baix	Baix	Alt	Baix	Alt	Alt	Baix	Baix
Cereals secà + llenyosos secà	Alt	Molt baix	Molt baix	Baix	Baix	Alt	Alt	Baix i alt segons municipi	Baix i alt segons municipi
Cereals secà + herbacis regadiu	Alt	Alt	Alt	Baix	Alt	Alt	Baix	Baix	Baix
Cereals secà + fruita regadiu	Baix	Alt	Baix	Baix	Baix	Baix	Molt baix	Molt alt	Molt alt
Cereals + ramaderia intensiva / extensiva	Baix	Alt	Alt	Alt	Molt baix	Baix	Baix	Baix	Baix

Font: Correa, M. (2010) Estudi de la viabilitat econòmica de les explotacions agràries a les àrees ZEPA. UAB-UdL-CTFC

En general es pot dir que el monocultiu de cereal i els cultius llenyosos són predominants als espais on no hi ha possibilitat de regadiu a les zones confrontants, ja que el més habitual és complementar l'activitat del secà amb cultius en regadiu, ja siguin herbacis o llenyosos. La ramaderia també és un complement important, tot i que no a totes les zones per igual.

Les dades amb què s'han construït aquests perfils s'han obtingut a partir d'estadístiques i cal tenir en compte les diferències en el perfil humà de les explotacions, que fan variar la finalitat per a la qual es produeix l'activitat. És important tenir en compte el tipus d'agricultor que desenvolupa l'activitat agrària ja que al cap i a la fi seran els gestors de l'espai natural.

PERFIL HUMÀ

1. Agricultor professional consolidat en el sector.
Edat: de 40 - 60 anys.
Superfície: 100 - 300 ha en secà aproximadament, pròpies i de lloguer.
Activitats agràries: monocultiu en secà + empresa de serveis agraris + regadiu o ramaderia, sempre amb criteri estratègic d'empresari agrari.

És, per tant, el millor posicionat quant a capacitat econòmica i tècnica per a afrontar noves inversions (com el regadiu) i nous reptes de gestió del territori (ENPs) a través de la seva explotació agrària. Són pocs, però constitueixen el principal recurs humà sobre el qual recau la gestió agrícola del territori.

2. Agricultor professional jove o de recent incorporació en el sector. A
Edat: de 18 - 40 anys.
Superfície: 30 – 100 ha en secà aproximadament, pròpies i de lloguer.
Activitats agràries: monocultiu en secà + regadiu o ramaderia, per a complementar la renda ja que la superfície de secà no és suficient

Pot tenir dificultats econòmiques i de capacitat tècnica per a afrontar noves inversions (com el regadiu) i nous reptes de gestió del territori (ENPs) a través de la seva explotació agrària. Les barreres d'entrada quant a l'accés a més terra (degut al preu elevat d'aquesta) poden dificultar també el seu creixement com a empresari agrari.

Els agricultors dels grups 1 i 2 constitueixen el gran grup d'agricultors professionals i, per tant, són els que podrien assumir la gestió agrícola i rural del medi natural que constitueixen els ENPs. Quant als riscos i amenaces que afronten com a gestors agraris i rurals destaca la incertesa jurídica al voltant dels arrendaments agraris i la propietat dels drets de la PAC que juguen un paper fonamental en la rendibilitat de l'empresa agrària de secà. Als de major edat se'ls presenta també el problema de la continuïtat en l'explotació familiar, doncs molts d'ells no la tenen garantida. En alguns d'ells sí es pot donar també algun problema de manca de formació especialitzada.

3. Agricultor patrimonial a temps parcial.
Edat: > 60 anys (a punt de retirar-se o ja retirats)
< 60 anys però a temps parcial. No són agricultors professionals actualment i la seva renda principal l'obtenen d'una altra font.
Superfície: < 30 ha en secà
Activitats agràries: monocultiu en secà generalment i no desenvolupen cap altra activitat agrícola o ramadera.

Sovint no tenen voluntat ni capacitat tècnica per a afrontar noves inversions (com el regadiu) i nous reptes de gestió del territori (ENP). Molts d'aquests agricultors arrenden les seves terres als agricultors professionals dels grups 1 i 2, però no la venen en general perquè mantenen expectatives sobre el seu valor, generant així una barrera d'entrada forta al sector agrari quant a l'accés del principal actiu productiu, la terra, per part dels joves empresaris.

4. Gran propietari agrari.
Edat: > 40 anys
Superfície: >300 ha en secà
Activitats agràries: monocultiu de secà i pot tenir altres en regadiu o ramaderia, però no gestiona directament l'explotació, sinó que sovint és empresari en alguna altra activitat professional.
En general tenen molta capacitat per a invertir, tot i no ser part activa dels recursos humans que gestionen el territori.

A les comarques afectades hi ha un total d'uns 20.000 propietaris agraris, dels quals només la meitat es poden considerar agricultors professionals. Tot i així, depèn de les zones; el Segrià té bona part dels seus propietaris com a agricultors professionals mentre que a la Segarra i l'Urgell tan sols un de cada tres propietaris és agricultor professional.

L'estudi realitzat sobre viabilitat de les explotacions agràries planteja multitud d'escenaris possibles diferents que es donen a la plana de Lleida.

Dels 30 escenaris estudiats en el context de monocultiu del cereal de secà, tenint en compte el rendiment de la producció, la dimensió de l'explotació, el règim de tinença de la terra i la maquinària disponible, només 6 resulten viables prenent la renda neta anual generada i considerant viable una explotació a partir dels 10.000 euros de renda neta. Els casos de rendibilitat corresponen a explotacions de més de 100 ha, en la majoria dels casos, el règim és de propietat de la terra, on és decisiu l'accés a la PAC. Els resultats de l'anàlisi desenvolupat doncs, demostren la inviabilitat econòmica, en termes generals, del cultiu de cereal de secà per a dimensions inferiors a les 100 hectàrees, per a règims de tinença de la terra en lloguer i per a rendiments productius baixos (2.000 kg/ha.).

Per tant, les terres de secà del ponent català són un actiu econòmic que no garanteix la viabilitat econòmica de l'agricultor en la majoria de les situacions.

La dimensió de l'explotació es confirma com una de les variables clau de l'anàlisi, donat que el marge brut per hectàrea cultivada de cereal en secà no supera per a cap dels escenaris base considerats, els 260 €/ha. En aquest sentit, cal tenir presents les dificultats existents per adquirir nous terrenys (preu i disponibilitat de terres) i la incertesa jurídica dels règims d'arrendament, especialment pel què fa al cobrament de la PAC pel propietari enlloc de l'agricultor. A més a més, el pagament d'un import mensual d'arrendament, d'uns 100 € aproximadament, la diferència de marge brut entre una hectàrea gestionada en propietat i una gestionada en lloguer passa a ser de 280 €/ha.

Per a compensar aquesta situació, hi ha diferents estratègies productives que adopten les explotacions per a incrementar la renda agrària, que poden ser complementaries entre elles:

1. Millora de l'eficiència del sistema productiu del cereal de secà
2. Increment de la dimensió de l'explotació de cereals de secà
3. Diversificació amb cultius arboris de secà, en la pròpia ZEPA o fora ZEPA (olivera, ametller i vinya ocasionalment)
4. Diversificació amb activitat agrícola de regadiu (cereal, farratge, fruiters)
5. Diversificació amb activitat ramadera intensiva o extensiva (porcí, aviram, oví)
6. Diversificació amb activitat de serveis agrícoles o desenvolupar activitats professionals fora del sector agrari

La baixa intensitat laboral del secà ha permès implementar aquestes estratègies en termes de mà d'obra disponible. De forma generalitzada, les diferents estratègies de complementar l'activitat agrícola cerealista de secà generen rendes netes suficientment elevades com per a garantir la viabilitat de l'empresa agrària dels ENPs. Com a resultat, en tots els perfils d'explotacions, el pes econòmic de l'activitat cerealista de secà sobre el total del marge brut de l'empresa agrària és inferior al 50 %, i en molts casos sovint es situa al voltant del 25 %. Així doncs, els camps de cereals que omplen majoritàriament el paisatge de Ponent, no constitueixen l'actiu econòmic principal de les empreses agràries. Tot i així, juguen sovint un paper important com a complement de la renda agrària obtinguda en les altres activitats agrícoles i juguen un paper estratègic molt important com a dipositàries de dejeccions ramaderes en l'activitat porcina.

Viabilitat de les explotacions agràries dels ENPs de Ponent en el marc del Segarra-Garrigues

La necessitat de conservació de les aus i la posta en marxa del regadiu del Canal Segarra-Garrigues són dos factors que poden ser vistos com una oportunitat per a modificar els sistemes productius agrícoles i ramaders existents i aconseguir una millora en la rendibilitat econòmica de l'explotació. A l'estudi desenvolupat s'han analitzat detingudament dues activitats agràries especialment compatibles amb els requeriments ecològics i agronòmics de conservació de les aus, com són l'agricultura de conservació i la ramaderia ovina extensiva.

Pel que fa a l'agricultura de conservació, si bé suposa un increment important del marge brut per hectàrea en tots els ENPs (entre 40 i 60 € per hectàrea), l'impacte a nivell de renda neta anual de les explotacions és més limitat. Ara bé, quan es tenen en compte les polítiques públiques de suport a aquesta pràctica agrícola, concretades en la mesura agroambiental "Millora dels hàbitats esteparis de la Plana Agrícola de la Xarxa Natura 2000", que suposen un increment en el marge brut de 382 €/ha, l'impacte en la renda neta sí és significatiu, i converteix en viables inclús les explotacions de mitjana o petita dimensió (20 i 50 ha), sempre i quan siguin de propietat.

Les explotacions de ramaderia extensiva ovina analitzades són possibles aprofitaments dins els ENPs, amb viabilitat econòmica, essent el pasturatge i el tipus d'alimentació elements clau per assolir aquests rendiments positius. S'ha detectat que el sistema de reproducció tradicional té un millor encaix dins els espais, degut a la major simplicitat de maneig respecte a les explotacions de sistema de reproducció intensiu. Ara bé, és difícil saber fins a quin punt constitueix la ramaderia ovina extensiva un model reproduïble a les diferents zones, degut a:

- Limitacions en quant a càrrega ramadera assumible per a cada ENP.
- La competència que es pogués generar entre diferents explotacions d'aquest tipus pels recursos escassos de producció farratgera (per limitacions climàtiques i de reg).
- Dificultats en el mercat de carn de xai.

La possibilitat de transformar el secà en regadiu de baixa dotació en determinades zones dels ENPs constitueix una oportunitat per a incrementar el rendiment agronòmic i econòmic de les explotacions agràries afectades. S'han realitzat càlculs de viabilitat i rendiments en el cas de reg de suport en cereals d'hivern i cultius llenyosos. L'increment del marge brut d'una hectàrea d'ordi s'estima en 341,8 € al transformar-la al regadiu, amb un preu de l'aigua de 0,12 € (Correa, 2010). L'impacte en la renda neta final varia en funció de la dimensió d'explotació considerada (de 20 ha a 300 ha), però els resultats mostren com els casos de viabilitat en el monocultiu de cereal continuen limitant-se a les explotacions de grans dimensions (100 – 300 ha) en la gran majoria d'escenaris. Continua essent, doncs, el factor clau per a la viabilitat econòmica de les explotacions. D'altra banda, la transformació al regadiu es topa amb un obstacle important, que és el volum de la inversió a realitzar, ja que varia des dels 91.000 € per a la transformació de 20 ha, fins a 1.365.000 € per a la transformació de 300 ha.

Aquesta situació fa que tan sols aquells agricultors professionals que gestionen un volum important de terres i que tenen una important capacitat financera, puguin executar la transformació i desenvolupar l'activitat agrícola en reg de suport. Segons els perfils humans analitzats anteriorment, ja s'ha vist que, ara per ara, aquests són minoria.

La transformació al regadiu dels cultius arboris de secà també es planteja en alguns ENPs i permet incrementar el marge brut per hectàrea de l'olivera i l'ametller en poc menys de 200 €/ha, en el primer cas i més de 320 €/ha en el

segon. L'impacte en la renda neta anual de l'agricultor variarà molt, altra vegada, en funció de la dimensió de l'explotació de cultius arboris (que normalment la trobem acompanyada del cultiu d'ordi). En funció d'aquest impacte, caldrà esperar més o menys casos de transformació al regadiu. En tot cas, i en relació a l'ordi, el cost de la inversió a afrontar seria menor, donada la major rendibilitat per hectàrea dels cultius arboris i, per tant, la possibilitat de fer viable l'empresa agrària transformant un nombre menor d'hectàrees.

Per tal de veure resumides totes aquestes característiques del conjunt dels ENPs de la Plana de Lleida, es presenta a continuació una taula amb l'estructura productiva i de dimensió de les explotacions agràries, tenint en compte tant la superfície dins l'espai protegit com a fora.

Taula 33. Estructura productiva i dimensió de les explotacions agràries dels ENPs de la Plana de Lleida

		Secans de Balaguer	Pla de la Unilla	Serra de Bellmunt-Almenara	Plans de Sió	Anglesola-Vilagrassa	Belianes-Preixana	Granyena	Mas de Melons-Alfés	Segrià-Utxesa
Estructura productiva	Incidència del secà	85 %	52,6 %	67,9 %	87,1 %	76,7 %	86,3 %	96,4 %	39 %*	54,4 %*
	Incidència del regadiu	71,4 %	91,9 %	88,8 %	56,2 %	87,2 %	75,8 %	45,6 %	88 %*	80,6 %*
	Incidència dels cereals	70 %	72,6 %	88,3 %	84,8 %	85,9 %	66,4 %	81,4 %	20,7 %*	17,4 %*
	Incidència dels farratges	10,4 %	15,7 %	26,2 %	11,5 %	15 %	15,8 %	4,2 %	12,7 %	2,4 %
	Incidència de la fruita dolça	26,4 %	55,7 %	18 %	13,4 %	23,3 %	23,7 %	3,5 %	68,5 %*	71,2 %*
	Incidència de la fruita seca	38 %	3,6 %	8,9 %	31,7 %	35,7 %	67 %	59,1 %	23,3 %*	31,1 %*
	Incidència de l'olivera	58 %	17 %	14 %	23 %	29 %	59 %	53 %	29 %*	56 %*
	Incidència de la ramaderia	23,8 %	30,1 %	31,9 %	23,2 %	15,5 %	18,7 %	11 %	16,3 %	12,5 %
Dimensió	Dimensió del secà (ha.)	18,7	9,2	16,4	29,5	6,7	10,8	24,3	11,4*	15,9*
	Dimensió del regadiu (ha.)	7,8	9,0	12,8	7,8	11,9	6,3	5,5	8,2*	7,8*
	Dimensió dels cereals (ha.)	21,4	11,1	17,6	28,6	10,6	10,2	25,4	13,1*	17,2*
	Dimensió dels farratges (ha.)	10,5	14,6	14,5	11,1	19,7	8,1	12,7	14,8*	29,5*
	Dimensió de la fruita dolça (ha.)	4,2	3,3	5,7	7,2	8,3	3,5	3,5	4,6	6,3
	Dimensió de la fruita seca (ha.)	3,5	0,9	1,4	2,2	1,9	4,0	2,5	4,1	5,9
	Dimensió de l'olivera (ha.)	2,1	0,7	1,1	1,7	1,5	3,2	1,9	4,9	6,2
	Dimensió del porcí (caps)	1.140	1.115	984	1.137	912,3	1.133	918	1.090	1.240

Font: Correa, M. (2010)

- Concentració parcel·lària

Donades les dificultats de gestió i els excessius costos que comporta a l'agricultor la dispersió de les seves parcel·les agràries, es va posar en marxa el sistema de concentració parcel·lària. Aquest sistema té com a principal objectiu la reparcel·lació i reestructuració de la propietat en un municipi determinat. Amb aquest sistema, doncs, es crea una nova configuració de les finques millorant així la gestió d'aquestes i generant una millora també en les vies de comunicació i drenatge del territori. El procés s'inicia quan ho demanen més de la meitat de propietaris d'una zona o bé els propietaris als quals pertany més de 3/4 parts de la superfície.

Per tal d'assolir aquest objectiu i evitar els problemes derivats de l'excessiva parcel·lació, es segueixen les següents línies d'actuació:

a. Configuració de nous camins adaptats a la realitat del territori, prioritzant una geometria regular de la nova parcel·lació.
b. Concentració i adjudicació del menor nombre de finques per propietari amb un valor equivalent a les que cada un aporta al nou sistema.

Amb tot, les avantatges del sistema de concentració parcel·lària per a l'agricultor són les que es descriuen a continuació:

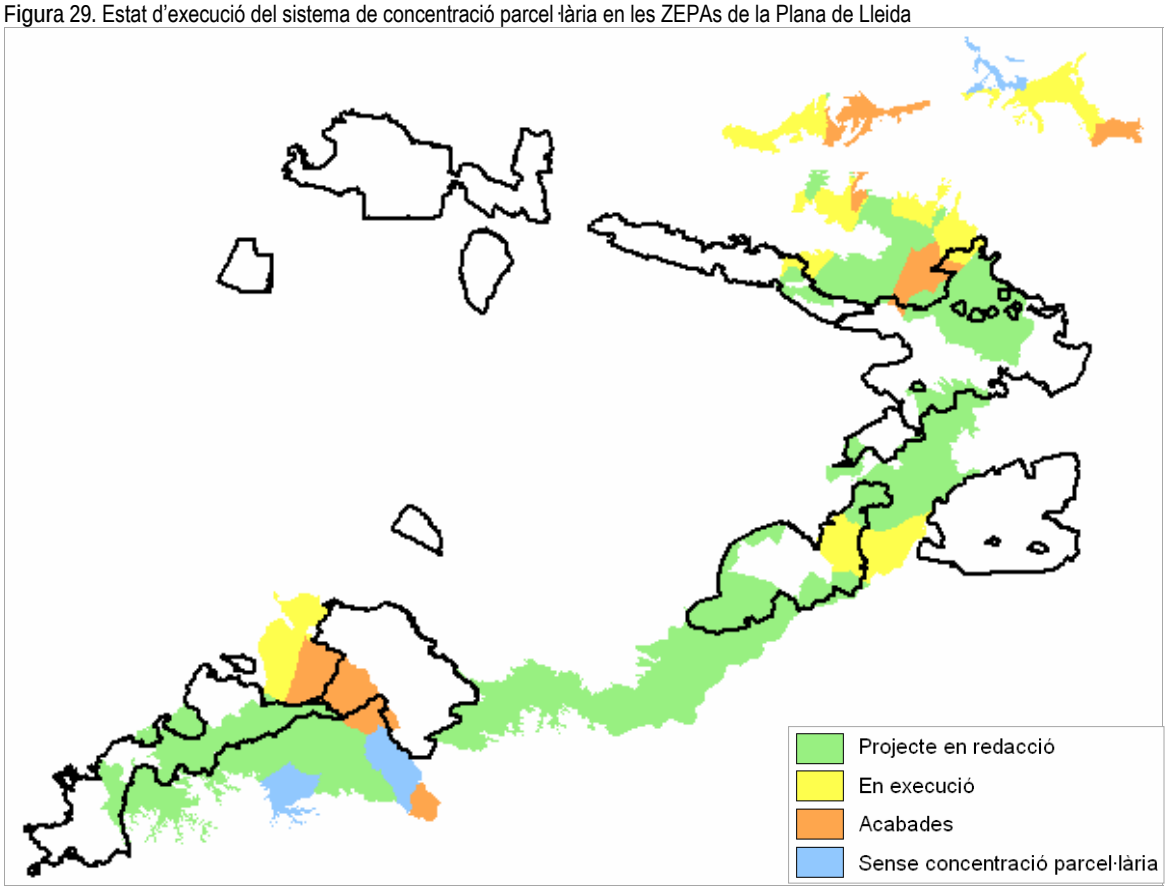
> Estalvi en la instal·lació del regadiu i en la gestió de l'explotació.
> Les finques es poden registrar a nom de l'actual propietari.
> Es lliuren noves escriptures als propietaris.
> Es revaloritza notablement el patrimoni.
> Construcció d'una nova xarxa de camins i desguassos.
> Tot aquest procés és totalment gratuït.

Per tal de garantir una major protecció dels hàbitats esteparis de la Plana de Lleida i contribuir així a una millor conservació de la fauna de l'indret, la modalitat de concentració parcel·lària emprada en la zona d'estudi és la denominada "ecoconcentració". El balanç ambiental resultant d'aquest sistema ha de ser clarament positiu i favorable per a l'entorn. La característica fonamental d'aquesta modalitat de concentració recau en el fet de que aquesta contempla la minimització de les actuacions sobre la xarxa de camins i el manteniment dels reductes de vegetació existents en la major mesura possible. Aquesta modalitat de reestructuració del territori, es limita doncs a una redistribució de les parcel·les sense tant sobre el medi físic propiament dit.

Així doncs, del procés se'n derivarà una racionalització de les explotacions, uns menors costos d'inversió i una reducció dels costos d'explotació directes per part dels agricultors, així com la regularització administrativa de la propietat i l'actualització del cadastre.

En l'àmbit d'actuació del present estudi, dins els ENPs el procés de concentració parcel·lària és troba en diferents fases d'execució. A continuació es mostra una figura en la que s'observa els ENPs inclosos en el nou sistema de parcel·lació lligat al projecte de transformació del canal Segarra-Garrigues i l'estat d'execució del mateix.

Figura 29. Estat d'execució del sistema de concentració parcel·lària en les ZEPAs de la Plana de Lleida

Font. Serveis tècnics REGSEGA

- Regs històrics

La possibilitat d'aprofitament d'aigua procedent dels principals rius de la Plana de Lleida, mitjançant l'adaptació del territori amb la construcció d'una xarxa de canals que subministrin aigua als camps de conreu, va portar a l'administració estatal a establir una sèrie de zones de concessió de reg amb aigua procedent dels esmentats canals.

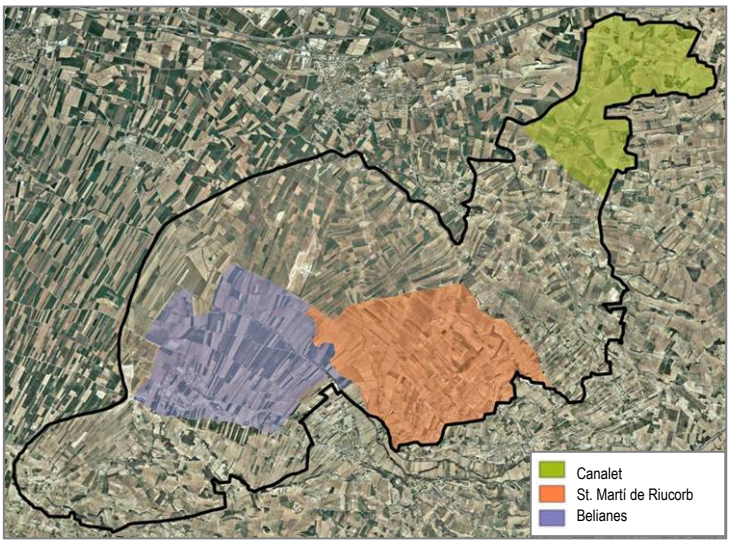
Aquestes zones de reg, actualment conegudes com regs històrics, encara tenen vigència i s'abasteixen de concessions "en precari" principalment del Canal d'Urgell i també d'aigües superficials circulants per la xarxa de rius. El projecte de transformació del Canal Segarra-Garrigues té la intenció de modernitzar aquests regs i subministrar-los a partir de l'aigua del canal, alliberant les fonts actuals de subministrament.

Aquestes delimitacions de zones regables, afecten també als àmbits dels ENPs; conseqüentment, caldrà tenir-les en compte a l'hora d'elaborar el present Pla de Gestió.

A continuació es mostren unes figures amb les delimitacions dels diferents Regs Històrics dins d'àmbit de l'ENP. Tal i com es pot observar, afecten als ENPs dels Secans de Belianes-Preixana, Plans de Sió, Anglesola-Vilagrassa i Secans de Segrià i Utxesa. En aquest darrer ENP, el cas és lleugerament diferent, ja que es tracta de regadius consolidats amb plena dotació (transformació a fruiters de fruita dolça) a partir de noves infraestructures de reg, relativament modernes i molt diferents als regadius històrics superficials de cereals.

Cal esmentar que, en el cas dels regadius històrics de cereals, ens trobem amb situacions molt diverses, tal com demostren els anàlisis de NVDI realitzats pel període 2002-2009 dins dels primers estudis sobre resposta de la biodiversitat estèpica a gradients de regadiu realitzats pel Centre Tecnològic Forestal de Catalunya. La diversa capacitat de les captacions de recollir i acumular aigua, així com el manteniment de les infraestructures de reg superficial, determinen zones on els regs històrics comporten dotacions elevades i una pràctica de regadiu habitual i relativament tecnificada, i d'altres on aquesta pràctica és excepcional, essent molt difícil de monitoritzar o caracteritzar amb detall aquesta situació.

FITXA 105. REGS HISTÒRICS SECANS DE BELIANES - PREIXANES

Part del sector (una mica més del 25%) presenta un reg històric hivernal caracteritzat per un reg procedent dels excedents del Canal d'Urgell i del riu Corb (pel cereal d'hivern i de suport per ametllers i oliveres).

Les zones de reg històric corresponen a: el Canalet, Sant Martí de Riucorb i Belianes.

El Canalet

Comarca: Urgell
Municipis: Tàrrega, Vilagrassa, Verdú i Preixana
Sector de reg: 5
Superfície de concessió: 4.526,5ha / Perímetre regable: 4.319,8ha
Corrent d'aigua: Comunitat de regants del Canal d'Urgell
Concessió actual: Ordre ministerial d'Obres Públiques de 15/02/1963 sobre l'autorització de reg: aprofitament d'aigües del Canal d'Urgell d'octubre a març de 4.526,5ha.
Tipologia de reg: 95% reg de superficie, 5% presuritzat
Cabal: 2.335l/s

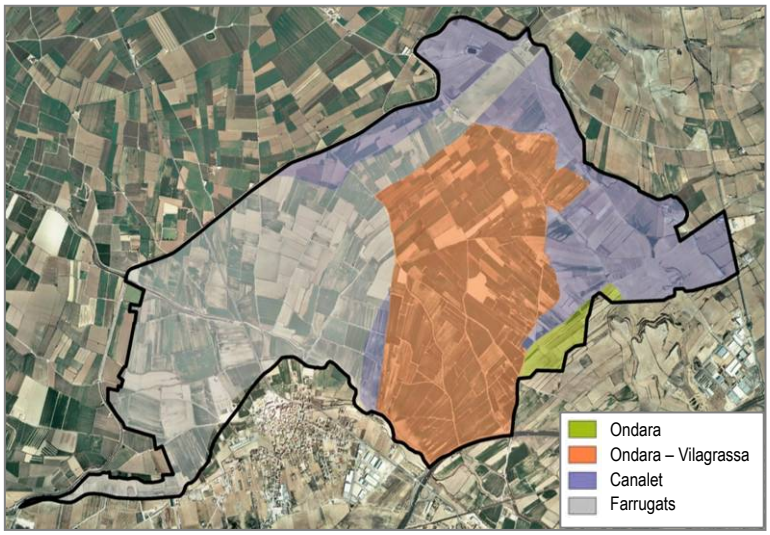
Belianes

Comarca: Urgell
Municipis: Belianes
Sector de reg: 7
Superfície de concessió: 777ha / Perímetre regable: 971ha
Corrent d'aigua: Riu Corb i Canal d'Urgell
Concessió actual: Inscripció per ordre ministerial de 06/02/1953 sobre l'aprofitament d'aigües de la mina i els pous construïts en el Riu Corb i l'aprofitament del Canal d'Urgell d'octubre a març.
Tipologia de reg: 100% reg de superficie
Cabal: 20l/s concessió riu Corb; 145l/s Canal d'Urgell

Sant Martí de Riucorb

Comarca: Urgell
Municipis: Sant Martí de Riucorb
Sector de reg: 6-7
Superfície de concessió: - / Perímetre regable: 1670ha
Corrent d'aigua: Riu Corb i Canal d'Urgell
Concessió actual: Aprofitament de les aigües del riu Corb
Tipologia de reg: 100% reg de superficie
Cabal: -

FITXA 106. REGS HISTÒRICS ANGLESOLA - VILAGRASSA

La pràctica totalitat de l'ENP presenta un reg històric hivernal caracteritzat per un reg procedent dels excedents del canal d'Urgell, limítrof a aquest espai, i del riu Ondara, fet que suposa que els cultius cerealístics tinguin una densitat i altura superiors a les del secà i els fa molt adequats per la nidificació de l'esparver cendrós.

Les zones de reg històric corresponen a: Ondara, Ondara-Vilagrassa, Canalet i Farrugats.

El Canalet

Comarca: Urgell
Municipis: Tàrrega, Vilagrassa, Verdú i Preixana
Sector de reg: 5
Superfície de concessió: 4.526,5ha / Perímetre regable: 4.319,8ha
Corrent d'aigua: Comunitat de regants del Canal d'Urgell
Concessió actual: Ordre ministerial d'Obres Públiques de 15/02/1963 sobre l'autorització de reg: aprofitament d'aigües del Canal d'Urgell d'octubre a març de 4.526,5ha.
Tipologia de reg: 95% reg de superficie, 5% presuritzat / Cabal: 2.335l/s

Ondara

Comarca: Urgell
Municipis: Tàrrega
Sector de reg: 5
Superfície de concessió: 286ha / Perímetre regable: 330ha
Corrent d'aigua: Aprofitament de les aigües Riu Ondara i Torrent Cercavins. Aigïes depuradora de Tàrrega
Concessió actual: Ressolució president de la CHE a data 13/05/2004, per la utilització de les aigües procedents de l'estació depuradora d'aigües residuals de Tàrrega. Reial Decret 2 Octubre de 1917, aprofitament de les aigües del Riu Ondara i el Torrent de Cercavins.
Tipologia de reg: 75% reg de superficie
Cabal: 61,11

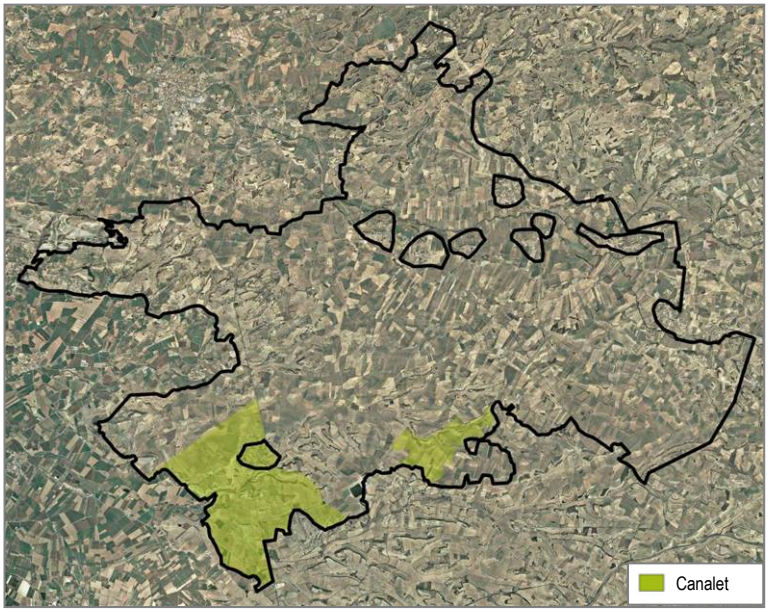
Ondara - Vilagrassa

Comarca: Urgell
Municipis: Vilagrassa
Sector de reg: 5-6
Superfície de concessió: 309ha / Perímetre regable: 430,6ha
Corrent d'aigua: Aprofitament de les aigües Riu Ondara i derivacions. Aigïes procedents de les sèquies de la comunitat de l'Alt Urgell.
Concessió actual: Inscripció per Ordre Ministerial de 05/09/1968. El títol de dret prové de 22/05/1962
Tipologia de reg: 100% reg de superficie
Cabal: 309l/s de concessió del riu Ondara

Farrugats

Comarca: Urgell
Municipis: Anglesola
Sector de reg: 5
Superfície de concessió: 525ha / Perímetre regable: 520ha
Corrent d'aigua: Aprofitament de les aigües Riu Ondara i Canal Urgell
Concessió actual: Aprofitament de les aigües del Canal Urgell d'octubre a març
Tipologia de reg: 100% reg de superficie
Cabal: -

FITXA 107. REGS HISTÒRICS PLANS DE SIÓ

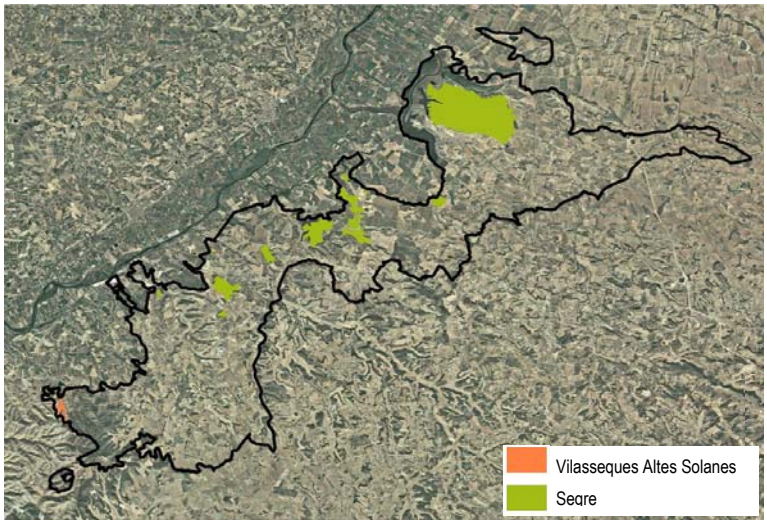
Una petita part de l'ENP (quasi un 5%) presenta un reg històric hivernal caracteritzat per un reg procedent dels excedents del Canal d'Urgell (pel cereal d'hivern i de suport pels ametllers i oliveres. Situat al sud de la zepa.

Les zones de reg històric corresponen a: el Canalet

El Canalet

Comarca: Urgell
Municipis: Tàrrega, Vilagrassa, Verdú i Preixana
Sector de reg: 5
Superfície de concessió: 4.526,5ha / Perímetre regable: 4.319,8ha
Corrent d'aigua: Comunitat de regants del Canal d'Urgell
Concessió actual: Ordre ministerial d'Obres Públiques de 15/02/1963 sobre l'autorització de reg: aprofitament d'aigües del Canal d'Urgell d'octubre a març de 4.526,5ha.
Tipologia de reg: 95% reg de superficie, 5% presuritzat / Cabal: 2.335l/s

FITXA 108. REGS HISTÒRICS SECANS DE SEGRIÀ I UTXESA

Regs moderns de transformació a fruiters de fruita dolça a partir de les captacions del riu Segre, ocupant 1495 ha La part nord s'abasteix a partir d'una gran bassa existent al tossal de Carrassumada. Existeixen altres basses de regulació menors dins l'espai, fins i tot algunes que abasteixen regs de la vall al·luvial.Una mica més del 9% de l'ENP presenta regadius consolidats.

Les zones de regadiu corresponen a: Vilasseques Altes Solanes (extrem oest) i Segre

Fotos. A l'esquerra, bassa del Tossal de Carrassumada. A la dreta, al fons de la imatge basses del Rec damunt de la Granja d'Escarp

2.2.3.3 Activitat ramadera

Les Terres de Lleida són un territori on la ramaderia intensiva té una especial significació, dins el conjunt del sistema agrari, ramader i agroindustrial d'aquest territori; lògicament, doncs, no és d'estranyar que dis del territori dels diversos ENPs hi hagi una gran significació de granges, especialment porcines, que tenen una important influència econòmica, paisatgística i ambiental. La ramaderia intensiva suposa una part significativa de la renda agrària en aquests territoris; molts dels models d'explotacions rendibles en els mateixos incorporen en el seu disseny una explotació ramadera intensiva i unes terres de conreu.

Al mateix temps, però, l'aplicació de fertilitzants tant orgànics com inorgànics en camps de conreus sense avaluar les necessitats del conreu i del sòl ha comportat que, conjuntament amb d'altres causes i tal com s'ha explicat a l'apartat de medi físic, la quasi totalitat de l'àmbit d'estudi estigui considerada Zona Vulnerable per Nitrats.

Cal destacar que la ramaderia extensiva, que havia estat en el passat un dels components importants de l'agroecosistema del secà, s'ha reduït de manera molt notable en tot el territori, de manera que la funció en general beneficiosa de gestió de la vegetació i els rostolls que realitzaven els ramats d'ovelles i cabres s'ha perdut; tot i així, continuen existint alguns ramats en alguns dels ENPs i també problemes associats a la sobrepastura en la perifèria de les zones de corral o de reunió. De fet, alguns ramats pasturen a la Reserva Natural Parcial de Mas de Melons i a la timoneda d'alfés, dos dels espais amb més valor dins l'ENP dels Secans de mas de Melons i Alfés

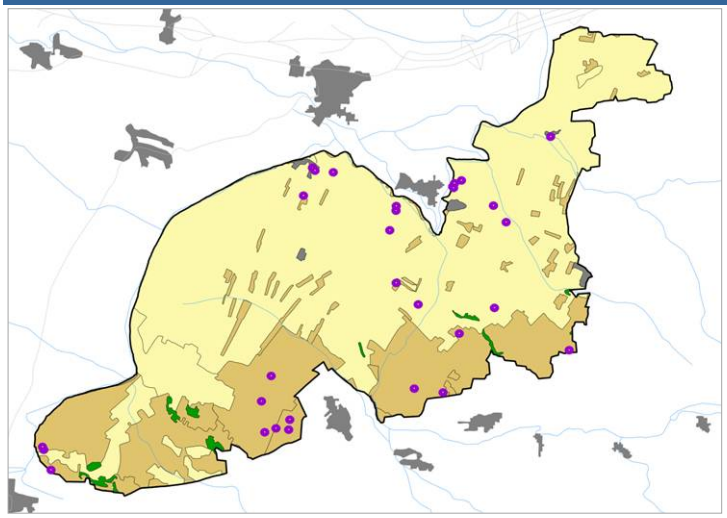

Fotos. A l'esquerra, ramat d'ovelles pasturant a un rostoll prop d'Alfés. A la dreta, vessant prop de Matxerri amb signes evidents de sobrepastura i trepig per part de ramats

Cal destacar també l'existència de diverses activitats apícoles dins dels territoris dels diversos ENPs, que aprofiten la floració dels subarbusts i arbusts de les timonedes, brolles i garrigues, i també dels fruiters com l'ametller i el presseguer.

En els següents subapartats es realitza una aproximació a les instal·lacions ramaderes existents dins dels ENPs.

FITXA 109. ACTIVITATS RAMADERES — SECANS DE BELIANES - PREIXANA

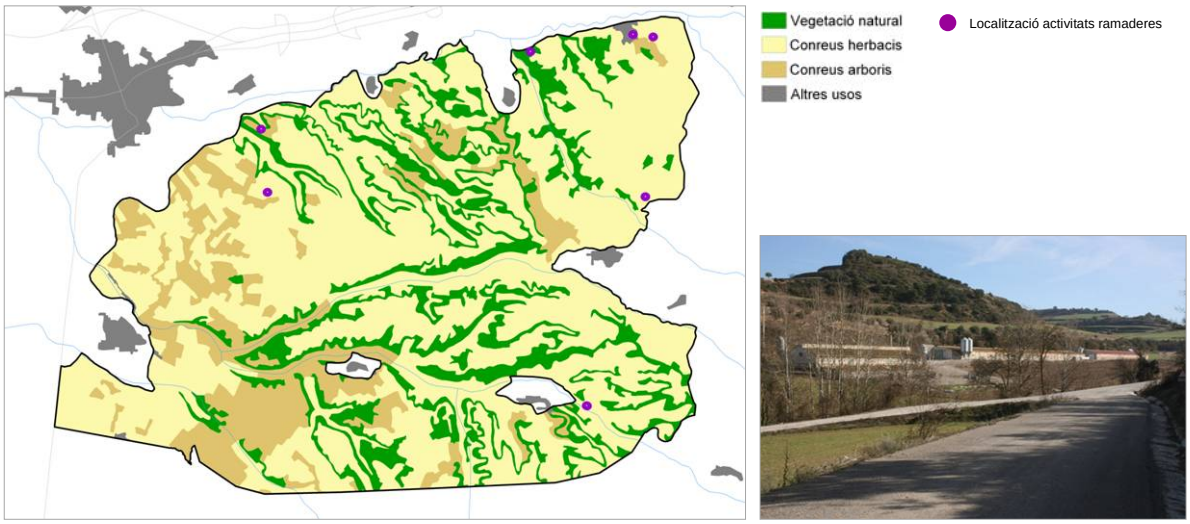

MUNICIPI	ESPECIE	ESTAT	CLASSIFICACIÓ - ZOOTÈCNICA	CAPACITAT (nº de caps)
Arbeca	Boví	Activa	Engreix	200 engreix
Arbeca	Porcí	Activa	Engreix	1142 engreix
Arbeca	Porcí	Inactiva	Engreix	314 engreix
Arbeca	Boví	Activa	Engreix	140 engreix
Belianes	Porcí	Activa	Engreix	575 engreix
Belianes	Porcí	Activa	Engreix	1750 engreix
Belianes	Porcí	Activa	Engreix	2600 engreix
Belianes	Porcí	Activa	Engreix	1008 engreix
Belianes	Boví	Activa	Engreix	100 engreix
Belianes	Conills	Activa	Producció de llorigons per carn	12400 engreix (1300♀ i 512 recria)
Bellpuig	Porcí	Activa	Engreix	1000 engreix
Bellpuig	Porcí	Activa	Engreix	1175 engreix
Bellpuig	Porcí	Activa	Engreix	1605 engreix
Bellpuig	Gall dindi	Activa	Granges de producció per carn	25000 engreix
Preixana	Porcí	Activa	Producció de garrins	226♀ i 5♂ (50 reposició)
Preixana	Conills	Activa	Producció de llorigons per carn	375 engreix, 80♀ i 15♂
Preixana	Porcí	Inactiva	Producció de garrins	12♀ i 100 recria
Preixana	Porcí	Activa	Engreix	528 engreix
Preixana	Boví	Activa	Engreix	100 engreix
Preixana	Boví	Activa	Engreix	260 engreix i 100 cria
Preixana	Porcí	Activa	Engreix	1770 engreix
Preixana	Boví	Activa	Engreix	100 engreix
Preixana	Boví	Activa	Engreix	125 engreix i 25 cria
Preixana	Porcí	Activa	Engreix	1540 engreix
Sant Martí de Riucorb	Porcí	Activa	Engreix	975 engreix
Sant Martí de Riucorb	Porcí	Activa	Engreix	560 engreix
Sant Martí de Riucorb	Porcí	Activa	Engreix	5000 engreix
Sant Martí de Riucorb	Porcí	Activa	Engreix	1100 engreix
Sant Martí de Riucorb	Porcí	Activa	Engreix	1500 engreix
Sant Martí de Riucorb	Boví	Activa	Engreix	120 engreix i 200 cria
Sant Martí de Riucorb	Porcí	Activa	Engreix	1040 engreix
Sant Martí de Riucorb	Porcí	Activa	Producció de garrins	816♀ i 8♂, 1700 recria i 192 reposició
Vilagrassa	Cabrum	Inactiva	Reproducció per a producció de carn	40♀ i 2♂
Vilagrassa	Oví	Inactiva	Reproducció per a producció de carn	600♀ i 12♂

El 18% de les explotacions dels municipis amb territori dins l'ENP dels Secans de Belianes-Preixana desenvolupen algun tipus d'activitat ramadera i fins el 25% si es tenen en compte només els tres municipis amb més territori a l'ENP. El principal sector és el porcí d'engreix tot i que hi ha una part important de granges de vedells d'engreix. La mida en quant a capacitat és mitjana. A la zona les granges d'aviram són força importants tot i que estan majoritàriament situades fora de l'espai. A dins s'han comptabilitzat 30 granges actives en aquest moment per una superfície de 6.521,12 ha.

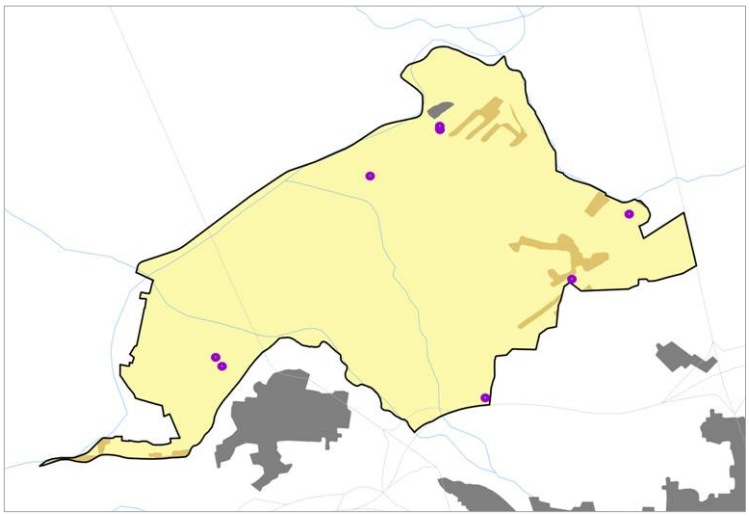
FITXA 110. ACTIVITATS RAMADERES **GRANYENA**

MUNICIPI	ESPECIE	ESTAT	CLASSIFICACIÓ-ZOOTÈCNICA	CAPACITAT (nº de caps)
Cervera	Porcí	Activa	Engreix	870 engreix
Cervera	Conills	Activa	Producció de llorigons per carn	1000 engreix, 300♀ i 15♂, 25 reposició
Granyanella	Abelles	Activa	Producció productes apícoles	10 engreix
Granyena de Segarra	Gallines i pollastres	Activa	Granges de producció per carn	22000 engreix
Montoliu de Segarra	Gallines i pollastres	Activa	Granges de producció per carn	22000 engreix
Montornès de Segarra	Conills	Activa	Producció de llorigons per carn	1000 engreix, 400♀ i 10♂, 100 reposició
Montornès de Segarra	Gallines i pollastres	Activa	Granges de producció per carn	41000 engreix
Montornès de Segarra	Gallines i pollastres	Activa	Granges de producció per carn	41000 engreix
Tàrrega	Porcí	Inactiva	Engreix	660 engreix
Tàrrega	Cabrum	Inactiva	Reproducció per a producció de carn	8♀ i 1♂
Tàrrega	Oví	Inactiva	Reproducció per a producció de carn	100♀ i 10♂
Verdú	Conills	Activa	Producció de llorigons per carn	1000 engreix, 400♀ i 10♂, 100 reposició
Verdú	Gallines i pollastres	Activa	Granges de producció per carn	41000 engreix
Verdú	Gallines i pollastres	Activa	Granges de producció per carn	41000 engreix

Granyena és un dels espais amb menor incidència de la ramaderia, amb un 11% de les explotacions de la zona. El porcí és el principal dins dels municipis afectats, però en canvi en el territori protegit són majoritàries les granges per a la producció de pollastres, a més amb capacitats fins a 41000 caps. Són destacables també les tres granges de conills que hi ha. L'ENP de Granyena té 11 granges en actiu en aquests moments, en una superfície de 6645,80 ha.

FITXA 111. ACTIVITATS RAMADERES — ANGLESOLA - VILAGRASSA

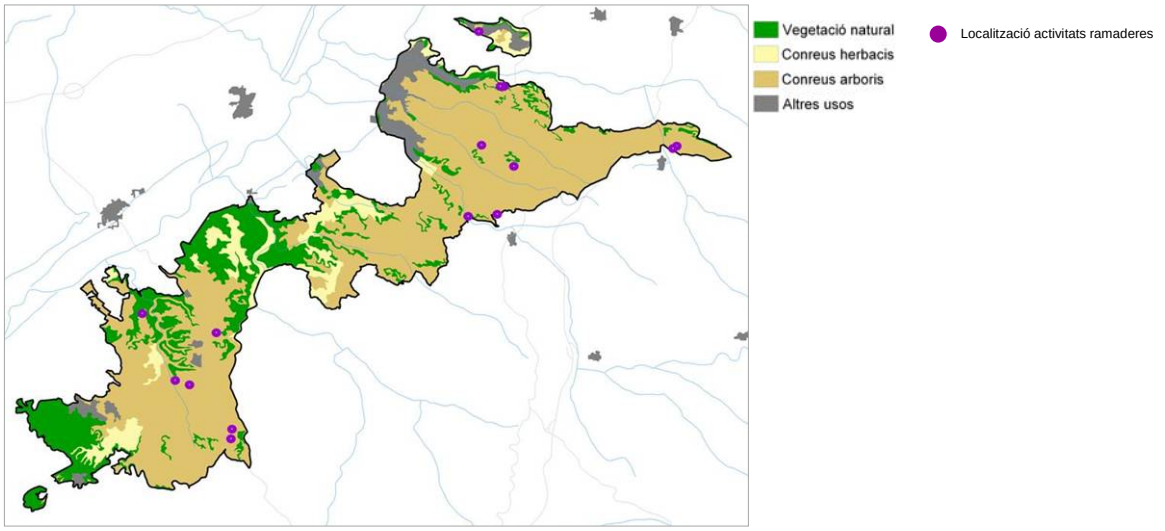

MUNICIPI	ESPECIE	ESTAT	CLASSIFICACIÓ - ZOOTÈCNICA	CAPACITAT (nº de caps)
Anglesola	Èquids	Activa	Sense ànim de lucre	4 cria, 4♀ i 2♂, 2 altres
Anglesola	Porcí	Activa	Engreix	750 engreix
Anglesola	Boví	Activa	Engreix	60 cria, 140 engreix
Anglesola	Abelles	Activa	Producció productes apícoles	155 transhumant
Anglesola	Èquids	Activa	Establiment per a la pràctica equestre	5 engreix, 10♀ i 10♂
Anglesola	Boví	Activa	Engreix	100 engreix
Anglesola	Boví	Activa	Reproducció mixta	1 cria, 1♀
Anglesola	Èquids	Activa	Selecció	4 cria, 5♀ i 4♂, 3 reposició i 2 altres
Tàrrega	Boví	Activa	Engreix	110 engreix
Tàrrega	Porcí	Activa	Engreix	1090 engreix
Vilagrassa	Porcí	Activa	Engreix	1280 engreix
Vilagrassa	Cabrum	Activa	Reproducció per a producció de carn	20♀ i 5♂
Vilagrassa	Oví	Activa	Reproducció per a producció de carn	500♀ i 13♂,

El 15% de les explotacions presents en els municipis amb territori dins l'ENP desenvolupen algun tipus d'activitat ramadera. El sector del porcí és el majoritari a la zona amb un 10% de les explotacions, tot i que si observem les granges situades a l'interior de l'ENP se situa en tercer lloc després del sector boví i de l'equí. A més, la capacitat d'aquestes granges és especialment petita en comparació amb l'estàndard que trobem a la resta del territori. Dins l'espai d'Anglesola Vilagrassa trobem 13 granges en actiu, en un superfície de 1122,66 ha.

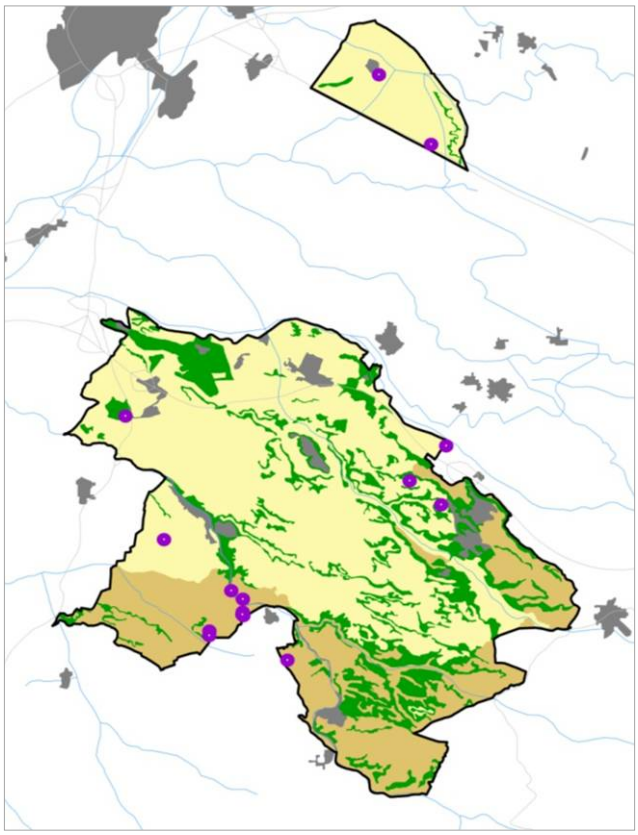
FITXA 112. ACTIVITATS RAMADERES SECANS DEL SEGRIÀ I UTXESA

MUNICIPI	ESPECIE	ESTAT	CLASSIFICACIÓ - ZOOTÈCNICA	CAPACITAT (nº de caps)
Alcanó	Gallines i pollastres	Inactiva	Granges de producció per carn	15000 engreix
Alcanó	Guatlles	Activa	Granges de producció per carn	90000 engreix
Sarroca de Lleida	Oví	Activa	Reproducció per a producció de carn	980♀ i 20♂
Sarroca de Lleida	Boví	Activa	Engreix	150 emgreix
Sarroca de Lleida	Boví	Activa	Engreix	200 cria, 93 engreix
Sarroca de Lleida	Boví	Activa	Engreix	120 engreix
Seròs	Oví	Inactiva	Reproducció per a producció de carn	25 cria, 250♀ i 7♂, 35 reposició
Seròs	Oví	Inactiva	Reproducció per a producció de carn	490♀ i 10♂,
Seròs	Abelles	Activa	Mixta	600 transhumant
Seròs	Abelles	Activa	Mixta	84 transhumant
Seròs	Porcí	Activa	Producció de garrins	1782♀ i 50♂, 950 reposició
Seròs	Abelles	Activa	Mixta	50 Estant
Torres de Segre	Porcí	Activa	Engreix	1456 engreix
Torres de Segre	Porcí	Activa	Engreix	1175 engreix
Torres de Segre	Boví	Activa	Engreix	165 cria, 100 engreix

Només un 12.5% de les explotacions de la zona desenvolupa alguna activitat ramadera. El sector porcí és el més representat en els sectors ramaders dels municipis afectats, amb un 7%. En canvi, pel què fa dins de l'ENP observem que hi ha força diversitat i que les granges de boví superen a les altres. També és destacable la presència de força activitat apícola. La dimensió de les granges del Segrià-Utxesa és de petita a mitjana en comparació amb les de la zona, i se'n comptabilitzen 12 en actiu per a una superfície de 7727,27 ha.

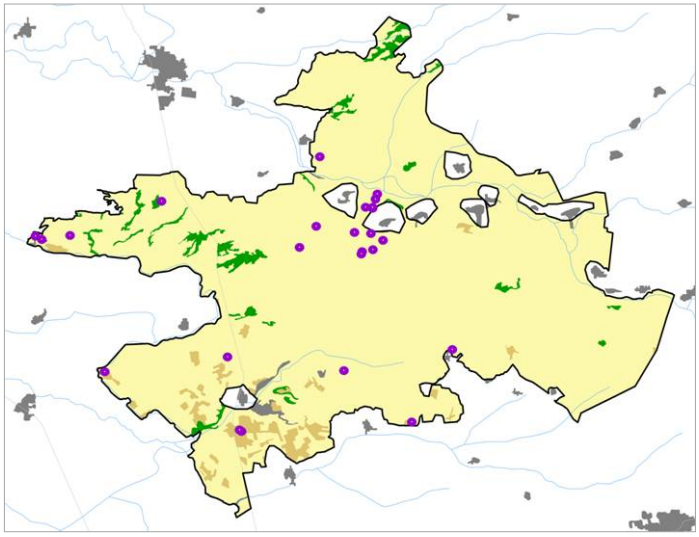
FITXA 113. ACTIVITATS RAMADERES — SECANS DE MAS DE MELONS - ALFÉS

MUNICIPI	ESPECIE	ESTAT	CLASSIFICACIÓ – ZOOTÈCNICA	CAPACITAT (nº de caps)
Alfés	Porcí	Activa	Engreix	2000 engreix
Alfés	Porcí	Activa	Engreix	1000 engreix
Alfés	Cabrum	Activa	Reproducció per a producció de carn	50♀ i 5♂
Alfés	Oví	Activa	Reproducció per a producció de carn	500 engreix, 1950♀ i 50♂, 100 reposició
Artesa de Lleida	Abelles	Activa	Mixta	400 estant
Aspa	Cabrum	Activa	Reproducció per a producció de carn	5♀ i 1♂,
Aspa	Oví	Activa	Reproducció per a producció de carn	1 reposició
Aspa	Boví	Activa	Engreix	172 cria, 250 engreix
Aspa	Porcí	Activa	Engreix	1999 engreix
Aspa	Boví	Activa	Engreix	100 engreix
Aspa	Boví	Activa	Engreix	140 engreix
Aspa	Boví	Activa	Engreix	49 engreix
Aspa	Perdius	Activa	Granges de producció per caça per repoblació	8500 altres
Lleida	Porcí	Activa	Engreix	1425 engreix
Lleida	Oví	Activa	Reproducció per a producció de carn	300 engreix, 1400♀ i 40♂, 200 reposició
Lleida	Cabrum	Inactiva	Reproducció per a producció de carn	10♀ i 1♂,
Lleida	Oví	Inactiva	Reproducció per a producció de carn	150 engreix, 4000♀ i 20♂, 50 reposició
Lleida	Oví	Activa	Reproducció per a producció de carn	2000♀ i 100♂,
Puigverd de Lleida	Porcí	Activa	Producció de cicle tancat	200 engreix, 144♀ i 3♂, 280 recria
Puigverd de Lleida	Abelles	Activa	Mixta	45 estant

FITXA 114. ACTIVITATS RAMADERES PLANS DE SIÓ

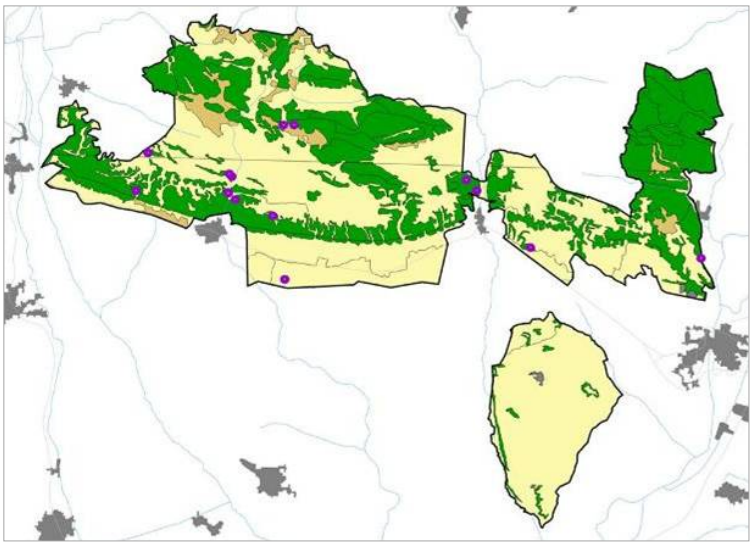

MUNICIPI	ESPECIE	CLASSIFICACIÓ - ZOOTÈCNICA	CAPACITAT (nº de caps)
Agramunt	Abelles	Mixta	
Agramunt	Gallines i pollastres	Granges de producció per carn	11000 engreix
Agramunt	Abelles	Polinització	18 estant
Agramunt	Cabrum	Reproducció per a producció de carn	50♀ i 4♂
Agramunt	Oví	Reproducció per a producció de carn	500♀ i 10♂
Ossó de Sió	Porcí	Engreix	1250 engreix
Ossó de Sió	Porcí	Engreix	909 engreix
Ossó de Sió	Porcí	Engreix	1410 engreix
Ossó de Sió	Boví	Engreix	145 engreix
Ossó de Sió	Boví	Engreix	145 cria, 145 engreix
Ossó de Sió	Boví	Engreix	143 engreix
Ossó de Sió	Boví	Engreix	310 cria, 100 engreix
Ossó de Sió	Gall dindi	Granges de producció per carn	30000 engreix
Ossó de Sió	Cabrum	Reproducció per a producció de carn	10 cria, 10 engreix, 25♀ i 1♂
Ossó de Sió	Boví	Engreix	49 engreix
Ossó de Sió	Porcí	Engreix	3420 engreix
Ossó de Sió	Boví	Engreix	110 engreix
Ossó de Sió	Boví	Engreix	49 engreix
Ossó de Sió	Boví	Engreix	110 engreix
Ossó de Sió	Boví	Engreix	49 engreix
Puigverd d'Agramunt	Porcí	Engreix	1250 engreix
Puigverd d'Agramunt	Porcí	Engreix	909 engreix
Puigverd d'Agramunt	Porcí	Engreix	1410 engreix
Puigverd d'Agramunt	Boví	Engreix	145 engreix
Puigverd d'Agramunt	Boví	Engreix	145 cria, 145 engreix
Puigverd d'Agramunt	Boví	Engreix	143 engreix
Puigverd d'Agramunt	Boví	Engreix	310 cria, 100 engreix
Puigverd d'Agramunt	Gall dindi	Granges de producció per carn	30000 engreix
Puigverd d'Agramunt	Cabrum	Reproducció per a producció de carn	10 cria, 10 engreix, 25♀ i 1♂
Puigverd d'Agramunt	Boví	Engreix	49 engreix
Puigverd d'Agramunt	Porcí	Engreix	3420 engreix
Puigverd d'Agramunt	Boví	Engreix	110 engreix
Puigverd d'Agramunt	Boví	Engreix	49 engreix
Puigverd d'Agramunt	Boví	Engreix	110 engreix
Puigverd d'Agramunt	Boví	Engreix	49 engreix
Tàrrega	Porcí	Engreix	600 engreix
Tàrrega	Porcí	Engreix	4 engreix
Tàrrega	Conills	Producció de llorigons per carn	25 engreix, 10♀ i 2♂
Tàrrega	Boví	Engreix	112 engreix
Tàrrega	Conills	Producció de llorigons per carn	40 engreix, 15♀
Tàrrega	Abelles	Mixta	
Tornabous	Abelles	Polinització	8 estant
Tornabous	Cabrum	Reproducció per a producció de carn	5♀ i 1♂

El 23% de les explotacions dels municipis pertanyents a Plans de Sió desenvolupen algun tipus d'activitat ramadera, de la que el porcí suposa el 16%.En canvi, a les granges situades a l'interior de l'ENP hi ha dominància del boví, amb quasi la meitat de les instal·lacions. Tot i així, també hi ha força porcí així com molta diversitat de producció ramadera, amb granges de cabra, de conills, aviram i abelles. Pel què fa a les dimensions, les granges són similars o una mica més petites a les mitjanes de la zona. A Plans de Sió hi ha 43 granges en un territori de 10382,69 ha.

FITXA 115. ACTIVITATS RAMADERES — SECANS DE LA NOGUERA

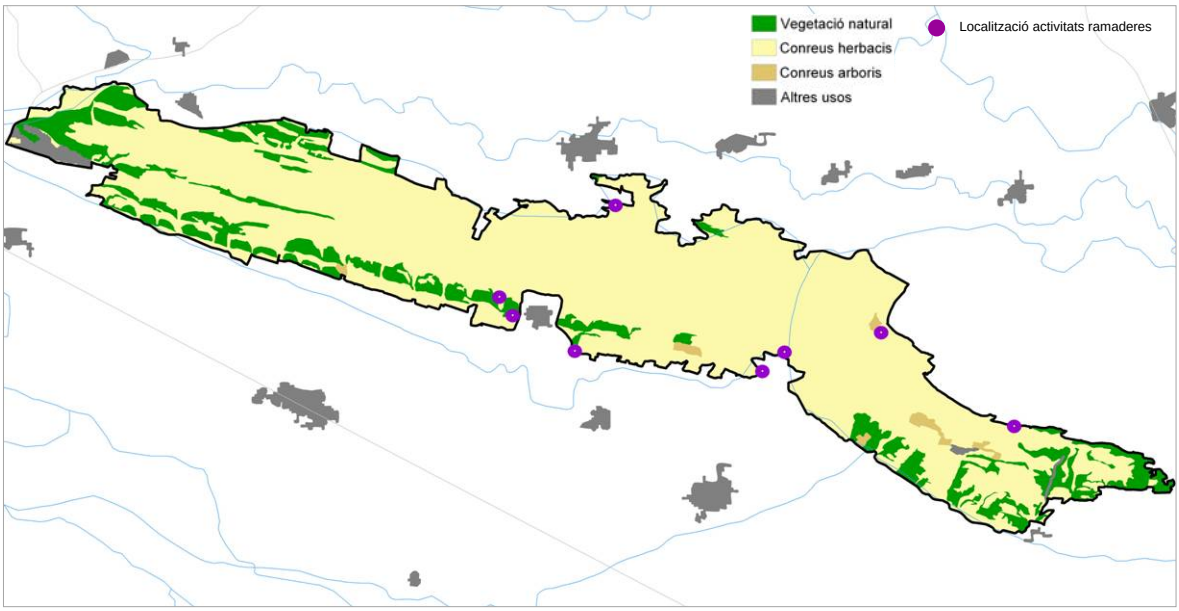
MUNICIPI	ESPECIE	ESTAT	CLASSIFICACIÓ - ZOOTÈCNICA	CAPACITAT (nº de caps)
Algerri	Porcí	Activa	Producció mixta	1612 engreix, 603♀ i 3♂, 1500 recria
Algerri	Porcí	Activa	Producció de garrins	996♀ i 4♂, 3080 recria i 100 reposició
Algerri	Cabrum	Activa	Reproducció per a producció de carn	10 cria, 18♀ i 1♂
Algerri	Oví	Activa	Reproducció per a producció de carn	200 cria 412♀ i 20♂, 200 recria, 50 reposició
Algerri	Porcí	Activa	Engreix	804 engreix
Algerri	Porcí	Inactiva	Producció de garrins	230♀ i 6♂,
Algerri	Porcí	Activa	Engreix	1870 engreix
Algerri	Porcí	Activa	Multiplicació	1540 engreix, 976♀ i 8♂, 1980 recria, 205 reposició
Algerri	Porcí	Activa	Engreix	965 engreix
Algerri	Porcí	Activa	Engreix	560 engreix
Algerri	Perdius	Activa	Granges de producció per caça per repoblació	400 engreix
Algerri	Porcí	Activa	Centre recollida/distribució material genètic	43♂
Castelló de Farfanya	Porcí	Activa	Engreix	1100 engreix
Castelló de Farfanya	Porcí	Activa	Producció de cicle tancat	135♀ i 2♂, 12 reposició
Castelló de Farfanya	Porcí	Activa	Producció de garrins	675♀ i 2♂, 60 reposició
Os de Balaguer	Porcí	Activa	Producció de garrins	675♀ i 10♂, 1400 recria, 1600 reposició

Fotos. Diverses imatges de la zona de las granges del Clot del Castelló, amb força densitat de naus ramaderes, i existència de ramats d'oví i cabrum, que han causat, en alguns casos i tal com s'observa a la imatge del centre, problemes de sobrepastura.

Quasi el 24% de les explotacions dels municipis amb territori dins l'ENP desenvolupen alguna activitat ramadera. El porcí és el principal representant amb diferència seguit de l'aviram. Aquesta tendència es manifesta també a les granges de dins de la zona protegida, ja que el 80% són de porcs, amb diferències pel què fa a la classificació. Les dimensions són menors a la mitjana de la zona. En aquest ENP trobem 15 granges per a una superfície de 8960,40 ha.

FITXA 116. ACTIVITATS RAMADERES BELLMUNT - ALMENARA

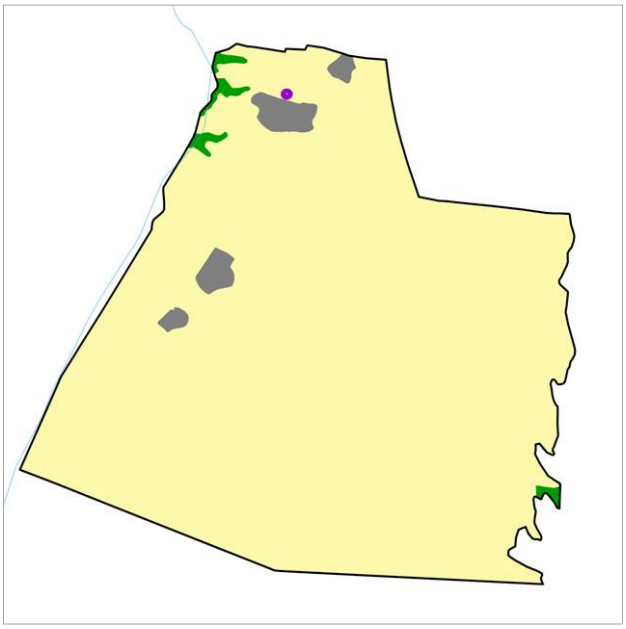
MUNICIPI	ESPECIE	ESTAT	CLASSIFICACIÓ - ZOOTÈCNICA	CAPACITAT (nº de caps)
Agramunt	Boví	Activa	Engreix	600 engreix, 120♂
Agramunt	Cabrum	Activa	Reproducció per a producció de carn	10 engreix, 10♀ i 1♂
Agramunt	Oví	Activa	Reproducció per a producció de carn	400 engreix, 2000♀ i 40♂, 300 reposició
Bellmunt d'Urgell	Porcí	Activa	Engreix	3350 engreix
Bellmunt d'Urgell	Gallines i pollastres	Activa	Granges de producció per carn	28800 engreix
Castellserà	Gall dindi	Activa	Granges de producció per carn	10000 engreix
Castellserà	Porcí	Activa	Producció mixta	560engreix, 232♀ i 12♂, 480 recria, 30 reposició
Castellserà	Abelles	Activa	Mixta	500 transhumant
Montgai	Porcí	Activa	Engreix	1000 engreix
Penelles	Porcí	Activa	Engreix	880 engreix

Aproximadament el 30% de les explotacions d'aquesta zona du a terme algun tipus d'activitat ramadera, amb el porcí al capdavant amb el 24%. Segueixen de lluny el boví i l'aviram, amb el 5 i el 6,7% respectivament. En canvi, dins del territori protegit, la diferència no està clara, si bé el porcí és majoritari l'activitat queda força repartida entre les granges de cabrum, oví, boví, abelles i aviram. La mida de les granges és mitjana vers a la resta situades a la zona. A Bellmunt-Almenara trobem 10 granges en actiu per a 4039,48 ha.

FITXA 117. ACTIVITATS RAMADERES PLANS DE LA UNILLA

MUNICIPI	ESPECIE	ESTAT	CLASSIFICACIÓ - ZOOTÈCNICA	CAPACITAT (nº de caps)
Almenar	Porcí	Activa	Engreix	5864 engreix, 2400 recria

A la zona del Pla de la Unilla trobem que un 30% de les explotacions pertanyents als municipis afectats, tenen ramaderia, amb especial atenció a Almenar que arriba quasi al 40%. La gran majoria són de porcí, tot i que hi ha una part no menyspreable d'aviram i boví. En canvi, dins de l'ENP tant sols trobem una granja en actiu, dedicada a l'engreix de porcs. Tot i així cal remarcar que té una capacitat set vegades superior a la mitjana de la zona.

Per finalitzar, s'ha realitzat un càlcul del que pot suposar aquesta capacitat ramadera d'explotacions situades dins els ENPs quant a la seva aportació de fertilitzants orgànics. El càlcul considera els diversos límits consensuats per les zones vulnerables per nitrats i realitza un exercici fictici de considerar que totes les dejeccions ramaderes gestionades dins l'ENP es gestionen al seu interior (fictici en tant en quant possiblement explotacions dins l'ENP utilitzen terres fora de l'espai i, especialment, viceversa).

Taula 34. Valoració de les terres necessàries per gestionar les dejeccions ramaderes de les explotacions situades dins de cada ENP en relació a la seva superfície agrària

	Ha Terres necessàries per gestionar les dejeccions ramaderes produïdes dins l'ENP		% superficie sector que és superficie agrària	Ha de superficie agrària	% superficie agrària del sector necesaria per gestionar les pròpies dejeccions ramaderes
Sector ENP	170 kgN/ha	210 kgN/ha			
Plans de Sió	1058	855	97,2	9161,29	11,54-9,33
Anglesola-Vilagrassa	252	203	97,3	1062,85	23,71-19,09
Secans de Belianes-Preixana	1800	1495	48,7	6089,77	29,55-24,54
Granyena	429	356	81,4	4853,67	8,83-7,33
Secans del Segrià-Utxesa	522	422	73,3	5145,34	10,14-8,20
Secans de la Noguera	898	726	79,0	5256,98	17,08-13,81
Plans de la Unilla	290	235	95,7	954,03	30,39-24,63
Mas de Melons – Alfés	766	618	79,0	5339,65	14,35-11,57
Bellmunt-Almenara	283	229	85,1	2383,90	11,87-9,61

Font: elaboració pròpia

Com es pot observar, i atenent la projecció fictícia que s'ha realitzat, les terres agràries dels diferents ENPs podrien gestionar la totalitat de les dejeccions ramaderes produïdes al seu interior. Tot i així, la taula ens indica la importància relativament gran (quant a la superfície de l'espai) de la càrrega ramadera als Secans de Belianes_Preixana, Anglesola-Vilagrassa i Plans de la Unilla. Una comprensió perfecta de la situació hauria d'anar lligada a la revisió de les dades de tots els plans de dejeccions ramaderes aprovats per cadascuna de les explotacions de dins els ENPs i de la seva perifèria.

2.2.3.4 Activitats extractives

Les activitats extractives són una de les activitats econòmiques que tenen un impacte territorial (paisatgístic, de transformació d'hàbitats), puntual però molt intens, i que cal tenir en consideració en l'estudi tant del medi que configura els diferents ENPs com pel seu impacte socioeconòmic. Són presents, de forma molt desigual, a tots els ENP a excepció del d'Anglesola-Vilagrassa.

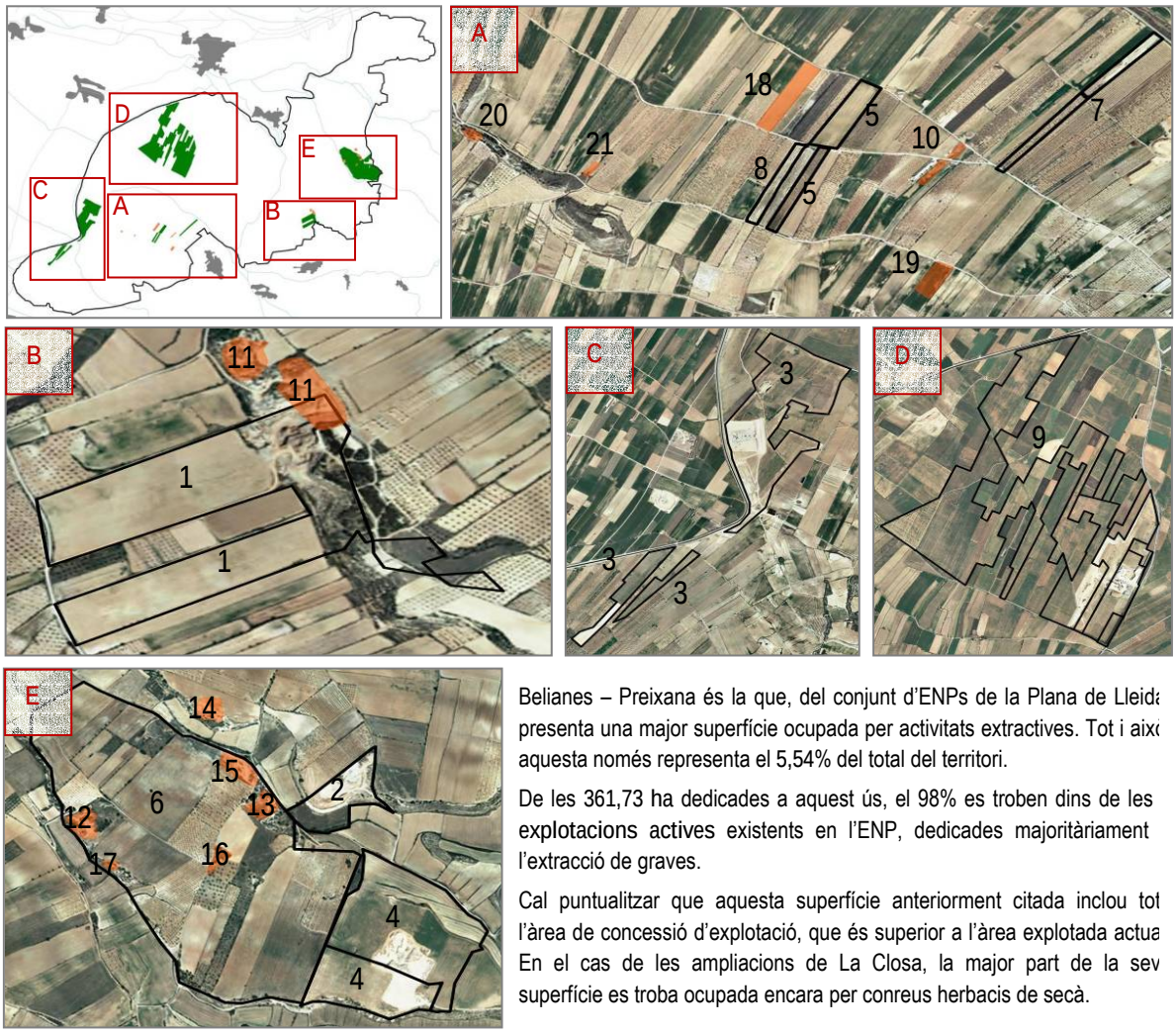
En l'àmbit d'estudi, com s'ha comentat a l'apartat de medi físic, dominen els materials sedimentaris cenozoics i quaternaris, alguns consolidats (formant roques com calcàries, margocalcàries, gresos, lutites, guixos cristal·litzats i conglomerats) i d'altres no consolidats, provinents d'etapes al·luvials relativament recents, com argil·les i graves. De manera tradicional, i des de temps protohistòrics, s'han aprofitat aquests materials en petites excavacions per construir edificacions o obtenir matèries primes per processos semiindustrials (forns d'argil·les i de guix). De fet, quant a les roques sedimentàries, pràcticament no existeixen pedreres en actiu i les abandonades són de dimensions reduïdes.

Una altra cosa són les graveres o argil·lers de grans dimensions que se situen en algunes de les planes o altiplans on s'ubiquen els ENPs. Destaquen, en aquest sentit, l'ENP dels Secans de Belianes-Preixana, on hi ha una bona superfície de graveres (bàsicament les corresponent a l'empresa Arenes-Bellpuig), l'ENP dels Secans de Balaguer on, al seu sector sud, i en el límit mateix de l'ENP, hi ha explotacions de graves i argil·les de molt grans dimensions (Sorigué, Àrids Daniel i Ceràmica la Coma). També cal destacar les extraccions d'argil·les força importants existents dins l'ENP dels Plans de la Unilla (TEALSA). Aquestes instal·lacions tenen grans dimensions i plantes de transformació de productes que es converteixen en veritables indústries.

Fotos. Diverses imatges d'extractives i plantes associades de grans dimensions; dalt a l'esquerra, Unilla. Dalt a la dreta, Belianes. Sota a l'esquerra, Secans de la Noguera. A la dreta, petita activitat abandonada entre Artesa de Segre i Aspa.

FITXA 118. ACTIVITATS EXTRACTIVES — SECANS DE BELIANES - PREIXANA

Belianes – Preixana és la que, del conjunt d'ENPs de la Plana de Lleida presenta una major superfície ocupada per activitats extractives. Tot i aixó aquesta només representa el 5,54% del total del territori.

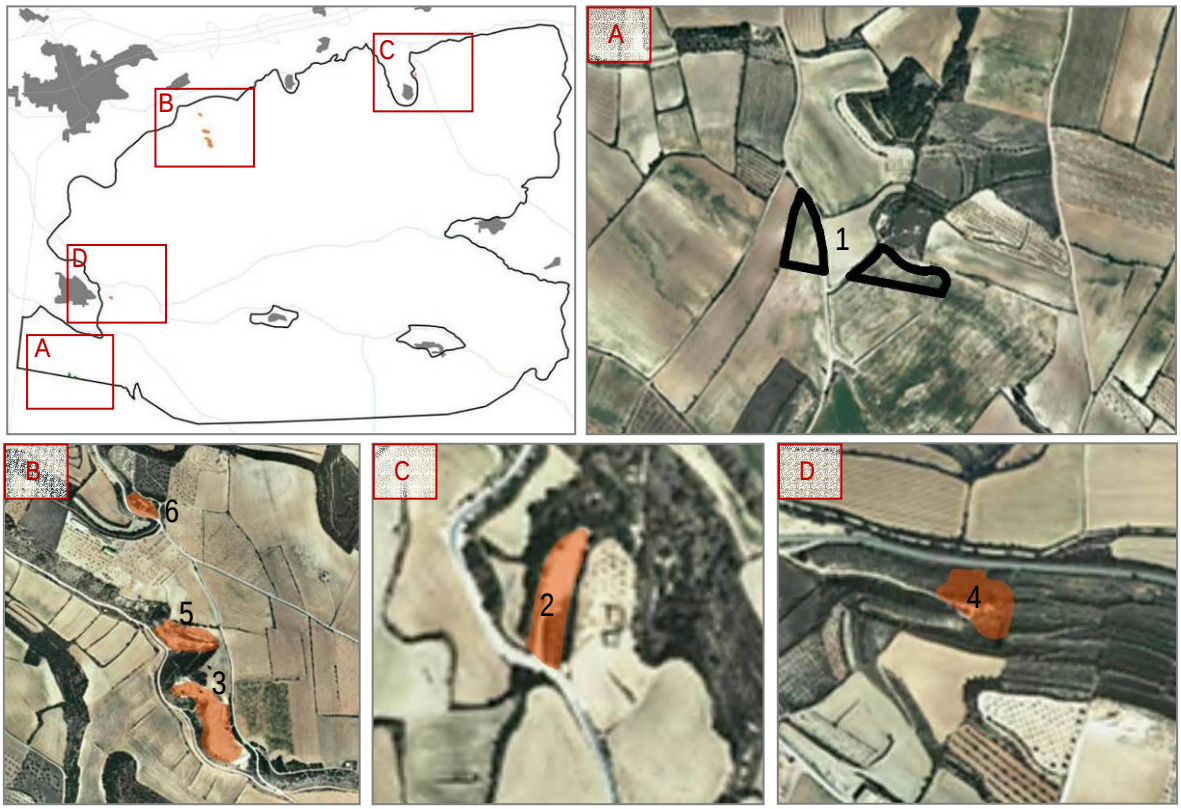
De les 361,73 ha dedicades a aquest ús, el 98% es troben dins de les explotacions actives existents en l'ENP, dedicades majoritàriament l'extracció de graves.

Cal puntualitzar que aquesta superfície anteriorment citada inclou tot l'àrea de concessió d'explotació, que és superior a l'àrea explotada actua En el cas de les ampliacions de La Closa, la major part de la sev superfície es troba ocupada encara per conreus herbacis de secà.

	Explotació	Expedient	Recurs	Situació actual/Grau d'autorecuperació	Àrea en ENP (ha)	% en ENP
	EXPLOTACIONS ACTIVES					
1	Verdú	00/3067	Argiles	Activitat en actiu i restauració no iniciada	12,96	89,28
2	Preixana	02/3327	Gresos	Activitat en actiu i restauració no iniciada	4,13	67,26
3	Pla de les Masies	06/3761	Graves	Activitat en actiu i restauració no iniciada	63,18	100,00
4	Santa Maria	01/3132	Gresos	Activitat en actiu i restauració no iniciada	6,46	100,00
	Santa Maria B	01/3132-01	Gresos	Activitat en actiu amb restauració integrada	14,56	84,53
5	Gravera Belianes	06/3719	Graves	Activitat en actiu i restauració no iniciada	4,44	100,00
6	CD Les Pedreres	06/3724	Sorres	Activitat no iniciada	63,99	100,00
7	La Plana	06/3765	Graves	Activitat en actiu i restauració no iniciada	2,98	100,00
8	Belianes	95/2294	Graves	Activitat restaurada en període de garantia	1,48	100,00
9	La Closa	96/2452	Graves	Activitat restaurada en període de garantia	13,26	100,00
	Ampl. La Closa 01	96/2452-01	Graves	Activitat restaurada en període de garantia	4,32	100,00
	Ampl. La Closa 02	96/2452-02	Graves	Activitat restaurada en període de garantia	14,66	100,00
	Ampl. La Closa 03	96/2452-03	Graves	Activitat en actiu i restauració no iniciada	23,03	100,00
	Ampl. La Closa 04	96/2452-04	Graves	Activitat no iniciada	123,94	100,00

EXPLOTACIONS ABANDONADES						
10	Cabana del Xafat	389-304	Graves	Mitjà	0,49	100,00
11	Camí de Coll de Venes	389-305	Argiles	Mitjà	1,45	100,00
12	Les Malloles	389-306	Gresos	Mitja	0,68	100,00
13	Cabana del Cacauero	389-307	Gresos	Baix	0,58	100,00
14	Pedreres de Preixana	389-317	Gresos	Mitjà	0,58	100,00
15	Abocador	389-318	Gresos	Mitja	0,78	100,00
16	Pedreres de Preixana	389-319	Gresos	Alt	0,31	100,00
17	Fondo Cliviller	389-320	Calcàries	Mitjà	0,11	100,00
18	Cabana del Xafat	389-323	Graves	Mitjà	1,96	100,00
19	El Juncar	389-356	Argiles	Baix	1,03	100,00
20	Tossal de la Pleta	389-363	Calcàries	Mitjà	0,22	100,00
21	Cabana del Ferrera	389-364	Argiles	Baix	0,13	100,00

FITXA 119. ACTIVITATS EXTRACTIVES GRANYENA

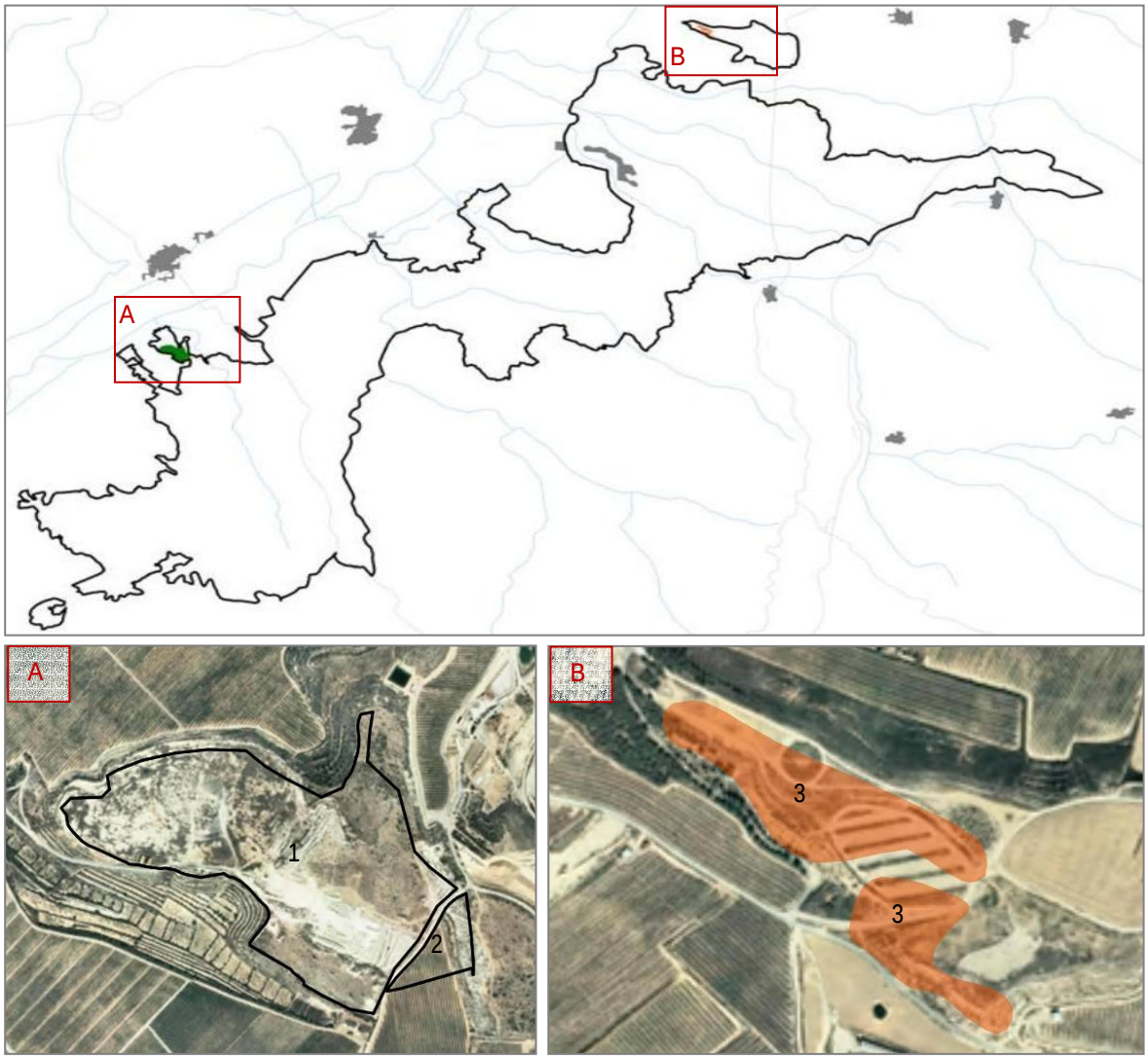

ranyena és la que, del conjunt dels ENPs de la Plana de Lleida, presenta una menor superfície ocupada per activitat xtractives. L'àrea utilitzada per les 6 explotacions existents dins la ZEPA és de 4,46 ha. La única d'elles encara activ s La Comella, explotació dedicada a l'extracció de gresos. Aquesta es situa al límit sud de l'espai i es troba només arcialment situada dins de l'ENP; el 70% s'estén cap al sud de la zona protegida.

es 5 restants es troben abandonades i presenten diversos graus d'autorecuperació.

	Explotació	Expedient	Recurs	Situació actual/Grau d'autorecuperació	Àrea en ENP (ha)	% en ENP
EXPLOTACIONS ACTIVES						
1	Comella	92/1748-01	Gresos	Activitat finalitzada	0,39	31,87
	Ampliació Comella 01	92/1748	Gresos	Activitat finalitzada	0,38	14,42
EXPLOTACIONS ABANDONADES						
2	Forn del Fiterol	390-304	Graves	Mitjà	0,28	100,00
3	Pla de Caelles	390-317	Calcàries	Mitjà	1,73	100,00
4	Les Forques	390-318	Argiles	Alt	0,37	100,00
5	Camí del Pla de Caelles	390-319	Calcàries	Baix	0,94	100,00
6	Mas del pont	390-324	Calcàries	Baix	0,37	100,00

FITXA 120. ACTIVITATS EXTRACTIVES SECANS DEL SEGRIÀ I UTXESA

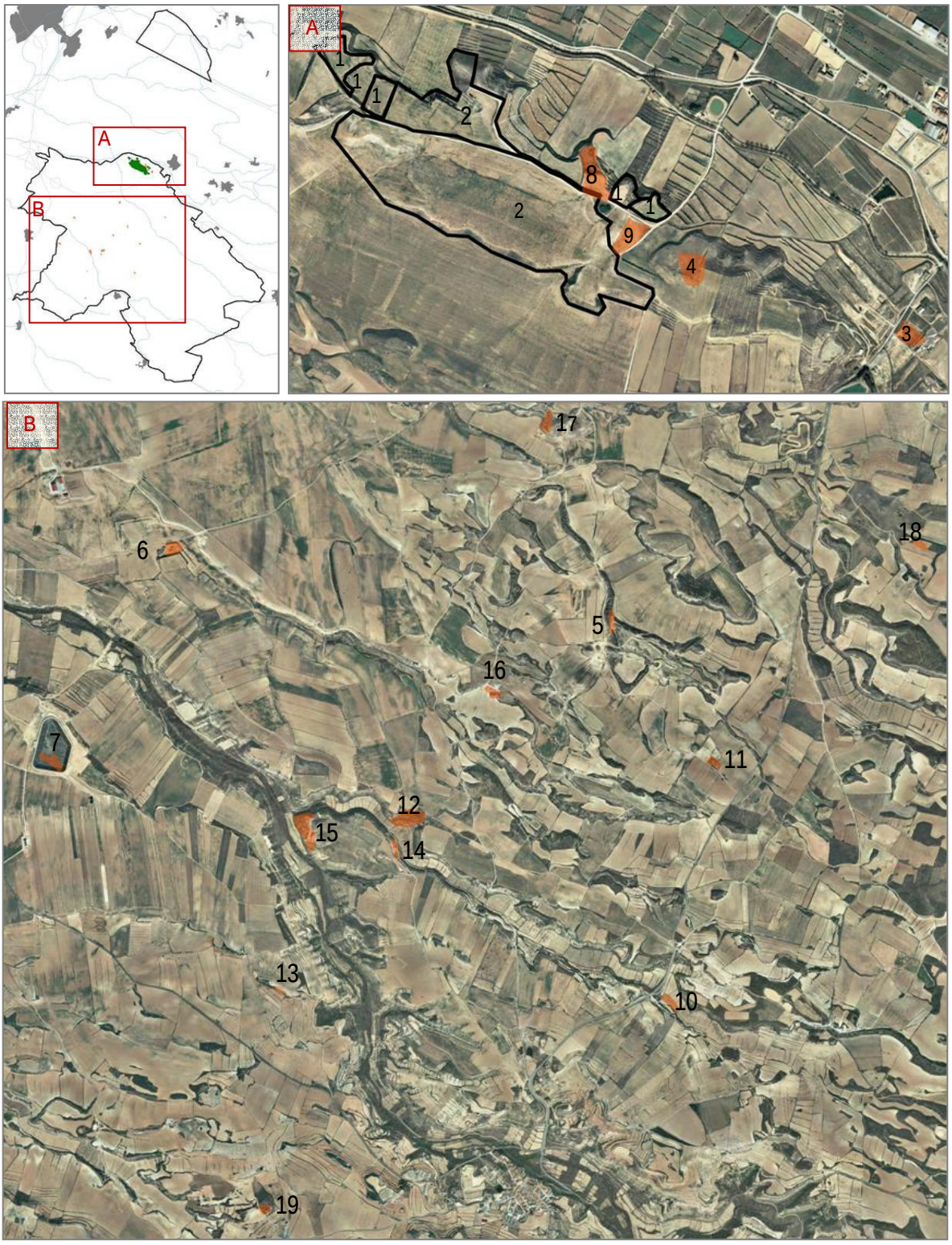

'ENP Secans de Segrià i Utxesa compta amb 3 activitats extractives, dues de les quals es troben en estat act ctualment i es dediquen a l'explotació de calcàries al marge esquerre del riu Segre.

n total, les explotacions ocupen un total de 19 ha, que suposen tan sols el 0,24% de la superfície total de l'ENP.

	Explotació	Expedient	Recurs	Situació actual/Grau d'autorecuperació	Àrea en ENP (ha)	% en ENP
EXPLOTACIONS ACTIVES						
1	Ampliació San José 02	94/2115-02	Calcàries	Activitat en actiu i restauració no iniciada	14,89	98,47
2	Vilaseca	01/3149	Calcàries	Activitat en actiu i restauració no iniciada	1,02	93,66
EXPLOTACIONS ABANDONADES						
3	Mare de Deu de Carrassumada	388-325	Graves	Baix	3,0985	100,00

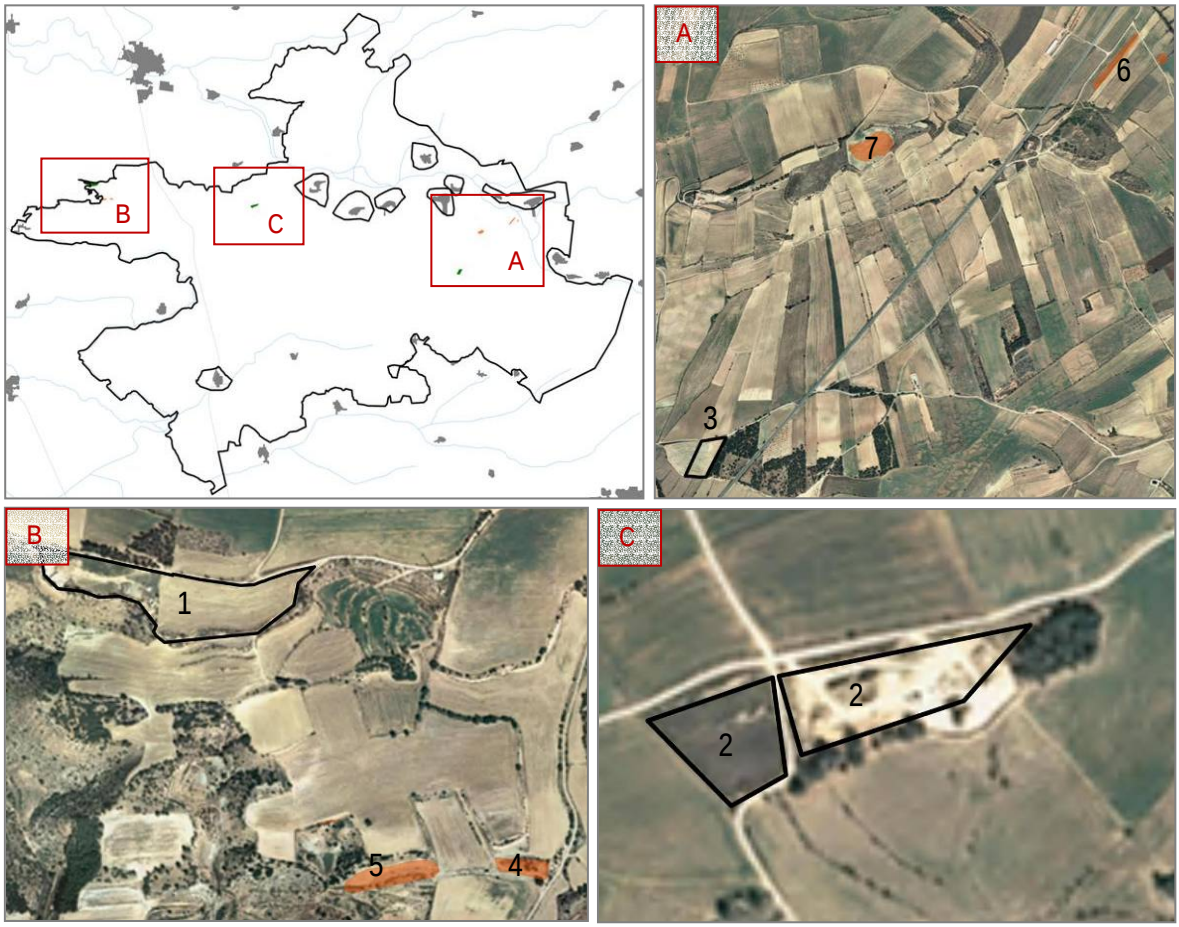
FITXA 121. ACTIVITATS EXTRACTIVES SECANS DE MAS DE MELONS - ALFÉS

L'ENP de Mas de Melons – Alfés presenta 2 activitats extractives actives dedicades a l'explotació de graves, ambdues situades a l'extrem nord de l'espai. Disseminades arreu del territori, existeixen 17 explotacions ja abandonades, pràcticament totes de dimensions inferiors a 1ha. Totes presenten un grau d'autorecuperació baix-mitjà a excepció de la Coma Escudera que ha assolit una autorecuperació molt alta. El conjunt d'activitats extractives ocupa un total de 45,18 ha que suposa un 0,59% de la superfície total de l'espai protegit.

	Explotació	Expedient	Recurs	Situació actual/Grau d'autorecuperació	Àrea en ENP (ha)	% en ENP
EXPLOTACIONS ACTIVES						
1	Dans	99/2891	Graves	Activitat finalitzada	2,66	78,13
2	El català	01/3215	Graves	Activitat restaurada en període de garantia	26,56	100,00
	Ampliació El català 01	01/3215-01	Graves	Activitat restaurada en període de garantia	5,99	100,00
EXPLOTACIONS ABANDONADES						
3	Planta potabilitzadora	388-318	Argiles	Baix	0,39	100,00
4	La Serra Blanca	388-319	Graves	Baix	0,70	100,00
5	Les Cadolles	388-322	Calcàries	Mitjà	0,37	100,00
6	Mas del Sastre	388-323	Argiles	Mitjà	0,60	100,00
7	Les Planes	388-324	Graves	Mitjà	0,68	100,00
8	Carrerada Sant Esperit	388-334	Graves	Baix	0,97	100,00
9	Carrerada Sant Esperit	388-335	Graves	Baix	0,63	100,00
10	Plana	388-337	Calcàries	Mitjà	0,40	100,00
11	Carrerada Sant Esperit	388-338	Calcàries	Mitja	0,33	100,00
12	L'Astor.	388-339	Calcàries	Mitjà	1,45	100,00
13	Los Bassals	388-340	Graves	Baix	0,11	100,00
14	L'Astor	388-341	Calcàries	Baix	0,28	100,00
15	La Pedrera	388-344	Calcàries	Baix	1,57	100,00
16	Les Cadolles	388-345	Calcàries	Mitjà	0,41	100,00
17	Camí d'Artesa de Lleida a Aspa	388-346	Calcàries	Baix	0,56	100,00
18	La Pleta del Pla	388-347	Calcàries	Mitjà	0,24	100,00
19	Coma Escudera	416-302	Calcàries	Molt alt	0,28	100,00

FITXA 122. ACTIVITATS EXTRACTIVES PLANS DE SIÓ

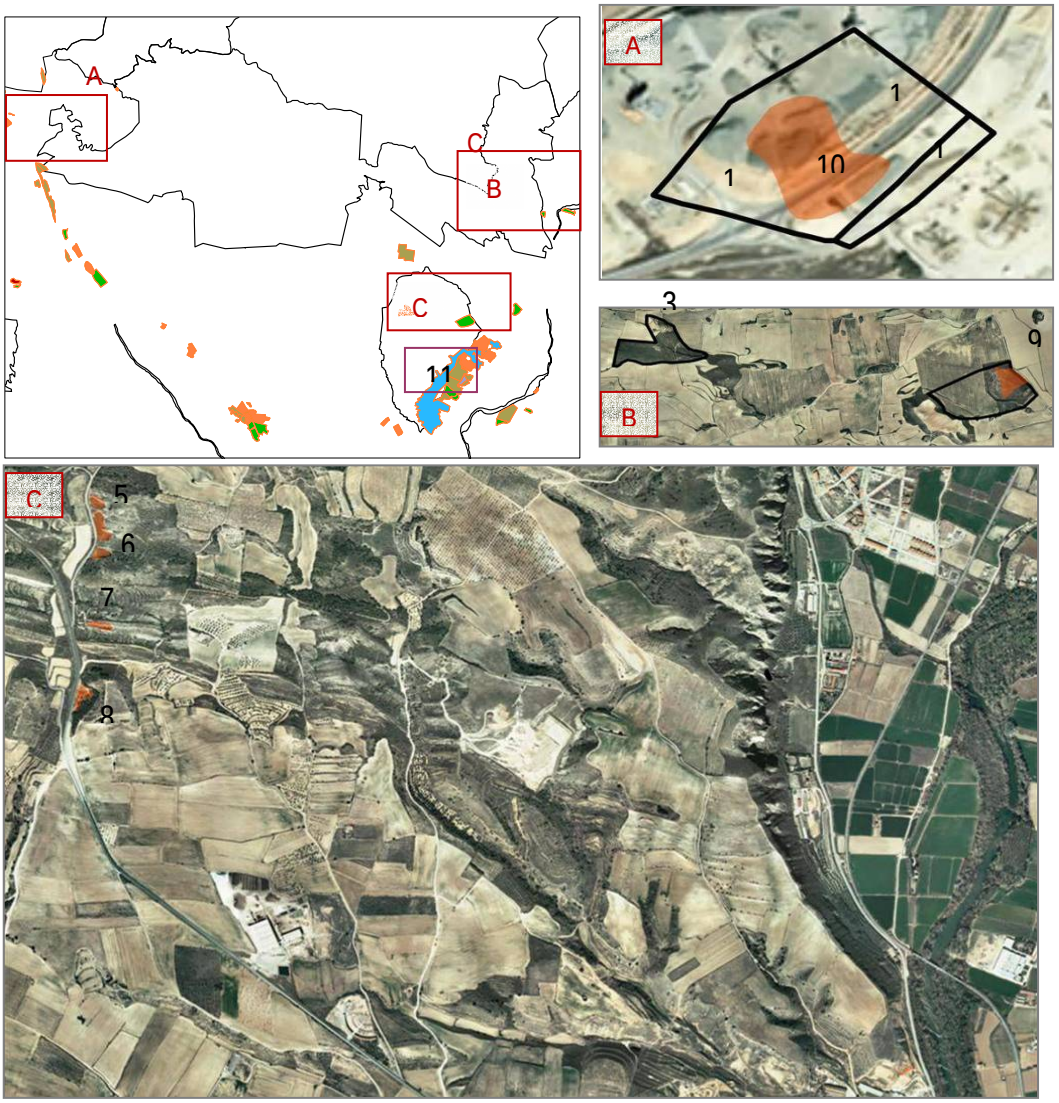

L'ENP de Plans de Sió, tot i ser el de major extensió, és el segon amb menor superfície extractiva. Aquesta activitat ocupa menys del 0,1% del total de l'espai (7,9ha). Disposa tan sols de 7 explotacions, 3 de les quals es troben encara en estat actiu.

Totes tenen superfícies properes a 1ha, excepte Almenar, que té una àrea total de 4,61 ha, el 71% de la qual es troba dins de l'espai protegit.

	Explotació	Expedient	Recurs	Situació actual/Grau d'autorecuperació	Àrea en ENP (ha)	% en ENP
EXPLOTACIONS ACTIVES						
1	Almenar	04/3599	Graves	Activitat en actiu i restauració no iniciada	3,27	70,96
2	Cantera d'Ossó	02/3278	Gresos	Activitat en actiu i restauració no iniciada	0,93	100,00
3	Patsena	03/3383	-	Activitat restaurada en període de garantia	1,16	100,00
EXPLOTACIONS ABANDONADES						
4	La Serra de les Soques	360-323	Calcàries	Baix	0,71	100,00
5	La Serra del Soques	360-326	Calcàries	Mitjà	0,48	1,80
6	Salobrer	361-310	Graves	Mitja	0,70	100,00
7	Pla de la Gravera de Queralt	361-311	Graves	Baix	1,11	100,00

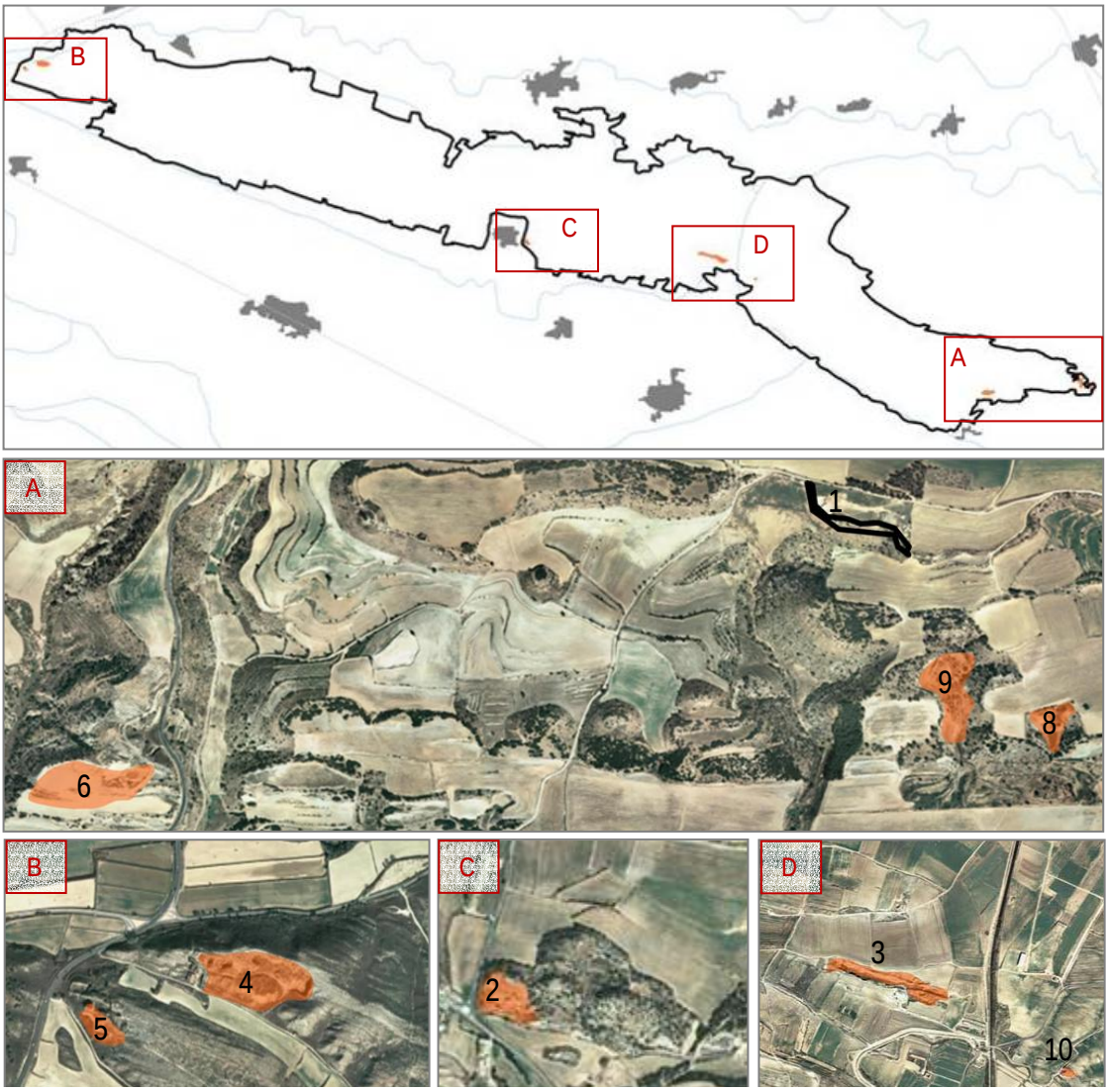
FITXA 123. ACTIVITATS EXTRACTIVES SECANS DE LA NOGUERA

	Explotació	Expedient	Recurs	Situació actual/Grau d'autorecuperació	Àrea en ENP (ha)	% en ENP
EXPLOTACIONS ACTIVES						
1	Aurora		Argiles	Baix	0,13	0,47
	Ampliació Aurora 02		Guix	Mitjà	3,00	13,02
2	Cortés		Guix	Alt	19,06	100,00
3	CD Lola /Monmur		Graves	Mitjà	11,50	100,00
11	La Plana del Cord (amp 3 i 4)	91/1617-04	Graves	Activitat no inciada		
EXPLOTACIONS ABANDONADES						
4	Bòbila	359-302	Argiles	Baix	0,05	11,37
5	Coma del Messeguer	359-304	Guix	Mitjà	0,40	99,99
6	Coma del Messeguer	359-305	Guix	Mitjà	0,12	99,96
7	Coma del Messeguer	359-306	Guix	Alt	0,14	99,97
8	La Poderosa	359-307	Graves	Mitjà	0,19	99,98
9	Torre Pitxol	359-308	Argiles	Baix	2,63	100,00
10	Corrida	359-311	Graves	Mitjà	0,84	100,00

L'ENP dels Secans de la Noguera presenta un total de *** ha dedicades a l'explotació d'àrids, àrea que suposa el ***% de l'espai.

FITXA 124. ACTIVITATS EXTRACTIVES BELLMUNT - ALMENARA

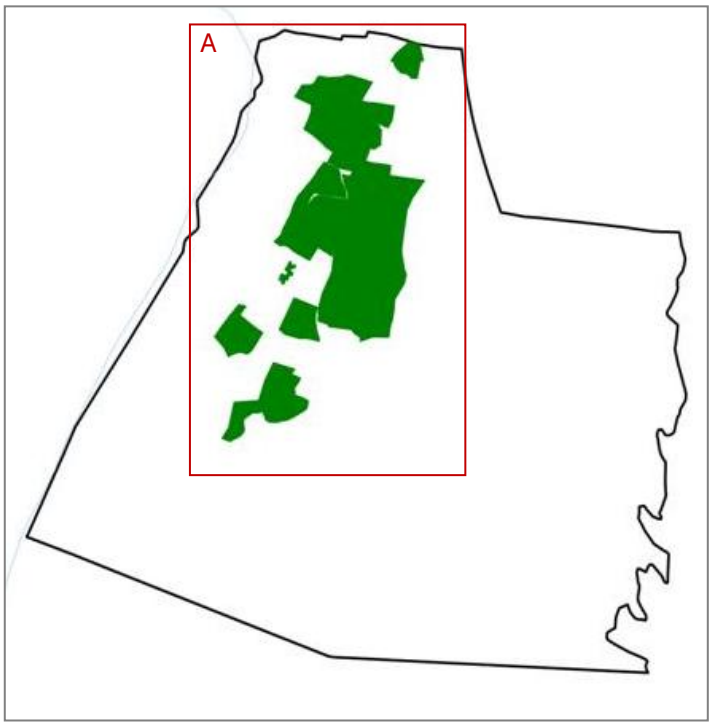

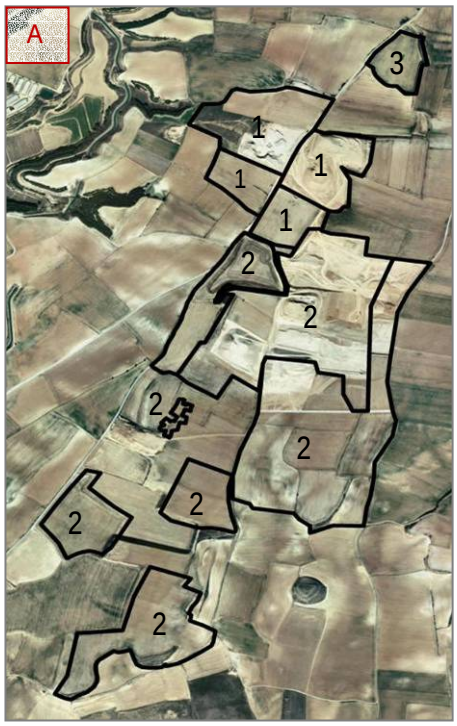
La superfície de Bellmunt - Almenara emprada en l'activitat extractiva és molt reduïda; les 10,58 ha ocupades per les explotacions suposa tan sols el 0,26% del territori.

A banda d'això, la pràctica totalitat de les activitats es troben abandonades actualment, presentant graus d'autorecuperació de baix a mitjà. L'única explotació que continua activa es situa a l'extrem E de l'ENP i presenta menys del 10% de la superfície dins l'àrea de l'espai protegit ja que la resta s'emplaça dins dels límits de l'ENP dels Plans de Sió.

	Explotació	Expedient	Recurs	Situació actual/Grau d'autorecuperació	Àrea en ENP (ha)	% en ENP
EXPLOTACIONS ACTIVES						
1	Almenar	04/3599	Graves	Activitat en actiu i restauració no iniciada	0,38	8,28
EXPLOTACIONS ABANDONADES						
2	Bellmunt d'Urgell	360 -307	Calcàries	Mitjà	0,98	100,00
3	Camí Ral	360-308	Guix	Baix	3,24	100,00
4	Cruïlla de la Sentiu	360-311	Guix	Mitjà	2,01	100,00
5	Carretera de Lleida	360-312	Guix	Mitjà	0,42	100,00
6	Almenara Alta	360-320	Guix	Baix	1,69	100,00
7	La Serra de les Soques	360-323	Calcàries	Baix	<0,01	100,00
8	La Serra del Soques	360-326	Calcàries	Mitjà	0,47	100,00
9	La Serra del Soques	360-327	Calcàries	Mitjà	1,20	100,00
10	Caseta del canal	360-329	Guix	Mitjà	0,19	100,00

FITXA 125. ACTIVITATS EXTRACTIVES — PLANS DE LA UNILLA

Els Plans de la Unilla és l'ENP que presenta un major percentatge del seu sòl utilitzat per les activitats extractives (9,89%).

Les 97,73 ha dedicades a aquest ús queden repartides en tan sols 3 activitats extractives, totes actives actualment. Dues d'elles, els Ametllers i l'Ana, compten amb diverses ampliacions que han permès l'extensió de l'explotació en continuïtat amb l'espai originari d'extracció d'argiles.

	Explotació	Expedient	Recurs	Situació actual/Grau d'autorecuperació	Àrea en ENP (ha)	% en ENP
	EXPLOTACIONS ACTIVES					
1	Ametllers	96/2422	Argiles	Activitat finalitzada	3,26	100,00
	Ametllers Amp 01	96/2422-01	Argiles	Activitat restaurada en període de garantia. Fiança ja retornada	3,09	100,00
	Ametllers Amp 02	96/2422-02	Argiles	Activitat en actiu amb restauració integrada. Pendent devolució fiança	8,39	100,00
	Ametllers Amp 03	96/2422-03	Argiles	Restauració finalitzada en periode de garantia	5,57	100,00
2	Ana	92/2636	Argiles	Restauració finalitzada en periode de garantia	6,74	100,00
	Amp Ana 01	97/2636-01	Argiles	Restauració finalitzada en periode de garantia	18,76	100,00
	Amp Ana 02	97/2636-02	Argiles	Restauració no iniciada	22,65	100,00
	Amp Ana 03	97/2636-03	Argiles	Restauració no iniciada	26,01	100,00
	Amp Ana 04	97/2636-04	Argiles	Activitat en actiu amb restauració integrada	0,53	100,00
3	Unilla	92/1871	Argiles	Activitat finalitzada. Fiança ja retornada	2,73	94,72

2.2.3.5 Ús de l'aigua

En un territori eminentment de secà, i amb aqüífers superficials poc nodrits i aqüífers subterranis poc accessibles, l'ús de l'aigua es circumscriu bàsicament a pous o fonts d'abastament per a ús de boca dels diversos municipis i molt petits recs locals (a nivell de parcel·la).

Tot i així, els cursos fluvials existents i els sobrants d'alguns canals han permès, tradicionalment, l'establiment de sistemes de rec superficial (a manta), força precaris, aprofitant la circulació d'aigües superficials. Aquest aspecte s'ha explicat a l'apartat d'agricultura (recs històrics).

Cal destacar, però, l'existència del sistema del pantà d'Utxesa com un element important que ha permès usos concrets de l'aigua emmagatzemada. Donat la trascendència que aquesta zona humida té per la conservació d'alguns elements de biodiversitat força destacats, s'expliquen els usos d'aigua que es produeixen en aquest embassament.

Per una banda, les urbanitzacions existents a la seva vora (termes municipals de Torres de Segre i Aitona) han realitzat captacions d'aigua del propi embassament pel subministrament d'aigua de boca. Al mateix temps, les aigües residuals d'aquestes urbanitzacions s'hi han abocat directament a l'embassament. Aquest tema està, en principi, en vies de solució mercès a l'actuació decidida de l'Ajuntament de Torres de Segre que està actualment redactat el planejament que ha de permetre regularitzar les urbanitzacions i els seus serveis (incloent abastament i sanejament). Al mateix temps, existeixen nombroses captacions de particulars i petites comunitats de regants al canal d'alimentació d'Utxesa i al propi embassament, amb una relació contractual entre FECSA – propietària del canal – i aquests. De fet, el gran sector de reg de Torres de Segre – Carrassumada (amb 1495 ha i 262 regants) no capta aigua de l'embassament sinó del riu Segre.

Per últim, cal tenir en compte l'existència d'una Mancomunitat d'Aigües de les Garrigues que s'abasteixen (aigua de boca) a través d'una captació des de l'embassament d'Utxesa que aporta l'aigua a la planta potabilitzadora de Sarroca de Lleida. Aquesta Mancomunitat va iniciar el seu funcionament el 1987, adherint-s'hi Sarroca de Lleida, Torrebeses, Llardecans, Maials, la Granadella, Bovera, Bellaguarda i Juncosa. El 1989 s'hi van adherir Els Torms, El Soleràs, El Cogul, Granyena de les Garrigues, Aspa, l'Albagés, Cervià i Albi. El 1991, El Vilosell i la Pobla de Cérvoles. El 1992, Vinaixa, Tarrés i Fulleda. El 1993, els Omellons, Espluga Calba i la Floresta. El 2002, Alcanó. Així, s'ha arribat a 25 pobles amb més de 10.100 habitants censats, que van gastar 1.342.243 m^3 durant l'any 2007.

Part d'aquests, a més, hi ha diversos pobles que aboquen les seves aigües residuals sense depurar a la xarxa hidrogràfica que vessa a l'embassament d'Utxesa. Es tracta de Sarroca de Lleida, Alcanó, Granyena de les Garrigues, El Soleràs, Els Torms, Juncosa de les Garrigues i Torrebeses; part d'aquests abocaments arriben a l'embassament a partir d'una infraestructura en precari a la vall del Secà. Consultada l'Agència Catalana de l'Aigua, no hi ha previsió de construcció d'EDARs en aquests municipis a curt termini. Aquests abocaments d'aigües residuals urbanes municipals, conjuntament amb els de les urbanitzacions i els propis que aporta el canal de Seròs – que com s'ha explicat anteriorment, recull les aigües a la ciutat de Lleida – i per tant incorpora la contaminació pròpia del riu Segre i va recollint derives agrícoles al llarg de tot el seu recorregut, són els que determinen la qualitat d'aigua de l'embassament d'Utxesa.

Fotos. A l'esquerra, una de les captacions existents a l'embassament d'Utxesa per abastir les urbanitzacions; a la dreta, comportes d'entrada del canal de Seròs a l'embassament d'Utxesa

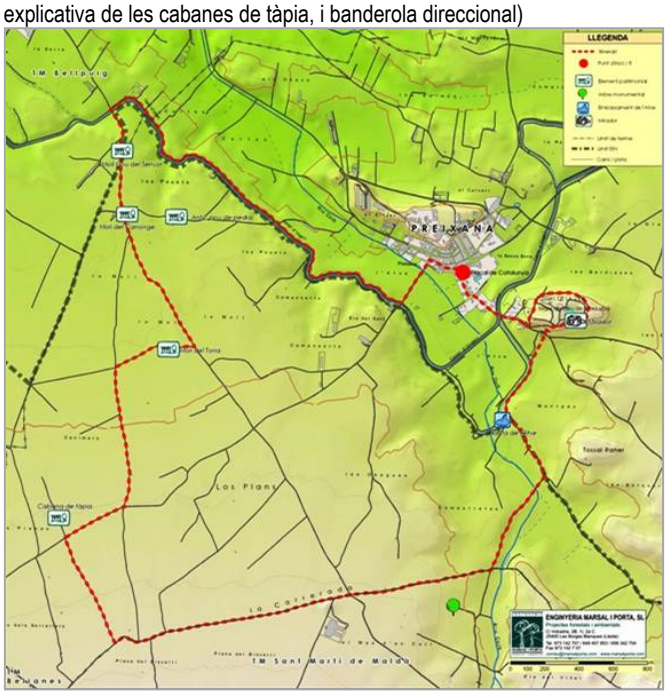
2.2.3.6 Turisme i ús públic

La infraestructura d'ús públic en els ENPs considerats és encara molt minsa, i en cap cas respon a una concepció global de sistema d'espais protegits sinó més aviat a iniciatives locals promogudes per algun ajuntament que ha agafat el lideratge en cadascun dels espais. A continuació es realitzarà un repàs de la infraestructura existent.

SECANS DE BELIANES - PREIXANA

Als Secans de Belianes-Preixana, l'ajuntament de Preixana ha habilitat unes rutes senyalitzades per la zona inclosa dins l'ENP. Es tracta d'un itinerari de 12,1 km, apte per caminar, anar en bicicleta i a cavall i amb una dificultat molt baixa, donat el molt poc desnivell existent (alçada mínima 306 metres, alçada màxima 331 metres). Pel recorregut existeixen diversos elements senyalitzats amb indicadors individuals.

Figura 30. Plànol de l'itinerari per l'Espai Natural Protegit Secans de Belianes – Preixana i elements de senyalització existents (senyal explicativa de les cabanes de tàpia, i banderola direccional)

Val a dir també que dos senders PR discorren als límits nord i sud de l'ENP. El PR-C 64, anomenat "La Baronia de Bellpuig", discorre al nord de l'ENP amb una longitud de 22,550 km i uneix Bellpuig i Preixana. El PR-C 57, anomenat "La Baronia de Maldà", discorre al sud de l'ENP i, amb 15,250 km, uneix els pobles de Belianes i Sant Martí de Maldà.

Dins l'espai delimitat com a l'ENP no existeixen negocis turístics. Quant a allotjaments turístics als municipis que aporten més territori a l'ENP, cal destacar que, Belianes disposa de 2 cases de turisme rural (44 places), Bellpuig té dos hotels, una casa de turisme rural i un habitatge d'ús turístic, Sant Martí de Riucorb té una pensió (16 places), Vilanova de Bellpuig té un allotjament rural i Maldà en té tres. Vilagrassa disposa d'un hotel amb 59 places i 2 cases de turisme rural amb 24 places. Ben a prop hi ha també la més important infraestructura de Tàrrega.

GRANYENA

No es té constància de l'existència d'elements de senyalització o d'itineraris d'ús públic dins l'ENP de Granyena.

Quant a allotjaments turístics, tampoc es té constància de l'existència de cap dins dels límits del propi ENP. Quant als municipis que aporten més quantitat de territori a l'ENP, Verdú té 3 apartaments turístics i 1 casa de pagès; Guimerà té 5 cases de pagès amb 43 places. Granyanella té un allotjament turístic i Tàrrega 2. Tàrrega i Cervera, com a municipis de l'eix de l'autovia, tenen divesos hotels.

ANGLESOLA - VILAGRASSA

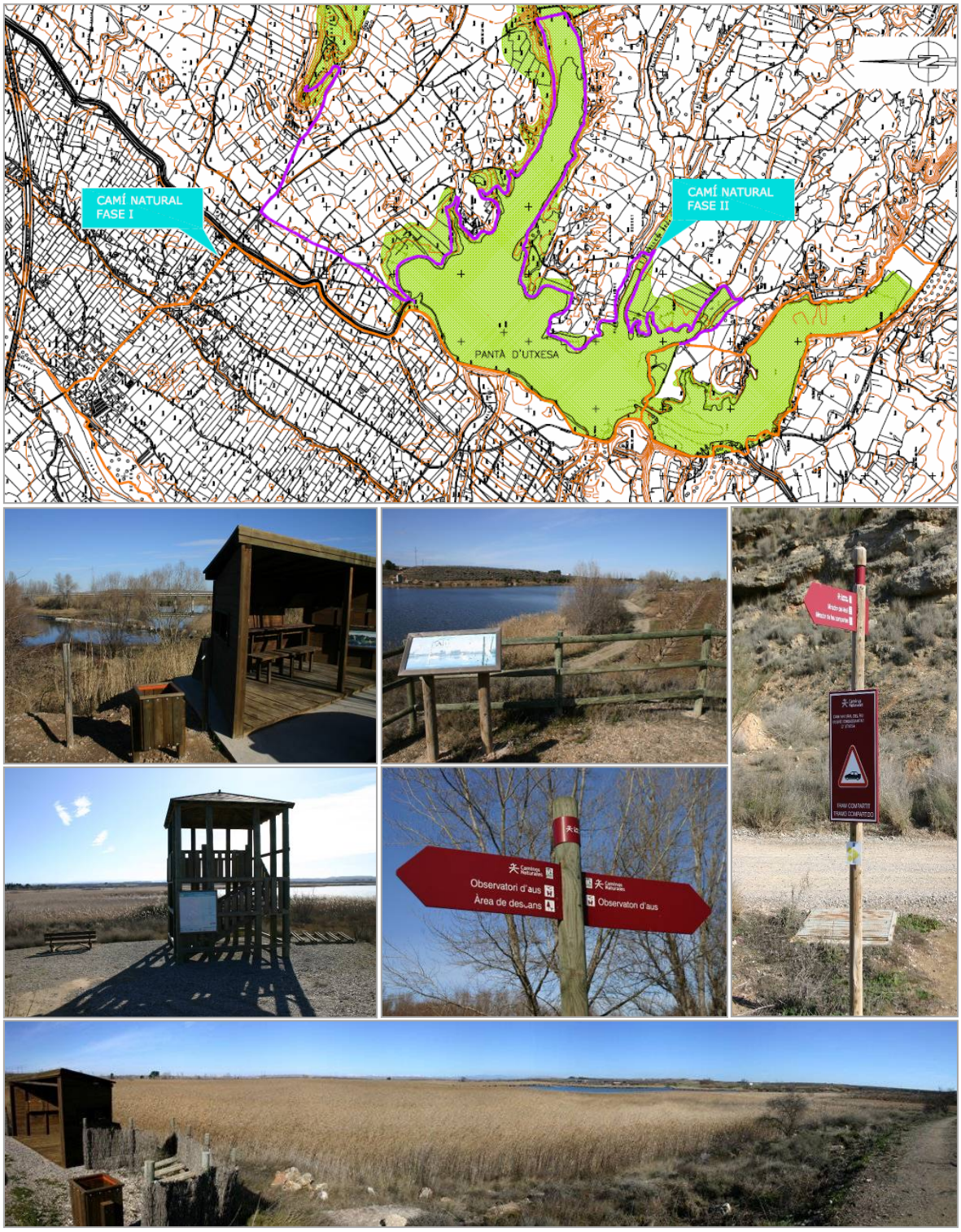
No es té constància de l'existència d'elements de senyalització o d'itineraris d'ús públic dins l'ENP d'Anglesola-Vilagrassa.

Vilagrassa disposa d'un hotel amb 59 places i 2 cases de turisme rural amb 24 places. Anglesola disposa d'una casa privada independent amb 12 places. Anglesola té un allotjament de turisme rural anomenat Ca l'Isidre. A prop hi ha també la infraestructura d'allotjaments de Tàrrega.

SECANS DEL SEGRIÀ I UTXESA

A l'ENP dels Secans del Segrià – Utxesa destaca la iniciativa del Camí Natural del Riu i el Camí d'Utxesa, promoguda per l'ajuntament de Torres de Segre i executat mitjançant el programa Caminos Naturales del Ministeri de Medi Ambient i Medi Marí i Rural. D'aquest camí s'ha executat la fase I (any 2005) i recentment s'ha procedit a renovar part del material de senyalització i itineraris. Cal tenir en compte que aquest camí permet l'enllaç amb l'itinerari habilitat al llarg del riu Segre.

Figura 31. Plànol de l'itinerari per l'Espai Natural Protegit Secans de Segriá - Utxesa i on es destaca el Camí Natural del Riu i el Camí d'Utxesa.

A part del Camí Natural del riu Segre i embassament d'Utxesa, cal esmentar que l'Ajuntament de Torres de Segre actualment disposa en propietat de l'antic Refugi de Pescadors, convertit en una mena d'alberg posat per l'ajuntament a disposició dels veïns i col·lectius que el demanin. Està equipat amb sala gran amb foc a terra,i serveis i és habitualment utilitzat per veïns de la zona per passar caps de setmana o organitzar festes. En els límits entre els termes municipals de Torres de Segre i Aitona hi ha les restes de l'antic poblat de FECSA, que incorpora diverses edificacions

interessants, en una de les quals està instal·lat el Centre d'Interpretació gestionat pel Consorci d'Utxesa. Apart, diverses edificacions com el xalet de l'enginyer – que té un embarcador actualment cobert de vegetació -, naus-magatzem i el forn d'argil·la, tenen un bon estat de conservació i volen ser transformades pel Consorci en un centre d'activitats de lleure i d'educació ambiental. Al costat del poblat, s'ha habilitat una àrea de lleure aprofitant una pineda existent; a prop també hi ha una font, bàsicament unes filtracions del propi embassament en els seus talussos, en la qual s'ha desenvolupat una important albereda i que també s'ha habilitat pel descans i el lleure.

Fotos. D'esquerra a dreta, i de dalt a baix, Refugi de Pescadors, Xalet de l'Enginyer, Centre d'Interpretació, Magatzems de l'antic poblat de FECSA i dos imatges de l'àrea de lleure existent en aquest espai.

Val a dir que el Consorci d'Utxesa organitza diverses activitats a l'entorn de l'embassament i del Camí Natural:

- Concurs de Fotografia de Natura, que el 2010 arribarà a la seva setena edició
- Pedalada Popular per Utxesa, que el 2010 ha arribat a la seva novena edició (amb 400 participants el 2010)
- Activitats d'educació ambiental obertes a escolars amb el Programa "Riu Segre i Utxesa: l'Aula del Medi", des de 2005, havent participat fins el curs 2008/2009 un total de 2000 alumnes
- Des de l'any 2007, s'organitza la Festa del Medi Ambient, des d'un punt de vista lúdic i orientat a l'àmbit familiar.

Proper a l'embassament d'Utxesa, destaca l'entorn de l'ermita de Carrassumada, també al municipi de Torres de Segre, on hi ha una àrea de lleure que està actualment força degradada.

Per últim, i dins d'aquest ENP, cal destacar l'existència d'un sistema de senyalització direccional per camins situat pel Consell Comarcal del Segrià). De fet, per aquest ENP discorre la ruta 8 (Utxesa) del conjunt de 13 rutes BTT dissenyades pel Consell Comarcal del Segrià. Aquesta ruta, que uneix Torres de Segre amb Aitona mitjançant un círcol a tots dos costats del riu Segre, té una longitud total de 35,800 km (19,620 per asfalt i 16,180 per terra), amb una cota mínima de 103 m i una cota màxima de 219 m. També hi discorre la ruta 13.

Fotos. A l'esquerra, senyal direccional a la zona dels Erms d'Aitona (el poble d'Aitona s'observa al fons). A la dreta, espai molt desangelat de l'àrea de lleure de Carrassumada.

Pel que fa a les infraestructures d'allotjament turístic, aquestes són limitades. Hi ha una pensió a Torres de Segre (el Celler del Segre)i un allotjament rural independent (ARI) a Llardecans, amb 10 places.

SECANS DE MAS DE MELONS - ALFÉS

Als Secans de Mas de Melons i Alfés no existeix una estructura coherent d'itineraris o posada en valor de l'espai per l'ús públic, tot i que hi ha diverses iniciatives o elements al respecte.

Per una banda, a Artesa de Lleida, a la sortida del poble en la carretera que va cap a Aspa, hi ha una àrea de lleure. Apart, a la finca de Mas de Melons, propietat del DMAH, hi ha senyalització específica, tant de límit de finca, com d'espai natural (Reserva Natural Parcial de Mas de Melons) com d'alguns elements específics. La Timoneda d'Alfés també presenta senyalització específica d'espai natural, prohibicions i recomanacions i també altres de clausura de camins i itineraris.

També en aquest espai hi ha banderoles senyalitzadores d'itineraris i elements disposades pel Consell Comarcal del Segrià. Entre Aspa i Artesa de Lleida s'han senyalitzat tres cabanes de volta amb les banderoles indicatives corresponents.

Fotos. Diversos dels elements de senyalització i interpretació existents a l'espai de Mas de Melons i Alfés; a l'esquerra i centre, dos dels elements existents a la finca pública de Mas de Melons. A la dreta, element senyalitzador de la cabana de volta d'Artesa de Lleida.

Fotos. Diversos dels elements de senalització i interpretació existents a l'espai de Mas de Melons i Alfés; a l'esquerra, senyal de recomanacions de l'espai Xarxa Natura 2000 a la carretera entre Artesa de Lleida i Aspa. Al centre, senyalització a la timoneda d'Alfés. A la dreta, àrea de lleure a Artesa de Lleida.

Cal destacar també, dins l'ENP, l'existència d'una instal·lació per la pràctica de l'aeromodelisme, situada al costat est de la carretera d'Artesa de Lleida a Aspa.

Fotos. Respectivament, entrada i coberts de la instal·lació de pràctica d'aeromodelisme situada al terme municipal d'Artesa de Lleida

Sense considerar Lleida ciutat, a la zona només hi ha un hotel i uns apartaments a Castelldans, i un hotel a l'àrea de servei d'Alfés de l'autopista Ap-2. A la zona no hi ha cap establiment de turisme rural. L'Ajuntament d'Aspa, propietari del castell-palau existent en aquesta localitat, ha manifestat el seu interès en ubicar-hi alguna instal·lació hotelera o d'alberg aprofitant aquest impressionant monument.

Per últim, cal citar que al municipi del Cogul s'està projectant un important Centre d'Interpretació per posar en valor i potenciar les visites a l'important patrimoni de pintures rupestres existents al llarg del riu Set.

PLANS DE SIÓ

Per l'ENP de Plans de Sió discorren diversos itineraris PR i un tram de GR.

El PR-C-56, anomenat "La Ribera de Sió", realitza un recorregut circular en els pobles situats a tocar del riu Sió al sud-oest d'Agramunt (Puigverd d'Agramunt, Castellnou d'Ossó, Ossó de Sió, Bellver d'Ossó i Montfalcó d'Ossó. Té una longitud de 16,400 km i un desnivell de +120 m.

El PR-C-69, anomenat "Els Plans de Conill", discorre al sud de l'ENP en ruta circular que uneix els pobles de Claravalls, Conill, Riudovelles, la Figuerosa i Altet, i té una longitud de 18,550 km, amb +110 m de desnivell.

El GR-3, en el seu tram d'Agramunt a Tàrrega, discorre en sentit nord-sud per la part occidental de l'ENP.

Tal com s'ha citat a l'apartat de patrimoni històric i cultural, cal destacar el Centre d'Intepretació dels Castells del Sió existent al castell de Concabella, al municipi de Plans de Sió. Es tracta d'un projecte encara incipient. L'Ajuntament de Plans de Sió també va aprofitar, en el seu moment, un ajut del DMAH per instal·lar un itinerari ornitològic amb 3 aguaits o miradors, que han estat danyats pel pas del temps i el vandalisme.

A més de la infraestructura hotelera propera de Tàrrega i Vilagrassa, hi ha diversos allotjaments de turisme rural: cal Padulles a Plandogau i ca l'Albareda a Coscó (t.m. d'Oliola), Can Bundacia a Muller, Cal Masó a Hostafrancs i Cal Barbas a El Canós (els Plans de Sió), Masia Vilalta i les Salades a Florejacs (t.m. de Torrefeta i Florejacs), Can Quim a la Guàrdia i ARI Cal Modest a Tornabous (t.m. de Tornabous), masia Cal Guim i Ca l'Emília a Ossó de Sió.

SECANS DE LA NOGUERA

Al sector nord dels secans de la Noguera, existeixen diversos itineraris i senyalització corresponent a l'EIN de la Serra Llarga, amb senyals direccionals al llarg dels creuaments de camins i amb una àrea de lleure situada just al nord del poble d'Algerri.

Fotos. Diversos dels elements de senyalització dels itineraris per la Serra Llarga; a la dreta, plafons de l'àrea de lleure d'Algerri

Cal destacar també que Castelló de Farfanya és una de les aturades de la "Ruta de la Noguera Baixa", dissenyada pel Consell Comarcal de la Noguera i pensada per ser realitzada en cotxe.

Al sector sud, discorre una ruta BTT recentment dissenyada, la ruta nº1 "Volta al Tossal de Mormur", de 26,5 km (150 m de desnivell) que uneix Albesa, Castelló de Farfanya, Balaguer i Menàrguens.

Pel que fa als allotjaments hotelers hi ha hotels a Alguaire, Algerri, Balaguer (4 hotels) i Ós de Balaguer, i una pensió a Camarasa. Els municipis que aporten territori a l'ENP compten amb quatre allotjaments rurals: cal Xut a Balaguer, Masia Pedrolet i cal Bonet a Camarasa, i Cal Tató a Ós de Balaguer.

BELLMUNT-ALMENARA

Pel sector sud-est de l'ENP de Bellmunt-Almenara discorre el PR-C72, anomenat "Els Plans d'Almenara", que té 25,750 km i un desnivell de 193 m.

En els municipis que incorporen territori a l'ENP, destaca la presència de set hotels, tots ells allunyats dels límits de l'espai: 4 a Balaguer, 2 a Agramunt i 1 a Cubells. Cal destacar també la presència de 14 allotjaments rurals, bastant repartits (1 a Balaguer, 1 a Cubells, 2 a Montgai, 4 a Penelles, 1 a Preixens, 1 a la Sentiu de Sió, 2 a Agramunt i 2 a Castellserà). Només Bellcaire d'Urgell i Bellmunt d'Urgell no tenen allotjaments de turisme rural.

PLANS DE LA UNILLA

Dins l'ENP dels Plans de la Unilla, destaca el mirador paisatgístic, equipat amb una petita àrea de lleure i un plafó interpretatiu, situada al sud-est del Clot de la Unilla. Al mateix temps, existeixen diverses senyals direccionals – sense cap identificació corporativa – que, tot i que irregularment situades, permeten arribar-hi.

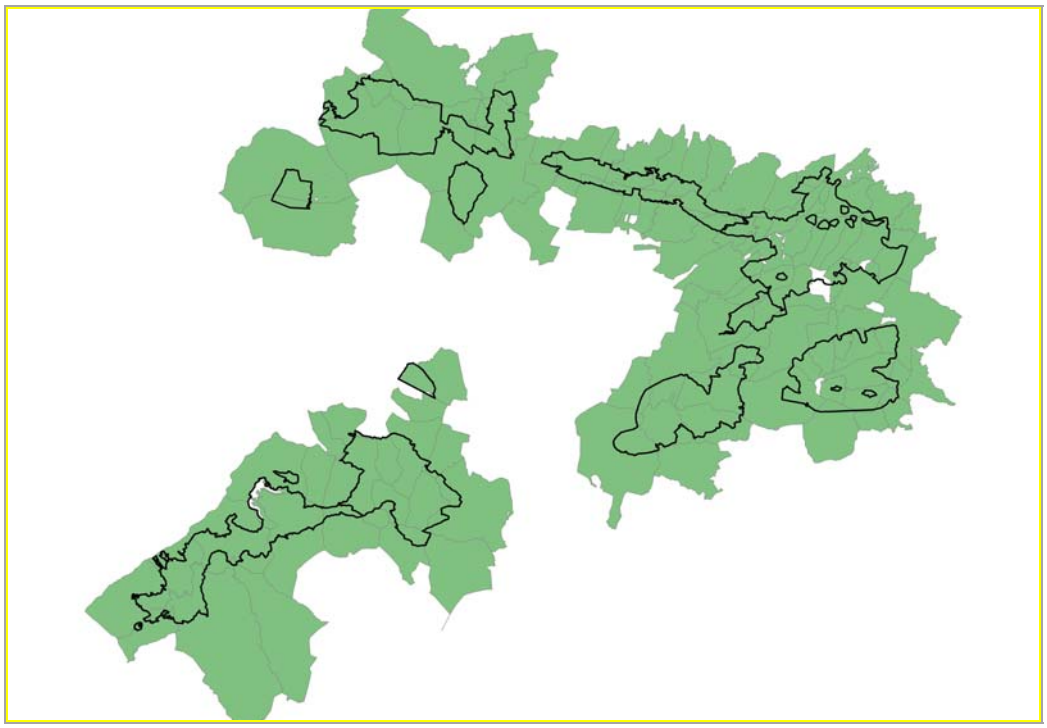

Fotos. Diversos elements senyalitzadors del Clot de la Unilla.

Pel que fa als allotjaments hotelers hi ha un hotel a Alguaire i tres allotjaments rurals a Almenar: la Torre, la Torre de la Bassanova i cal Dalfó.

2.2.3.7 Activitat cinegètica

A gran part dels àmbits inclosos als ENPs es desenvolupa una activitat tradicional de caça menor (bàsicament orientada a la caça de perdius i conills) organitzada a través d'Àrees Privades de Caça. Són excepcions a això la vora d'alguns cascs urbans, algunes finques declarades Refugis de Fauna i l'embassament d'Utxesa, on no es pot caçar. Tampoc s'han donat permissos de caça, durant els darrers anys, per realitzar aquesta activitat dins la finca pública de Mas de Melons a l'Espai de Mas de Melons-Alfés.

Figura 32. Àrees de caça en l'àmbit dels ENPs de la Plana de Lleida

Font. Serveis tècnics DMAH

A continuació es detallen en forma de taula les diferents àrees de caça presents en els diferents ENPs objecte d'estudi.

SECANS DE BELIANES - PREIXANA						
MATRICULA	NOM	MUNICIPI	ESTAT	AREA_HA	Area ZEPA	% en la ZEPA
L-10010		Tàrrega	Pendent	3196,00	45,35	1,42
L-10078	Sant Martí	Sant Martí de Riucorb	Pendent	1937,00	1188,08	61,34
L-10080	Pla de Sant Joan	Verdú	Pendent	3566,00	0,51	0,01
L-10090	Maldà	Maldà	Finalitzat	2512,00	0,53	0,02
L-10134	Preixana	Preixana	Pendent	2139,00	1741,79	81,43
L-10138	Bell- Puig	Bellpuig	Pendent	3512,00	655,67	18,67
L-10171	Belianes	Belianes	Pendent	1569,00	1316,81	83,93
L-10174	Vilagrassa	Vilagrassa	Pendent	1986,00	536,81	27,03
L-10177	Arbeca	Arbeca	En procès	5834,00	851,74	14,60
L-10370	Vilanova	Vilanova de Bellpuig	Pendent	1398,00	183,81	13,15

GRANYENA

MATRICULA	NOM	MUNICIPI	ESTAT	AREA_HA	Area ZEPA	% en la ZEPA
L-10002	Granyena de Segarra	Granyena de Segarra i Cervera	Pendent	1429,00	1253,74	87,74
L-10010		Tàrrega	Pendent	3196,00	410,00	12,83
L-10020	Mas de Bon dia	Montornès de Segarra i Granyena de Segarra	Pendent	523,00	495,48	94,74
L-10021	Curullada, Fonolleres i La Molla	Granyanella	Pendent	1251,00	345,40	27,61
L-10031	Montornès de Segarra	Montornès de Segarra	Pendent	821,00	729,45	88,85
L-10044	Guimerà	Guimerà	Pendent	2443,00	246,19	10,08
L-10058	Talladell	Tàrrega	Pendent	1246,00	619,46	49,72
L-10080	Pla de Sant Joan	Verdú	Pendent	3566,00	832,51	23,35
L-10083	Lindas-Vilagraseta	Ribera d'Ondara i Montoliu de Segarra	Pendent	1098,00	10,82	0,99
L-10107	Vedat de Perdiu	Ribera d'Ondara	Pendent	400,00	76,40	19,10
L-10157	Montoliu de Segarra	Montoliu de Segarra	Pendent	757,00	185,25	24,47
L-10287	L'Atmella	Montoliu de Segarra	Pendent	584,00	29,82	5,11
L-10490	Granyanella	Granyanella	Pendent	921,00	825,21	89,60
L-10529	Cervera	Cervera i Ribera d'Ondara	Pendent	3975,00	496,19	12,48

ANGLESOLA - VILAGRASSA

MATRICULA	NOM	MUNICIPI	ESTAT	AREA_HA	Area ZEPA	% en la ZEPA
L-10010		Tàrrega	Pendent	3196,00	64,54	2,02
L-10115	Tàrrega i comarca	Tàrrega i els Plans de Sió	Pendent	1310,00	9,20	0,70
L-10128	Anglesola	Anglesola	Pendent	2283,00	479,91	21,02
L-10174	Vilagrassa	Vilagrassa	Pendent	1986,00	497,03	25,03
L-10309	Claravalls	Tàrrega	Finalitzat	1137,00	71,99	6,33

SECANS DE SEGRIÀ I UTXESA

MATRICULA	NOM	MUNICIPI	ESTAT	AREA_HA	Area ZEPA	% en la ZEPA
L-10028	Santa Bárbara	Torres de Segre	En procès	3481,00	477,29	13,71
L-10046	La Granja d'Escarp	La Granja d'Escarp	Finalitzat	3418,00	527,22	15,42
L-10091	Sarroqueta i Espesa	Aitana	En procès	4086,00	1804,82	44,17
L-10116	Maials	Maials, Serós, Llardecans i La Granja d'Escarp	Finalitzat	10081,00	1133,49	11,24
L-10160	Alfès	Alfès	En procès	3194,00	3,37	0,11
L-10189	Vall de Mora	Serós	Finalitzat	1787,00	1287,22	72,03
L-10198	Llardecans	Llardecans, La Granadella, Maials, Flix	Finalitzat	5187,00	34,55	0,67
L-10208	Sant Antoni	Sarroca de Lleida	En procès	4206,00	1759,17	41,83
L-10219	Montmaneu-Vall Oliva	Serós	Finalitzat	1343,00	217,38	16,19
L-10231	Sunyer	Sunyer	En procès	1266,00	2,58	0,20
L-10278	Alcanà	Alcanà	En procès	2103,00	0,00	0,00

SECANS DE MAS DE MELONS - ALFÉS						
MATRICULA	NOM	MUNICIPI	ESTAT	AREA_HA	Area ZEPA	% en la ZEPA
L-10009	Melons Macherri	Castelldans	En procès	1367,00	1366,66	99,97
L-10018	Torre Ribera	Lleida	En procès	562,00	561,44	99,90
L-10063	Els Alam·s	Els Alam·s i Lleida	En procès	1558,00	2,60	0,17
L-10065	Sant Miquel	Artesa de Lleida	En procès	2404,00	1154,56	48,03
L-10160	Alfès	Alfès	En procès	3194,00	1735,99	54,35
L-10269	Astor i Curullada	Lleida	En procès	877,00	875,57	99,84
L-10270	Albatárrec	AlbatÓrrec i Lleida	En procès	1094,00	58,21	5,32
L-10278	Alcanà	Alcanà	En procès	2103,00	0,00	0,00
L-10344	Puigvert de Serra	Puigverd de Lleida	En procès	1259,00	92,61	7,36
L-10398	Aspa	Aspa	En procès	1019,00	852,20	83,63
L-10404	Castelldans	Castelldans	En procès	4664,00	526,36	11,29
L-10418	Cogull	El Cogul	En procès	1752,00	389,19	22,21
L-10419	Grealó	Lleida	En procès	992,00	0,13	0,01

Cal remarcar en aquest àmbit que les finques públiques de Mas de Melons i la Timoneda d'Alfés no són Refugi de Fauna Salvatge ni Refugi de Caça.

PLANS DE SIÓ						
MATRICULA	NOM	MUNICIPI	ESTAT	AREA_HA	Area ZEPA	% en la ZEPA
L-10010		Tárrega	Pendent	3196,00	0,40	0,01
L-10045	Cedo-Ribe	Torrefeta i Florejachs	Pendent	1059,00	670,10	63,28
L-10057	Torrefera	Torrefeta i Florejachs	Pendent	561,00	0,00	0,00
L-10060	Bellver de Sió	Osso de Sió	Pendent	718,00	646,57	90,05
L-10075	Renant	Oliola i Cabanabona	Pendent	717,00	227,36	31,71
L-10089	Hostafrancs-Concabella	Els Plans de Sió	Pendent	1249,00	1526,10	122,19
L-10095	Cisteró-Pelagalls	Els Plans de Sió	Pendent	832,00	768,78	92,40
L-10096	Les Pallargues	Els Plans de Sió	Pendent	1401,00	597,95	42,68
L-10101	Tarroja-Castellmeja	Tarroja de Segarra i Torrefeta i Florejachs	Pendent	884,00	0,00	0,00
L-10115	Tárrega i comarca	Tárrega i els Plans de Sió	Pendent	1310,00	741,50	56,60
L-10128	Anglesola	Anglesola	Pendent	2283,00	0,17	0,01
L-10132	Santa Elena	Agramunt, Tornabous i Puigverd d'Agramunt	Pendent	1141,00	386,71	33,89
L-10140	La Codorniz	La Fuliola, Agramunt i Penelles	Pendent	1880,00	0,28	0,01
L-10144	Puigvert d'Agramunt	Puigvert d'Agramunt	En procès	1591,00	456,84	28,71
L-10156	Poligon n·m 2 de Montroig	Els Plans de Sió	Pendent	679,00	639,28	94,15
L-10163	Monfalcó - Castellnou	Osso de Sió	Pendent	938,00	665,52	70,95
L-10167	Agramunt	Agramunt	Pendent	3236,00	64,59	2,00
L-10174	Vilagrassa	Vilagrassa	Pendent	1986,00	2,08	0,10
L-10179	Osso de Sió	Osso de Sió	Pendent	973,00	913,88	93,92

L-10235	Tornabous	Tornabous i Anglesola	Pendent	2231,00	243,47	10,91
L-10237	Santo Roc	Barbens, Anglesola i Tornabous	Pendent	795,00	47,48	5,97
L-10309	Claravalls	Tárrega	Finalitzat	1137,00	569,97	50,13
L-10361	Florejachs	Torrefeta i Flrojechas i Els Plans de Si¾	Pendent	987,00	181,31	18,37
L-10439	Pau-Pi	Els Plans de Sió, Cervera i Granyanella	Pendent	1722,00	256,16	14,88
L-10442	Figuerosa	Tárrega i els Plans de Sió	Pendent	549,00	328,81	59,89
L-10520	Gra i Sant Martí	Torrefeta i Florejachs	Pendent	1087,00	0,00	0,00
L-10639	Santa Maria de Montmagastrell	Tárrega	Pendent	821,00	515,43	62,78

SECANS DE LA NOGUERA

MATRICULA	NOM	MUNICIPI	ESTAT	AREA_HA	Area ZEPA	% en la ZEPA
L-10074	Ivars de Noguera	Ivars de Noguera	Pendent	1372,00	237,33	17,30
L-10204	Sant Llorenç de Montgai	Camarasa	Pendent	2005,00	171,65	8,56
L-10327	Balaguer	Balaguer	Pendent	5253,00	1862,60	35,46
L-10336	Menàrguens	Menàrguens	Pendent	2025,00	0,00	0,00
L-10387	Algerri	Algerri	Finalitzat	4660,00	2425,74	52,05
L-10388	Plans de Farfanya	Castell¾ de Farfanya	Pendent	5201,00	2451,93	47,14
L-10417	Gerp	Os de Balaguer	Pendent	1591,00	846,12	53,18
L-10423	Almacir	Os de Balaguer i Castelló de Farfanya	En procès	273,00	3,84	1,41
L-10519	La Sisquella i la Tosa	Algerri	Finalitzat	771,00	469,07	60,84
L-20011	Os de Balaguer	Os de Balaguer	Pendent	6678,00	492,08	7,37

BELLMUNT - ALMENARA

MATRICULA	NOM	MUNICIPI	ESTAT	AREA_HA	Area ZEPA	% en la ZEPA
L-10025	Preixens	Preixens i Agramunt	Pendent	1149,00	7,48	0,65
L-10052	Sant Jordi de Muller	La Sentiu de Sió, Balaguer i Camarasa	En procès	679,00	134,37	19,79
L-10069	Montgai	Montgai i Cubells	Pendent	1939,00	594,99	30,69
L-10104	Montgai	Montgai	Pendent	1144,00	312,46	27,31
L-10108	Agrocaza	Balaguer, Cubells i La Sentiu de Sió	Finalitzat	467,00	0,00	0,00
L-10129	Bellmunt	Bellmunt	Pendent	636,00	161,48	25,39
L-10132	Santa Elena	Agramunt, Tornabous i Puigverd d'Agramunt	Pendent	1141,00	427,81	37,49
L-10140	La Codorniz	La Fuliola, Agramunt i Penelles	Pendent	1880,00	3,20	0,17
L-10167	Agramunt	Agramunt	Pendent	3236,00	464,32	14,35
L-10225	Bellcaire	Bellcaire d'Urgell	Pendent	2129,00	204,39	9,60
L-10238	San Sebastiá	Castellserà i Agramunt	Pendent	1650,00	229,09	13,88
L-10376	Ventosa - Pradell	Preixens	Pendent	1372,00	362,31	26,41
L-10379	La Sentiu de Si¾	La Sentiu de Sió i Balaguer	Finalitzat	2404,00	1120,83	46,62
L-10476	Mas de Muntada	Agramunt	Pendent	58,00	16,74	28,87

PLANS DE LA UNILLA						
MATRICULA	NOM	MUNICIPI	ESTAT	AREA_HA	Area ZEPA	% en la ZEPA
L-10233	Almenar	Almenar	En procès	6641,00	706,75	10,64
L-10272	Alguaire	Alguaire	En procès	5011,00	277,21	5,53

2.2.3.8 Activitat piscícola

Una part de l'embassament d'Utxesa és una zona de pesca controlada (ZPC SE-035, Ordre 28-2-92). En aquest sentit, es realitza la pràctica de la pesca esportiva o de competició, i la pesca recreativa o de lleure, bàsicament pels socis de la Societat de Pescadors de Lleida i la Societat de Pescadors de Torres de Segre. Existeix una zona habilitada per la pesca al braç més urbanitzat de l'embassament (sector sud-est) amb diversos petits pantalans o llocs fixes de pesca, tot i que alguns pescadors busquen ubicacions més tranquil·les enmig de la vegetació natural.

Els Serveis Territorials del Departament de Medi Ambient i Habitatge a Lleida han aprovat durant l'hivern de 2010 una proposta d'actuacions consistents en senyalitzar els espais, condicionar l'entorn amb actuacions d'ordenació i gestió, delimitar els refugis de pesca, tancar els accessos incontrolats a la ribera, netejar i retirar les deixalles, disposar-hi cartells informatius i condicionar i numerar els llocs de pesca. Caldrà estudiar la compatibilitat d'aquesta proposta amb les actuacions planificades pel Consorci d'Utxesa i l'accessibilitat actualment dissenyada a partir del camí natural.

Foto. Zona de pesca de l'embassament d'Utxesa vista des de la riba contrària.

No existeix cap altra zona de pesca controlada ni cap zona de pesca sense mort en l'àmbit de l'ENP.

2.2.3.9 Instal·lacions de gestió de residus

Dins les zones considerades com ENP en general, no existeixen instal·lacions de gestió dels residus. Tot i així, cal considerar, en el context de l'ENP dels Secans de Mas de Melons i Alfés, l'existència d'una petita àrea de deixalleria o similar prop de la carretera d'Artesa de Lleida a Aspa, al costat del camí de Matxerri. Es tracta d'un recinte tancat amb diversos contenidors on, a més, particulars hi aboquen runes i andròmines, sovint a la porta mateix o pels voltants.

També, dins l'ENP de Bellmunt-Almenara, prop del poble de Bellmunt, hi ha un recinte tancat on es composten residus agrícoles i ramaders. També en aquest ENP, al nord de Bellcaire d'Urgell i al nord del poble de Castellserà, existeix sengles espais d'abocament incontrolat de runes, deixalles i andròmines, que ocupa una superfície i volum considerable.

Al mateix temps, cal destacar que al límit mateix de l'ENP de Mas de Melons-Alfés, al nord del poble d'Alfés, es troba l'abocador comarcal i planta de compostage de residus domèstics del Segrià. Es tracta d'una instal·lació molt important que dóna servei a tota la comarca i que comporta diversos impactes sobre el mateix ENP:

- Arrossegament de plàstics i residus diversos, a causa del vent, cap als camps de la zona de Vinfaro
- Trànsit de maquinària i camions molt important pel límit mateix de l'ENP
- Atracció de nombroses espècies d'aus antropòfiles, que poden causar impactes sobre les poblacions d'aus d'interès per protegir. L'abocador congrega enormes poblacions d'estornells (*Sturnus sp.),* cigonyes (*Ciconia ciconia*), milà reial (*Milvus milvus*), esplugabous (*Bubulcus ibis*), gavina riallera (*Larus ridibundus*), gralla (*Corvus frugilegus),* cornella (*Corvus corone)...*

Per últim, prop del límit meridional de l'espai de la Unilla hi ha una planta de compostatge de residus sòlids urbans propietat d'Agrosca que, en menor mesura a causa de la seva menor dimensió, produeix diversos problemes com l'arrossegament de residus i l'atracció d'espècies antropòfiles.

Fotos. A l'esquerra, instal·lació de compostatge de residus situada al sud de la Unilla. A la dreta, vista d'una parcel·la tancada on es composten residus agrícoles i ramaders prop de Bellmunt.

Fotos. Dalt a l'esquerra, petita instal·lació de deixalleria situada prop del Camí de Matxerri. Dalt a la dreta, vista general de les instal·lacions de l'abocador comarcal del Segrià. Fotos del centre i de sota, diverses vistes de l'interior i perifèria de l'abocador, amb vols de tota mena d'aus antropòfiles i plàstics acumulats a les tanques perifèriques

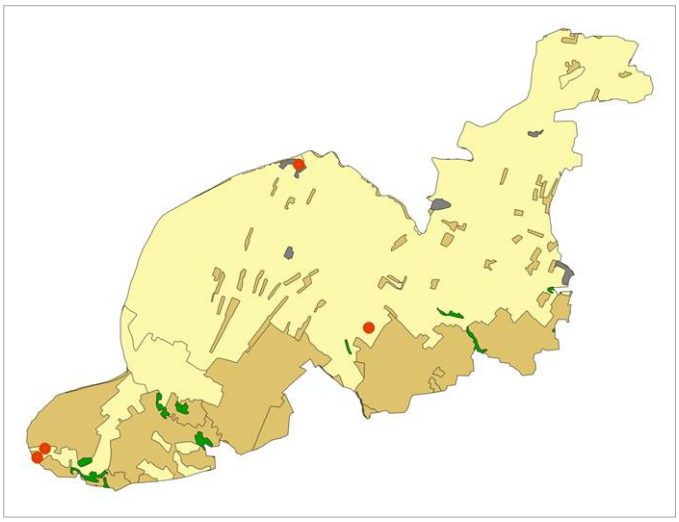
Cal tenir en consideració, també, els possibles efectes sobre l'ENP que es puguin derivar del projecte de construcció d'un abocador de residus industrials al terme municipal de Seròs, projecte actualment en discussió i que ha provocat un notable malestar i mobilització a la comarca. Aquest projecte es situaria fora de l'espai protegit però podria reproduir problemàtiques semblants a les que es plantegen amb el dipòsit controlat de residus urbans del Segrià.

2.2.3.10 Instal·lacions de producció d'energia

Una de les activitats que, darrerament, ha tingut una incidència significativa quant a la seva instal·lació en el sòl no urbanitzable ha estat les plantes fotovoltaiques o centrals solars. També dins dels ENPs s'han instal·lat plantes d'aquestes característiques. En aquest apartat es realitza una descripció de l'estat de la qüestió quant a l'existència, tramitació i característiques de les plantes existents o en tràmit dins els ENPs.

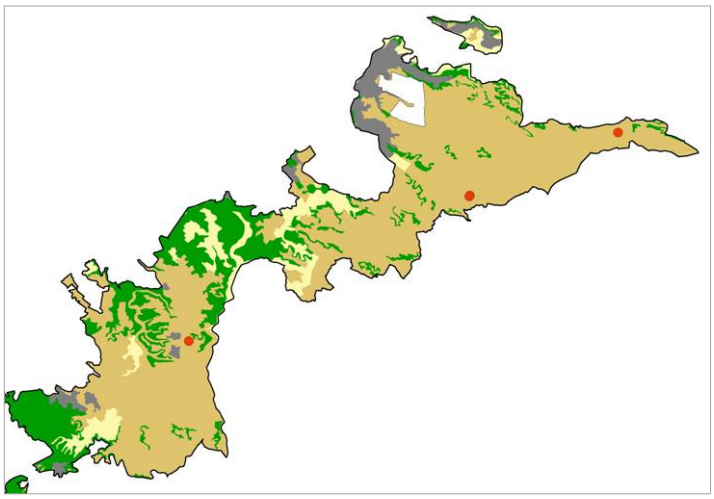
A més, també cal tenir en compte que s'està tramitant l'autorització d'una central tèrmica al TM de Mequinensa, per part del Govern de l'Aragó, en un espai proper a l'ENP de Sec ans del Segrià i Utxesa.

FITXA 126. PRODUCCIÓ D'ENERGIA SECANS DE BELIANES - PREIXANA

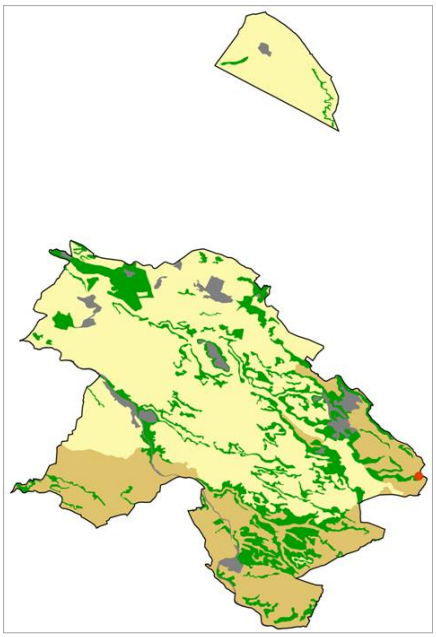
Nº EXPEDIENT	ESTAT	MUNICIPI	TEMA	SUPERFÍCIE (Ha)	POTENCIA INSTAL·LADA (Kw)	Nº SEGUIDORS
2008 / 030601 / L	En espera	Sant Martí de Riucorb	Planta solar fotovoltaica (Pol.5, p.165,166,167 i 179)	4,53	1200	fixes
2008 / 031012 / L	Aprovat	Arbeca	Planta solar fotovoltaica (Pol.9, p.111)	0,63	100	11
2008 / 031013 / L	Aprovat	Arbeca	Planta solar fotovoltaica (Pol.9, p.122 i 111)	0,63	100	11
2008 / 031014 / L	Aprovat	Arbeca	Planta solar fotovoltaica (Pol.9, p.111)	0,63	100	11
2008 / 031016 / L	Aprovat	Arbeca	Planta solar fotovoltaica (Pol.9, p.111)	0,61	100	11
2008 / 031017 / L	Aprovat	Arbeca	Planta solar fotovoltaica (Pol.9, p.122)	0,61	100	11
2008 / 33900 / L	en espera	Arbeca	Planta solar fotovoltaica (Pol. 9, p.110)	0,077	113,4	18
2008/ 030497 / L	Suspès	Bellpuig	Planta solar fotovoltaica (Pol.8, p. 134)	0,35	88	16 fixos

FITXA 127. PRODUCCIÓ D'ENERGIA — SECANS DEL SEGRIÀ I UTXESA

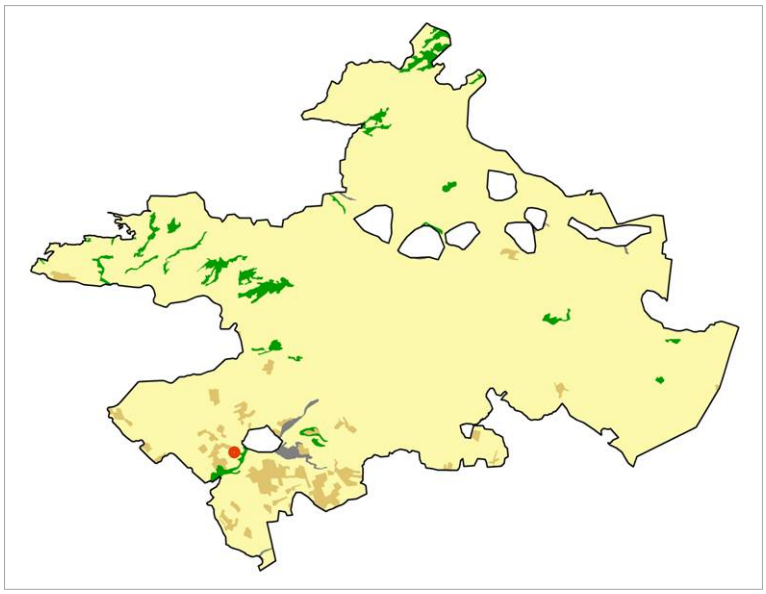
Nº EXPEDIENT	ESTAT	MUNICIPI	TEMA	SUPERFÍCIE (Ha)	POTENCIA INSTAL·LADA (Kw)	Nº SEGUIDORS
2008 / 031161 / L	Aprovat	Seròs	Planta solar fotovoltaica (Pol.11, p.49)	0,8	99	12
2008 / 031162 / L	Aprovat	Seròs	Planta solar fotovoltaica (Pol.11, p.49)	0,3	50	6
2008 / 031951 / L	Aprovat	Sarroca de Lleida	Planta solar fotovoltaica (Pol. 7, p. 175)	2,96	600	108
2009 / 37062 / L	en espera	Sarroca de Lleida	Planta solar fotovoltaica (Pol. 7, p.175,176,180)	5,8727	1392,3	221
2009 / 37740 / L	en espera	Alcanó	Planta solar fotovoltaica	3,04	1600	fixos

FITXA 128. PRODUCCIÓ D'ENERGIA — SECANS DE MAS DE MELONS - ALFÉS

Nº EXPEDIENT	ESTAT	MUNICIPI	TEMA	SUPERFÍCIE (Ha)	POTENCIA INSTAL·LADA (Kw)	Nº SEGUIDORS
2007 / 029967 / L	Desistiment	Castelldans	Planta solar fotovoltaica (Pol.14, p.295, 298)	1,47	900	fixos

FITXA 129. PRODUCCIÓ D'ENERGIA — PLANS DE SIÓ

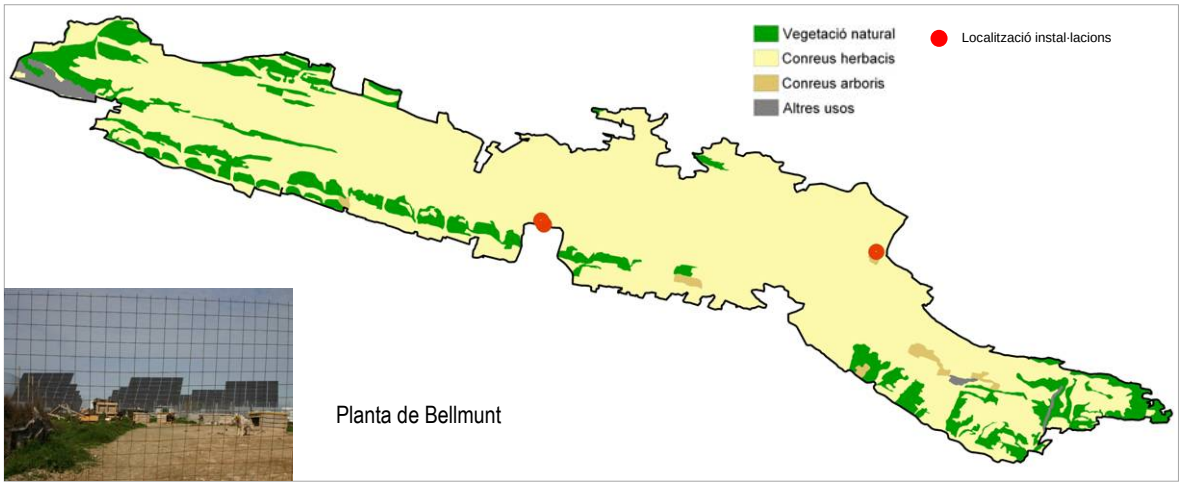

Planta de Claravalls

Nº EXPEDIENT	ESTAT	MUNICIPI	TEMA	SUPERFÍCIE (Ha)	POTENCIA INSTAL·LADA (Kw)	Nº SEGUIDORS
2005 / 017880 / L	Aprovat	Tàrrega	Planta solar fotovoltaica (Pol. 20, p. 210, 211, 213 i 215)	9,2	2400	336

FITXA 130. PRODUCCIÓ D'ENERGIA — BELLMUNT - ALMENARA

Planta de Bellmunt

Nº EXPEDIENT	ESTAT	MUNICIPI	TEMA	SUPERFÍCIE (Ha)	POTENCIA INSTAL·LADA (Kw)	Nº SEGUIDORS
2006 / 024938 / L	Aprovat	Montgai	Planta solar fotovoltaica de 99 connectada a la xarxa	0,6	99	18
2008 / 031578 / L	Aprovat	Bellmunt d'Urgell	Planta solar fotovoltaica (Pol. 3, p. 14)	0,16	100	10
2008 / 33736 / L	en espera	Agramunt	Planta solar fotovoltaica (Pol. 12, p.3)	0,5	100	5

2.2.3.11 Instal·lacions industrials

Com correspon a un territori eminentment rural i en règim de sòl no urbanitzable, no existeixen activitats industrials dins dels espais naturals protegits. L'excepció és el dels Secans del Segrià i Utxesa que té dos indústries aïllades situades al km 14 de la carretera C-242 de Fraga a Maials.

Es tracta de les indústries PAMODIN, S.L. (dedicada a l'obtenció de panells modulars prefabricats per la construcció) i de la indústria ALUMINSA (que és una fàbrica de reciclatge i transformació de l'alumini a partir d'escòries). Totes dues tenen un règim urbanístic de sòl no urbanitzable (zona d'espai natural protegit Clau 25a) segons les Normes de planejament urbanístic dels municipis sense planejament de les comarques de Ponent, aprovades definitivament en 19 d'abril de 2010, i comptaven, prèviament, amb Plans Especials Industrials aprovats de manera definitiva per la Comissió d'Urbanisme, respectivament, el 12 de juny de 2002 i el 9 de desembre de 1999.

En el cas de PAMODIN, el Pla Especial delimita 13,87 ha, de les quals el sostre resultant és de 59.258 m^2. En el cas d'ALUMINSA, la zona industrial delimitada és de 73.580 m^2, tot i que el Pla Especial també contemplada 165.000 m^2 addicionals en els que l'empresa pretenia instal·lar un dipòsit controlat de residus, aspecte que va abandonar en el seu moment.

Figura 33. Vista de l'emplaçament de les indústries des de la Punta del Tossal de Montmeneu

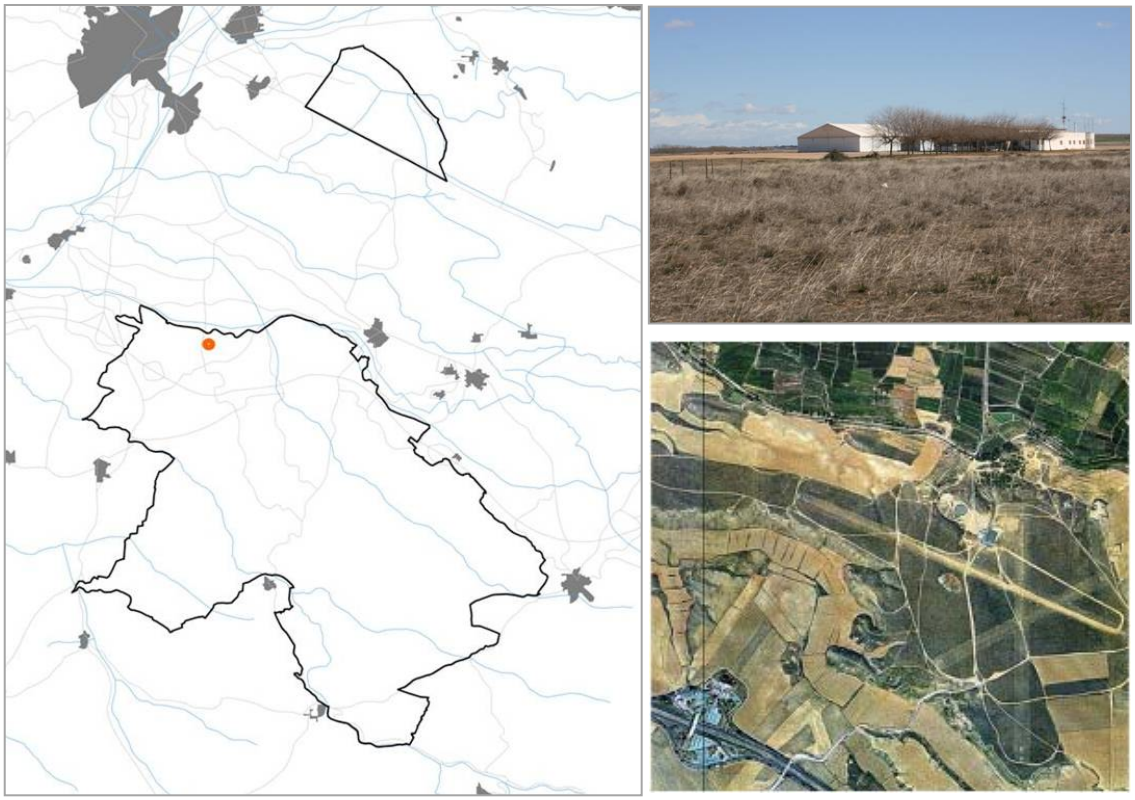

Cal citar també que al sector dels Plans de la Unilla, està previst construir una gran zona industrial al seu límit nordoriental – a l'altre costat de l'autovia de la Val d'Aran, dins del terme municipal d'Almenar que limitarà amb l'espai protegit.

2.2.3.12 Instal·lacions aeroportuàries

La topografia bàsicament planera i la situació d'alguns dels Espais Naturals Protegits en altiplans ha fet coincidir la delimitació amb ubicacions adequades per l'existència d'instal·lacions aeroportuàries, en aquest cas dos: l'històric aeròdrom d'Alfés, situat dins l'ENP, i el nou aeroport d'Alguaire, situat prop de la zona dels Plans de la Unilla.

Figura 34. Ubicació de l'Històric Aeròdrom d'Alfés

L'aeròdrom d'Alfés se situa al nord d'aquest terme municipal i al nord també de l'autopista AP-2, dins l'Espai Natural Protegit de Secans de Mas de Melons – Alfés. Es tracta d'una instal·lació construïda el 1929 i promoguda pel Reial Aeri Club de Lleida, entitat centenària que encara continua gestionant les instal·lacions. Aquest aeròdrom va tenir un paper significatiu durant la Guerra Civil, quant va acollir instal·lacions militars republicanes.

L'any 1992, la Generalitat de Catalunya va incloure part de l'àmbit ocupat per l'aeròdrom dins el Pla d'espais d'interès natural (PEIN) atorgant un règim de protecció a aquest espai. Paral·lelament, va aprovar el Pla especial del medi natural i del paisatge de l'espai natural protegit d'Alfés (aprovat definitivament per Acord de Govern de 9 de juny de 1998). Aquest Pla, contempla l'ús aeroportuari com a incompatible mantenint l'excepcionalitat d'ús a l'aeròdrom d'Alfés en tant no es contruís una instal·lació alternativa. En el moment en que es construís l'aeroport de Lleida, complint amb les normes del Pla especial calia desmantellar l'aeròdrom per takl de preservar els excepcionals valors naturals de la timoneda d'Alfés on s'assentaven les instal·lacions. L'any 2000 va ser adquirit a l'antic propietari (Ministeri de Defensa)

per la Generalitat essent adscrits al Departament de Política Territorial i Obres Públiques. Finalment, el Pla d'Aeroports, Aeròdroms i Heliports de Catalunya (2009-2015), aprovat el 20 de gener de 2009, contempla la seva continuïtat com instal·lació per ús esportiu i particulars fins el final de la vigència del Pla i/o l'existència d'una ubicació alternativa i la continuïtat de les instal·lacions per l'activitat de bombers i altres serveis de prevenció i emergències.

Actualment té una dimensió de pista de 1500 * 30 m, amb paviment de terra compactat. L'horari de funcionament és orto-ocàs. El Reial Aeri Club de Lleida és l'operador principal, i hi gestiona també l'Escola de Pilots. Compta també amb uns petits hangars i instal·lacions de control, manteniment i socials cobertes.

Proper al límit sud de l'Espai Natural Protegit de la Unilla s'ubica l'Aeroport d'Alguaire. L'Aeroport d'Alguaire és una infraestructura impulsada per la Generalitat de Catalunya. L'objectiu és crear a la zona de ponent un aeroport regional per donar servei tant de passatgers com logístic a la demarcació. En aquest sentit, tant la pista de 2.500 metres com l'àrea d'estacionament d'aeronaus, ja en funcionament, tenen capacitat per acollir avions tipus Airbus (A320 o A321) amb capacitat per a més de 150 passatgers o de tipus regional amb capacitat de 70 o 80 places.

Figura 35. Ubicació del Aeroport d'Alguaire

Segons les previsions, a banda dels residents de les comarques de Lleida i de les comarques pròximes de l'Aragó, també es preveuen usuaris del turisme de l'esquí i l'esport d'aventura i els viatges de negocis (fires, congressos, etc.). En aquest sentit, es preveu que aquest aeroport pugui assolir en un futur els 400.000 passatgers anuals. Pel que fa a les mercaderies, l'aeroport acollirà un transport de mercaderies de tipus mitjà amb serveis de paqueteria, missatgeria, productes peribles i terciaris. D'aquesta manera, es preveu assolir 3.500 tones anuals de mercaderies.

La construcció del nou aeroport de Lleida - Alguaire s'ha desenvolupat en les següents fases:

- 1a fase: la pista i l'àrea d'estacionament

Les obres es van iniciar a l'agost de 2007 amb la construcció de la pista d'enlairament i totes les seves vies d'enllaç, així com l'àrea d'estacionament d'avions i l'aparcament per a persones usuàries.

- 2a fase: terminal i instal·lacions

La segona fase de les obres incloia les instal·lacions i equipaments de l'anomenat costat aire de la infraestructura, que permet tenir en funcionament l'aeroport ja que inclou terminal, edificis i instal·lacions, centre d'emissors, edifici contra incendis, central elèctrica, sistema de llums d'aproximació, abalisament i senyalització, i una estació de subministrament de combustible.

- 3a fase: torre de control i terminal definitiva

Finalment, la tercera fase s'inicià amb la construcció de la torre de control el 9 d'abril de 2008.

L'aeroport de Lleida - Alguaire ha superat amb èxit les proves de vol que es van realitzar a principis del mes de juny de 2009. AENA ha tramitat al DPTOP el certificat que acredita que les instal·lacions de l'aeroport lleidatà el que ha permès inaugurar-lo oficialment el diumenge 17 de gener de 2010 i rebre els primers vols comercials el 5 de Febrer de 2010.

Les previsions del Govern és que aquesta nova infraestructura, que ha comportat una inversió de més de 90 MEUR, serà un impuls per tota la demarcació amb l'arribada de vols tant nacionals com internacionals. L'objectiu d'aquest aeroport, com ha succeït amb els de Girona i Reus, és impulsar l'oferta turística de la zona, al temps que potencia l'equilibri territorial i la dinamització econòmica de la demarcació i el país. Així mateix, aquest nou equipament aeroportuari servirà per a aproximar els Pirineus, la cultura, el patrimoni històric i la gastronomia de Lleida a les principals capitals europees.

En aquest sentit, en l'horitzó dels propers deu anys, es preveu que l'aeroport pugui transportar 400 mil passatgers anuals i 3.500 tones de mercaderies, que connecti amb ciutats de l'Estat i capitals europees, que generi uns ingressos anuals de 47 MEUR en aquesta àrea i que creï uns centeneras de llocs de treball, 50 dels quals seran directes i la resta indirectes

El projecte de construcció de l'Aeroport d'Alguaire va significar una Declaració d'Impacte Ambiental en la qual es van dissenyar una sèrie de mesures compensatòries que s'expliquen a l'apartat de la memòria anomenat "Experiències de gestió".

2.2.3.13. Planejament urbanístic

EL PLA TERRITORIAL PARCIAL DE PONENT

L'àmbit de planejament urbanístic supralocal que cal tenir en consideració alhora d'analitzar el territori en el qual s'emmarquen els Espais Naturals Protegits de l'àmbit del Pla és el Pla Territorial Parcial de Ponent (de les Terres de Lleida), aprovat definitivament el 24 de juliol de 2007 (publicació de l'acord al DOGC nº4982, de 5 d'octubre de 2007). Cal tenir en compte aquesta data d'aprovació doncs, lògicament, és anterior a la darrera ampliació dels ENP de l'estiu de 2009 i, per tant, no incorpora la seva darrera delimitació.

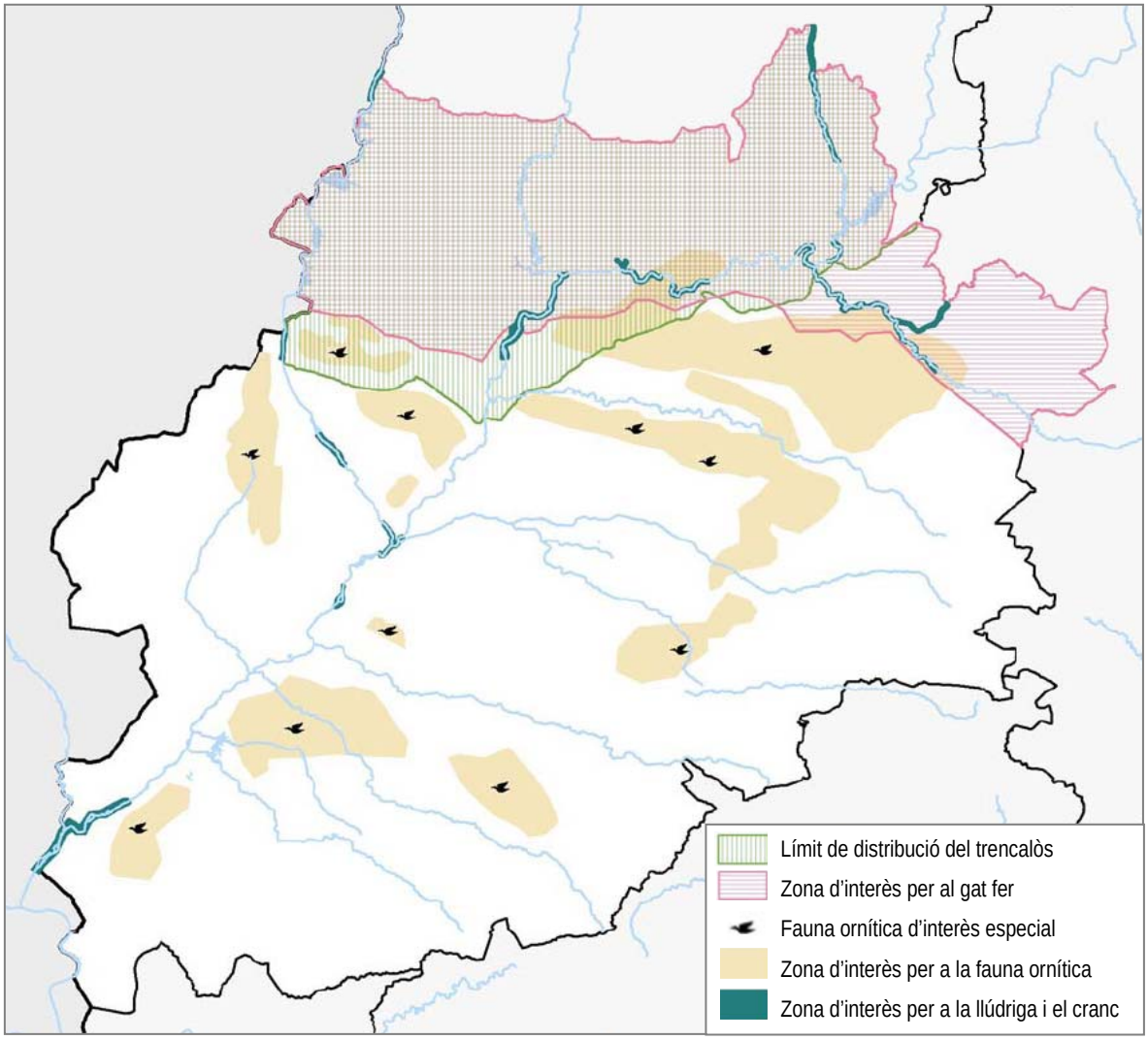
De les 3 categories que el PTP de Ponent estableix per al sòl no urbanitzable, els ENP estan catalogats amb la categoria de màxima protecció: el SNU de protecció especial.

El capítol 4 de la memòria del PTP de les Terres de Ponent, dedicat al sistema d'espais oberts, explica amb detall les característiques i valors dels sòls qualificats amb la categoria de protecció especial. Entre els valors que s'apunten com a justificatius per a incloure un determinat àmbit en aquesta categoria de màxima protecció hi ha els referents a les espècies ornitològiques:

- Localitats d'interès per la reproducció dels rapinyaires, ocells colonials i quiròpters.
- Localitats amb fauna ornítica d'interès que concentren tots els seus efectius de Catalunya a l'àmbit de les Terres de Lleida.

A la documentació cartogràfica del PTP de Ponent s'aporta un plànol on es destaquen les zones més rellevants d'interès per a la fauna, on s'inclouen les zones de màxim interès ornitològic:

Figura 36. Sistema d'espais oberts, Qualitat ecològica

Font. Memòria Pla Territorial Parcial de les Terres de Ponent. Plànol 4.7 de Sistemes d'espais oberts

El capítol 4 de la memòria del PTP de les Terres de Ponent (sistema d'espais oberts) també fa referència a la **regulació que fa del sòl de protecció especial el PTP**. Tot seguit es transcriu de forma íntegra la informació d'aquest punt (punt 4.3.4.):

El sòl de protecció especial ha de mantenir la condició d'espai no urbanitzat i, per tant, ha de ser classificat com a sòl no urbanitzable pels plans d'ordenació urbanística municipal. De tota manera, si fos convenient, es podria incloure alguna peça dins d'algun sector o polígon per tal de garantir definitivament la seva condició d'espai obert mitjançant la cessió i la incorporació al patrimoni públic que poden resultar del procés de gestió urbanística corresponent.

Respecte de les actuacions en sòl no urbanitzable que es poden autoritzar a l'empara dels punts 4 i 6 de l'article 47 del Text refós de la Llei d'urbanisme (Decret legislatiu 1/2005) s'entendrà que el sòl de protecció especial està sotmès a un règim especial de protecció al que fa referència el punt 5 de l'esmentat article, i que seran incompatibles totes aquelles actuacions d'edificació o de transformació de sòl que puguin afectar de forma clara els valors que motiven la protecció especial.

En el sòl de protecció especial, només es podran autoritzar les següents edificacions de nova planta:

- *Les que tenen per finalitat el coneixement o la potenciació dels valors objecte de protecció o la millora de la gestió del sòl en el marc dels objectius de preservació que estableix el Pla, sempre que justificadament no es pugui optar per la reutilització d'una construcció preexistent a una distància raonable.*
- *L'ampliació d'edificacions existents actualment destinades a usos que poden ser admesos en sòl no urbanitzable.*

Aquestes ampliacions hauran de justificar-se en funció de necessitats de l'ús a què està destinada l'edificació existent i no excediran del 20% del sostre i del volum d'aquesta. En cas que s'haguessin de realitzar ampliacions de major grandària, restaran subjectes a les condicions que estableix el Pla per a la resta d'edificacions que podrien ser admissibles en sòl no urbanitzable.

- *Les edificacions que podrien ser admissibles d'acord amb el que estableix l'article 47 del Text refós de la Llei d'urbanisme (Decret legislatiu 1/2005), quan es compleixin les condicions i exigències que s'assenyalen a continuació per tal de garantir que no afectaran els valors que motiven la protecció especial.*

Atès el seu caràcter d'edificacions aïllades, les que s'hagin de realitzar en sòl de protecció especial requeriran un estudi d'impacte i integració paisatgística. Aquest estudi s'ajustarà a les especificacions de la legislació sobre el paisatge i a les establertes per les Normes territorials del Pla.

En el sòl de protecció especial que estigui destinat a activitats agràries, s'entendran com edificacions motivades per la millora de la seva gestió les necessàries per a l'agricultura a cel obert i la ramaderia extensiva, tals com coberts per emmagatzemar provisionalment les collites, per al bestiar o la maquinària agrícola i similars i, en general, aquelles que preveu l'article 47 del Text refós de la Llei d'urbanisme (Decret legislatiu 1/2005).

Les edificacions motivades per formes intensives d'explotacions agrícoles o ramaderes, com també totes aquelles altres edificacions i activitats, autoritzables en determinades circumstàncies en el sòl no urbanitzable a l'empara de l'article 47 del Text refós de la Llei d'urbanisme (Decret legislatiu 1/2005), requeriran, per a ser autoritzades, la incorporació a l'estudi d'impacte i integració paisatgística, preceptiu per tractar-se d'edificacions aïllades, d'un capítol que analitzi els efectes de la inserció de l'edificació en l'entorn territorial i demostri la seva compatibilitat amb la preservació dels valors que motiven la protecció especial d'aquest sòl. En tot cas, no s'autoritzaran aquestes edificacions i activitats en sòl de protecció especial si hi ha alternatives raonables d'ubicació en sòls de protecció preventiva o territorial.

Els nous elements d'infraestructures que s'hagin d'ubicar necessàriament en sòl de protecció especial, com també la millora dels que hi ha en aquesta classe de sòl, adoptaran solucions que minimitzin els desmunts i terraplens, i evitaran interferir els corredors hidrogràfics i biològics. L'estudi d'impacte ambiental quan sigui requerit per la naturalesa de l'obra tindrà en compte la circumstància de la seva ubicació en sòl de protecció especial. Quan no es requereixi l'estudi d'impacte ambiental serà preceptiva la realització, dins l'estudi d'impacte i integració paisatgística, d'una valoració de la inserció de la infraestructura en l'entorn territorial que expressi el compliment de les condicions esmentades.

L'anàlisi i valoració de la inserció de les edificacions o infraestructures en l'entorn territorial haurà de demostrar que les construccions i els usos que es proposen no afecten de forma substancial els valors de l'àrea de sòl de protecció especial on s'ubicarien.

Mitjançant instruments de planejament urbanístic –plans directors urbanístics, plans d'ordenació urbanística o plans especials– o directrius de paisatge que s'incorporin al Pla, es podran desenvolupar de forma detallada les condicions per a l'autorització de les edificacions i activitats referides anteriorment, com també les condicions específiques per a la implantació de les infraestructures necessàries. Quan existeixin aquestes regulacions, no serà necessari analitzar i valorar la inserció en l'entorn territorial tal com s'ha esmentat anteriorment, sense perjudici de:

- *Les avaluacions d'impacte ambiental que exigeix la legislació vigent per a determinades actuacions en funció de la seva naturalesa i dimensió.*

- *Les avaluacions d'impacte ambiental que exigeix la normativa ambiental de Catalunya per als espais compresos en el Pla d'espais d'interès natural.*
- *Les condicions específiques de caràcter més restrictiu establertes per als sòls que formen part de la Xarxa Natura 2000.*

Dins l'àrea classificada com sòl de protecció especial, es poden assenyalar àrees específiques que, pels seus valors, han de quedar lliures de qualsevol edificació.

En els marges i límits de parcel·la dels sòls de protecció especial destinats a la producció agrària, es mantindrà o, en el seu cas, es reposarà la vegetació natural espontània o la tradicional de la zona, en tant que factors de biodiversitat i del paisatge. Els departaments competents definiran projectes de restauració i programes d'ajuts, com també contractes de conreu, per tal que les reposicions no gravin significativament l'activitat agrària.

En els sòls de protecció especial destinats a la producció agrícola en què es produeixin concentracions parcel·làries i/o implantacions de nous regadius, es prendran mesures per a implantar i mantenir una xarxa de marges, guarets i erms no regats que han d'actuar com a factors de biodiversitat.

En el cas dels nuclis i petits nuclis rurals que es troben envoltats completament o inclosos íntegrament dins de sòls de protecció especial, el planejament urbanístic corresponent o la seva revisió pot ajustar els límits de la protecció especial d'acord amb l'estratègia de desenvolupament respectiva que el Pla territorial els assigna si es compleixen les condicions de contigüitat, no submissió a riscos naturals coneguts i pendent inferior al 20%.

Les actuacions en els trams fluvials i riberencs al seu pas per nuclis urbans i àrees especialitzades que formen part d'un mateix curs d'aigua, la resta del qual, aigües amunt i aigües avall, està classificat pel Pla com de protecció especial en una longitud territorialment significativa, s'adreçaran al manteniment o, en el seu cas, la restauració de la vegetació riberenca per tal d'incrementar, en la mesura del possible, la funció connectora del conjunt del curs fluvial i influir positivament en la qualitat del paisatge dels espais urbans que travessa. Quan aquests trams fluvials i riberencs formin part d'algun parc o zona verda urbans, com també en els casos de parcs o zones verdes urbans a través dels quals es pot produir la continuïtat entre sòls de protecció especial, el tractament formal i compositiu d'aquests serà tou, basat en elements vegetals naturals, preferentment de les espècies pròpies dels ambients representats en els sòls de protecció especial contigus, i el mobiliari urbà hi serà absent o quedarà reduït al mínim imprescindible, de manera que es tendeixi a la connexió i estructuració com una veritable xarxa dels sistemes d'espais lliures públics amb els espais naturals amb què confronten.

El punt 4.3.5. del capítol 4 de la memòria del PTP de les Terres de Ponent fa referència a la gestió que fa del sòl de protecció especial el PTP. Tot seguit es transcriu de forma íntegra la informació d'aquest punt (punt 4.3.4.):

El Pla, des de l'exercici de les competències que li són pròpies, assegura el manteniment de la seva actual condició de sòl no urbanitzable als sòls amb valor natural i de connexió que conformen la categoria de protecció especial.

Tanmateix, és la gestió dels espais i connectors que la integren la que ha de garantir la perpetuació dels valors que n'han motivat la seva inclusió.

El Pla, en el marc de l'objectiu general de preservació de la diversitat biològica i de l'activitat agrària, apunta la conveniència d'adoptar estratègies adreçades a la gestió d'aquests espais i connectors, amb els objectius específics següents:

- *Mantenir la població rural en el territori:*

El Pla considera els habitants dels nuclis i petits nuclis rurals com a part indissolublement integrant del territori i tan mereixedora de preservació com els elements i processos naturals que tenen lloc en els espais oberts que els envolten i que, al llarg dels segles, ells han anat afaiçonant i gestionant.

Un nombre important d'aquests nuclis basen la seva economia de manera exclusiva o gairebé en l'agricultura, sovint de secà, i pateixen una situació d'estancament i despoblament progressius.

El Pla, mitjançant la inclusió de terres d'ús agrícola dins el sòl no urbanitzable de protecció especial pel seu valor contributiu al manteniment de la biodiversitat (de fet, el 36,5% dels sòls amb ús agrícola té protecció especial), els preserva d'una possible artificialització futura i així garanteix la permanència en el territori de l'activitat agrària.

Tradicionalment, rural ha estat sinònim d'agrari, però, a hores d'ara i en una visió de futur com la que el Pla adopta, la producció agrària ha d'adaptar-se a les noves condicions prevalents i complementar-se amb la seva vinculació a altres activitats compatibles que posin en valor els altres actius de què disposa el món rural.

Per això, el Pla, a més de les propostes *que fa pel que respecta al* sistema d'assentaments *(vegeu el capítol 5) per a mantenir la població rural en el territori, proposa la redacció de plans especials i l'adopció de mesures per a promoure:*

- *La implantació de conreus més rendibles, amb atenció especial a l'agricultura ecològica, tant pels seus aspectes benèfics sobre el medi com pel superior valor afegit de la seva producció i la seguretat de la seva comercialització en un mercat encara deficitari, tant a nivell local com global, i la vinculació de l'activitat agrària amb:*

  - ✓ *La producció artesanal i la transformació agroindustrial de qualitat i alt valor afegit i l'activitat terciària, especialment:*
    - *l'ecoturisme, singularment el birdwatching o observació d'ocells*
    - *l'agroturisme*
    - *el cicloturisme*
    - *el turisme cultural*
    - *el turisme gastronòmic*
    - *el senderisme*
    - *la caça*
    - *la pesca*
    - *els esports d'aventura*
    - *els serveis d'oci*

  - ✓ *Preservar els valors que han motivat la inclusió dels elements i processos més singulars, escassos, fràgils i en recessió i, per tant, més valuosos, especialment:*

- *Garantir la perpetuació dels ambients estèpics pels seus valors intrínsecs i com a recurs econòmic:*

L'explotació agrària d'aquestes terres i, fins i tot, la seva posada en regadiu de suport hi poden ser respectuoses si eviten pràctiques agressives i adopten altres de beneficioses, com la pastura controlada, si es té en compte el fet que, tot i que les superfícies contínues i extenses són sempre desitjables, a moltes espècies les afavoreixen els mosaics en què alternen conreus, marges, guarets i erms.

Per això, el Pla proposa:

- *La redacció d'un manual de bones pràctiques agràries*
- *L'ús de la concentració parcel·lària en grans unitats territorials com a instrument de repartiment de càrregues i beneficis, de gestió integral de l'aigua i de conservació del paisatge rural conjuntament amb l'adopció de*

mesures per a implantar i mantenir una xarxa de marges, guarets i erms no regats que han d'actuar com a factors de biodiversitat i - la promoció dels acords de custòdia del territori, que han de jugar un paper fonamental en la conservació i millora de la qualitat d'aquestes darreres estepes i pseudoestepes de Catalunya.

- *Conservar els tossals testimoni dispersos per la plana, mitjançant la seva valorització com a:*
  - ✓ *darrers reductes de vegetació natural en sectors amplis en què actuen com a refugi per a la flora i la fauna.*
  - ✓ *clara referència territorial a la plana i*
  - ✓ *elements característics del paisatge de les Terres de Lleida.*

- *Mantenir la qualitat dels cursos fluvials, els regs i els seus marges.*

Els cursos fluvials, canals i sèquies tenen un important paper com a connectors, especialment a la plana ocupada per una activitat agrícola intensa. Als marges dels rius sovint es donen estretes franges de bosc de ribera i als dels regs, alineacions arbrades en un entorn dominat pels conreus.

El Pla recomana la redacció de plans especials tant als rius Segre, Corb, Sió, Set, Llobregós, Llanera i Ondara (per a aquest darrer el Departament de Medi Ambient i Habitatge està desenvolupant una iniciativa de consorci de gestió integral), totes les basses incloses dins l'Inventari de zones humides de Catalunya i els principals regs com a la resta, per a:

- ✓ *recuperar i conservar el bosc de ribera,*
- ✓ *incrementar la qualitat de les aigües,*
- ✓ *ordenar els usos de les ribes,*
- ✓ *recuperar –amb el seu arbrat– les banquetes de canals i sèquies com a llocs d'esbarjo de la població,*
- ✓ *dissenyar itineraris i transformar aquests espais en elements estructurants del territori.*

- *Millorar la qualitat ambiental de les basses de reg com a hàbitats aquàtics*

- *Mantenir i millorar la qualitat de l'aigua subterrània*

Per això, el Pla determina que a les activitats agràries situades en zones designades com a vulnerables en relació amb la contaminació de nitrats procedents de fonts agràries, s'haurà d'aplicar –a més del Codi de bones pràctiques agràries (Ordre del 22 d'octubre de 1998) i el Decret 205/2000, de mesures agronòmiques– els programes que els òrgans competents aprovin i que siguin aplicables en aquestes zones.

- *Evitar la fragmentació dels espais de valor natural i la ineficàcia dels de valor de connexió per part de les infraestructures, mitjançant:*

  - ✓ *La confecció d'un catàleg que reculli tots els punts conflictius existents en l'actualitat per a procedir a la progressiva permeabilització de les infraestructures de mobilitat i transport existents en aquests punts i o l'adopció, en la concepció, disseny, redacció de projectes i execució de noves infraestructures, de criteris de manteniment de la connectivitat dels espais amb valor natural i de connexió que travessen.*

- *Proposar criteris paisatgístics per als usos localitzats als espais oberts*

La dinàmica de les darreres dècades ha fet canviar molt el paisatge tradicional, que representa, des de tots els punts de vista, un valor important a preservar. El Pla:

- ✓ *Preveu incorporar les determinacions del Catàleg i les directrius de paisatge de les Terres de Lleida, actualment en redacció, i proposa la redacció de plans especials, amb la finalitat, entre altres, de:*
  - *definir la localització i regular l'aspecte de les implantacions de tota mena en els espais oberts,*

- *establir els criteris que s'han d'aplicar en les transformacions en regadiu, i*
- *mantenir i recuperar els elements tradicionals del paisatge com els camins rurals, els murs de pedra seca, les banquetes de canals i sèquies, els castells, els masos i tants altres.*

Els articles 2.5. i 2.6. de les Normes d´Ordenació Territorial del PTP de les Terres de Ponent defineixen i regulen d'una forma específica el sòl de protecció especial. Els seus continguts es transcriu tot seguit de forma íntegra:

Article 2.5. Sòl de protecció especial: definició

S'inclouen en aquesta classe aquells espais en què concorren valors que justifiquen un grau de protecció altament restrictiu de les possibilitats de transformacions que els poguessin afectar.

Comprèn aquells sòls que formen part d'àmbits de protecció establerts en la normativa sectorial –com el Pla d'espais d'interès natural (PEIN) i la Xarxa Natura 2000– i aquells que el Pla considera que cal preservar pel seu valor com a peces i connectors d'interès natural i també per la seva funció específica en l'equilibri mediambiental, com és el cas de les àrees de recàrrega dels aqüífers.

Article 2.6. Sòl de protecció especial: regulació

1. El sòl de protecció especial haurà de mantenir la condició d'espai no urbanitzat i amb aquesta finalitat serà classificat com a sòl no urbanitzable pels plans d'ordenació urbanística municipal llevat que, excepcionalment i de manera justificada, convingués incloure alguna peça en sectors o polígons per tal de garantir definitivament la permanència com a espai obert mitjançant la cessió i la incorporació al patrimoni públic que poden resultar del procés de gestió urbanística corresponent. En els sòls de protecció especial determinats pel Pla s'hi aplicarà el règim que estableix aquest article.

2. Amb relació a les actuacions en sòl no urbanitzable que es poden autoritzar a l'empara dels apartats 4 i 6 de l'article 47 del Text refós de la Llei d'urbanisme (Decret legislatiu 1/2005), s'entendrà que el sòl de protecció especial està sotmès a un règim especial de protecció al qual fa referència l'apartat 5 de l'esmentat article, i que seran incompatibles totes aquelles actuacions d'edificació o de transformació de sòl que puguin afectar de forma clara els valors que motiven la protecció especial.

3. En el sòl de protecció especial, només es podran autoritzar les següents edificacions de nova planta o ampliació de les existents:

− Les que tenen per finalitat el coneixement o la potenciació dels valors objecte de protecció o la millora de la gestió del sòl en el marc dels objectius de preservació que estableix el Pla, sempre que justificadament no es pugui optar per la reutilització d'una construcció preexistent a una distància raonable.

− Les que podrien ser admissibles d'acord amb el que estableix l'article 47 del Text refós de la Llei d'urbanisme, aprovat pel Decret legislatiu 1/2005, de 26 de juliol, i dels articles concordants del Reglament aprovat pel Decret 305/2006, quan es compleixin les condicions i exigències que assenyalen els apartats 5, 6, 7 i 8 del present article per tal de garantir que no afectaran els valors que motiven la protecció especial d'aquest sòl.

Quan les ampliacions d'edificis destinats a usos que poden ser admesos en sòl no urbanitzable no poguessin complir aquestes condicions i fossin imprescindibles per a la continuïtat de l'activitat i aquesta fos d'interès per al municipi, es podrà autoritzar una ampliació de fins al 20% del sostre i del volum existent que no se subjecti totalment o parcial a les condicions assenyalades.

4. En el sòl de protecció especial que estigui destinat a activitats agràries, s'entendran com a edificacions motivades per la millora de la seva gestió les necessàries per a l'agricultura a cel obert i la ramaderia extensiva, tal com els coberts per emmagatzemar provisionalment les collites, per al bestiar o la maquinària agrícola i similars i, en general, aquelles que preveuen el punt 6 a) i b) de l'article 47 del Text refós de la Llei d'urbanisme (Decret legislatiu 1/2005) i els articles concordants del Reglament (Decret 305/2006).

5. Les edificacions motivades per formes intensives d'explotacions agrícoles o ramaderes, com també totes aquelles altres edificacions i activitats, autoritzables en determinades circumstàncies en el sòl no urbanitzable a l'empara de

l'article 47 del Text refós de la Llei d'urbanisme (Decret legislatiu 1/2005) i dels articles concordants del Reglament (Decret 305/2006), requeriran, per a ser autoritzades, la incorporació a l'estudi d'impacte i integració paisatgística, que és preceptiu d'acord amb el que disposa l'article 6.4 per tractar-se d'edificacions aïllades, d'un capítol que analitzi els efectes de la inserció de l'edificació en l'entorn territorial i demostri la seva compatibilitat amb la preservació dels valors que motiven la protecció especial d'aquest sòl, sense perjudici del que s'assenyala a l'apartat 8. En tot cas, no s'autoritzaran aquestes edificacions i activitats en sòl de protecció especial si hi ha alternatives raonables d'ubicació en sòls de protecció preventiva o territorial.

6. Els nous elements d'infraestructures que s'hagin d'ubicar necessàriament en sòl de protecció especial, com també la millora dels que hi ha en aquesta classe de sòl, adoptaran solucions que minimitzin els desmunts i terraplens, i evitaran interferir els connectors ecològics, els corredors hidrogràfics i els elements singulars del patrimoni natural (hàbitats d'interès, zones humides i espais d'interès geològic). L'estudi d'impacte ambiental quan sigui requerit per la naturalesa de l'obra tindrà en compte la circumstància de la seva ubicació en sòl de protecció especial. Quan no es requereixi l'estudi d'impacte ambiental serà preceptiva la realització, dins l'estudi d'impacte i integració paisatgística que disposa l'article 6.4, d'una valoració de la inserció de la infraestructura en l'entorn territorial que expressi el compliment de les condicions esmentades sense perjudici del que s'assenyala a l'apartat 8.

7.L'anàlisi i valoració de la inserció de les edificacions o infraestructures en l'entorn territorial haurà de demostrar que les construccions i els usos que es proposen no afecten de forma substancial els valors de l'àrea de sòl de protecció especial on s'ubicarien. L'estudi haurà de considerar les següents variables, amb especial atenció a les relacionades amb els valors per protegir:

a) Vegetació i hàbitats de l'entorn
b) Fauna de l'entorn
c) Funcions de connectivitat biològica
d) Estabilitat del sòl
e) Funcions hidrològiques
f) Fragmentació del sòl
g) Gestió de residus i aigües residuals
h) Accessibilitat i necessitat de serveis
i) Increment de la freqüentació
j) Patrimoni cultural i històric
k) Patrimoni geològic
l) Zones humides
m) Paisatge
n) Qualitat atmosfèrica
o) Millora esperable de l'espai protegit

8. Mitjançant instruments de planejament urbanístic –plans directors urbanístics, plans d'ordenació urbanística o plans especials–, directrius de paisatge o altres instruments de planificació que s'incorporin al Pla territorial, es podran, en el marc de les regulacions d'ordre general que s'expressen en aquestes normes, desenvolupar de forma detallada les condicions per a l'autorització de les edificacions i activitats a què es refereix l'apartat 5, com també les condicions específiques per a la implantació de les infraestructures necessàries. Quan hi hagi aquestes regulacions, no serà necessari analitzar i valorar la inserció en l'entorn territorial a què es fa referència, amb caràcter general, en aquest article, sense perjudici de tot allò previst en els instruments de planificació i de protecció de l'entorn natural, en els plans de recuperació d'espècies de fauna i flora, del procediment d'avaluació d'impacte ambiental i de les condicions específiques establertes per als espais de la Xarxa Natura 2000, que –òbviament– han de complir les directrius de gestió de la mateixa.

9. En els marges i límits de parcel·la dels sòls de protecció especial destinats a la producció agrària, es mantindrà o, en el seu cas, es reposarà la vegetació natural espontània o la tradicional de la zona, en tant que factors de biodiversitat i del paisatge. Els departaments competents definiran projectes de restauració i programes de foment amb aquest objectiu.

10. En els sòls de protecció especial destinats a la producció agrícola en què es produeixin concentracions parcel·làries i/o implantacions de nous regadius, es prendran mesures per a implantar i mantenir una xarxa de marges, guarets i erms no regats que han d'actuar com a factors de biodiversitat.

També és interessant destacar l'article 2.23.:

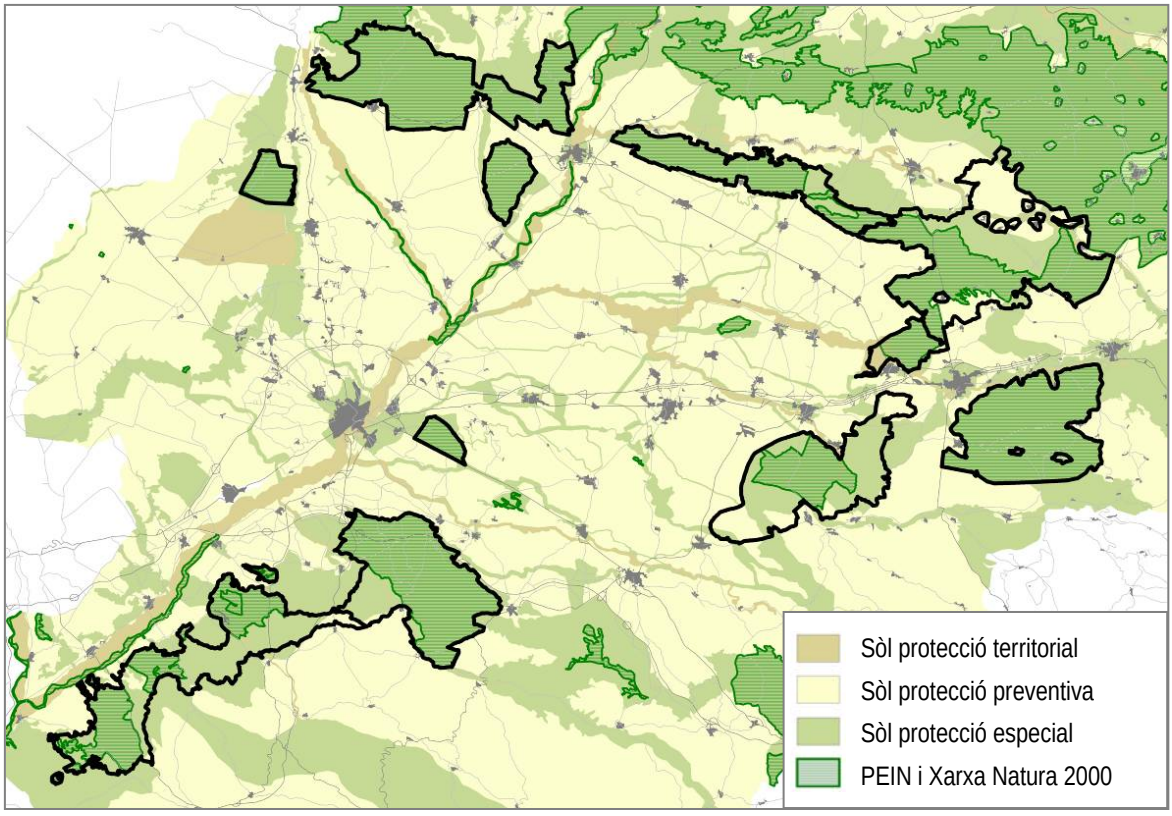
Article 2.23. Espais oberts inclosos en el Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN) i altres àmbits subjectes a legislació o planejament sectorial.

1. El Pla incorpora al sistema d'espais oberts de protecció especial els espais inclosos en el Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN), Xarxa Natura 2000 i en altres instruments sectorials de protecció de la natura amb les delimitacions globals adoptades per aquests.

2. Sens perjudici de la regulació de protecció derivada d'aquest Pla o del planejament que el desenvolupi, és d'aplicació a cada espai la legislació o regulació específica per raó dels seus valors naturals i el planejament que les desenvolupi. La Llei 12/1985, de 13 de juny, d'espais naturals, constitueix el marc jurídic bàsic per a la protecció de la natura a Catalunya.

3. En els àmbits del PEIN regulats mitjançant els plans especials a què fa referència la normativa sectorial reguladora de la protecció dels espais d'interès natural o mitjançant altres plans de protecció derivats de l'aplicació de la regulació sectorial, la normativa d'aquests plans especials prevaldrà en cas que sigui més restrictiva sobre la que amb caràcter general estableix el Pla territorial per al sòl de protecció especial. Tanmateix, en tot cas seran d'aplicació les disposicions del Pla relatives a la protecció del paisatge.

Figura 37. Categories del sòl no urbanitzable del Pla Territorial Parcial de Ponent en relació amb la delimitació actual dels ENP

Font. elaboració pròpia a partir dels plànols del Pla Territorial Parcial de Ponent

ESTRATÈGIES DE CREIXEMENT MUNICIPAL

En aquest apartat, es realitza una descripció, per cadascun dels ENP, de l'estat actual del planejament municipal i, al mateix temps, es proporciona la relació de les estratègies de creixement assignada a cada nucli (representant el cap de municipi) o municipi per part del PTP de les Terres de Ponent, destacant en negreta els casos més rellevants en el context de cada ENP.

Per comprendre el que signifiquen les estratègies de creixement definides pel Pla Territorial Parcial, cal tenir en consideració les següents explicacions:

Estratègia de creixement potenciat

En primera instància, el Pla assigna aquesta estratègia a aquells nuclis que conformen les polaritats regional, i comarcals i subcomarcals, tots ells nodes principals o secundaris on hi ha una voluntat decidida del Pla perquè es produeixi un creixement important per extensió. Les polaritats regional i comarcals són centres que exerceixen capitalitats clares, que han assolit una significació urbana remarcable, que tenen un pes demogràfic rellevant dins l'àmbit, que gaudeixen d'unes condicions excel·lents d'accessibilitat i connectivitat en el territori i que disposen de prou sòl amb aptitud per a absorbir aquest creixement d'una manera sostenible i que, per tant, poden adoptar un paper important en el reequilibri poblacional del conjunt de Catalunya. Per la seva part, les polaritats subcomarcals, bé estructuren sengles entorns diferenciats dels de les capitals respectives, bé articulen una part del seu sistema o subsistema corresponent. La seva dimensió urbana és de mitjana a mitjana alta (de 2.000 a més de 6.000 habitants) i disposen d'accessibilitat i connectivitat de notables a excel·lents i de sòl amb aptitud per a ésser urbanitzat en quantitat molt elevada.

Per a tots aquests nuclis, els plans d'ordenació urbanística municipal corresponents hauran de fer majors previsions de sòl de desenvolupament urbanístic que les que resulten de considerar estrictament la seva demanda endògena. L'ordre de magnitud d'uns certs límits aproximats d'aquest creixement potenciat en l'horitzó temporal del Pla és, en general, arribar a doblar la seva dimensió actual i per als nuclis emergents com a polaritats complementàries, assolir els 3.000 habitants.

Estratègia de creixement mitjà

El Pla assigna aquesta estratègia a dos tipus de nuclis:

En primer lloc, a aquells nuclis que es configuren com a polaritats complementàries de les polaritats regional, comarcals i subcomarcals en una part del territori d'influència directa d'aquestes. La seva dimensió urbana és de mitjana a mitjana alta (nuclis de prop de 2.000 a més de 5.000 habitants).

En segon lloc, als nuclis estructurants que tenen estació de ferrocarril o la possibilitat de tenir-la sobre una via existent, perquè aquesta circumstància fa que puguin assumir d'una manera més sostenible uns creixements superiors als que els correspondrien en cas de no disposar de servei ferroviari.

El Pla estableix com a límit dins el seu horitzó temporal que la superfície de sòl a desenvolupar, és a dir, la del sòl urbanitzable més la del sòl urbà pendent de desenvolupament, no ha d'excedir, en conjunt, el 60% de la superfície del sòl consolidat a hores d'ara.

Estratègia de creixement moderat

El Pla assigna aquesta estratègia als nuclis estructurants, que són aquells assentaments de dimensió urbana de mitjana baixa a mitjana (de més de 500 a menys de 2.000 habitants) que no són polaritats destacades existents o proposades pel Pla, però que exerceixen un cert paper estructurant i tenen unes condicions de connectivitat i accessibilitat i de disponibilitat de sòl amb aptitud per a ésser urbanitzat que els permet acollir una certa quantitat d'habitatges i llocs de treball més enllà de la seva propia demanda endògena. Igualment, el Pla assigna aquesta estratègia als nuclis rurals, que són aquells assentaments que per la seva dimensió (més de 100 habitants i/o 50 habitatges), per la connectivitat i accessibilitat del lloc i la disponibilitat de sòl amb aptitud per a ésser urbanitzat han d'acollir els creixements que responen a la seva pròpia dinàmica endògena demogràfica i econòmica, però als quals el Pla també vol donar un marge de flexibilitat a les alternatives de creixement exogen. En els municipis en què cap nucli assoleix els 100 habitants o els 50 habitatges, el Pla assigna aquesta estratègia al que té la dimensió, connectivitat i accessibilitat, i disponibilitat de sòl amb aptitud per a ésser urbanitzat majors, normalment –però no sempre– la capital municipal, perquè concentri els creixements que hagin de tenir lloc en el terme i que vagin més enllà de la compleció de la resta de petits nuclis rurals del mateix.

El Pla estableix com a límit dins el seu horitzó temporal que la superfície de sòl a desenvolupar, és a dir, la del sòl urbanitzable més la del sòl urbà pendent de desenvolupament, no ha d'excedir, en conjunt, el 30% de la superfície del sòl consolidat a hores d'ara.

Estratègia de millora i compleció

El Pla assigna aquesta estratègia als petits nuclis rurals que, per la seva dimensió tan reduïda, no tenen capacitat per a estructurar extensions urbanes.

L'objectiu d'aquesta estratègia de millora i compleció és el manteniment d'aquests nuclis com a patrimoni urbanístic del territori i, sovint, com a peces significatives del paisatge. En aquests nuclis s'hauran de fomentar la residència associada a les activitats rurals, les activitats professionals i artístiques desconcentrades, la segona residència de reutilització o els serveis turístics de qualitat i de petita escala. En tot cas, caldrà garantir un nivell de dotació suficient de les telecomunicacions.

D'acord amb aquesta estratègia, els plans d'ordenació urbanística municipal corresponents se centraran en el manteniment i millora de les trames urbanes existents amb especial atenció al manteniment de la tipología arquitectònica dominant en el lloc.

Estratègia de manteniment del caràcter rural dispers

El Pla assigna aquesta estratègia als disseminats i les unitats aïllades que formen les explotacions agràries i/o agroindustrials d'una certa dimensió que conjuminen l'ús productiu i el residencial plurifamiliar.

L'objectiu de l'estratègia de manteniment del caràcter rural dispers és evitar l'extensió indiscriminada i la formació no desitjada de nuclis o àrees especialitzades a partir de les implantacions menors amb entitat jurídica i/o estadística pròpia que constitueixen alguns disseminats i explotacions agràries i/o agroindustrials.

D'acord amb aquesta estratègia, els plans d'ordenació urbanística municipal corresponents mantindran per a aquestes implantacions el règim de sòl no urbanitzable. En cas que ja comptin amb règim de sòl urbà, la seva ordenació ha de garantir la pervivència del seu caràcter rural dispers original.

ESTAT DEL PLANEJAMENT MUNICIPAL

A continuació es descriu l'estat del planejament municipal dels municipis amb territori a cadascun dels ENP i un resum de l'estratègia de creixement que els atorga el Pla Territorial Parcial de Ponent.

SECANS BELIANES - PREIXANA

Municipis pertanyents	Superfície ENP dins municipi	% ENP total municipal	Estratègia Creixement PTPTP	Estat planejament municipal
Arbeca	846,06	14,50	Mitjà	NNSS revisades 06/2005
Belianes	1.320,80	84,18	Moderat	Sense planejament anterior. POUM en aprovació inicial
Bellpuig	656,76	18,78	Potenciat	POUM aprovació inicial 2010
Maldà	0,85	0,03	Moderat	POUM aprovació definitiva febrer 2009
Preixana	1.730,21	80,40	Moderat	Sense planejament anterior. Cap document en redacció
Sant Martí de Riucorb	1.188,90	34,07	Manteniment caràcter rural	Delimitació SU. Cap document en redacció
Tàrrega	59,33	0,67	Potenciat	POUM aprovació definitiva octubre 2005
Verdú	9,16	0,26	Moderat	Sense planejament anterior. POUM aprovació inicial març 2009
Vilagrassa	525,25	26,43	Potenciat	NNSS 1983; POUM aprovació inicial març 2009
Vilanova de Bellpuig	183,80	13,15	Moderat	NNSS 1982. POUM en fase inicial

GRANYENA

Municipis pertanyents	Superfície ENP dins municipi (ha)	% ENP total municipal	Estratègia Creixement PTPTP	Estat planejament municipal
Cervera	496,06	8,99	Potenciat	NNSS 1986; POUM aprovació inicial desembre 2006
Granyanella	1169,00	48,01	Millora i compleció	NNSS 1986, text refós 08/2006
Granyena de Segarra	1426,80	87,53	Moderat	Sense planejament anterior. POUMP Segarra aprovat inicialment
Guimerà	269,46	10,46	Moderat	NNSS novembre 1992
Montoliu de Segarra	222,68	7,56	Millora i compleció	Sense planejament anterior. POUM en tràmit aprovació definitiva

Montornès de Segarra	1222,64	99,24	Moderat	Sense planejament anterior. POUMP Segarra aprovat inicialment
Ribera d'Ondara	77,75	0,48	Manteniment caràcter rural	Sense planejament anterior. Cap document en redacció
Tàrrega	1011,63	11,45	Potenciat	POUM aprovació definitiva octubre 2005
Verdú	830,99	23,22	Moderat	Sense planejament anterior. POUM aprovació inicial març 2009

ANGLESOLA - VILAGRASSA

Municipis pertanyents	Superfície ENP dins municipi (ha)	% ENP total municipal	Estratègia Creixement PTPTP	Estat planejament municipal
Anglesola	467,06	19,85	Potenciat	NNSS 1998. POUM en fase inicial
Tàrrega	142,96	1,62	Potenciat	POUM aprovació definitiva octubre 2005
Vilagrassa	512,64	25,80	Potenciat	NNSS 1983; POUM aprovació inicial març 2009

SECANS DE SEGRIÀ i UTXESA

Municipis pertanyents	Superfície ENP dins municipi (ha)	% ENP total municipal	Estratègia Creixement PTPTP	Estat planejament municipal
Aitona	1.821,97	27,23	Mitjà	POUM aprovació inicial 11/2009
Alcanó	281,39	13,38	Moderat	POUM aprovació inicial 04/2009
Alfés	11,47	0,36	Moderat	NNSS text refós 11/2002
La Granja d'Escarp	523,18	13,59	Moderat	NNSS 2003
Llardecans	33,10	0,50	Moderat	Sense planejament anterior. POUM en redacció
Sarroca de Lleida	1.919,67	45,51	Moderat	Delimitació SU. POUM en redacció
Seròs	2.632,17	30,70	Potenciat	Sense planejament anterior. Normes aprovades 04/2010
Sunyer	2,90	0,23	Moderat	Sense planejament anterior. POUM en redacció
Torres de Segre	735,55	14,53	Mitjà	POUM 2005

SECANS DE MAS DE MELONS - ALFES

Municipis pertanyents	Superfície ENP dins municipi (ha)	% ENP total municipal	Estratègia Creixement PTPTP	Estat planejament municipal
Albatàrrec	12,31	1,18	Moderat	NNSS revisades 05/2002
Alcanó	6,65	0,32	Moderat	POUM aprovació inicial 04/2009
Alfés	1.691,58	52,96	Moderat	NNSS text refós 11/2002
Artesa de Lleida	1.147,90	47,95	Moderat	NNSS 1989, revisades 1998
Aspa	844,85	82,75	Moderat	Sense planejament anterior. POUM en redacció
Castelldans	1.929,38	29,64	Moderat	NNSS 1983. POUM fase inicial redacció
Lleida	1.508,80	7,11	Potenciat	PGOU 1999
Puigverd de Lleida	95,61	7,64	Mitjà	POUM 2005
El Cogul	378,44	21,61	Moderat	Sense planejament anterior. Cap document en redacció

PLANS DE SIO

Municipis pertanyents	Superfície ENP dins municipi (ha)	% ENP total municipal	Estratègia Creixement PTPTP	Estat planejament municipal
Agramunt	257,00	1,61	Potenciat	Text refós NSP 07/2005
Barbens	47,54	3,14	Moderat	NNSS 1982. POUM en fase inicial

Oliola	227,28	2,63	Moderat	NNSS 1998
Ossó de Sió	2.380,41	90,54	Millora i compleció	Sense planejament anterior. POUM en redacció
Puigverd d'Agramunt	544,84	32,05	Moderat	POUM
Tarroja de Segarra	7,27	0,96	Moderat	Sense planejament anterior. POUM en redacció
Tornabous	350,31	14,49	Moderat	NNSS 1994. POUM en procés de participació ciutadana
Torrefeta i Florejacs	844,44	4,75	Millora i compleció	NNSS 2000
Tàrrega	2.447,75	27,70	Potenciat	POUM aprovació definitiva octubre 2005
Vilagrassa	2,58	0,13	Potenciat	NNSS 1983; POUM aprovació inicial març 2009
Els Plans de Sió	3.669,32	65,65	Manteniment caràcter rural	Sense planejament anterior. POUMP Segarra aprovat inicialment

SECANS DE LA NOGUERA

Municipis pertanyents	Superfície ENP dins municipi (ha)	% ENP total municipal	Estratègia Creixement PTPTP	Estat planejament municipal
Algerri	2.895,00	53,30	Moderat	Sense planejament anterior. POUM en redacció
Balaguer	1.856,76	16,20	Potenciat	NNSS , text refós 2005
Camarasa	183,77	0,58	Moderat	NNSS text refós 1998
Castelló de Farfanya	2.447,35	46,51	Moderat	Sense planejament anterior. POUM en redacció
Ivars de Noguera	234,03	8,62	Moderat	POUM text refós 2006
Menàrguens	6,11	0,30	Moderat	NNSS text refós 1996
Os de Balaguer	1.336,15	4,91	Moderat	POUM maig 2006
Les Avellanes i Santa Linya	1,18	0,01	Moderat	POUM aprovació inicial

BELLMUNT - ALMENARA

Municipis pertanyents	Superfície ENP dins municipi (ha)	% ENP total municipal	Estratègia Creixement PTPTP	Estat planejament municipal
Agramunt	914,16	5,74	Potenciat	Text refós NSP 07/2005
Balaguer	88,51	0,77	Potenciat	NNSS , text refós 2005
Bellcaire d'Urgell	204,82	6,53	Moderat	Delimitació SU. POUM en tràmit aprovació definitiva
Bellmunt d'Urgell	37,76	7,39	Moderat	Sense planejament anterior. Cap document en redacció
Castellserà	250,92	7,92	Moderat	Delimitació SU. POUM en redacció
Cubells	95,88	2,45	Moderat	Sense planejament anterior. Avanç POUM juny 2009
Montgai	1.080,43	37,33	Moderat	POUM desembre 2009
Penelles	60,15	2,36	Moderat	POUM aprovació provisional gener 2009
Preixens	369,57	12,89	Moderat	POUM juliol 2008
La Sentiu de Sió	937,28	31,64	Moderat	POUM desembre 2007

PLANS DE LA UNILLA

Municipis pertanyents	Superfície ENP dins municipi (ha)	% ENP total municipal	Estratègia Creixement PTPTP	Estat planejament municipal
Almenar	674,74	10,13	Potenciat	POUM aprovació definitiva 2008
Alguaire	313,82	6,26	Potenciat	POUM aprovació definitiva 2007

2.3. MODELS I EXPERIÈNCIES DE GESTIÓ

Com s'ha explicat a l'apartat 2.2.2.4., dins els límits dels ENP existeixen figures de protecció més antigues (Reserves Naturals Parcials, espais inclosos al PEIN des de la seva aprovació el 1992 o posteriors) que, lògicament, han necessitat de mesures de gestió per conservar i potenciar els seus valors naturals. La inclusió gradual del territori a la Xarxa Natura 2000 a partir de successives ampliacions ha implicat també que tant el Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural com el Departament de Medi Ambient i Habitatge implementessin ajuts per institucions i propietaris en el marc dels espais naturals protegits. Al mateix temps, les Declaracions d'Impacte Ambiental de diversos projectes de transformació en reg o bé d'infraestructures de gran dimensió i que incidien sobre els espais dels secans de la Plana de Lleida han determinat la necessitat d'implementar mesures correctores i compensatòries, algunes de les quals han incidit directament en la gestió, o bé han planificat proves o estudis que han permès assajar en camp tècniques diverses per aplicar a la gestió de l'espai. Per últim, l'existència d'espècies de fauna amenaçades o en perill ha determinat que el Departament de Medi Ambient i Habitatge implementés programes i actuacions per recuperar aquestes poblacions.

Aquest apartat pretén realitzar una síntesi descriptiva de les experiències de gestió acumulades en els darrers anys que permeti, posteriorment, extreure dades vàlides per la diagnosi tot aprofitant els resultats (positius i negatius) d'aquestes per planificar la futura gestió dels ENP.

2.3.1. EXPERIÈNCIA DE GESTIÓ A BELLMUNT – ALMENARA - REGSEGA

REGSEGA és l'empresa pública, depenent de la Generalitat de Catalunya, que s'ocupa de projectar, construir, conservar, mantenir i explotar les infraestructures necessàries per a la distribució de l'aigua que procedeix del canal principal Segarra-Garrigues, així com totes les activitats relacionades amb el desenvolupament d'aquest regadiu.

De la primera declaració d'impacte ambiental d'aquest projecte (EDICTE de 6 de novembre de 2002, pel qual es fa pública la declaració d'impacte ambiental del projecte de regadiu i de la concentració parcel·lària del Segarra-Garrigues, transformació en regadiu, obres de distribució i concentració parcel·lària - DOGC 3757 – 08/11/02, Pàg.19599) emanen una sèrie de mesures correctores i compensatòries que han de procurar que la transformació sigui sostenible per a l'entorn. Entre aquestes mesures, hi ha el compromís d'arribar a millorar la qualitat dels hàbitats per a la vida i reproducció de les aus estèpiques mitjançant la gestió de l'activitat agrària a les zones ZEPA a l'àrea regable del canal.

Amb aquest objectiu, es va iniciar el juny del 2005 el Pla Pilot de la serra de Bellmunt-Almenara, centrat a la zona del pla central de la serra que té una extensió d'unes 3.500 ha. El Pla Pilot es va iniciar amb l'arrendament de 80 finques, la participació de 48 agricultors i un total de 120 ha, finalitzant aquest any 2010.

Figura 38. Zona d'actuació (dins la línia verda) i exemple de distribució de les parcel·les al llarg de l'espai.

Objectius del Pla Pilot

L'objectiu principal d'aquest pla pilot és proporcionar informació tècnica sobre les possibilitats d'integrar els interessos de protecció mediambiental, de conservació de la biodiversitat i de la sostenibilitat econòmica i social dels productors agraris i els habitants de la zona útil pel pla de gestió integral de la xarxa Natura 2000.

Amb aquest objectiu es va dissenyar un pla pilot amb el qual s'han anat implantant, avaluant i controlant un conjunt de mesures agronòmiques de conservació a la ZEPA de Bellmunt – Almenara. Hi estan participant REGSEGA com a promotor i finançador del Pla Pilot, la Universitat de Lleida i el Centre Tecnològic Forestal de Catalunya com a executors tècnics i SEO/BirdLife com observador extern.

Estratègies de gestió

Per poder implantar un conjunt d'estratègies de gestió, s'han establert acords amb propietaris durant aquests 5 anys que han permès introduir una sèrie de mesures i fer-ne el seguiment a parcel·les tradicionalment agrícoles de la zona. Les mesures plantejades són les següents:

- Implantar mesures d'Agricultura de Conservació a les parcel·les per aconseguir millor estructura del sòl, major disponibilitat d'aigua pel cultiu, reducció de l'erosió, millora dels nivells de matèria orgànica i activitat biològica i reducció dels costos energètics de les labors.
- Mantenir els rostolls després de la sega coma mesura de l'AC, per reduir el risc de predació i augmentar la disponibilitat tròfica per a les aus .
- Fomentar les varietats de cereal més tardanes, per assegurar la viabilitat de les pollicades.
- Fomentar les bases de producció integrada (plaguicides/fertilitzants) fent només les aplicacions que s'ajustin a les necessitats específiques.
- Incrementar la superfície de guarets amb sembra de lleguminoses, introduint rotació de cultius, per tal d'aportar l'hàbitat òptim fora del període reproductor i garantir la disponibilitat tròfica per a les aus i les seves cries, amb una certa protecció, durant l'època de cria.
- Manteniment dels marges, mitjançant la sembra de lleguminoses en una franja de 1000 a 2000 m^2, ampliant així el mosaic vegetal, ampliant la disponibilitat tròfica i aportant zones de cant per mascles de sisó.
- Mantenir al dia els quaderns d'explotació

La gestió dels guarets s'efectua en funció de les condicions meteorològiques anuals, mantenint la coberta herbàcia per sota dels 30cm d'alçada mitjançant la sega.

Paral·lelament a totes les actuacions, el tècnic responsable per part de REGSEGA fa un seguiment agronòmic de les parcel·les arrendades i al mateix temps fa la consulta dels blancs, parcel·les on l'agricultor fa la seva activitat normal i se n'obtenen les dades sobre aplicacions i rendiments, tot plegat amb l'assessorament de la UdL. El CTFC realitza el seguiment de les poblacions d'aus estèpiques vinculades a aquesta zona. SEO-Birdlife, per la seva banda, actua com a observadora i assessora en l'execució d'aquest pla pilot.

Resultats fins al moment

Les Mesures d'Agricultura de Conservació implementades han donat resultats força positius. D'entrada, l'establiment de les mesures va ser satisfactori ja que els rendiments no van baixar de les mitjanes de la zona, i poc a poc han anat augmentant. Cal tenir en compte també la reducció en costos de carburants i fertilitzants. El sistema ha resultat de fàcil aplicació pels agricultors i després dels cinc anys que porta el pla pilot, l'impacte de la sembra directa ha estat important, passant d'algun cas aïllat abans del 2005 a més d'un 25% de parcel·les sota aquesta tecnologia actualment.

Els cultius que s'han implantat a les parcel·les amb cereals dins el pla han estat ordi, blat i triticale. L'ordi es el cultiu que dóna més rendiment en aquestes condicions de secà, però la valoració en conjunt no dóna gaires diferències entre els tres, i tenint en compte els preus de venda els beneficis són semblants. D'altra banda, el fet de tenir diversitat de cultius permet adaptar-se millor a les diferents condicions meteorològiques de cada any i, de cara a les espècies, s'aconsegueix un canvi de en l'hàbitat gradual, ja que la collita es dóna de forma més esglaonada. Tot i així, donat que la majoria d'agricultors tenen parcel·les petites i poca superfície a la ZEPA, acostumen a sembrar una sola espècie i varietat a tota la seva finca.

A les franges adjacents al marge de parcel·la s'hi ha sembrat veça i trepadella, mentre que als guarets sembrats, a part d'aquestes dues espècies també s'hi ha sembrat aufals. En general, les lleguminoses tenen una bona adaptabilitat a la zona i donen bons resultats. Tot i així les espècies plurianuals (aufals i trepadella) permeten una millor gestió que la veça, que és anual. La sembra en veça s'ha de repetir cada any, mentre que en la trepadella i l'aufals n'hi ha prou en resembrar aquelles platges que queden sense cultiu, de manera que surt més a compte econòmicament. D'altra banda, les plurianuals revifen després de la sega a l'abril, fet que permet un millor control de les males herbes i no s'assoleix tanta cobertura. Malgrat que la sega s'ha de fer abans de l'inici de l'època de cria, a principis d'abril, s'aconsegueix un cert volum de biomassa que pot ser aprofitat per la pastura, tot i que sorgeixen alguns problemes per trobar pastors que ho vulguin.

Fotos. Diferents estadis del marge sembrat amb lleguminoses: primera fase del cultiu, cultiu desenvolupat i sega. En últim lloc un exemple de guaret de veça.

Gràcies a les anàlisi de sòls complerts inicials i a les de seguiment, s'ha pogut detectar la situació nutricional dels sòls. Així, en un començament els nivells de N i P eren extremadament alts a moltes de parcel·les arrendades, a causa principalment de l'excés en aplicacions de purí. En canvi, els nivells de K eren més aviat baixos. Això ha permès ajustar les dosificacions de fertilitzants segons les disponibilitats del sòl i les necessitats dels cultius, de manera que s'ha aconseguit disminuir notablement i de forma global els nivells de nitrats durant aquests anys, fent aportacions només a aquelles parcel·les que ho requerien.

Foto. Presa de mostres de sòls després de la collita en el Pla Pilot de Bellmunt

Pel que fa al seguiment de l'avifauna, els resultats marquen una tendència a l'alça tant de mascles reproductors de sisó com de pollicades viables a la zona, des que es va iniciar el pla pilot.

Es detecta una selecció positiva pels mascles de sisó a favor dels marges gestionats principalment i en segon lloc pels guarets amb lleguminoses, per fer la seva parada nupcial. El cereal és utilitzat força però està molt condicionat a l'alçada de les plantes en el moment de fer els *leks*[1], preferint aquells de menys de 40 cm i amb poca cobertura. Quan el cereal no és apte per a situar els cantaders, els sisons busquen altres usos del sòl com les brolles i els guarets. Dins de l'ús de lleguminoses, hi ha algunes diferències entre espècies a causa segurament de la diferent estructura vegetal, preferint en primer lloc l'aufals, després la veça i per últim la trepadella, tot i que els resultats en aquest sentit no són representatius ni concloents.

Pel què fa a les pollicades de sisó, es confirma any rera any que el retard de la sega té efectes molt importants en la productivitat global de la zona. D'altra banda, s'han detectat més nombre de pollicades a les zones amb mida de parcel·la més gran i on hi havia més presència de lleguminoses, i per tant més gestió.

Per últim, s'ha comprovat que les mesures agronòmiques del pla pilot afavoreixen la diversitat i la riquesa d'avifauna respecte la gestió habitual, justificat sobretot per la major heterogeneïtat de l'hàbitat, tot i que el no llaurat pot afavorir la major disponibilitat d'aliment.

Foto. Imatge del mosaïc vegetal que afavoreix la biodiversitat a l'espai. Es poden identificar camps de conreu, amb diferents moments de collita, parcel·les en guaret i marges, sembrades amb lleguminoses.

[1] *Lek*: lloc utilitzat pels mascles de sisó en les seves parades nupcials on executen un comportament consistent en salts repetits en el mateix lloc diverses vegades per tal d'atraure a la famella.

2.3.2. EXPERIÈNCIA DE GESTIÓ A BALAGUER - REGSA

REGSA és l'empresa pública, depenent de la Generalitat de Catalunya, que s'ocupa de realitzar actuacions de promoció i execució de regs d'iniciativa o amb participació de la Generalitat, dins de cada zona regable i amb presentació directa o indirecta del servei.

De la Declaració d'Impacte Ambiental del projecte de regadiu d'Algerri-Balaguer (EDICTE de 2 de desembre de 2002, pel qual es fa pública la declaració d'impacte ambiental del projecte de regadiu Algerri-Balaguer, sector B - DOGC 3778 – 10/12/2002, pàg. 21718) emanen una sèrie de mesures compensatòries que han de procurar que la transformació sigui sostenible per a l'entorn. Entre aquestes mesures, hi ha el compromís d'arribar a millorar la qualitat dels hàbitats per a la vida i reproducció de les aus estèpiques mitjançant la gestió de l'activitat agrària a la ZEPA dels Secans de Balaguer (inclosa a l'ENP dels Secans de la Noguera). Amb aquest objectiu, es va iniciar el juny del 2006 el Pla Pilot amb l'arrendament de 40 finques, la participació de 18 agricultors i un total de 95 ha i que acabarà la campanya 2010-2011.

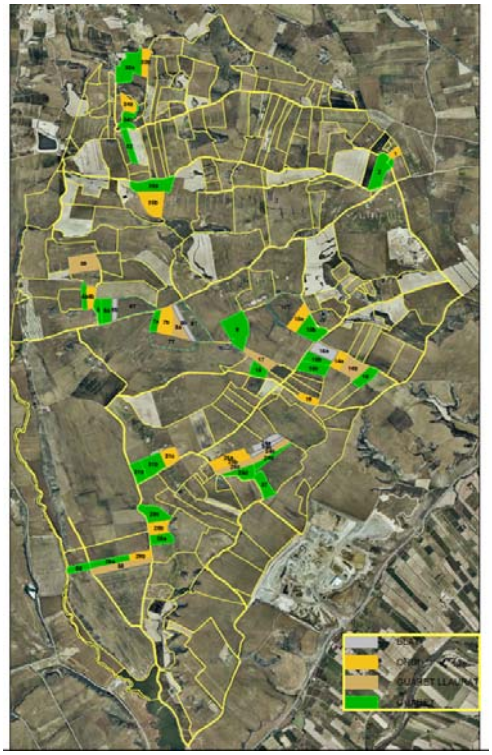

Foto. Zona d'actuació i exemple de distribució de les parcel·les al llarg de l'espai.

Objectius del Projecte de Gestió

L'objectiu principal d'aquest pla pilot és proporcionar informació tècnica sobre les possibilitats d'integrar els interessos de protecció mediambiental, de conservació de la biodiversitat i de la sostenibilitat econòmica i social dels productors agraris i els habitants de la zona útil pel pla de gestió integral de la Xarxa Natura 2000.

Amb aquest objectiu es va dissenyar un pla pilot amb el qual s'han anat implantant, avaluant i controlant un conjunt de mesures agronòmiques de conservació a la ZEPA de Balaguer.

Estratègies de gestió

Per poder implantar un conjunt d'estratègies de gestió, s'han establert acords amb propietaris durant aquests 4 anys que han permès introduir una sèrie de mesures i fer-ne el seguiment a parcel·les tradicionalment agrícoles de la zona. El disseny del projecte és similar al del pla pilot de Bellmunt-Almenara, iniciat amb anterioritat, però amb algunes diferències per tal d'adaptar-lo a les característiques específiques de la zona. Les mesures són les següents:

- Implantar mesures d'Agricultura de Conservació a les parcel·les per aconseguir millor estructura del sòl, major disponibilitat d'aigua pel cultiu, reducció de l'erosió, millora dels nivells de matèria orgànica i activitat biològica i reducció dels costos energètics de les labors.
- Mantenir els rostolls després de la sega coma mesura de l'AC, per reduir el risc de predació i augmentar la disponibilitat tròfica per a les aus .
- Fomentar les varietats de cereal més tardanes, per assegurar la viabilitat de les pollicades però amb collites no massa tardanes.
- Fomentar les bases de producció integrada (plaguicides/fertilitzants) fent només les aplicacions que s'ajustin a les necessitats específiques.
- Incrementar la superfície de guarets amb vegetació espontània gestionada, garantint així la disponibilitat tròfica per a les aus i les seves cries, però al mateix temps espais oberts i lliures de vegetació.
- Manteniment dels marges
- Mantenir al dia els quaderns d'explotació

La gestió dels guarets s'efectua mitjançant diferents sistemes: sega, sega i retirada de la biomassa, herbicida i llaurat només en alguns casos. El fet de no sembrar lleguminoses respón a la necessitat de les espècies d'aus que nidifiquen als secans de Balaguer, com la xurra i la terrerola vulgar, de disposar de guarets oberts, amb vegetació esparsa i de poca alçada.

Paral·lelament a totes les actuacions, es fa un seguiment agronòmic de les parcel·les per part del tècnic de REGSA, amb assessorament de la UdL i un seguiment de les poblacions d'aus estèpiques vinculades a aquesta zona, per part de l'àrea de Territori i Paisatge de la Fundació Caixa Catalunya amb col·laboració amb el CTFC. La SEO-Birdlife actua com a observadora i assessora en l'execució d'aquest pla pilot.

Resultats fins al moment

Les Mesures d'Agricultura de Conservació implementades no han presentat resultats negatius en el seu establiment i els resultats de rendiments han estat equiparables als obtinguts amb sistemes tradicionals, tenint en compte que es tracta d'una zona de producció limitada per l'aridesa característica i l'escassa pluviometria d'alguns anys, i comptant la reducció en costos de carburants i fertilitzants. El sistema ha resultat de fàcil aplicació pels agricultors i després dels anys que porta el pla pilot, l'impacte de la sembra directa ha estat important, especialment al sector oriental.

Els cultius que s'han implantat a les parcel·les amb cereals dins el pla han estat ordi i blat, essent el blat el què està donant més bon rendiment, a causa de les pluges tardanes a la primavera dels darrers anys. Tot i així, la tendència

general dels agricultors de la zona és la de sembrar monocultiu a les seves parcel·les, normalment d'una mateixa varietat d'ordi.

Gràcies als anàlisi de sòls complerts inicials i als de seguiment, s'ha pogut detectar la situació nutricional dels sòls. Així, en un començament els nivells de N i P eren extremadament alts a moltes de parcel·les arrendades, a causa principalment de l'excés en aplicacions de purí i a les poques extraccions del cultiu durant una sèrie d'anys molt secs. Això ha permès ajustar les dosificacions de fertilitzants segons les disponibilitats del sòl i les necessitats dels cultius, el què s'ha traduït en la majoria de casos en absència de fertilització durant el que porta el pla pilot. S'està aconseguint, d'aquesta manera, disminuir notablement i de forma global els nivells de nitrats durant aquests anys, fent aportacions només a aquelles parcel·les que ho requereixen, però encara falta temps per aconseguir estabilitzar els nivells arreu.

Als guarets amb vegetació natural s'ha fet un seguiment exhaustiu de la vegetació per tal de determinar el moment òptim d'aplicació dels diferents tractaments i no ha estat una tasca fàcil, ni tampoc ha donat resultats determinants fins al moment. La resposta de la flora arvense és molt variable en funció de la pluviometria i la climatologia de l'any i tenint en compte que no es poden fer tractaments durants el període reproductor, és difícil preveure com evolucionarà la coberta. Dins de la complexitat, la sega pot resultar efectiva sempre i quan s'enretiri la biomassa resultant, ja que sinó queda una coberta excessiva per espècies com la xurra, que cerquen sòls molt nus. L'ús d'herbicida pot donar bons resultats sempre i quan la coberta inicial no sigui tant espessa que deixi molt residu mort sobre el sòl. El llaurat dóna bons resultats pel què fa a coberta vegetal, però trenca amb els principis de l'Agricultura de Conservació. En termes globals, una tàctica per reduir la denistat de flora als guarets és disminuïr els nivells nutricionals del sòl, ja sigui mitjançant focs controlats, retirada de biomassa o bé alternant amb cultiu. Per altra banda, és important eliminar certes espècies abans que arribin a produir llavor, especialment les crucíferes i les compostes.

Foto esquerra: guaret tractat amb herbicida.

Foto dreta: parcel·la amb tres tractaments: guaret amb un tram tractat amb herbicida i un tram per picar i al final cultiu de cereal.

Foto a baix: guaret amb coberta excessiva, per picar i enretirar.

Pel que fa al seguiment de l'avifauna, s'ha detectat una clara predilecció de la majoria d'espècies pels guarets del pla pilot i una certa tendència a utilitzar camps amb sembra directa, mentre que s'ha fet un ús escas dels rostolls. Tot i així, els camps sembrats són generalment rebutjats per les aus estepàries amb algunes excepcions.
Tenint en compte que s'ha incrementat en més de 100 ha la disponibilitat de guarets i que s'ha fet una gestió activa d'aquests, l'efecte positiu especialment per sisó i xurra ha estat remarcable. Això s'ha comprovat tant en el període reproductor com fora d'aquest i per la majoria d'espècies estèpiques. Els tractaments durant el mes d'abril han permès mantenir una coberta herbàcia baixa que ha donat a les espècies la disponibilitat de més hàbitat adequat.

Com a medi de gran importància, cal tenir en compte els marges entre parcel·les que, tot i l'escassa presència al secà de Balaguer, tenen un paper crucial per a moltes espècies com a zona de refugi, alimentació i com a posadors, també durant l'època noº ºreproductora. Els edificis també han resultat vitals per a la reproducció del xoriguer petit.

Tot i així, sisó i xurra han disminuït els seus efectius des de l'entrada en funcionament del canal, de manera que la gestió en benefici a aquestes espècies ha de ser encara més intensa. Les dades obtingudes posen de manifest que qualsevol actuació per a potenciar la fauna de caire estèpic passen en bona part per dues actuacions: incrementar el nombre de guarets gestionats i potenciar els marges dins els secans.

2.3.3. EXPERIÈNCIA DE GESTIÓ ALS PLANS DE LA UNILLA – AEROPORTS DE CATALUNYA

Antecedents

Acció Natura és una organització no governamental independent que actua com entitat de custòdia. L'any 1997 comença la seva implicació en la gestió del Clot de la Unilla, amb la compra d'una finca de terreny agrícola i l'arrendament de 5 finques més amb un total 17,5 ha en la zona de major inundació del Clot per tal de recuperar la vegetació natural. En una de les finques hi va construir una torre de xoriguer petit l'any 2004 (amb la col·laboració de Tealsa). Aixi mateix, va construir un mirador paisatgístic i es va recuperar el pou on s'acumulava l'aigua per abeurar els animals en les feines agrícoles. En aquestes parcel·les s'ha realitzat un seguiment de la diversitat vegetal per part de la UdL.

L'any 2009 el Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat posa en marxa les mesures compensatòries que marca la Declaració d'Impacte Ambiental (aprovació per ponència ambiental de 27 de març de 2007) de l'Aeroport d'Alguaire, a partir de les quals s'ha de dur a terme una gestió activa de 370 ha de terreny agrícola (superfície equivalent a la que ocupa l'aeroport). De les 261 ha que es troben dins de l'ENP dels Plans de la Unilla, la gestió es realitza mitjançant la seva compra o arrendament (31,10 ha de compra i 230,30 ha arrendades). Fora de l'ENP s'han comprat 9,04 ha i s'han arrendat 103,64 ha amb aquesta finalitat. Acció Natura, és l'entitat responsable de planificar la gestió i gestionar tota aquesta superfície.

Objectius del projecte de gestió

Els objectius d'aquest projecte de gestió passen per mantenir i millorar els hàbitats naturals i seminaturals (guarets), augmentar les poblacions d'espècies catalogades: xurra, terrerola vulgar, calàndria, xoriguer petit, sisó, esparver cendrós i gaig blau, aplicar mesures agroambientals en l'activitat agrícola i divulgar els valors estèpics (jornades, visites, itineraris, etc).

Estratègies de gestió

La gestió d'aquest espai s'ha plantejat a partir d'un conjunt d'actuacions:

- Naturalització de la zona inundable del Cot de la Unilla
- Increment de la superfície d'erms i guarets gestionats, utilitzant la pastura extensiva
- Potenciar l'aplicació de mesures agroambientals en els cultius extensius de secà
- Mantenir i recuperar els marges arbrats per a la cria de gaig blau
- Recuperar i adaptar construccions tradicionals per a la cria del xoriguer petit i el gaig blau
- Construcció d'abeuradors per a espècies cinegètiques i protegides
- Manteniment d'hàbitats naturals no conreats

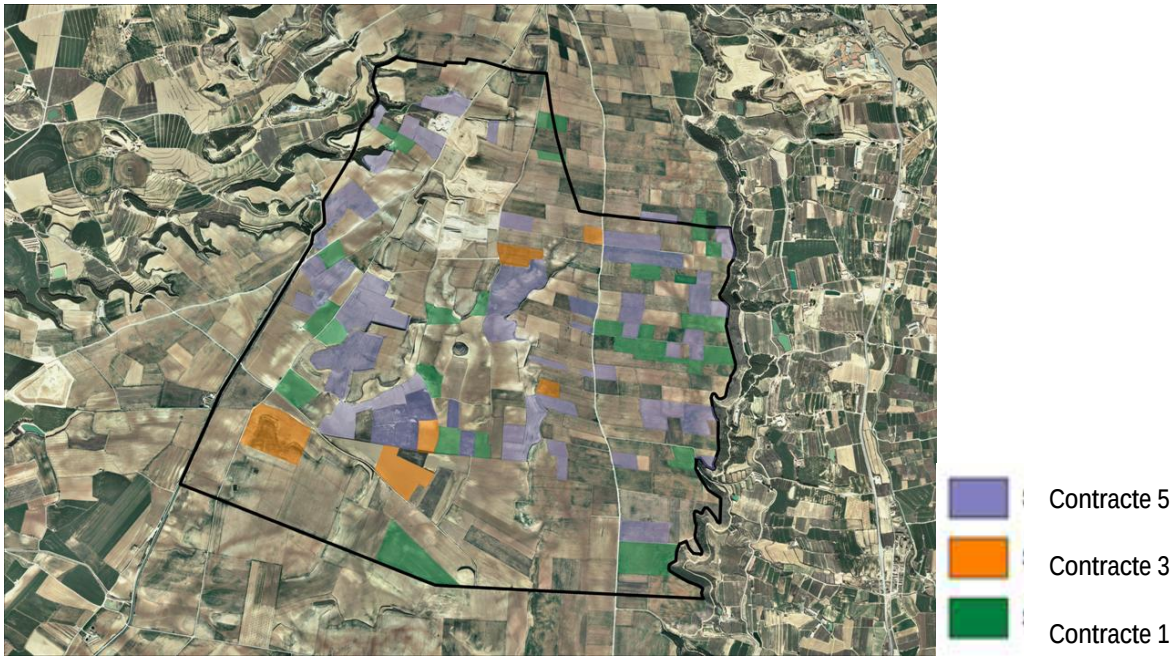
Resultats fins al moment

Actualment el projecte es troba en el seu primer any d'execució, durant el qual s'ha efectuat la compra i arrendament de les parcel·les agrícoles i s'ha iniciat la seva gestió, mitjançant pastures. Les parcel·les s'han convertit a guarets en els quals s'hi efectuen dues mesures: una part amb prat artificial amb sembra de farratges i l'altra meitat de guaret lliure de

sembra, els quals es mantenen en un estat favorable mitjançant la pastura i el llaurat superficial. Fins al moment s'han acomplert els objectius marcats en quant a la superfície global de gestió.

El pla de gestió actual té una durada de 5 anys, el primer dels quals l'executa Acció Natura. L'empresa gestora, un cop estigui en funcionament, subcontractarà l'empresa o entitat que s'encarregarà de fer la gestió els següents anys.

Figura 39. Distribució de les finques que participen en les mesures compensatòries dins la ZEPA de la Unilla

2.3.4. EXPERIÈNCIA DE GESTIÓ A MAS DE MELONS I PLANS DE SIÓ - PROJECTE SECANS

Antecedents

El projecte SECANS va néixer el gener del 2009 amb la voluntat per part del DMAH d'iniciar actuacions de gestió i conservació als espais naturals protegits de la plana agrícola de Lleida.

Es van escollir dues zones pel projecte que són representatives dels dos entorns principals de les pseudoestepes lleidatanes, cadascun amb les seves espècies característiques associades i en els que no s'havia dut a terme cap experiència de gestió i experimentació: Secans de Mas de Melons-Alfés i Plans de Sió.

Objectius del projecte de gestió

El projecte SECANS té com a principal objectiu l'impuls de mesures agràries compatibles amb la conservació de l'hàbitat i les aus estèpiques, al mateix temps que persegueix el desenvolupament local de cada zona. El projecte pretén ser un model demostratiu de conservació i gestió d'aquests espais.

Els objectius específics són:

- Conservar i recuperar les poblacions d'aus
- Implementar mesures d'agricultura de conservació, rendibles econòmicament i compatibles amb la conservació, i demostratives
- Actuacions de difusió i sensibilització amb la població local

Estratègies de gestió

- Implantació d'un projecte d'experimentació agrària, amb l'aplicació i avaluació de mesures d'agricultura de conservació a parcel·les agrícoles, mitjançant acords amb propietaris
- Combinació de cereals i lleguminoses per ampliar la diversitat de cultius de secà
- Implantació i seguiment de parcel·les experimentals per a provar possibles alternatives de cultius
- Ampliació de zones d'erms i guarets, mitjançant compres i arrendaments. Gestió mitjançant pastura extensiva, sega o herbicida, segons el cas
- Ordenar els ramats existents i proporcionar espais de pastura alternatius durant l'època de cria
- Seguiment de les poblacions de les principals espècies d'ocells estèpics
- Recuperació de basses per a ramats i aus estèpiques
- Rehabilitació de construccions tradicionals agrícoles com a patrimoni cultural i adaptació per a la cria de xoriguer petit i rapinyaires nocturns
- Senyalització i cartells informatius, actuacions de difusió i divulgació dels valors naturals dels espais i de les espècies, i de les actuacions executades
- Xerrades informatives i de seguiment de les actuacions i dels resultats del projecte.

Resultats fins al moment

Durant el primer any de projecte, a nivell dels dos ENP, s'han posat en funcionament dues oficines de gestió, una a Artesa de Lleida i una altra a les Pallargues (TM de Plans de Sió), amb dues persones, un director i un tècnic, encarregades de desenvolupar les tasques planificades:

- Disseny del projecte agronòmic i contactes necessaris per a la seva execució
- Tràmits pels arrendaments agrícoles
- Tràmits necessàris per a la compra d'erms i parcel·les agrícoles amb l'objectiu de transformar-les a espais de vegetació natural
- Projecte de rehabilitació d'una bassa
- Documents de divulgació.
- Tractes amb els pastors de la zona de Mas de Melons de cara a ordenar les pastures
- Inventaris dels hàbitats i la vegetació d'aquests dos espais i dels usos del sòl, així com el seguiment de les poblacions d'aus estèpiques.

Una de les mesures compensatòries específiques de la DIA del Segarra-Garrigues era la compra de la finca de Melons-Matxerri per a la seva gestió ambiental. Així es va materialitzar a finals del 2003 per l'empresa Aigües Segarra Garrigues, que va ser traspassada a la Generalitat de Catalunya el juny del 2009, amb les competències de gestió pel Departament de Medi Ambient i Habitatge. A nivell de finca pública, s'han iniciat actuacions de gestió de guarets i espais amb vegetació natural, seguiment de les parcel·les agrícoles i inventari de camins, senyalització i construccions tradicionals.

Els ajuntaments dels municipis que formen part de l'ENP deLS Secans de Mas de Melons-Alfés estan pendents de la resolució del consorci per la gestió de l'espai, per part del DMAH. A l'espera d'aquest procés, els alcaldes s'han coordinat per tal de dur a terme certes actuacions de gestió i plantejar propostes per al futur de la zona.

Fotos. A l'esquerra, abeurador del qual s'està projectant la seva millora i adequació a les necessitats de les aus estepàries. Centre, Mas de Melons, i dreta, Mas de Matxerri, situats dins la finca de Mas de Melons, propietat de la Generalitat de Catalunya

2.3.5. EXPERIÈNCIA DE GESTIÓ ALS SECANS DE LA NOGUERA I ALS SECANS DE BELIANES – PREIXANA DERIVATS DE LES ACTIVITATS EXTRACTIVES

Antecedents

Una condició prèvia per a l'autorització d'una nova activitat extractiva a la plana de Lleida és l'aplicació d'unes determinades mesures compensatòries que les empreses explotadores efectuaran per mitigar l'efecte de les extraccions sobre l'entorn i la fauna associada, estiguin o no dins un espai protegit. De mutu acord entre el Gremi d'Àrids i el Departament de Medi Ambient i Habitatge, es va prendre la iniciativa de definir una superfície determinada més enllà de l'àrea d'activitat on endegar una gestió dirigida a la conservació de les aus estèpiques. Aquesta superfície és com a mínim la mateixa superfície que la que ocupa l'activitat extractiva en sí i es deixa en guaret gestionat de manera que s'hi donin les condicions ecològiques adequades per a les aus estèpiques. Per tal de desenvolupar aquesta tasca de gestió les empreses explotadores compten amb un consultor independent que és qui marca la línia de les actuacions a practicar.

Les empreses involucrades en els diferents projectes de gestió, amb les hectàries són:

- SORIGUÉ, ÀRIDS DANIEL, CERÀMICA LA COMA: 110 ha de les quals 70 ha i un talús dins l'ENP dels Secans de la Noguera
- TEALSA Almenar: 16 ha, de les quals 6 ha + un talús dins l'ENP dels Plans de la Unilla
- ARENES BELLPUIG: 12 ha + dos talusos dins l'ENP dels Secans de Belianes-Preixana

Objectius del projecte de gestió

L'objectiu principal de les mesures de gestió és aportar superfície d'hàbitat adequat per a les espècies estèpiques que habiten a les diferents zones.

Estratègies de gestió

L'estrategia de gestió dels guarets consisteix a fer un control de la vegetació per tal d'obtenir la cobertura idònia per a les espècies estèpiques. Algunes de les parcel·les utilitzades són de propietat de la mateixa empresa, com és el cas de Sorigué, fet que garanteix una certa continuïtat dels guarets, a menys que siguin espais potencials per a l'extracció. En canvi, en molts altres casos, les parcel·les de guaret són arrendades a agricultors de la zona, de manera que poden deixar de ser gestionades en qualsevol moment.

En el cas dels Secans de Balaguer i el Clot de la Unilla, no es fa cap sembra als guarets i per tant, es fa control de la vegetació espontània, de diferents maneres:

- Pastura
- Sega i retirada
- Herbicida
- Llaurat horitzonal

Foto. Diferents tipologies de guarets amb vegetació espontània als secans de Balaguer.

Als Secans de Belianes-Preixana, donat que la gestió va dirigida al sisó, es fa sembra de lleguminoses als guarets, aportant així una coberta adient, aliment i controlant millor les poblacions de flora arvense.

Per últim, un cop es clausura l'activitat en un sector, es fa una adequació dels talusos romanents per tal d'adaptar-los a espècies que nidifiquen en aquesta tipologia d'espais, com els abellarols o el gaig blau.

Resultats fins al moment

En el cas dels Secans de la Noguera i els Plans de la Unilla, els resultats dels diferents tipus de control de la vegetació reslitzats just abans del període reproductor són:

- Pastura: és una bona manera per mantenir una coberta baixa i de pas fer dispersió de llavors de flora d'interès, al mateix temps que es compacta el sòl limitant el naixament d'altres espècies. Tot i així, el control dels ramats i dels pastors es fa molt difícil i no s'aconsegueixen els objectius marcats. A més a més, hi ha determinades espècies arvenses que no són ingerides pels ovins i que colonitzen gran part de la superfície un cop s'ha eliminat la competència.
- Sega i retirada: també és una bona opció però la sega pot potenciar algunes espècies de rosseta que posteriorment donaran gran cobertura a la parcel·la. A més, el rostoll que queda després de la sega resulta molest per pteròclids. Si no es retira la biomassa tallada, dóna lloc a un excés de cobertura que tampoc és òptim per a aquestes aus.
- Herbicida: dóna prou bon resultat, tot i que a vegades pot quedar un excés de biomassa morta sobre el sòl i que triga en descomposar-se. D'altra banda, paisatgísticament no resulten estètiques aquestes parcel·les.
- Llaurat horitzonal: acaba deixant una superfície força nua i apta per a pteròclids i alàudids, però juga en contra dels beneficis de la sembra directa i l'Agricultura de Conservació.

Fotos. Diferents guarets tractats amb herbicida.

Per tal de poder fer una gestió adequada i que aporti els hàbitats necessaris i òptims per als ocells estèpics d'aquestes zones, fa falta la garantia de poder disposar de les mateixes parcel·les durant molt de temps (compra), ja que els processos de transformació són molt lents i poder controlar tots els factors de gestió (pastura, tractaments... etc).

Els guarets de Belianes, amb lleguminosa, donen millor resultat ja que el cultiu fa competència a la flora arvense i no es desenvolupa de forma descontralada, aportant al mateix temps un hàbitat força adient pel sisó. Es realtitza sega just abans del període reproductor.

En ambdós casos, es pot comercialitzar la biomassa extreta de la sega, tot i que molt sovint resulta complicat trobar ramaders que ho volguin comprar.

Dins l'espai dels Secans de la Noguera hi ha alguns guarets deixats per empreses extractives sobre els quals no es realitza cap tipologia de gestió i per tant, no tenen cap utilitat a nivell d'hàbitat per l'avifauna, tal i com es pot comprovar a les fotografies:

2.3.6. ELS AJUTS DEL DMAH PELS ESPAIS NATURALS PROTEGITS

Des de l'any 2007, el Departament de Medi Ambient i Habitatge emet un ordre d'ajuts per finançar actuacions als espais naturals protegits de Catalunya, a l'empara de la Llei 12/1985, d'espais naturals, modificada per la Llei 12/2006, de mesures en matèria de medi ambient. Les bases reguladores inicials van ser aprovades per l'ordre MAH/137/2007, de 26 d'abril.

Aquests ajuts s'estructuraven en cinc línies: línia 1 d'ajuts als espais naturals de protecció especial, línia 2 d'ajut als espais del PEIN, els espais de la Xarxa Natura 2000 i als espais proposats per formar part de la Xarxa Natura 2000, i línia 3, d'ajuts a les zones humides.

Donades les característiques i els nivells de protecció de l'Espai Natural Protegit de la plana de Lleida, només han pogut ser d'aplicació els ajuts de la línia 2 i de la línia 3. Els ajuts de la línia 2 anaven destinats a corporacions locals, empreses privades, famínilies, fundacions i altres institucions sense ànim de lucre. Als ajuts de la línia 3 quedaven excloses lesempreses privades i fundacions.

En general, per aquestes línies, l'import de l'ajut s'establia mitjançant una quota o percentatge d'atorgament comú per a tots els ens locals, que no seria inferior al 70%, i una altra per la resta de beneficiaris, que no seria inferior al 80%. Els percentatges a aplicar es determinen tenint en compte les sol·licituds presentades i les disponibilitats pressupostàries. L'import de cada ajut és la quantitat resultant d'aplicar el percentatge previst en els apartats anteriors sobre el pressupost de l'actuació que se subvenciona, amb el màxim de la subvenció sol·licitada i en tot cas amb un màxim de 30.000 euros en el cas dels ens locals i de 10.000 euros per la resta de beneficiaris.

El Departament de Medi Ambient i Habitatge ha facilitat el llistat d'ajuts atorgats des de l'any 2007 a projectes i actuacions a la plana de Lleida segons les línies 2 i 3. D'aquestes, s'han seleccionat aquelles que tenen l'àmbit territorial dins dels límits dels 'ENP, resultant en les següents dades:

Taula 35. Ajuts atorgats pel DMAH per la línia 2 de finançament d'actuacions als espais naturals protegits de Catalunya dins els ENP de la Plana de Lleida

DADES DEL SOL.LICITANT	TÍTOL DE L'ACTUACIÓ	ANY	IMPORT AJUTS (€)
L'URGELL			
Ajuntament de Bellpuig	4.1 Senyalització de l'interior de Bellpuig i recuperació de l'arbrat de la Banqueta del canal d'Urgell	2009	23.059,64
Ajuntament de Preixana	4.7 Senyalització itinerari de Preixana a l'ENP Secans de Belianes–Preixana.	2008	27.171,26
LA NOGUERA			
Ajuntament d'Ivars de Noguera	4.1 Reposició de la senyalització de l'itinerari a la Serra Llarga	2009	6.029,39
EL SEGRIÀ			
Ajuntament d'Alfès	4.7 Ordenació dels usos públics i difusió dels valors ambientals de les peixeres d'Alfés	2009	29.921,38
Ajuntament d'Alfès	2.2 Recuperació de les basses, la peixera i la peixereta d'Alfés, i del seu entorn.	2008	29.928,00
Ajuntament d'Artesa de Lleida	4.1 Millora i senyalització de camins a Mas de Melons	2007	16.049,41

Consordi d'Utxesa	4.7 Senyalització del camí natural del riu Segre	2009	28.200,00
LA SEGARRA			
Ajuntament de Plans de Sió	4.8 Adequació d'un centre d'interpretació dels espais protegits dels Plans de Sió	2009	18.966,00
Ajuntament de Plans de Sió	4.3 Instal•lació d'observatoris de fauna en els itineraris ornitològics dels Plans de Sió	2008	22.384,75
Ajuntament de Plans de Sió	4.1 Senyalització d'un itinerari ornitològic al municipi dels Plans de Sió	2007	27.700,80
Propietari particular (Torrefeta i Florejacs: Ribers)	3.1 Millora dels hàbitats del Tossal de la Bassa Nova	2009	5.533,50
Propietari particular (Torrefeta i Florejacs: Ribers)	2.1 Protecció i restauració del Tossal de la Bassa Nova	2008	7.749,36

Respecte als ajuts ajuts atorgats pel DMAH per la línia 3 de finançament d'actuacions als espais naturals protegits de Catalunya dins els ENP de la Plana de Lleida, tots han correspost a zones humides de l'Inventari situades fora dels ENP de la Plana de Lleida, concretament els aiguamolls de Rufea (Lleida), el pantà de l'Arròs (Lleida-Alcarràs), els patamolls de Montoliu (Montoliu de Lleida) i els aiguamolls de Granollers de Segarra (Torrefeta i Florejacs).

Com es pot observar, la incidència dels ajuts, especialment quant als particulars, ha estat força baixa.

Fotos. Senyalització finançada amb els ajuts del DMAH. A l'esquerra, itineraris de Preixana. A la dreta, itineraris de la Serra Llarga

2.3.7. LES MESURES AGROAMBIENTALS ALS SECANS

En data 1 de març de 2007 es va publicar el Decret 50/2007, pel qual es regula el Contracte Global d'Explotació (CGE), amb l'objectiu d'adoptar el règim jurídic dels acords de compromisos entre l'Administració i les explotacions agràries, que tinguin com a finalitat el foment d'activitats agrícoles i ramaderes respectuoses amb el medi ambient i la promoció de models específics d'activitat agrària. Aquesta iniciativa de l'administració s'emmarca en el Reglament CE 1698/2005, del Consell, de 20 de setembre, relatiu a les ajudes al desenvolupament rural a través del Fons Europeu Agrícola de Desenvolupament Rural (FEADER), amb l'objectiu de millorar la competitivitat del sector agrícola i forestal, el medi ambient, l'entorn i la qualitat de vida en les zones rurals i la diversificació de l'economia d'aquestes zones.

Les ajudes agroambientals pel període 2007-2013 s'emmarquen dins el Contracte Global d'Explotació (CGE) mitjançant el procediment abreujat. Són compromisos voluntaris per als agricultors o ramaders. Aquestes ajudes només cobreixen les accions agroambientals que comporten majors exigències a les establertes per normativa ja sigui autonòmica, estatal o comunitària. Les ajudes es concedeixen anualment, d'acord a la seva corresponent sol·licitud a través de la DUN realitzada per les Entitats Col·laboradores del DAR.

Mitjançant l'ORDRE AAR/46/2010, de 3 de febrer, s'aproven les bases reguladores dels ajuts associats al contracte global d'explotació i es convoquen els corresponents a l'any 2010. El llistat inclou una mesura agroambiental per la millora dels hàbitats esteparis de la plana agrícola de Lleida.

Objectiu de la mesura

L'objectiu de la mesura és revaloritzar les àrees de conreus de secà dins de la ZEPA amb tècniques agronòmiques que afavoreixin l'hàbitat de l'avifauna, incrementant les seves poblacions.

Persones beneficiàries

Persones titulars d'explotacions agràries amb conreus herbacis, dins de zona ZEPA a la plana agrícola de Lleida. El territori s'ha dividit en dos sectors, els secans occidentals: Pla de l'Unilla, Secans de la Noguera, Secans de Mas de Melons-Alfés i Secans del Segrià i Utxesa, i els secans orientals: Anglesola-Vilagrassa, Bellmunt-Almenara, Plans de Sió i Secans de Belianes-Preixana.

Requisits de la mesura

- La superfície que s'aculli a aquesta mesura ha d'haver estat dedicada al conreu, al guaret o a l'aprofitament ramader durant els 2 últims anys, i han d'haver estat declarades a la DUN.
- La superfície mínima on dur a terme l'actuació ha de ser:
    - 0,5 hectàrees de guaret amb coberta herbàcia. Pendent màxim inferior al 5%.
    - 2 hectàrees de cereals d'hivern (amb superfície lliure de sembra).
- Mantenir la superfície de cultiu i/o guaret acollida a l'ajut durant almenys cinc anys en els mateixos recintes, sense disminuir-la.
- Realitzar les tasques establertes com a mínim al 50% de la superfície de l'explotació (amb cereal d'hivern) incloses a la ZEPA.
- Només es podran utilitzar productes químics, catalogats sense cap frase de risc per a la fauna (antigues categories

de baixa toxicitat tipus AAA o AAB) i se'n recomana la rotació.

- No es permet la utilització de cap tractament i treball agrícola en guarets, cereals i zones lliures de sembra durant la nit.

Compromisos bàsics:

- Mantenir guarets amb coberta herbàcia.
    - Secans occidentals, més d'un 10% de la superfície total acollida a la mesura.
    - Secans orientals, més d'un 15% de la superfície total acollida a la mesura.
- Preservar els elements d'interès per a la fauna tals com punts d'aigua, parets de pedra seca i les construccions tradicionals.
- Preservar sense alteracions els marges, zones de vegetació natural i llindars en tipologia de vegetació i amplada sense realitzar cap tractament ni químic, ni mecànic ni de crema, però es permet la pastura.

Compromisos principals:

Gestió agrícola de cerals d'hivern

- Collita del cereal:
    - Mas de Melons-Alfés i Secans de Segria-Utxesa, a partir del 1 de juny.
    - Plans de la Unilla i Secans de la Noguera, a partir del 15 de juny
    - Secans orientals, a partir del 22 de juny
- Mantenir el rostoll fins l'1 de setembre (excepte les superfícies incloses en perímetres de protecció prioritària d'incendis)
- Alçada mínima del rostoll:
    - Secans occidentals: 10 cm o palla picada
    - Secans orientals: 20 cm
- Deixar un superfície lliure de sembra amb coberta vegetal natural equivalent al 10% del total de superfície acollida com a cereal d'hivern, que es pot distribuir lliurement. Cal garantir que cada parcel·la superior a 1 ha, tingui una franja d'un mínim de 1000 m^2.
- No es permet cap tractament químic, fertilització, treball mecànic o aplicació de purins o altres adobs al rostoll abans de l'1 de setembre.
- Es permet un únic tractament insecticida o fungicida durant el període de cinc anys.
- Es permet un màxim de dos tractaments herbicides anuals.
- Es prohibeix el pastoreig dels rostolls:
    - Secans orientals: del 15 d'abril al 15 de juliol.
    - Secans occidentals: del 15 d'abril a l'1 d'agost

Gestió de l'àrea lliure de sembra amb coberta vegetal espontània

- No es permet cap tipus de tractament mecànic, químic o treball agrícola des del 15 d'abril a l'1 de setembre. També resta prohibit el pasturatge.

- Es permet la sega mecànica de l'1 de setembre al 15 d'abril. Serà obligatori retirar el material vegetal resultant. Excepcionalment i a la zona de Torreribera de la Zepa dels Secans de Mas de Melons – Alfés es permet la sega de l'1 de setembre al 15 de maig.
- Es permet el pastoreig fora del període comprés entre el 15 d'abril a l'1 d'agost als secans occidentals. Excepcionalment i a la zona de Torreribera de la Zepa dels Secans de Mas de Melons – Alfés es permet el pastoreig a partir de l'1 de juliol.
- Es permet un únic tractament anual amb herbicida abans del 15 de març.
- No es permet l'arada ni l'aplicació de purins o altres abonats a les àrees lliures de sembra amb coberta vegetal durant tot el període de vigència de l'àrea en la mateixa ubicació.

Gestió agrícola de guarets amb coberta herbàcia:

- Es podran canviar d'ubicació (recinte) després de dos anys agrícoles seguits mantenint els criteris generals. L'aixecament dels guarets per a la seva conversió a cultiu sempre serà a partir de l'1 de setembre.
- No es permet cap tipus de tractament mecànic, químic o treball agrícola des del 15 d'abril a l'1 de setembre.
- En el guaret es permet un únic tractament amb herbicida cada dos anys abans dels 15 de març. També es permet la sega mecànica del guaret de l'1 de setembre al 15 d'abril. Serà obligatori retirar el material vegetal resultant. Excepcionalment i a la zona de Torreribera de la ZEPA dels Secans de Mas de Melons – Alfés es permet la sega de l'1 de setembre al 15 de maig.
- Durant tot el període de vigència del guaret, no es permet el laboreig ni l'aplicació de purins i altres adobats.
- Es permet el pastoreig dels guarets amb coberta herbàcia
    - Secans orientals: fora del període comprés entre el 15 d'abril i el 15 de juliol.
    - Secans occidentals: del 15 d'abril a l'1 d'agost

Excepcionalment i a la zona de Torreribera de la ZEPA dels Secans de Mas Melons – Alfés es permet el pastoreig a partir de l'1 de juliol.

Compromisos secundaris:

- Omplir i mantenir actualitzat un quadern d'explotació on s'inscriuran totes les operacions de conreu realitzades a les superfícies acollides a la mesura.

Resultats de la mesura agroambiental

La mesura agroambiental és un primer pas per a donar suport econòmic a aquelles explotacions agrícoles que, a més de desenvolupar una activitat productiva, realitzin un servei ambiental afavorint l'habitat per a les aus de caire estèpic.

Durant els dos primers anys de vigència de la mesura, la repercussió social ha estat inferior al desitjat i esperat, pel què fa al nombre d'agricultors acollits i la seva superfície, ja que hi ha hagut molt escepticisme al voltant d'aquests ajuts. Aquesta situació s'ha donat per diversos motius

- El rebuig a la figura de protecció de la Xarxa Natura 2000 per una bona part dels agricultors ha fet que tampoc hi hagués acceptació d'aquesta mesura associada

- Desconeixement de la situació final de l'espai, provocant que fins a darrera hora hi haguessin expectatives de reg
- Decalatge des del moment de sol·licitud de l'ajut amb la data de sembra del cereal d'hivern i planificació dels guarets, conjuntament amb les futures rotacions e conreus. Aquestes discrepàncies provoquen que les tasques s'havien d'haver fet prèviament per poder sol·licitar l'ajut.
- Elevada complexitat de la mesura agroambiental, per la seva diversitat d'objectius, i molt diferent a la resta de mesures existents
- Manca d'una major conscienciació dels tècnics i dels agricultors per implementar aquest tipus de mesures agroambientals.

Des del Departament d'Agricultura i Acció Rural s'està treballant cada any per millorar aquestes problemàtiques detectades; per exemple, el segon any de compromís es van adaptar els requisits i objectius de la mesura a la realitat, així com es van incrementar lleugerament la prima de l'ajut. També s'ha incrementat la formació dels tècnics del DAR i de les Entitats Col·laboradores, per tal que aquests arribin amb major facilitat als pagesos.

Els resultats han estat els següents:

Taula 36. Acolliment a la línia 312 de mesures agroambientals a la Plana de Lleida per comarques (any 2009)

Línia	CAMPANYA	Comarques	Expedients	Superfície (ha)	Import (€)
312	2009	Garrigues	2	299,21	30.769
312	2009	Noguera	13	187,89	29.965
312	2009	Segarra	2	25,76	4.385
312	2009	Segrià	12	587,88	87.806
312	2009	Urgell	18	479,53	65.535
TOTALS			47	1.580,27	218.460

Font: Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural

Taula 37. Acolliment a la línia 312 de mesures agroambientals a la Plana de Lleida per comarques (any 2008)

Línia	CAMPANYA	Comarques	Expedients	Superfície (ha)	Import (€)
312	2008	Garrigues	2	439,27	39.373
312	2008	Noguera	14	185,71	22.064
312	2008	Segarra	2	25,76	2.939
312	2008	Segrià	8	373,56	43.576
312	2008	Urgell	7	266,69	31.299
TOTALS			33	1.290,99	139.249

Font. Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural

2.3.8. LA GESTIÓ PER LA CONSERVACIÓ D'ESPÈCIES DE FAUNA

Durant la dècada dels anys 80, es van extingir com reproductors a Catalunya dues espècies emblemàtiques de l'avifauna de la plana de Lleida: el xoriguer petit (*Falco naumanni*) i l'esparver cendrós (*Circus pygargus*). Des d'aquell moment, el Servei de Protecció i Gestió de la Fauna de la Generalitat de Catalunya va iniciar diverses actuacions encaminades a recuperar les poblacions d'aquestes espècies, actuacions que han obtingut un èxit considerable. A continuació s'expliquen, de manera resumida, aquestes actuacions:

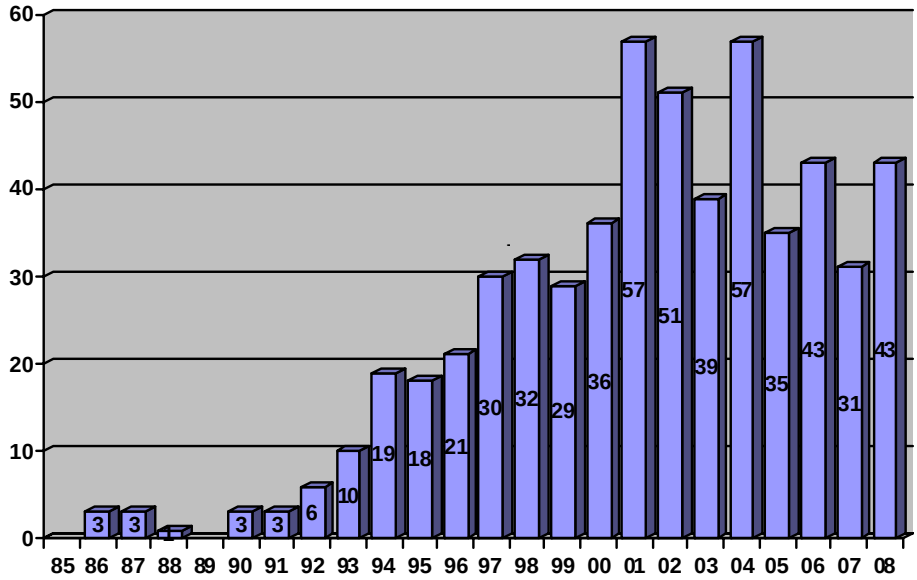
Recuperació de l'esparver cendrós

A finals dels anys 80, existien només 2 parelles nidificants d'esparver cendrós a Catalunya. En aquells moments, el Servei de Protecció i Gestió de la Fauna de Torreferrussa va iniciar un programa de cria en captivitat de l'espècie, mitjançant el qual, en 20 anys, es van criar 200 polls – que a més van ser reforçats amb 200 polls més retirats, per causes diverses, de nius naturals. Amb aquests individus es va intentar repoblar la zona del Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà amb la tècnica del *hacking* però no es van obtenir els resultats esperats ja que, tot i una bona independització dels polls, el baix nivell de filopàtria d'aquesta espècie va fer que només un 10% dels individus alliberats retornés a la zona de Girona.

Conseqüentment, es va anul·lar el programa de cria en captivitat i es van establir mesures proactives de localització dels nius en camp i protecció del seu entorn fins l'envolament dels polls, acompanyat d'una intensa tasca de conscienciació dels agricultors. En un inici, mesures similars a les que es produïen a França – respecte a un radi d'uns 12 m al voltant dels nius – van produir un fracàs, a causa de la major predació segurament assimilable a un nivell de creixement en alçada i densitat dels cereals molt menors que a França. Posteriorment es va establir la mesura de deixar ½ ha no segada al voltant dels nius – amb indemnització acordada per compensar la pèrdua als agricultors – i es va conseguir que a principis dels 90 volessin els primers polls dels seus nius a Catalunya després de quasi 10 anys d'haver-se extingit la població reproductora al país. Les tasques actuals continuen en el mateix sentit – localització precoç de les parelles reproductores i fixació dels perímetres reproductius – tot i les més dificultoses condicions de gestió imposades pels canvis originats per l'espècie, que ha passat a ocupar a causa de la important sequera de 2004 a 2008 que, en molts casos, zones de prats de regadiu com per exemple alfals, amb moltes més segues durant la primavera-estiu, i més gravoses econòmicament quant a indemnitzacions, a més d'una molt més difícil vigilància – per ocupar nius en àrees molt més extenses. Cal tenir en compte que l'aparent reducció de parelles a la zona de la plana de Lleida en els darrers anys s'ha vist abastament compensat per l'èxit reproductiu creixent a la zona de les Terres de l'Ebre, amb un nucli reproductor que cria sobre garrigues – i en el qual, per tant, no intervenen les limitacions i els problemes causats per la cria en zones de producció agrícola.

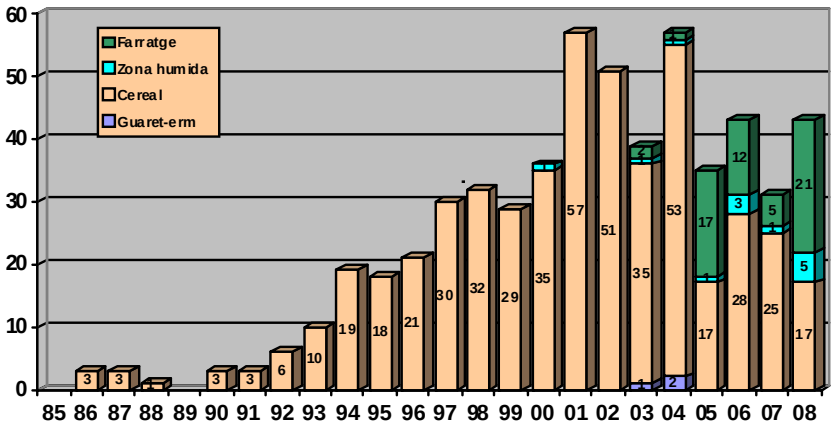
Actualment, les indemnitzacions motivades per la fauna protegida de Catalunya estan regulades pel Decret 176/2007, de 31 de juliol, reguladora dels procediments de compensació de danys i perjudicis causats a l'agricultura i ramaderia per espècies animals protegides de la fauna salvatge autòctona (DOGC nº4939). Durant l'any 2008, es van indemnitzar 14 propietaris a Lleida a causa de l'esparver cendrós.

Figura 39. Evolució dels nius de *Circus pygargus* a la província de Lleida

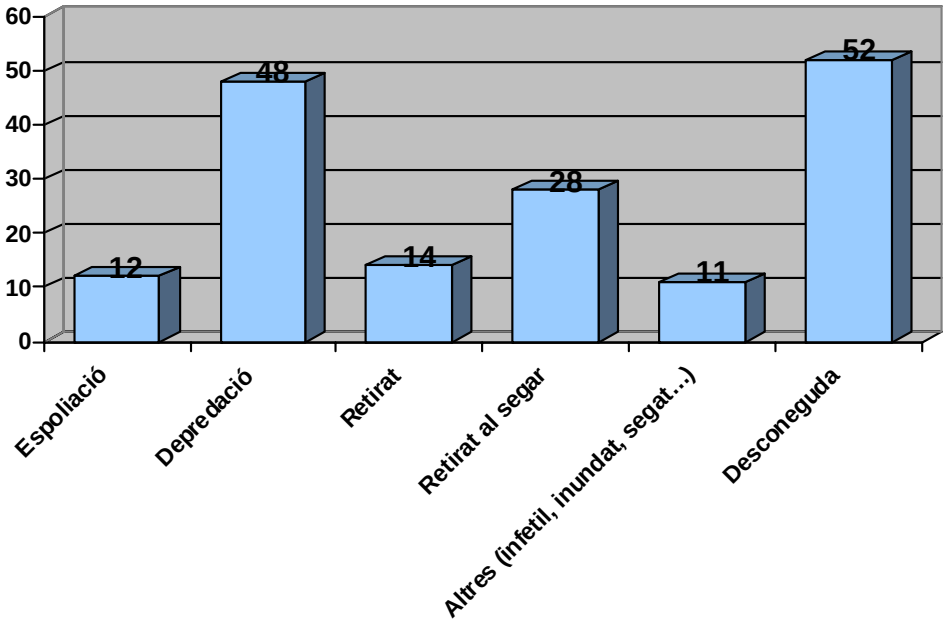
Font: Departament de Medi Ambient i Habitatge

Figura 40. Evolució dels nius de *Circus pygargus* a la província de Lleida per substracte

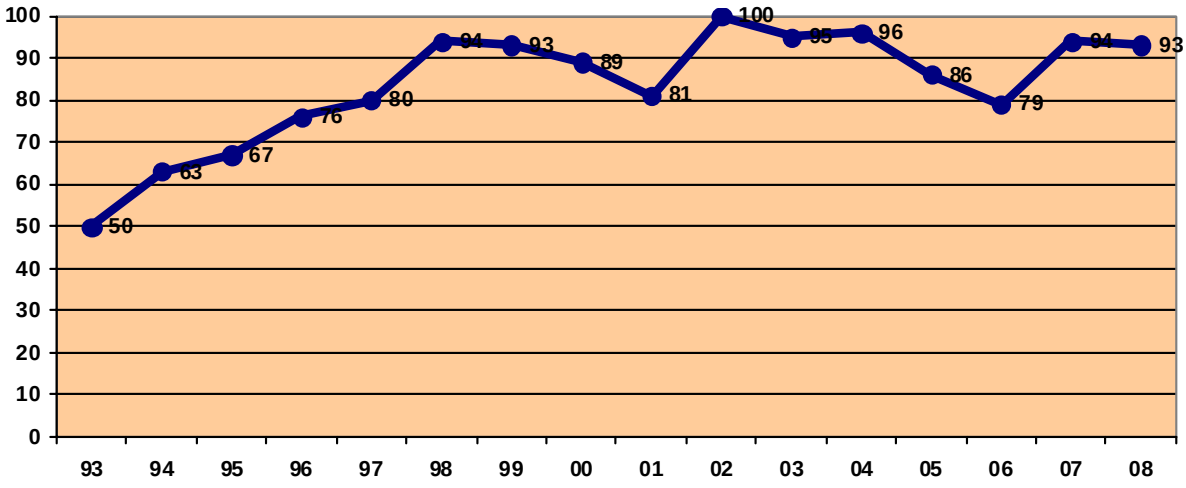
Font: Departament de Medi Ambient i Habitatge

Figura 41. Nius de *Circus pygargus* a Lleida. Causa de fracàs (2002-2008), 162 nius

Font: Departament de Medi Ambient i Habitatge

Figura 42. Nius de circus pygargus a Lleida; nius trobats abans de la sega, amb %

Font: Departament de Medi Ambient i Habitatge

Recuperació del xoriguer petit

El xoriguer petit s'extingeix com reproductor a Catalunya l'any 1986, existint la darrera parella reproductora al país al Cap de Creus. Uns anys abans s'havia extingit a la plana de Lleida. En conseqüència, l'any 1988 el Servei de Protecció i Gestió de la Fauna inicia un programa d'actuacions que tingué diverses línies de treball en paral·lel:

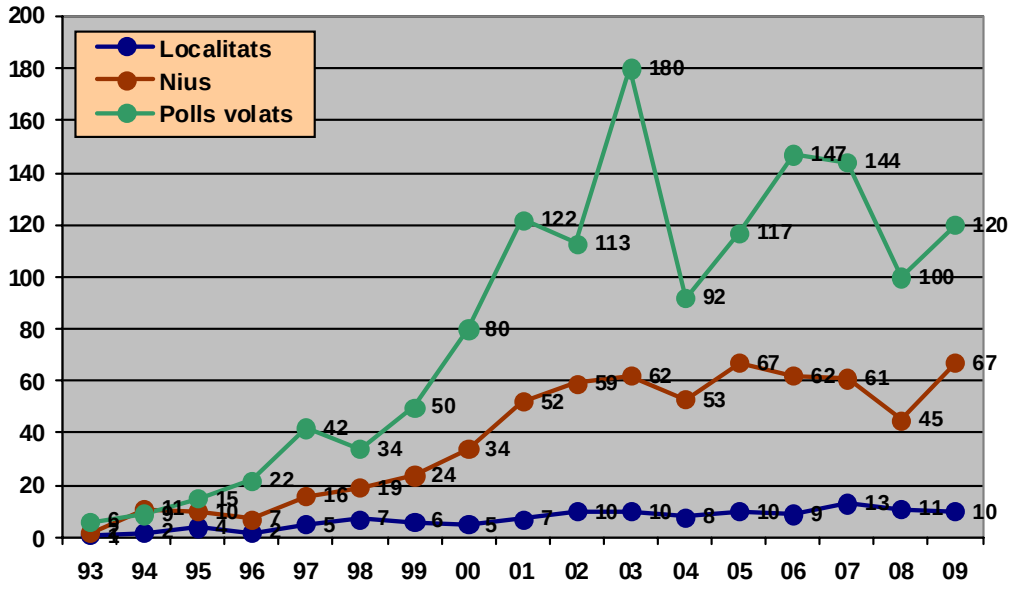
- Estudi de la població reproductora existent a Monegros, en col·laboració amb el Govern Aragonès, per tal de definir amb precissió els paràmetres que asseguraven l'èxit de la reproducció i molts altres aspectes de l'ecologia d'aquesta espècie.
- Inici de la cria en captivitat als centres de recuperació de fauna silvestre de Torreferrussa i Vallcalent, i introducció de polls a punts de cria mitjançant dues tècniques (*hacking* i *cross-fostering*). Amb aquesta reintroducció es va aconseguir que l'espècie tornés a criar a Girona l'any 1990 (un any després de la primera reintroducció) i a la plana de Lleida el 1993 (3 anys després de la primera reintroducció). Així, des de l'any 1989 al 2000 es van produir 1047 polls en els centres de cria en captivitat, dels quals 974 polls van ser reintroduïts.

Aquestes dues grans actuacions, lògicament, han anat suportades amb la vigilància de les zones de reproducció i l'estudi de camp sobre tota mena de paràmetres ecològics d'aquesta espècie. Així, després d'anys d'estudi, es va aconseguir establir una dada significativa: de cada 100 polls alliberats, 70 moren, 5 es dispersen en altres poblacions i 25 tornen a la mateixa població d'alliberament (a causa de l'alt grau de filopàtria existent per aquesta espècie); d'aquests, 17 acaben criant a la zona. Conseqüentment, per obtenir un reproductor a la zona fa falta alliberar 5-6 exemplars.

Durant l'estudi de la població, es va establir que una de les causes més importants del fracàs dels intents de nidificació (p.ex., dels 155 intents de cria del xoriguer petit en el període 1990-1999, el 42% va fracassar) corresponia a la predació, en el cas de Catalunya amb forta incidència del gat mesquer i la fagina. Conseqüentment, es van dissenyar diverses mesures per dificultar l'accés d'aquests i altres predadors als punts de cria, incloent la construcció de més d'una desena de torres de cria amb 12 m^2 de base que, a més, han permès la colonització per diverses altres espècies de força interès com és el cas del xoriguer comú, mussols, xots, gaig blau, òliba, xixella o gralles. També es va arribar a acords amb propietaris per col·locar teules de ventilació en edificis alts que permetessin la cria, així com la instal·lacinons de caixes-nius en postes elèctrics per crear colònies en llocs propicis.

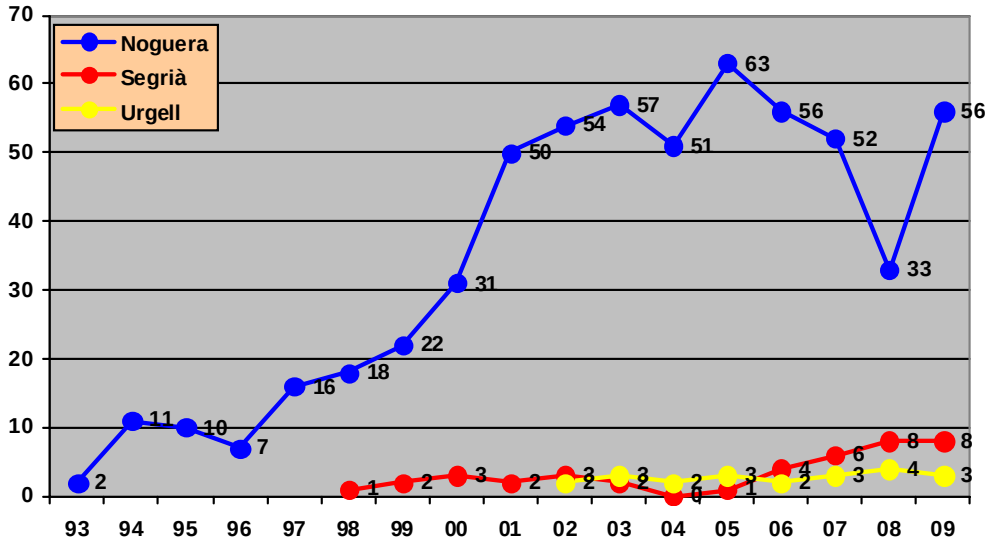
Estudis recents sobre prospeccions ecològiques i estadístiques han permès establir que la població de Lleida es considera viable, amb una probabilitat de supervivència del 97% a 50 anys vista.

Figura 43. Nombre de localitats de cria, nius i polls volats de xoriguer petit (*Falco naumanni*) a Lleida

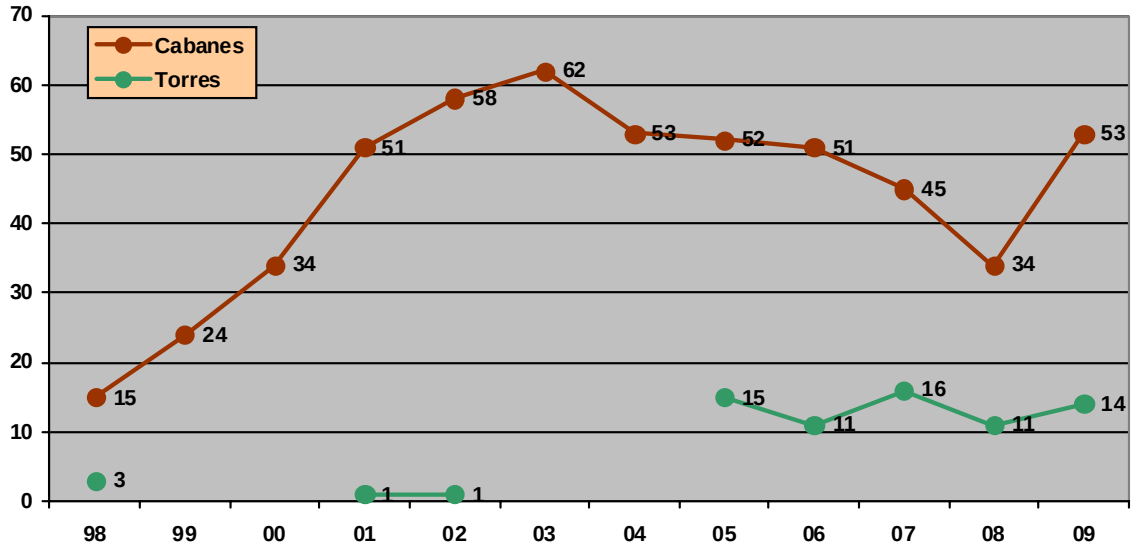
Font: Departament de Medi Ambient i Habitatge

Figura 44. Evolució de les parelles nidificants de xoriguer petit (*Falco naumanni*) als tres nuclis de Lleida

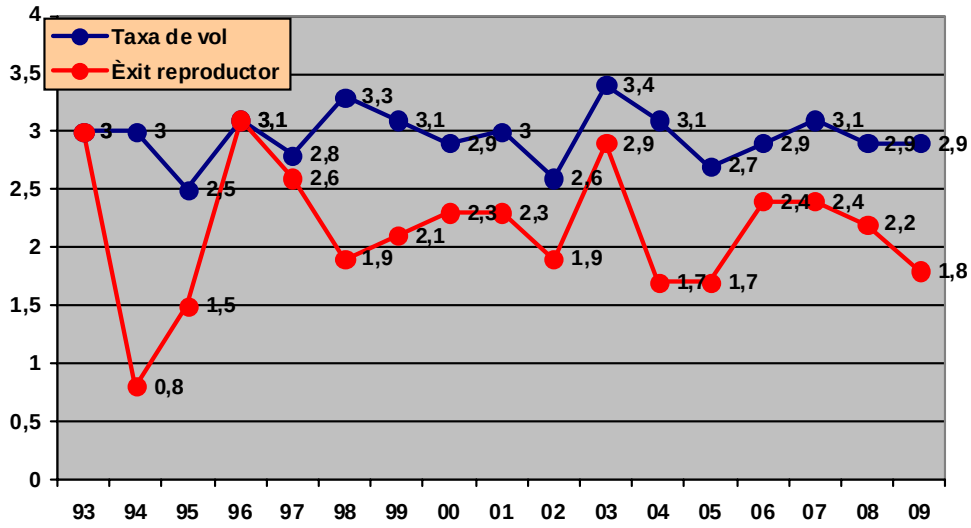
Font: Departament de Medi Ambient i Habitatge

Figura 45. Nombre de nius a cabanes i torres de xoriguer petit (*Falco naumanni*) a Lleida

Font: Departament de Medi Ambient i Habitatge

Figura 46. Taxa de vol i èxit reproductor de la població nidificant de xoriguer petit (*Falco naumanni*) a Lleida

Font: Departament de Medi Ambient i Habitatge

2.4. SERVEIS AMBIENTALS DELS ECOSISTEMES PSEUDOESTÈPICS DELS ESPAIS NATURALS PROTEGITS DE LA PLANA DE LLEIDA

Els ecosistemes agrícoles dels Espais Naturals Protegits de la Plana de Lleida són sistemes semi-naturals que es desenvolupen en el medi obert amb una component natural i amb l'acció de l'home de manera secular, que ha permès a aquests espais reunir un conjunt de característiques equivalents a les veritables estepes herbàcies. Al mateix temps, són el rebost d'aliments per a la població humana i un espai on es pot gaudir de l'entorn natural per a les activitats educatives i de lleure. L'ús principal als Espais Naturals Protegits de la Plana de Lleida és l'aprofitament agrícola del territori (amb més d'un 82% de la totalitat de la superfície dels ENPs dedicada a l'activitat agrícola), amb conreus molt majoritàriament de secà que es produeixen en un entorn on la interacció amb la resta d'éssers vius és activa i constant, on intervenen molts condicionants que permeten produir no només uns productes agraris amb valor econòmic sinó tot un seguit de serveis ambientals a la població, que a continuació es desenvolupen:

2.4.1. SERVEIS AMBIENTALS VINCULATS A LA BIODIVERSITAT DELS AGROECOSISTEMES PSEUDOESTÈPICS

Els ecosistemes pseudoestèpics de la Plana de Lleida poden semblar homogenis en el seu conjunt en quant a estructura, biodiversitat i en quant als serveis ambientals que poden oferir, però hi ha múltiples factors diferencials. Les característiques edafoclimàtiques particulars, la tipologia dels cultius que s'hi conreen, el nivell d'intensificació, l'heterogeneïtat amb què discorren els elements naturals i agrícoles a l'espai, la quantitat i tipologia d'inputs que s'utilitzen origen de l'activitat humana, etc. En tots els casos existeix una biodiversitat diferent associada, adaptada a les condicions ambientals que es creen entorn al sistema. Malgrat tot, la diversitat biològica de la plana agrícola està fortament lligada al nivell de naturalització dels sistemes, de manera que es va reduint a mida que la intensificació de l'espai i la homogeneïtat va creixent. Els ecosistemes pseudoestèpics rics, com són una part important dels que trobem a l'ENP, són aquells en els que existeix convivència de diferents cultius i parcel·les amb diferents estadis productius, mosaic amb espais de vegetació natural, marges amples i estructurats i on l'agricultura que es practica és sostenible i equilibrada amb el seu entorn. En aquestes circumstàncies, es crea un hàbitat amb una immensa diversitat d'elements biòtics que juguen un paper important per a la salut ambiental de l'ecosistema i de la zona circumdant, amb impacte sobre les persones que hi viuen. La diversitat de flora distribuïda als marges i espais no cultivats, serveixen de refugi i aliment per als artròpodes (depredadors de plagues, pol·linitzadors, edàfics i descomponedors, que ajuden a regular les poblacions d'insectes perjudicials, a recuperar l'estructura i porositat dels sòls, a la descomposició de la matèria orgànica i per tant al seu millor aprofitament...) i també per a les aus (regulen les poblacions d'artròpodes i micromamífers, al mateix temps que permeten la dispersió de llavors, i per tant permanència de la diversitat vegetal) alhora que eviten per competència la proliferació excessiva d'espècies vegetals invasores.

En el cas dels sistemes agraris dels ENP de la Plana de Lleida, la relativa poca intensificació marcada pels rendiments agraris baixos, fluctuants i insegurs i per tant la impossibilitat de destinar-hi forts inputs, unit a unes condicions biofísiques hostils (clima continental amb temperatures extremes, baixa i irregular precipitació, forta sequedat estival, sòls a vegades limitants, amb factors com la salinitat) ha permès l'existència d'un mosaic de conreus majoritàriament herbacis, però també amb intercalacions de conreus mediterranis tradicionals de secà, i zones amb vegetació natural

com herbassars, espartars, siscallars, llistonars, timonedes, salats, brolles, garrigues i petits bosquetons de pi blanc i carrasques que han permès una important biodiversitat i, especialment, la conservació de les majors mostres del país dels elements biòtics més lligats a l'activitat agrària tradicional. En aquestes zones de vegetació natural, majoritàriament herbàcia i subarbustiva, es desenvolupen espècies molt interessants i de distribució escassa al país – doncs és ja escassa, a causa de la creixent transformació en regadiu, l'hàbitat apte per les mateixes. Així, es donen espècies de flora fúngica, criptogàmica i superior força interessants (endèmiques, de distribució geogràfica restringida, d'interès biogeogràfic), així com invertebrats també destacables. Totes aquestes espècies, que interrelacionen amb el mosaic de cultius, són un reservori de possibles funcionalitats per l'home lligats a les substàncies actives i medicinals, o la matèria primera, que se'n pugui derivar.

Els elements que constitueixen la diversitat biològica d'un àrea són els reguladors naturals dels fluxos d'energia i de matèria. Compleixen una funció important en la regulació i estabilització dels sòls, en l'amortiment i protecció d'accions mecàniques dels elements com el vent, en l'equilibri entre la matèria orgànica que es crea i la que es descompon, ja que és un dels factors determinants en els processos de recuperació i reconversió de nutrients; a més, alguns ecosistemes presenten organismes o comunitats capaces de degradar toxines, o de fixar i estabilitzar compostos perillosos de manera natural.

La biodiversitat també juga un paper determinant en processos atmosfèrics i climàtics, ja que molts d'aquests són producte dels elements vius (evapotranspiració, cicle del carboni, ...). Els elements diversos que constitueixen la biodiversitat conformen veritables unitats funcionals, que aporten i asseguren molts dels "serveis" bàsics per a la nostra supervivència i suposa un dipòsit de recursos útil per a la fabricació d'aliments, productes farmacèutics i cosmètics.

2.4.2. DISPONIBILITAT D'ESPÈCIES CINEGÈTIQUES EN ELS AGROECOSISTEMES

L'activitat cinegètica als Espais Naturals Protegits de la plana de Lleida té una importància social i econòmica destacable i està estretament vinculada als ecosistemes agrícoles. Atès que les espècies cinegètiques formen part de la biodiversitat associada a aquests ecosistemes, les mateixes condicions de diversitat en el mosaic agrícola i natural que potencien la presència d'altres espècies, afavoreixen el desenvolupament de les poblacions d'aus com perdius, guatlles i tords que són objecte de la caça, i també de mamífers com el conill, la llebre, la guineu i el senglar. La gestió adequada dels espais, enfocada a la conservació i recuperació de poblacions estèpiques coincideix en bona part amb els requeriments que tenen les espècies cinegètiques, aconseguint d'aquesta manera que els ecosistemes pseudoestèpics de la plana de Lleida amb nivells òptims de conservació siguin els que poden oferir les millors poblacions per a la pràctica de la caça.

2.4.3. LA QUALITAT PAISATGÍSTICA DELS AGROECOSISTEMES AGRÍCOLES I ELS SERVEIS AMBIENTALS PER A L'EDUCACIÓ

Els diferents espais agrícoles tenen diferents valors naturals i paisatgístics, segons els impactes de l'activitat humana i de les infraestructures associades; d'altra banda, la qualitat paisatgística està també fortament relacionada amb la biodiversitat que presenten aquests espais, ja que un paisatge de qualitat és aquell format per multitud d'espècies de

flora i fauna que conviuen de manera intercalada en un mosaic de diferents cultius que tenen processos diferents i per tant diferents moments de floració, de collita, etc.

Fotos. Comparació d'un sistema agrícola de regadiu amb fruiters (esquerra) i un sistema agrícola típic dels Espais Naturals Protegits de la Plana de Lleida, ambdós amb un mosaic d'usos però diferents nivells d'intensificació.

En el cas dels Espais Naturals Protegits de la Plana de Lleida, la relativa baixa intensificació en comparació amb d'altres sistemes agraris permet un mosaic paisatgístic diversificat, on elements com els camins, els marges, els arbres aïllats, els retalls de vegetació natural i les construccions agràries tradicionals tenen molta importància i aporten personalitat a l'indret. Aquests paisatges es caracteritzen per ser paisatges oberts, tranquils, amb poques alteracions i amb un contingut històric de gran valor.

La presència de multitud de diferents camins agrícoles utilitzats tradicionalment i a l'actualitat pels agricultors i ramaders en les seves tasques habituals permeten disposar d'una xarxa d'itineraris aptes per a l'ús públic, per a fer a peu o en bicicleta, que permeten als usuaris gaudir d'un sistema semi natural, canviant al llarg de l'any. De la mateixa manera, l'agricultura ens ha deixat un patrimoni històric agrícola que encara es conserva en algunes zones, especialment al secà, d'interès cultural per a les persones que viuen i per a les que ho poden visitar. Aquestes construccions antigues, així com les espones de pedra que separen moltes parcel·les, tenen una funció ambiental molt important com a refugi i punt de nidificació per a espècies d'aus i rèptils.

Per últim, el món agrícola restant al territori dels Espais Naturals Protegits de la Plana de Lleida han de tenir una funció educativa rellevant; la creixent població urbana que habita les grans i mitjanes ciutats estan cada cop més desvinculada del món rural i agrícola, amb un desconeixement molt acusat de quins són els processos de producció d'aliments frescos i quin és l'origen dels productes que compren diàriament. Al mateix temps, aquests espais són els darrers reservoris de l'activitat agrícola de secà majoritària que, des de temps immemorials, ha marcat l'existència de les Terres de Lleida, i on es conserven els últims reductes de la saviesa popular i tradicional pròpia de l'indret, que s'està perdent de forma accelerada. Actualment, el nucli originari de regadiu tradicional al voltant de la capital s'ha anat estenent amb els nous regadius fins a superar en superfície els espais tradicionals de secà. Per aquest motiu els espais agrícoles són també llocs on poder divulgar el coneixement tradicional, i també el més modern, en vers la producció d'aliments i un indret on potenciar la importància de fer produccions de qualitat organolèptica i ambiental.

2.4.4. CONTRIBUCIÓ DELS AGROECOSISTEMES EN EL CONTROL DE L'EROSIÓ I LA CONSERVACIÓ DELS SÒLS, I EN LA MITIGACIÓ DE LES EMISSIONS DE GASOS D'EFECTE HIVERNACLE

Els ecosistemes mediterranis i en especial els Espais Naturals Protegits de la Plana de Lleida presenten una tipologia de sòls de caràcter pobre i a on un clima marcadament variable i estacional, amb precipitacions concentrades en períodes curts, accentuen els problemes d'erosió i de pèrdua de matèria orgànica. La matèria orgànica dels sòls prové dels residus de la collita, dels subproductes ramaders o altres aplicacions orgàniques, de la fauna del sòl i de la biomassa vegetal que conviu amb els cultius. Aquesta matèria orgànica, amb el temps i gràcies a l'activitat de la fauna del sòl s'acumula en forma d'agregats, que són els responsables de donar una estructura adequada al sòl i de fer disminuir el risc d'erosió, augmentar la capacitat de retenció d'aigua i la fertilitat. D'altra banda, la matèria orgànica que no forma part dels agregats es descompon per l'acció dels microorganismes i la seva mineralització permet l'absorció dels nutrients per part del cultiu, però una mineralització excessiva pot provocar pèrdua per lixiviació dels nutrients no absorbits i possibles contaminacions, així com pèrdues de fertilitat i augment de l'erosió. Aquesta descomposició accelerada ve donada sobretot pels processos de llaurat en què es trenquen els agregats on la matèria orgànica està protegida i s'oxigena acceleradament el sòl afavorint l'acció dels microorganismes. Per tant, els sistemes agrícoles estan en un equilibri fràgil degut a la seva naturalesa en què la intervenció de l'home és constant i en conseqüència, depenent de com sigui aquesta, els ecosistemes poden actuar en benefici o en detriment de la conservació dels sòls.

Pel què fa a l'absorció de gasos d'efecte hivernacle, els sistemes agrícoles poden exercir una funció de captura d'alguns gasos primaris com el diòxid de carboni (CO_2) i el metà (CH_4), tot i que l'activitat en sí també suposa una font d'aquestes emissions juntament amb els què es generen amb l'ús de combustibles fòssils durant l'activitat. Els ecosistemes agrícoles exerceixen, en concret, una funció clara de captura de CO_2, mitjançant la transformació del carboni en biomassa i matèria orgànica, ja que en el seu desenvolupament els cultius requereixen una quantitat important d'aquest gas per a dur a terme el procés de la fotosíntesi. Malgrat tot, per aconseguir que els sistemes agrícoles tinguin un efecte notable en la fixació del carboni, no n'hi ha prou amb el creixement vegetal per sí sol, sinó que cal que el balanç entre les fixacions i les emissions sigui positiu. És destacable veure com els mateixos processos d'acumulació de matèria orgànica i reducció de l'erosió del sòl que hem vist anteriorment són els mateixos que afavoreixen els balanços positius de fixació de carboni. Els processos productius sostenibles i de conservació, afavoreixen la captura del carboni, l'acumulació de matèria orgànica i utilitzen mètodes de gestió més eficients que redueixen les emissions.

Per tal que la fixació de carboni sigui efectiva, a més, cal que no sigui retornada a l'atmosfera en un període curt de temps, ja sigui emmagatzemant-lo en la biomassa vegetal, en els productes agrícoles o forestals, en la fauna i els microorganismes que hi habiten o bé en el sòl mateix. La capacitat dels sòls de capturar carboni depèn de la textura i estructura del sòl, de la climatologia i del maneig del sòl. Quan la matèria orgànica és descomposta pels microorganismes es produeix una quantitat important de CO_2, que s'acumula als espais lliures del sòl i que és alliberada a l'atmosfera si es volteja el sòl, per exemple, amb la llaurada. D'altra banda, també aconseguim exposar la matèria orgànica als efectes climàtics i meteorològics que poden accelerar aquesta descomposició. Per tant, una bona mesura per augmentar la captació de carboni és reduir els treballs del sòl, tant en els cultius extensius de cereals com en el

maneig de la flora arvense entre cultius llenyosos, podent retornar encara més carboni al sòl mitjançant el maneig dels residus i la coberta herbàcia. D'aquesta manera, amb el temps s'aconsegueix la formació d'agregats estables en els quals el carboni, està protegit de l'activitat microbiana i per tant es redueix notablement la mineralització de la matèria orgànica.

S'ha estudiat com el flux de carboni cap a l'atmosfera de les terres agrícoles es veu accentuat pels processos degradatius del sòl: erosió, lixiviació, disminució de la fertilitat del sòl i empitjorament de la seva estructura. Per tant, els beneficis del segrest de carboni en els sòls agrícoles van més enllà de la simple reducció de CO_2 a l'atmosfera, ja que permet millorar la qualitat dels sòls, augmentar la seva productivitat, reduir-ne l'erosió i la contaminació de les aigües. Tot i que la capacitat dels sòls per emmagatzemar carboni a llarg termini és finita, sempre és possible mantenir els nivells baixos de les emissions procedents de la combustió de carburants en l'ús de maquinària agrícola, reduint l'ús de maquinària per al llaurat i ajustant al màxim els tractaments.

Els estudis realitzats en agroecosistemes semiàrids de la vall de l'Ebre en cultius herbacis extensius com els que dominen els Espais Naturals Protegits de la Plana de Lleida demostren com els camps sense conreu tenen un flux de CO_2 menor que la resta de tractaments del sòl i permeten un major emmagatzematge pel propi sistema, ajudant així a mitigar les emissions de gasos d'efecte hivernacle generades per altres activitats.

D'altra banda, l'aportació de metà per part de les activitats agràries està relacionada sobretot amb els processos digestius per part de la ramaderia herbívora, que es pot regular i reduir en part, mitjançant l'alimentació d'aquests animals. El mateix passa amb els fems obtinguts d'aquests animals i la manera com es fan les aportacions de fertilitzants als camps de cultiu. Tot i així, els sistemes agrícoles tenen una certa capacitat de consumir aquest metà en funció del moment de l'any, gràcies a l'activitat de les bactèries metanogèniques del sòl. Els estudis realitzats, però mostren com l'ús de fertilitzants inorgànics sembla neutralitzar en part el consum de CH_4 per aquestes bactèries.

3. DIAGNOSI

A continuació es realitza una diagnosi sobre l'estat dels Espais Naturals Protegits de la Plana de Lleida des d'un punt de vista de sistema global ja que, més enllà de les moltes especificitats, presenten problemàtiques i oportunitats en molts casos comunes. Es tracta d'una aproximació clàssica mitjançant l'enumeració de punts forts, punts febles, oportunitats i amenaces o reptes per una sèrie d'aspectes bàsics sobre els que versa el Pla de Protecció i de Gestió. Per cada aspecte tractat, s'agrupen en un sol tractament els punts febles i les amenaces, i els punts forts i les oportunitats, ja que sovint són difícils de separar per la seva estreta interrelació (un punt fort que per la seva existència genera una oportunitat) i també per no dificultar l'estructura del raonament amb massa subapartats.

Una aproximació més visual i sintética d'aquesta diagnosi, a partir d'una matriu, es presenta posteriorment a l'explicacio d'aquest apartat, seguida d'una aproximació específica als punts de diagnosi propis de cadascun dels ENP de la Plana de Lleida.

3.1. MEDI FÍSIC I BIOLÒGIC

3.1.1. PUNTS FEBLES I AMENACES

3.1.1.1. AUS ESTÈPIQUES

- S'ha produït en els darrers anys una **baixada força important de la població de moltes de les espècies d'aus protegides lligades als ecosistemes estèpics**. El sisó ha experimentat una davallada del 20-25% de la població en 6 anys. La calàndria ha perdut un 50-70% dels efectius en 20 anys. La terrerola vulgar ha passat d'unes 3000-5000 parelles el 1996 a 90-100 el 2007. La Trenca ha tingut una reducció del 68% de l'àrea de distribució en 20 anys. La ganga i la xurra han tingut també davallades força importants.

- La **molt minsa població d'algunes espècies** (trenca, amb només 2 parelles l'any 2009, i xurra, amb menys d'una trentena d'exemplars l'any 2009) i els **estrictes requeriments ecològics d'altres** (ganga, terrerola vulgar), que depenen de guarets i erms amb vegetació molt esparsa, baixa i poc densa, posen en risc el manteniment de les poblacions d'aquestes espècies, fins i tot amb l'aplicació de mesures. L'exemple de la desaparició de l'alosa becuda a la timoneda d'Alfés hauria de posar alerta sobre les dificultats en la gestió per la conservació d'espècies. No existeix marge per a l'experimentació sobre mesures de conservació i transformació d'hàbitats perquè els errors poden portar a la desaparició de la població d'algunes espècies a Catalunya

- La situació de les poblacions d'algunes espècies d'aus estèpiques en el **límit oriental o septentrional** de la seva àrea de distribució, i amb dificultats de connexió amb les poblacions més properes, suposen un **risc insalvable per la gestió dels ENP**. Si els ENP se situessin al centre d'una àrea de distribució més àmplia, una correcta gestió de l'hàbitat facilitaria la recolonització de l'espai per part de les espècies des d'àrees perifèriques, però la situació distal dificulta molt la recolonització per mitjans naturals.

- Tot i l'elevat nombre d'hectàrees incorporades als ENP, **percentatges significatius d'algunes espècies d'interès continuen estant fora d'aquests espais**: el 25% dels mascles de terrerola vulgar i sisó, el 39% dels

mascles de calàndria, el 32% de les parelles de gaig blau, el 27% dels nius d'arpella, el 72% de les parelles amb posta d'esparver cendrós (2009) i el 57% dels nius de xoriguer petit (2009). Així, aquest fet s'aprofita per posar en dubte la raó de ser dels espais naturals protegits

- L'**eliminació del guaret obligatori** per part de la PAC ha disminuït el percentatge de guarets, elements estructurals del territori molt necessaris per les espècies objectiu.

- La **disminució o extinció** en alguns casos **de les pastures** ha fet perdre un element de gestió important que garantia guarets i erms amb una coberta herbàcia de qualitat.

- La continuació de la tradició de **crema i/o tractament amb fitosanitaris dels marges** entre parcel·les per part dels pagesos contribueix a dificultar la supervivència d'aquestes espècies, que en molts casos en depenen per part del seu cicle biològic

- L'**encerclament del territori del secà per creixents àrees de regadiu** implica una inserció al territori estèpic de **factors d'alteració lligats a la humanització**, com la predació creixent de nius per gats, gossos, garses i altres animals lligats a la presència humana, la manca de tranquil·litat dels espais, la mort per contacte amb línies elèctriques o carreteres, o la disminució de preses – especialment invertebrats. La intensificació global del territori i la pèrdua d'hàbitats adequats fora dels ENP pot convertir els espais en una mena d'illes de semisecans enmig d'un territori fortament transformat, fent inviable la conservació d'algunes de les espècies més exigents. Alguns dels ENP actualment considerats estan rodejades de territori encara de secà; la transformació del Segarra-Garrigues situarà el territori en un estat diferent els efectes del qual sobre la conservació dels valors dels ENP són molt difícils de valorar.

- Les **mesures agroambientals** dissenyades pels espais del secà, encaminades a recuperar guarets, erms i pràctiques agrícoles més respectuoses amb l'entorn, no han tingut una incidència massa important, segurament a causa de la seva complexitat i poca flexibilitat (poc adaptables a la diversitat biofísica dels diferents ENP i a les variacions interanuals (climatològiques, de conreus).

- Una extensió significativa dels **boscos públics** d'alguns sectors dels ENP (Serra Llarga als Secans de la Noguera, Bellmunt-Almenara, Secans de Mas de Melons-Alfés) han estat **reforestats amb pi blanc**, creant masses forestals **sense especial interès ambiental** en contraposició als hàbitats potencials que, en molts casos, tindrien les característiques d'hàbitats d'interès comunitari prioritari (brolles gipsícoles).

3.1.1.2. HÀBITATS I ALTRES GRUPS BIOLÒGICS

- Els **rius** que discorren pels Secans Orientals (Ondara, Corb, Cercavins, Sió) es troben en general **força degradats**, tant per la destrucció secular del bosc de ribera com per una qualitat de l'aigua subòptima marcada per la influència dels abocaments urbans, industrials i agrícoles al llarg de tot el seu recorregut. La qualitat dels rius als secans Occidentals (Farfanya, Set) és relativament millor però no exempta de problemes

- La qualitat de l'aigua de l'embassament d'Utxesa té problemes importants a causa de la contaminació del canal de Seròs al llarg del seu recorregut per escolaments agrícoles, l'existència d'urbanitzacions a la riba de l'embassament sense sistema de depuració i l'abocament d'aigües residuals d'una sèrie de municipis del Segrià i la Noguera.

- Els dos factors anteriorment citats redunden en un mal estat de conservació de les espècies de peixos autòctons, agreujada a més per la proliferació, en alguns casos, d'espècies al·lòctones

- En general, el percentatge de vegetació natural dins els ENP és força reduït (16% del total dels ENP de la Plana de Lleida), amb superfícies molt minses en alguns dels seus sectors, com la Unilla (2,2%), Belianes-Preixana (0,2%), els Plans de Sió (2,4%) o Anglesola-Vilagrassa (2,5%).

- La vegetació halòfila lligada a les zones humides té un estat de conservació regular; per exemple, l'orla de vegetació halòfila i estèpica d'interès de l'embassament d'Utxesa està molt alterada per la presència de les urbanitzacions i per l'extensió dels conreus de fruiters. També algunes zones humides a Plans de Sió com les salades de Claravalls i el Clot dels Reguers estan contínuament alterades per cremes, pastures i llaurades.

- Una part significativa dels tossals de Carrassumada, voltants d'Utxesa i erms d'Aitona estan ja transformats en conreus arboris de regadiu intensius.

- Tot i que, essencialment, la ramaderia extensiva suposa un benefici en la gestió de la vegetació subestèpica, els erms i els guarets, continuen existint espais on es produeix una sobrepastura, especialment prop de les zones d'estabulament, que redunden en erosió i degradació de la vegetació

- Als secans, sovint, han aparegut punts incontrolats d'abocament de residus agrícoles i ramaders, runes i deixalles, apareixent instal·lacions de gestió de residus força importants dins o a la perifèria dels ENP, així com abocaments incontrolats i, en general, una sobrecàrrega d'abocaments de fems, purins i gallinasses.

- Algunes de les espècies arvenses (de "males herbes") pròpies dels conreus cerealístics dels secans més extrems es troben actualment en un estat de conservació força delicat, a causa de la intensificació dels conreus tradicionals – especialment major efectivitat dels herbicides.

- A causa dels factors de degradació anteriorment citats – tractament de marges, baix percentatge de vegetació natural, estat delicat dels boscos de ribera i d'algunes zones humides – la interessant herpetofauna dels ENP és relativament desconeguda i aparentment en un estat de conservació regular.

3.1.1.3. CONEIXEMENT CIENTÍFIC I TÈCNIC

- Continua existint un desconeixement força gran sobre la biodiversitat depenent dels ecosistemes estèpics, especialment en el grup dels invertebrats, però també en d'altres grups interessants com els dels quiròpters, o el de la flora criptogàmica.

- Com s'ha dit anteriorment, el dificultós estat de conservació d'algunes de les espècies principals no dóna hi ha gaire marge per l'experimentació, existint el risc real d'extincions d'espècies al país a causa del fracàs de noves mesures de gestió. La modernització dels regadius històrics – que en molts casos, actualment, reguen esporàdicament a manta a partir d'una infraestructura molt precària – podria donar lloc a arquitectures de conreu no aptes per les aus d'interès.

- Es continua posant en dubte la validesa dels estudis científics sobre les aus, l'honestedat dels seus autors i les seves conclusions, per part de la població local afectada pels ENP. S'aprofita el fet de que algunes espècies com l'esparver cendrós criï en cultius herbacis com el regadiu i que el sisó hi passi l'hivern, per emetre missatges confusos sobre la compatibilitat entre regadius i aus. Dins d'aquesta tipologia de missatges, es continuen emetent missatges sobre que amb l'aigua hi ha més aus sense distingir-ne els tipus o les espècies, i sense tenir en compte que en ocasions, si les aus utilitzen el regadiu és perquè les condicions que tenen al secà són subòptimes. Conseqüentment, el desconeixement general entre la població sobre l'ecologia i requeriments de les espècies objectiu alimenta discursos que no beneficien la presa de decisions sobre la seva conservació.

- Pràcticament no existeix el "blanc", zones de conreu extensius on l'aplicació de força mecànica, fitosanitaris, fertilitzants i destrucció de marges no s'hi hagin aplicat durant desenis, el que dificulta la comparació científica sobre la relació entre espècies i conreus originaris de secà.

- Existeix una encara minsa experiència sobre tècniques agronòmicament vàlides i promotores de les aus i biodiversitat. Tot i que les mesures agroambientals tenen ja certa història i que s'han realitzat estudis científics sobre agricultura de conservació des de principis dels anys 90, no ha estat fins el darrer lustre que s'han dissenyat estudis i proves-pilot encaminats a avaluar realment aquesta relació, en molts casos amb resultats poc concloents a causa de la curta sèrie d'experimentació.

- Els estudis sobre compatibilitat entre regadius i conservació de les aus estèpiques són molt recents i no concloents, ja que tenen sèries massa curtes, s'han circumscrit a alguns espais definits – no extrapolables a la totalitat dels ENP – i han estudiat zones de regadiu històric on les dotacions de reg són suficientment poc clares com per a extrapolar-les a la totalitat de les zones amb reg de suport actual o futurible.

- Hi ha un desconeixement profund sobre l'ecologia de l'embassament d'Utxesa i especialment el seu canyissar, del qual depenen les millors poblacions a Catalunya d'algunes aus de canyissar.

- La necessària paciència i precaució per tenir dades científicament vàlides sobre la relació entre les diverses pràctiques agrícoles (incloent els efectes de les diferents tecnologies de reg de suport) i les poblacions d'aus

d'interès poden col·lisionar amb les expectatives creades sobre les proves pilot i les seves conseqüències en decisió.

3.1.2. PUNTS FORTS I OPORTUNITATS

3.1.2.1. AUS ESTÈPIQUES

- S'ha realitzat un **important esforç científic** en els darrers anys que ha permès conèixer força bé la distribució, mida i evolució poblacional, ecologia, requeriments d'hàbitat i problemàtiques de la major part de les espècies d'aus d'interès.

- Les **proves pilot** realitzades a Bellmunt-Almenara per part de REGSEGA, als secans de Balaguer per part de REGSA, així com el disseny de la gestió vinculada a les **mesures compensatòries** de l'Aeroport d'Alguaire al sector de la Unilla i voltant i d'altres com les mesures compensatòries d'algunes activitats extractives, han permès obtenir **dades molt interessants** sobre tècniques agronòmiques i els seus efectes sobre les poblacions d'algunes aus d'interès. Al mateix temps, aquestes proves han redundat en un procés de major difusió dels valors naturals dels secans entre la població general.

- Les **poblacions d'aus no estrictament estèpiques** (xoriguer petit, esparver cendrós, arpella), que havien desaparegut totalment o parcial a causa de les problemàtiques de nidificació (per la manca d'edificis adequats o per l'avançament dels períodes de sega del cereal o per la manca de protecció dels canyissars) s'han pogut **recuperar i/o estabilitzar** a partir d'una gestió activa i la vigilància de les zones de nidificació.

- Tot i el delicat estat de conservació de l'embassament d'**Utxesa**, aquest s'ha convertit en un espai força interessant per l'avifauna associada a les zones humides i, especialment, per **tres espècies d'aus de canyissar** força escasses (boscarla mostatxuda, mallerenga de bigotis i repicatalons), així com l'arpella, que tenen en aquest espai un dels seus principals **punts de nidificació** del país

3.1.2.2. HÀBITATS I ALTRES GRUPS BIOLÒGICS

- Existeixen **significatives extensions de boscos públics** als Secans de la Noguera (2.324 ha que suposen el 26% de la totalitat de l'ENP) i a Bellmunt-Almenara (372 ha que suposen el 9% de l'espai) que incorporen una **part significativa dels hàbitats d'interès prioritari**. La totalitat dels boscos públics als ENP de la Plana de Lleida suposen quasi 3.400 hectàrees

- La gran **finca de Mas de Melons** (1340 ha) és actualment propietat del DMAH, que la gestiona mitjançant el Projecte Secans, i incorpora una part significativa dels hàbitats i les espècies pròpies de l'ENP dels Secans de Mas de Melons-Alfés.

3.1.2.3. CONEIXEMENT CIENTÍFIC I TÈCNIC

- La **nombrosa feina d'investigació realitzada** i les pràctiques de gestió agrícola assessorada i participada amb objectius de conservació són un actiu que, cercant la continuïtat i la coordinació, poden convertir els ENP en un **gran espai d'investigació aplicada sobre agricultura i conservació**, que pot permetre generar experiències de gran valor internacional.

3.2. MEDI SOCIOECONÒMIC

3.2.1. PUNTS FEBLES I AMENACES

3.2.1.1. MODEL AGRÍCOLA I RAMADER QUE FOMENTI LA BIODIVERSITAT

- **Factors objectius** (per manca de rendibilitat, causada per les limitacions hídriques per als conreus de la zona que ha determinat poques alternatives), estructurals, culturals i estratègics (aquesta àrea durant llarg temps es va planificar per una futura transformació en regadiu, que comportaria un seguit de noves oportunitats i canvis substancials) ha comportat que per part de la població local es valori únicament la transformació en regadiu com la única alternativa viable. Conseqüentment, l'exclusió de les ZEPA dels projectes de transformació a regadiu ha comportat un gran rebuig important de la societat local, que té la percepció de que bona part de les seves alternatives de canvi s'han truncat.

- Els anomenats **regs històrics** (bàsicament concentrats als Secans de Belianes-Preixana, Anglesola-Vilagrassa i en menor mesura Plans de Sió) tenen **condicions no assimilables** a les zones de regadiu quant a les condicions de canvi d'hàbitat; per tant, aquests no són exemples vàlids de la compatibilitat entre aus estèpiques i regadius.

- La **gran capacitat ramadera** existent dins els ENP (entre tots els sectors, 119 explotacions, amb especial importància als Secans de Belianes-Preixana, amb 29 explotacions, i Plans de Sió, amb 23), en la seva perifèria i en els municipis que hi formen provoca que les zones de conreus de cereal, els guarets i els erms tinguin una **elevada concentració de fems, purins i gallinasses**, a causa de la seva proximitat amb les granges. Al no realitzar-se estudis de fertilitat del sòl, es pot incrementar aquesta problemàtica i agreuja els problemes de la sobrefertilització.

- Les **mesures agroambientals** tal com estan concebudes no han assolit l'èxit esperat, possiblement per la seva complexitat i perquè són **eines poc flexibles** a causa del seu procediment d'aprovació i funcionament. Aquests tipus d'ajuts estan sota les exigències normatives de la Comissió Europea, amb totes les seves conseqüències per la seva aprovació, modificació, quantificació i control.

- Continua existint un **excés d'inputs agrícoles** (maquinària, fertilitzants, fitosanitaris) en moltes aplicacions de secà, el que determina una **baixa eficiència econòmica**.

- Molts dels agricultors i ramaders actuals tenen **edat avançada** el que comporta que la gestió agronòmica sigui **fonamentalment tradicional**. A més a més els canvis substancials suposen dificultats a vegades infranquejables,

com la necessitat d'inversió per adaptar-se a les tècniques més avançades de conservació del sòl amb sembra directa.

- Les superfícies que tenen els agricultors actuals en el secà tenen una baixa viabilitat econòmicam a causa de la seva mida i la seva dispersió. La solució ha de passar per explotacions més grans que les actuals, més modernes i especialitzades.

- Sovint molts agricultors dels ENP tenen terres al regadiu o comparteixen la seva activitat amb la gestió d'activitats ramaderes intensives, el que comporta un elevat volum d'hores de feina per atendre les necessitats dels animals i, al ser aquesta activitat més viable econòmicament, s'hi dedica així la major intensitat de treball i inversió.

3.2.1.2. ORDENACIÓ D'ALTRES ACTIVITATS ECONÒMIQUES I INFRAESTRUCTURES

- Les activitats extractives presenten impactes importants en alguns ENP de la Plana de Lleida, com la part sud dels Secans de la Noguera, els Plans de la Unilla (amb un 10% del total de l'ENP situat en àrees de concessió d'explotació) o els Secans de Belianes-Preixana (amb un 6% de la totalitat de l'ENP situat en àea de concessió d'explotació). Els impactes sovint són de caire paisatgístic, amb existència de grans clots però especialment de muntanyes d'escòries i restes no aprofitables, o per la presència de grans instal·lacions de transport, classificació i transformació, en alguns casos externes als espais però visibles des d'aquests.

- Algunes infraestructures existents, com línies elèctriques d'alta tensió (presents bàsicament al sector de Plans de Sió, dels Secans del Segrià-Utxesa) i carreteres, amb alguns eixos de comunicació importants que creuen alguns ENP (per exemple l'autopista Ap-2 als Secans de Mas de Melons-Alfés) poden provocar danys a les aus per col·lisió.

- Existeixen algunes urbanitzacions en la perifèria de l'embassament d'Utxesa (termes municipals de Torres de Segre i Aitona), que sumen fins a uns 250 habitatges potencials, que fins l'actualitat es trobaven en un estat deficient de serveis, captant aigua de l'embassament, abocant-hi les aigües residuals, provocant pèrdua de tranquil·litat i alterant la vegetació perifèrica. Existeixen també dos indústries destacades al costat de la carretera Maials-Seròs incloses dins l'ENP.

- Algunes infraestructures de gran dimensió en construcció o construïdes, com l'autovia Lleida-Vall d'Aran, la infraestructura primària del Segarra-Garrigues o la bassa de rec i infrastructura del Tossal de Carrassumada tenen importants impactes paisatgístics sobre els ENP.

- Gran part dels planejaments urbanístics municipals i tampoc el Pla Territorial Parcial de Ponent (aprovat el 2007) no recullen, lògicament, els límits actuals dels ENP, la última aprovació del qual prové de l'estiu de 2009. Tot i que administrativament això no hauria de suposar cap problema, és possible que es produeixin disfuncions.

- El Pla Territorial Parcial de Ponent preveu noves infrastructures de comunicació i l'arranjament d'altres preexistents que poden tenir impactes considerables en els ENP. Destaquen, per les seves possibles magnituds, la construcció de la variant nord d'Anglesola i la variant oest de Tàrrega, a més amb la construcció d'un nou traçat ferroviari al nord de Tàrrega, totes tres actuacions afectant al sector d'Anglesola-Vilagrassa.

- Les característiques de sòl no urbanitzable amb comparativament menys valor de rendibilitat que el regadiu ha fet aquests espais proclius a la instal·lació d'infrastructures de producció d'energia elèctrica com petits parcs fotovoltaics (4 a l'ENP dels Secans de Belianes-Preixana, 3 a l'ENP dels Secans de Segrià-Utxesa, 1 a l'ENP dels Secans de Mas de Melons-Alfés, 1 a l'ENP de Plans de Sió i 2 a l'ENP de Bellmunt-Almenara). Continuen existint sol·licituds al respecte, incloent altres activitats com plantes de biomassa, tot i les restriccions normatives existents.

- En aquest mateix sentit, existeixen algunes instal·lacions de gestió de residus dins els ENP (petita deixalleria als Secans de Mas de Melons-Alfés, parcel·les de compostatge de fems a Bellmunt-Almenara) i a la seva perifèria (planta de compostatge de residus urbans al sud del sector de la Unilla i abocador de residus sòlids urbans del Segrià a l'oest dels Secans de Mas de Melons-Alfés), provocant aquests darrers significatius impactes per l'envolament amb el vent de plàstics i altres residus i l'atracció de grans concentracions d'espècies de fauna oportunistes. La poca valoració dels secans facilita, també, l'existència de diverses zones d'abocaments incontrolats o tolerats de runes, andròmines, residus urbans i agrícoles.

- Les característiques topogràfiques planeres i relativament enlairades d'alguns ENP els ha fet proclius a la instal·lació d'activitats aeroportuàries o relacionades. Destaca el nou aeroport d'Alguaire, situat al sud de l'ENP dels Plans de la Unilla i l'antic aeròdrom d'Alfés, situat dins de l'ENP dels Secans de Mas de Melons-Alfés, on hi ha també una petita instal·lació per practicar l'aeromodelisme.

3.2.1.3. CONSERVACIÓ DEL PATRIMONI CULTURAL I PAISATGE I FOMENT DE LES ACTIVITATS TURÍSTIQUES ASSOCIADES

- El patrimoni cultural lligat a l'activitat primària secular (cabanes de volta, murs, espones, aljubs, balmes, corrals, pous, peixeres, molins...) està en molts casos sense catalogar i, en la major part dels casos, quan es manté, conservat només amb l'esforç altruista dels seus propietaris.

- El patrimoni cultural de major interès situat dins o a la perifèria dels ENP es troba en alguns casos força degradat i en la major part dels casos sense possibilitat de visita o interpretació. És el cas dels castells, les ermites i els jaciments arqueològics.

- No existeix infraestructura d'ús públic encaminada a afavorir visitants o que aquests interpretin els valors ambientals, paisatgístics i culturals dels secans, excepte exemples molt puntuals (mirador del Clot de la Unilla, itineraris de la Serra Llarga, itineraris de Preixana, senyalització de Mas de Melons i especialment el camí natural d'Utxesa). En aquest mateix sentit, el sistema de senyalització patrimonial i ambiental és escàs i força heterogeni, amb senyals i identificadors provinents d'iniciatives molt disperses i sense una imatge unificada.

- La **infraestructura d'allotjaments turístics** als municipis que integren els ENP – exceptuant la infrastructura hotelera a les capitals comarcals o prop dels eixos de comunicació principals– **és molt limitada**, especialment al ENP més meridionals (Secans del Segrià-Utxesa i Secans de Mas de Melons-Alfés).

- No existeix **cap infraestructura de posada en valor del paisatge** (miradors, senyalització, itineraris) ni, en molts casos, la consciència de que pugui ser un recurs.

- **Valors geològics** de primer ordre, com la única llacuna endorreica de Catalunya (el Clot de la Unilla) o els afloraments de guix de les serres entre Ivars de Noguera i Almenara (i la flora específica associada a aquests sòls) **no han estat posats en valor ni considerats com un recurs**.

- El **turisme naturalístic** als secans de la plana de Lleida pràcticament **no ha estat desenvolupat**, tant per la manca de conscienciació general sobre l'interès d'aquests espais (interès que només és present en sectors minoritaris i especialitzats) com pel complex d'inferioritat davant dels més extensos, biodiversos i propers secans aragonesos.

3.2.1.4. DESENVOLUPAMENT SOCIOECONÒMIC DELS POBLES

- Els **paràmetres socioeconòmics** de molts dels municipis inclosos als ENP continuen tenint alguns **valors** (evolució demogràfica, índex d'envelliment, estructura laboral) **negatius o de marcada ruralitat**. La realitat global ve emmascarada per les xifres que presenten les capitals comarcals, o viles importants com Agramunt, o d'altres properes geogràficament, i ben comunicades amb la ciutat de Lleida i situats al llarg dels eixos de comunicació principals (autovia A-2, eix del Segre...).

- Sense una actuació decidida, valenta i pressupostàriament molt ben dotada de les administracions de la Generalitat de Catalunya, per posar en valor els elements patrimonials dels municipis afectats, per ajudar administrativament i econòmica a les activitats i als emprenedors i per millorar els serveis, serà complicat establir una alternativa socioeconòmica integral basada en les possibilitats de l'espai protegit.

3.2.2. PUNTS FORTS I OPORTUNITATS

3.2.2.1. MODEL AGRÍCOLA I RAMADER QUE FOMENTI LA BIODIVERSITAT

- En algunes zones dels ENP bona part dels pagesos tenen part de les seves propietats o finques al regadiu i part al secà (p.ex. Secans de la Noguera, Plans de la Unilla, Bellmunt-Almenara, Secans del Segrià-Utxesa), o bé comparteixen les explotacions de secà amb activitats ramaderes, fet que permet diversificar les produccions i els ingressos, que no són únicament depenents de les explotacions situades dins els ENP.

- Existeix una notable i llarga sèrie d'**experimentació sobre agricultura de conservació** amb experiències pràctiques als secans lleidatans, impulsada per la Universitat de Lleida, amb experiència des de principis dels anys 90.

- L'estabilització de rendiments i la reducció dels costos de producció en els conreus de cereals de secà mitjançant tècniques d'agricultura de conservació semblen agronòmicament viables, sempre i quan s'adaptin les mesures a les condicions específiques de cada zona. El canvi d'un model agronòmic en els cereals de secà basat en l'excés d'inputs i de maquinària cap a un model basat en l'agricultura de conservació pot tenir èxits locals però necessitarà d'un impuls decidit de l'administració mitjançant transferència tecnològica, ajuts i assaigs demostratius per ser factible a nivell de la globalitat dels ENP

- El reg de suport en conreus llenyosos, convenientment dissenyat i sempre que tingui costos d'inversió i explotació assumibles, pot ajudar a fixar el manteniment dels conreus arboris i la seva optimització.

- La creació de marques de qualitat lligades al valor com espai protegit del territori i el concepte *Bioplus*, tot i que logísticament, organitzativament i administrativament complicat, és un procés molt important que cal explorar per afegir valor a aquests territoris.

3.2.2.2. ORDENACIÓ D'ALTRES ACTIVITATS ECONÒMIQUES I INFRAESTRUCTURES

- L'activitat cinegètica no sembla haver estat incompatible amb la supervivència de les espècies de major interès. Excepte incidents comptats, el furtivisme sobre aquestes espècies ha estat reduït.

- Les eines posades a punt pel DPTOP sobre ordenació d'urbanitzacions amb mancances de serveis estan permetent engegar la modernització i dotació de serveis adequats a les urbanitzacions situades al voltant de l'embassament d'Utxesa

3.2.2.3. CONSERVACIÓ DEL PATRIMONI CULTURAL I PAISATGE I FOMENT DE LES ACTIVITATS TURÍSTIQUES ASSOCIADES

- Algunes administracions supralocals (Consells Comarcals, Diputació de Lleida, Turisme de la Generalitat) han començat iniciatives de creació de productes d'interès turístic, com la ruta del Císter o les rutes senderistes. Algunes iniciatives locals, com les rutes de l'ajuntament de Preixana o les rutes naturalistes per al Serra Llarga, han rebut del suport del DMAH. S'està engegant des de l'ajuntament de Plans de Sió la ruta dels tresors amagats del sió, que inclou castells, valors naturals i altres, juntament amb les exposicions del Castell de Concabella.

- En essència, els paisatges dels ENP continuen mantenint les seves característiques principals d'obertura de visuals, qualitat rural i manca d'alteracions importants.

- Existeix un molt notable patrimoni arqueològic, cultural i històric dins els ENP o a la seva perifèria immediata, tot i que repartit desigualment. Destaquen els castells, presents en major o menor mesura a tot el llarg dels ENP, especialment a la part urgellenca i segarrenca tot i que escampat per tots els sectors, les restes de la Batalla del Segre, les pintures rupestres als Secans de Mas de Melons-Alfés, jaciments arqueològics ibèrics, les ermites, diverses mostres de romànic, cascs urbans històrics i tradicionals, molins hidràulics, i les cabanes de volta i la cultura de la pedra seca a tots els sectors.

- L'existència de diversos **camins ramaders** i una complexa xarxa de **camins rurals** permet aprofitar les activitats de senderisme, ciclisme o hípica que ja es produeixen de manera espontània tot dotant-les de contingut i infrastructures.

- El **patrimoni natural** dels ENP incorpora *valors únics* a nivell del país, tant des del punt de vista geològic (llacunes endorreiques, zones humides salades, afloraments de guixos, altiplans...) com des de la flora (espècies úniques, hàbitats únics) i la fauna, abastament explicat en apartats anteriors, recursos objectius que necessiten només de bona planificació i difusió per convertir-se en productes turístics. La diversitat de valors ornitològics del conjunt dels ENP, unides a espais relativament propers (Prepirineus, Pirineus, Delta de l'Ebre) poden construir una oferta de turisme ornitològic molt potent en la qual l'aeroport d'Alguaire pot tenir un paper molt important.

- D'acord amb el Pla estratègic del Turisme de Catalunya (2005-2010), uns espais naturals ben conservats i rics en paisatge, flora i fauna resulten un dels millors atractius per a un turisme respectuós i sostenible que permeti el desenvolupament econòmic de la societat sense malmetre el territori. Alhora, una oferta turística basada en el patrimoni natural i cultural del país permet garantir una bona part de la sostenibilitat econòmica de la societat.

3.2.2.4. DESENVOLUPAMENT SOCIOECONÒMIC DELS POBLES

- Actualment hi ha **joves** en aquests pobles amb formació i que volen quedar-s'hi a viure. Ells podrien impulsar una activitat agrícola amb visió de futur i amb una sensibilitat ambiental major, amb possibilitats de diversificació i amb produccions de qualitat.

3.3. MODEL DE GESTIÓ I GOVERNANÇA

3.3.1. PUNTS FEBLES I AMENACES

- L'establiment d'un **model de gestió comú pels Espais Naturals Protegits de la Plana de Lleida** que respecti les estructures ja existents (consorcis) i les especificitats de cadascuna dels ENP pot ser **dificultós** donat la **diversitat d'espais**, la dispersió territorial, i la multiplicitat d'actors.

- Existeix una **tendència a afrontar la gestió dels ENP a partir de l'aplicació de mesures correctores i compensatòries** derivades de les declaracions d'impacte ambiental de projectes de transformació territorial (com Segarra-Garrigues, Algerri-Balaguer o Aeroport d'Alguaire) i no al disseny de mecanismes de gestió ordinària – més enllà de les mesures agroambientals o d'iniciatives del DMAH de gestió de fauna. Aquesta situació pot agravar-se en el futur donat que bona part de les mesures compensatòries tenen una duració limitada en el temps.

- Les **experiències de gestió directa per part de l'administració de la Generalitat** (DAR i DMAH) per la conservació de la biodiversitat en aquests espais i el foment d'una agricultura i ramaderia compatible són encara **incipients** i **limitades** a iniciatives superficialment poc significatives (Mas de Melons, Alfés...) amb èxits encara per demostrar. El model del Projecte Secans del DMAH ha intentat suplir aquestes mancances però es tracta d'una iniciativa novedosa i amb competències limitades.

- L'apreciació dels paisatges i la biodiversitat dels secans per part de la població general i fins i tot per part de les poblacions afectades, raó principal de la necessitat d'un model de gestió, és un objectiu encara lluny d'assolir. Caldrà força temps per canviar l'imaginari col·lectiu sobre paisatges rics i atractius i pobres i marginals.

- La capacitat de gestió dels hàbitats i les espècies fora dels ENP és i serà serà força limitada

3.3.2. PUNTS FORTS I OPORTUNITATS

- El Projecte Secans del DMAH és un exemple incipient de gestió d'un espai protegit incorporant les seves funcions productives

- L'establiment d'un model de gestió participat, en el qual els actors locals (administració local, propietaris, organitzacions agràries i conservacionistes) tinguin un paper consultiu i decisori, pot ajudar a crear les sinèrgies necessàries per assolir el nivell de gestió corresponent. Cal remarcar la insistència que aquest aspecte ha tingut durant el procés participatiu.

- La implicació d'entitats de custòdia (com s'ha fet a Plans de la Unilla) en la gestió pot ser un complement molt important, a causa de la major flexibilitat administrativa i operativitat, a l'acció coordinadora de l'administració.

- L'existència del Consorci d'Utxesa, format per tres ajuntaments, ha permès ja generar recursos destinats a la conservació i la promoció de l'ús públic i ha iniciat una experiència concreta de gestió.

- L'experiència en la gestió de fauna sobre algunes espècies concretes en les quals s'han invertit importants esforços (esparver cendrós, arpella, xoriguer petit) ha aconseguit èxits importants.

- Les experiències derivades dels projectes pilot a partir de les mesures compensatòries de projectes de transformació territorials han produït experiència pràctica en la relació entre propietaris i administració (o les seves empreses públiques) aplicable en el disseny del model de gestió i governança.

- L'adquisició per part de l'administració d'algunes finques clau d'aquests territoris – finques amb hàbitats prioritaris, espècies de flora protegida, zones humides, erms i guarets d'interès, elements del patrimoni cultural – pot permetre complir alguns dels objectius de conservació més conflictius de manera senzilla, treient fora del cicle productiu alguns espais d'especial interès.

- La gestió dels boscos públics (municipals i de la Generalitat) pot encaminar-se a la restauració i gestió d'hàbitats d'interès, ja sigui per la conservació de la flora i vegetació com de les aus.

- La restauració de les activitats extractives pot anar orientada a la creació d'hàbitats d'interès per a les aus objectiu.

- La restauració de la vegetació de ribera dels cursos fluvials dins els dominis públics pot, a mig termini, generar hàbitats i punts de nidificació interessants per algunes de les espècies-objectiu (com el gaig blau i la trenca), i afavorir en general la biodiversitat i el paisatge dels ENP.

- La creació d'una imatge corporativa comuna pels ENP de la Plana de Lleida – respectant cadascuna de les especificitats – i la creació d'itineraris i centres de coneixement i interpretació dels valors que mantenen (geologia i geomorfologia, paisatge, flora i vegetació, fauna, elements del patrimoni cultural etnològic i històric, incloent les restes de la Guerra Civil – i pràctiques i treballs agrícoles i ramaders tradicionals) aprofitant tot allò que ja s'ha fet, pot donar lloc a un sentit de coherència i d'unitat de gestió, creant un actiu amb molta més força que la suma descoordinada d'iniciatives locals.

PUNTS FEBLES I REPTES	PUNTS FORTS I OPORTUNITATS
• Regressió de la majoria de poblacions d'aus estèpiques. • L'estat crític actual de les poblacions d'algunes espècies d'aus (com la trenca i la xurra) i els requeriments ecològics molt estrictes d'algunes altres fan difícil garantir la seva conservació i deixen poc marge d'actuació. • Dificultat de connexió entre poblacions de la mateixa espècie a causa de barreres espacials naturals o artificials, molt sovint rodejades de creixents espais de regadiu, amb alteracions lligades a la humanització i a riscos de predació. • Algunes espècies d'aus estèpiques es troben en el seu límit de distribució oriental i/o septentrional, fet que resulta un risc difícilment insalvable per a la gestió. • Manca de sensibilitat del territori sobre la importància de la conservació de les aus i escàs coneixement de les característiques de les espècies i els seus hàbitats. • La qualitat dels hàbitats per les aus es posa en dubte ja que percentatges significatius d'algunes espècies continuen depenent dels espais fora dels ENP. Això suposa el qüestionament de la raó de ser d'alguns espais protegits. • Pèrdua del guaret com a unitat del sistema productiu i de la PAC, element estructural necessari per a les espècies. Els marges sovint tenen mal estat de conservació (tractaments, cremes, roturacions...) • La disminució o desaparició de les pastures en algunes zones ha fet perdre un element de gestió molt important, sobretot d'erms i guarets.	• Recuperació i/o estabilització d'algunes poblacions d'aus (arpella, xoriguer petit, esparver cendrós, aus de canyissar) a partir d'una gestió activa i vigilància de les zones de nidificació. • La resposta de les espècies d'aus a actuacions ben enfocades de gestió pot ser ràpida i positiva. • En el context d'alguns plans pilot i exemples de gestió, s'està aconseguint fer difusió dels valors naturals de l'estepa agrícola i de les espècies que hi habiten. • Les mesures agroambientals són un primer pas per a recuperar guarets i espais de vegetació natural, així com pràctiques agrícoles més respectuoses.

RECUPERACIÓ I CONSERVACIÓ DE LES POBLACIONS D'AUS ESTÈPIQUES

PUNTS FEBLES I REPTES	PUNTS FORTS
• Als secans s'hi aboquen residus i deixalles. • Els rius Ondara, Corb, Cercavins i Sió transporten aigües de baixa qualitat a causa d'abocaments diversos i el bosc de ribera està força degradat. • L'aigua de l'embassament d'Utxesa està contaminada pels abocaments procedents de l'activitat agrícola, industrial i per la manca de depuració de les aigües residuals. • La vegetació halòfila i estèpica a Utxesa es troba degradada per presència d'urbanitzacions i regadius. Algunes zones humides estan força alterades • Part dels tossals de Carrassumada, voltants d'Utxesa i erms d'Aitona estan ja transformats a cultius arboris de regadiu. • Existeixen espècies de flora arvense pròpies d'espais estèpics en estat crític pel que fa a conservació • Mal estat de conservació de les espècies de peixos autòctons i d'amfibis i rèptils • Presència d'arbres singulars als espais de secà susceptibles de desaparèixer en actuacions que modifiquin l'estructura actual del paisatge • Poc coneixement sobre quiròpters, invertebrats i flora criptogàmica, tot i l'interès dels grups	• La finca de Mas de Melons, gestionada pel DMAH,ha de garantir la conservació duna part significativa d'hàbitats i espècies i ser un model demostratiu de gestió. • Alguns ajuntaments han començat actuacions per a la recuperació dels rius i del seu entorn, per a l'ús públic. • Extensions significatives de boscos comunals a la Serra Llarga i a la serra de Bellmunt que són hàbitat d'interès. • Existència de nombroses espècies de flora protegida i d'interès

RECUPERACIÓ I CONSERVACIÓ DELS HÀBITATS D'INTERÈS, LA FLORA I LA FAUNA

RECUPERACIÓ I CONSERVACIÓ DEL PATRIMONI NATURAL

AMPLIACIÓ DEL CONEIXEMENT TÈCNIC I CIENTÍFIC

PUNTS FEBLES i REPTES	PUNTS FORTS I OPORTUNITATS
• No hi ha marge per a l'experimentació en gestió i conservació dels hàbitats de les espècies en estat crític pel risc d'extinció en què es troben. • Poc coneixement fins al moment de la biodiversitat vinculada als ecosistemes estèpics, dels condicionants ecològics de les espècies i de la seva adaptabilitat a diferents pràctiques agrícoles. • Es qüestiona per part del territori la validesa dels estudis científics i plans pilot desenvolupats fins al moment. • No existeixen zones on no s'hagi produït intensificació agrícola d'algun tipus i que permetin relacionar les espècies amb els sistemes originaris de secà per poder-ho comparar amb la situació actual. • Poca experiència en pràctiques agronòmiques rendibles, vàlides a nivell tècnic i que afavoreixin les poblacions d'aus. • Estudis de compatibilitat reg-conservació d'aus molt recents i no concloents. • Poc coneixement de la dinàmica dels canyissars i les seves particularitats	• S'han realitzat importants estudis els darrers anys que han permès conèixer força bé les característiques i els requeriments de les poblacions d'aus estèpiques. • El consorci d'Utxesa ha permès generar recursos destinats a la conservació i promoció turística i ha iniciat una experiència concreta de gestió. • Les diverses proves-pilot que s'estan executant permeten obtenir dades de gestió agrícola compatible amb les aus. • El projecte Secans del DMAH és una exemple de gestió global als Secans de Mas de Melons-Afés i Plans de Sió, positiu tant per a la conservació com per l'experimentació.

PUNTS FEBLES i REPTES	PUNTS FORTS I OPORTUNITATS
• Percepció històrica de que el regadiu és la única via possible de desenvolupament econòmic del territori. • Percepció popular de que les limitacions en el reg són il·legítimes pels drets històrics i la revaloració dels terrenys. • Els regs històrics tenen condicions que no permeten exemplificar la compatibilitat del regadiu amb la conservació. • La ramaderia intensiva present a les proximitats i l'interior dels ENP utilitza aquests espais com abocadors dels seus residus. • En molts pocs casos es fa ús d'anàlisis de sòls per tal de conèixer els valors de nitrats del sòl i les necessitats de fertilització • Excés d'inputs agrícoles en els sistemes de secà que els fan poc eficients i contaminants. • L'edat dels agricultors i ramaders és elevada pel què es continua practicant una agricultura tradicional i existeix una dificultat per promoure canvis • Les explotacions de secà són generalment massa petites el que determina una baixa viabilitat econòmica per sí soles. • Els agricultors en els ENP sovint tenen altres activitats més lucratives (regadius-ramaderia) que reben la major intensitat del treball i inversió • Existeixen poques alternatives de cultius viables en règim de secà semi-àrid. • Les mesures agroambientals són molt complexes i han tingut un limitat acolliment	• Els fertilitzants orgànics, ben utilitzats, són una opció econòmica i vàlida per a l'agricultura de conservació. • La diversificació en les activitats agrícoles (regadiu-ramaderia) de la majoria d'agricultors de secà permet la supervivència del sector. • Llarga i notable experimentació en agricultura de conservació als secans lleidatans.

PUNTS FEBLES I REPTES	PUNTS FORTS I OPORTUNITATS
• Algunes de les infraestructures existents (carreteres, infraestructures elèctriques) són punts negres en la mortalitat d'algunes espècies. • Les activitats extractives presenten impactes importants als ENP (Secans de la Noguera, Plans de la Unilla, Secans de Belianes-Preixana). • El col·lectiu de caçadors, en general, mostra poca sensibilitat pels valors naturalístics dels espais i es violen les normes establertes. • Existeixen urbanitzacions dins l'ENP de Secans del Segrià-Utxesa • Existeixen algunes activitats industrials i de gestió de residus funcionant dins els ENP o al seu entorn immediat • El planejament municipal i territorial en gran mesura no recull les últimes ampliacions dels ENP • Existeix demanda d'implantació de noves activitats de producció energètica dins el SNU • Es preveuen noves carreteres i infrastructures que afecten els ENP • Existeixen infraestructures aeroportuàries o relacionades properes o dins els ENP	• L'activitat cinegètica en sí no és incompatible amb la supervivència de les espècies de major interès.

MODEL AGRÍCOLA I RAMADER RENDIBLE QUE FOMENTI LA BIODIVERSITAT

ORDENACIÓ D'ALTRES ACTIVITATS ECONÒMIQUES I INFRAESTRUCTURES

ACTIVITATS SOCIOECONÒMIQUES COMPATIBLES AMB LA CONSERVACIÓ

DESENVOLUPAMENT SOCIOECONÒMIC DELS POBLES

- Els paràmetres socioeconòmics de molts municipis petits continuen essent decreixenets en benefici de les capitals de comarca o viles importants

CONSERVACIÓ I PROMOCIÓ DEL PATRIMONI CULTURAL I DEL PAISATGE FOMENT DE LES ACTIVITATS TURÍSTIQUES ASSOCIADES

PUNTS FEBLES I REPTES	PUNTS FORTS I OPORTUNITATS
• L'oferta en allotjaments turístics a les zones rurals dels 'ENP és molt escassa. • Les infraestructures de posada en valor el paisatge i els recursos naturals dels secans són pràcticament inexistents, excepte en alguns casos puntuals. Els exemples que han tingut més èxit estan vinculats a zones humides, qüestió que reforça el fet d'una manca important d'expectativa en el potencial turístic naturalista de les zones semi-àrides. El sistema de senyalització patrimonial i ambiental és escàs, heterogeni i sense una imatge unificada • Existeix poca experiència en el turisme ornitològic i naturalístic en secans. • Donat la fragilitat dels ecosistemes estèpics i les espècies que hi habiten, el turisme i l'ús públic mal planificat poden suposar un impacte • Existeixen algunes infraestructures ja construïdes, així com les activitats extractives, que provoquen un important impacte paisatgístic sobre els ENP. • La major part del patrimoni cultural tradicional lligat a l'activitat agrària està sense inventariar i es troba en un estat de conservació desfavorable. No hi ha cap planificació per la recuperació i divulgació dels elements patrimonials de gran valor • Infraestructures existents, en construcció o previstes, així com les graveres, que provoquen un important impacte paisatgístic	• Paisatges oberts i poc alterats, de qualitat. • Existència d'un important patrimoni arqueològic, arquitectònic, cultural i històric, així com les construccions de pedra seca, les cabanes de volta i altres elements del patrimoni etnològic. Alguns propietaris han procurat conservar algunes d'aquestes construccions. • Existeixen ajudes europees per a la rehabilitació i senyalització d'aquests elements. Alguns ens locals ho estan aprofitant en el marc d'iniciatives de promoció turística. • Valors geològics de primer ordre, com l'única gran llacuna endorreica de Catalunya i els afloraments guixencs a la serra llarga i a la serra d'Almenara, així com la flora associada. • Els exemples d'infraestructures per l'ús públic i turístic al voltant de valors ambientals (Utxesa, Unillla) han acabat tenint una resposta positiva i ha servit per fer un primer pas en la difusió i sensibilització. • Iniciatives per part d'ajuntaments i ens locals de creació i recuperació de productes turístics naturalístics.

2º AVALUACIÓ: OPORTUNITATS	2º AVALUACIÓ: AMENACES O REPTES
• Realitzar estudis sobre la biodiversitat i en especial sobre les aus estèpiques (censos) fent partícips els actors locals per fer disminuir la desconfiança. • Convertir els ENP en un gran espai d'investigació i gestió aplicada sobre la compatibilitat de l'agricultura i la conservació. • Adquisició per part de l'administració de finques estratègiques amb hàbitats prioritaris pot permetre complir alguns dels objectius de conservació més conflictius. • La gestió de boscos públics es pot orientar a la restauració d'hàbitats d'interès, per a la conservació de la flora i l'avifauna. • La restauració dels espais amb activitats extractives pot realitzar-se afavorint i creant hàbitats per a les aus d'interès. • La restauració de la vegetació de ribera pot generar hàbitats d'interès a mig termini i afavorir la biodiversitat en general i la qualitat paisatgística.	• La intensificació global del territori pot convertir els ENP en espais aïllats de semi-secà, insuficients per a la conservació de les espècies més exigents. • La lentitud intrínseca dels estudis científics i tècnics sobre les compatibilitat reg de suport-conservació poden col·lisionar amb les expectatives posades en els resultats dels plans pilot. • La coordinació positiva de tots els agents implicats en la gestió dels espais pot acabar sent un obstacle. • L'administració necessita ser eficaç amb la gestió dels espais de titularitat pública si no vol perdre'n la utilitat ambiental. • La modernització dels regs històrics pot no ser apta per a les aus d'interès. • L'extinció de poblacions de les espècies més crítiques poden posar en dubte la funcionalitat dels ENP i la gestió desenvolupada. • El desconeixement de l'ecologia i les necessitats de les poblacions d'aus alimenta discursos no beneficiosos per a la presa de decisions sobre la seva conservació. • Aturar la degradació progressiva de l'embassament d'Utxesa i el seu canvissar esdevé essencial si no es volen perdre els valors ornitològics

RECUPERACIÓ I CONSERVACIÓ DEL PATRIMONI NATURAL

2º AVALUACIÓ: OPORTUNITATS	2º AVALUACIÓ: AMENACES O REPTES
• Crear una imatge corporativa dels ENP per a la creació de centres de coneixement i interpretació dels valors naturals, històric-culturals i activitats tradicionals. Suma coordinada d'esforços donant lloc a una unitat de gestió. • Introduir mesures d'agricultura de conservació per tal d'estabilitzar rendiments i reduir costos. • El reg de suport en cultius llenyosos pot ajudar a optimitzar els rendiments i garantir-ne la permanència. • La diversitat de valors ornitològics de la plana, vinculada a grans espais d'interès natural propers pot impulsar una oferta de turisme ornitològic, afavorida per l'aeroport d'Alguaire. • Crear una marca de qualitat, lligada a produccions de qualitat dins els ENP. Procés complicat però molt important. • Ajudes per a agricultors joves amb projectes de futur en aquestes espais, que afavoreixin aquest sector de la població mantenir-se en	• Dependrà de què les administracions actuïn de manera decidida i amb dotacions pressupostaries importants per impulsar el conjunt d'iniciatives i alternatives que tinguin èxit. • La transformació de l'agricultura de secà tradicional a la de conservació necessita d'un procés de transferència de tecnologia i de assajos demostratius per tenir èxit de forma global, que ha de comptar amb el suport de l'administració.
• Sense un pla estratègic de foment de l'activitat econòmica i de millora dels serveis als municipis inclosos als ENP, més enllà de l'àmbit i objectiu del present Pla de Gestió, serà difícil aconseguir una correcta visualització dels ENP com a generador d'expectatives positives en comparació amb les grans inversions públiques als regadius perifèrics	

ACTIVITATS ECONÒMIQUES COMPATIBLES AMB LA CONSERVACIÓ

MODEL DE GESTIÓ i GOVERNANÇA DELS ESPAIS

PUNTS FEBLES I AMENACES O REPTES	PUNTS FORTS I OPORTUNITATS
• Les experiències de gestió directa del territori per part dels Departaments (DAR i DMAH) són limitades a iniciatives concretes i superficialment poc significatives • Tendència a limitar la gestió a l'aplicació de mesures compesatòries de declaracions d'impacte ambiental • Les mesures agroambientals van encaminades a recuperar guarets, erms i pràctiques agrícoles més respectuoses amb l'entorn, però han tingut una escassa incidència a causa de la seva complexitat • Molt baixa capacitat d'incidència en la conservació d'espècies i hàbitats fora de l'espai protegit	• Projecte Secans és un exemple incipient de gestió de l'espai protegit incorporant les seves funcions productives • Existeixen experiències concretes de gestió portades per empreses públiques amb eines diverses (Regsa, Regsega, Aeroport d'Alguaire) • Implicació interessant d'entitats de en la gestió d'alguns espais • Existència del Consorci d'Utxesa que ha implementat iniciatives vàlides de gestió • Possibilitats de gestió directa per hàbitats i espècies a través de finques públiques (finca de Mas de Melons, Timoneda d'Alfés, boscos públics, zona de policia de rius) força interessants • Existència d' interès avançat per part dels ajuntaments de l'àrea dels Secans de Mas de Melons-Alfés per constituir un consorci • Existència de voluntat expressada al procés participatiu de creació d'òrgans de gestió amb implicació dels agents locals • Existència d'experiències positives de gestió de les activitats extractives i les seves mesures compensatòries

3.4. DIAGNOSI ESPECÍFICA PER CADA ESPAI NATURAL PROTEGIT

Més enllà de la realització d'una diagnosi global del conjunt dels Espais Naturals Protegits de la Plana de Lleida, és ben cert que, tal com ha quedat ben palès a la memòria descriptiva, els diferents ENP que integren el present Pla presenten realitats diferents i especificitats molt destacades que, en una anàlsi conjunta, poden passar desapercebudes. En conseqüència, s'ha cregut convenient realitzar una diagnosi específica per cadascun dels sectors baixant d'escala i el nivell d'aproximació.

SECANS DE BELIANES-PREIXANA

PUNTS FORTS I OPORTUNITATS

- La topografia pràcticament plana, la relativa tranquil·litat al centre de l'espai i la dominància del conreu de cereal d'hivern però amb un cert mosaic de conreus arboris tradicionals al sud de l'espai i la presència d'arbres aïllats i construccions tradicionals fa que aquest espai presenta **bones poblacions de les espècies d'aus estèpiques lligades als camps de cereal**. Es tracta del **principal nucli reproductor del sisó** a la plana de Lleida (250-300 mascles), hi ha una molt **bona població de calàndria** (770 pp) i de **gaig blau** (30-45 pp), així com **presència nidificant de l'esparver cendrós** (5 a 10 parelles), de la **terrerola** (14 parelles) i del **torlit**.

- El **paisatge agrícola és obert i de qualitat**, sense massa elements distorsionadors excepte la presència de les instal·lacions de transformació d'algunes activitats extractives, algunes petites instal·lacions fotovoltaiques i algunes instal·lacions ramaderes força grans.

- Hi ha diverses **rutes senderistes** (relacionades amb el coneixement del patrimoni natural i etnològic) habilitades al municipi de Preixana i diverses rutes senderistes i excursionistes (GRs, PRs, ruta del Císter) properes.

- Existeixen **elements del patrimoni** interessants dins l'espai (cabanes, casetes de tàpia, molins del riu Corb, ulls del riu Corb) i a la perifèria (molins del Corb, Castells d'Arbeca i de Maldà, cascs urbans amb casalots medievals, reneixentistes i barrocs…).

- Les **activitats extractives** en funcionament estan desenvolupant **mesures compensatòries**.

- La **importància del sector ramader intensiu**, amb 29 explotacions dins l'espai, implica que bona part dels agricultors d'aquest secà tenen l'activitat diversificada.

- L'**agricultura de conservació** en el cas dels conreus herbacis està guanyant superficie i practicants dins d'aquest espai.

- La realització de les previstes **proves-pilot per avaluar la compatibilitat de la realització de regs de suport** i la conservació i millora de les poblacions d'aus als Plans de Sió serà una oportunitat per aprofondir en la investigació en aquests aspectes i permetrà prendre decissions adequades sobre com afrontar aquestes millores agronòmiques sense posar en risc els valors naturals de l'espai. Les proves-pilot també podrien ajudar a dissenyar

l'arquitectura de conreus de les zones de modernització dels regs històrics del Canalet, Sant Martí de Riucorb i Mina de Belianes).

PUNTS FEBLES I AMENACES

- Existeixen diverses zones amb regs històrics deficitaris (el Canalet (796,4 ha), Sant Martí de Riucorb (1082,9 ha) i Mina de Belianes (960,5 ha)) que aprofiten excedents del canal d'Urgell o del riu Corb, i que ocupen quasi la meitat de la superficie de l'espai. D'aquests no existeixen dades reals sobre dotacions de reg i alguns casos la infrastructura de regadiu és obsoleta o precària. La la seva posada en modernització prevista a l'Estudi d'Impacte Ambiental del Segarra-Garrigues pot suposar un risc de transformació de l'arquitectura de conreu amb resultats incerts sobre les poblacions d'aus. A més, les proves-pilot sobre compatibilitats d'aus (que també han de decidir sobre la possibilitat de posar en rec de suport per cereals i llenyosos 1599 hectàrees addicionals) no estan previstes en aquest espai sinó a Plans de Sió, on existeixen condicions climàtiques, agronòmiques i de biodiversitat lleugerament diferents.

- Pràcticament no existeix guaret i els marges entre parcel·les estan reduïts a la mínima expressió.

- Una part significativa de la superficie de l'espai (el 6%) està en mans d'empreses extractives, que ja estan explotant unes quantes desenes d'hectàrees.

- El tram de riu Corb que passa per l'espai està força degradat, tant morfològicament com, especialment, per la pràctica inexistencia de vegetació de ribera.

- En aquest espai no s'han realitzat estudis o proves-pilot associats a les declaracions d'impacte ambiental de projectes de transformació pel que no es tenen dades concretes sobre mesures aplicables segons la naturalesa, les pràctiques agrícoles i la idiosincràsia de l'espai.

- L'espai està aïllat de la resta del conjunt de l'ENP al sud de l'autovia A-2 i a l'oest de la carretera Tarragona-Tàrrega.

- Hi ha una manca pràcticament total de vegetació natural, que només ocupa un 0,8% de la superficie de l'espai.

- No existeixen finques públiques ni boscos públics a l'espai, més enllà del domini públic hidràulic del riu Corb.

- Està previst arranjar la carretera LV-2101 entre Preixana i Verdú, i un ramal més al nord entre Preixana i Tàrrega, obres que poden suposar impactes ambientals sobre la part nordoriental de l'espai.

- Existeixen 4 parcs solars en funcionament. La bona accessibilitat i la topografia planera poden facilitar l'existència de pressions futures sobre aquest tipus d'instal·lacions.

- Existeix una notable concentració de granges i activitats ramaderes intensives (en total 29) el que semblen indicar problemes de sobrefertilització i d'utilització masiva de fems, purins i gallinasses.

- Dos dels **municipis** que aporten territori a l'ENP (Vilanova de Bellpuig i Preixana) han continuat **decreixent demogràficament** durant la primera dècada del segle XXI. Mentre que els municipis situats al nord de l'espai, prop de l'eix de comunicació de l'autovia A-2 i comandats per Tàrrega, semblen tenir estructures socioeconòmiques més diversificades i poblacions més sòlides, els **municipis del sud** de l'espai **pateixen problemes rellevants**, incloent l'alt grau d'envelliment.

PLANS DE LA UNILLA

PUNTS FORTS I OPORTUNITATS

- Es tracta d'un **espai que**, tot i la presència propera del Canal d'Aragó i Catalunya (que funciona com a límit occidental de l'espai), per la seva cota i per la seva llunyania als projectes de transformació en regadiu més recents (Segarra-Garrigues, Algerri-Balaguer) **presentava expectatives més limitades de transformació en regadiu**.

- Presenta un **patrimoni geomorfològic singular i únic**: el Clot de la Unilla, única **llacuna endorreica** de Catalunya, amb una orla de vegetació halòfila interessant. Quant aquesta llacuna s'omple seguint períodes cíclics de forta precipitació hivernal i primaveral, atreu nombroses espècies d'avifauna lligades a les zones humides i permet el desenvolupament de flora de zones humides amb espècies força singulars.

- La ubicació de l'**aeroport d'Alguaire al sud de l'espai**, tot i el seu considerable impacte paisatgístic i territorial, ha generat l'oportunitat d'establir un pla de mesures compensatòries encaminades a la gestió de finques agràries amb mesures de foment i conservació de la biodiversitat. Aquest programa està gestionat per Acció Natura – entitat de custòdia històricament vinculada a l'espai – que ha establert contractes directes amb els pagesos (dins i fora de l'ENP), amb bona acceptació per part dels propietaris i resultats interessants, i amb una duració del programa indefinit

- Es tracta d'un espai amb un **paisatge obert situat en un altiplà**, tot i les alteracions perifèriques que presenta.

- Hostatja la major part de la **població hivernant de xurra** a Catalunya (tant dins de l'ENP com a la seva periferia). També té una **bona població de calàndria** (amb més de 100 pp), de **xoriguer petit** (8pp) i **parelles nidificants d'arpella** (1 pp), **sisó** (5-10 mascles) i **esparver cendrós** (4 pp). També és un espai interessant per la **cogullada fosca** amb entre 10 i 50 pp.

- Els dos **municipis** que aporten territori a l'ENP (Alguaire i Almenar) tenen una **evolució socioeconòmica positiva**, amb creixements demogràfics continuats des de mitjans del segle XX (tot i que perdura un alt índex d'envelliment) i una **estructura ocupacional relativament diversificada**, amb les oportunitats que l'aeroport d'Alguaire i el futur polígon industrial d'Almenar poden suposar.

- **Bona part dels propietaris tenen terres als regadius confrontants**, el que permet una major diversificació dels ingressos, tot i que possiblement una menor atenció i menor innovació a les zones de secà.

PUNTS FEBLES I AMENACES

- Petita dimensió de l'espai, amb menys de 1000 ha, i que no ocupa, ni de bon tros, la zona d'altiplà cerealístic (els Plans de Sas) que té bones condicions per algunes de les espècies d'aus d'interès (xurra, calàndria, sisó, xoriguer petit i esparver cendrós). Espai distal i relativament allunyat dels diversos sectors de l'ENP.

- Percentatge molt baix d'erms i vegetació natural, només d'un 2,2% de la totalitat de l'espai, concentrats al voltant del Clot i, de manera molt petita, als vessants que menen cap Alguaire i Almenar (est) i cap al canal d'Aragó i Catalunya (oest), en aquest cas amb pinedes de pi blanc no massa interessants des d'un punt de vista ambiental.

- Zona amb un monoconreu d'ordi, amb parcel·les grans, marges dels camps de conreu molt petits i tractats, amb molt baix percentatge de guarets (fora dels promoguts a través del programa de mesures compensatòries de l'Aeroport d'Alguaire) i de zones en agricultura de conservació.

- Donades les característiques edafoclimàtiques de la zona, els rendiments mitjans dels cereals d'hivern són força baixos (2000-2500 kg/ha).

- S'ha produït una notable afectació per l'autovia de la Vall d'Aran, actualment en construcció, i que creua l'espai pel seu costat est. A més de l'impacte paisatgístic, és d'esperar un risc de mortalitat per les espècies d'interès a causa de col·lisions i un cert aïllament respecte als vessants amb vegetació natural que limiten l'altiplà per l'est.

- Important afectació per activitats extractives (que tenen en concessió el 10% de l'espai), amb impactes paisatgístics molt grans pels munts de materials no utilitzats que alteren de manera molt remarcable les visuals i la configuració geomorfològica de l'espai.

- Està previst la futura construcció d'una zona industrial al marge nord-est de l'espai, dins del terme d'Almenar, que tindrà impactes paisatgístics i que implicarà nous factors d'alteració lligats a la presència humana.

- El valor intrínsec de la llacuna endorreica és molt incomprès entre la població de la zona.

- Presència d'una planta de compostatge de residus urbans orgànics al límit sud de l'espai, que afavoreix la presència d'espècies de fauna antropòfiles, que poden predar sobre les espècies d'interès.

- Pràcticament sense patrimoni històric, arqueològic o etnològic de rellevància dins de l'espai. Les restes dels castells d'Almenar i Alguaire es troben en molt mal estat de conservació i amb un entorn molt degradat.

SECANS DE LA NOGUERA

PUNTS FORTS I OPORTUNITATS

- Per qüestions de cota i de topografia, no existeixen massa expectatives de transformació a regadiu al subsector nord d'aquest espai.

- En aquest espai es concentra gairebé el 85% de les parelles nidificants de xoriguer petit a la Plana de Lleida. També hi ha presència de gaig blau, esparver cendrós, calàndria, terrerola vulgar, sisó i arpella pàl·lida, a més de bones poblacions de rapinyaires sedentaris i provinents dels espais prepirinencs amb els quals contacta pel nord.

- A la totalitat de l'espai hi ha una gran superfície de vegetació natural que comptabilitza pel 37,5 % de la superfície (tot i que és molt més important a la Serra Llarga, amb un 44%, ja que en el sector sud dels Secans de Balaguer només suposa un 4%). El 26% de la superfície total correspon a hàbitats de la Directiva, i un no menyspreable 14% de la superfície total correspon a hàbitats d'interès prioritari, especialment les brolles gipsícoles que tenen aquí la millor representació del país.

- Bona part de la vegetació natural se situa dins de boscos públics, la major part en mans dels ajuntaments. Aquests sumen 2.324 ha que comptabilitzen pel 26% de la totalitat de l'espai. Tots ells es concentren al subsector nord.

- El paisatge de l'espai és singular i relativament ben conservat. La visualització de la Serra Llarga des del sud es percep com una successió de turons arrodonits i característics que s'eleven sobre una plana, al nord dels quals es desenvolupen mosaics de conreus herbacis, arboris, brolles i boscos, amb una estructura més pròpia de la muntanya prepirinenca. El subsector sud presenta un bonic mosaic de conreus de cereal amb alguns turons centrals (com el de Mormur) amb petites restes de carrascar.

- Presència de patrimoni històric i cultural interessant, dins de l'espai (per exemple les restes d'un castell i una església romànica al poble abandonat de la Figuera (que té a més un important potencial turístic), o els trullets d'Algerri) i a la perifèria, especialment al subsector nord, amb castells interessants a Castelló de Farfanya i Algerri, i jaciments arqueològics d'interès a la zona de Gerb, a més de trobar-se molt proper als monuments de la ciutat de Balaguer.

- Existeixen rutes senyalitzades a la Serra Llarga, especialment dins del terme d'Algerri.

- La incidència de la sembra directa i l'agricultura de conservació al subsector nord és bastant elevada (> 40%).

- Al subsector sud s'ha realitzat un Pla Pilot de Mesures Agronòmiques, finançat per REGSA, que ha permès assajar diverses tècniques de compatibilització de pràctiques agrícoles i conservació de la biodiversitat.

- Gran part dels propietaris agrícoles, tant al subsector nord com al sud, tenen terres en zones de regadiu incloses a l'Algerri-Balaguer. Això propicia una diversificació de les explotacions però menys interès en la innovació tecnològica del secà.

- Les "torres" existents als Secans de Balaguer, habitatges lligats a l'explotació agrícola i ramadera, tenen un interessant potencial turístic o de transformació a allotjaments.

PUNTS FEBLES I AMENACES

- Al subsector sud (Secans de Balaguer), en cota semblant o inferior als regs de l'Algerri-Balaguer i topografia més planera, han existit expectatives d'implantació de regs de transformació i o suport alimentades durant anys per diverses administracions.

- Tot i la potència del municipi de Balaguer i la seva situació relativament propera, els municipis de Castelló de Farfanya i Algerri continuen perdent població i mantenint índexs d'envelliments destacats, que s'estenen als municipis del nord i oest de l'espai. Algerri, Castelló de Farfanya i Ivars de Noguera tampoc tenen pràcticament allotjaments turístics que aprofitin l'interès paisatgístic i patrimonial de l'espai i el seu entorn.

- Existeixen grans activitats extractives en la perifèria del sector sud de l'espai, amb importants impactes paisatgístics per la presència de grans instal·lacions de transport, classificació i transformació de tipologia industrial.

- Està previst realitzar el condicionament de la carretera C-26 que pot tenir cert impacte en la zona plana del subsector nord. També està previst convertir en carretera un vial que surt cap al nord-est des de Castelló de Farfanya per connectar amb la C-12.

- Els rendiments del cereal d'hivern al subsector sud són baixos (mitjanes de 2000 kg/ha).

- Tot i que per les grans dimensions de l'espai el nombre d'activitats ramaderes intensives no és massa gran (14), aquestes es troben concentrades en algunes agrupacions molt destacades (al nord i oest d'Algerri) amb importants impactes paisatgístics i evidències de sobrepastura.

- L'estat de conservació del riu Farfanya és regular, amb un bosc de ribera bastant degradat.

- Alguns dels boscos públics es troben replantats amb pi blanc, afectant als hàbitats d'interès comunitari i prioritaris potencials, i no aportant especial valor ambiental afegit.

BELLMUNT - ALMENARA

PUNTS FORTS I OPORTUNITATS

- L'espai és un dels **principals nuclis reproductors del sisó**, amb característiques favorables per aquesta espècie (87 leks el 2008). També és important per l'esparver cendrós (7 parelles el 2009), el torlit (60-90 parelles) i té una presència menor de gaig blau i calàndria. Altres espècies d'aus protegides presents inclouen la cogullada fosca, el cucut reial i nombroses aus rapinyaires.

- El pas del **Canal d'Urgell** de nord a sud dividint l'espai **ha configurat** un impacte paisatgístic poc visible però **un espai singular que recrea tallats o cingles terrosos** que permeten l'existència d'espècies pròpies d'aquests espais: pardal roquer, abellerol, xixella...

- L'espai presenta pràcticament un 15% de la seva **superfície** total ocupada per **vegetació natural**, de la qual una part significativa (el 4% de la totalitat) correspon a **brolles gipsícoles (hàbitat d'interès prioritari)**. Això permet l'existència de 3 espècies de flora protegides al Catàleg de Flora Amenaçada de Catalunya.

- Una mica més del 9% de la totalitat de l'espai està incorporat a **boscos públics** propietat dels ajuntaments de la zona.

- La **Serra de Bellmunt-Almenara** té un **important valor paisatgístic** tant en les visuals de l'espai des de l'exterior – petita serra que trenca la continuïtat de la plana de l'Urgell i la Noguera - com la seva percepció interior, en forma de vasta fondalada amb paisatges agrícoles amplis dominats pels conreus herbacis (80% de la superfície del sector).

- Existència a l'interior de l'espai de **punts singulars des d'un punt de vista patrimonial i de referència paisatgística**, com el Pilar d'Almenara, que poden permetre solucions específiques. La morfologia sinuosa, la vall anticlinal que aïlla la serra i el teixit de camins que la cobreixen fa l'espai molt propici per practicar o organitzar-hi activitats de lleure.

- A partir de l'aplicació del **Pla Pilot de Mesures Agronòmiques** finançat i promogut per REGSEGA, s'ha arribat a una **superficie de sembra directa d'un 50% de la totalitat de conreus herbacis**, a més d'haver pogut assajar mesures innovadores com els guarets semillats, les parcel·les de lleguminoses i altres.

- La major part dels **propietaris tenen terres als regadius confrontants** (sud i nord) per la qual cosa garanteixen una diversificació d'ingressos i d'activitat però, segurament, menys atenció innovadora a la part del secà.

- Existeixen **elements del patrimoni històric remarcables** dins l'espai (elements de la Guerra Civil relacionats amb la Batalla del Segre, el Pilar d'Almenara, cabanes (incloent les cabanes de volta de porta lateral, de gran bellesa constructiva i molt restringides a aquest àmbit i al municipi veí de Puigverd d'Agramunt), les antigues guixeres i fora, amb els Castells del Sió (Preixens, Butsènit, la Guàrdia de la Sentiu) i a alguns municipis del sud de l'espai (Penelles), jaciments ibèrics, …).

- El pas del Canal d'Urgell per l'espai incorpora tot un patrimoni lligat a aquesta obra hidràulica que en breu complirà 150 anys d'història: les banquetes (que tenen potencial per al lleure), casilles de canalers, boqueres, salts... El fet que la Casa Canal de la Comunitat General de Regants del Canal d'Urgell estigui treballant per crear productes turístics i interpretatius permet aspirar a la voluntat de desenvolupar accions específiques per la Serra de Bellmunt-Almenara, més tenint en compte que aquesta està delimitada pel canal i les seves sèquies, però no va ser objecte de la gran transformació que implicà el canal, de manera que és una espectadora d'aquesta transformació i un testimoni del passat.

PUNTS FEBLES I AMENACES

- Gran utilització de les parcel·les de secà com receptoris de dejeccions ramaderes a causa de la gran concentració de granges intensives, amb 8 explotacions dins de l'espai i moltes més a la perifèria. Com a conseqüència, es produeix un excés d'aplicacions de fems, purins i gallinasses que ha redundat en nombrosos casos de sobrefertilització (tal com ha quedat palès als estudis de la prova-pilot realitzat per REGSEGA).

- L'interès del poble de Bellmunt d'Urgell com mirador paisatgístic ve condicionat per la presència a la seva perifèria nord d'abocaments incontrolats de runes i andròmines, una planta fotovoltaica i nombroses naus ramaderes, amb un aspecte descuïdat i periurbà.

- Existència d'un abocador incontrolat de runes, andròmines i restes agrícoles al nord de Bellcaire d'Urgell i Castellserà, dins la serra.

- Existència d'activitats singulars com 2 centrals fotovoltaiques.

- Un 1% de la totalitat de l'espai, situat íntegrament sobre boscos públics, està reforestat amb pi blanc i fins i tot espècies al·lòctones com el xiprer blau, sense aportar valor ambiental afegit i afectant a àrees potencials d'hàbitats d'interès prioritari.

- Està previst condicionar la carretera de Bellmunt d'Urgell a Montgai, que creua l'espai de nord a sud, i que podria tenir impactes paisatgístics sobre l'espai.

- Part dels municipis que aporten territori a l'ENP continuen perdent població (Montgai, Bellmunt d'Urgell, Bellcaire d'Urgell) i en general, exceptuant els extrems (Balaguer a l'oest i Agramunt a l'est) amb alts índexs d'envelliment i alta ruralitat en els paràmetres d'estructura sociolaboral.

SECANS DEL SEGRIÀ I UTXESA

PUNTS FORTS I OPORTUNITATS

- Espai força divers, que incorpora zones cerealístiques, erms amb vegetació natural de tipologies molt diverses, conreus tradicionals llenyosos de secà i zones humides molt biodiverses (l'embassament d'Utxesa). Els espais antigament incorporats al PEIN que s'inclouen ara dins l'ENP (Tossals de Carrassumada, Erms d'Aitona, Tossals de Montmeneu i Utxesa) presenten una mostra molt significativa dels hàbitats i les espècies dels espais estèpics de la vall de l'Ebre.

- Paisatgísticament, presenta tres singularitats molt remarcables: el tossal i l'ermita de Carrassumada, punt de referència del nord de l'espai i a més excel·lent mirador paisatgístic, l'embassament d'Utxesa, singular per la seva integració i aspecte de naturalitat, i el Tossal de Montmeneu, la forma cònica del qual és visible des de tot el migjorn lleidatà.

- L'Embassament d'Utxesa i els seus pantans satèl·lits hostatgen bona part de la població nidificant d'arpella del país (16 pp el 2009, el 27% del total de la Plana de Lleida), colònies de nombroses aus aquàtiques protegides i d'interès, així com parelles nidificants de tres espècies d'aus de canyissar força rares al país: la mallerenga de bigotis, el repicatalons i la boscarla mostatxuda. A més, té una orla de vegetació halòfila força interessant amb presència d'una espècie de flora protegida (*Limonium latebracteatum*) i una orquídia d'aigua dolça també protegida (*Orchis palustris*).

- Aquest espai és força important per la xurra (amb 4-6 parelles nidificants) i la ganga, dos de les espècies més escasses del país. Hi ha una bona població de calàndria (unes 535 pp), gaig blau (10% de la població catalana), terrerola comuna i terrerola rogenca. Altres espècies protegides d'interès presents són el torlit, la cogullada fosca, el trobat, el cotoliu, el sisó i el xoriguer petit, a més de molts rapinyaires.

- Els espais d'erms estèpics situats en diverses àrees de l'espai recullen formacions de llistonars, espartars, brolles i garrigues amb espècies de flora i invertebrats força destacades en el conjunt del país. Apart, presenta arbres singulars de característiques notables – especialment pins blancs - acompanyant casetes i masets tradicionals.

- Hi ha 333 hectàrees de boscos públics, en propietat dels ajuntaments de la zona, situats al l'extrem SW de l'espai i que acullen hàbitats naturals d'interès

- Existeix el Consorci d'Utxesa (format per Torres de Segre, Aitona i en breu Sarroca de Lleida) que està impulsant accions de gestió i d'equipament per l'ús públic de l'embassament i el seu entorn, com el Camí Natural del Riu i la recuperació per l'ús públic d'edificis de l'antic poblat de FECSA-ENDESA. Aquesta empresa, propietària de l'embassament i part de les instal·lacions i el sòl perifèric, té una bona predisposició a la realització d'aquestes accions.

- L'espai té una situació propera a un altre espai natural d'interès com és l'Aiguabarreig Segre-Cinca i connecta físicament amb els Secans de Mas de Melons-Alfés.

- Existeixen **elements del patrimoni arquitectònic remarcables** dins l'espai i a la seva perifèria: cabanes de volta, masos i alguns jaciments ibèrics dins l'espai, així com pobles perifèrics amb monuments de gran interès (castell de Sarroca de Lleida, restes de castell i ermita romànica a Aitona, restes de castell i molí recuperat a Torres de Segre, restes d'una basílica paleocristiana a la Granja d'Escarp, restes de castell a Alcanó, i cascs urbans interessants). Destaca l'ermita de Carrassumada, al nord de l'espai, referent simbòlic i espiritual dels pobles de la zona, a més de privilegiat mirador paisatgístic.

- Les activitats ramaderes intensives no són tan presents com en d'altres espais, i amb **menys incidència de les granges intensives de porcs**. Hi ha 15 activitats ramaderes situades dins l'ENP, 3 de les quals corresponen a activitats apícoles.

- El sector d'activitats extractives **només** presenta **dues explotacions menudes** i no representa un risc significatiu d'impactes paisatgístics i ambientals.

- La **regularització urbanística de les urbanitzacions de l'embassament d'Utxesa** que està engegant l'ajuntament de Torres de Segre permetrà dotar a aquests nuclis urbans dels serveis essencials, incloent l'abastament d'aigua de boca i el sanejament d'aigües residuals (que actualment van a parar a l'embassament).

- L'**agricultura** a la zona i als municipis de l'entorn, especialment els situats al llarg del riu Segre, és **moderna i dinàmica**; les condicions climàtiques de l'espai permeten varietats de fruiters més primerencs i s'ha passat des de l'experiència del reg tradicional a l'aplicació de regs molt modernitzats

- L'estudi d'impacte ambiental del projecte de transformació del Segarra-Garrigues planteja la **dotació en reg de suport fins a 1812,46 ha d'aquests conreus**, el que permetrà estabilitzar rendiments i millorar les seves possibilitats agronòmiques.

PUNTS FEBLES I AMENACES

- La **qualitat de l'aigua** del canal de Seròs i de l'embassament d'Utxesa es veu afectada **per abocaments industrials a la ciutat de Lleida**, derives de **contaminants agraris** al llarg del recorregut del canal i **abocament d'aigües residuals** de diversos pobles de les Garrigues i urbanitzacions perifèriques, el que posa en risc el seu interès natural actual en un procés de canvi ecològic manifestat per la rarificació de les espècies que s'alimentaven de macròfits aquàtics.

- **L'espai protegit delimitat** l'estiu de 2009 **presenta algunes incorreccions**, ja que inclou sòl urbà dels municipis de Torres de Segre i Aitona (urbanitzacions de l'embassament amb capacitat per 250 habitatges) i industrial del municipi de Seròs (indústries de la carretera C-14).

- Part de l'entorn de l'embassament d'Utxesa i satèl·lits, que presenta una bona mostra de **vegetació halòfila**, ha estat **afectat per les urbanitzacions** i especialment per les roturacions per guanyar sòl agrícola.

- L'embassament d'Utxesa i el propi canal de Seròs subministra aigua de boca i de reg a nombrosos particulars i pobles, que estableixen una relació directa amb FECSA-ENDESA, la propietària de la concessió, **sense que es conegui les dades totals d'extraccions**.

- Una línia d'alta tensió travessa l'espai en diagonal, produint impacte paisatgístic i possiblement impacte sobre les aus. Existeixen, a més, 3 centrals o parcs fotovoltaics dins de l'espai

- Una part significativa de la meitat nord de l'espai està ocupat per conreus de fruita dolça en regadiu, que han transformat zones de conreus tradicionals i erms al Tossal de Carrassumada, a les vores de l'embassament i als Erms d'Aitona. Algunes de les infrastructures associades a aquests regadius, com la bassa i elevació del Tossal de Carrassumada, tenen un important impacte paisatgístic. Existeixen, de fet, 384,3 ha de conreus en regadiu que suposen pràcticament el 5% de la totalitat de l'espai.

- L'Estudi d'Impacte Ambiental del projecte de transformació del Segarra-Garrigues planteja regs de suport a 831,06 ha en conreus de cereal i llenyosos en la zona de connexió amb els secans de Mas de Melons i Alfés, sense cenyir-les a la realització de proves-pilot in situ.

- Una part significativa de l'espai està ocupada per conreus arboris de secà tradicionals (oliveres i ametllers) dels quals no es percep la seva utilitat per la conservació de les aus estèpiques que habitualment han monopolitzat el discurs de conservació; així, el paper ambientalment molt rellevant d'aquests tipus de conreus no s'ha aconseguit explicar raonablement i es percep que la inclusió d'aquests conreus a l'ENP és "il·legítima".

- Les bones característiques climàtiques de la zona (varietats de fruita dolça primerenques) i l'èxit dels conreus arboris en regadiu existents a la perifèria de l'espai impliquen nombroses pressions i expectatives sobre la transformació, així com la cultura tradicional del reg molt sofisticada en els darrers temps en el disseny i gestió de regs modernitzats de cultius arboris.

- Alguns projectes futurs de gran rellevància ambiental, com el futur abocador de Seròs o la central tèrmica de Mequinensa, són percebuts com una amenaça per part de la població local i utilitzats com un argument de qüestionament sobre l'arbitrarietat de les decissions de protecció ambiental.

- Existeix una situació socioeconòmica força diferent entre els pobles situats a tocar del riu Segre (a l'oest), molt més rics, i els situats a la part interior (est i sud) de l'espai, que han continuat perdent població en la darrera dècada (com és el cas de Llardecans, Sarroca i la Granja d'Escarp). En general, en aquests pobles hi ha un alt grau d'envelliment i una gran dedicació de la població a l'agricultura.

- Pràcticament no existeixen allotjaments turístics als municipis que aporten territori a l'ENP.

- El condicionament de les carreteres C-45 i C-12, i la previsió de pas d'una nova carretera a l'extrem SW de l'espai poden tenir impactes ambientals rellevants sobre l'espai.

SECANS DE MAS DE MELONS - ALFÉS

PUNTS FORTS I OPOTUNITATS

- L'espai de Mas de Melons – Alfés presenta, en les seves més de 7.600 hectàrees, un 18% de vegetació natural que té mostres molt rellevants dels hàbitats estèpics de la vall de l'Ebre (timonedes, espartars, brolles, llistonars i garrigues) que incorporen nombroses espècies de flora i invertebrats protegits i/o d'interès. La timoneda d'Alfés es tracta d'un hàbitat singular en el context de Catalunya.

- Els hàbitats naturals i les extensions de conreus herbacis, han permès l'existència d'una notable avifauna, que incorpora diverses parelles de sisons (16-50 mascles), una part significativa de la població de gaig blau catalana (30 pp), una part molt important de la població catalana de torlit, el 20% de la població de terrerola comú (175 pp), una bona població de calàndria (527 pp), edificacions tradcionals amb reproducció esporàdica del xoriguer petit i, com a part essencial, la pràctica totalitat de la població reproductora de ganga a Catalunya (50-60 pp) i la totalitat de la població reproductora de trenca a la Península Ibèrica (2 pp el 2009). A més, nombroses altres aus d'interès (com diversos rapinyaires, siboc, merla roquera, pardal roquer, terrerola rogenca, cogullada fosca, còlit negre, gralla de bec vermell) poblen aquest espai.

- La finca de Mas de Melons amb 1340 ha és propietat del DMAH de la Generalitat de Catalunya i recull mostres molt significatives dels hàbitats i de les espècies d'interès. La seva adscripció al Projecte Secans permet una gestió més integrada més enllà dels propòsits purament de protecció de la biodiversitat.

- Més enllà de la finca de Mas de Melons, existeixen 284 ha de boscos públics en propietat dels ajuntaments de la zona.

- La finca on s'assenta l'aeròdrom i la timoneda d'Alfés va ser adquirida per la Generalitat de Catalunya (DPTOP) al Ministeri de Defensa l'any 2000.

- El riu Set, relativament encaixonat al pas per l'espai, manté un estat de conservació acceptable, amb restes de boscos de ribera i canyissars d'interès, i algunes balmes o parets al seu petit congost que afavoreixen la presència d'aus rupícoles com el còlit negre.

- L'Estudi d'Impacte Ambiental del projecte de transformació del Segarra-Garrigues planteja la instal·lació de regs de suport per 1074,58 hectàrees de conreus llenyosos – amb certs condicionants – qüestió que ajudarà a afavorir una major estabilització dels rendiments i les possibilitats de millores en aquests conreus.

- El fet que el Projecte Secans estigui centralitzat a una oficina a Artesa de Lleida, i el fet de "l'antiguitat" en la protecció de les finques d'Alfés i de Mas de Melons, ha permès una major implicació per part dels municipis que aporten espai protegit en les accions de gestió i millora, i una major atenció del DMAH sobre aquest espai (també lògicament propiciat per la propietat de la finca de mas de Melons). De fet, aquests ajuntaments, que reclamen la constitució d'un consorci, actuen en alguns casos com un òrgan consorciat.

- Existeixen encara **diversos ramats d'ovelles i cabres que practiquen les pastures extensives** dins l'espai. Dins l'ENP estan censades 7 explotacions d'oví i cabrum. També hi ha censades 2 explotacions apícoles.

- Existeix una **rica toponímia** sobre molts aspectes geogràfics, naturals i etnològics que els ajuntaments i estudiosos de la zona entenen com un patrimoni a conservar.

- L'espai té un **molt espectacular patrimoni cultural** al seu interior: destaquen les pintures rupestres i gravats paleolítics al llarg del riu Set, en diversos jaciments alguns dels quals s'estan habilitant, al Cogul, per la seva visita i interpretació. Hi ha una notable quantitat de cabanes de volta, algunes de les quals estan senyalitzades (i sobre les quals existeixen inventaris "informals" dels termes d'Artesa de Lleida i Castelldans), i restes tradicionals de basses d'abeuradors, antigues pedreres i alguns masos d'interès, com el mateix Mas de Matxerri i el Mas de Melons (tots dos propietat del DMAH), o peixeres al riu Set. L'entorn de l'aeròdrom d'Alfés manté elements interessants de l'aeròdrom militar republicà de la Guerra Civil. Els pobles perifèrics mantenen també elements històrics d'interès com són l'església romànica d'Alfés, el castell-palau d'Aspa, les restes del castell i d'un convent a Castelldans, o el castell d'Albatàrrec.

- Existeix un notable consens en la necessitat d'equipar l'espai amb un **Centre d'Interpretació de la Biodiversitat** al terme de Castelldans.

PUNTS FEBLES

- L'**extinció recent de l'alosa becuda a la timoneda d'Alfés** i l'aparent ruderalització d'aquest espai tan singular ha suposat un cop dur a la credibilitat de les actuacions de conservació del DMAH.

- La situació de la **trenca**, **amb una població decreixent** que està al límit mateix de l'extinció, resulta difícil de redreçar, tot i l'existència d'hàbitats favorables, sinó es realitzen actuacions de reintroducció en el medi natural.

- El **sector de Torreribera**, on s'assenta actualment la població de trenca, està **amenaçat** pel creixement previst en infrastructures de comunicació i l'extensió dels polígons industrials, que pràcticament encerclaran l'espai.

- Els **herbassars de Castelldans**, única zona humida de l'espai incorporada a l'Inventari de Zones Humides de Catalunya, presenta un **estat de conservació deficient**, amb cremes de part del seu perímetre i abocaments incontrolats de runes.

- Les obres actualment en marxa de **concentració parcel·lària** entre Alfés i Aspa estan provocant un **impacte paisatgístic considerable**.

- L'Estudi d'Impacte Ambiental del **projecte de transformació** del Segarra-Garrigues **planteja la possibilitat d'implantar regs de suport a 742,59 ha de cereals i conreus llenyosos** a la zona de transició o connexió vers els Secans de Segrià-Utxesa, sense que es plantegi la realització de proves-pilot locals per avaluar la compatibilitat entre les noves arquitectures de conreu herbaci i l'avifauna existent.

- Una part significativa dels **boscos públics estan reforestats amb pins blancs**, en àrees on potencialment s'haurien de desenvolupar altres tipus de vegetació de major interès.

- Els **rendiments mitjans dels conreus majoritaris de cereal d'hivern** (ordi) **són molt baixos**, entre 2000 i 2500 kg/ha i any. L'impacte de la sembra directa o l'agricultura de conservació és molt baix (amb molt poca experiència, tot i que dins de la finca de Mas de Melons uns parcers la practiquen), i la incidència dels guarets mínima. En general, es realitza una llaurada molt intensiva, especialment després de la sega (finals de maig) el que comporta un canvi de l'hàbitat força intens, deixa desprotegida les cries de pteròclids, es per potencial alimentari per les aus i fins i tot potser es produeixen encara destruccions de nius.

- Les característiques climàtiques de la zona fa que en alguns dels municipis es realitzi la sega del cereal abans (finals de maig) que en d'altres sectors de l'ENP, el que **dificulta l'aplicació estandaritzada de les mesures agroambientals**.

- S'observa la **tendència a la lignificació de molts erms**, on la incidència de la retama és molt important.

- Part dels **boscos comunals** han estat **reforestats amb pi blanc**, sense que aquestes arbredes aportin cap valor ambiental rellevant a l'espai, i impedeixin la regeneració dels hàbitats potencials – brolles, garrigues, espartars, llistonars – de major interès.

- La **presència de l'abocador comarcal de residus sòlids urbans** del Segrià molt a prop del límit occidental de l'espai **provoca una alteració paisatgística notable**, l'envolament de residus plàstics que arriben a l'interior de l'espai i l'atracció de grans quantitats d'aus oportunistes (còrvids, gavines, estornells, milans) que poden produir efectes negatius a l'espai per predació.

- Tot i els beneficis ambientals importants de la **ramaderia extensiva**, en alguns punts propers als masos on s'estabulen els ramats es produeixen fenòmens clars de **sobrepastura i erosió**, fins i tot a tocar del mas de Matxerri. També **es pastura durant l'època de nidificació de les aus a les zones de cries**.

- Existeixen algunes **instal·lacions estranyes dins l'ENP**, com és el camp d'aeromodelisme d'Artesa de Lleida, o una petita deixalleria situada al camí de Matxerri – que s'ha convertit en un abocador incontrolat de runes i deixalles – o una central solar fotovoltaica.

- Tot i l'interessant patrimoni cultural i el paisatge, la **infraestructura preparada per a l'ús públic es limita a algunes senyals d'itineraris senderistes del Consell Comarcal**, la senyalització d'alguns pocs elements, i la senyalització incipient de la finca de Mas de Melons i de l'entorn de l'aeròdrom d'Alfés.

- **Pràcticament no existeixen allotjaments turístics** als municipis que aporten territori a l'ENP.

- Existeix una **situació socioeconòmica dels municipis** que aporten territori a l'ENP **desigual**. Fora de la potència econòmica i demogràfica de Lleida, els municipis situats al nord de l'espai – en la zona plana on s'assenten els regadius – tenen certs creixements, però els situats al sud de l'espai (Alfés, Aspa i el Cogul) continuen perdent població durant la primera dècada del segle XX i, en general, tota la zona pateix un alt grau d'envelliment.

- Està **previst condicionar diverses carreteres que creuen l'espai**: la C-12, la LV-7021 (Aspa-Artesa), la LV-7003 (Alfés-Aspa) i les carreteres entre el Cogul i Castelldans i el Cogul i l'Albagés, obres que poden provocar impactes sobre l'espai.

GRANYENA

PUNTS FORTS I OPORTUNITATS

- **Bona part de l'espai queda**, per cota, **fora de l'àmbit regable del Segarra-Garrigues**, per la qual cosa no hi existeixen expectatives de transformació. Tot i així, aproximadament una quarta part de l'espai – franja occidental – sí entra en l'àmbit regable del Segarra-Garrigues sense que, mentres es tinguin en compte mesures correctores, sembla que puguin haver impactes molt significatius sobre la biocenosi de l'espai.

- Aquest **espai presenta** una topografia de valls i vessants en mosaic, amb taques apreciables de vegetació natural (18% de la totalitat de l'espai), bones extensions de conreus herbacis (66% del total) i també de llenyosos (16%), **estructura molt adequada per l'àguila cuabarrada**, que té en aquest espai una de les millors zones de dispersió de juvenils del país. A més, també hi ha poblacions petites d'altres aus estèpiques d'interès, com el torlit, el sisó (5-10 mascles), la calàndria (9-27 parelles), la cogullada fosca, la terrerola comuna, l'enganyapastors, l'hortolà, la tallareta cuallarga i altres aus rapinyaires.

- El **paisatge rural té força qualitat**, sense que existeixin alteracions importants.

- Existeix un **notable patrimoni en forma de castells** (Guimerà, Montoliu de Segarra, Verdú, la Curullada, Granyena de Segarra, la Fonollosa, Torre Saportella, Granyanella) i cascs urbans força estètics als pobles que se situen dins l'espai protegit i a la seva perifèria, entre els quals destaquen els cascs urbans de Verdú i de Guimerà. També cal citar l'església romànica de Verdú i altres petites esglésies o ermites.

- La importància de la **ramaderia intensiva** és **menor** en aquest espai, amb només 7 explotacions situades dins l'ENP.

PUNTS FEBLES I AMENACES

- La pràctica totalitat de l'espai és de propietat privada; **no existeixen boscos públics**.

- L'**espai** es troba relativament **aïllat de la resta de sectors de l'ENP**, al sud de l'autovia A-2 i a l'est de la carretera C-14.

- **L'objectiu principal de conservació** de l'espai (manteniment del mosaic territorial per garantir la continuïtat de l'hàbitat adequat per la dispersió dels juvenils d'àguila cuabarrada) **és força diferent a la resta de sectors de l'ENP**, el que pot suposar certa incomprensió per part dels habitants dels municipis que hi aporten territori i desencaix en el global de la gestió de l'ENP.

- Molts dels **pobles** que aporten territori a l'ENP – exceptuant les capitals comarcals Tàrrega i Cervera i Granyanella, situada també a tocar de l'eix de l'autovia Ap-2 – **continuen perdent població** durant la primera dècada del segle XXI (és el cas de Guimerà, Granyena de Segarra i Ribera d'Ondara). En general, l'índex d'envelliment és força important, incloent pobles com Guimerà, Montoliu de Segarra i Montornès de Segarra que tenen índexs força elevats.

- Està **previst condicionar diverses carreteres que creuen l'espai**: la LV-2101 de Montornès de Segarra a Montoliu de Segarra i la pista que porta de Montornès de Segarra a Granyena de Segarra, així com la C-14, que limita en un curt tram l'espai de l'oest. Aquestes obres poden provocar impactes als espais.

PLANS DE SIÓ

PUNTS FORTS I OPORTUNITATS

- Els Plans de Sió destaquen per acollir la 2ª-3ª (depenent dels anys) **població de sisó** de Catalunya, amb gairebé 340 mascles. També apareixen **bones poblacions de calàndria** (900-1400 mascles) lligades als extensos camps de cereals, així com presència interessant del gaig blau (16-31 pp) i menor d'altres espècies estèpiques com la terrerola vulgar (13 pp), l'esparver cendrós (1-2 pp) i l'arpella (1-2 pp). També es poden destacar algunes aus forestals que aprofiten les petites extensions de carrascars, així com bones poblacions de rapinyaires diürns i nocturns, alguns d'ells nidificants.

- Es tracta d'un **espai majoritàriament conreat** (més del 97%) però les petites extensions de vegetació natural (2,4% del territori) incorporen hàbitats interessants, com carrascars, màquies amb càdec, jonqueres, vegetació halòfila, canyissars, llistonars i espartars amb albardí.

- Existeixen **diverses zones humides incorporades a l'Inventari de Zones Humides de Catalunya** (salades de Claravalls), i d'altres que no ho estan (Font de Queralt, Barranc de la Figuerosa), que aporten mostres de vegetació interessants amb elements de flora singular, a més d'àrees potencials per la nidificació de l'arpella entre altres aus.

- Existeix una **consciència pròpia d'una estructura agrària moderna, forta i preparada**, amb empreses agrícoles en creixement més especialitzades en el conreu en secà que, potser, en d'altres sectors de l'ENP on els pagesos comparteixen finques en secà i regadiu. Existeixen cellers, molins i altres patrimonis que parlen d'una història econòmica agrària diversificada.

- Existeix un impressionant **patrimoni de castells** (torre rodona de Castellnou d'Ossó, castells de les Pallargues, Concabella, l'Aranyó, Montcortès, Sedó, la Figuerosa, Altet, Riudovelles, Claravalls, castell-molí de Ratera...) i en menor mesura de romànic (Mare de Déu del Remei d'Ossó de Sió, Sant Pere de Castellnou de Montfalcó, Sant Pere de Bellver de Sió, Sant Esteve de Pelagalls...) en els pobles situats a l'interior o a la perifèria inmediata de l'espai protegit. Al terme municipal de Plans de Sió s'ha habilitat un **Centre d'Interpretació dels Castells del Sió** al castell de Concabella, que forma part del projecte de rutes "Els Tresors Amagats del Sió".

- Existeix una **incipient trama d'allotjaments rurals independents**, cases de turisme rural i apartaments turístics als diversos municipis que aporten territori a l'ENP. Molts nuclis urbans estan inserits dins la trama de l'ENP o just al seu límit, pel qual la relació dels negocis turístics amb l'ENP pot ser molt directa.

- La **realització** de les previstes **proves-pilot** per avaluar la compatibilitat de la realització de regs de suport i la conservació i millora de les poblacions d'aus serà una oportunitat per aprofondir en la investigació en aquests aspectes i permetrà prendre decissions adequades sobre com afrontar aquestes millores agronòmiques sense posar en risc els valors naturals de l'espai. Les proves-pilot també podrien ajudar a dissenyar l'arquitectura de conreus de les zones de modernització dels regs històrics del Canalet.

- Existeix un **important patrimoni d'elements etnològics** com cabanes de volta, tot i que encara no inventariats. També existeix un patrimoni interessant relacionat amb la Guerra Civil, i alguns jaciments arqueològics dins l'ENP – no posats en valor – i especialment en l'entorn proper, on destaca el poblat ibèric del Molí de l'Espígol a Tornabous.

- Dins del conjunt dels espais de l'ENP, els **rendiments mitjans dels cereals són dels més acceptables** (3200-3400 kg/ha).

PUNTS FEBLES I AMENACES

- El **tram de riu Sió** que discorre per l'espai està **força degradat**, tant hidromorfològicament i quant a qualitat de l'aigua i ictiofauna com la pròpia vegetació ramadera.

- Les **salades de Claravalls estan força degradades** per la sobre pastura i la roturació. La roturació afecta també al Clot dels Reguers. Tanmateix, dues zones humides potser en millor estat de conservació com la Font de Queralt i el Barranc de la Figuerosa no estan inclosos a l'Inventari de Zones Humides de Catalunya.

- La **pràctica totalitat** de l'espai està en **règim de propietat privada**; no existeixen boscos públics ni espais naturals en propietat de l'administració més enllà del domini públic hidràulic del riu Sió i alguns afluents menors.

- Existeix una part de l'ENP – situada a l'extrem sud – que s'inclou dins del **perímetre regable de la comunitat històrica del Reg del Canalet** (873,5 ha, pràcticament el 9% de l'espai), que aprofita excedents d'hivern del Canal d'Urgell mitjançant reg per superfície. Les condicions agronòmiques d'aquests regs són actualment poc avaluables, i la seva modernització en el marc del Segarra-Garrigues podria suposar canvis en l'estructura de conreus que afectessin a les poblacions d'aus.

- **L'Estudi d'Impacte Ambiental** del Canal Segarra-Garrigues **planteja**, prèvia comprovació dels resultats de les proves-pilot, la posada en **reg de suport al cereal de 3607,68 hectàrees**, així com 1575 ha més en reg amb alta eficiència i amb condicionants agronòmics amb l'objectiu de recrear dins l'ENP zones d'hivernada pel sisó. Els mateixos raonaments sobre les incògnites, quant a conservació, d'aquestes mesures s'han de tenir en consideració.

- Dins l'espai hi ha un total de 23 explotacions i una enorme capacitat en porcí i boví d'engreix. A la seva perifèria hi ha una molt forta càrrega d'activitats ramaderes intensives, el que redunda en la **utilització dels conreus de secà com sumiders de fems i purins**, produint-se casos de **sobrefertilització**. Algunes de les naus ramaderes existents i els coberts associats tenen dimensions molt notables i impactes paisatgístics destacats. En el passat recent s'han produït conflictes entre nous residents i explotacions ramaderes, per motius de distàncies i olors.

- Existeixen **molts nuclis urbans inserits dins la trama de l'ENP** o molt a prop del seu límit el que posa sempre dubtes i planteja expectatives poc factibles de creixements urbanístics o instal·lacions industrials dins l'espai protegit.

- Pel centre de l'espai, i en direcció sud/est – nord/oest, discorre una **línia elèctrica d'alta tensió** que presenta un considerable impacte paisatgístic i que pot tenir una incidència en la població de sisó. Existeix també un parc fotovoltaic a l'est del poble de Claravalls, sobre un turó amb vegetació natural d'interès.

- Les **obres del canal principal del Segarra-Garrigues**, així com les seves zones de préstec i abocador estan tenint una **incidència paisatgística negativa** al sector est de l'espai.

- Més enllà de Tàrrega al sud i Agramunt al nord, els **municipis** que aporten territori a l'ENP tenen **dades socioeconòmiques febles**, amb alts nivells d'envelliment. Fins i tot, durant la primera dècada del segle XXI, alguns municipis, com Plans de Sió i Torrefeta i Florejacs, continuen perdent població. L'estructura ocupacional de molts d'aquests municipis continua dominada pel sector primari (agrari/ramader).

- Està **previst condicionar la carretera L-310**, que creua l'espai en sentit sud-nord, obres que poden causar un cert impacte sobre l'espai natural protegit.

ANGLESOLA-VILAGRASSA

PUNTS FORTS

- En aquesta àrea es troba el **principal nucli reproductor d'esparver cendrós** (Circus pygargus), incloent les millors zones per la nidificació d'aquesta espècie (7 parelles el 2009), així com un dels nuclis de reproducció del sisó (Tetrax tetrax), amb al voltant de 29 mascles. També, com altres espècies presents, cal citar el **gaig blau** (Coracias garrulus), amb 1 parella, la **calàndria** (Melanocorypha calandra), amb al voltant de 90 parelles, la **terrerola vulgar** (Calandrella brachydactyla), amb 3 parelles, i el **xoriguer petit** (Falco naumanni). També intenta criar l'arpella (Circus aeruginosus) en camps herbacis.

- Les **característiques socioeconòmiques** dels tres **municipis** que aporten territori a l'ENP (Anglesola, Vilagrassa i Tàrrega) són **positives**, amb creixements demogràfics (tot i que amb cert envelliment) i una estructura productiva on la indústria i els serveis tenen també força importància. La situació d'aquests al llarg del gran eix de comunicació de l'autovia A-2 facilita aquesta situació.

- **Rendiments acceptables dels cereals d'hivern en secà** (3000 kg/ha) i majors (5000 kg/ha) en reg de suport.

- La realització de les previstes proves-pilot per avaluar la compatibilitat de la realització de regs de suport i la conservació i millora de les poblacions d'aus serà una oportunitat per aprofondir en la investigació en aquests aspectes i permetrà prendre decisions adequades sobre com afrontar aquestes millores agronòmiques sense posar en risc els valors naturals de l'espai. Les proves-pilot també podrien ajudar a dissenyar l'arquitectura de conreus de les zones de modernització dels regs històrics.

- Quant a patrimoni històric o cultural dins de l'ENP, cal destacar les peixeres del riu Ondara, encara no posades en valor. L'existència d'una casa pairal a Anglesola rehabilitada per mostrar la vida rural tradicional pot ser una oportunitat d'ubicar-hi elements interpretatius relacionats amb l'ENP.

PUNTS FEBLES

- La pràctica totalitat de l'ENP (99%) se situa dins dels perímetres regables de comunitats de regants que aprofiten excedents hivernals de la infraestructura hidràulica o cursos fluvials: Canalet, que aprofita excedents del Canal d'Urgell, Ondara, que aprofita excedents del riu Ondar, Cercavins i EDAR de Tàrrega, Ondara-Vilagrassa, que aprofita aigües del riu Ondara i dels canals menors del Canal d'Urgell, i Farrugats, que aprofita aigües del riu Ondara i del Canal d'Urgell. Es tracta de regs heterogenis, en alguns casos deficitaris, generalment a manta i que El projecte de transformació del Segarra-Garrigues proposa la modernització d'aquests recs per permetre els regs hivernals amb dotació limitada, el que podria suposar una transformació de l'estructura agrícola amb efectes incerts sobre les poblacions d'aus.

- Hi ha molt poca incidència de l'agricultura de conservació, amb l'habitual excés d'inputs.

- El riu Ondara al pas per l'espai està força degradat, tant hidromorfològicament – amb cabals irregulars, marges alterats i molt poca qualitat de l'aigua – com biològicament – amb un bosc de ribera pràcticament inexistent i una ictiofauna molt alterada.

- La manca de punts de referència visuals i miradors, la topografia bàsicament planera, i el monoconreu de cereal, amb parcel·les amb marges molt menuts i pocs arbres, determinen un paisatge relativament monòton i amb un atractiu regular.

- Està prevista la construcció de diverses noves infraestructures que poden tenir un impacte remarcable sobre l'espai natural protegit: la variant nord d'Anglesola, la variant oest de Tàrrega, el condicionament de la carretera C-53 i un nou traçat ferrovirari que ha de passar pel nord de Tàrrega.

- No existeixen pràcticament elements d'interès cultural o etnològic dins l'ENP, i els municipis d'Anglesola i Vilagrassa presenten un interès limitat, tot i l'existència de l'església romànica de Santa Maria de Vilagrassa. La presència tan propera de la ciutat de Tàrrega, amb els seu elements històrics i infrastructura turística, monopolitza l'interès turístic de l'espai.

3.5. 3.5 MATRIU DIAGNOSI – CAUSA – OBJECTIU

MEDI FÍSIC I BIOLÒGIC								
ASPECTES	ELEMENTS DE LA DIAGNOSI	CAUSALITATS	OBJECTIUS GENERALS		OBJECTIUS ESPECÍFICS		Necessitat de Mesures de Gestió	Necessitat de mesures normatives específiques (més enllà de la normativa sectorial)
			Codi	Títol	Codi	Títol		
Ocells estèpics i altres espècies	Regressió de la majoria de poblacions d'ocells estèpics	Reducció i deteriorament d'hàbitat tant natural com agrícola	1.1.1	Mantenir i recuperar l'hàbitat adequat en superfície i qualitat pels diferents requeriments ecològics de les diverses espècies d'ocells estèpics d'interès comunitari i reduir els factors d'amenaça	1.1.1.1-1.1.1.10	Adaptar la gestió de les diferents zones als requeriments específics de les espècies que les habiten (pteròclids, alàudids, sisó, gaig blau, xoriguer petit, esparver cendrós, àguila cuabarrada, trenca i aus de canyissar)	●	●
	Estat crític actual d'algunes poblacions (trenca, xurra) i extinció recent i local de l'alosa becuda	Reducció i deteriorament d'hàbitat i			1.1.1.1	Millorar la disponibilitat d'hàbitat i reduir els factors d'amenaça per pteròclids i alàudids, considerant els factors particulars de la terrerola vulgar	●	●
		Requeriments ecològics molt estrictes. Algunes de les seves poblacions són les més al NO d'Europa			1.1.1.6	Millorar la disponibilitat d'hàbitat i reduir els factors d'amenaça per la trenca i implenentar un programa de recuperació, conservació i vigilància específic	●	●
					1.1.1.11.	Reintroducció de la població de l'alosa becuda	●	●
	Poblacions al límit Nord-Oest de l'àmbit de distribució	Alguns hàbitats de la plana de Lleida són els més al NO d'Europa el que situa les poblacions catalanes en extrems amb difícil reclutament de nous exemplars. Els efectes del canvi climàtic sobre aquesta situació són incerts			1.1.1.1.-1.1.1.10.	Adaptar la gestió de les diferents zones als requeriments específics de les espècies que les habiten (pteròclids, alàudids, sisó, gaig blau, xoriguer petit, esparver cendrós, àguila cuabarrada, trenca i aus de canyissar)	●	●
	L'ENP presenta poblacions interessants de moltes altres espècies d'ocells d'interès de l'Annex I de la Directiva Aus	Els paisatges oberts i en mosaic, amb relativament poques alteracions, amb una agricultura extensiva, permet l'existència de moltes espècies d'ocells lligades als agroecosistemes extensius mediterranis semiàrids			1.1.1.8.	Millorar la disponibilitat d'hàbitat i reduir els factors d'amenaça per altres aus protegides, vulnerables i amenaçades	●	●
	Gestió insuficient dels hàbitats d'algunes espècies que han arribat a un estat crític de conservació	Dificultats per aconseguir recursos i eines per a la gestió	1.1.3	Mantenir i reforçar la gestió activa i estendre-ho a la totalitat d'espècies				
	Algunes espècies han recuperat o estabilitzat les seves poblacions: esparver cendrós i xoriguer petit	Gestió activa (seguiment, gestió de l'hàbitat, vigilància) per part del DMAH					●	
	Dificultat de connexió entre poblacions localitzades a zones de secà, molt sovint rodejades d'espais de regadiu, amb alteracions lligades a la humanització i a riscos de predació	Les grans extensions de regadiu poden suposar un cert aïllament per algunes espècies que viuen al secà, aïllant les diferents poblacions d'una mateixa espècie	3.5	Fomentar la integració de la gestió de l'espai protegit amb el territori circumdant	3.5.1	Estendre fora de l'espai protegit l'aplicació de sistemes contractuals i acords de custòdia	●	
	Pèrdua de guarets en els sistemes productius	Intensificació agrícola i final de l'obligatorietat de la PAC per guarets	1.1.1	Mantenir i recuperar l'hàbitat adequat en superfície i qualitat pels diferents requeriments ecològics de les diverses espècies d'ocells estèpics d'interès comunitari i reduir els factors d'amenaça	1.1.1.9	Recuperar i augmentar en quantitat i qualitat els guarets com a eina ambiental i agrícola fent-ne una gestió adequada	●	●
			2.1.2	Ordenar l'activitat ramadera intensiva i extensiva	2.1.2.2	Fomentar la ramaderia extensiva de manera ordenada com a element de gestió	●	●
	Mal estat dels marges de les parcel·les agrícoles	Cremes i tractaments amb fitosanitaris, i reducció en amplada	1.1.1	Mantenir i recuperar l'hàbitat adequat en superfície i qualitat pels diferents requeriments ecològics de les diverses espècies d'ocells estèpics d'interès comunitari i reduir els factors d'amenaça	1.1.1.10	Conservar i recuperar la quantitat i qualitat dels marges i espais de vegetació natural associats a parcel·les agrícoles	●	●
			2.1.1.	Fomentar l'especialització dels sistemes agrícoles de secà i promoure incentius per a les activitats que fomentin la biodiversitat	2.1.1.3.	Establir un sistema contractual entre l'agricultor i l'administració per la implementació de mesures beneficioses per la biodiversitat	●	●
	Disminució o desaparició dels ramats de pastura en alguns espais, útils en la gestió	Intensificació ramadera i poca rendibilitat econòmica de la pastura	2.1.2	Ordenar l'activitat ramadera intensiva i extensiva	2.1.2.2	Fomentar la ramaderia extensiva de manera ordenada com a element de gestió	●	●
	Percentatge significatiu d'espècies depenents de l'àmbit fora l'ENP	No tot l'hàbitat apte es troba dins l'ENP. Alguns hàbitats dins l'ENP estan mal gestionats i no es troben en un estat de conservació òptim	1.1.1	Mantenir i recuperar l'hàbitat adequat en superfície i qualitat pels diferents requeriments ecològics de les diverses espècies d'ocells estèpics d'interès comunitari i reduir els factors d'amenaça	1.1.1.1-1.1.1.10	Adaptar la gestió de les diferents zones als requeriments específics de les espècies que les habiten (pteròclids, alàudids, sisó, gaig blau, xoriguer petit, esparver cendrós, àguila cuabarrada, trenca i aus de canyissar)	●	●
			1.1.3	Mantenir i reforçar la gestió activa i estendre-ho a la totalitat d'espècies				
			3.5	Fomentar la integració de la gestió de l'espai protegit amb el territori circumdant	3.5.1	Estendre fora de l'espai protegit l'aplicació de sistemes contractuals i acords de custòdia	●	
	Poblacions importants d'ocells lligats a canyissars malgrat que l'estat de conservació d'aquests hàbitats no és òptim	Existeixen encara extensions de canyissar amb relatiu bon estat de conservació	1.1.1	Mantenir i recuperar l'hàbitat adequat en superfície i qualitat pels diferents requeriments ecològics de les diverses espècies d'ocells estèpics d'interès comunitari i reduir els factors d'amenaça	1.1.1.7	Millorar la disponibilitat d'hàbitat i reduir els factors d'amenaça per les aus de canyissar. Les espècies considerades són: *Panurus biarmicus, Acrocephalus melano pogon, Emberiza schoeniclus subsp. whytherby*	●	●
			1.2.1	Conservar i recuperar els hàbitats d'interès	1.2.1.2	Conservar i recuperar les zones humides i els salats	●	●

MEDI FÍSIC I BIOLÒGIC

ASPECTES	ELEMENTS DE LA DIAGNOSI	CAUSALITATS	OBJECTIUS GENERALS		OBJECTIUS ESPECÍFICS		Necessitat de Mesures de Gestió	Necessitat de mesures normatives específiques (més enllà de la normativa sectorial)
			Codi	Títol	Codi	Títol		
Hàbitats i altres elements d'interès de la biodiversitat	Els rius Ondara, Corb, Sió, Cercavins, Farfanya i Set, i el seu entorn es troben degradats	Abocaments diversos, destrucció de l'entorn i ocupació dels marges pels agricultors	1.2.1	Conservar i recuperar els hàbitats d'interès	1.2.1.1	Conservar i recuperar els hàbitats de ribera (6420, 92A0, 8210)	●	
	Alguns ajuntaments han iniciat la recuperació de rius i entorn per a l'ús públic	Increment de la sensibilització i ajudes públiques pels ENP			1.2.1.1	Conservar i recuperar els hàbitats de ribera (6420, 92A0, 8210)	●	
	La vegetació halòfila d'alguns espais està molt alterada	Transformació de l'entorn a Utxesa i rompudes en d'altres zones humides			1.2.1.2	Conservar les zones humides (3170, 3140, 3150, 3170, 7210) i els salats (1310, 1410, 1420, 1510)	●	●
	La vegetació estèpica (erms, timonedes, llistonars, espartars) està molt degradada en alguns indrets	Transformació a cultius arboris i ocupació per infraestructures			1.2.1.3	Conservar i recuperar els espartars, els siscallars, les timonedes, les brolles, les màquies i els cadequers (1430, 1520, 5210, 5330, 6220, 92D0)	●	●
	Extensions significatives de boscos comunals a Bellmunt i Serra Llarga que són hàbitat d'interés	Boscos en espais no conreuables i causes històriques			1.2.1.3	Conservar i recuperar els espartars, els siscallars, les timonedes, les brolles, les màquies i els cadequers (1430, 1520, 5210, 5330, 6220, 92D0)	●	●
	Presència d'espais d'abocament de residus agrícoles i ramaders, runes i deixalles en diversos espais	Escassa consideració dels valors patrimonials dels espais estèpics, agreujada per la poca divulgació			1.2.1.4	Conservar i recuperar els boscos d'interès (9240, 9540, 9340)	●	●
					1.2.1.1-1.2.1.4	Conservar i recuperar els hàbitats de ribera, les zones humides i els salats, els espais estèpics i els boscos d'interès	●	●
	La gran finca de Mas de Melons de propietat pública i amb un important interès natural	Compra per part de la Generalitat de Catalunya amb l'objectiu de conservar i gestionar aquest espai	3.4	Fomentar la gestió adequada de les finques de propietat pública	3.4.1	Orientar la gestió de les finques propietat del Govern de la Generalitat cap als objectius de conservació anteriorment citats	●	
	Existència de nombroses espècies de flora protegida, amenaçada i d'interès	Singularitat dels hàbitats existents	1.2.2	Conservar i recuperar altres elements de la biodiversitat	1.2.2.1	Establir mecanismes per a la conservació de la flora protegida i d'interès	●	●
	Existeixen espècies de flora arvense pròpies d'espais estèpics en estat crític pel què fa a la conservació	Flora lligada als marges dels camps agrícoles afectades pels tractaments herbicides			1.2.2.2	Establir un programa d'investigació i recuperació de flora amenaçada vinculada als sistemes agrícoles de secà	●	●
			2.1.1.	Fomentar l'especialització dels sistemes agrícoles de secà i promoure incentius per a les activitats que fomentin la biodiversitat	2.1.1.3.	Establir un sistema contractual entre l'agricultor i l'administració per la implementació de mesures beneficioses per la biodiversitat	●	●
	Presència d'arbres singulars als espais de secà susceptibles de desapareixer en actuacions que modifiquin l'estrucutra actual del paisatge	Arbres situats a marges o espais lliures de conreu que s'han conservat al llarg dels anys	1.2.2	Conservar i recuperar altres elements de la biodiversitat	1.2.2.3	Inventariar i conservar els arbres singulars	●	
	Les poblacions d'amfibis i rèptils dels secans es troben en un estat de conservació subòptim	Destrucció dels seus hàbitats			1.2.2.4	Afavorir la conservació d'amfibis i rèptils	●	
	Mal estat de conservació de les espècies de peixos autòctons	Mala qualitat de les aigües on habiten i competència amb espècies al·lòctones			1.2.2.5.	Fomentar la conservació de peixos autòctons	●	
			1.2.1.	Conservar i recuperar els hàbitats d'interès	1.2.1.1.-1.2.1.2.	Conservar i recuperar els hàbitats de ribera Conservar i recuperar les zones humides i els salats	●	●
	Les poblacions de quiròpters es troben en un estat de conservació delicat		1.2.2	Conservar i recuperar altres elements de la biodiversitat	1.2.2.6	Millorar el coneixement i afavorir la conservació dels quiròpters	●	

MEDI FÍSIC I BIOLÒGIC

ASPECTES	ELEMENTS DE LA DIAGNOSI	CAUSALITATS	OBJECTIUS GENERALS		OBJECTIUS ESPECÍFICS		Necessitat de Mesures de Gestió	Necessitat de mesures normatives específiques (més enllà de la normativa sectorial)
			Codi	Títol	Codi	Títol		
Coneixement tècnic, científic i popular	No hi ha marge per a l'experimentació en la gestió de les espècies en estat crític	El nivell poblacional d'algunes espècies és tan baix qualsevol error en la gestió pot portar a la seva extinció	1.3.1	Fomentar la investigación i el seguiment sobre el funcionament ecològic dels agroecosistemes pseudoestèpics	1.3.1.1	Aprofundir en el coneixement dels condicionants ecològics de les espècies d'ocells d'interès (amb factors ecològics més enllà de la tipología i estructura de les cobertes del sòl), en el seguiment de la seva evolució i en la resposta de les mesures aplicades	●	
	S'han realitzat nombrosos estudis científics sobre els requeriments ecològics de diverses de les espècies d'ocells d'interès en els darrers anys	Els projectes de transformació previstos i l'estat de població delicat de moltes espècies d'ocells d'interès han motivat la realització de nombrosos estudis sobre espècies que, fins la data, no havien rebut massa atenció			1.3.1.2	Aprofundir en el coneixement de la biodiversitat associada als sistemes agrícoles de secà i a la plana de Lleida en el seu conjunt, i en la resposta a diferents tècniques agronòmiques	●	
	Poc coneixement científic de la biodiversitat general associada als espais estèpics, dels condicionants ecològics de les espècies i de la seva adaptabilitat a diferents pràctiques agrícoles	Els estudis que s'han realitzat són recents o incomplerts			1.3.1.3	Estudiar possibles pràctiques agronòmiques rendibles, en secà o en algun règim de regadiu, i compatibles amb els ocells i la biodiversitat, mitjançant proves pilot	●	
	Poc coneixement científic de pràctiques agronòmiques vàlides que afavoreixin les aus i la biodiversitat	Els estudis que s'han realitzat són recents i molt locals						
	Poc coneixement científic de la compatibilitat reg-aus	Els estudis que s'han realitzat són molt recents i no concloents						
	Poc coneixement de la dinàmica dels canyissars i les seves particularitats	No s'ha estudiat prèviament	1.3.2	Fomentar el seguiment i la investigació sobre les zones humides dels ENP de la Plana de Lleida	1.3.2.1	Aprofundir en l'estudi dels condicionants ecològics del canyissar d'Utxesa i altres zones humides com hàbitats per hostatjar espècies d'interès	●	
					1.3.2.2	Assajar millores pels canyissars i altres zones humides (endorreiques, salats,...)	●	
	Escassa consideració dels valors patrimonials dels espais estèpics, agreujada per la poca divulgació, que en alguns casos implica el qüestionament de la pròpia essència dels ENP ja que no es valora o no es coneix el patrimoni que protegeixen	Qualitat baixa d'alguns hàbitats i poca gestió i inversió dins l'ENP. Desconeixement important per part de la població dels ocells estèpics i la seva ecologia. Imaginari col·lectiu que valora poc els ecosistemes de secà	1.3.4	Implantar programes específics de difusió i divulgació dels valors naturals i dels ocells en el territori	1.3.4.1	Mantenir i millorar la divulgació vinculada als projectes d'experimentació i gestió actuals i futurs	●	
			2.3.1	Promoure el turisme basat en els valors naturalistes i paisatgístics dels ambients estèpics	2.3.1.1	Implantació d'un sistema de miradors de paisatge i observatoris per als ocells en punts clau del territori, partint d'experiències d'altres zones similars	●	
					2.3.1.3	Implantar un sistema d'àrees recreatives amb informació ambiental dins del territori dels ENP	●	
			2.3.3	Dissenyar i implementar un sistema global i coordinat de promoció de l'ús públic pel conjunt d'espais protegits de la plana de Lleida	2.3.3.1	Dissenyar i implementar un sistema d'itineraris de coneixement del patrimoni geològic, natural, paisatgístic, històric i cultural dels espais protegits, connectant-lo amb altres camins o itineraris municipals i supralocals preexistents	●	
					2.3.3.8	Dissenyar i promocionar un programa d'actuacions de difusió i de material divulgatiu del conjunt de valors que alberguen els espais estèpics de la plana de Lleida i les activitats que s'hi poden desenvolupar	●	
	Els plans pilot de mesures agràries i de gestió han iniciat un procés de difusió dels valors naturals	La gestió activa va lligada a la difusió en el territori, amb algunes limitacions	1.1.2	Implicar el col·lectiu de caçadors en la conservació i millora de les poblacions d'aus protegides			●	
			1.3.1	Fomentar la investigació i el seguiment sobre el funcionament ecològic dels agroecosistemes pseudoestèpics	1.3.1.1	Aprofundir en el coneixement dels condicionants ecològics de les espècies d'ocells d'interès (amb factors ecològics més enllà de la tipología i estructura de les cobertes del sòl), en el seguiment de la seva evolució i en la resposta de les mesures aplicades	●	
					1.3.1.2	Aprofundir en el coneixement de la biodiversitat associada als sistemes agrícoles de secà i a la plana de Lleida en el seu conjunt, i en la resposta a diferents tècniques agronòmiques	●	
					1.3.1.3	Estudiar possibles pràctiques agronòmiques rendibles, en secà o en algun règim de regadiu, i compatibles amb els ocells i la biodiversitat, mitjançant proves-pilot	●	
	Escas coneixement sobre fauna invertebrada vinculada als espais estèpics	Els estudis sobre fauna invertebrada fins al moment han estat superficials			1.3.1.5.	Augmentar el coneixement de fauna invertebrada dels espais estèpics	●	
	Estudis sobre flora fúngica i criptogàmica molt limitats i localitzats en alguns espais en concret. Troballes molt interessants d'espècies rares i fins i tot alguna de nova als secans de la plana de Lleida	Molt poca inversió per a estudis d'aquesta tipologia malgrat la seva singularitat			1.3.1.4.	Augmentar el coneixement sobre la flora fúngica i la flora criptogàmica en general	●	
	Existeix un ric coneixement i tradició sobre la gestió dels hàbitats i els conreus lligats als ecosistemes estèpics però està poc valorat	La duresa dels ecosistemes de secà van motivar la generació d'un gran nivell de coneixement sobre pràctiques de gestió d'aquest ecosistema hostil, lligats amb la cultura, la tradició i la toponímia. La manca de consideració i valoració dels espais dels secans tant per part de la població local (generadora i hereva del coneixement tradicional) com per la població general (poc interessada en aquest coneixement) han motivat l'oblit d'aquest patrimoni	1.3.3.	Fomentar la conservació i recuperació del coneixement tradicional associat a l'ENP de la Plana de Lleida			●	

ACLARIMENTS:

Ocells estèpics	*Pterocles orientalis, Pterocles alchata, Calandrella brachydactyla, Melanocorypha calandra, Coracias garrulus, Falco naumanni, Lanius minor, Tetrax tetrax*
Pteròclids	*Pterocles orientalis, Pterocles alchata*
Alàudids	*Calandrella brachydactyla, Melanocorypha calandra, Galeria theklae, Lululla arborea*
Aus de canyissar	*Acrocephalus melanopogon, Paniurus biarmicus, Emberiza schoeniclus subsp whitterbyi, Circus aeruginosus*
Altres ocells d'interès de l'annex I de la Directiva Aus	*Burhinus oedicnemus, Circaetus gallicus, Milvus migrans, Milvus milvus, Elanus caeruleus, Circus cyaneus, Hieraetus pennatus, Gys fulvus, Falco peregrinus, Anthus campestris, Emberiza hortulana, Oenanthe leucura, Phyrrocorax phyrrocorax, Ciconia ciconia, Egretta garzetta, Himantopus himantopus, Bubo bubo, Caprimulgus europaeus, Sylvia undata, Alcedo atthis, Nycticorax nycticorax, Ixobrychus minutus*
Quiròpters	*Barbastella barbastellus, Myotis capaccini, Rhinolophus ferrum-equinum, Rhinolophus euryale, Rhinolophus hipposideros*

MEDI SOCIOECONÒMIC

ASPECTES	ELEMENTS DE LA DIAGNOSI	CAUSALITATS	OBJECTIUS GENERALS		OBJECTIUS ESPECÍFICS		Necessitat de Mesures de Gestió	Necessitat de mesures normatives específiques (més enllà de la normativa sectorial)
			Codi	Títol	Codi	Títol		
Model agrícola i ramader que fomenti la biodiversitat	Els sistemes de secà són poc eficients	El limitant principal, que és l'aigua, limita l'efectivitat d'altres inputs agrícoles	2.1.1	Fomentar l'especialització dels sistemes agrícoles de secà i promoure incentius per les activitats que fomentin la biodiversitat	2.1.1.1	Fomentar la transformació del sistema productiu de secà cap a sistemes més eficients, amb mesures de producció integrada i agricultura de conservació, amb rendiments més estables i disminució de costos	●	●
	Es continua practicant una agricultura tradicional i existeix una forta reticència als canvis, agreujada per expectatives històriques de transformació en regadiu i la percepció de que aquest és la única possibilitat real de desenvolupament econòmic	Edat dels agricultors i ramaders elevada, amb un nivell de formació en general baix			2.1.1.2	Reforçar el sistema d'assessorament, formació i de transferència de tecnologia àgil i proper als agricultors amb especial atenció als sistemes agrícoles de secà	●	
	En les condicions actuals de l'estructura agrària de l'ENP (molts agricultors, finques petites i disgregades) moltes explotacions de secà tenen dificultats per ser viables econòmicament	Existeixen molts propietaris i finques petites. El territori està disgregat			2.1.1.1	Fomentar la transformació del sistema productiu de secà cap a sistemes més eficients, amb mesures de producció integrada i agricultura de conservació, amb rendiments més estables i disminució de costos	●	●
					2.1.1.3	Establir un sistema contractual entre l'agricultor i l'administració per a la implementació de mesures beneficioses per la biodiversitat	●	●
			2.1.4	Promocionar el valor afegit per als productes agraris	2.1.4.1	Posar en valor els productes agrícoles produïts als ENP estudiant els canals de comercialització i la creació de marques específiques lligades a l'espai protegit	●	
	La diversificació de les activitats agrícoles de molts agricultors de secà (sovint amb terres al regadiu o amb activitats ramaderes intensives) permet la supervivència del sector però alhora facilita que la gestió del secà rebi menys atenció	Les altres activitats (regadius, ramaderia...) són més lucratives i requereixen més dedicació	2.1.1	Fomentar l'especialització dels sistemes agrícoles de secà i promoure incentius per les activitats que fomentin la biodiversitat	2.1.1.3	Establir un sistema contractual entre l'agricultor i l'administració que transfereixi recursos i coneixement per a la implementació de mesures beneficioses per la biodiversitat	●	●
		El secà per sí sol no és prou rendible	2.1.4	Promocionar el valor afegit per als productes agraris	2.1.4.1	Posar en valor els productes agrícoles produïts als ENP estudiant els canals de comercialització i la creació de marques específiques lligades a l'espai protegit	●	
	Existeixen poques alternatives de cultius viables en règim semi-àrid	Hi ha molts pocs cultius capaços d'adaptar-se i ser productius amb les condicions d'aridesa d'aquestes zones	2.1.5	Inveritr recursos en estudis sobre la viabilitat de diversos cultius i sistemes productius i la compatibilitat amb la biodiversitat	2.1.5.1	Foment de la recera als espais protegits i orientats a les espècies d'interès per avançar en el coneixement sobre diversitat de cultius i mesures agrícoles beneficioses pels ocells i altres paràmetres ambientals (control de l'erosió, disminució de la contaminació per nitrats, conservació de l'aigua, conservació de flora arvense d'interès, potenciació de la fauna invertebrada...) tot aplicant l'experiència ja assolida	●	
					2.1.5.2	Estudiar les conseqüències de cultivar diverses tipologies de conreus llenyosos sobre la biodiversitat dels espais	●	
			1.3.1.	Fomentar la investigació i el seguiment sobre el funcionament ecològic dels agroecosistemes pseudoestèpics	1.3.1.3.	Estudiar possibles pràctiques agronòmiques rendibles, en secà o en algun règim de regadiu, i compatibles amb els ocells i la biodiversitat, mitjançant proves-pilot	●	
	Llarga i notable experimentació en agricultura de conservació als secans de la plana de Lleida	Fa 25 anys que la UdL va començar a fer experimentació amb AC	2.1.1	Fomentar l'especialització dels sistemes agrícoles de secà i promoure incentius per les activitats que fomentin la biodiversitat	2.1.1.1	Fomentar la transformació del sistema productiu de secà cap a sistemes més eficients, amb mesures de producció integrada i agricultura de conservació, amb rendiments més estables i disminució de costos	●	●
	La ramaderia intensiva present a les proximitats i a l'interior de les ZEPA utilitza aquests espais de manera habitual per gestionar els seus residus; el baix rendiment de les finques de secà no fa habitual la realització d'anàlisis de sòls i es produeixen situacions de sobrefertilització	Necessitat de les granges de terreny agrícola per abocar purins pel cumpliment de les bones pràctiques en zones vulnerables. Gran capacitat ramadera instal·lada dins i a la perifèria de l'ENP. Cost elevat de les anàlisis i arrelament als mètodes tradicionals en què les aplicacions es fan de manera estandaritzada i no adaptades a les condicions de cada parcel·la	2.1.1	Fomentar l'especialització dels sistemes agrícoles de secà i promoure incentius per les activitats que fomentin la biodiversitat	2.1.1.1	Fomentar la transformació del sistema productiu de secà cap a sistemes més eficients, amb mesures de producció integrada i agricultura de conservació, amb rendiments més estables i disminució de costos	●	●
			2.1.2	Ordenar l'activitat ramadera intensiva i extensiva	2.1.2.1.	Ordenar la implantació i la gestió de les activitats ramaderes intensives dins els ENP	●	●
	Existeixen regs històrics en alguns sectors de l'ENP que no poden exemplificar la compatibilitat del regadiu amb la conservació	Els regs històrics són molt precaris i les seves condicions agronòmiques poc monitorables	1.3.1.	Fomentar la investigació i el seguiment sobre el funcionament ecològic dels agroecosistemes pseudoestèpics	1.3.1.3.	Estudiar possibles pràctiques agronòmiques rendibles, en secà o en algun règim de regadiu, i compatibles amb els ocells i la biodiversitat, mitjançant proves-pilot	●	
			2.1.5	Inveritr recursos en estudis sobre la viabilitat de diversos cultius i sistemes productius i la compatibilitat amb la biodiversitat	2.1.5.1	Foment de la recera als espais protegits i orientats a les espècies d'interès per avançar en el coneixement sobre diversitat de cultius i mesures agrícoles beneficioses pels ocells i altres paràmetres ambientals (control de l'erosió, disminució de la contaminació per nitrats, conservació de l'aigua, conservació de flora arvense d'interès, potenciació de la fauna invertebrada...) tot aplicant l'experiència ja assolida	●	
	No s'han assolit els objectius esperats amb la mesura agroambiental	Hi ha hagut relativament poca acollida i l'aplicació és molt complexa	2.1.1	Fomentar l'especialització dels sistemes agrícoles de secà i promoure incentius per les activitats que fomentin la biodiversitat	2.1.1.3	Establir un sistema contractual entre l'agricultor i l'administració per la implementació de mesures beneficioses per la biodiversitat	●	●

MEDI SOCIOECONÒMIC								
ASPECTES	ELEMENTS DE LA DIAGNOSI	CAUSALITATS	OBJECTIUS GENERALS		OBJECTIUS ESPECÍFICS		Necessitat de Mesures de Gestió	Necessitat de mesures normatives específiques (més enllà de la normativa sectorial)
			Codi	Títol	Codi	Títol		
Ordenació d'altres activitats econòmiques i infraestructures	Algunes de les infraestructures existents (carreteres, infraestructures elèctriques...) són punts negres en la mortalitat d'algunes espècies	Les infrastructures no han estat dissenyades o construïdes tenint en compte el seu efecte sobre la fauna. Els ENP se situen entre eixos de comunicació importants i propers a la ciutat de Lleida i a altres poblacions	2.2.2	Ordenar les instal·lacions de transport i de producció energètica	2.2.2.2.	Estudiar els punts negres de les infraestructures envers el seu impacte sobre la fauna	●	●
					2.2.2.3	Establiment de criteris específics per l'adaptació de les infraestructures de transport d'energia elèctrica preexistents i criteris de disseny per noves implantacions	●	
			2.2.3.	Integració de les infraestructures de comunicació actuals i regulació dels projectes d'adequació o nous traçats futurs			●	●
	El planejament municipal i territorial en gran mesura no recull les últimes ampliacions de l'ENP	L'aprovació del PTPP i de molts planejamens municipals ha estat prèvia a l'ampliació dels ENP	2.2.4	Adequar el planejament urbanístic municipal a la realitat normativa dels ENP			●	●
	Existeix demanda en la implantació de noves activitats de producció energètica dins el sòl no urbanitzable	Els espais agraris de secà han estat percebuts com els més adequats per instal·lar activitats tals com parcs solars, plantes de biomassa, centrals eòliques	2.2.2	Ordenar les instal·lacions de transport i de producció energètica	2.2.2.1	Establir criteris normatius i d'ordenació de la implantació de noves activitats de producció energètica		●
	Es preveuen noves carreteres i infraestructures de comunicació en el Pla Territorial Parcial de Ponent que afectaran els ENP	L'aprovació del PTPP ha estat prèvia a l'ampliació dels ENP	2.2.3	Integració de les infraestructures de comunicació actuals i regulació dels projectes d'adequació o nous traçats futurs			●	●
	Les activitats extractives presenten impactes negatius importants als espais (Noguera, Unilla, Belianes-Preixana)	Els materials geològics (graves, argiles...) són molt requerits per a la construcció	2.2.1	Ordenar les activitats extractives	2.2.1.1	Establir mesures normatives específiques per a la implantació d'activitats extractives i l'ampliació de les existents		●
					2.2.1.2	Aprofitar la restauració de les zones amb activitats extractives per aconseguir hàbitats d'interès i apropiats per a les espècies estèpiques i de baix impacte paisatgístic	●	●
	L'activitat cinegètica en si no és incompatible amb la supervivència de les espècies de major interés, i fins i tot pot ser complementària, però existeixen comportaments puntuals lligats a manca de sensibilitat pels valors naturals de l'ENP que cal corregir	Les espècies de caça no són espècies protegides. A més, l'adequació d'abeuradors per part dels caçadors i la gestió d'erms i guarets pot beneficiar a ambdues	1.1.2	Implicar el col·lectiu de caçadors en la conservació i millora de les poblacions d'aus protegides			●	
			3.3	Fomentar els acords de custòdia amb propietaris i gestors dins l'espai natural protegit	3.3.3	Fomentar els acords de custòdia agrària	●	
	Existència de concessions d'aigua dins l'ENP bàsicament a partir del sistema canal de Seròs - embassament d'Utxesa	L'enorme concessió per aprofitaments hidroelèctrics de l'embassament d'Utxesa permet l'aprofitament per regs i ús de boca de nombrosos particulars i administracions propers	2.2.5.	Ordenar les concessions d'aigua dins els ENP			●	●
	L'activitat de pesca esportiva es produeix al sistema d'embassaments d'Utxesa		2.2.6.	Ordenar l'activitat de pesca esportiva dins els ENP			●	●
	Dins l'ENP i a la seva perifèria existeixen activitats aeroportuàries	L'orografia planera dels territoris on s'assenta bona part de l'ENP ha facilitat la instal·lació d'activitats aeroportuàries com l'aeròdrom d'Alfés (dins l'ENP) i aeroport d'Alguaire (proper a l'ENP)	2.2.7.	Ordenar les activitats aeroportuàries i relacionades dins els ENP			●	●
	La tipologia de masses forestals existents dins l'ENP no permet l'existència d'una activitat silvícola significativa però s'han produït rompudes per guanyar sòl agrari	El sòl forestal existent a l'ENP és majoritàriament herbaci i arbustiu, amb poques masses arbrades, per la qual cosa el seu valor ha estat menystingut habitualment i s'han produït algunes roturacions i rompudes per guanyar sòl agrari	2.2.8.	Ordenar les activitats silvícoles, les roturacions i les rompudes				●
	Existeixen diverses activitats de gestió de residus que tenen impactes sobre l'ENP	Existeixen algunes activitats de residus externes d'importants dimensions que fomenten l'atracció de fauna oportunista i predadora i aporten residus a l'ENP. També existeixen petites activitats de gestió de residus dins l'ENP	2.2.9.	Ordenar les activitats de gestió de residus i reduir el seu impacte	2.2.9.1.	Reduir l'impacte causat sobre l'ENP per activitats de gestió de residus externes a l'espai	●	●
					2.2.9.2.	Ordenar la instal·lació i funcionament d'activitats de gestió de residus dins l'ENP		●

MEDI SOCIOECONÒMIC								
ASPECTES	ELEMENTS DE LA DIAGNOSI	CAUSALITATS	OBJECTIUS GENERALS		OBJECTIUS ESPECÍFICS		Necessitat de Mesures de Gestió	Necessitat de mesures normatives específiques (més enllà de la normativa sectorial)
			Codi	Títol	Codi	Títol		
Conservació i promoció del patrimoni cultural i del paisatge i foment de les activitats d'ús públic i turístiques associades	Les infraestructures de posada en valor del paisatge i els recursos naturals dels secans són pràcticament inexistents, tot i que els paisatges són oberts i de qualitat	No es creu en el potencial naturalístic del secans	2.3.1	Promoure el turisme basat en els valors naturalistes i paisatgístics dels ambients estèpics	2.3.1.1	Implantació d'un sistema de miradors de paisatge i observatoris per als ocells en punts clau del territori, partint d'experiències d'altres zones similars	●	
	Hi ha infraestructures per a l'ús públic i turístic al voltant de valors ambientals que han tingut una resposta positiva i han servit en la difusió i sensibilització dins l'ENP (Utxesa) i a d'altres espais propers (Estany d'Ivars, Mitjana…)	Aquestes infraestructures van lligades a zones humides, fins el moment, molt més interioritzats els seus valors naturalístics i paisatgístics per part de la població			2.3.1.2	Implantar un sistema d'itineraris de coneixement dels valors geològics, la flora i la vegetació estèpica	●	
					2.3.1.3	Implantar un sistema d'àrees recreatives amb informació ambiental dins del territori dels ENP	●	
	Infraestructures existents, en construcció o previstes, així com les graveres, que provoquen un important impacte paisatgístic	Necessitat d'aquestes obres a nivell de desenvolupament econòmic i territorial	2.2.1-2.2.3	Ordenar les activitats extractives i de construcció d'altres infraestructures existents i futures	2.2.1.1, 2.2.2.1, 2.2.2.4	Establir criteris normatius i d'ordenació específics per a la implantació de noves activitats extractives o ampliació de les existents, de noves infraestructures i activitats industrials		●
					2.2.1.2	Aprofitar la restauració de les zones amb activitats extractives per aconseguir hàbitats d'interès i apropiats per a les espècies estèpiques i de baix impacte paisatgístic	●	
	Existeix poca experiència de turisme ornitològic i naturalístic en els secans de ponent	Dificultat d'observació d'aquests ocells i baixes densitats de les seves poblacions. Competència d'altres secans de la península amb molta més presència d'aus	2.3.1	Promoure el turisme basat en els valors naturalistes i paisatgístics dels ambients estèpics	2.3.1.1	Implantació d'un sistema de miradors de paisatge i observatoris per als ocells en punts clau del territori, partint d'experiències d'altres zones similars	●	
					2.3.1.4	Potenciar el turisme ornitològic	●	
			2.3.3	Dissenyar i implementar un sistema global i coordinat de promoció de l'ús públic pel conjunt d'espais protegits de la plana de Lleida	2.3.3.1	Dissenyar i implementar un sistema d'itineraris de coneixement del patrimonigeològic, natural, paisatgístic, històric i cultural dels espais protegits, connectant-lo amb altres camins o itineraris municipals i supralocals preexistents	●	
	Existència de valors molt singulars com la única gran llacuna endorreica de Catalunya i els afloraments guixencs a la serra llarga i Almenara, així com la flora associada		2.3.1	Promoure el turisme basat en els valors naturalistes i paisatgístics dels ambients estèpics	2.3.1.2	Implantar un sistema d'itineraris de coneixement dels valors geològics, la flora i la vegetació estèpica	●	
					2.3.1.3	Implantar un sistema d'àrees recreatives amb informació ambiental dins del territori dels ENP	●	
	Existència d'un important patrimoni arqueològic, arquitectònic, cultural, històric i tradicional de les zones rurals	Zona amb esdeveniments històrics i fronterers entre pobles, així com conflictes bèlics	2.3.2	Promocionar el turisme basat en els valors històrics i culturals propis dels espais de secà	2.3.2.1-2.3.2.4	Inventariar, posar en valor i senyalitzar els elements d'importància arqueològica, històrica i cultural dels espais	●	
	Gran part del patrimoni cultural tradicional no està inventariat i es troba en un estat de conservació desfavorable, tot i que alguns propietaris han procurat, per iniciativa pròpia, conservar algunes d'aquestes construccions	Molt és de propietat privada, no se n'ha fomentat la seva recuperació i no es percep capacitat de rendibilització econòmica			2.3.2.4	Inventariar i posar en valor mitjançant la senyalització i restauració, els elements del patrimoni cultural i tradicional dels ENP (espones, cavanes, abeuradors, pletes, trullets, casetes…)	●	
	Existeixen iniciatives concretes per part d'ajuntaments i ens locals de creació i recuperació de productes turístics relacionats amb l'entorn natural, paisatgístic i cultural, però no són generalitzades	Augment de la sensibilitat ambiental i ajudes econòmiques diverses però alhora minsa visió del seu potencial	2.3.3	Dissenyar i implementar un sistema global i coordinat de promoció de l'ús públic pel conjunt d'espais protegits de la plana de Lleida	2.3.3.7	Facilitar assessorament a les iniciatives locals de desenvolupament turístic i a l'hora de demanar ajuts a l'administració	●	
					2.3.3.4	Fomentar la participació activa d'ens locals i associacions i entitats en la recuperació dels valors del patrimoni i en la promoció del turisme	●	
	L'oferta en allotjaments turístics a l'ENP és molt escassa fora de les ciutats més importants	Poca infraestructura turística (zona d'assentaments, sense masos) i poca consideració sobre el propi potencial			2.3.3.5	Fomentar la creació d'allotjaments i activitats de turisme rural en els pobles amb territori dins la ZEPA i en alguns emplaçaments singulars dins l'espai protegit	●	●
	Pràcticament no existeix cap planificació per a la recuperació i divulgació dels elements patrimonials de gran valor	Fins al moment no s'hi ha donat massa importància i només s'han fet actuacions puntuals			2.3.3.1-2.3.3.8	Dissenyar i implementar un sistema coordinat i unificat d'itineraris, senyalització, centres d'interpretació amb allotjaments turístics i activitats tradicionals, amb assessorament extern i participació activa dels ens locals per a l'ENP	●	●
	El sistema de senyalització patrimonial i ambiental és escàs i heterogeni i sense una imatge unificada	Les iniciatives de senyalització han tingut promotors molt diferents			2.3.3.2	Establir un sistema de senyalització homogeni i unificat pel conjunt dels ENP	●	
	L'activitat turística descontrolada a les zones de protecció podria resultar en el futur molesta per a la fauna i perjudicial per al medi en general	La nidificació al terra de la major part de les espècies d'interès les fan molt vulnerables al trepig i a la freqüentació humana			2.3.3.9	Regular el trànsit i circulació de vehicles i persones per les zones més sensibles, i senyalitzar-ho correctament	●	●
Desenvolupament socioeconòmic dels pobles	Els paràmetres socioeconòmics de molts municipis petits continuen essent decreixents en benefici de les capitals de comarca o viles importants	La manca de serveis i infraestructures, oportunitats de promoció laboral, així com activitats pels joves movilitza la població rural a les ciutats més properes	2.4	Dissenyar un pla estratègic de foment de l'activitat econòmica i la millora dels serveis als municipis situats als ENP				●

MODEL DE GESTIÓ

ASPECTES	ELEMENTS DE LA DIAGNOSI	CAUSALITATS	OBJECTIUS GENERALS		OBJECTIUS ESPECÍFICS		Necessitat de Mesures de Gestió	Necessitat de mesures normatives específiques (més enllà de la normativa sectorial)
			Codi	Títol	Codi	Títol		
Model gestió i governança	Experiències de gestió directa del territori per part dels departaments (DAR, DMAH) limitades a iniciatives concretes i superficialment poc significatives	Limitada capacitat d'actuació per part dels departaments	3.1.	Dissenyar una autoritat de gestió participada que combini l'existència i el foment d'iniciatives locals i un òrgan comú per la globalitat dels espais protegits	3.1.1.	Creació dels òrgans rectors, gestors i assessors adequats per dotar-se de més capacitat d'actuació en l'àmbit del Pla	●	●
	Projecte Secans com exemple incipient de gestió de l'espai protegit incorporant les seves funcions productives	Existència de la finca de Mas de Melons en titularitat del DMAH com a catalitzador de les possibilitats de gestió directa	3.4	Fomentar la gestió adequada de les finques de propietat pública	3.4.1.	Orientar la gestió de les finques propietat del Govern de la Generalitat cap als objectius de conservació anteriorment citats	●	
	Experiències concretes de gestió portades per empreses públiques amb eines diverses (Regsa, Regsega, Aeroport d'Alguaire)	Existència de recursos financers pagats per promotors de projectes de transformació territorial i exigits per les declaracions d'impacte ambiental. En alguns casos, aquests projectes tenen una duració acotada en el temps	3.2.	Coordinar les mesures compensatòries dels diversos projectes que actuen sobre el territori en el funcionament actual i futur dels espais protegits	3.2.1.	Dissenyar els mecanismes de relació amb els propietaris i la continuïtat dels treballs engegats en base a les mesures compensatòries de la DIA dels diversos projectes de transformació una vegada acabi la seva vigència temporal	●	
	Tendència a limitar la gestió a la l'aplicació de mesures compensatòries de declaracions d'impacte ambiental	Manca de consideració com un espai natural protegit amb necessitat de gestió independentment de l'execució de projectes de transformació i les seves mesures correctores i compensatòries			3.2.2.	Coordinar les mesures compensatòries en marxa derivades de les DIA dels diversos projectes dins del funcionament de gestió ordinari de l'espai protegit	●	
	Implicació interessant d'entitats de custòdia en la gestió d'alguns espais	Existència d'experiència concreta de gestió en aquest territori i de recursos financers públics importants per part d'alguns projectes com l'Aeroport d'Alguaire	3.3.	Fomentar els acords de custòdia amb propietaris i gestors dins l'espai natural protegit	3.3.1. 3.3.2.	Fomentar els acords de custòdia amb els propietaris d'activitats extractives Fomentar els acords de custòdia amb propietaris d'infrastructures	●	●
					3.3.3	Fomentar els acords de custòdia agrària	●	
	Algunes espècies han recuperat o estabilitzat les seves poblacions	Gestió activa (seguiment, gestió de l'hàbitat, vigilància) per part del DMAH			1.1.3.	Mantenir i reforçar la gestió activa i estendre-la a la totalitat d'espècies	●	
	Existència del Consorci d'Utxesa que ha implementat iniciatives vàlides de gestió	Implicació d'ajuntaments motivats com Torres de Segre, Aitona i Sarroca i voluntat del propietari (FECSA)	3.1.	Dissenyar una autoritat de gestió participada que combini l'existència i el foment d'iniciatives locals i un òrgan comú per la globalitat dels espais protegits	3.1.2.	Utilització d'eines diverses per fomentar la participació de la iniciativa local	●	●
	Possibilitats de gestió directa per hàbitats i espècies a través de finques públiques força interessants	Pertanyença al Govern de la Generalitat de la finca de Mas de Melons i de diversos boscos públics	3.4.	Fomentar la gestió adequada de les finques de propietat pública	3.4.1.	Orientar la gestió de les finques propietat del Govern de la Generalita cap als objectius de conservació anteriorment citats	●	
		Pertanyença al Govern de la Generalitat de la finca de l'aeròdrom d'Alfés			3.4.2.	Establir acords amb altres administracions propietàries de finques dins el territori de l'ENP per dirigir-ne la gestió cap als objectius de conservació	●	
		Pertanyença a diversos ajuntaments de boscos públics			3.4.3.	Adquirir espais d'especial interès per treure'ls fora del cicle productiu	●	
	Existència d'un interès avançat per part dels ajuntaments de l'àrea de Mas de Melons-Alfés per constituir un consorci	Major antiguitat d'espais protegits en aquest espai (Alfés, Mas de Melons) i major maduresa per part dels ajuntaments en l'assumpció d'aquesta realitat	3.1.	Dissenyar una autoritat de gestió participada que combini l'existència i el foment d'iniciatives locals i un òrgan comú per la globalitat dels espais protegits	3.1.2.	Utilització d'eines diverses per fomentar la participació de la iniciativa local	●	●
	Existència de voluntat expressada al procés participatiu de creació d'òrgans de gestió amb implicació dels agents locals	Voluntat d'incidència dels actors locals en la gestió, sense perdre de vista la component de desconfiança envers un model "imposat" directament des de la Generalitat						
	Existència d'experiències positives de gestió de les activitats extractives i les seves mesures compensatòries	Declaracions d'impacte ambiental de les activitats extractives exigint mesures compensatòries	3.3.	Fomentar els acords de custòdia amb propietaris i gestors dins de l'espai natural protegit	3.3.1.	Fomentar els acords de custòdia amb els propietaris d'activitats extractives	●	●
	Baixa capacitat d'incidència en la conservació d'espècies i hàbitats fora de l'espai protegit	el pla de gestió té un àmbit de planificació només cenyit als espais declarats ZEPA	3.5.	Fomentar la integració de la gestió de l'espai protegit amb el territori circumdant	3.5.1.	Estendre fora de l'espai protegit l'aplicació de sistemes contractuals i acords de custòdia	●	
	No s'han assolit els objectius esperats amb la mesura agroambiental	Hi ha hagut relativament poca acollida i l'aplicació és molt complexa	2.1.1	Fomentar l'especialització dels sistemes agrícoles de secà i promoure incentius per a les activitats que fomentin la biodiversitat	2.1.1.3	Establir un sistema contractual entre l'agricultor i l'administració per la implementació de mesures beneficioses per la biodiversitat	●	●